

Notes du mont Royal

www.notesdumontroyal.com

Cette œuvre est hébergée sur « *Notes du mont Royal* » dans le cadre d'un exposé gratuit sur la littérature.

SOURCE DES IMAGES
Google Livres

Cet auteur grec d'antiquité
il naquit sous l'empire
de Trajan il a vécu 90 ans
Suidas dit, qu'il a été
surnommé par les chiens.

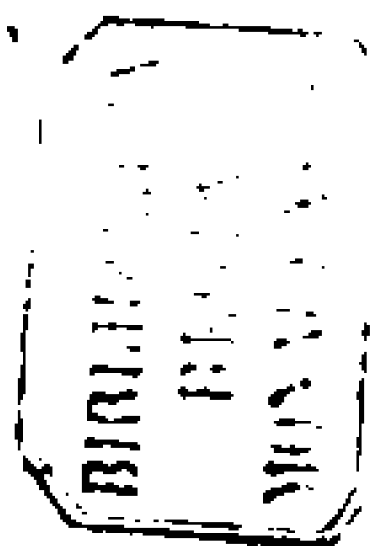
Auct. Gr. V. 216. p. 723.

Gr. V. 216. p. 723.

LVCIANI SAMOSA=

TENSIS DIALOGI ALIQVOT

*Des. Erasmo Roter. & Thoma Moro in/
terpretibus. Quorum elencbum se/
quens pagella complectitur.*

FROBEN.

BASILEAE IN OFFICINA FROBE/
NIANA AN. M D XXXIIII

R. n. 10.

ELLENCHVS OPVSCVLORVM

Luciani, interprete Erasmo.

Saturnalia,	pagina 4
Cronosolon, id est, Saturnalium legum lator,	11
Epistole Saturnales,	17
De luctu,	30
Abdicatus,	32
Icaromenippus seu Hypernephelus,	62
Toxaris siue amicitia,	68
Alexander seu Pseudomantis,	138
Gallus seu Somnium,	178
Timon seu Misantropus,	210
Pro tyrannicida declamatio,	241
ERASMI declamatio, Lucianicæ respondens,	256
De ijs qui mercede conducti degunt,	333
Dialogi XVIII.	373
Hercules Gallicus,	404
Eunuchus seu Pampylus,	408
De sacrificijs,	415
Conuiuium seu Lapithæ,	426
De Astrologia,	452
Aliquot item ex eodem commentarij, Thomas Moro	
interprete,	456
Oratio Luciani, Calumniae non esse temere credendū,	
interprete Philip. Mel.	559
	Erasmus

ERASMVVS ROTE

RODAMVS REVERENDISSI-

mo In Christo patri, D. Guilielmo ar-

chiepiscopo Cantuariensi, to-

tius Angliæ primati,

S. D.

MITTO ad te Dialogos aliquot Luciani,
partim nuper à me traductos, partim re-
cognitos. Nugas, inquis, mittis. Nugas sa-
nè, sed literatas, nimirum ut rideas, si tamen unquam ri-
dere potes, homo tot curis districtus, tot negotiorum
fluctibus obrutus. Sed cui potius mittam, quicquid fue-
rit illud, seu ludicrum, seu serium, quod mea Camœne
produxerint, quàm tibi unico meo Mecœnati? qui so-
lus & addis animum Erasmo, & alis ingenium, &
ocium suppeditas, & ornas studia. Bene
uale. Londini, tertio Calen-
das Maias. Anno
M. D. XII.

4 2 Saturnalia

SATVRNALIA LVCIA=

NI, DES. ERASMO RO/
terodamo interprete

PERSONAE

SACERDOS ET SATVRNVS

SACERDOS

IC mihi Saturne, quando tu quidē
hoc tempore regnare uideris, tibiq;
D & sacrificatum, & litatum est à no
bis, quid potissimum abs te pro im
molatis hostijs postulare debeam,
quod postulatum seram? **S A T**. Istud quidem te ipsum
perpendere oportuit, quid tibi foret optandum, nisi qui
princeps sit, eundē & uatem esse uis, ut norit, quid ma
xime collubitum sit animo tuo petere. Caterum ego,
quantum facultas feret, non abnuam uotis tuis. **S A C**.
Quin istud iam olim mihi perpēsū est: desidero enim
uulgaria ista, ac passim obuia, uidelicet opes, multam
auri uim, utq; uiris imperē, utq; multa possideam man
cipia, uestes splendidas ac delicatas, tum argentum &
ebur, breuiter, si quid est praeterea rerum preciosariū.
Hec igitur mihi da optime Saturne, ut & ipse nōnihil
emolumenti ex tuo sentiam imperio, neue solus per om
nem uitam earum rerum sim expers. **S A T**. Illud uide.
Iam postulas, quod non est meae potestatis, neque enim
mearum partiū est ista distribuere. Quare ne grauer
seras

feras, si quæ petis, non assequeris. Quin magis ista à Io-
ue postulato, quum ad eum imperij uices redierint, id
quod breui futurum est. Nam ipse præscriptis conditio-
nibus, rerum administrationem ab illo suscipio. Est autē
uniuersum imperium meum, septem duntaxat dierum,
quorum si ius excesserit, illico priuatus reddor, ac ue-
lut unusquilibet de plebeia multitudine. Nec tamen in
his ipsis septem diebus serium quippiam, aut publicum
tractare mihi permissum est. Verum potare, inebriari,
uociferari, ludere, certare tesseriis, creare reges, famu-
los in conuiuium adhibere, canere nudum, lasciuo cor-
poris motu saltitare, nōnunquā & in gelidam aquam
dare præcipitem, facie fuligine oblita. Hæc uti faciam
permissum est. Cæterū magna illa, puta diuitias & au-
rum, Iuppiter ipse dilargitur, quibus illi uisum fuerit.
S A C. Imò ne ille quidem Saturne admodum facile, ac
lubens id facit, adeo ut me iam uox defecerit, magno
clamore hæc ab illo flagitantem. At is nihil prorsus au-
dit, uerum ægidem obuibrans, ac fulmen intentans, tor-
uumq; obtuens, paucos facit instantes. Quod si quando eti-
am annuerit alicui, diuitemq; reddiderit, mirum quā
id nullo delectu facit, ut aliquoties præteritis probis,
ac sapiētibus uiris, sceleratis ac stultis hominibus opes
offundat, uerberonibus atque effœminatis, cuiusmodi
sunt isti pleriq;. Quanquam equidem cupio cognosce-
re, quænam sint ista tuæ potestati permissa. S A T. Haud
quaquam parua, neq; omnino contemnenda, si quis uni-

uersi imperij vim expendat, nisi forte tibi paruum esse uidetur, ut in tesserarum ludo uincas, cumque ceteris alea in unionem uoluatur, tibi senionem semper in summo latere ostendat. Nam hinc sibi plerique uictam parant, uel ad saturitatem usque, quibus propitia ac secunda aspirarit tessera. Rursum alij nudi enatarunt, naue elisa, fracta ad tam minutum scopulum, puta aleam. Adde his, potando quam maxime hilarescere, ac modulatus alio uideri canere in conuiuio. Præterea reliquis ministris in aquam præcipitatis (nam ea poena est parum dextre ministranti) te et uictorem pronunciari, atque ei quem uiceris, præmia præripere. Vides nimirum quam ingens sit bonum. Quemadmodum et illud, quum talo uictor solus omnibus rex præficeris, ut non solum ipse non ferat ulla ridicula imperata, uerumetiam ipse possis alijs imperare: huic ut turpe quiddam de seipso uociferetur: illi ut saltet nudus, utque sublata in humeros tibicina, ter domum obambulet. An non hæc quoque munificentie meæ non exiguae sunt argumenta? Quod si causaberis regnum hoc nec uerum esse, nec stabile, in scite feceris, quum uideas meipsum, qui ista dilargior, exigui temporis imperium tenere. Ex his igitur quæ meæ facultatis est præstare, Nempe de taxillis, de regnando, de canendo, deque reliquis, quæ modo recensui, audacter quæ uoles petito, nihil ueritus, ne te ægide aut fulmine territem. S A C. Atqui istis nihil mihi est opus Titanum optime. Tu tamē illud mihi respondeas
uelim

uelim, quod maxime cupiebā cognoscere. Quod si mi-
 bi dixeris, satis magnam gratiam pro sacro persolue-
 ris, quin & reliquum tempus quæ debueris, condono.
 S A T. Roga modo, equidem respondebo, si forte quod
 rogaris sciero. S A C. Illud in primis. Num uera sunt
 ista, quæ de te audimus? Quemadmodum deuoraris li-
 beros tibi ex Rheâ natos, utq; clām illa, subducto Ioue,
 saxum infantis loco suppositum, tibi deuorandum tra-
 diderit. Deinde puer adultus, te regno expulerit, bello
 superatū, mox arreptū in tartarū præcipitarit, uinculis
 iniectis, tum tibi, tum omnibus copijs auxiliaribus,
 quæ tecū in acie steterant. S A T. Quid dixti? Nisi fe-
 stum celebraremus, essetq; licitum inebriari, atque in
 dominos impune conuitia iacere, intelligeres profecto
 mihi permissum esse irasci, qui quidē istiusmodi roges,
 nihil reueritus adeo canum ac senem deum. S A C. At
 ego hæc Saturne, non ex meipso dico, Quin & Hesio-
 dus & Homerus, nolo enim dicere reliqui propè mor-
 tales omnes, eadē de te credunt. S A T. An tu putas uel
 pastorem illū, uel hunc ampullosum, uere quippiam de
 me scisse? Rem ad hunc cōsidera modū. Est ne quisq; ho-
 mo, nō dicam deus, adeo durus, ut possit ipse uolēs suos
 deuorare liberos? nisi si quis esset Thyestes, q; ab impio
 circūuētus fratre comederet. Sed finge esse q; possit, qui
 fiat, ut ignoret sese saxum edere uice pueri? nisi forte
 dētib. sit huiusmodi, ut dolere nō queāt. Imò neq; bello
 cōsliximus, neq; Iupiter p uim imperiū occupauit, sed

ego illi nolens & ultro rerum administrationem tradi
 di, cessiq; : Porro neq; uinctum esse me, neq; in tartaro
 esse, uel ipse uides opinor, nisi prorsus oculis captus es,
 quemadmodum Homerus. S A C. Sed quid tibi accidit
 Saturne, ut imperium deponeres? S A T. Ego tibi di
 cam. In summa, senex iam & podagrosus quum essem
 ob etatem (unde etiam factum est, ut pleriq; mihi com
 pedes esse sinxerint) impar erā uiribus ad tam multa
 huius etatis facinora punienda: nam erat assidue mihi
 sursum ac deorsum cursitandum obarmato fulmine,
 quo sacrilegos, periuros, ac raptores exurerem. Erāt
 que negocium plenum laboris, quodq; iuuenem deside
 raret. Itaque mihi consulens, Ioui locum dedi. Quan
 quā & alioqui recte facturum mihi uidebar, si parti
 tus filiis (nam erant) imperium, ipse pleramque uitam
 conuiujs per ocium traducerem, nihil necesse habens,
 neque uota facientibus operam dare, nec ab ijs qui
 contraria petunt, molestia affici, neque tonare, neque
 fulminare, neque grandinem aliquoties immittere. Sed
 senilem hanc, ac iucundissimam dego uitam, meracius
 bibens nectar, atque interim cum Iapeto, reliquisq; æ
 qualibus dijs confabulans. At regnat quidem ille mille
 districtus negocijs, nisi quod hos pauculos quos dixi,
 dies mihi uisum est excipere, in quibus recipio princi
 patum, ut mortalibus in memoriam reducam, cuiusmo
 di fuerit me regnante uita, quū citra sementem, citraq;
 arationem cuncta illis provenirent. Haud tum quidem
 aristæ

aristæ, sed panis paratus, carnes apparatæ, ac uinum
fluminum instar fluebat, tum fontes mellis, lactisq; pro
pterea quod mortales omnes probi essent, & aurei.
Hæc, inquam, mihi causa fuit, cur exigui temporis im
perium geram, atque ob id undique plausus, cantio
nes, lusus, æqualitas omnibus seruis æque ac liberis, ne
que enim me regnante quisquam erat seruus. S A C.
At ego Saturne coniecturam istam ad seruos, & eos
qui boias terunt, referebam, quasi ob eam causam tibi
fabula tribueret erga hos humanitatem, quod memor
teipsum aliquando seruitutem seruissæ, ac gestassæ com
pedes, eos magnificeres, qui simili essent fortuna. S A
T V R. Num tu desines istiusmodi nugari nugæ? S A
C E R. Bene mones, itaq; desino. Quin illud etiam mi
bi responde, talis ludere, in usu fuit tui quoque seculi
mortalibus? S A T. Erat sanè. At non depositis talen
tis, ac decem nummum milibus, quemadmodum uos fa
citis, uerum ut plurimo nucibus, ne uidelicet discrucia
retur qui uictus esset, neue semper ploraret sese unum
omnium non habere quod ederet. S A C. Et recte qui
dem illi. Nam quo tandem præmio certassent ipsi ta
lis, quum ipsi toti essent aurei? Itaque te loquente, ta
le quiddam mihi uenit in mentem, si quis unum aliquem
ex aureis illis uiris, in hanc nostram ætatē adductum
uulgo ostenderet, quid illi tandem eueniret? Nempe
miserum (sat scio) discerperent, haud aliter incurfan
tes, quàm in Pentheum Menades, aut in Orpheum for

mine Thracie, aut in Aetæenē canes, interq; sese decertarent, quantam quisq; maximā posset portionem auferre, ut qui ne in festo celebrādo, à lucri studio temperent, quin ipso etiam festo ad lucri abutuntur incrementum. Itaq; alij quidem tibi primitias immolāt, amicos in conuiuiο depredantes. Alij uero tibi conuitiantur, cum nihil ad rem pertineant, tum ipsæ comminunt tesseras, perinde quasi illis sit imputandum, quod illi suapte sponte faciūt. Sed dic mihi & illud, quid tandem causæ fuit, ut deus usq; adeo imbecillis, ac senex, tempus inamoenissimum delegeris, cum iam nix omnia occupat, plurimus scuit Boreas, cumq; nihil non gelu concretum est, arent arbores nude decussis frondibus, squalent,orrentq; uacua floribus prata, cum incurui, cōtractiq; mortales, perinde quasi extremo confecti senio, ad focum fermē desident, interea tu festum diem agis? neq; enim accommodum seni tempus, neq; satis idoneum genio indulgentibus. **Σ Α Τ**. Sed heus tu permulta quidem à me sciscitaris, cum potare iam oporteat. Itaq; non exiguam temporis portionem tuis rogationibus mihi de festo perdidisti, dum ista mecum philosopharis, non admodum ad rem pertinentia. quare nunc istis tandem omīssis, conuiuium agitemus, plaudamus, ac liberam agamus uitam. Deinde prisco more depositis nucibus, ludamus tesseriς, ac reges suffragijs creemus, ipsisq; ultro pareamus. Siquidem ad eum modū effecerimus, ut uerum uideatur prouerbiū, quod

quod dicunt: senes repuerascere. SAC. Imò cui ista
 quæ dicis, non probatur Saturne, precor ut ei nec tum
 bibere liceat, cum sitit. Itaq; bibamus, quandoquidem
 ut primo colloquio satis à te responsum est. Proinde ui
 deor mibi recte facturum, si nostram hanc confabulatio
 nem, & quæ ipse interrogarim, & quæ tu propitius
 responderis, literis prodita, tradam amicis legenda, si
 qui sunt digni, qui tua dicta accipiant.

CRONOSOLON, id est, SATURNALI

um Legum lator, Erasmo interprete.

AEC ait Cronosolon sacrificus, & idem
 H uates Saturni, earumq; legum conditor,
 quæ quidem ad festum pertinent. Quid
 pauperes facere oporteat, id alio misso libro illis ipsis
 præscripsi, Neque dubito quin eas leges seruent, alio
 qui obnoxij futuri pœnis, quæ grauissimæ decreta sunt
 in eos, qui minus paruerint. Vos autem diuites, uidete
 ne hæc mandata prætergrediamini, neque negligatis.
 Nam si quis secus fecerit, is sciat se non me neglectus
 rum legis latorem, sed ipsum potius Saturnum, qui me
 condendis festi sui legibus delegit. Haud ille quidem
 in somnis uisus, sed nuper cum uigilante palam con
 gressus. Erat autem neq; compedibus uinctus, neq; situs
 oblitus, qualẽ cum pictores fingunt, exemplar à deliris
 poetis mutuati, uerũ falcem quidẽ tenebat præcutã.
 Cetera uero & hilaris erat, & ualidus, regioq; appa
 ratu. Atq; hac quidẽ specie mibi uisus est. Ceterũ quæ
 locutus

locutus est, planè divina sunt, & in his hæc digna, quæ nobis prius exponā. Nam ubi me uidit animo moestum inambulanti, mox intellexit, quippe deus, quenam esset molestiæ causa, uidelicet grauitèr me ferre paupertatem, ut qui non pro temporis ratione unicam uellem habere, cum iam esset gelu, multusq; flaret Borreas, glacies ac nix, aduersus quæ ego minime communitus eram. Multo magis autem, quod cum festum instaret iam proxime, reliquos uiderem apparâtes, quæ ad uictimas, quæq; ad conuiuia requirebantur, mihi uero ipsi res nō admodum ad festum instructas esse. Iam à tergo accedens, aureq; prehensa, ac uellicata (Nam hac specie sese mihi consuevit ostendere) Quid istud sibi uult (inquit) Cronosolon? uidere mihi sollicitus. An non æquum inquam bere? cum impios ac scelestos homines opibus superfluere, & solos delitijs frui uideam, ipse uero, necumq; complures alij docti, cum inopia, summaq; rerum penuria uitā degimus? Ne tu quidem bere, curas his rebus finem imponere, & ad equalitatem reuocare. Tum ille. Cætera quidem, inquit, hand facile fuerit innouare, quæ uobis à Clotone, reliquisq; Parcīs accidunt. Porro paupertatis malum uobis corrigam, quatenus ad festum attinet. Sit autem hæc corrigendi ratio. Abi Cronosolon, ac mihi leges aliquot conscribito, ostendens quid obseruandum sit in festo, uti ne diuites inter sese festum celebrent, sed uobis sua bona impertiant. At non noui, inquam, leges conscribere

bere. Quin ego, inquit, docebo te. Moxq; ingressus, ordine me docuit. Deinde cum cuncta perdidicissem: Et illud, inquit, illis dicito, nisi seruarint hæc, tum ego profecto sine causa falcem hanc acutam circumstro. Alio qui ridiculus sim, si cum patrem Cælum execuerim, non item castraro diuites istos, quicunque leges meas uiolauerint, ut iam euirati, Cybeli matri sese adiungant cum tibijs ac cymbalis. Hæc ille minabatur. Quare recte facietis, si leges non prætergrediamini. Lex prima. Ne quis quid intra festi tempus agito, neq; publicum, neq; priuatum nisi quæ ad lusum, ad uoluptatem, animiq; oblectationem pertinebunt. Opsoniorum & belariorum artifices soli in opere sunt. Aequalitas omnibus esto, seruis, liberis, pauperibus, diuitibus. Irasci, indignari, minariue ne cui liceat. Rationem exigere ab ijs, qui res curant Saturnalitijs, ne id quidẽ fas esto. Ne quis argentum, uestimue expendito, neue inscripto solennitatis tempore, ne quis exerceatur, neue literis operam dato, aut recitato, nisi si quæ sint urbana lepidaq; quæ dicacitatem respiciant, ac iocum. Lex secunda. Multo ante festum diuites singulorum amicorum nomina in tabella scribunto. Porro pecuniam paratam habento, ad decimam partem annuorum fructuum. Præterea quicquid illis superest uestium, & quicquid est cultus pinguioris, quàm ut ipsis cõueniat. Ad hæc argenteorum uim non modicã. Atq; hæc quidem in promptu sunt. Caterum ante solennitatẽ porcellus circum

circumagitor, atq; ex edibus eijciuntor sordes, auaritia & questus, & si quæ id genus alia sunt plerisque diuitum domestica. Deinde ubi domum per purgarint, tum rem diuinam faciunt Ioui diuitiarum largitori, ac Mercurio munifico, atq; Apollini magna donanti. Deinde circa uesperam tabulam illam, amicorum nomina tenentem relegunt. Distributis autem pro cuiusq; dignitate muneribus, ante solis occasum amicis mittunt. Porro qui deferant, ne plures tribus, quatuorue sunt, atq; hi certissima ex famulis fide, iamq; natu grandes. Ascribatur autem in literis, & quid mittatur, & quantum, ut ne utriq; suspectos habere possint eos, qui perferunt. Atq; ipsi ministri unico quisq; calice epoto, domum recurrunt, neq; præterea quicquam ab eis postulanto. Doctis omnia dupla mittuntor. Nam hos æquum est geminam accipere portionem. De muneribus quàm modestissime simul, & quàm paucissima uerba fiunt, neq; graue quicquam in literis quisquam ascribito, nec odiose laudato quæ mittantur. Diuiti diues ne quid mittito. Neq; locuples Saturnalibus æquali sorte quempiã conuiui accipito. Ne quid coris quæ in hoc deprompta fuerint, ut mittantur, seruant. Næue cui muneris pœnitentia subito. Quod si quis anno superiore peregre fuit, eaq; causa munerum expers fuit, & illa accipito. Quinetiam pro tenuibus amicis æs alienum diuites soluunt, atq; etiam conductarum ædium precium, si qui sorte & hoc debent, neq; sunt soluendo

soluendo. In summa uero, multo ante illud illis esto cu-
 ra, ut cognoscant, quare maxime sit opus. Rursum quæ
 accipiunt, ne de missis donis ut exiguis queruntor, &
 quicquid mittetur, qualecunq; fuerit, id magni ducun-
 to. Vini cadus, aut lepus, aut pinguis avis, inter munera
 Saturnalia ne habentor. Neue Saturnalia dona in
 risum uertunto. Remittito uicissim diuiti pauper: Si do-
 ctus est, libellum aliquem ueterem, aut si quid ipse con-
 scripsit, quod fausti sit ominis, & conuiuijs accommo-
 dum, qualecunq; potuerit. Atq; id diues læto admo-
 dum, hilariq; uultu accipito. Acceptum protinus per-
 legito. Quod si recusarit, reieceritue, sciat sese ijs quæ
 de falce minatus sum, obnoxium esse, etiam si miserit,
 quicquid alioqui mittendum erat. Porro reliqui, coro-
 nas alij, alij turis frustula mittunto. Quod si pauper,
 aut uestem, aut argentum, aut aurum, supra facultatē di-
 uiti miserit, id quidem, quod missum fuerit, publicum
 esto, cōflatumq; in Saturni thesaurū infertor. Ipse uero
 pauper postridie plagas à diuite, manibus ferule sup-
 positis accipito, nō pauciores quinquaginta supra du-
 centas. Leges cōuinales. Lauandū est, ubi linea sex erit
 pedum. Ante lauandū, nucibus ac talis lusitandū. Vbi-
 cunq; casus cuiq; locū dederit, ibi accumbito. Dignitas
 aut genus, aut diuitie, parū momenti habēto, ut prius
 alicui ministretur. Eodē de uino oēs bibunto. Neq; pro-
 fit diuiti, si causetur uel stomachi, uel capitis dolorē, ut
 ideo bibat de meliore. Carniū omnibus æqua portio.
 Ministrū

Ministri ne cui quid fauore danto, neq; cōtantor, neq;
 præmittunt, donec ipsis uisum fuerit, quæ tollenda
 erunt. Neque huic quidem magna, illi uero perexigua
 apponunt. Nēue huic coxa suis, illi maxilla apponi-
 tor, sed in omnibus equalitas esto. Pocillator, acutis o-
 culis unumquemq; obseruato, minus tamen herū. Acu-
 tius etiam exaudito. Calices omnis generis sunt. Ad
 potandum inuitare si quis uoluerit, ius esto. Omnes om-
 nibus præbibunt, si libeat, ubi præbiberit diues. Neq;
 quisquam bibere compellitor, qui non ualeat ad com-
 potationem. Ne liceat ipsis, neq; saltatorem, neq; citba-
 rædū inducere, nisi qui nup̄ discere cœperit. Quod si
 cui libeat diſterijs uti, liceat, sed hætenus adhibeatur
 modus, ut ne sint moleſta. Super omnia, pro nucibus
 ludunt talis. Si quis deposita pecunia talis luſerit, in
 poſterum uſq; diem ieiunato. Et maneto quiſq;, et abi-
 to cum uoluerit. Porro cum diues famulos ſuos cōuinio
 accipiet, tum amici quoq; unā cum ipſo miniſtranto.
 Leges hæc ſinguli diuites, æræ columnæ inſcriptæ,
 in aulæ meditullio habento, ac legunt. Atque id qui-
 dem ſciendum eſt, quo ad ea columna manebit, neq; ſar-
 mes, neque peſtilentia, neque incendium, neq; quicquā
 alioqui moleſtum, in illorum domum ſubibit. Quod
 ſi quando (id quod dii prohibeant) tollatur,
 abominanda ſunt, quæ illis
 tum euentura.

EPISTOLÆ

EPISTOLAE SATURNALES.

Ego Saturno salutem.

QUIDEM & antea tibi scripsi, significans quonam in statu essem, & quemadmodum ob inopiam mihi periculum esset, ne solus omnium, expers relinquerer solennitatis, quam indixisti. Addidi & illud (nam memini) iniquissimum esse, si nostrum alij opibus ac delicijs superfluerent, nihil ex suis facultatibus impertientes pauperioribus, alij rursus fame contabescerent, atque id quidem instantibus Saturnalibus. Verum quoniam tum ad meas literas nihil respondisti, opere precium existimaui, te denuo iisdem de rebus commemorare. Tuum erat optime Saturne, sublata hac rerum inaequalitate, bonisq; in medio depositis, postea celebrandum festum edicere. Nam uti nunc res habent, formica camelus, quemadmodum aiunt proverbio. Quin magis tragœdiæ histrionē animo concipe, qui altero pede præaltis cothurnis sublimis insistat, cuiusmodi sunt Tragica calceamenta, altero vero sit incalceatus. Is si ad hunc modum instructus ingrediatur, uides necessario futurum, ut nunc excelsus sit, nunc humilis, prout hunc aut illum pedem uicissim promouerit. Nec minor est in uita nostra inaequalitas, dum illi cothurnis fulti, adornante fortuna, Tragœdias in nos agunt. Contra magna pars pedibus, atq; humi in-

L V C.

b

mi in

mi ingredimur; quum & ipsi, scias uelim, nihilo deterius illis fabulam agere possimus, atq; ingredi, si quis nos quoq; ad eundem istum modum adornarit. Atqui ex poetis audio, nihil harum rerum inter homines fuisse olim, quum tu solus adhuc imperium teneres. Verum tellus illis citra serendi, arandiq; laborem bonam progignebat, ecenam, unicuiq; paratam, uel ad satietatem usque. Porro flumina partim uinum, partim lac, erant autem & quae mel manabant. Quodq; est omnium maximum, aiunt illos ipsos homines aureos fuisse. Caterum paupertatem omnino procul ab illis abfuisse. Nos contra non satis idonei sumus, qui uel plumbum uideri possimus, aut si quid etiam plumbo uilius, ut quorum plebisq; uictus labore queritur, ac passim paupertas, egestas, ac desperatio, et illud: Hei mihi, & unde inueniam, & o fortunam, atq; id genus alia permulta, apud nos nempe pauperes abundant: quanquam his de rebus leuius discruciaremur, nisi diuites conspiceremus tantam fruente felicitate. Qui quidem quum tantum auri, tantum argenti conditum habeant, tantum uestium possideant, tot mancipia, tot currus, familias, agros, atq; harum rerum omnium magnam uim teneant, tamen adeo nobis nihil unquam de eis impertiunt, ut plebeios homines ne aspectu quidem dignentur. Haec inquam, sunt Saturne, quae nos enecant maxime, planeq; remittitolerandam arbitramur, hunc in purpura accumbentem, tantis opum delicijs affluere, rictantem interim, & apud plaudentibus

plaudentibus amicis, perpetuo festū diem agcre: me uero, meiq; similes, somniorū coniecturas interpretari, si cunde forte quatuor oboli contingant, quo uidelicet pane polentāue expleti dormire queamus, nasturtiū, aut porrū, cepāsue alliūmue opsonij uice arrodentes. Aut hæc igitur Saturne ad æquabilitatem uitæ mutes corrigasq; necesse est, aut quod est postremum, illis ipsis interdicas diuitibus, ne soli bonis fruantur, uerū ē modijs auri tam multis uel heminam in omneis nos dispergāt. Porro ex uestibus, si quas iam à tineis exesas, citra suū incommodum dare possint, malintq; hæc prorsus uetustate situq; peritura, nobis dare qui induamur, quàm si nere ut in cubilibus ac scrinijs multa carie computrescant. Præterea ut cœnent singuli, nunc quaternis, nunc quinis pauperibus ad conuiuium adhibitis. Haud isto quīdem pacto, quo his temporibus conuiuia peraguntur, uerum popularius, ut æqua sit omnium portio, neque ut hic opsonijs ingurgitet sese, famulo interim adstante atque operiente, donec herus uorando præfocetur. Cæterum ubi ad nos uenerit, quum uix etiam apparauerimus ad mouere manū, protinus ad alios transferatur, patina tantum ostensa, uel si quid de placenta reliquum est. Neq; illatum aprum ita partiatur, ut domino totum dimidium apponat, unā cum capite, reliquis autē ossa tecta apponat. Vtq; præmoneantur pincerne, ne contentur donec unusquisq; nostrum septies poscat bibere, sed semel iussi protinus infundant, & in

b 2 gentem

gentem calicem impletū tradant eque atq; ipsi domi-
 no, utq; unum & idem uinum conuiuis sit omnibus.
 Alioqui ubi nam ista lex scripta fuit, aut receptus mos,
 ut hic uino odorato generosoq; temulentus sit, mihi cō-
 tra musto disrumpatur aluus? Hæc si correxeris noua
 risq; Saturne, tū demū effeceris, ut uita uere uita sit, fes-
 tū uere festū: sin minus, illi quidē epulētur, nos aut in-
 terim sedentes precabimur, ut simul atq; loti uenerint,
 puer subuersam amphoram rumpat, utq; coquus ius
 adurat, ac per obliuionem muriam piscium in lentem
 infundat, utq; canis in domum irrucens, opsoniorum ar-
 tificibus alibi intentis, exta deuoret uniuersa, præterea
 placentæ dimidium: utq; sus ac ceruus, neq; non suculæ
 inter assandū idem faciant, quod Homerus de solis bo-
 bus commemorat: imò uti non serpent solum, uerumeti-
 am unā cum ipsis uerubus in montem abripiant sese su-
 giantq;: utq; ipse etiā aues pingues, iam ademptis plu-
 mis, & ad coquendum apparatus, uolatu aufugiant, ne
 soli illis fruantur: quodq; futurum est illis grauissimū:
 ut formicæ tales, quales feruntur Indicæ, aurum è the-
 sauris effossum, noctu in publicū efferant: utq; uestis cu-
 ratorum indiligentia ita ab optimis muribus perfore-
 tur, ut cribrum uideri possit, nihilq; differat à casse ue-
 natorio: utq; formosi illorū comatiq; puelli quos Hyas-
 cinthos, aut Achilles, aut Narcissos appellare solent)
 dum ipsis poculum porrigunt, subito defluente coma
 calui fiant, & acutam edant barbam, cuiusmodi in co-
 mædijs

medijs induci solēt Sphenopogones, quibus à cuncta
barba nomen inuentum est: utq; uertex illis asperis ac
pungētibus pilis sit hirtus, reliqua capitis parte nuda.
Hæc atq; his etiam plura illis imprecabimur, nisi desi-
nant usqueadeo suis priuatim studere commodis, uel-
luntq; in commune diuites esse, nobis quoque quantum
equum est impartientes.

SATVRNVS MIHI CHARIS-
SIMO SALVTEM.

Q VID tu, obsecro, nugas istas ad me,
ac de rebus huiusmodi scribis, iubesq;
ut de integro bonorum faciam parti-
tionem? quod quidem alterius munus
fuerit, penes quem nunc est imperiū.

Etenim demiror te, si solus omnium ignoras, quemad-
modum iam pridē regnare destiterim, ac priuatus esse
ceperim, liberis partitus imperiū: quanquam Iupiter
precipue rerum istiusmodi curam agit. Porro mea
potestas non nisi ad taxillos usque, saltationes, cantio-
nes, et ebrietatem ualet, idq; septem non amplius die-
bus. Itaq; grauioribus in causis, de quibus scribis, uide-
licet de tollenda rerum inæqualitate, utq; ex æquo
omnes aut opibus abundant aut egeant, Iupiter uobis
operam dabit. Quod si quid in hijs quæ ad festum per-
tinent, uel fraude detractum est alicui, uel additum, id
erit meorum partium iudicare. Iamq; scribo diuitibus
b s de cœ

de cœnis, deq; auri hemina, neq; non de uestibus, ut uobis quoque ad celebrandum festum nonnihil mittant. Quandoquidē æqua sunt ista, decetq; illos facere quem admodum prædicatis, nisi forte habent isti, quod probabiliter ad hæc respondeant. In summa tamē illud scitote pauperes, uos longe falli, neq; recte iudicare de diuitibus. Siquidem illos felices arbitramini, solosq; suauem uitam uiuere, propterea quod illis liceat opipare cœnare, uino suaui inebriari, formosis frui mulieribus, uestibus uti delicatis, uerum istam felicitatem cuiusmodi sit ignoratis: siquidem hæ res non mediocribus curis eos distorquent, sed singulis inwigilare coguntur, ne quid rerum domesticarū dispensator fraudet, aut clauculum suffuretur, ne uinum acescat, ne frumentum uermibus corrumpatur, ne latro tollat pocula, ne populus credat calumniatoribus, si illum dixerint affectare regnum. Atqui hæc quidē quota pars est eorū, quæ istos discruciant? Quod si nossetis metus & curas, quibus obnoxij sunt, planē fugiendas uobis esse diuitias existimaretis. Alioqui creditis uel meipsum usq; adeo insanum, ut si præclara res esset opulentia, aut regnū, depositurus hæc, alijsq; ea cessurus fuero, patererq; ut nūc priuatus alieno parerem imperio? Quin potius quum non essem ignarus huiusmodi malorum quæ plurima diuitibus ac regibus adsint necesse est, imperiū deposui, idq; sapienter. Nam quod tu nunc apud me deos obtestans deplorabas, illos a pris ac placentis expleri, uos cōtra

nasturtium

*nasturtium, porrūmve aut cepe per festi tempus, opso-
 nij loco arrodere, cuiusmodi sit considera. Etenim im-
 præsens quidem utrunq; dulce est illis, minimeq; mole-
 stum. At postea res inuertitur. Quandoquidem vobis
 deinde non accidit, ut postridie surgatis, capitis dolore
 grauati ob temulentiam, quemadmodū illi, neq; ob im-
 modicam ingurgitationem graue olentem, & acrem
 spiritū ructatis. At illi hoc quoq; fructus ferunt, ut quo-
 niam magnam noctis partem uario coitu pro libidinis
 arbitrio transigunt, facile sibi, uel tabem uel tussim, uel
 morbum intercutē, ex intemperato uoluptatū usu col-
 ligant. Alioqui quotumquenq; potes ostendere, qui nō
 planē palleat, ac faciē cadauerosam præ se ferat? Quo-
 tumquenq; autem, qui cum ad senectutem peruenerit,
 suis ipsius pedibus ingrediatur, ac nō potius à quatuor
 baiulis gestetur? foris quidē totus aureus, intus putris,
 ac pannosus, cuiusmodi sunt Tragica indumenta, ex
 pannis admodum uilibus cōsarcinata. Vos autem quā
 molestum est, quod de piscibus gustare non liceat, quod
 inedia laboratis, nō illud item cogitatis, eosdem & po-
 dagræ, & tussis expertes esse, aut si quid aliud aliam
 ob causam illis incommodi contingit. Quanquā nec
 illis ipsis æque dulce est, quotidie, supraq; satietatē istis
 uesci. Quin potius uideas eos nōnunquam ita holus ac
 lupinum appetere, ut tu nō æque leporem appetas, aut
 aprum. Vt de reliquis interim sileam, quæ illos dis-
 cruciant, puta si filius sit luxuriosus, si uxor uel amās,*

24 LVC. EPIST. SATURNALES

vel amata à famulo, coacta magis quàm ex animo cū illo dormiat. In summa multa alia sunt, quæ uos ignorant, tantum aurum illorum ac purpuram uidetis, Tum si quando uidetis eos albo prouchi curru, inhiatis & adoratis. Quod si illos contemneretis, negligeretisq; neq; ad argenteū currum oculos haberetis intentos, neq; inter colloquendum, smaragdum annulo inclusum respectaretis, neq; uestes obiter contrectantes molliciē admiraremini, sed sineretis eos ipsos sibi diuites esse, baud dubie futurum sit, ut ipsi uos ultro adirent, ad cocnam rogarent, nimirum ut uobis ostendere possint lectos, mensas, ac pocula. Quarum rerum nulla sit utilitas, si sine teste possideantur. Certe reperiretis pleraq; hæc illos uestra causa parare, non quo utantur ipsi, sed uti uos admiremini. Hæc ad consolandos uos scribo, utranq; uitam cognitam habens. Conuenitq; ita festum agere, ut cogitetis omnibus breui decedendum ē uitæ, & illis, depositis opibus, et uobis, relictæ paupertate. Quanquàm & illis scribam, sicuti sum pollicitus, certum scio eos non neglecturos literas meas.

SATVRNVS DIVITIBVS, S.

AUPERES nuper ad me datis literis incusarūt uos, qui nihil ipsis ex facultatibus quas possidetis, impertimini: atq; omnino postularunt, ut omnia bona facerem omnibus cōmunia, ut ad

ut ad singulos illorum sua pars rediret. Aequum enim esse, ut rerū equalitas constituatur, neq; decere, ut bu-
 ic supersit, ille nullo modo sit particeps uoluptatum.
 Ego uero respondi, hisce de rebus rectius Iouem con-
 sideraturum. Cæterum de præsentī negotio, deq; iniu-
 rijs, quibus sese per festos dies affici putant, uidebamus
 mei officij esse sententiam ferre. Sumq; pollicitus me uo-
 bis scripturum. Sunt autem quæ postulant hæc, ut mihi
 quidem uidetur, æqua. Nam quo pacto, inquiunt, tanto
 frigore horrētes, tantæq; obnoxij esuritioni, postea di-
 em etiam festum celebrare possimus? Quare si uellem
 et illos festi participes esse, postularunt ut cogeremus
 uos, ut et de uestibus illis impertiamini, si quæ super-
 sunt pinguiorēs, quàm quæ uobis conueniant, utq; de
 auro nōnullas guttulas in illos destilletis. Quod si ista
 feceritis, inquiunt, nō erit amplius disceptatio inter uos
 de bonis apud Iouem. Sin minus, minitantur sese ad no-
 uam rerum partitionem prouocatu-ros, ut primū Ias-
 piter pro tribunali sedere cœperit. Atq; hæc quidem
 facere uobis nequaquā graue fuerit, impertiri nonni-
 bil de tantis opibus, quas possidetis, et recte posside-
 tis. Quin de cœnis quoq; ut uobiscū cœnarent, et hoc
 literis addendum putarunt, quemadmodum uos in præ-
 sentia soribus oclusis, soli delicijs frueremini. Quod si
 quando uobis uisum fuerit, et illorum quempiam post
 longum tempus conuiuiο adhibere, plus esse molestiæ
 in cœna, quàm uoluptatis, multaq; illic in pauperum

contumeliam fieri: uelut illud, cum non eodem de uino bibant, Dij boni, quàm illiberalis: planè dignum, in quo & illi debeant accusari, qui non surgant potius, abeantq; toto conuiuiο uobis solis relicto. Quāquam negant sese etiam ad satietatē ex illo qualicunq; uino bibere. Propterea quod uestri pincernae, aures habeant cera obturatas, quemadmodū olim Vlyssis socij. Porro reliqua usq; adeo sunt turpia ut pigeat commemorare, quae de carniū partitione criminantur, deq; ministris, qui cum uobis assistant, donec plasquam ad plenum expleamini, ipsos praetercurrunt, aliaq; huius generis permulta sordida, minimeq; digna uiris ingenuis. Proinde aequalitas, res est omniū iucundissima, maximeq; conuiuijs congruens. Atq; hac de causa, uobis equus ille partitor in conuiuijs praeficitur, ut equam omnes habeant portionem. Videte igitur ne post hac nos iterū accusare possint. Quin potius honorabunt nos, & amabūt, si paucula ista à uobis acceperint, quorum impendiū à uobis nec sentiretur quidē, penes illos muneris in tēpore dati memoria semper mansura est. Præterea nec Remp. administrare possitis, ni pauperes unā uobiscum in ea uersentur, milleq; modis felicitatem uestram adiuuent, Neq; enim habituri estis, qui diuitias uestras suspiciant, si soli atq; apud uosipsos in tenebris eas possideatis. Videat igitur uulgus, mireturq; uestrum argentū, mensas, & quemadmodū praebibentes ad potandū inuitetis. Deim illi inter bibēdum

poculum

poculum undiq; cōtemplentur, ac pondus expendant,
 manu librantes. Tum argumenti absolutā celaturam.
 Tum auri vim, uicissim artem condecorantis. Nam in
 istum modum, non solū illi uos probos uiros & huma-
 nos prædicabunt, uerumetiam inuidiam illorū effugie-
 tis. Quis enim inuideat impertiēti, dantiq; quod æquū
 est? Quis non potius optet, ut quā diutissime uiuens,
 bonis suis fruatur? Verū ut nunc res uobis habent, &
 felicitas uestra teste caret, & diuitia inuidiose, & in-
 suauis uita. Neq; enim perinde iuuat, opinor, si quis so-
 lus expleatur, quemadmodum aiunt leones facere, &
 ex luporū genere, quos solitarios uocant, quā si cum
 lepidis hominibus, ac per omnia gratificari paratis,
 conuiuatis. Qui primū non sinent conuiuium surdum
 aut mutum esse, uerum consuetudine sua fabulas conui-
 uis aptas, dicteriaq; minime molesta, uariasq; uolupta-
 tes adferent. Quibus rebus tempus iucūdisime transi-
 gitur. Idq; gratum est Baccho, gratū Veneri, gratum
 etiam Gratijs. Deinde postero die, dum comitatem ue-
 stram referunt, beneuolentiam uobis conciliant. Hæc
 etiam magno fuerāt emenda. Nam illud à uobis scisci-
 tabor, si pauperes abeāt taciti, sic enim fingamus, nōne
 ne uos ea res ureret, cum non haberetis, quibus ostē-
 taretis purpureas uestes, comitum multitudinem, annu-
 lorum magnitudinem? Neque iam libet referre, necess-
 sario futurum ut pauperum insidiæ atque odia in uos
 oriantur, si soli delicijs frui uelitis. Nam quæ minantur
 uobis

28 LVC. EPIST. SATVRNALES

vobis imprecaturos sese, prorsus abominanda sunt. Ad
 dij prohibeant, ne unquam ad eiusmodi imprecationes
 venire cogantur. Quandoquidem si id fiat, neq; intesti-
 na posthac gustabitis, neq; placentiam, nisi si quid car-
 nis reliquum fecerit. Præterea lenticula saperde liqua-
 men vobis habebit. Porro sus aut ceruus interim dum
 assantur, è ueris in mōtes aufugere parabiūt. Tam aues
 quoq; pingues absq; alis fugam molientes, ad pauper-
 res auolabunt. Deniq; quod est omnium grauissimum,
 pocillatores formosissimi repēte vobis calui fient, idq;
 etiam fracta amphora. Super his rebus consulite, quæ
 et festo sint digna, et vobis quàm maxime tuta, atq;
 illis paupertatis onus subleuate, exiguo nectigali illos
 amicos habituri, neutiquam malos.

DIVITES SATVRNO. S.

V M putas Saturne, de rebus istis ad
 te solū scripsisse pauperes? Quin po-
 tius Iouis ipsius aures iam obsurdue-
 runt illorū querelis, dum hæc eadem
 nociferantur, ac nouam rerum parti-
 tionem flagitant, ac simul et fatum incusant, quod non
 equaliter distribuerit, et nos, quod nihil ipsis uelimus
 impertiri. Verum nouit ille, quippe cum sit Iupiter, pe-
 nes quos sit culpa, eoq; illos plerunq; obaudit. Nibilo
 minus tamen purgabimus nos tibi, quādoquidem hoc
 certe tempore princeps noster es. Nos enim omnia ista
 que

que scribis, ob oculos habentes quàm sit honestam de
 magna rerũ copia opitulari ijs, qui indigent, quantoq;
 sit iucundius simul cum pauperibus uersari, & conui-
 uium agitare, ad eum modum assidue facimus, adeoq;
 in ratione uite nos æquamus, ut nihil possit incusare
 is, quem ad cõuictum admittimus. Verum illi primum
 aiunt sibi paucis opus esse. Deinde ubi semel illis fores
 aperuerimus, nunquam desinunt alia super alia postu-
 lare. Quod nisi protinus omnia, simulq; cum dicto ac-
 ceperint, mox paratum odium, in promptu conuitia,
 etiam si quid de nobis sit mentiendum. Porro qui audi-
 unt, fidem illis habent, rati uidelicet illos probe scire
 quæ dicunt, propterea quod nobiscum consuetudinem
 habuerint. Ita fit, ut in alterutrum incidamus, ut aut si
 nihil demus, illos prorsus habeamus hostes, aut profu-
 sis omnibus, ipsi protinus egeamus, iamq; in pauperũ
 gregem ueniamus. At cætera quidem utcunq; ferenda
 sunt, uerum inter cœnas ipsas non satis habent ingur-
 gitari cibus, atq; aluum explere, sed iidem ubi plus sa-
 tis adbiberint, tum uel puella formosæ cyathum porri-
 gentis manum uellunt, aut eöcubinam, uxoremue sol-
 licitant. Postremo conuomito conuiuio, postero die no-
 bis obtrectant, narrantes quemadmodum sitierint, esu-
 rierintq;. Quod si hæc aduersus illos mētiri uidemus,
 uester ille parasitus Ixion in memoriam redeat, qui ad
 communis mensæ honorem admissus, ac uobis dignitatē
 te equiparatus, iam ebrius uir ille egregius, lunonem
 adortus

30 LVCIANVS DE LVCTV

adortus est. Hæc atq; huiusmodi sunt, propter quæ
posterũ statuimus, quo res nostræ sint in tuto, ne post
hac illis in domum aditum præbeamus. Quod si te au-
tore, pacto recipiant, sese moderate petituros, quemad-
modum nunc aiunt, neq; quicquam flagitiose in com-
potationibus admissuros, age, conuiuant nobiscum, si-
mulq; coenant bonis auibus. Ac de tunicis, sienti iubes,
mittemus, et de auro, quantũ facultas patietur, ac sum-
ptus augebimus: in summa, nihil omitemus officij no-
stri, modo uicissim desinant ipsi arte nobiscum uiuere,
sintq; pro parasitis et adulatorib. amici. Ita nihil erit,
quod in nobis de fideres, si ipsi quoq; suo fungi uolent
officio. Luciani Saturnalium Finis.

LVCIANVS DE LVCTV,

ERASMO INTERP.

PERAEPRECIVM sane fuerit
obseruare ea, quæ in luctu uulgo tum
dicantur, tum fiant, item quæ dicantur
ab ijs, qui eos cõsolantur scilicet,
quamq; non ferenda putent lugentes
ea quæ sibi acciderunt, et sibiipsis, et ijs quos flent:
cum haud quaquam pernouerint mala ne sint ista, ac
dolenda, an cõtra iucundiora melioraq; ijs quibus ac-
cidunt. sed ex more et consuetudine dolorem accer-
sunt. Itaq; cum mortuus fuerit aliquis, faciunt ad hunc
modum. Quin prius uolo tibi narrare, quas habeant de
morte

morte ipsa opiniones. Sic enim palàm fiet, quæ gratiæ
 superuacaneæ ista moliantur. Vulgi quidem hominum
 multitudo, quos sapientes isti uocant idiotæ, Homero,
 Hesiodo, reliquisq; fabularum autoribus, super his fir-
 dem habentes, & illorum poesim pro lege ducentes,
 locum quendam subter terram profundū esse putant,
 quem tartarum uocant. Eum existimant magnum &
 spaciosum esse, caliginosum atq; opacū, qui tamen istis
 haud scio quo pacto illustrari uidetur, quo singula
 quæ illic sunt, introspiciant. Tum regnare in hoc specu
 Iouis fratrem, cui nomen Plutoni, ut mihi retulit quis-
 dam harum rerum mire peritus, ob id eo uocabulo ho-
 nestatum, quod mortuorū copia diues esset. Porro Plu-
 tonem hunc inferorū rempublicam, & manium uitam
 constituisse in hanc formam. Nam sorte obtigisse huic,
 ut uita defunctis imperaret. Quos ubi demissos rece-
 perit, arreptos uinculis ineffugilibus coercet, nulli
 prorsus permittens, ut ad superos redeat, præterquā
 admodum paucis ex uniuerso æuo, idq; grauissimis de-
 causis. Interluitur autē regio illius, fluuijs & magnis
 & horrendis, uel solo nomine. Siquidem Cocyti, Phle-
 getōtes atq; huiusmodi uocabulis appellātur. Quodq;
 est grauissimum, præiacet Acherontica palus, quæ pri-
 mæ excipit obuios, quam nō possis neq; transmittere,
 neq; transire sine uectore. Nā & profundior est, quā
 ut pedibus transiri possit, & spaciosior, quā ut tra-
 uari queat. In summa huiusmodi est, ut nec auium ma-
 res

nes possent eam trāsuolare. In ipso uero descensa, portāque, quæ quidem est adamantina, Aeacus est, regis patruelis, cui mandata est custodia, iuxtaque hunc canis princeps, seuus admodum. Is aduenientes satis amice, pacatque intuetur. Cæterum si quis conetur aufugere, latrat, territosque in specum redigit. Iam qui transmissa palude ingreſsi sunt, eos excipit pratū ingens, Asphodelo consitum, ac fluuius memorie hostis, eoque Lethe nomen est inditum. Nam hæc uidelicet priscis illis mortalibus narrarunt, qui illinc redierāt. Nempe Alcestis et Protesilaus, Thessalus uterque, neque non Theseus Aegeo prognatus, et Homericus Vlyſes, testes admodum graues, dignique quibus habeatur fides, qui mihi non uidetur e fonte illo bibisse, alioqui non meminissent horum. Itaque Pluto et Proserpina, ut aiebant illi, rem publicam administrant, rerumque omnium dominatum obtinent. Sed inserviunt his, et in administrando principatu adiuant ingens turba, Furie, Poenæ, Terrores, ac Mercurius, quanquam is sanè non adest perpetuo. Praefecti autem et satrapæ et iudices sedent duo, Minos et Rhadamanthus, uterque Cretensis, uterque Iouis filius. Atque hi quidem bonos ac iustos uiros, qui cū uirtute uitam peregiſſent, ubi iam multi collecti fuerint, uelut in coloniam quandam emittunt in campum Elysium, uitam optimā inibi uicturos. Quod si malos aliquos ceperint, hos Furijs traditos, in impiorū locum eijciunt, pro ratione malefactorum puniendos. Quo quidem

quidem in loco, quid tandem mali non patiuntur? tor-
 ti, exusti, à uulturibus arrosi, rota circumacti, saxa sur-
 sum uoluentes. Nam Tantalus ipse ad paludem stat in
 periculum adductus, ne siti moriatur infelix. Rursum
 alij mediocris uitæ, sunt autem hi complures, uagantur
 in prato sine corporibus iam umbræ facti, et ad tactum
 ceu fumus euanescentes, Aluntur autem uidelicet no-
 stris libationibus inferijsq; quæ sepulchris inferuntur.
 Adeo ut si cui nullus sit in terra reliquus amicus aut
 cognatus, hic mortuus, ieiunus ac famelicus inter illos
 uersetur. Hæc usq; adeo ualide uulgi animos perua-
 runt, ut simulatq; familiaris quispiam mortuus fuerit,
 primum obolum illi in os imponant, traiectionis mer-
 cedem, quam uectori daturus sit, nec illud prius expen-
 dunt, cuiusmodi nomisma legitimum sit: ambuletq; apud
 inferos, et apud illos ualeat, Atticus, an Macedonicus,
 an Aeginensis obolus. At ne id quidem cogitant, mul-
 to satius esse non posse naulum reddere. Sic enim fiet,
 ut non recipiente portitore, postliminio redeant in ui-
 tam. Post hæc lotos eos, perinde quasi tartarea palus
 non satis sit idonea lauandis his, qui illic degunt, et un-
 guentis optimis uncto corpore, iamq; uicta graueolen-
 tia, tum coronatos pulcherrimis floribus proponunt
 splendide uestitos: ne uidelicet algeant per uiam, neue
 nudi conspiciantur à Cerbero. Accedunt ad hæc muli-
 erum ciulatus, omnium certe lachrymæ, pectorum plan-
 ctus, comæ dilaniatio, genarum cruentatio. Alijs au-

tem & uestis discerpitur, & puluis capiti inspergitur, adeo ut uiuentes miserabiliores sint mortuo. Nam illi humi uolutantur saepenumero, capita solo allidunt. Hic uero decorus ac formosus, ac diligentissime coronatus, sublimis propositus est, & excelsus, uelut ad pompam adornatus. Deinde mater, atq; adeo pater quoq; ex medijs cognatis progressus, ac mortuo circumfusus (Nam finge iuuenem aliquem, ac formosum propositum esse, quo magis in hunc competat actio fabulae) absurdae ac stultae uoces emittit. Ad quas mortuus ipse responsurus sit, si contingat uocem recipere. Ait enim pater, flebili quadam uoce uerbū unumquodq; producens in longum: Fili iucundissime, peristi mihi, mortuus es, ante diem praereptus es, me super hac misero solo relicto. Non duxisti uxorem, non parasti liberos, nō militasti, non coluisti agros, non ad senectam peruenisti, non commessaberis posthac, non amabis fili, neq; cum equalibus in comotatione inebriaberis. Porro haec atque id genus alia dicet, quasi putet filium adhuc rebus his egere post obitum, ac desiderare quidem, uerum potiri non posse. Sed quid haec loquor? Quot enim sunt qui equos ac concubinas, rursum alij, qui pincernas etiam in funere mactarunt, qui uestem, reliquumq; mundum pariter in rogum iniectum exasserunt, aut unā cum cadauere sepelierunt, perinde quasi illic sit usus, & apud inferos fruiturus? At senex iste luctum agens, haec omnia atque his etiam plura, quae dicit, neque filij causa

causa iactare uidetur, ut quem sciat non auditurum, etiam si Stentorem clamore uincat, neque rursum sua ipsius gratia. Satis enim erat illi, cogitare & cognoscere, uel sine uoce. Nihil enim opus est, ut quis apud sese clamet. Superest igitur, ut ad hunc modum deliraret ob eos qui adsunt, cum nesciat neque quid acciderit ipsi filio, neque quò concesserit: imò cum ne suam quidem ipsius uitā, cuiusmodi sit perpenderit. Neque enim alioqui ceu rem acerbam grauiter ferret, illum ex hac demigrasse. Filius igitur huic ita responderit, exorato Aeaco atque Orco, quo liceat tantisper e specu proferre caput, dum patrem insanientem compescat. Homo infelix quid clamas? Quid mihi molestus es? Desine uellicare comam, ac uultus etiam cutem lacerare. Cur mihi conuitium facis, ac miserum appellas, & infortunatum, qui iam sim te multo tum melior, tum felicior? Aut quid acerbi mihi putas accidisse? An quia non sim factus senex talis, qualis es tu, capite caluo, facie rugosa, incuruus genibus, segnis, in summa, totus etate putris, multis expletis Triacadibus & Olympiadibus, denique ad istum modum delirans apud testes tam multos? O demens, quid tibi uidetur in uita boni, quo post hac non simus potituri? Nimirum comestrationes dicis, ac coenas, uestemque & concubitus, eoque metuis, ne rerum harum inopia peream. Non cogitas autem, longe bellius esse, non sitire, quam bibere, non esurire, quam edere, non algere, quam uestibus abundare.

Age igitur, quandoquidem ignarus uideris, docebo te lugere uerius. Iamq; denuo incepto luctu, clama. Fili miser, non amplius sities, non amplius esuries, non amplius algebis. Peristi mihi infelix, quod morbos effugeris, qui febrem iam non timeas, non hostem, non tyrannum: non amor discruciat te, nō auocabit coitus, neq; huius rei causa bis aut ter quotidie perdes imperiam. Heu calamitatem. Neq; cōtemneris factus senex, neq; molestus eris iuuenibus, si quando conspiciaris. Hæc si dixeris pater, an non putas te multo ueriora, magisq; ridicula dicturum, quam ista quæ modo? At uide ne illud te male habeat, dum noctē, quæ apud nos est, magnamq; cogitas caliginem: proinde metuis, ne tibi præfocer, conclusus in monumento. Verū in his illud oportebat perpēdere, oculis putrefactis, atq; adeo exustis (siquidem paulopost exurere me decreuisti) nihil opus erit, nec ad tenebras, nec ad lumen inspiciendum. Atq; ista fortassis utcunq; ferenda. Verum ciuitas iste uester quid mihi confert? aut quid ista pectorum ad tibie modos percussio? aut quid mulierum immodica lamentatio? Quid autem saxum, quod sepulchro imponitur, coronis ornatū? Aut quid ualet, quod merum infunditis? Num putatis illud ad nos destillaturum, et ad Orcum usq; permeaturum? Nam de parentalibus ipsi quoq; ni fallor, uidetis, quod ex apparatus potissimum ad nos redire debuerat, id fumo correptū, sursum in cælum abire, neq; quicquam iuuare nos, qui
infernæ

inferne agimus. Porro quod super est, pulvis est inutilis, nisi creditis nos cinere uesci. Non est usq; adeo sterile, neq; infrugiferum Plutonis regnum, neq; nos destituit Asphodelus, ut à uobis cibos huc deportemus. Itaque iuro per Tisiphonem, iam pridem mihi libebat uehementer exclamare super his, quæ & faciebatis, & dicebatis, sed uetabat linteam ac lana, quibus mihi fauces obligastis.

Atq; ita profato, mors ultima lumina clausit. Sed dicito per Iouem, si conuersus ad eos mortuus ille loquatur hæc, cubito innitens, an non uidebitur rectissime dicturus? Attamen uecordes isti uociferantur, & accersito quopiam lamentorū artifice, qui multas antiquas calamitates in unum congerat, certaminis adiutore, & amentie chorago abutuntur, ubicunq; cæperit ille, ipsi ad melos ciulatu respondentes. Verum quantum ad lamentationes attinet, omnibus eadem est ineptiendi consuetudo. At deinceps sepulturæ rationem in uarios diuidunt modos. Nam Græcus exurit, Persa defodit, Indus adipe suillo oblinit, Scythia deuorat, muria condit Aegyptius. Atq; hic quidem (rem à me uisam narro) desiccatum cadauer, conuiuā & compotorem adhibet: fit autem frequenter, ut Aegyptium aliquem indigentem pecuniæ, leuet egestate pignus frater aut pater in tempore factus. Nam libationes, pyramides, columnæ, tituli, ad breue tempus duratura, an non superuacanea, & ludicris simillima? Sunt uero

e 3 qui

qui ludos quoq; constituent ad sepulchrum, ac funebres orationes habeant, perinde quasi patrocinentur, ac testimonium perhibeant defuncto apud inferos iudices. Post hæc omnia, superest exequialis ecena. Iamq; adsunt necessarij, ut defuncti parentes consolentur, suadentq; uti cibum capiant, quanquam illi per Iouem non illibentes ad id compelluntur, quippe perpetuum iam triduum enecti fame. Et quousq; quaso flebimus? Sine quiescant Plutonis manes. Quod si tibi delibera- tum est omnino flere, uel ob hoc ipsum cibus est capi- endus, quo tãto luctui par esse possis. Tum deniq; tum ex omnibus contexuntur duo uersus Homerici.

Nam cepit meminisse cibi Niobe auricapilla.

Tum illud.

Vita defunctos flere baud finit alium Achinos. At capiunt quidem illi, sed initio pudibundi, uerentesq; ne post charissimorum obitum uideantur adhuc affectibus humanis commoueri. Hæc atq; his longe magis ridicula reperiet, quisquis obseruarit ea, qua fiunt in luctu, propterea quod uulgo existiment mortem summum esse malum.

Abdicatus.

ABDICATVS LVCI

ANI, DES. ERASMO ROTERO/
DAMO INTERPRETE.

Quidam abdicatus artem medicinæ didicit. Patrem insania laborantem, reliquis medicis desperantibus, dato pharmaco cum sanasset, denuo receptus est in familiam. Post hæc nouer-
eam insania correptam sanare iussus, abdicatur.

H A V D quaquam noua sunt hæc iudi-
ces, neq; miranda, quæ in præsentia fa-
cit pater, neq; nunc primum ad hunc
irascitur modum, uerum hæc lex illi
facilis est, & assuetus ad hanc causam
accedit. Verū illud mihi nouo calamitatis genere ac-
cidit, quod cum nullum proprium sit crimen, quod mi-
hi possit imponi, tamen in periculum uocor, ne poenas
dem artis nomine, nisi huic iubenti per omnia parere
possit. Quæ quidem re quid fieri possit absurdius? uti
curem ex præscripto, nō iam quatenus ars ualeat, sed
patris arbitratu. Quare optarim equidem ut medico-
rum ars, eiusmodi quoq; remedium aliquod haberet,
quod non modo laborantes insania, uerum etiam præ-
ter æquum irascentes liberare possit, nimirum quo li-
ceat & patris iracundiæ mederi. Nunc autē ipsa qui-
dem insania leuatus est, cæterum iracundia magis eti-
am exasperatur. Quodq; est omnium grauissimū, erga
ceteros omneis sanus est, in me unū insanit, à quo mor-
bo fuit

bo fuit liberatus. Videtis igitur cuiusmodi mercedem curationis feram, cum rursus ab illo abdicor, iterum alienor à familia, ceu ob id ipsum ad breue tempus receptus, ut maiore infamia sepius eijcerer domo. At ego quidē in his quæ præstare queam, ne expecto quidem patris iussum, ut qui pridem nō accersitus ad opitulandum accesserim. Verum ubi res est eiusmodi, ut nulla omnino spes sit, tum nec aggredi uelim. Porro in hac muliere multo etiam minus ausim, neq; id temere. Siquidē reputo quæ in me facturus sit pater, si res non successerit, cum iam abdicet nondum aggressum curationem. Quare doleo iudices, noueræ uicem, grauiter laborantis. Erat enim proba. Deinde patris nomine, quem huius morbus excruciat. Maxime tamē mea ipsius causa, qui uidear immorigerus patri, cum non possim quæ iubeor præstare. partim ob morbi magnitudinem, partim ob artis imbecillitatem. At sanē non arbitror æquum esse ut abdicer, si quod efficere non queam, id ne recipiam quidem. Itaq; quibus de causis prius abdicarit me, facile fuerit ex hoc negotio conijcere. Quamq̃ ad illas, opinor, satis respondi, ipsa post acta uita. Ad hæc autē quæ nunc obijcit, pro uirili sum responsurus, si prius de statu meo pauca uobis exposuero. Ego intractabilis ille, & immorigerus, patrem dedecorans, & indigna genere meo patrans, id quidē temporis multa id genus uociferanti, ac sine fine occlamanti, paucis contradicendū esse duxi. Verum domo
cedens

sedens, existimaui mihi grauiſſimi iudicij inſtar fore, uerumq; calculū ita actam deinde uitam, ut appareret me à paternis illis criminibus quàm longiſſime abeſſe, ſed potius honeſtiſſimis ſtudijs dediſſe operam, cumq; optimis uiris habuiſſe conſuetudinē. Iam uero & cuiusmodi quiddam proſpiciebam, ac ſuſpicabar fore, ut aliquando pater, qui non admodum animo conſtaret, mihi ſine cauſa ſuccenſeret, falſaq; in filium crimina ſtrueret. Neque deerant qui iſta morbi initium interpreta-
rentur, minaq; ac tela paulo poſt irruituri mali. Nempe odium abſq; cauſa, mores aſperos, conuitia parata, cenſuram ſeueram, clamorem, iracundiam, in ſumma, omnia plena bilis, unde uſu uenturum credebam, ut mihi aliquando arte medicine foret opus. Proinde foras proſectus, ac probatiſſimorum, quos in peregrinis regionibus nanciſci potui, medicorum uſus doctrina, plurimo labore, uehementiq; animi ſtudio artem perdidici. Porro domum reuerſus, offendo patrem manifeſtè iam inſania laborantem, & ab huius loci medicis deſperantibus deſtitutum, qui non altius introſpiciunt, nec admodum exacte morbos dijudicant. At ego ſanè ſicuti par erat facere frugi filium, neq; ſuperioris abdicationis iniuriam recordabar, neq; ut accerſerer operiebar. Neq; enim erat quicquam, quod illi proprie imputare poſſem. Verū peccata illa omnia fuerant aliena. Nempe quemadmodum modo dicebam, ipſius morbi. Ergo cum inuocatus acceſſiſſem, nō ſum equidem pro-

tinus medicatus, neque enim hic nobis mos est, neque id præcipit ars, uerum illud omnium primū iubemur obseruare, sanabilis ne sit morbus, an insanabilis, atq; artis terminos prætergressus. Ac tum si eiusmodi fuerit malum, ut commode possimus aggredi, aggredimur, totoq; adnitimur studio, ut egrotum seruemus. Quod si uiderimus iam inualuisse, superasseq; nec manum admolimur omnino, idq; uetustam quandam legem eorū, qui primi medicine prodiderunt artem, secuti: qui negant tentandos esse morbos, qui iam inualuerunt. Itaq; cum patrem adhuc intra spem esse perspicerem, neque malum supra artis uires esse, diu obseruatis ac pensatis singulis, ita demum aggrediebar, ac pharmacum fidenti animo porrexī. Multi sanē eorum qui tum aderant, suspectam habebant administrationem pharmaci, calumniantes curationem meam: iamq; parabant in eis uocare me. Aderat autem & nouerca pauida atq; diffidens, non id quidem odio mei, sed quod metueret, utpote probe sciens illum grauitē laborare. Nam sola nouerat omnia, quippe familiaris & assidue conuiuens egrotanti. Attamen ego nihil his rebus deterritus, sciebam enim futurū ut mihi signa nō mentirentur, neq; falleret ars, adhibui curam, obseruato tempore idoneo. Quanquam erant amici nonnulli, qui mihi consilium darent, ne fiderem, ne forte si res male successisset, maiorem aliquam calumniam mihi accerferem, quasi patrem ueneno ultus essem, memor iniuriarū, quibus me affecerat

affecerat. In summa, ille protinus conualuit, pristinae redditus sanitati, cognouitq; omnia. Familiares admirabantur: deniq; laudabat & nouerca, ac palàm omnibus utriusq; nomine gaudebat, tum mihi laudem affectu, tum illi ad sanam mentem reuerso. Atque hic quidem, nam illud de eo testari possum, neq; cōtatus, neq; quopiam his de rebus in consilium adhibito, simulatque rem omnem ē familiaribus cognouit, irritam fecit. abdicationem, ac denuo me filium fecit, seruatorem ac beneficium appellans, confitens sese certum experimentum mei cepisse, deq; illis ante factis semet excusans. Id factum compluribus attulit uoluptatem, nimirum quot quot aderant probi. Cæterum urebat eos, quibus abdicationis filij iucundior fuerat reuocatione. Proinde uidebamus tum non eodem modo eare gaudentes omnes, sed erat cuius & colorem illico uerti sensi, & oculos turbari, & uultum iracundum, quemadmodum ex inuidia, odioq; solet accidere. Nos igitur ut est consentaneum, in complexibus & animi gaudijs uersabamur, utpote utroq; alteri reddito. Cæterum nouerca paulo post egrotare protinus cœpit, morbo iudices, graui, et impotenti. Nam statim obseruabam, ut nascebatur malum. Neq; enim simplex erat, aut leuis insanie species, quin potius uetus quidam morbus, qui iam pridem delituerat in animi domicilio, erupit, uictorq; in apertum prodijt. Sunt autē nobis cum alia multa signa, insanabili laborantis insania, tū illud cōmune in hac obseruauimus muliere

muliere. In ceteros placatior est, ac mitis, atq; illis presentibus conquiescit morbus. Quod si quem conspexerit medicum, imò si uel audierit tantum de medico, in hunc supra modum incenditur. Quod & ipsum argumento est, illam graui & insanabili teneri malo. Hec cum perspicere, equidem acerbe ferebam, miserebare que mulieris, ut debui, præter meritum tanto laborantis infortunio. Pater uero ob imperitiam, neq; enim nouit, uel originem mali, quo tenetur, uel causam, uel morbi magnitudinem, iussit uti medicarer, ac simile pharmacum exhiberem: arbitratus idem esse insanie genus, eundem morbum, eandem egrotationem, quæ similem curandi rationem admitteret. Verum ubi id quod erat uerissimum dico, fieri nullo pacto posse, ut mulier seruetur, fateorq; me morbo imparem esse, indignatur, ac succenset, atq; me studio detrectare, ac mulierem destituere, mihi crimini uertens artis imbecillitatem. Atque huic quidem accidit, quod solet ijs qui dolent. Succensent enim omnes ijs, qui libere uerum loquuntur. Tamen ego sanè pro uiribus illi respondebo, tum meo ipsius nomine, tum artis. Ac primum quidem à lege suam initiū, per quam hic me parat abdicare, ut intelligat sibi non esse posthac eandem abdicandi facultatem, quæ prius fuit. Neq; enim legislator omnibus, ô pater, istam potestatem permittit, neq; uti quoslibet filios, neq; quoties libuerit, abdicet, neq; quibuslibet de causis: Verum quemadmodum patribus concessit, certis de

tis de causis irasci, ita prospexit & liberis, ne id imme-
 rentibus accidat. Eaq; gratia iussit, ne libera esset, ac ci-
 tra iudicium uindicta: sed ad iudices uocat, estimator-
 res constituit, qui neq; per iracundiam, neq; per calum-
 niam, quod iustum sit iudicent. Nouerat enim frequen-
 ter accidere multis, ut ob causas iniquas ad iram com-
 mouerentur: hic quidem alicui falsæ calumniæ credens:
 ille famulo fidem habens, aut uxori cuiuspiam inimicæ.
 Quare noluit rem iniudicatam agi, neq; indefensâ cau-
 sa liberos statim capi, uinciq;: uerum & aquam infun-
 dit, & ratio redditur, & nihil inexcussum relinquitur.
 Quandoquidem solum hoc autoritatis datur patri, ut
 ad iudices uocet: uerum iudicandi autoritas, an merito
 accuset, id penes uos, qui iudicio præsidetis. ac nondum
 spectate crimen, quod mihi imponit, cuiusq; gratia nunc
 indignatur: uerum illud prius expendite, num post hæc
 illi ius sit abdicandi, qui semel abdicauerit, iamq; sit usus
 facultate, quam lex concedit, atq; hanc paternam potes-
 tatem expleuerit, deinde rursus in familiam receper-
 rit, ac superiorem abdicationem irritam fecerit. Nam
 ego certe iniquissimum istud esse dico, ut liberorū quo-
 que sint infinite pœnæ, ut multæ condemnationes, ac
 metus perpetuus: utq; lex nunc irato inserviat, max de-
 inde faciat irritum, quod actum est: rursus ut eodem
 modo ualeat: in summa, ut ius sursum ac deorsum tor-
 queatur, utcunq; patribus pro tempore uisum fuerit.
 Verum initio quidem æquū erat uti concederet, cumq;

indis

indignante pariter indignaretur, ac puniendi ius faceret ei, qui genuisset. Porro ubi semel potestatem absumpsit, ac lege sit abusus, iracundiam expleuerit, post hæc rursum in familiam receperit, & in banc opinionem discesserit, ut frugi putet, in his perseueret necessum est, neq; postea resiliendum, aut retractanda sententia, neq; rescindendum iudicium. Neq; enim scire poterat, opinor, is qui natus fuerat frugi ne, an contra esset euasurus. Atq; hanc ob causam permissum est, ut genere indignos abdicent, quos cum educabant, cuiusmodi essent futuri nesciebant. Cæterum ubi non coactus, sed suapte sponte atq; autoritate ex sese comprobatum recipit, quæ deinde ratione possit mutare factum aut quis legis usus superest? Etenim ipse legislator hunc ad modum tecum egerit. Hic si improbus erat, dignusq; quem abdicares, quid accidit uti reuocares? Cur denuo in familiam reduxisti? Cur legem irritam fecisti? Nam liber eras, tibiq; in manu erat ista non facere. Neq; enim tibi concedendum est, ut legibus tuo arbitratu abutaris, utq; iudicia utcumq; mutatus sit animus tuus, eò trahantur. Neq; uti nunc irritentur leges, nunc rursum ualeant, iudices interim testes sedcant, uel ut rectius dicam, ministri tuæ uoluntatis, modo punientes, modo absoluentes, quando cunq; tibi uisum fuerit. Semel genuisti, semel educaisti, pro his semel ite abdicare potes, atq; ita potes, si istud merito facere uidearis: uerum ut hoc fiat sine fine, ut perpetuo, ut frequenter, ut facile, id uero supra patris ius est

est. Quare per Iouem iudices, ne permittatis huic, ut qui sua sponte receperit, superioris iudicii sententiam irritarit, iram damnarit, rursus ad eandem prouocet poenam, & ad patriam recurrat potestatem, cuius tempus iam excessit, cuanuitq; privilegium, nec huic unquam ualens, quippe antehac consumpta. Etenim illud considerate, quemadmodum in reliquis iudicijs, ubi iudices sortibus ferunt sententiam, si quis perperam pronunciatum existimat, permittitur alios adire iudices. Porro si qui ipsi suapte sponte iudices constituerint, delectisq; arbitris causam commiserint, posthac non idem licet. Etenim si quis, quorum sententijs initio stare non cogebatur, hos sponte delegerit, iam equum est bonum consulere quae statuerint. Itidem sane tu quoque, quens antea liberum erat non recipere, nisi dignus maioribus uideretur, hunc si probum arbitratus esse, denuo recepisti, iam deinde non erit abdicandi ius. Siquidem indignum esse in quem ista denuo fiant, ipse testatus es, iam de integro frugi filium esse confessus. Itaq; non conuenit poenitere receptionis, sed firma reconciliatio sit oportet, nimirum post toties pronunciatam sententiam, ac rebus iudicatam, primum cum abdicares, iterum, cum ipse mutasti consilium, meq; in familiam reuocasti, rescisis decretis superioribus, confirmans illa quae postea sunt placita. Proinde perseuera in his quae proxime statuisti, tuumq; ipsius iudicium serua. Pater sis oportet, quandoquidem id abs te decretum, id probasti, id ratum fecisti.

Ego

Ego quidem si natura non essem filius, sed adoptatum
abdicare uelles, ne tum quidem existimarim tibi lice-
re. Quod enim initio liberum erat non facere, id semel
factum, iniquum est rescindere. Porro cum qui primū
natura sit filius, postea iudicio, sententiāq; accersitus,
quaeso num par est rursus expellere, & eadem fami-
liaritate priuare saepius? Age quid si forte seruus es-
sem, ac tu quidem primum improbum esse ratus, in uin-
cula coniecisses, deinde ubi cognitum est me nihil pec-
casse, manumisisses, num tibi liceret, utcunq; contingerit
transci, rursus in eandem reuocare seruitutem? Minime
liceret. Istiusmodi igitur acta, leges firma uolunt esse,
ac perpetuo ualere. Ego cū pluribus etiam argumētis
docere possim, non esse ius huic abdicare denuo, quē se-
mel abdicatum, sponte sua receperit, tamen finem fac-
tiam. Nunc spectate cuiusmodi filium parat abdicare.
Atq; illud nondum dicam, me tum imperitum abdicat-
um fuisse, nūc abdicari medicū (nihil enim mihi in hac
causa suffragetur ars) tum iuuenem, nunc etate proue-
ctum, ut etas etiam ipsa fidem faciat, me nihil peccasse.
Nam leue fortassis hoc quoque: uerum tum quidem,
etiam si nullo commisso peccato, ut ego quidem dixe-
rim, sed nec benemeritus, alienabar à familia. Nūc por-
rò cum nuper salutē dederim, ac beneficus extiterim,
exigor. Qua re quid fieri potest ingratius? ut mea ser-
uatus opera, tantoq; elapsus à discrimine, protinus sa-
nationem illam huiusmodi factis penset, nulla meritorū
habita

habita ratione, sed usque adeo facile mandarit obliuioni, atq; in solitudinem abigat eum, qui iure sit obsecutus, cum præter ius eijceretur, neq; solum non meminisset iniuriæ, uerum etiam & salutem attulerit, & sane menti restituerit? Neq; enim exiguo iudices, neq; uulgari in hunc collato beneficio, tamen huiusmodi malis nunc uideor dignus. Porro quanquàm hic ignorat, quo in statu tunc fuerit, uos tamen omnes nostis, quid facientem hunc, simul & patientem, & quibus affectû morbis, ego curandû suscepim, ac medicis reliquis desperantibus, fugientibus familiaribus, nec propius accedere audentibus, talem reddidi, ut etiam accusare possit, ut de legibus differere. Quin magis si exemplum quaeris pater, cum propemodum talis esses, qualis nunc est uxor, ad pristinam sanitatem reuocaui. Quare non est æquum, ut pro his officijs, huiusmodi mihi gratia reponatur, utq; in me unum tantummodo sanus sis. Etenim te non mediocribus à me beneficijs affectum esse, uel ex his ipsis liquet, quibus me criminaris. Nam quæ ob hoc odio persequeris, quod uxorem extremo laborantem periculo, grauissimeq; affectam nō sanē, qui sit, ut eundem non multo potius charissimum habeas, quum simili morbo liberarim? non gratias agas, tam acerbis ereptus malis? At tu, quod quidem est ingratiſsimū, simul atq; ad te redisti, protinus in ius trahis: salute donatus, punis, & ad uetus recurris odium, eandem recitas legem. Egregiam igitur mercedē persoluis arti, dignam

que pro remedijs refers gratiam, qui quidem aduersus
medicum tantum sanus es. Vos autem iudices, huic con
cedetis, ut de benemerito poenas sumat, ut salutis autor
rem expellat, ut cum qui sanitati restituerit, oderit, ut
per quem reuixit, ulciscatur. Haud profecto conceder
tis, si quidem quod æquum est, facietis. Etenim si maxis
mum aliquod flagitium in præsentia cõmissem, tamen
superioris beneficij nomine non mediocriter mihi des
bebat: cuius respectu, memoriaq; conueniebat hunc præ
sentem iniuriam negligere, & ob illa priora facile ig
noscere: maxime si tam ingens sit beneficium, ut omnia
superet, quæ postea possint accidere. Quod equidem
mihi in hunc competere puto, quẽ seruauì, qui mihi tot
tius uitæ debitor est: cui præstiti ut sit, ut sapiat, ut in
telligat: præsertim cū ceteri omnes iam desperarent,
seq; morbo impares esse faterentur. Nam & illud, opi
nor, ad meriti mei cumulum accedit, quod cum id tem
poris filius nõ essem, cū nihil esset causæ, quæ me coge
ret curationem suscipere, uerum cum liber essem, atq;
alienus, à naturali causa solutus, tamen haud dissimula
ui, sed ultroneus, inuocatus, iniussus adij, succurri, adni
sus sum, sanauì, restitui, meum ipsius patrem seruauì, de
abdicatione me purgauì, iram beneuolentia sedauì, le
gem pietate sustuli, magnoq; beneficio reditū in famili
am emi, atq; in tempore adeo periculoso fidẽ erga pa
trem demonstraui, meq; ipsum artis auxilio insinuauì,
ac tristibus in rebus legitimus filius apparui. Quàm
multa

multa enim me fuisse passum arbitramini, quantum ex-
haustisse laborum? dum adsidco, dum obseruo, dum op-
portunitates capto, nunc cedens patris uchementie, nunc
artem admouens ad breue tempus concedente morbo.
Est autem hoc omnium quæ sunt in arte medicorum pe-
riculosissimum, huiusmodi medicari, ac propius accede-
re ad hos, qui ad eum sunt affecti modum. Est enim non
raro, ut exæstuante malo, rabiem in proximos exercer-
ant. Me tamen nihil horum piguit, neq; grauatus sum,
uerum aderam, modis omnibus cum morbo luctans, por-
tremo superavi pharmaco. Ne uero quisquam hoc au-
dito, protinus apud se cogitet. Quis aut quantus labor
miscere pharmacum. Etenim multa prius sunt facienda,
præstruenda uia dando pharmaco, preparandum cor-
pus, quo facilius recipiat medicationem, deq; omni corpo-
ris habitu sollicitus sit medicus oportet, inaniens, exte-
nuans, cibis idoneis alens, mouens ad omne quod cõdu-
cit, Somnos accersendi rationes excogitans, solitudines
arte reperiens. Quibus in rebus ægroti ceteri facile pa-
reant. At qui laborant insania, ob animi libertatem intra-
stabiles sunt, ac gubernatu difficiles, ipsiq; medico peri-
culosi, neq; qui facile cura expugnentur. Proinde sæpe
numero cum effecerimus, ut iam speremus proxime ad-
esse morbi finem, leue aliquod erratum incidens, renoua-
to malo, cuncta illa superiora facile subuertit, curationem
impedit, artem fallit. Eum igitur qui hæc omnia sustinuerit,
qui cum morbo tam graui sit luctatus, qui malum malorum omnium
d 2 expugnatum

expugnatum difficillimum uicerit, huic ut iterum abdicet
permittetis, utque leges in benemeritum interpretetur
suo arbitratu concedetis, atque cum cum ipsa natura bel
lum gerere sinetis? Ego naturae pares iudices, patrem
mibi ipsi seruo, custodioque, etiam si hic quidem iniuria
me afficiat. Quod si filium benemeritum, leges, ut ait, ser
cutus, perdit, et à familia alienat: hic nimirum liberorum
osor erit: ego pius in patrem. Ego naturam amplector.
Iste, naturam contemnit, fasque et ius uiolat. O patrem
iniuste prosequentem odio. O filium iniustius amantem.
Nam mihi ipsi uitio uerto, patre compellente, quod odio
habitus, cum praeter causam amo, et magis amo quam
oporteat. Atqui natura comparatum est, ut patres liber
os ament magis, quam liberi parentes. Verum hic stu
dio tum leges contemnit, quae filios nihil comeritos fa
miliae seruant, tum naturam, quae parentes ad uehemens
natorum desiderium incitat. Non solum enim cum plures
habeat in me beneuolentiae causas, maiorem, uti debebat,
beneuolentiam non adiungit atque addit, aut quod est mi
nus, me saltem imitatur, meumque emulatur amorē: sed
o calamitatē, quin insuper odit amantē, charitate pro
sequentem expellit, benemerentem laedit, complectens
tem abdicat, legesque liberis fauentes, cum liberis infen
sas, in me torquere conatur. O bellum, quod contra na
turam legibus moues pater. Non sunt ista, non sunt in
quam, quemadmodum tu uis: leges bene conditas, male
interpretaris pater. Non pugnat natura cum lege, in his
que

que ad benevolentiam pertinent. Hic inter sese consen-
 tiunt, & altera utriq; auxilio est ad delendas iniurias.
 Cōtumelia afficis benemeritū. Offendis naturam. Cur
 legibus quoq; simul cum natura facis iniuriam? Quæ
 cum honestæ, iustæ, liberorū amantes esse cupiant, non
 pateris esse: quippe quas aduersus unum filiū, tanq̃ ad-
 uersus multos sæpius tētes. Nec finis in supplicijs quies-
 cem inuenire, quæ uelint in beneuolētia liberorū erga
 parentes conquiescere: quanq̃ alioqui ne positas qui-
 dem aduersus eos, qui nihil peccarint. At sanè leges in
 gratitudinis actionem cōcedunt in eos, qui benemeritis
 nō retulerint gratiam. At qui nō solū nō refert gra-
 tiam, uerumetiam punire conatur ob ea ipsa, quibus ad-
 iutus est beneficio, considerate num quicq̃ facere possit
 iniquius? Itaq; nō posse hunc iam abdicare denuo, qui
 paternam potestatē semel expleuerit, ac lege sit usus:
 præterea nō esse equū, cum qui tanta præstiterit bene-
 ficia, expellere, familiāq; exigere, satis opinor demon-
 stratum. Nunc aut ad ipsam abdicationis causam uenia-
 mus, & crimen cuiusmodi sit expendamus. At rursus
 ad mentē eius qui legem condidit, recurramus necesse
 est. Etenim ut istud tibi donemus ad breue tempus, lice-
 re quotiescūq; uelis abdicare, utq; præterea potestatē
 istam tibi largiamur, etiam aduersus benemeritū, haud
 tamē simpliciter, opinor, neq; quibuslibet de causis ab-
 dicabis. Neq; hoc dicit legis conditor: Quicquid utcum-
 que criminatus fuerit pater abdicato, ut satis sit tantū
 d 3 uoluisse

uoluisse queri. Nam si id esset, quid opus erat iudicio? Verum uos istud expendere iubet iudices, num grauius ac iustis de causis irascatur pater, nec ne. Hoc igitur in presentia considerate. Exordiar autem ab ijs, quæ protinus huius insaniam sunt consecuta. Iam primum omnium quod fecit sanæ menti redditus, illud erat: Rescidiit abdicationem. Ego seruator, beneficus, breuiter omnia eram. In his nisi fallor, nihil adhuc esse poterat, quod cum crimine uideretur esse coniunctum. Deinde quid est omnium quod accusat? Quod obsequium, quam curam filio dignam prætermisi? Quando foris cubui? quas intempestiuas potationes, quas comestationes obijcis? Qui luxus? Quis leno pulsatus est? Quis accusauit? Nemo profecto. Atqui hæc sunt, ob quæ præcipue lex permittit abdicare. Ceterum cœpit egrotare nouerca. Quid istud mihi uertis crimini? morbiq; poenâ à me reposcis? Nō reposco, inquit. Sed quid? Quod eam curare iussus recusas, ob hoc dignus fueris qui abdiceris, quippe immorigerus patri. Ast ego quidem cuiusmodi sint ista quæ iubet, in quibus quia nō possum obsequi, uideor immorigerus, paulisper differam. Sed illud prius in totum dico. Neq; lex huic concedit, ut quiduis imperet, neque mihi necesse est in omnibus omnino parere. Quædā enim mandata sunt huiusmodi, ut si nō parueris, nō sis obnoxius poenæ. Quædam id genus, ut nisi obtemperaris, ira supplicioq; sis dignus: ueluti si ægrotes ipse, et ego nō curem. Si quid rerū domesticarū curandum

dam sit, & ego negligā. Si quid rem rusticam curandā mandes, atq; ego recusem. Hæc omnia atq; id genus alia, probabiles adferūt causas paternæ querelæ. Porro cætera nostri sunt arbitrij, nempe quæ ad artes, & artium usum pertinent: Maxime si nulla in re fiat iniuria patri. Iam si cui pictori præcipiat pater: Hæc pinge fili, illa nequaquã. Rursum musico, hanc pulsa harmoniã illam ne pulsa: Tum fabro ærario: Ista cude, illa ne cude: num quisq; hunc patietur abdicare filium propterea, qd nō ex ipsius arbitrio artē exerceat? Nemo opinor. At qui medendi ars, quanto est honoratior, vitæq; cōducibilior, tanto cōuenit esse liberiores qui hac utuntur ac iustum est, ut ars aliquo gaudeat priuilegio in exercendi facultate, ut neq; cogatur usq; neq; ferat imperium, res sacra, deorū doctrina, uirorū eruditorū cura: neq; in seruitutem trahatur legis: neq; timori, pœnisq; tribunalium, neq; calculis, ac patris minis, & indocti hominis iræ sit obnoxia. Proinde si tibi palam ac simpliciter ad hunc modū respondiissem: Nolo curare cum possim, sed artem soli mihi didici, ac patri, cæteris omnibus imperitus esse uolo: quis est tyrannus usque adeo ferox, ut cogat etiam nolentem uti arte? Siquidē istiusmodi officia blanditijs, precibusq; ni fallor, nō legibus, ira, iudicijs, conuenit elicere: persuadere medico oportet, non iubere, ut uelit, non ut metuat: neque ad sanandum adigendus est, sed ultro ac lubens accedat oportet, immunis à cōpulsione patris. Immunis est ars ipsa,

d 4 quandoqui-

quandoquidē ciuitates quoq; publicitus honores, prae-
minentias, immunitates, priuilegia medicis tribuunt.
Haec igitur in genere poteram artis nomine responde-
re, etiam si tu me illam docuisses, si multū studiij, multū
pecuniarū insumpsisses, ut discerem, et unam hanc cur-
rationē, etiam si eiusmodi esset, ut praeſtare poſſem, re-
cuſaſſem. Nunc illud cogita, quā rem modis omnibus
ingratam et iniquam facias, qui nō ſinas me, à meipſo
mibi partis libere uti. Hāc ego artem tum cū nō eſſem
filius tuus, perdidici, neq; tuis ſubiectus legibus. Atque
hanc tamē tibi didici. Huius fructū primus ſenſiſti, cum
nihil adiumenti cōtuleris ad eius cognitionem. Quem
praeceptorem mercede conduxisti? Quem phar-
macorum apparatus comparasti? Nullū omnino. Verū in-
ops, ac rerū necessariarū indigēs, à praeceptorib. mei
miſertis ſum edoctus. Nam abs te patre huiusmodi mi-
hi dabatur ad diſcendum uiaticū, moleſtia, ſolitudo, ege-
ſtas, familiarium odium, cognatorū auerſatio. Pro iſtis
itaq; factis poſtulas uti arte mea, uiſq; earū rerum eſſe
dominus, quas mihi parauit tum cum mihi nō eſſes domi-
nus. Boni conſule, ſiquid antehac ultro, nullo prouoca-
tus officio, bene de te ſum meritus, cum nullo nomine ul-
lam abſte gratiam poſſem repoſcere. Ceterum nō con-
uenit ſanē, ut meum beneficium mihi in reliquum tem-
pus pariat neceſſitatem: ut quod uolens beneficio iuni,
uertatur in occaſionem, ut poſtea nolentī praeſcipias:
iamq; in conſuetudinē trahatur, ut qui ſemel ſanauerit
aliquem

aliquē, semper deinde curet omnes quoscunq; uoluerit
 is, qui sanatus est. Etenim ad istū modū fieret, ut quos
 curaremus, eos dominos nobis creauerimus, nōsque
 metipso illis tradiderimus, mercedis loco seruitutem
 accepturi, & ad omnia quæ iusserint obtemperaturi,
 Qua re quid esse potest iniquius? Quoniam te graui-
 ter adeo laborantē restitui, ob id existimas tibi ius esse
 arte utendi mea? Atq; hæc quidem dicere poteram: si
 mihi hic imperasset ea, quæ meæ sint facultatis, atque
 ego non omnino modis omnibus, uel inuitus obtempe-
 rassem. At nunc tandem perpendite, cuiusmodi sint hu-
 ius imperata. Quandoquidem, inquit, me laborantem
 insania, sanasti: insanit autem & uxor, eodemq; tene-
 tur morbo (sic enim opinatur) & à cæteris medicis ad
 eundem modū destituta est: tuq; potes omnia, id quod
 re demonstraſti: sanato hanc quoq; , ac morbo leuato.
 Id si quis simpliciter ad hunc audiat modum, uebemen-
 ter æquum uideatur, præsertim illiterato, artisq; medi-
 cine imperito. Sin autem me auscultetis artis nomine
 respondentem, intelligetis nimirum nec omnia esse nō-
 stræ facultatis, neq; consimiles morborum naturas, nec
 eandem medendi rationem, nec eadem remedia in om-
 nibus efficacia. Ac tum palàm fiet, quantum intersit,
 nolis quippiam, an non possis. Vos interim patienter
 auscultate me, hisce de rebus philosophantem: existi-
 mantes nec inclegantem fore, nec extra causam, nec
 alienam à re, nec intempestinā de his disputationem.

Iam primum naturæ corporū, ac temperaturæ, bæd
 quaquam eadem sunt: tametsi maxime in confesso est,
 hysdem ex elementis constare. Verum alia de his, alia
 de illis magis aut minus participāt: idq; loquor adhuc
 de corporibus uirorū, quæ neq; similia sunt omnibus,
 neq; eadem temperaturæ, neq; eadem constitutione.
 Vnde necessario consequitur, ut morbi quoq; tum ma-
 gnitudine, tum specie differentes, his accidant: utq; alia
 sanatu sint facilia, atq; ad curationem sponte propen-
 sa: alia rursum prorsus desperata: ut quæ & facillime
 corripiantur, & grauissime à morbis prehendantur.
 Proinde si quis existimet, quālibet febrim, aut quam-
 uis tabem, aut peripneumoniam, aut insaniam, quolibet
 in corpore unam atq; eandem esse genere: is non uidea-
 tur ponendus inter sobrios: neq; doctos: neq; inter eos,
 qui in rebus huiusmodi exquirendis elaborarūt. Quin
 idem malum in hoc corpore facile sanabitur, in hoc mi-
 nime. Quemadmodum uidelicet triticum, si idem in di-
 uersos ejicias agros: aliter pueniet in plano solo, pro-
 fundo, irriguo, aprico, uentis salubribus exposito, ex-
 culto, nimirū ubere, lato, copiosoq; fructu: Rursum ali-
 ter in montuosa, petricosaq; terra, aliter in opaca, ali-
 ter in subiecta montibus. In summa: pro cuiusq; loci di-
 uersa natura, uarie proveniet. Itidem & morbi, pro ra-
 tione corporū, in quæ inciderint, aut maiores & ube-
 riores, aut minores eueniunt. Verū his omiſſis pater,
 nec omnino discussa re, uult quāuis insaniam in quouis
 corpore

corpore confimilem esse, similemque desiderare curationem. Super hæc tam multa, muliebria corpora plurimum differre à uirorum corporibus, uel ad morbi corruptionem, uel ad sanandi spem, aut desperationem, facile fuerit cognoscere. Siquidem uirorum corpora bene compacta sunt, nervosa: laboribus, agitationibus, uita sub dio acta, exercitata. Cōtra fœminarū, flaccida, male compacta, in umbra alita: Candida ob sanguinis inopiam, calorisque penuriam, et humoris superuacanei abundantia. Quare facilius corripuntur, quam uirorum: utpote morbis exposita, nec ferentia curationem: præcipue uero ad insaniam procliuiora. Nam cum multum habeant iracundiae ac leuitatis, facileque commouentur: porro corporis exiguae sint uires: facile in hoc malum prolabuntur. Proinde non conuenit, in utrisque tandem à medicis sanandi rationem requirere. Cum intelligatis, hæc ab illis longissimo distare intervallo: iam ab ipso protinus ortu discreta: tum tota uitae ratione, tum actionibus omnibus, tum studiis atque exercitijs uniuersis. Quare cum dicis, Insania laborat: adde, hoc quoque, laborat mulier. Neque confundas hic omnia sub unā et eandem insaniam referens appellationem. Verū discretis ijs, quemadmodum et natura discreuit, quid in quoque præstari possit considera. Nam nos, quemadmodum initio dixisse memini, illud in primis spectamus: egroti corporis naturā, ac temperaturā: et cuius qualitatis magis sit particeps, calidius an frigidius, uigens an ætate deficiens

deficiens, magnū an pusillam, crassum an macilentum:
reliquaq; id genus omnia. Quæ si quis penitus expen-
derit: is demum erit idoneus cui fides habeatur, uel de-
speranti, uel recipienti. Quādoquidem & insanie in-
numerabilia sunt genera, & causæ complures: nec uo-
cabula quidē eadem. Neq; enim idem, desipere ac deli-
rare, rabire & insanire. Verum hæc omnia nomina si-
gnificant magis aut minus obnoxium esse morbo. Por-
rò causæ aliæ sunt uiris, aliæ foeminis. Rursum inter
ipsoſ uiros, aliæ iuuenibus, aliæ senibus: puta iuuenibus
immodica fermē repletio: senibus autem importuna
salumnia, ira impotēs, quæ sæpenumero incidit aduer-
sus domesticos. Hæc initio perturbant animum: deinde
paulatim uergit in insaniam. Porrò mulierum corpo-
ra & multe res infestant, & facile in morbum addu-
cunt: præcipue uero si quem oderint uehementius, aut
si inuideant inimico, secundis rerum successibus uten-
ti: aut si quid molestum sit: aut si cui succenseant. Hæc
paulatim subgliscentia, multoq; alita tempore, tandem
in insaniam euadunt. Eiusmodi rerum aliquid uxori
quoq; usu uenit pater: & haud scio, an nuper aliquid
illi ægritudinem aliquam attulerit. Nihil enim illa ode-
rat, quanquam morbo sanē tenetur, neq; his malis ul-
lius medici cura poterit eripi. Quod si quis alius se fa-
cturū receperit, aut si quis eam liberarit: tum me ode-
ris licet, uelut iniurium. Tametsi ne illud quidem uere-
bor dicere pater: Etiam si non prorsus esset, ut est, de-
sperans

sperandum: sed adhuc aliqua salutis spes levis ostenderetur, nec sic quidem facile manum admouerem: neque statim auderem ministrare potionem: uidelicet ueritus fortunam, ac multorum hominum obtrectionem. Vides, ut omnes arbitratur, priuignos inuisos esse noueris omnibus, etiā si probæ fuerint: easque hanc ceu communem quandam mulierum insaniam insanire. Quare facile suspicatus fuisset aliquis, si malum hoc secus euenisset, neque profuissent remedia, perfidam ac dolosam fuisse curationem. Atque uxoris quidem res pater adhuc sese habent modū: idque loquor, quod prorsus exploratum habeo: nunquam melius est habitura, etiam si milies biberit pharmacum: eoque non opere precium conari, nisi me in hoc solum urges ut frustrer: idque uis ut foedam mihi famam accersam. Patere, ut mihi eiusdem artis professores inuideant. Quod si me rursum abdicaris, ego quidem etiam si ab omnibus deferar, tamen tibi nihil imprecabor graue. Sed quid si (quod auertat deus) redeat morbus: (solent istiusmodi ferme mala irritata recurrere) quid erit mihi faciundū? Curabo, ut nosti, tum quoque: neque unquam defuturus sum officio, quod liberis natura præscripsit: neque generis, quoad in me fuerit, obliuiscar. Deinde si resipueris, num credere debeo futurum, ut me denuo recipias, illud uide. Iam ista quā facis, accersis morbum, pestemque refricas: heri ac nudius tertius ē tantis elapsus malis, contendis, uociferaris: quodque grauissimum est, irasceris

62 LVC. ICAROMENIPPVS

ris: ad odium propensus es: leges reuocas. Hei mihi pater, istiusmodi fuerāt superioris insanie tue proemia.

LVCIANI ICARO-

MENIPPVS. SIVE HYPERNÉ-

PHELVS, DES. ERAS. RO-

TEROD. INTERPRETE.

ER mille igitur erant stadia à terra
usque ad lunam, ubi prima nobis fuit
mansio. Porro hinc sursum ad solem
parasange ferme quingēta. Rursum
ab hoc usq; ad ipsum deniq; cœlū, ar-
cemq; Iouis in edito sitam, tantum serè spaciū fuerit,
quantum aquila probe succincta, atq; expedita queat
uno die peragere. A M I C. Dic mihi per gratias Me-
nippe: quæ sunt ista quæ de astris loqueris, ac tacitus
tecum supputas? Etenim iam dudum te affectans, audio
soles et lunas: præterea autem et magnifica ista, man-
siones ac parasangas, peregrina quedam commemo-
rantem. M E N I P. Ne mireris amice, si sublimia, ær-
reaq; tibi uideor loqui, nam summam apud me reputo
nuper actæ peregrinationis. A M I C. Nimirum Phe-
licum exēplo uiam stellis notaras. M E N I P. Haud
quaquam per Iouem: quin magis ipsis in stellis sum pe-
regrinatus. A M I C. Papa, longū profecto somnium
mihi narras. Siquidem totas edormisti parasangas in-
sciens

sciens. MENIP. Quid ais? Somnium tibi referre uide-
 or q modo ab ipso Ioue ipse reuersus adsum? AMIC.
 Quid audio? Itane Menippus nobis à Ioue delapsus
 adest è cœlo? MENIP. Ita sanè. Ego tibi ab ipso illo,
 summo Ioue hodie uenio, rebus interim dictu miris, et
 auditis, et cōspectis. Quod si non credis, equidem hoc,
 ipso nomine supra modum gaudeo, cum supra fidem
 esse uideo, meam felicitatem. AMIC. Et quo pacto
 diuine atque Olympie Menippe, mortalis cum sim, ac
 terrestris, queam non credere uiro, qui nubes supera-
 rit: quiq; ut Homericis dicam uerbis, Iam sit cœlitum
 è numero unus? Verum illud mihi dicito, si molestum
 non est, quibus modis in altum subuectus es, aut unde
 nactus scalas tanta magnitudine? Nam quantū ad faci-
 em ac formam attinet, non es admodū similis illi Phry-
 gio: ut coniectare possimus, te quoq; ab aquila raptum
 fuisse, quo pocillatoris alicubi munere fungereris.
 MENIP. Non me clām est te iam dudum irridere.
 Neq; uero id omnino mirum, si narrationis nouitas ti-
 bi fabule uidetur adsimilis. Ceterum ad conscensum
 nihil mihi erat opus, neq; scalis, neq; uti pueri illius in-
 morem ab aquila raperer: propterea quod alæ mihi
 essent propriæ. AMIC. Iam uero istud quod narras,
 uel ipsum Dædali factum superat. Siquidē præter alia,
 nobis inscientibus, miluius quispiam aut graculus ex
 homine factus es. MENIP. Recte amice: neque
 procul à scopo coniecisti. Etenim illud Dædali de alis
 inuentis

inuentū ipse quoq; sum machinatus. A M I C. At interim omnium audacissime, non ueritus es, ne tu quoq; alicubi in mare delapsus, Menippeū aliquod pelagus tibi cognomine redderes: quemadmodū ille Icarium ē M E N I P. Nequaquam: Siquidē Icarus cum alas haberet cera adglutinas, eaq; quamprimum ad solem esset liquefacta, defluxis alis, non mirum si decidit. At nobis citra ullam ceram erant penne. A M I C. Istud qui fieri potuit? Iam enim haud scio quo pacto paulatim me adducis, ut uera uideantur quæ narras. M E N I P. Ad hunc fermē modum. Aquilam egregie magnam, tum autem et uulturem ualidum arripui. His cum alas unā cum ipsis brachijs prescuissem. Quin potius si uacat totius commenti rationem ordine tibi percensebo. A M I C. Mihi quidē uel maxime uacat. Adeo sublimis à sermone tuo pendeo: iamq; ad narrationis finem inhiō. Ne uero me negligas, per lonē amicitie presidem, auribus in aere suspensum ob tuā narrationem. M E N I P. Ausculta igitur. Neq; enim ciuile fuerit, si spectem amicum ore hiantē relictū: eumq; quemadmodum tu ais, ab auribus suspensum. Ego igitur cum expendens ea quæ sunt in uita mortaliū, protinus omnes res humanas repperissem ridiculas, humiles, instabiles: nempe opes, imperia, magistratus: contemptis his, atq; horū studio, adiectoq; animo ad ea, quæ uere sunt bona: conatus sum ab his tenebris emicare, et ad uniuersā naturā suspicere. Atq; hic mihi multam attulit

attulit *hesitationem* : primū hic ipse qui à sapientibus appellatur *mundus*. Neq; enim inuenire poteram, neq; quo pacto factus fuisset, neq; quo opifice: neq; quid esset illius uel *initiū*, uel *finis*. Deinde cum particulatim contemplerer, multo etiam magis ambigere sum coactus. Quippe qui uiderem *stellas* temere per *cælū* disiectas. Tum *solem* ipsum, quid tandē esset, scire gestiebam. Super omnia uero quæ *Lunæ* accidebant, mihi uidebantur absurda ac planè mira: putabamq; causam aliquam arcanam & inexplicabilem esse, cur illa subinde speciem formamq; uariaret. Quinetiam *fulgur* emicans, *tonitru* erumpens, tum *pluuia*, *nix*, *grando* è sublimi demissa: uidebantur hæc quoq; omnia cōiectu difficilia: quæq; nullis notis deprehendi possent. Itaque cum ad eum modum essem affectus: optimum factu ratus sum, ut horum unumquodq; à philosophis istis perdiscerem. Siquidem existimabam illos ueritatem omnem docere posse. Quare cum ex illis præstantissimos delegissem, quantum mihi coniectare licebat, è uultus austeritate, æq; coloris pallore, ac barbæ profunditate: Mirum enim ut mihi ex ipso protinus aspectu sublimi loquos quosdam, & cœlestiū rerum peritos uiros præseferbant: His ubi memet docendum tradidissem magna pecunia: quam partim euestigio præsentem numeravi: partim tum me persoluturum sum pollicitus, ubi ad philosophiæ summam peruentum esset: non grauebar crectus ad *nugas* doceri, & uniuersi dispositionē

discere. At illi tantum aberant, ut me pristina libera-
rent inscitia, ut in maiores etiam dubitationes coniece-
rint: principia nescio quæ, ac fines, tum inscabilia, in-
ania, sylvas, ideas, atq; id genus alia, mihi quotidie of-
fundentes. Verum illud interim mihi uidebatur omni-
um esse grauissimum: quod cum nihil inter illos conue-
niret, uerum pugnantia, diuersaq; inter se omnia loque-
rentur: tamen postulabāt, ut sibi fidem haberem, ac ad
suā quisq; rationē me conabatur adducere. A M I C.
Rem absurdam narras, si uiri cum essent sapientes, in-
ter sese de rebus factiose dissidebant: neq; de iisdem ea-
dem probabant. M E N I P. Atqui rīderes Amice, si
audieris illorum arrogantiam, & in differendo prodi-
giosam confidentiam. Qui quidem cum humi ingrede-
rentur, nihilaq; præstantiores essent nobis, qui super
terram ambulamus, ne cernentes quidē acutius quā
quiuis alius astans, nonnulli cæcutientes etiam senio
atque inertia: tamen & cœli terminos perspicere se-
se profitebātur: solem quoq; ipsum dimetientes, & ea
quæ supra lunam sunt, aggredientes: Ac perinde quasi
ex ipsis delapsi stellis, ita & magnitudinem illarū, &
figurā explicabant. Ac sæpenumero cū sorte ne illud
quidem certo scirent, quot stadijs à Megara abessent
Athenæ: tamen spaciū, quod interest inter solem & lu-
nam, quot esset cubitorum, audebant pronunciare: tum
aeris altitudinē, maris profunditatē, terræ ambitū di-
metientes. Ad hæc, circulos depingebant, ac triangu-
lorum

lorum figuras super quadrangulos inducentes, neque non
 sphaeras quasdam picturatas, coelum scilicet ipsum me-
 tientes. Iam uero illud an non insulsum, et insignis ar-
 rogantiae? quod cum de rebus usque adeo incertis loquan-
 tur, nihil tamen ita proponunt, quasi coniecturis ducan-
 tur: uerum supra modum contendunt: neque ullum uin-
 cendi locum alijs relinquunt: tantum non iureiuran-
 do confirmantes Solem massam esse candefactam, incolam
 Lunam, stellas aquam potare, idque Sole ueluti situla qua-
 dam per funem demissa, uaporem e mari attrahente,
 atque illis omnibus ordine potum distribuyente. Nam quan-
 ta sit in dictis pugnantia, id haud difficile fuerit cognos-
 cere. Iam mihi spectata per Iouem, num illorum decreta
 inter se consentiant, ac non magis longissimis distita in-
 tervallis, quandoquidem primum de ipso mundo uaria
 est sententia, cum alijs et ingentis, et nunquam interitu-
 rus esse uideatur. Rursum alijs, et opificem illius, et fa-
 bricandi modum eloqui sint ausi. Quos equidem cum pri-
 mis admirabar, propterea quod cum deum quendam re-
 rum omnium opificem praeposuisent, non illud etiam ad-
 derent, uel unde is esset profectus, aut ubi loci consiste-
 ret cum omnia fabricaretur. Nam ante uniuersi exortum,
 non possis uel tempus, uel locum imaginari. A M I C. Pro-
 fus audaces quosdam Menippe homines, ac prodigiorum
 autores mihi narras. M E N I P. Quid autem, si iam di-
 dias uir optime, quae differant et de Ideis, et de incor-
 poris: tum quae de finito et infinito nugatur? Na et

bis de rebus acriter inter se digladiantur, dum alij fine circumscribunt uniuersum: alij contra, finem illud nescire existimant. Quin insuper quidam ex istis complures esse mundos demonstrabant, damnantes eos, qui de hoc uelut uno quopiam illorum disputarent. Rursum alius, nescio quis uir, haud quaquam amicus paci, bellum rerum omnium parētem esse censebat. Nam de dijs, quid iam attinet loqui? Cum his deus esset numerus: illi rursus, per canes & anseres ac platanos deicerent. Deinde alij, reliquis omnibus dijs expulsis, uni soli rerum omnium imperiū tribuebant: ita ut mecum etiam animo discruciarer, cum tantā audirem deorum inopiam. E diuerso alij liberaliores, multos deos faciebant: ac dissectis illis hunc aliquem primum deum appellabant: his secundas aut tertias diuinitatis partes tribuebant. Ad hæc alij incorporeum quiddam & informe putabant esse numen. Alij corpus esse imaginabantur. Deinde non omnes erant in hac opinione, ut putarent dijs esse curæ res mortalium: uerum erant nonnulli, qui eos omni cura liberantes, haud aliter atque nos consueuimus ætate defectos, à ministerijs dimittere: nihil alijsmodi eos inducunt, quàm cuiusmodi in comœdijs induci solent satellitia. Iam alij superantes hæc omnia, ne esse quidem ullos omnino deos credebant, sed mundum nullo domino, nulloq; duce temere ferri sinebant. Atqui cum hæc audiebam, uerebar non habere fidem uiris altifremis ac probe barbatis. Neq; tamen inueniebam

ueniebam, ad cuius dicta me uerterem, ut aliquam illorum sententiam nanciscerer irreprebensam, ac nequaquam ab alio subuersam. Iiaq; planè tandem Honeriscum illud mihi usu ueniebat. Nam sæpenumero animus incitabat, ut huic alicui illorum crederem:

Sed me mens diuersa uetabat.

In quibus omnibus cum perplexus hæsitarem, desperabam futurum, ut super his uerum aliquid in terris audirem: cæterum unica tantum uia, uniuersa dubitatione liberari posse, si ipse alis aliqua ratione additis, in cælum ascenderẽ. Eius rei conficiendæ spem mihi præbuit primum ipsa cupiditas, deinde fabularum scriptor Aesopus, qui aquilis ac scarabeis, interdum et caninulis cælum adiri potuisse demonstrat. uerũ ut mihi ipsi alæ provenirent aliquando, id nulla ratione fieri posse uidebatur. Cæterum si uulturis, aut aquilæ alas induissem, nam has solas sufficere ad humani corporis modũ, futurum forsitan, ut mihi succederet experientia. Itaque correptis auibus, alteri dextram alam, porro uulturi sinistram amputavi, idq; admodum scite. Deinde quum obligassem, humerisq; loris ualidis accommodassem: tum summis pennis ansas quasdam manibus inserendis addidissem, mei ipsius periculũ faciebam: primum subsiliens, ac manibus interim subseruiens, et anserum exemplo paulũ adhuc à terra uolatu me sustollens, inter uolandum summis interim pedibus ingrediens. Postea quũ res ex animi sententia succederet, iam

audacius etiam experimentum aggrediebar: conscen-
 saq; arce demisi meipsum per præceps, atque inde in
 ipsum ferebar theatrum. Mox ubi nullo periculo deu-
 lassem, sublimia iam & ardua cogitare coëpi: ac tol-
 lens me à Parnetho siue Hymetto, ad Geraneam usq;
 nolabam: Rursum inde ad Acrocorinthum subuolavi:
 deinde supra Pholoen & Erymanthum ad Tayge-
 tum usq;. Ergo quū tandem audax facinus satis essens
 meditatus, iamq; perfectus & altiuolus euasissem, non
 amplius de pullis imitandis cogitabam, uerū conscen-
 so Olympo, quā leuissimo commeatu onustus, inde
 rectā in cælū tendere coëpi: initio quidem oborta ocu-
 lorum uertigine ob profunditatē: & postea ferebam,
 & hoc quoq; facile. Verū ubi iam ipsi lunæ uicinus
 essem, plurimumq; nubū essem emensus, sentiebam me
 defatigatū, maxime in ala sinistra, nempe uulturina.
 Huc igitur diuerſi, ac super eam insidens requiescebā,
 in terrā interim è sublimi respiciens, neq; secus q̄ Ho-
 mericus ille Iuppiter, nūc bellacium Thracū regionē
 despiciens, nūc Mysorū, mox (si libuisset) Graciā, Per-
 sidem, Indiamq;: ex quibus omnibus uaria quadā uolu-
 ptate perfundebar. A M I C. Ergo ista quoq; narrabis
 Menippe, ne ulla prorsus peregrinationis parte frau-
 demur: quin potius si quid obiter in itinere cōspexisti,
 fac ut hoc quoq; sciamus. Nam ego sanè haud medio-
 cria dicturum te expecto, de terræ forma, deq; omni-
 bus que in terra sunt, cuiusmodi tibi uisa sunt ex alto
 contentus

contemplanti. MENIP. At tu quidem recte conie-
ctas Amice. Quamobrem quatenus licet, cōscensa lu-
na inter narrandum peregrinanti comes esto, simulq;
mecum contemplare totam terræ speciem, habitumq;.
Atq; initio quidem admodum pusillam quandam ter-
ram mihi uidere uidebar, multo inquā, luna minorem:
ita ut ego repente intentis oculis diu dubitarem, ubi
nam essent tanti illi montes, ac tantum mare: quod nī
Rhodiorū Colossū cōspexissem, tum Phariā turrē,
haud dubie prorsus ubinam esset terra, me prorsus la-
tuisset: uerū ista quod sint sublimia, præq; ceteris emi-
nentia, præterea oceanus paulatim ad solē resplendes-
cens, indicabāt terrā esse id quod uidebā. Mox ubi fixi-
us intenderem oculos, iam mihi omnis mortaliū uita
cepit esse cōspicua: non solā singulæ nationes atq; ur-
bes: sed planē uidebā nauigantes, bellantes, agricolan-
tes, litigantes, mulieres, feras: & ut summatim dicam:

Quicquid tellus educat alma.

AMIC. Ista quæ nunc dicis, haud quā sunt uerisi-
milia, ac secum pugnantia. Etenim quum paulo ante
Menippe terram requireres, propter ingens in medio
intervallum in arctū contractā, adeo ut nisi Colossus
tibi fecisset indicatiū, forsitan aliud quiddā uidere te cre-
didisses, qui repēte factus Lynceus, cunēta quæ sunt in
terra, dignoscis: homines, feras, ac propemodū etiā cu-
licum nidos. MENIP. Recte tu quidem admones:
nam quod maxime dictū oportuit, id nescio quomodo

præterij. Siquidem quum ipsam quidem terram con-
spectam agnoscerem: ceterũ reliqua non possem per-
spicere propter altitudinem, nimirum iam non pertin-
gente oculorum acie, grauitè ea res me discruciat,
ac uehementer perplexum habebat. Ego quũ ad hunc
modum essem sollicitus, ac propemodũ etiã lachryma-
rer: adest à tergo sapiens ille Empedocles, ea specie ut
carbonariũ quempiã esse diceres, cinere oppletus, atq;
exustus. Hunc ego quũ uidissem (dicendum est enim)
nõnihil perturbabar, ratus demonem aliquẽ lunarem
uidere me. At ille: Bono, inquit, es animo Menippe:

Nullũ ego sum numẽ, quid me immortalibus æquas?
Sum Empedocles ille physicus: etenim ubi me præcipi-
tem in crateras iniecißem, fumus ab Aetna raptũ huc
subuexit. Itaq; nunc lunam incolo, acriuagus plerunq;
ac rore uictito. Adsum autẽ hesitantiã istam tibi adem-
pturus: nam illud (ni fallor) male te habet, torquetq;
quod non liceat tibi perspicue terram cernere. Bene
abs. te factũ est, inquã, optime Empedocles: ubi primũ
deuolaro rursus in Græciã, tui memor sacrificabo tibi
in fumario: atq; in Nouilunijs ter ad lunam inhians, uo-
ta faciam. Imò per Endymionem, inquit ille, haud huc
accesi præmij gratia, sed affectio quædam mouit ani-
mum meum, quũ te uiderem affectum molestia: uerum
scis quid facies, quo perspicax fias? Nõ per Iouem, in-
quam, nisi tu mihi forsitan caliginem amoueas ab ocu-
lis: nam in præsentia uideor non mediocriter lippire.
Atqui

Atqui me, inquit ille, nihil erit opus. Etenim ut acute uideas, id ipse tecum e terra allatum habes penes te. Quid igitur est istud, inquam, neque enim noui? An ignoras, inquit, te dextram aquilae alam indutum esse? Scio, inquam, maxime, sed quid alae cum oculo? Quoniam, inquit, aquila inter animantia caetera acutissimi uisus est, unde sola solem aduersum obtuetur: atque ita demum est rex et ingenua aquila, si non connixentibus oculis aduersus radios aspiciat. Ita quidem aiunt, inquam. Quare iam me poenitet qui non meis exemptis oculis aquilinos inseruerim, cum hac ascenderem. Nam nunc sane dimidiatus aduenio, neque omni ex parte satis regaliter adornatus, quin magis adsimilis uideor nothis istis et abdicatis. Attamen in te est, inquit, ut protinus alterum oculum regalem habeas. Etenim si assurges, uelisque cohibita uulturis ala, alteram solam mouere, iuxta proportionem alae, dextro oculo cernes acute, quominus altero caecitiae nulla ratione succurri potest, propterea quod ad partem pertineat deteriore. Mibi, inquam, satis est, si uel dextra ex parte aquilino more cernam. Nihilo enim fuerit deterius, cum mihi non raro uidisse uidear, fabros altero oculo melius etiam ad regulam exaequantem ligna. Haec locutus, simul ea faciebam, quae praeceperat Empedocles, ille interim paulatim subducens sese, sensim in fumum euanuit. At simulatque mouissem alam, ingens lumen mihi circumfulsit, adeo ut cuncta fierent in conspectu, quae haecenus

c 5 latuer

latuerant. Deflexis igitur in terram oculis, clare uidebam, & urbes, & homines, & quæ fiebant: neq; solum ea quæ sub dio, uerum etiam quæ domi faciebant, ratî sese à nemine uideri. Ptolemæum uidi cum sorore rem habentē: Lysimacho struentē insidias filiū: Antiochum Seleuci filiū, nouerca Stratonice clanculū inuentem: Thessalum Alexandrum ab uxore tolli è medio: Antigonom filij uxorem adulterio stuprantē: Attalo uenum porrigentem filium. Rursum ex altera parte Arsacen interficientem mulierculam: & Arbacen eunuchum gladium edudentem in Arsacem. Porro Spartianus Medus è conuiuio foras protrahebatur à satellitibus, calice aureo in frontem impacto. Atq; his fermē cōsimilia tum in Libya, tum apud Scythas ac Thraces, in regijs geri licebat cernere. Nempe adulterantes, occidentes, insidiantes, rapientes, peierantes, trepidantes, nonnullos ab intimis amicis prodi. Ac regum quidem negocia huiusmodi mihi spectaculum exhibebant. Cæterum quæ fastitabant plebei, longe magis erant ridicula. Siquidem & inter hos uidebam Hermodorum Epicureū ob mille nummū peierantē: Agathoclem Stoicum de mercede discipulū in ius uocantē: Cliniā rhetorem ex Aesculapij fano phialā aureā suffurantē: Herophilum Cynicū in fornice dormientē. Quid enim alios cōmemorē, qui parietes perfoderēt, qui lites agitabāt, qui scenerabant, qui reposcerent? Nam uariū quoddā & undiq; mixtum erat spectaculū. A M I C. Atqui re-

Et

Est facies Menippe, si ista quoque retuleris. Consentaneum est enim te ex his non uulgarem cepisse uoluptatem.
MENIP. Ne fieri quidem potest Amice, ut cuncta ordine recenseam, quum spectare modo ista fuerit difficilimum; uerum rerum fastigia eiusmodi ferme uidebantur, qualia refert Homerus in clypeo, ubi erant conuiuia, nuptiaeque. Altera ex parte iudicia et conciones. Rursum alia ex parte sacrificabat quispiam. In proximo uero conspiciebatur aliquis luctum agens. Porro quum ad Geticam respicerem, uidebam belligerantes Getas. Rursum ubi ad Scythas deflecerem, cernere erat errantes in plaustris. Mox ubi paululum in diuersam partem deflexissem oculum, spectabam agricolantes Aegyptios. Phœnix scortabatur, Cilix latrocinabatur, Lacon loribus cedeatur, Atheniensis causas agebat. Hæc omnia quum eodem tempore gererentur: cogita nunc cuiusmodi uisa fuerit rerum confusio. Non aliter, quam si quis producat multos saltatores, uel potius multas choreas: deinde precipiat, ut omisso concentu propriam quisque cantionem canat. Deinde si certatim canat unusquisque, et peculiarem suum cantum absolvere studeat, uocisque magnitudine uicinum superare contendat: cogita tecum per Iouem, cuiusmodi futurus sit eiusmodi cantus. **AMIC.** Modis omnibus Menippe ridiculus ac confusaneus. **MENIPPVS** Atqui Amice, hoc genus sunt omnes qui in terris choreas agunt, omnisque mortalium uita ex huiusmodi constat discrepentia: quippe

quippe qui non modo sonent absona, uerum et ornata sint dissimili, diuersaq; moneant, neq; quicquàm idem cogitent, donec choragus omnes è scena exigat, negas diutius chorcas ducere oportere. Id ubi factum est, iam omnes sunt inter se similes, taciti, nec amplius confusam illam, et incompositam canentes cantionem. Verum in uario ipso ac multiformi theatro, uidelicet ridicula erant quæ gerebantur omnia: præcipue uero mihi risum mouebant ij, qui de agrorum finibus contendebant, quiq; sibi placeret hoc nomine, quod Sicyonium agrum colerent, aut quod Maratbonis eam partem haberent, quæ est iuxta Oenoën, aut quod in Acarnania iugerum mille possideret. Cum uniuersa Græcia, quem admodum id temporis mihi è sublimi despicienti uidebatur, quatuor digitorum spatium habere uideretur. Attica (ni fallor) proportionem minima pars erat. Itaq; perspexi quid esset reliquum, quod diuitibus istis animos tolleret. Etenim is qui inter hos quàm plurimum agri possidebat, uix unam ex Epicureis atomis colere mihi uidebatur. Cæterum ubi ad Peloponnesum flexissem oculos: deinde terram Cynosuræ subiectam aspexissem, ueniebat in mentem pro quantula regione, quæ nibilo esset latior lente Aegyptia, tam ingens Argiurum ac Lacedæmoniorum multitudo cecidisset uno die. Porro si quem conspexissem auro superbientem, quod anulos haberet octo, phialas quatuor, magnopere ridebam et hunc. Nam Pangeum uniuersum, unà cum ipsis metallis

metallis, uix erat magnitudine milij. A M I C. O te se
 licem Menippe, qui tam nouū spectaris spectaculum.
 Sed age dic mihi per Iouem, ciuitates atq; homines ip-
 si, quanti uidebantur ex alto cōtemplanti? N E N I P.
 Equidem arbitror te saepenumero formicarum concio-
 nem uidisse: aliquas in orbem obambulantes, nonnullas
 exeuntes, rursum has in ciuitatem redeuntes. Atq; hæc
 quidem finum exportat: hæc alicunde raptam fabæ tu-
 nicam, aut dimidiatum frumenti granū currens appor-
 tat, Consentaneum est autem pro ratione uitæ formica-
 rum, esse apud illas & ædium fabros, & cōcionatores,
 & magistratus, & musicos, & philosophos. Sed urbes
 sanè cum ipsis uiris, formicarū nidis maxime uideban-
 tur adsimiles. Quod si tibi uidetur humilium exemplū,
 uiros cū formicarū re publica cōferre, uetustas Thessa-
 lorum fabulas specta. Reperies enim Myrmidonas, gen-
 tem bellicosissimam, ē formicis uiros natos esse. Iam po-
 steaquā satis spectassem omnia satisq; risissem, excuse-
 si me ipsum, subuolauī

Ad reliquos diuos Iouis altitonantis in ædes.

Nondum stadium ascenderam, cum Luna, sœminea so-
 nans uoce: Menippe, inquit, ita tibi cōtingant quæ op-
 tas, Inserui mihi in re quapiā apud Iouē. Dic, inquam,
 neq; enim erit molestum, nisi si quid oneris sit portan-
 dum. Nunciū, inquit, quendā haud grauē, ac petitionē
 meo nomine Ioui perferes. Enecor Menippe, & multa
 & intoleranda ab istis philosophis audiens. Quibus
 præterea

præterea nihil est negocij, nisi ut curiosi res meas ex-
 quirant, quæ sim, quanta sim, & quam ob causam disse-
 cer, dimidiataq; fiam, curq; utrinq; gibbosa uidear. Tū
 bi me dicunt inhabitari: illi speculi ritu supra mare sus-
 pensam esse. Alij rursus, quod quisq; secum excogita-
 rint, hoc mihi tribuunt. Postremo ipsum quoque lumen
 aiunt mihi & furtiuum esse, & adulterinum: quodq; su-
 perne à sole proficiscatur, neq; finem faciunt, etiam cū
 hoc qui mihi frater est, committere me, & factionem in-
 ter nos serere conantes. Neq; satis erat illis, quæ de ip-
 so dixerūt sole, saxū esse illum, & massam candentem.
 Et tamen quàm multarū rerum illis sum conscia, quas
 noctu patrant, turpissimas & execrandas, cum inter-
 diu tetrici sint, & aspectu uirili, habituq; graues, et im-
 peritorum oculos in se coniectos habentes. At quæ ego
 cum ista uideam, sileo tamen. Neq; enim decorum arbi-
 tror, retegere atq; in lucem efferre nocturnas illas dia-
 tribas: & quam quisq; in operto uiuat uitam. Quineti-
 am si quem conspicerem adulterantem, aut furantem,
 aut aliud facinus quàm maxime nocturnum audentem,
 continuo contracta nube tegebam, ne uulgo ostenderē
 uiros senes, & gerentes, quæ neq; barbæ prolixa, neq;
 uirtutis professioni essent decora. At istis pro nihilo est
 oratione me discerpere, modisq; omnibus contumelia
 afficere. Adeo ut, testis est mihi nox ipsa, sæpius in ani-
 mo habuerim, quàm possem hinc longissime demigra-
 re quòpiam, ubi liceret curiosam istorum linguam ef-
 fugere

fugere. Hæc igitur memineris, ut Ioui renuncies: simulque illud addas, ne fieri quidem posse, ut hoc in loco dærem, nisi phyzicos illos cōminuat, dialecticis os occludat, Stoam demoliat, Academiam exurat, quæ in Peripato habentur, diatribis finem imponat. Siquidē ad hunc deniq; modū fiet, ut mihi paretur quies, desināntque me quotidie commetiri. Fient inquam, quæ mandas, simulq; rectā ad ipsum cœlum tendebam,

Nulli ubi comparent hominūmue boūmue labores. Etenim paulo post ipsa etiam Luna mihi perpussilla uidebatur ē sublimi. Tandem et terram obtexerat. Porro relicto ad dextram sole, per ipsas uolans stellas, tertio die ad cœlum perueni. Ac primum quidem mihi uisum est, protinus ita ut eram, introire: ratus facile fieri posse ut fallerē: quippe dimidia mei parte aquila. Porro aquilam sciebam iam olim esse Ioui familiarē. Post apud me perpendebam illos quā primum deprehensuros esse me, qui alteram alam uulturinam indutus essem. Quapropter optimū factu ratus, nō temere uenire in periculū, adiens pulsavi fores. At Mercurius audito pulsu, ac nomē percontatus meū, festinato abiit, Ioui renūciaturus. Nec multo post, intro sum accersitus, magnopere pauitans ac tremens. Offendoq; deos omnes pariter confidentes, nec hos absq; solitudine. Nonnihil enim animos illorum turbabat nouus et inopinatus aduentus meus. Et quantum antea nunq̃ expectabant, futurum, ut mortales omnes mox aduenirēt, ad eundē modum

modum alati. Porro Iuppiter, admodum terribili uultu, toruoq; & Titanico me obtuens, inquit:

Quisnam es, & unde uenis: ubi nam urbs tibi, qui uē
Hoc ubi audissem propemodum metu (parentes?
sum exanimatus. Attamē constitui stupidus, præq; uocis
magnitudine attonitus. Aliquāto post ad me reuersus,
omnia dilucide exposui, ab ipso exorsus capite. Quem
admodum cōcupissem sublimia illa cognoscere: Quem
admodum acceßissem ad philosophos: Quemadmodū
pugnantia loquentes audissem: Quemadmodum despe
rassem, distractus illorum dictis. Deinde meum inuen
tum, tum alas reliquaq; omnia, usque ad ipsum cœlum.
Post omnia addidi quæ Luna mandarāt. Itaque ridens
Iuppiter exporrectis aliquantum supercilijs: Quid di
cas, inquit, de Oto & Ephialto, cū ausus sit & Menip
pus in cœlum ascendere? At in præsentia quidem te ad
hospitijs consuetudinem inuitamus. Cras, inquit, super
his quorum gratia huc aduenisti, dato responso dimit
temus: simulq; cum dicto surgens, ibat ad eam cœli par
tem, unde maxime omnia poterant exaudiri. Iam enim
tempus erat, ut uotis audiendis cōsideret. Atq; interim
inter eundū, percontabatur me super his negocijs, quæ
essent in terra, ac primum quidem illa: Quanti nunc ue
nit triticum in Græcia: Et num superior hyems graui
ter uos tetigit: Et num holera egent hymbre copiosio
re. Sub hæc rogabat: num quis adhuc superesset è Phio
die genere: Et quam ob causam Athenienses tot annos
Ionialia

Iouialia intermisissent: & nū in animo haberent Olym-
pium suum absoluerē: Et num essent comprehensi, qui
templum Dodonæum sacrilegio spoliassent, Ad ea cum
respondissem: Dic mihi (inquit) Menippe, de me uero
quam habent homines opinionem? Quam (inquam) ō-
herc, nisi maxime piā? nimirum omnium deorum re-
gem esse te. Ludis tu quidem, inquit. Cæterum ego con-
tentionem illorum probe noui, etiam si nihil fateare. Si
quidem fuit olim tempus, cū illis & uates esse uiderer,
& medicus. In summa, unus eram omnia. Tū Iouis ple-
næ erant, & uia omnes, simul & mortalium cōciones.
Pisa ac Dodona splendide erant, ac conspiciendæ om-
nibus. Porro præ fumo sacrorum, nec attollere oculos
mihi licebat. Verū posteaquā Apollo apud Delphos
constituit oraculum: Aesculapius medicinæ officinam
Bergami, simulatq; Bendidium natum est in Thraciā:
Anubis templum in Aegypto: Dianæ apud Ephesios,
ad ista quidem concurrunt omnes, solennes conuen-
tus celebrant: Hecatombas offerūt, mihi uero tanquā
etate defecto, abunde magnum honorem habuisse se pu-
tant, si solido quinquennio sacrificarint in Olympia.
Proinde uideas aras meas frigidiores, quā sint uel Pla-
tonis leges, uel Chrysippi syllogismi. Huiusmodi quæ-
piam confabulati, in eum peruenimus locum, ubi con-
fessus erat ad exaudiendā uota. Erant autem ordine
sitæ fenestræ, cuiusmodi sunt ora puteorum, habentes
opercula, iuxta unam quāque sella posita erat aurca.

L V C. f Itaq;

Itaq; Iuppiter cum ad primam assedisset detracto operculo, præbuit sese petentibus. Optabant autem ex omni undiq; terra, diuersa, uariaq;. Nam ipse quoq; admotis pariter auribus simul audiebam uota. Erant autem huiusmodi. O Iuppiter, contingat mihi regnum. O Iuppiter, contingat cepas & allia mihi proueniunt. O Iuppiter utinam pater mihi breui moriatur. Rursum alius aliquis dicit: Utinam existam hæres uxoris: Utinam nemo resciscat me struxisse insidias fratri: Contingat mihi uincere litem: Coronari Olympia. Porro ex his qui nauigabant, hic optabat ut spiraret Boreas: ille ut Notus: Agricola optabat pluuiam: contra fullo solem. At Iuppiter audiens, & singula uota diligenter expendens, non omnibus pollicebatur.

Verum hoc concessit Saturnius, abnuit illud. Nam iusta uota per os fenestræ sursum admittebat, admissa ad dextram statuens. Rursus iniqua remittebat irrita, flatu deorsum redigens, ne possint ad cælum accedere. Super uno quodam uoto uidebam illum etiam ambigentem. Etenim cum essent duo, qui diuersa peterent, æquales uictimas pollicitantes: non inueniebat utri potius annueret. Itaq; iam Academicon illud illi accidebat, ut nihil statuere posset. Verum exemplo Pyrrhonis suspensus hærebat etiam, ac considerabat. Porro cum iam satis uota proponentibus dedisset operam, ad proximam digressus sellam, & ad secundam fenestram, prono capite fœdera ferientibus, ac iurantibus dabat

dabat operam. Vbi his quoq; responsum esset, ac Hermodorum Epicureum fulmine comminisset: ad proximam deinde sellā sese trāstulit, de diuinationibus, omnibus & augurijs auditurus. Hinc ad sacrificiorum fenestram transijt, per quam fumus ascendens, denunciabat Ioui nomen uniuscuiusq;, qui rem diuinam faceret. Rursum omiſſis his, uentis & horis mandabat, quæ facere deberēt. Hodie apud Scythas pluito, apud Libyes fulgurato, apud Græcos ningito. At tu Borea spira in Lycia, Tu Note quiesce, Zephyrus Adriani undas concitet. Tum in Cappadociam grandinis mille modij dispergantur. Tandem omnibus fermè ordinatis, discedebamus in eum locū ubi compotant dij. Iam enim cœne tempus erat. Meq; Mercurius arreptum iussit accumbere iuxta Panē, & Corybantes, & Attim, ac Sarbazium, inquilinos istos & ancipites deos. Interea panem exhibebat Ceres, Bacchus uinū, Hercules carnes, myrta Venus, Neptunus Menides: simul interim & ambrosiam & nectar furtim degustabam. Nam optimus ille Ganymedes, ut est hominum amans, si quando conspexisset Iouem auertere oculos, nectaris cyathum unum, nonnunquam etiam duos mihi infundebat. Dij uero quemadmodum alicubi dixit Homerus, & ipse, opinor, ut ego illic conspicatus, neque frumentum edunt, neque potant nigrantia uina, uerum ambrosiam apponunt, & nectare inebriantur: præcipue uero gaudent uesci sacrificiorum fumo, una cum ipso

f 2 nidore

nidore, subuolante: ad hæc sanguine victimarum, quæ
sacrificantes aris infundunt. Cæterum inter coenandũ,
et Apollo cithara canebat, et Silenus Cordacem sala-
tabat, et Musæ surgentes in mediũ, tum Hesiodi Thea-
gonias nobis canebat, tum primam ex Pindaricis hym-
nis odam: deinde omnium saturi requieuiimus, quo quis-
que sederamus loco, satis uuidi potu.

At reliqui noctem diuicq; hominesq; per omnem

Dormibant, me nequaquam sopor altus habebat:

Verum mecum animo uersabam, cum alia permulta, tum
illa precipue, qui fieret, ut Apollini tanto iam tempo-
re non proueniret barba, aut quo pacto nasceretur nox
in celo, quum sol semper adesset, unaq; conuiuium agi-
taret. Ac tum quidẽ pusillum obdormi. Mane uero sur-
gens Iuppiter, iussit indici concionem: mox cum ades-
sent omnes, sic furier insit: Ut uos conuocarem, in cau-
sa fuit hospes hic, qui heri aduenit: uerũ quum alioqui
iam olim mihi fuerit animus cõmunicare uobiscum de
philosophis, maxime uero à luna, hisq; de quibus illa
queritur, cõmotus, statui baud quaquam diutius proro-
gare consultationẽ. Est enim hominum genus, quod non
ita pridem in uita fluitare cœpit, iners, contentiosum,
gloriæ auidum, iracundũ, gulæ studiosum, stultũ, fastuo-
sum, contumeliosum: et ut uerbis Homericis dicam,

Telluris inutile pondus.

Isti igitur in sectas diuisi, ac uarijs rationũ labyrinthis
excogitatis, alij sese Stoicos appellant, Academicos
alij

alij, alij Epicureos, alij Peripateticos: alijs item uocabulis, his multo magis ridiculis. Deinde ubi uenerandū illud uirtutis nomen induerint: tum adductis in altū supercilijs, promissaq; barba, fucato habitu obambulant, detestandos mores secum circumferentes, simillimi nimirum istis Tragoediarū histrionibus, quibus si personas, stolamq; illam auro sparsam detraxeris, quod superest, id ridiculū est: nempe homunculus septem denarijs ad agonem conductus. Atqui huiusmodi quum sint, mortales quidem uniuersos aspernantur, de dijs uero absurda predicant, contractisq; coetibus adulescentulorum, quos nihil negocij sit fallere, nobile illam uirtutē ostentant, & uerborū ambiguitates docent, atq; apud discipulos temperantiam semper ac modestiam laudant, opes ac uoluptatē execrantur: ceterū ubi soli, & apud sese esse coeperint, quid attinet dicere, quantopere sese ingurgitent, quā immodici sint ad Venerem, quem admodum autem etiam asium sordes oblingāt? Iam illud est omnium grauissimū, quod cum ipsi nihil agant, neq; publicum, neq; priuatum, sed inutiles ac superuacanei desideant:

Nusquā in cōsilijs, nusquā numerentur in armis. Tamen reliquos accusant, ac uirulentis quibusdam dictis exasperantes, neq; non maledicta quaedam meditati, obiurgāt, proximisq; conuitiantur. Adeo ut is inter eos primas tenere uideatur, qui clamosissimus sit, & impudentissimus, & ad maledicendū audacissimus. At

sanè si quis istum sine fine ista facientē, nociferantem,
 & ceteros incusantem percontetur ad hunc modum:
 Tu uero quid tandē facis? Aut quid per deos dicemus
 te ad uitā conferre? Nimirū respondebit, si modo rectā
 uerāq; fateri uolet, hoc modo: Nauigare quidem, aut a/
 gros colere, aut militare, aut artem aliquam aggredi,
 superuacaneum mihi uidetur. Ceteram clamo, squa/
 leo, frigida lauo, incalceatus per hyemem obambulo,
 ac ueluti Momus ille, quæ ab alijs geruntur, calumni/
 or. Ac si quis diuitum sumptuosius opsonarit, aut ami/
 cam habeat: id exquiro atq; indignor. Quod si amico/
 rum quispiam aut sodalium, morbo decumbat, curaq;
 & obsequio egeat, id ignoro. Hoc genus sunt nobis &
 dij hæ pecudes. Iam uero qui ex his uocātur Epicurei,
 uehementer sunt etiam contumeliosi, neq; mediocriter
 nos mordent, affirmantes neq; dijs esse curæ res morta/
 lium, neq; omnino considerari à nobis quid apud illos
 agatur. Quas ob res tempus est, ut de his consultemus:
 propterea quod si semel ualeant hæc persuadere ijs,
 qui sunt in uita, non mediocriter esurietis. Quis enim
 post uobis rem diuinam faciat, cum nihil inde expectet
 emolumentum? Nam de quibus luna hos accusat, omnes
 audistis heri narrantem hospitem. Super his consulta/
 te, quæ pariter & hominibus sint quàm utilissima, &
 nobis quàm minime periculosa. Hæc locuto Ioue, fre/
 quens adfremebat concio: mox clamatum est ab omni/
 bus, effudmina, exure, comminue, in barathrum, in tar/
 tarum

tarum, ut gigantes. At Iuppiter rursus indicto silentio, fient ista, inquit, quemadmodum uultis. Omnes cōminuentur cum ipsa sua dialectica. Quanquam in præsentia sanē fas non est punire quenquam. Est enim Hieromenia, sicuti nostis, quatuor hos menses. Iamq; inducias promulgavi. Itaq; proximo anno, ineunte uere, mali male perdentur formidando fulmine:

Sic ait. atq; supercilijs pater annuit atris. Porro de Menippo hæc mihi uidentur, inquit, ut ademptis illi alis, nequādo denuo redeat, à Mercurio deferatur hodie in terram. Hæc loquutus dimisit coctum. Me uero Cyllenius dextra aure suspensum, heri circiter uesperam deposuit in Ceramico. Audisti omnia, omnia inquam Amice, quæ e cœlo mecum adfero. Quare ab eo iam eadem hæc renunciaturus philosophis in Pocila inambulantibus.

REVERENDO PATRI

AC DOMINO D. RICARDO

episcopo Vintoniensi, Erasmus

Roterodamus S. P. D.

PRISCORVM usq; seculis mos hic in
 hæc nostra tempora deductus est, amplissime pater: ut Calendis Ianuarijs principe ineuntis anni die, munuscula quæpiam missitentur:
 f 4 que

que nescio quid letioris ominis afferre creduntur: tum
 ijs ad quos abeunt: tum illis ad quos redeunt. Itaq; quā
 ego despiccerem ecquid tandē muneris à nobis iret ad
 tantum patronum, ad tam potentem amicū: neq; quicq;
 quā in mea reperirem suppellectile, prater meras
 chartulas, profecto chartaccam strenam mittere sum
 coactus: quamquā quid aliud potius mitti conuenie-
 bat ab homine studioso ad præsulem, omnibus quidem
 fortune muneribus magnificentissime cumulatum: sed
 qui uirtutem uirtutisq; comites, honestas literas infini-
 tis calculis anteponat: quiq; tanquam contemptim, per-
 neq; dixerim inuitus fortune dona admittat: cōtra ani-
 mi bonis quā sit opulētissimus, tamē semper magis ac
 magis cupiat ditescere? Porro nostrū hoc munusculū,
 si nulla alia licet, saltem Terentiani Parmenonis exem-
 plo, hoc nomine cōmendabimus: q; non ex Aethiopia,
 uerum ē Samosata usq; Commagenorum urbe sit pro-
 fectum. Est autem dialogus Luciani, cui titulus Toxa-
 ris, siue de amicitia, quem nos paucis hisce diebus lati-
 num fecimus. Qui quidem (uti spero) non omnino futu-
 rus est ingratus tue excellentiæ: uel ob id quod amici-
 tiam prædicat, rem adeo sanctam, ut barbarissimis eti-
 am nationibus olim fuerit ueneranda: Nunc Christia-
 nis usque adeo in defuetudinem abiit, ut nō dicam uesti-
 gia, sed ne nomen quidē ipsum extet: quū nihil aliud sit
 Christianismus, quā uera perfectaq; amicitia, q; cōmo-
 ri Christo, quā uiuere in Christo, quā unū corpus,

una anima esse cum Christo: hominum inter ipsos talis
 quedam communio, qualis est membrorum inter se cor-
 poris. Neq; minus tamen iucundus, quàm frugifer futu-
 rus est, si quis modo decorum obseruet, quod in perso-
 nis situm est. Nam Mnesippi Græci sermo, quàm totus
 Græcanicum quiddam sapit: comis, facetus, festiuus:
 contra Toxaridis Scythæ oratio, quàm tota Scythi-
 cum quiddam spirat, simplex, incondita, aspera, sedu-
 la, seria, fortis. Quin etiam dictionis discrimē, quasiq;
 diuersum filum à Luciano de industria affectatū, pro
 nostra uirili referre curauimus. Hanc igitur qualen-
 cunq; clientuli tui strenulam amplissime Præsul, felici-
 bus auspicijs accipe. Et Erasmus sicuti iam pridem fa-
 cis, amare, ornare, iuuare perge. Vale Londini, Ca-
 lendis Ianuarijs. M. D. VI.

☉ TOXARIS SIVE

AMICITIA, DIALOGVS LVCII :

ani Des. Erasmo Roterodamo interprete.

INTERLOCVTORES, MNESIPPVS :

Græcus, TOXARIS Scythæ.

MNESIPPVS.

VID ais Toxaris? Sacrificatis Orestæ

Q ac Pyladi uos Scythæ, deosq; esse illos
 creditis? TOXARIS. Sacrificamus

Mnesippe, sacrificamus inquam: haud tamen deos esse

f s arbitrati

arbitrati, sed viros bonos. M N E. An vero mos apud
uos, etiam bonis uiris posteaquam uita defuncti sint,
perinde ut dijs sacra facere? T O X A. Non istuc mo-
do. uerum eosdem festis diebus ac celebribus conuen-
tibus honoramus. M N E S. Quid captantes aut sper-
rantes ab illis? Neq; enim quo beneuolentiam illorum
concilietis, ob id rem diuinam illis facitis, quā iam sint
mortui. T O X A. Nihil officiat fortassis, si & eos qui
mortui sunt, propitios haberemus: quanquam non ob
id tantum hæc facimus: quin magis existimamus nos
rem uebementer conducibilem & his, qui in uita sunt,
esse facturos, si præstantium uirorum memoriam cele-
brems, honorēq; habeamus ijs, qui uita defuncti sunt.
Siquidem hac ratione futurum arbitramur; ut multi
apud nos illorum similes euadere cupiant. M N E S.
Ista quidem recte iudicatis: at Pyladem atq; Orestem
quo nomine potissimum suspexistis, ut dijs eos æquae-
ritis: idq; adeo quā hospites uobis essent: uel, quod gra-
uius, hostes? Quippe posteaquam naufragio ciecti ab
ijs, qui tum Scythiam incolebant, essent comprehensi,
abductiq; ut Dianæ immolarētur: adorti carcerarios,
neq; non oppressis excubijs, & regem trucidarunt, &
assumpta sacerdote, quin ipsa quoq; Diana sublata, na-
uigio sese proripuerunt, irrisa publica Scytharū lege.
Quod si ob istiusmodi facta honorem habetis uiris: fa-
cile affecuti fueritis, ut multos illorum similes redda-
tis. Iamq; ipsi ab hoc die usq; ad prisca illa respicite:
num

num uobis expedierit multos in Scythiam Orestes ac Pylades appellere. Nam mihi quidem isto pacto mox futurum uidetur, ut religionis ac deorū expertes redamini: dijs qui reliqui sunt, ad eundem modum è regione uestra in exiliū ablegatis: postea, opinor, deorum omnium uice, uiros, qui illos eiectum uenerant, diuinitate donabitis: et qui sacrilegi in uos fuerunt, ijs tanquam dijs sacrificabitis. Quod si nequaquam horum gratia Orestem ac Pyladem colitis, sed aliud quippiā Toxaris in uos beneficij cōtulerunt: qua gratia quum olim non esse deos iudicaueritis, nunc è regione, sacra illis facientes, deos esse decreuistis: Et qui tum parum aberant ut uictimæ fierent, ijs nunc uictimas offertis: Enimuero ridicula uideātur ista, et quū his quæ quondam statueratis pignantia. ΤΟΧΑ. Et ista quidem Mnesippe præclara sunt uirorū illorum facinora, quæ commemorasti: uidelicet duo cum essent, tam ingentē ausum audere, ut tā procul à sua patria profecti, mare transmitterēt, Græcis ad id usq; temporis intactū, nisi solis his, qui Argo in Colchidem traiccerūt exercitiū: nihil expauesacti, neq; fabulas, quæ de illo feruntur, neque appellationē ueriti, quod inhospitum uocaretur, uidelicet, opinor, quod feræ undiq; gentes accolerent. deinde quū iam capti essent, usq; adeo strenue sese gesserint, neq; sat habuerint, si tantum incolumes euaderent, nisi et à rege acceptam contumeliā ulti, et Diana sublata abnauigaissent. Quid? an non admiranda
hec

hec, & quæ diuino quodam honore digna iudicent, quicquid est hominum, qui uirtutem suspiciunt? Quamquam non ista spectantes in Oreste ac Pylade, pro heroibus illos habemus. M N E S. Atqui iam dices, quid nam præter ista suspiciendum patrarint atq; diuinum. Nam quantum ad nauigationem & peregrinationem attinet, non paucos profecto diuiniore istis ostendero negotiatores, atq; inter hos præcipuos Phœnices, qui non in Pontū, neq; ad Mæotidem usq;, aut Bosphorum tantum enauigant, uerum quaqua uersus, Græcum ac Barbarum mare permetiuntur. Hi siquidem omnem oram, & omne littus (ut ita dixerim) perscrutati in annos singulos, extremo demum autumno in suam patriam reuertuntur: quos scilicet ad eandem rationem pro dijs habeto, idq; etiamsi complures illorum caupo nes ac salsamentarios esse reperies. T O X A. Audi nunc, o uir admirande, cōsideraq; quanto nos, qui barbari uocamur, rectius uobis de bonis uiris sentiamus. Si quidē in Argo atq; Mycenis ne sepulchrū quidem illum insigne uidere est Orestis ac Pyladis, apud nos uero & templum ostenditur, ambobus illis communiter sacrum (ita ut par erat amicis) & hostiæ offeruntur, reliquūq; omnis honos. Porro quod hospites erāt, non Scythæ, id uero nihil obstat, quo minus boni uiri indicētur: neq; enim perpendimus cuiates sint uiri honesti ac probi: neq; inuidemus, si cum amici non fuerint, res egregias gesserunt. Quin magis admirantes ea quæ

ea quæ patrarunt, ab ipsis factis domesticos ac nostræ
 tes illos ducimus. Quod autem potissimum stupentes
 in illis uiris efferimus, illud est, quod nobis uisi sunt
 amici inter sese longe optimi extitisse, atq; alijs exem-
 plo fuisse, quasiq; legem statuisse, quemadmodum opor-
 tet amicos omnem inter se communicare fortunam,
 Simulq; promeruisse, ut à Scythis, qui in amicitie lau-
 de primas tenerent, colerentur. Itaq; quæcunq; alter
 cum altero, uel alter pro altero tulit, ea maiores nostræ
 descripta in columna ærea reposuerūt in templo Orea-
 stis: ac leges statuerunt, ut ea columna prima esset in-
 stitutio disciplinaq; liberis suis, si meminissent, quæ in
 illa essent adscripta. Itaq; penè patris quisq; sui nomen
 citius obliuisceretur, quàm res gestas Orestis ac Py-
 ladi ignoraret. Quin & in porticu templi eadē quæ-
 cunq; in columna notantur, priscorum picturis adum-
 brata uisuntur. Nempe Orestes unà cum amico nauis-
 gans, deinde fracta inter abruptas cautes ipsorum nar-
 ue comprehensus, & ad uictimam adornatus, iamq;
 Iphigenia initiat eos. Ex aduerso uero in altero pariete
 idem iam uinculis exutus depictus est, ac Thoantē
 occidens, multosq; ex Scythis alios. Postremo soluē-
 tes, abducta Iphigenia ac dea. Porro Scythæ frustra
 scapham adoriuntur iam nantem, hærentes gubernac-
 ulis, ac conscendere conantes. Deinde re frustra ten-
 tata, alij quidē ex eis saucij, alij uero eius rei metu com-
 pulsi, natatu semet in solum recipiunt, ubi uel maxime
 liceat

liceat perspicere, quantam alter in alterū beneuolentiam præstiterit in conflictu cum Scythis. Fecit enim pictor utrūq; de hostibus in semet ruentibus securum, propellentem autem eos qui in alterū ferūtur, ac præ illo iaculis occurrere conantē, pro nibiloq; ducentem, si intereat ipse, modo seruet amicum, uel suo ipsius corpore præueniens, excipiensq; ictus in illum intentos. Iam uero tantam illorū beneuolentiam, atq; in rebus tristibus communionem, fidem, humanitatem, ueritatem, deniq; constantiam alterius in alterum amoris, hac baud quaquā humana putauimus esse, uerum animi cuiusdam præstantioris, quā pro more uulgarium istorum mortalium, qui donec secundis uentis nauigantur, amicis indignantur, nisi ex æquo participes fiant rerum letarum: quod si uel paululum eis uenti reflare coeperint, aufugiūt, solos in periculis deferentes. Enim uero ut et illud noueris, nihil amicitia melius arbitrantur Scythæ, neq; est in quo Scythæ magis gloriatur, quā in adiutandis amicis, cōmunicandisq; rebus acerbis: quemadmodum neq; probrū apud nos maius ullum, quā amicitie desertorem uideri. Hæc ob res Orestem ac Pyladem ueneramus, quod præstātes extiterint in Scytharum uirtutibus, atq; in amicitia præcellentes, id quod nos omnium maxime admiramur. Appellationem quoque ex his illorum factis imposuimus, ut Coraci uocentur, quod quidem nostra in lingua perinde sonat, ac si quis dicat: dij amicitie præsides

des. M N E S . Hui Toxaris, profecto non arcu modo
 ualuerunt Scythæ, bellicisq; in rebus cæteris antecel-
 luerunt, uerum uidentur & ad orandum persuaden-
 dumq; omnium aptissimi: unde mihi quum dudum secus uide-
 deretur, nunc eidem merito fecisse uidemini, qui sic Ores-
 tem, ac Pyladem in deorum numerum retuleritis: Verum
 illud me fugerat uir optime, quod pictor quoq; bonus
 esses. Admodum enim euidenter ostendisti nobis, quæ
 sunt in Orestis templo, picturas, pugnamq; uirorum,
 alteriq; pro altero suscepta uulnera. Tametsi non pu-
 taram amicitiam usq; adeo cultam fuisse quondam apud
 Scythas, magis autem quod barbari essent, atq; agre-
 sses, simultate quidem, ira, rabieq; perpetuo committi: ami-
 citiam uero, ne in familiarissimos quidem exercere soli-
 tos: idq; coniciens, quum ex alijs quæ de illis audimus,
 tum ex hoc, q; progenitores suos uita defunctos deuo-
 rant. T O X A . An nos Græcis quum alijs in rebus, tum
 in his quæ ad parentum attinent cultum, sanctiores, ma-
 gisq; pii simus, in præsentiarum haud quaquam conten-
 derim. Quod autem nostrates amici longe fideliores
 sint amicis Græcis: quodq; amicitie ratio maior apud
 nos, q̃ apud uos, haud difficile fuerit docere. Ac per de-
 os Græcorum, ne tibi molestum sit audire, si quæ per-
 spexi, dixero, multum iam temporis apud uos uersatus:
 uos enim mihi uidemini præclarius cæteris de amici-
 tia uerba posse facere, uim uero factaq; illius, adeo non
 solum p̃ sermonum dignitate non exercere, ut sat uobis sit
 prædicare

predicare eam, & quantum sit bonum, ostendere. At ubi usu uenit, deficientes à sermonibus, nescio quomodo, è medio negotio aufugitis. Ceterum quum Tragoedi in scenam progressi, istiusmodi amicitias uobis representant, pleriq; laudatis atq; applauditis, ac pro se mutuo periclitantibus illis lachrymatis, ipsi uero nihil dignum laude pro amicis prestare audetis. Quin si quādo forte accidat, ut egeat amicus, ibi protinus non secus atq; insomnia, procul auolantes euanescent uobis multae illae tragoediae, uosq; similes relinquunt in manibus istis, ac mutis personis, quae diducto ritu, atq; immane biantes ne minimum quidem loquuntur. At nos ediuerso, quo sumus in dicēdo de amicitia posteriores, hoc in prestanda ea praecedimus. Quare si uidetur, ita in praesentiarum agamus, priscos illos amicos ualere sinamus, si quos uel nos, uel uos ex his, qui olim fuere, recensere ualemus, quando ista quidem parte uos nimirum superaueritis, compluribus ac grauib; adductis testibus, nempe Poetis, qui Achillis & Patrocli amicitiam, tum Thesei Perithoiq;, neq; non aliorū necessitudinem, pulcherrimis uersibus carminibusq; contexuerunt. Quin paucos quosdam in medium adferamus ex his, qui nostra ipsorum memoria fuerint, atq; eorum res gestas exponamus: Ego quidem Scythicas, tu uero Graecanicas. Et in his uter superarit, melioraq; produxerit amicorum exempla, is & uictor esto, ac suam ipsius uictoriam promulgato, tanquam quē pulcher

pulcherrimum honestissimumq; certamen decertarit: adeo ut ego quidem non paulo malim mihi in singulari uicto certamine dextrā amputari (nam ea est apud Scythas uicto poena) quā in amicitia quopiam inferior iudicari, praesertim Græco, ipse Scythā quum sim. M N E S. Quanquā est haud mediocris negocij, cum uiro, ita ut tu es, bellatore, singulari certamine cōgruēdi, tum admodum instructo missilibus ac penetralibus narrationibus, haud tamen usq; adeo ignauiter, tam cito uniuersam deferens Græciam, tibi cessero. Etenim uehementer absurdum fuerit, quum duo illi tantū uicerint Scytharum, quantum fuisse declarāt tum fabulæ, tum uetustæ uestræ picturæ, quas paulo ante scite admodum representabas, Græcos omneis, tot nationes, tot ciuitates, nullo defendente uinci abs te. Nam istuc si fiat, non dextram, quemadmodum apud uos solet, sed linguam execari conueniat. Sed utrum spectare nos oportet, numerum ne eorum, quæ amice quis gesserit, an magis quo plures alteruter amicos referre poterit, hoc uictoria dignior uidebitur? T O X A. Nequaquam, imò non multitudine uis horum spectetur, uerū si quæ tu narrabis facta, his quæ narrabo, uideantur præstantiora, magisq; penetrantia, tum nimirum etiam si nūmero paria sint, opportuniora magisq; letalia mihi facient uulnera: Ac penè memet ad ictus accommodabo. M N E S. Probe loqueris. Statuamus igitur quot erunt satis. T O X A. Mihi quidem satis fore

L V C. 8 fore

fore videtur, si uterq; quinq; narret exēpla. **MNES.** Itidem mihi videtur, ac prior dicito, verum adiuratus, nimirum non nisi vera dicturum, alioqui fingere eiusmodi, nō admodum fuerit difficile, palam autem refelli non queant. Porro si iuraris, nefas sit non habere fidē. **TOXA.** Iurabimus, si quid etiam iureiurando opus esse censes. **MNES.** At quis tibi ē dijs nostratibus, num satisfaciat Iupiter Philius? **TOXA.** Et maxime. Ego quoque tibi nostratem iurabo, meapte in lingua. **MNES.** Testis igitur esto Iupiter Philius, quaecūq; dicturus sum apud te, ea nimirū vel quæ uiderim ipse, vel quæ ab alijs, quoad fieri potuit, diligentissime perceperim, narraturum, nihil ex meipso cōminiscentem, alienantēq;. Ac primo quidē loco, Agathoclis Diniaeq; amicitiam referam, quæ apud Ionas est celebratissima. Nam Agathocles hic, qui Samius fuit, non ita pridem uixit, uir in amicitia quidē precipuus, ita ut re declarauit: ceterum reliquis in rebus uulgo Samiorū nihilo præstantior, neq; genere, neq; ceteris item opibus. Huic cum Dinia Ephesio, Lysionis filio, amicitia à puero intercesserat. Porro Dinias supra modum ditatus est, et quemadmodū solēt ij, qui nuper opes nacti sunt, cōplures et alios secum habebat, satis quidem idoneos illos, et ad compotandū, et ad uoluptariā consuetudinem, ab amicitia uero lōge alienissimos. Atq; inter hos interim habebatur Agathocles, cōuiuabatq; et cōportabat illis, nō admodū approbans eam uiuēdi rationē.

Dinias

Dinias autem nibilo hunc potiore habebat, quam ceteros adulatorem. Tandē etiā offendere cōpit, crebrius obiurgans, molestusq; uidebatur, quippe qui admoneret eum maiorū, praeceperetq; ut seruaret, quae multo labore parta, pater illi reliquisset, adeo ut ob hēc ne ad comessationes quidem illum deinceps adhiberet, sed solus cum illis comessaretur, celare cupiens Agathoclem. Demum ab assentatoribus illis misero persuasum est, quod adamaretur à Chariclea Demonactis uxore, uiri illustris, atque inter Ephesios in honoribus civilibus primarij. Iam & literula à muliere ad illum uentitabāt, & ferta semimarcida, & mala quēdā ad morsā: deniq; quicqd ad hēc lenē machinātur in adolēscētes, quo paulatim illis amorem artibus quibusdam inferant, primumq; hac incendant opinione, quod sese credāt amari. Nam plurimū illicet & hoc, praesertim eos, qui sibi formosi uidentur, donec imprudentes in casses inciderint. Erat autē Chariclea urbana quidē & elegans muliercula, at supra modum meretricia, semperq; illius, quicūq; sorte adiisset, etiam si quis admodum leuiter concupiuisset: quin si uel aspexisset duntaxat, protinus adnuebat, nec ullo pacto metuendum erat, nē quando recusaret Chariclea: admirabilis autē alioqui artifex, quauisq; meretrice doctior allicere amatorem, & ambiguus quū adhuc esset, totū subigere: at quū iam teneretur, incitare, ac magis magisq; accendere, nunc ira, nunc blandimentis: ac mox fastidio:

deinde iniecta suspicione, quasi ad alium sese deflexura esset: postremo omni ex parte egregie docta erat mulier, et absoluta, artibusque omnigenis in amantes instructa. Hanc igitur tum Dinia adultores accersuerant in adolescentulum: multaque adsimulabant, quo eum in amorem Charicleae impelleret. Illa porro quae compluribus iam adolescentes iugularat, et innumerabiles amores fuerat mentita, domosque opulentas euerterat: uarium quoddam, atque inexpugnabile malum: ubi nata manibus est simplicem, et huiusmodi artium imperitum adolescentulum, haud quaquam amittebat ex unguibus: sed undique oppugnans tentansque, ubi iam omnium esset compos, tum ipsa dum captat capta perijt, tum infelici Diniae innumerabilium malorum extitit causa. Nam primum quidem statim literulas illa ad illum dat: ac subinde misit ancillulam, quae renuntiaret ut fletet, ut uigilaret: postremo ut misera praeter amorem suffocatura esset sese: donec iam beatus ille persuasus, sibi formosus esse uideretur, atque Ephesiorum uxoribus praeter ceteros adamabilis. Ac tandem in congressum adductus est multis precibus exoratus. Et ex eo quidem tempore facilis iam erat coniectura, fore ut caperetur a muliere formosa: ad uoluptatem congressi docta: et in loco flere: et inter loquendum miserabiliter suspirare: et iam abeuntem amplecti: et aduenti obuiam occurrere: et formam colere, sic ut maxime placitura esset: interdum uel uoce, uel cithara canere: quibus

quibus omnibus in Diniā usa est. At ubi sensit excruciarī, iamq; amore illaqueatū, ac subiugū esse factum: aliud ad hæc excogitat, quo miserum subvertat: gravi dam se ex eo simulat (nam hoc quoq; efficax ad magis ac magis inflammandum stultum amantem) Neq; postea commeabat ad illum, affirmans à viro observari sese, qui iam amorē persensisset. Hic vero rem iam non ultra ferre potis erat: neq; durare quibat, quum illam non afficeret: sed lachrymabatur, adulescentesq; ad sese accersebat, ac Chariclæ nomen inclamabat: imaginemq; illius amplexus (candido enim lapide fecerat) eiulabat. Demum in solū abiiciens sese iactabatur: plañq; res extreme dementiæ speciem obtinebat. Siquidem munera reddita sunt mulieri, non pro malorū aut corollarum precio: sed solidæ domus, agri, famulæ, vestes florulente, auri quantū optaret. Quid multa? Breui Lysionis domus antea inter Iones nobilissima, exhausta est, atq; exinanita. Deinde ubi iam exuccus esset, eo relicto, alium quempiam adolescentulū Cretensem, bene nummatū uenata est, atq; ad illum descivit. Iam videlicet illū adamabat: atq; is quidem credebat. Itaq; Diniās neglectus nō à Chariclæa modo, verū etiam ab assentatoribus (nā isti quoq; ad Cretensem amatorem iam desciverāt) abit ad Agathoclem, iam pridē non inscium, q̄ illi res misere haberent. Ac pudescebat quidē initio, tamen exposuit omnia, amorē, egestatem, arrogantiam mulieris, rivalem Cretensem: in summa,

non victurum sese, nisi cum Chalicea consuetudinem haberet. Ille uero intempestium esse ratus id temporis exprobrare Diniae, quapropter ex amicis unū sese non admisisset, sed tum quidem assentatores suos sibi anteposuisset: diuendita, quam unā habebat in Samo, domo paterna, preciū illi attulit talenta tria. Quae simulatq; recepisset Dinias, haud clām erat Charicleae: rursus subito formosus factus: rursus ancilla et literule, et expostulatio, quod iam diu sese non adisset: concurrerunt item adlatores applaudentes, ut uiderunt Diniae adhuc esse quod daret. Cum autē pollicitus esset sese uenturum ad illam, uenissetq; primo serē somno, essetq; intus Demonax Charicleae maritus: siue quod aliqui praesenserat: siue de composito, proditioneq; uxoris (nam utrunq; fertur) exiliens uelut ex insidijs, et atrium iubet occludere, et Diniam comprehendī, ignem ac flagra minitans: neq; non gladium tanquam in mœchum educens. Ille porrō reputans quibus in malis esset: ueste quopiā de proximo, ut iacebat, arrepto, tum ipsum occidit Demonactem, in tempus adigens: tum Charicleam: atq; hanc quidem non ictu uno, uerumetiam et ueste saepius, et postea Demonactis gladio, feriens. At famuli interea muti stabant, rei nouitate attoniti. Deinde cōprehendere conati, quum in hos quoq; ferro insiliret, ipsi quidē aufugerunt. Dinias autem clām sese subduxit, tanto patrato facinore. Et ad aurorā usq; apud Agathoclem diuersabatur: pariterq; et quae

& que facta essent reputabant, & quid in posterum
 esset euenturum, considerabant. Vt autem diluxit, mi-
 lites aderant, (iam enim res erat diuulgata) compres-
 sumq; Diniam, nec hūc inficiantem homicidiū, ad-
 ducunt ad præsectum, qui per id tempus Asiam mode-
 rabatur. Hic eum ad Persarū regem remittit. Nec ita
 multo post relegatus est Dinias in Gyaron insulam ex
 Cycladibus unam, damnatus à rege, ut in ea, quoad ui-
 ueret, exularet. Agathocles autem cum reliquis in re-
 bus nunquam absuerat, tum pariter soluit in Italiam,
 & amicorum solus unā est in iudicium comitatus, ne-
 que usquam defuit officio. Porro ubi iam in exiliū pro-
 fectus est Dinias ne tum quidem desertus est ab amico.
 Quin potius ipse suapte sponte damnatus uersabatur
 in Gyaro, simulq; cum illo exulem agebat. At quū iam
 rerum necessariarum omnium inopia laborarent, lor-
 cās seipsum purpurarijs, unā cū alijs urinabat, quodq;
 hinc partū est referens, Diniam alebat. Quin & agro
 tanti diutissime inserviuit: & ubi uita defunctus est, no-
 luit unquam in patriam reuerti, uerū inibi perseuera-
 uit in insula, pudori sibi fore ratus si uel mortuū ami-
 cum deseruisset: Hoc tibi Græci factū amici retulerim,
 quod quidem non ita pridē accidit, haud enim scio an
 anni quinque præterierint, quod Agathocles in Gyaro
 mortē obiit. ΤΟΧΑ. At utinā iniuratus ista Mne-
 sippe dixisses, uidelicet quo mibi fas esset, eis nō habe-
 re fidem. Adeo Scythicū quendā amicū Agathoclem

istum descripsisti, quin uereor ne quem & alium isti similem narres. M N E S. Audi iam & alium Toxari, Euthydicum Chalcidensem. Retulit autem mihi de hoc Simylus nauclerus Megarensis, adiurans profero se teste rem factam esse. Aiebat enim nauigauisse sese ex Italia Athenas, circiter Pleiadũ occasum, collecticios quosdam homines uebentem, in his fuisse Euthydicum, unaq; cum hoc Damonẽ Chalcidẽsem eiusdem amicum. Ac natu quidem eos æqualeis fuisse: uerum Euthydicũ ualentem, robustumq;, Damonem contra, sup pallidum atq; ualetudinarium, quasi qui nuper (ut apparebat) ex diuturno morbo reualuisset. Itaque ad Siciliaũ usq; feliciter aiebat Simylus nauigasse ipsos. Ceterum ubi transmissio freto, in ipso iam Ionio mari nauigarent, tempestatem maximam eis incubuisse. Quid autem attinet multa referre: immancis quasdam procellas ac sinuosas, tum grandines, & si quæ alia tempestatis mala? Ut uero iam haud procul abessent à Zacyntho, nuda nauigantes antenna: præterea & funes quosdam trabentes, quo nimirũ uim, impetumq; fluctus exciperent: circiter noctis medium, Damonem, qui in tanta iactatione nauisearet, uomuisse in mare propendentem. Deinde, ut conijcio naue uehementius in eam partem, in quam ille propendebat, inclinata, simulq; propellente fluctu, excidisse eum prono capite in pelagus: neque nudum tamen, uidelicet ut misero uel natare commode liceret. Mox itaque succlamasse

quum

quum præfocaretur, uixq; sese ab undis sustolleret. Por
 rò Euthydicū simulatq; audisset (nam forte fortuna nu
 dus in strato tum erat) abiēcisse semet in mare, arreptō
 que Damonē, qui iam deficiebat (diutius enim ista uide
 ri poterāt, luna scilicet relucente) unā iuxta illum nas
 se, ac subleuasse. Ac uoluisse quidem illis opitulari sese
 miseratos uirorum calamitatem, uerum nequisse, quod
 uento præualido raperentur. Illud tamen fecisse, suber
 ra complura ad illos proiecisse, tum ex contis aliquot,
 ut ab his suspensi natarent, si quem forte ex eis nancissi
 cerentur, postremo scansoria quoq; tabulata, quæ qui
 dem erant neutiquām exigua. Cogita iam per deos,
 quod aliud grauius beneuolentiæ documentum quis
 quām edere queat in hominem amicum, qui noctu de
 cidisset in mare, usque adeo se uiuens, quām communica
 ta morte? Iamq; adeo mihi ante oculos pone imminen
 tes procellas, fragorem aquæ sese adglomerantis, spur
 mam undiq; effruescentem, noctem, ac desperationem.
 Ad hæc illum iam præfocari incipientem, uixq; undis
 extantem, manusq; porrigentem amico: hunc autē in
 contanter insilientem simulq; nantem, prorsusq; sollicitū,
 tum, ne se prior Damon interiret. Sic enim profecto co
 gnosces, quod haud ingenerosum hunc quoq; amicum,
 uidelicet Euthydicum, retulerim. TOXARIS. Vtrū
 perierunt uiri Mnesippe, an salus quæpiam ex inspera
 to illis contigit? Adeo ego illis non mediocriter timui.
 MNES. Bono animo es Toxaris, seruati sunt, quin
 g s bodicq;

hodieq; Athenis agunt, ambo philosophiæ dantes operam. Nam Simylus ea demum narrare poterat, quæ noctu videre licuit, hunc delapsum, illum desilientem, simulq; nantes, quatenus per noctem dabatur aspicere. Porro quæ post hæc acciderint, Euthydicus ipse narrat. Primum quidem, subera quædam forte nactos, suspendisse de his sese, atque ita hærentes fluitasse, sanè quàm incommode. Deinde ubi tabulata conspexissent, iam sub auroram annasse, conscensisq; illis commode deinde nantes appulisse Zacynthum. Post hos autem, qui neutiq; mali sunt, ut ego quidē autumo, accipe iam tertium, nihilo istis inferiorem. Eudamidas Corinthius Arctæo Corinthio, & Charixeno Sicyonio amicis utebatur, et ijs quidem opulentis, quum ipse pauperrimus esset. Hic uita decedens, testamentum reliquit, alijs quidem fortasse deridiculum, tibi uero, haud scio, an tale sit appariturum, uiro probo, & apud quem amicitia in precio sit, quiq; uel cum præcipuis in ea certare queas. Sic enim in eo scriptum erat: Lego Arctæo quidem matrem meam alendam, atq; in senectâ fouendam: Charixeno uero filiam meam elocandam cum dote, quanta ab illo maxima dari poterit. Erat autē illi mater anus, ac filiola iam matura nuptijs. Si quid autem interim acciderit alterutri, huius quoq; partem inquit) alter habeto. Huiusmodi lecto testamento, ij qui tenuitatem quidem Eudamidae nouerant: at amicitiam, quæ illi cū his uiris intercesserat, ignorabant, rem pro ludo iocoq; ducebant

ceabant. Nemo certe aderat, qui nō cum risu discederet, quod eiusmodi hereditatem Arctæus & Charixenus essent accepturi, felices uidelicet, atque ita aiebant: Si quidem persoluēt Eudamida, superstites etiam ipsi hereditatem tradent mortuo. At heredes, quibus ista erant legata, ut audierunt, uenerunt illico, agnoscentes rataq; facientes ea, quæ erant testamento mandata. Ita que Charixenus quinque duntaxat dies superstes, diem obiit. Arctæus autem optimus successor factus, tum illius, tum suo ipsius suscepto onere, & matrem alit Eudamida, & filiam non ita pridem elocauit, ex quinque talentis quæ possidebat, duobus in propriæ filiæ dotē, duobus in amici filiam erogatis: Ac nuptias ambarum eodē die fieri uoluit. Quid tibi Toxaris, Arctæus iste uidetur, numnam leue amicitie argumentum exhibuisse, adita huiusmodi hereditate, neq; deserto amici sui testamento? an hunc quoque in perfectis idoneisq; calculis ponimus, ut sit unus ē quinque? T O X A. Et iste quidem egregius, quamquam equidem Eudamidam multo magis ob fiduciam admiratus sum, qua fuit erga amicos: declarauit enim, quod & ipse eadem fuisset factururus erga illos, tametsi non essent ea scripta in testamento, uerum ante alios uenisset non scriptus talium heres. M N E S. Probe dicis. Sed quantum iam tibi narrabo: Zenothemim Charmolēi, Massilia oriundū. Commonstrabatur autem mihi in Italia, patriæ nominis legatum agenti, uir decorus, procerus, ac diues, ut apparebat

apparerebat. Assidebat illi uxor in rheda iter facienti, quæ alioqui deformis, tum dimidia nempe dextra corporis parte manca, alteroq; capta oculo, teterrimum quoddam & refugiendum terriculum. Deinde quum demirarer, si decorus ille quum esset, ac uenustus, sustineret eiusmodi mulierem sibi adiunctam: is qui mihi eum monstrabat, causam exponit, quare in id matrimonium incidisset: nouerat enim comperte omnia, nam ipse quoq; Massiliensis erat. Menecrati (inquit) huius sædæ patri, amicus erat Zenothemis, uiro diuiti ac honorato, ipse iisdem rebus par. Deinde aliquanto post, facultatibus exutus est ex condemnatione Menecrates, quo tempore pariter infamis, et ad capeffendos magistratus inidoneus est iudicatus à sexcentum uiris, tanquàm qui sententiam iniquam pronunciaffet. Ad hunc autem modum, inquit, nos Massilienses mulctamus, si quis corrupte iudicet. Grauius itaq; ferebat Menecrates: primum, quod esset condemnatus: deinde, quod è diuite pauper: postremo, quod ex nobili repente factus esset infamis, ac reiectitius. At præter cætera cum ipsa discruciabatur filia iam nubilis, utpote annos nata decem & octo, quam ne cum omni quidem patris substantia, quam ante condemnationem possederat, dignatus fuisset quisquàm ingenuus ac pauper facile accipere, quæ tam infelici fuerit forma. Quin & cõcidere dicebatur, idq; circa lunam crescentem. Hæc ubi apud Zenothemim deploraret, bono, inquit, animo es Menecrates. Neq;

Neq; enim ipse egebis necessarijs, & filia tua dignum aliquem suo genere sponsum inuenerit. Atq; hæc eloquutus, statim apprehensa illius dextra, deduxit domũ. Ibiq; opes, quæ illi multæ erāt, partitus est cum illo, ac coena parari iussa, conuiuium accepit amicos, & in his Menecratem, ueluti iam e necessarijs cuipiam persuasisset, ut puellam in matrimonium acciperet. Postea, quàm autem conuiuium peregerant, libassentq; dijs, tũ uero plenum illi calicem porrigens: accipe, inquit, Menecrates, à genero symbolum affinitatis poculum, nam hodie ducturus sum ego filiam tuam Cydimacham, dotem autem iam olim accepi, talenta quinq; & uiginti. Illo uero respondente, absit ne feceris, ô Zenothemis, neue ipse usque adeo insaniam, ut te neglectum, qui & iuuenis es, & formosus, conspiciam cum deformi puella, ac debilitata coniugatum. Hæc, inquam, illo loquente, hic sponsam adiunctam tollens, abduxit in thalamũ: ac paulo post prodijt, ea de uirginata, atq; ex eo tempore cum illa uiuit, supra modum diligens, & quemadmodum uides, circumsferens eam. Et non solum non pudet matrimonij, uerumetiam perinde atq; glorians de eo, sic ostentat, propterea quod negligit corporis formam ac sœditatem, ad hæc opes & famam, tantum amici rationem habet Menecratis, neq; arbitratur eum sexcentum uirum sententia deteriorem esse factum, quantum ad necessitudinem. Quanquàm pro his iam illi gratias retulit fortuna, ad hunc modum. Puellus enim ei formosissimus

mosissimus ex illa deformissima susceptus est. Neq; diu
est, quod tollens hunc pater intulit in curiam, frondibus
oleaginis coronatū, ac pullis amictū, quo plus mi-
serationis auo conciliaret. At infans arridebat iudici-
bus, manibus complodebat. Itaque curia commota su-
per illo, remisit multam Menecrati, atq; ille iam rei,
fameq; restitutus est, eiusmodi patrono usus apud iudi-
ces. Hæc affirmabat Massiliensis Zenothemim amici
gratia fecisse, haud mediocria, sicuti uides, neq; qualia
passim Scythæ facitant, qui concubinas formosissimas
samma cura deligere dicuntur, Restat nobis quintus.
Neque uero mihi uideor alium quempiam debere dice-
re, Demetrio Suniensi præterito. Nauigarat in Aegy-
ptum Demetrius, unā cum Antiphilo Alopecensi, qui
cum illi iam inde à teneris annis fuerat amicitia, atque
ephebus ephebo conuixerat, pariterq; fuerat eruditus,
ipse quidem Cynicam disciplinam sequutus, sub Rho-
dio illo sophista, Antiphilus uero medendi scientiam
exercuerat. At hoc temporis forte profectus fuerat in
Aegyptum, ad spectaculum Pyramidum, Memmo-
nisq;. Nam audiuerat illas, quum essent sublimes, um-
bram non iacere: Memnonem autem uocem edere, ex
oriēte sole. Harum igitur rerum cupiditate addu-
ctus Demetrius: uidelicet ut Pyramidas intueretur,
ac Memnonem audiret: sextum iam mensem aduerso
Nilo nauigabat, relicto Antiphilo, quod is itinere at-
que aestu defessus esset. Huic autem interea calamitas
incidit

incidit, quæ singularem quempiam amicum postula-
 ret. Nam puer eius ut nomine, ita & patria Syrus, ini-
 ta societate cum sacrilegis aliquot, unâ cum illis in Anu-
 bis templum irrupit: sublatoque deo, ad hoc phialis,
 aureis duabus, tum caduceo, aureo & hoc, neque non
 cynocephalis argenteis, atque id genus alijs: omnia ap-
 pud Syrum deposuerant. Deinde forte comprehensi,
 (capti enim fuerant, diuidentes nescio quid) rem omni-
 nem protinus confessi sunt, districti in rota: deporta-
 tiq; uenerunt in ædes Antiphili: ibi res furto sublatas
 depromebant, sub lectica quadam in abdito conditas.
 Syrus itaque illico uinctus, unâque berus huius Antip-
 philus: atque is quidem interea dum præceptorem au-
 dit, auulsus. Nec opitulabatur quispiam: quin magis hi
 qui fuerant hactenus amici, auersabantur hominē tan-
 quam qui templū Anubis sacrilegio compilasset: seseq;
 impiari credebant, si cū illo bibissent, aut edissent. Porro
 duo qui reliqui erant pueri, quicquid erat in domo,
 conuasantes, fuga discesserūt. In uinculis igitur erat mi-
 ser Antiphilus multum iam temporis: habitus interim
 omnium, quantū in carcere erat, fontiū scelestissimus.
 Porro præfectus carceris Aegyptius, homo superstitio-
 sus, ratus sese gratum facere deo, atque illius ulcisci uir-
 ces, grauis Antiphilo imminabat. Quod siquādo defen-
 deret, affirmans se nihil eiusmodi patrasse, impudēs ha-
 bebatur: atq; hoc nomine multo etiam magis erat inui-
 sus. Subegrotabat itaq; iam, maleq; habebat: nec mirū:
 quippe

quippe qui humi cubaret, idq; etiam noctu: neq; crura
sineretur protendere, ligno inclusa: nam per diem cata
sta stringebatur, altera manu uincta ferro: at noctu co
gebatur totus in uinculis esse. Ad hæc insuper domici
lij pædor ac præfocatio, multis ibidem uinctis, locumq;
angustū prementibus: adeo ut uix respirarent: tum fer
ri stridor, ac somnus exiguus: hæc omnia molesta erāt,
atq; intoleranda: nimirum homini eiusmodi rerum in
sucto, minimeq; ad tam durum uitæ genus exercitato.
Quum uero iam deficeret, ac ne cibum quidem capere
posset, reuersus est tandem & Demetrius, nihil dum sci
ens eorum quæ acciderant. Vt autem cognouerat quo
in loco res esset, statimq; curriculo ad carcerem uenif
set: tum quidem admissus nō est, propterea quod uespe
ra iam esset: & carceris custos iam dudum occlusis for
ribus dormiebat, ministris excubias agere iussis. At ma
ne quum esset ingressus, multis uidelicet precibus ad
missus, accedēs multo tempore querebat Antiphilum:
quippe malorum multitudine sic immutatum, ut cogno
sci non quiret. Circumiens igitur, ē uinctis unumquem
que contemplabatur: eorum more qui familiariū cada
uera iam marcida facta, requirunt in stragibus. Quod
nū nomen fuisset eloquutus, Antiphilum Denomenis fi
lium: ne longo quidem tempore potuisset agnosci quis
nam esset, usque adeo præ malis erat transfiguratus.
Vt uero ad uocem agnitam respondisset, atq; ad eunte
illo comam diduxisset: eam à uultu abigens sordidans
atq;

atq; impexam, ostendit sese quis esset, Hic ambo collapsi sunt, oculis oborta caligine, in tam inopinato spectaculo. Verū aliquanto post, posteaquam & ipse sibi reditus, & Antiphilum recipiens Demetrius de singulis esset illum diligenter percontatus, bono animo esse iurabat. Tum dissecto pallio, dimidiato quidem induitur ipse: reliquum autem illi donat, detractis illi putribus atq; detritis, quibus erat opertus panniculis, atque ex eo die modis omnibus illi aderat: curam eius agens, inserviensq;. Locans enim sese ijs, qui versabantur in portu mercatoribus, à mane ad medium usq; diem, oneribus gestandis non parū lucri faciebat. Deinde ab opere reuersus, mercedis partem carcerario in manum dabat, quo illi mansuctum hunc, ac pacatum redderet. De reliquo autē, in amici curam assatim suppeditabat. Atque interdū quidem aderat Antiphilo, quo illum consolaretur: ubi uero nox occupasset, pro carceris foribus facto ex herbis thorulo, substratisq; frondibus, acquiescebat. Et in hūc quidem modum aliquandiu degebant: ut Demetrius nullo uetante ingrederetur, atque ob id mitius ferret calamitatem Antiphilus: donec extincto in carcere latrone quopiam, idq; ut putabatur ueneno, & custodiæ exactissime obseruatæ, neque deinde quisq; admissus in domicilium uinculis liber. Quas ob res dubius atq; anxius, quum alia uia nō pateret, qua lizeret amico adesse: adito præfecti collega, seipsum deserit, tanquā in irruptione templi Anubis cōmunem operam

L V C. h addidit

addidisset. Id simulatq; confessus est, abductus est illico in carcerē, ac ductus ad Antiphilū. Nam hoc magnis precibus uix obtinuerat à carcerario, ut proxime Antiphilo, atq; eadem in trabe uinciretur. Hic igitur uel maxime declarauit, quanto in illum fuerit amore, quā sua ipsius incommoda negligeret, cum & ipse interim egrotaret: illud autē curā haberet, quo pacto fieri posset, ut ille & quamplurimū dormiret, & minimum angeretur. Atq; ita cōmode tolerabant, cōmunicatis inter ipsos malis: donec aliquanto post, tale quiddā accidit, quod finē ferme corū imposeret calamitati. Siquidē ē uinctis quisspiam, baud scio unde nactus limam: adiunctis cōiuratis captiuorū plerisq;, catenam insecuit, qua seriatim erant astricti, cyphonibus in hanc insertis, soluitq; omnes. Qui quidē facile trucidatis, quippe paucis custodibus, conglobati profiliere. Atq; hi quidem illico quō quisq; poterat, dissipati: postea pleriq; sunt cōprehensi. Porro Demetrius & Antiphilus inibi remanserunt: Syro quoque retento, qui iam aufugere parabat. Ut autē diluxisset: Aegypti praeses, cognito quod acciderat, emisit quidem qui illos insequerentur: accersitis autē ijs, qui erant cū Demetrio, soluit à uinculis collaudatos, quod soli nō aufugissent. At illis baud quaquāns sat erat, ut hoc titulo dimitterentur. Clamabat autē Demetrius, sibiq; non mediocribus in rebus iniuriam fieri pretendebat, si pro maleficis habiti, uiderentur uel cōmiseratione, uel ob id laudis, quod nō aufugissent, dimitti. In

ti. In summa, compulcre iudicē, ut causam exactius ex-
 cuteret. At hic ubi repperit, nihil eos cōmeritos, collatis
 datos illos, Demetriū autē seorsum quoq; admiratus, li-
 beros esse iussit, consolatus super pœna quam tulerant,
 praterius in uincula coniecti. Quinetiam ambos mun-
 nere prosecutus est, idq; de suo: Antiphilum drachma-
 rum decem milibus: bis tanto Demetrium. Ac Antiphi-
 lus etiam nunc quidem in Aegypto est. Demetrius autē
 sua quoq; uiginti milia relinquens amico, concessit in
 Indiam: profectus ad Brachmanas, tantū hoc loquutus
 Antiphilo, merito sibi iam ignoscendum uideri, quod
 tum ab eo discederet. Neq; enim sibi opus fore pecunia,
 quoad is perseueraret esse, qui erat, uidelicet qui possit
 paucis esse contentus: neq; illum amplius egere amico,
 quippe cui res iam feliciter haberent. Huiusmodi sunt
 Toxaris amici Græci. Quod ni initio notasses nos, tatū
 quā qui uerbis nos iactaremus: idem profecto relatu-
 rus eram tibi complures orationes, atque eas egregias,
 quas Demetrius habuerit in iudicio: quum interim pro
 seipso nihil responderet: Pro Antiphilo uero lachrymas
 funderet, atq; etiam supplex esset: totamq; causam in se
 se reciperet, donec Syrus flagris cæsus, ambos eos libe-
 ros fecit. Hos igitur paucos ē plurimis, quos mihi pri-
 mum memoria suggestit, tibi narrauerim præclaros ac
 firmos amicos. Quod reliquū est, iam decedens à nar-
 ratione, tibi dicēdi partes trado. Tu porrò uti Scythas
 his nō inferiores referas, sed lōge præstāiores, tibi ipsi

cura fuerit, siquid de dextra sollicitus es, ne ea tibi præcidatur. Verū oportet strenuū præstare uirū. Etenim res quedam uehementer ridicula tibi contigerit, si cū Orchestem ac Pyladem admodū sophisticè laudaris, pro Scythia dicēs, orator ignauus appareas. TOXA. Recte tu quidē Mnesippe: qui quidē ad dicendū etiam exhortaris: perinde quasi nihil sollicitus sis, ne tibi lingua excutatur, uisito in narrationibus. Sed iam exordiar nihil quidē quemadmodū tu, uerbis phalerans atq; exornans (neq; enim is Scytharū mos) præsertim quum res ipse longe magis loquantur, q̄ uerba. Nihil autē eiusmodi expectaueris à nobis cuiusmodi in cōmemorando laudibus extulisti: puta si quis sine dote duxerit deformem mulierē: aut si quis amici filie nubenti pecuniolā donauerit, duo talenta: ac per Iouē, si quis sponte eat in uincula, quū certo sciat se paulopost esse soluendum. Admodū enim leuia ista: neq; quicq̄ inest in his, uel magni negocij, uel uirile quod sit. Ceterū ego tibi referā multas cædes, bellaq; et mortes, amicorū causa susceptas, ut intelligas uestra ista lusum esse, si cū Scythicis cōferantur. Neq; tamen istuc sine causa facitis, sed merito parua ista miramini: propterea quod nō sunt uobis admodum graues occasiones declarandæ amicitie, quippe in alta pace uiuentibus. Quemadmodū nec in tranquillitate queas scire, bonus sit gubernator, nec ne. Tēpestas te enim tibi opus fuerit, ad hoc ut dignoscas. At apud nos bella perpetua, et aut inuadimus alios, aut cedimus

dimus inuadentibus, aut ubi forte cōcurrimus, pro pas-
 cuis predaq; pugnamus. Hic potissimū opus est bonis
 amicis, eoq; quā firmissime constituimus amicitias, so-
 la hæc arma inuicta atq; inexpugnabilia esse iudican-
 tes. Prius autem uolo tibi cōmemorare, quo ritu facia-
 mus amicos, non ex poculis, quemadmodū uos, neq; si-
 quis æqualis sit, aut uicinus: uerum ubi strenuum quem-
 piam uirū conspexerimus, quiq; præclara facinora pa-
 trare possit, in hūc omnes studio incumbimus, et quod
 nos in ambiendis coniugijs, id nos in amicis nō grauā-
 mur, diu quasi procos agentes, nihilq; non facientes, ne
 uidelicet frustremur amicitia, neue reiecti esse uideā-
 mur. At ubi iam in amicitias cæteris repulsis, delectus
 est quispiam, protinus fœdus initur, ac iusiurandū, qd
 sit maximū: nimirum et uicturos eos pariter, et mori-
 tem appetituros, si sit opus, alterum pro altero. Atq;
 ita facimus. Etenim simulatq; incisis digitis, sanguinem
 in calicem destillauerimus, summisq; intinctis gladijs,
 ambo pariter admouentes biberimus, nō est quicquam
 quod deinde nos queat dirimere. Admittuntur autem
 ad huiusmodi fœdera, ad summū tres. Nam qui multis
 sit amicus, is eo loco habetur apud nos, quo communes
 iste atq; adulteræ uxores: arbitramurq; iam non perin-
 de firmam illius amicitiam fore, posteaquā est in plu-
 res partes dissecta. Exordiar autem ab his, quæ nup-
 per Dandamis fecit. Dandamis enim hic in conflictu cū
 Sauromatis, quum esset captiuus abductus eius amicus

Amizocas. Quin potius ante tibi iurabo nostrum iusiurandum, quandoquidē isthuc initio sum pollicitus. Non enim per Ventū & Acinacem, quicquam mentiturus sum apud te de Scythicis amicis. M E N I P. Equidem tuum iusiurandum haud magnopere desiderabam: proinde recte facis, qui nullū deorū iures. T O X A. Quid tu narras? An nō tibi uidentur esse dij, Ventus & Acinacis? Adeo ne te fugit, quod nihil sit maius mortalib. uita ac morte? Per hæc utiq; iuramus, quoties per Ventum & Acinacem iuramus: uidelicet per Ventum, tanquā qui uitæ sit causa: per Acinacē uero, ut qui mortis sit autor. M N E S I P. Atqui si ista idonea causa est: profecto multos alios quoq; deos estis habituri tales, qualis est Acinaces: puta iaculū, lanceam, uenenū, funem, atq; his consimilia. Quandoquidē uariis est iste deus interitus, atq; innumerabiles aperit uias, quibus ad illum sit aditus. T O X A. Vide quā contentiosē nunc, quāq; litigiosē isthuc facis: dum medio sermonē interpellas me, excutisq; ac disturbas orationē meam. At ipse loquente te, silentium agebam. M N E S I P. Age, non sum isthuc posthac facturus Toxaris. Et optimo iure obiurgas: quare perge cōfidenter quod restat dicere; perinde quasi nec adsim dum loqueris, adeo tibi silebo. T O X A. Quartus igitur agebatur dies Danidamidi & Amizocæ, ex quo amicitiam inierant, ac mutuum sanguinem pariter biberant. Venerant interea in regionem nostram Sauromatæ, cum equitum decem

cem milibus: peditum autem ter tantum aduenisse ferebatur. Ii nimirum quum in nos irruissent imparatos, neque expectantes illorum insultum, omnes quidem cedere cogunt, complures autem repugnantes occidunt, nonnullos & uiuos abducunt, nisi si quis effugerat transiens in ulteriorem fluminis ripam, ubi nobis dimidium copiarum, & pars curruum erat. Sic enim id temporis castra facramus metati, haud scio quo consilio Archiplanorum, id est, ducum nostrorum, ad utranq; Tanaïdis ripam. Protinus itaq; & prædas abigebant, & captiua abducebant, & tentoria diripiebant, & curribus potiebantur, atque ijs plerisq; cum uiris captis, & sub oculis nostris concubinas, uxoresq; nostras constuprabant. Nos porro rem indigne tulimus. At Amizorca quum duceretur (erat enim captus) nominatim inclamauit amicū, misere uinctus, simulq; calicis & sanguinis cōmonefecit. Quod simulatq; exaudierat Dandamis, nihil etiam contatus, spectantibus omnibus, transiit ad hostes. Ibi Sauromatæ densatis telis irruerūt in illum: iam confixuri, nisi succlamasset: Zirim. Hoc uerbi si quis sonuerit, postea nō interimūt, sed recipiūt, tanquā dedentem sese precio redimendum. Moxq; ad illorum ducem adductus, reposcebat amicū: Ille redemptionis precium postulabat. Neq; enim prius dimissurum sese, nisi maximum pro illo recepisset. Tum Dandamis: quæ possidebam, inquit, ea omnia à uobis direpta sunt: quod siquid est quod nudus præstare queā, id

sum paratus polliceri uobis: et imperato quicquid uolles. Et si ita uis, me ipsum huius in locum recipe, et abire ad quodcumque tibi lubitum erit. Ad hæc Sauromata: Nihil, inquit, opus retinere te: præsertim quum temet dedideris. Quin tu parte eorum quæ possides tradita amicū abducito. Rogat illico Dandamis, quidnam uellet accipere. Ille oculos postulat. Atque hic protinus exhibuit cruendos. Deinde ubi essent exæsti, iamque præciū persolutum esset Sauromatis, recepto Amizoca, reuersus est innitēs illi: unaqueque tranantes, incolumes ad nos redierunt. Id factum animum reddebat Scythiis omnibus, neque iam uictos esse rebantur sese, quum uiderent, quod apud nos esset bonorum maximum, id nondum esse abductum ab hostibus: uerum superesse egregiam mentē, et in amicos fidem. At idem Sauromatis formidinem non mediocrem incutiebat: reputantibus cum cuiusmodi uiris, si se preparassent, essent pugnaturi: tametsi tū quidem ex improviso superassent: proinde sub noctem relictis maxima ex parte pecoribus, incensisque curribus, fuga sese subduxerunt. Porro Amizoca nō tulit diutius, ut uideret ipse, amico cæco Dandamide, sed ipse semet ex oculauit. Atque ita sedēt ambo, omniūque honore à populo Scytharū publicitus aluntur. Quid tale Mnesippe uos referre possitis? Etiam si quis tibi donet, ut possis uel decem alios ad istos quinque adiungere: etiam citra iusiurandum, si ita uis, ut et multa liceat affingere? At ego tibi rem nudam exposui. Tu uero si quem

talem

talem narrasses, non sum nescius, quantas adornande rei gratia phaleras narrationi fueris admixturus: quæ admodum supplicarit Dandamis: & quomodo sit excæcatus, & quæ dixerit, & quo pacto redierit, & quemadmodum exceperint eum Scythæ, adgratulantes, beneq; ominâtes, atq; id genus alia: cuiusmodi nos ad demulcendas aures soletis artificio quodam addere. Audi igitur & alium huic parem Belittam, huius Amizocæ consobrinum. Is ut detractum ex equo à leone Basthen amicum conspexisset: nam forte simul crāt in uenatu: iamq; leo circumplexus illum, iugulo admotus esset, atq; unguibus laniaret, desiliens & ipse, inuolauit in tergum beluæ, reflexitq;, in sese prouocans, auertensq;, atq; inter dentes digitos infrens, conatus quoad licuit, Basthen è rictu leonis eximere, donec leo omissio illo iam semimortuo, ad Belittam sese conuertit, atq; ipsum quoq; circumplexus occidit. At ille marrens (nam tanto anteuertit) acinacem in leonis pectus defixit. Itaq; pariter exanimati sunt omnes: nos autem sepeliuimus eos, duobus aggestis tumulis inter se uicinis: altero amicorū, altero è regione leonis. Iam tertio loco tibi referam Mnesippe, Macente, Lonchate, & Arfacome amicitiam. Hic enim Arfacomas deperibat Mazæam Leucanoris filiā, qui regnabat in Bosporo: tum quum legatione fungeretur super tributo, quod Bosporini semper nobis pendere soliti, id temporis tertium iam mensem ultra diem legitimum distulerant

rant. In conuiuio igitur quum Maxeam uidisset proceram atq; decoram uirginem, amore captus est, grauerq; discruciabatur. Iam itaq; quæ de tributis agebantur, crant transacta: responderatq; illi Rex, conuiuioq; accipiebat, mox illum dimissurus. Est autem mos in Bosporo, uti proci in conuiuio petant puellas, narrantes quinam sint, quibusq; rebus frati, decreuerint eis in matrimonium accipere. Atq; id temporis forte fortuna multi aderant in conuiuio proci, reges, ac regum filij, in his erat et Tigrapates Lazorum princeps, et Adyrmachus Macblynæ dux, alijq; cum his permulti. Oportet autem unūquēq; procum, posteaquam exposuit quis sit, et qua fiducia ad ambiendas nuptias accesserit, cōuiuari cum reliquis, tacitumq; ac eumbere. Deinde peracto conuiuio, postulata phiala, uinum in mensam effundere, atq; ita sponsam ambire, multum interea collaudantem sese, quo genere, quibus opibus, qua sit potentia. Ad hunc igitur modum cum multi iam libassent, postulassentq; regna et opes commemorātes: tandem Arfacomas, postulata phiala, non libauit (neq; enim mos apud nos uinum effundere, quin magis contumelia ista esse iudicatur in deum) sed haustum bibens: Da mihi rex, inquit, filiam tuam Maxeam uxorem, qui multo sum potior istis, quantum ad opes ac possessiones attinet. Leucanore uero admirante (sciebat enim rex pauperem Arfacomā, ac de plebe Scytharum esse) percontanteq; quantū pecorū, aut quan-

tum

tum habes plaustorum Arfacoma: nam ijs rebus uos diuites estis. Imò nec plaustra, inquit, possideo, nec armenta: uerũ sunt mihi duo amici, honesti, probiq; quales alij Scytharum nemini. Actum quidẽ ista dicens, risus est, contemptuiq; habitus, uisusq; temulentus. Mane uero reliquis praelatus est Adyrmachus, iamq; sponfam abdukturus erat in Maotidem ad Machlyenses. Porro Arfacomas domum reuersus, amicis indicat, quemadmodũ reiectus esset à Rege, risuiq; habitus in conuiuio, quũ pauper esse putaretur. Atqui dixeram, inquit, illi quãtas haberem opes: nempe uos, ó Lonchata atq; Macenta, uestramq; beneuolentiã longe prestare, multoq; firmiorẽ esse Bosporanorũ opibus. Verum hæc dicentem, me subsannauit, contempsitq;: & Adyrmacho scilicet Machlyensi tradidit asportandã sponfam, quod aureas phialas se diceret habere decem, præterea currus quaternis sedilibus octoginta: ad hæc ouium boumq; multam copiam. Sic uidelicet antetulit fortibus uiris pecorum multitudinem, operosa pocula, & currus graues. Proinde, ó amici, dupliciter excrucior: nam & Mazæam amo, & iniuria mihi inter tantũ hominum illata, nõ mediocriter mordet animum meum. Arbitror autem & uos ex æquo iniuria affectos esse. Etenim ad unumquemq; è nobis tertia cõtumeliæ pars pertinebat: si modo ita uiuimus, quẽadmodũ cœpimus quũ coniungeremur: nimirũ ut unus homo simus, iisdẽ dolentes, iisdemq; gaudentes. Imò, inquit Lonchates, unusquis

unusquilibet è nobis totus iniuria afficiebatur, tum quã in te ista fierent. Quomodo igitur (inquit Macentes) his in rebus agemus? Per partes, inquit Lonchates, negotium suscipiamus. Atque ego quidem recipio Arsa come me caput apportaturum Leucanoris. Tu uero sponsam creptã huic adducas oportet. Ita fiat, inquit. At tu Arsa come, inter hæc (nam his peractis uerisimile est exercitu ac bello fore opus) hic mane, quo contrahas & appares arma, equos, atq; aliarũ rerũ uim, quantam potes maximam. Facillime autem plurimos adiunxeris; partim quod ipse strenuus, partim quod nobis non pauci sunt familiares: Maxime uero si deseris in tergore bouis. Hæc ubi placuissent, hic quidẽ quantum potuit, rectã profectus est in Bosporum, puer da Lonchates: alter, id est, Macentes ad Machlyenses, eques uterque. At Arsa comes domi manens, & cum equalibus contulit, & ex familiaribus uim hominũ armauit, Demum & in tergore bouis desedit. Consuetudo autem de sedendo in tergore bubulo huiusmodi est apud nos. Vbi quis ab alio lesus est, cupitq; ulcisci, neque par esse pugne uidetur: tum boue immolato, carnes frustulatim cõcisas, igni torret. Dehinc ipse porrecto humi corio, sedet in eo: in tergum reductis manibus, more eorum, qui à cubitis uincti sunt. Et hoc quidem apud nos maximum est supplicandi genus. Appositis autem bouis carnibus, aduentibus domesticis: præterea si quis alius uelit, quisq; partem sibi sumit, ac dextro

Atro pede tergum bouis calcans, pro facultate polli-
 cetur: hic quidem equites præbiturū se quinq; suo pte
 cibo, suoq; stipendio: ille decem: alius plures: alius arma-
 tos pedites quot possit: atq; qui pauperrimus, se ipsum
 duntaxat. Colligitur itaq; in tergo bouis, ingens non-
 nunquam multitudo. Et huiusmodi quidem exercitus,
 et certissima fide coheret, et hostibus expugnatu dis-
 ficillimus est: non aliter, quàm si iureiurando esset ad-
 actus. Nam in tergū ascendisse, instar iurisiurandi est.
 Arsacomas igitur his in rebus procurandis satagebat:
 coieruntq; illi equites quidē circiter quinquies mille:
 tum armati ac pedites promiscue, uicies mille. At Lon-
 chates ubi ignotus peruenit in Bosporū, Regem adit,
 tractantem quiddā de regni negocijs, aitq; uenire qui-
 dem sese publico Scytharum nomine, sed priuatim res
 maximas apportare. Ille ubi dicere iussisset: De publi-
 cis, inquit, negocijs, hæc in præsentiarum denunciant
 Scythæ: ne uestri pastores in planiciem usq; transgre-
 dianter, sed intra Trachonem pascant. Ceterum latro-
 nes de quibus ex postulatis quod regionem uestrā in-
 cursent: negant eos publico consilio emitti, sed priua-
 tim sui quenq; lucri causa prædari. Quod si quis illo-
 rum deprehendatur: tui arbitrij esse, ut in eos animad-
 uertas. Hæc quidem illi denunciāt. At ego tibi indico,
 grauem in uos insultum futurum ab Arsacoma Mari-
 antæ filio, qui nuper legatū egit apud te, idq; (opinor)
 suum filiam tuā postularit, non assequutus sit abs te:
 ob id

ob id indignatur, sedetq; in tergore taurino septimum iam diem, cōtractusq; illi est exercitus haud exiguus. Audiui (inquit Leucanor) et ipse, cogi uim copiarum in tergum bouis. Quod autem aduersum nos cogerentur, quodq; Arfacomas huius rei dux esset, id uero me fugerat. Atqui in te, inquit Lonchates, hic apparatus constituitur. Mibi autem inimicus est Arfacomas, grauiusq; fert, quod sibi praeferat à natu maioribus, et quod in omnibus illo uidear esse praestantior. Quod si mihi sponderis alteram filiam tuam Barcetim, aliorum qui nec indigno uestra affinitate, breui tibi reuersus caput eius apportauero. Spondeo Rex inquit, uidelicet supra modum formidine correptus, propterea quod non ignoraret, quā ob causam iratus esset Arfacomas: nimirū ob nuptias, tum aliās quoq; metuerat semper Scythas. At Lonchates: Iurato, inquit, te praestiturū pacta, neq; inficiaturum. Id quū fieret, iamq; resupinatus in caelum iurare uellet: Absit, inquit, ut hic, ne quis spectantium coniiciat, qua gratia iuremus. Quin potius hoc templum Martis ingressi, occlusis foribus iniurandum edamus, ubi nullus exaudiat. Nam si quid horum inaudierit Arfacomas, uereor ne me ante bellum immolet, manu iam nunc non parua cinctus. Introeamus, inquit Rex. Vos autem absistite quā longissime. Neq; quisquam ad templum adeat, quem ego non accersiuero. Posteaquam igitur ipsi quidē introgressi sunt, satellites autem procul abstiterunt, uibrato gladio

dio, simulq; altera manu obturato ore, ne uociferaretur, iectum in pectus adegit. Deinde caput defectum, sub chlamyde tenens prodibat, quasi confabulans interim cum illo, breuiq; sese dicēs adfuturum, tanquam ad negocij quippiam emitteretur ab illo. Atq; ita reuersus eò, ubi equum uinctum reliquerat, conscenso illo, redemitauit in Scythiam. Porro nemo est eum insequutus: quippe diu ignorantibus Bosporinis, quod acciderat, tum ubi rescissent, factiose de regno decertantibus. Hæc itaque gessit Lonchates, præstititq; promissum allato Leucanoris capite. Porro Macentes in uia factus certior super his, quæ in Bosporo acciderant, peruenit ad Machlyenses: primusq; illis nunciū attulit de Rege trucidato. At populus, inquit, te Adyrmache, gener cum sis, ad regnū uocat. Proinde fac ut ipse prior occupās, imperium arripias, in rebus perturbatis obortus, puella uero te sequatur à tergo in curribus. Facile enim isthoc pacto tibi conciliaueris multitudinem Bosporanorum, ubi Leucanoris filiam conspexerint. Ego porro non solum Alanus sum, uerum etiam sponsæ tuæ cognatus maternus: siquidem nostra è gente Masteram Leucanor asciiuit uxorem. Et nunc tibi adsum, missus à Masteræ fratribus, qui sunt in Alania: denunciantibus ut quàm potes ocysime, te recipias in Bosporum, neque per negligentiam committas, ut imperium ad Eubiotum deueniat, qui tametsi frater nothus est Leucanoris, tamē Scytharū partibus semper fuit,

CUM

cum Alanis similitates gerit. Hæc quidem dicebat Macentes. Erat autem eodem cultu, eademq; lingua cum Alanis. Commune enim horum utrunq; Alanis cum Scythis, nisi quod non magnopere comati sunt Alani quem admodum Scythæ. At Macetes in hoc quoq; illis erat æsimilis, uidelicet detonsa coma: quatinus conueniebat Alanum minus esse comatū, quàm Scytham. Itaq; his rebus factū est, ut illi fides haberetur, putareturq; Mastere ac Mazæe cognatus esse. Et nunc, inquit, o Adymache, ad utrūvis paratus sum: uel proficisci tecum in Bosporū, si uelis: uel manere, si sit opus, ac sponsam adducere. Istuc equidem, inquit Adymachus, longe malim, quandoquidem cognatus es, te puellam adducere. Nam si nobiscum unā proficiscaris in Bosporum, unum duntaxat equitē numero addideris. Quod si mihi uxorem aduexeris, multorum instar fueris. Atq; ita factum est, et hic quidem iter ingressus est, Macente tradens ducendā Mazæam, quæ uirgo etiam dum erat. At ille per diem quidem illam curru uehebat: uerum ubi nox incubuisset, imposita equo (nam id curarat, ut alius quidam eques sese consequeretur) tum insiliens et ipse, nequaquam deinceps ad Mæotim iter faciebat, sed deflectens ad mediterraneam, relictis ad dextram Mitæorum montibus, quum uirginem interim aliquoties interquiescere iussam refocillasset, intra triduum à Machlyensibus in Scythiam usq; peruen-
sus est uiam: statimq; equus eius ubi destitisset à cursu paulisper

paulisper astans exanimatus est. Porro Macentes Ar-
 sacome Mazæam in manū dans : Accipe, inquit, à me
 quoq; id quod sum pollicitus. At illo ad insperatū spe-
 ctaculum stupefacto, gratiasq; agente: Desine, inquit,
 Macentes ac noli me alium à seipso putare: nam mihi
 pro se facto gratias agere ob hæc quæ feci, perinde est,
 ac si sinistra mea gratias agat dextræ, quod uulnera
 te sibi subministravit, atq; officiose curam egit egro-
 tantis. Ridicula nimirum et nos fecerimus, si iam du-
 dum commissi, et quatenus licet in unum conflati, ma-
 gnum adhuc esse credamus, si qua pars nostri officiose
 quid egerit pro toto corpore. Etenim pro seipso fecit,
 quum pars sit totius beneficio adiuti. Atq; ad hunc qui-
 dem modum Arsacome gratias agenti, Macentes re-
 spondit. Ceterum Adyrmachus ubi sensit insidias, non
 perrexit ire in Bosporum: iam enim Eubiotus rerum
 potiebatur accersitus à Sauromatis, apud quos fuerat
 diversatus: uerum in patriam reuersus, contractis in-
 gentibus copijs, per montuosa irrupit in Scythiā: pau-
 loq; post irruit et Eubiotus, cum Græcos undecunq;
 poterat secum ducens, tum Alanos et Sauromatas ac-
 cersitos, utrinq; uicies millenos. Coniunctis autem co-
 pijs, Eubiotus atq; Adyrmachus nonaginta milia con-
 fecerunt, atq; ex his tertia pars equites sagittarij. Nos
 autem (nam et ipse ad hanc expeditionē contuleram,
 addens ijs, qui in tergum taurinum conuenerant, equi-
 tes ad plenū instructos centum) cōtractis haud multo

minus triginta milibus, unà cum equitibus operiebamur insultum, ductore Arsacoma. Vt autem admonentes illos cōspeximus, contraduximus agmen. prēmīssis in hostem equitibus. Atq; ubi iam diu acriter esset pugnatum, tandem cēssere nostri, interrupta phalange. Postremo in duo dissectū est uniuersum agmen Scythicum: pars subduxit sese, non omnino palam uicta, uerum ita fugiebat, ut locum dare uideretur: adeo ut Alani ad multum tempus insequi non auderent: partem alteram, quæ eadem erat imbecillior, cingentes Alani ac Machlyenses, undequaq; cædebant, confertim iaculis emissis, atq; sagittis, sic ut uehementer laboraretur à nostris, qui tenebātur obfessi. Et iam pleriq; arma proiecerant, quorum in numero forte erat Lonchates & Macentes: iamq; ambo uulnus acceperant, dum ante alios sese periculis obijciunt. Hic quidem adusto femore, puta Lonchates: Porro Macentes securi sauciato capite, tum conto in bumerum impacto. Quod simul atq; sensit Arsacomas, quum in altero agmine esset nobiscum: turpe ratus, si desertis amicis non adesset, subditis equo calcaribus, cum clamore in hostes tendere cœpit, sublato gladio adeo, ut Machlyenses uim animi non sustinuerint, sed uiam illi fecerint, ut transiret. At ille receptis amicis, tum aduocatis & alijs, impetum fecit in Adyrmachum, impactoq; in cervicem gladio, ad zonam usque dissecuit. Quo fuso, dissipata est omnis acies Machlyensium, paulopost & Alanorum: Denique

Denique cum his Græci quoq; . Atq; ita redintegrato prælio, nos superiores extitimus, duq; sumus insequuti trucidantes, donec nox finem imposuit . Postero die ab hostibus uenerunt legati , qui supplices pacem atq; amicitiam orarent . Bosporani duplicatum tributum pensuros sese pollicebantur : Machlyenses obsides dacturos se confirmabant . Alani ita eam inuasionem compensaturos sese spondebant, ut Sindianos nostro nomine uellent aggredi, quibuscum multo iam tempore nobis fuerat similtas . His de rebus auditis suffragijs , in primis autem Arsacomæ & Lonchata: pax inita, duobus illis cuncta pro arbitratu suo moderantibus . Huiusmodi Mnesippe, audent Scythæ amicorum causa facere . M N E S . Tragica prorsus, ó Toxari, fabulisq; similia . Et propitius sit Acinaces & Ventus, per quos iurasti : si quis ista non credat , non admodum reprehendendus esse uideatur . T O X A . At uide, uir egregie , ne incredulitas ista ab inuidia uestra proficiscatur . Quanquam non me deterrebit non habendo fidem , quo minus & alia his consimilia referam , quæ nouerim à Scythis esse gesta . M N E S . Tantum ne longum facias, uir optime, neque usq; adeo admissis, uagisq; utare sermonibus: ut nunc sursum ac deorsum Scythiam, Machlyanamq; percurrens: deinde in Bosporum discedens : postremo rediens prorsus abutare silentio meo . T O X A . Parendū tibi & hāc præscribēti legē, dicendumq; paucis, ne fatigeris unā nobiscū, audiendū

circūcursitans. Quin magis ausculta, quæ in meipsum
amicus Sisinnes nomine præstiterit. Quum enim Athe-
nas relictâ patria proficiscerer, idq; cupiditate Græca
nicarum literarum, appuleram Amastrim Ponticam.
Ea est urbs haud procul à Carambe disita in promon-
torio, obuia ijs, qui à Scythia nauigant. Comitabatur
autē Sisinnes, mihi à puero amicus. Nos igitur ubi res
quasdam importatas in portu spectassetus, in eumq;
è naui subduxissetus, emimus, nihil suspicantes mali:
interea fures quidam effractâ sera, sustulerunt uniuersa,
adeo ut non reliquerint, quod uel in eum diem suffi-
cere posset. Ergo quum domum essemus reuersi, cogni-
to quod acciderat, non uisum est in ius uocare uel uici-
nos, qui plures erant, uel hospitem, ueriti ne plerisque
sycophantæ uideremur, si dixissetus nobis ab aliquo
sublatos esse Daricos quadringētos, tum uestium per-
multum, ad hæc tapetia quædam, deniq; quicquid ha-
bueramus. Consultabamus igitur hisce de rebus, quid
esset faciundum, omnium rerum egenis, idq; in urbe pe-
regrina. Ac mihi quidem ita uisum est tum temporis,
statim demerso in ilia acinace, uitam fugere, priusquā
ignauum quippiam, aut indignum esset ferendum, uel
fame, uel siti enecto. Contra Sisinnes consolabatur, ob-
secrans ne quid tale facerem. Aiebat enim excogitas-
se sese, unde nobis uictus suppeteret. Et eo quidem die
baiulandis è portu lignis allata mercede uictum suppe-
ditauit: mane autem obambulans in foro, pompā quan-
dam

dam aspexit iuuenem (quemadmodum dicebat) elegantium ac strenuorum. Hi nimirum uirum lecti, uti mercede proposita singulare certamen inirent, in tertium diem erant decertaturi. Ergo quum omnes huius negotij conditiones audisset, accedens ad me: Caue post hac inquit, Toxari, ne te ipsum pauperem dixeris. Si quidem tertio abhinc die diuitem te reddidero. Hec ait, atq; interea egre parato uictu, quum iam spectaculum esset institutum, spectabamus & ipsi: etenim assumptum me duxit in theatrum, tanquã ad iucundum aliquod, nouumq; spectaculum Græcorum. Ergo ubi consedissemus, spectabamus. Ac primo quidẽ seræ partim iaculis confixæ, atq; à canibus agitatæ, partim in homines quosdam uinctos emissæ, nocentes quospiam, ita ut conijciebamus. Vt autem prodierunt, qui erant ad singulare certamen conducti, ac producto iuene quodam prægrandi, dixisset præco: Si quisquam uelit cum hoc singulari certamine congredi, prodeat in medium, premium pugna accepturus drachmarum decem milia, Ibi protinus assurrexit Sisinnes desiliens, polliceturq; se dimicaturũ, simulq; poscit arma. Tum acceptam mercedem, decem milia mihi deferens, in manum dat: Si uicero, inquit, Toxaris, unã proficiscemur, suppetetq; commeatus: sin cecidero, sepulto me, redi rursus in Scythiam. Ego quidem his auditis singultiebam. At ille sumptis armis, reliquum quidem corpus munivit: At galeam nequaquã imposuit, sed nudo consistens

sistens capite pugnabat. Et initio quidem ipse vulnus accepit, rectorto gladio, succiso poplite, ita ut multum sanguinis deflueret. Ego interim iam metu premortuus eram. At ille confidentius inuadentem aduersarium obseruans, ferit in pectore, transfigitq; ita ut protinus ad pedes illius procumberet. Ille sessus & ipse uulnere, mortuo incumbibat: parumq; aberat, quin ipse quoque efflaret animā. At ego accurrens crexi, animumq; reddidi. Porro ubi dimissus est, iam uictor declaratus: sublatum illum, domum deportaui: multumq; temporis curatus à medicis, superuixit quidē, hodieq; agit apud Scythas, ducta in matrimonium sorore mea, claudus tamen adhuc est ex uulnere. Hæc res Mnesippe nō apud Machlyenses, neq; in Alania gesta est: ut testibus careat, & ficta credi queat: uerum complures extant Amastriani, qui de pugna Sisinnæ memorant. Finem iam faciam: si tibi quinto loco factū Abauchæ retulero. Appulit aliquando Abauchas hic in Borystenensium ciuitatem secum adducens & uxorem, quam unice diligebat, liberos duos, alterū quidem masculū lactentem, altera uero erat puella septem annos nata. Erat autem peregrinationis comes & huius amicus Gyndanes, atque is quidem è uulnere laborans, quod in uia acceperat à latronibus, qui eos fuerant adorti: cū quibus dum pugnaret, ictus est in femore: ita ut ne stare quidē posset præ cruciatu. Itaq; noctu dormiētibus illis (nam forte in coenaculo quodā diuersabatur) ingens ortum est incendi

incendium, omniaq; circumclusit, iamq; flamma undiq;
domum circūdedit. Ibi experrectus Abauchas, relictis
liberis plorantibus, repulsa uxore, quæ inbærebat, insi-
saq; ut ipsa sese seruaret, amico in humeris sublato des-
cendit, perumpensq; euasit, ita ut nequaquam incen-
dio lederetur. Vxor infantem baiulans consecuta est,
monens puellulam, ut sese consequeretur. Ea uero se-
miusta, abiecto ex ulnis infante, uix exiliit e flamma.
Deinde puella unā cum illa ueniens, penē & ipsa extin-
cta est. Post hæc quā probro obiectaret quisspiam Ab-
auchæ, quod desertis liberis, atque uxore, Gyndanem
extulisset: Imò liberos, inquit, denuo parare baudqua-
quam difficile: tum incertum, an hi boni sint futuri: por-
rò amicum diu fuerit, priusquam inueniam talem, qua-
lis est Gyndanes: cuius amor mihi multis argumentis
est exploratus. Dixi Mnesippe, e pluribus his quinque
propositis: iam tempus est pronunciari, utri nostrum,
aut linguam, aut dexteram oporteat amputari. Quis
igitur futurus est iudex? M N E S. Nemo. Neq; enim
constitueramus narrationis arbitrum. Sed scin quid
agemus? Quandoquidem in presentiarum, nullo pro-
posito scopo, sumus iaculati: de integro delecto arbi-
tro, alia amicorū paria apud illum referamus: deinde
uter succubuerit, ei tum quidē amputetur, uel mihi lin-
gua, uel tibi dextera. Aut si hoc crudele, quādo tu ami-
ciam admirari uisus es: ego nihilo secius puto, nullam
esse mortalibus possessionem hac præstantiorem neq;

pulchriorem : quin ipsi quoque in unum copulati , illud approbamus : ut ex hoc die in totam usque vitam simus amici , utrique victores , utrique maximis potiti premiis : uidelicet pro unica lingua , unaque dextra , binas uterque habituri : atque insuper oculos quoque quaternos , pedesque quaternos : in summa , duplicia omnia . Eiusmodi namque quiddam est , cum duo tresque copulatur amici , qualem Geryonem scriptores depingunt , senis manibus , ternisque capitibus hominem . Siquidem (ut mea fert opinio) tres illi fuerunt , qui communiter omnia gererent : ut dignum est his , qui amicitia coniuncti sunt . TOXA . Probe dicis , atque ita faciamus . M N E S . Verum neque sanguine opus est Toxaris , neque Acinace , qui nobis amicitiam confirmet . Hec enim consabulatio , et quod eadem amamus , id multo certius est calice illo quem bibitis : propterea quod huiusmodi non obligationem , sed animum postulare mihi videntur . TOXA . Placent ista , iamque amici atque hospites sumus : tu mihi hic in Græcia ego tibi , si quando in Scythiam perueneris . M N E S . Nimirum ut sis sciens , nequaquam me pigeat uel longius etiam proficisci , si tales amicos nancisci liceat , qualem esse te Toxari ex tua oratione conijcio .

Reueren

REVERENDO IN

CHRISTO PATRI AC DOMI

NO, D. Renato episcopo Carnu

tensi, Erasmus Roterodamus

S. D.

E V M multis modis compertum haberem,
ornatissime pater, quàm candide de meo
ingeniolo, meisq; nugis tum sentias, tum
predices, uir alioqui naris emunctissime: lamq; ad Ita
licum iter accincto, per itineris comites nō liceret cel
situdinem tuā internūserē: ut esset tamen interim quod
te tui Erasmi cōmonefaceret, Luciani pseudomantem
nisi sceleratissimum quidem illum, sed quo nō alius sit
utilior ad deprehendendas coarguendaq; quorundam
istorū imposturas, qui hisce quoq; temporibus uel ma
gicis miraculis, uel ficta religione, uel adsimulatis con
donationibus, alijsq; id genus prestigijs, uulgo fucum
facere solent. Eum igitur leges, uti spero, nō modo cum
fructu aliquo, uerum etiam summa cum uoluptate, pro
pterea quod intelligam te, licet præter generis clarita
tem, fortune splendorem, muneris auctoritatem, scrijs
illis ac tetricis studijs absolutum, non solere tamen ad
modum ab his etiam elegantioribus Musis abhorre
re huiusmodi lusus nec inamœnos nec infrugiferos ara
duis negocijs libenter intermiscere. Porro quicquid
i s est, uel

est, uel nigri salis, quem Momo tribuunt, uel candidi, quem Mercurio ascribunt, id omne in uno Luciano copiosissime reperias licebit. Carnutēsis oppidi, tam splēdidum profecto, tamq; celebre phanum, fulmine conflagrasse, dici non potest quān seram acerbe. Bene uale in reditum ex Italia nostrū. Lutetia, Anno M D V.

LVCIANI ALEXAN

DER SEV PSEVDOMANTIS,

Deſ. Erasmo Rotterodamo interprete.

T V quidem charissime Celse, leuem forte quandam ac facilem prouinciam tibi mandare uideris, cum iniungis ut Alexandri Abonotichitæ impostoris uitam, cōmenta, neq; nō audaciam prestigiasq; libro complexus, uolumen ad te transmittam. Verū si quis ea conetur omnia ad plerū enarrare, id profecto non minoris sit negocij quān Alexandri eius, cui Philippus fuit pater, res gestas literis proderet: tantus fuit scelere, quantus ille uirtute. At tamen si candide ignoscenterq; legere uoles, et quod narrationi decrit, id ex te imputare atq; addere: conatam hunc te autorem capeſſam, et Augiæ bubile si non omne, at certe pro mea uirili repurgare nitar, paucis aliquot elatis cophinis: nimirum ut ex his coniecturam facias

facias, quantus, quamq; immensus fuerit finis uniuersus, quem ter mille boues multis annis reddere potuerint. Sed amborum interim nomine calumniam uereor, tuo pariter ac meo: tuo, qui iubeas memorie litterarumque monumentis tradi uirum longe sceleratissimum: meo, qui sumam operam in huiusmodi narratione, rebusq; gestis hominis, quem nequaquam oportebat ab eruditis legi, sed in frequentissimo quopiam & amplissimo theatro spectari à simijs aut uulpibus discerptum: quanquàm si quis hoc crimen nobis impegerit, poterimus & ipsi nos exemplo quodam simili tueri. Etenim Arrianus ille discipulus Epicteti, uir inter Romanos cum primis laudatus, ac per omnem uitam in literarum studio uersatus, cum simile quiddam fecerit, pro nobis quoq; responsurus est. Nam is quidem Tillibori latronis uitam describere non est grauatus, Nos uero multum crudeliorem latronem memorie prodemus, quippe qui non in syluis ac montibus sed ipsis in urbibus sit latrocinatus: neq; qui Minyam tantum, aut Idam sit pergrassatus, neq; paucas quasdam Asiae partes, uidelicet desertiores depopulatus, sed qui uniuersam (ut ita dixerim) Romanorum ditionem suo complerit latrocinio. Ac primum tibi depingam hominem, effigiem eius quoad potero proxime uerbis adumbrans: tametsi non sum admodum pingendi peritus. Corpore igitur, ut interim & hoc tibi representem, procerus erat, & aspectus decorus, planèque specie diuina quadam ac maiestatis plena

plena, colore candido, barba non admodum hirsuta, coma partim nativa tectus, partim appositicia: sed hæc adeo scienter efficta, ut uulgus serè nō sentisceret imitam asciticiamq; esse. Oculi uehementer acres ac uersatiles, tum diuinum quiddam relucentes. Vox dulcissima pariterq; clarissima. In summa quo ad hæc res, nulla ex parte poterat improbari: ac figura quidem hominis erat huiusmodi. Cæterum mens atq; animus, ô malorum depulsor Hercules, & auersor tristium Iuppiter, seruatoresq; Dioscuri, in hostes potius contingat incidere, quam cum eiusmodi quopiam habere cōmerciū. Siquidē ingenio, solertia, acumine longe præstabat cæteris mortalibus. Tum curiositas, docilitas, memoria, & ad disciplinas ingenij felicitas, horū unūquodq; supra quam dici possit, illi suppetebat, quibus tamē pessimam in partem est usus. Et quā haberet arma tam egregia sibi suppeditata, illico nimirū omnium qui essent sceleribus nobilitati, facile summus euasit, uel superior Cerycopibus, Eurybato, Phrynonda, Aristodemo, Sostrato. Nam ipse cum aliquando Rutiliano scriberet genero, modestissimeq; de se loqueretur, Pythagoræ semet adsimilabat. At qui ueniam mihi dabit Pythagoras, uir ille quidem sapiens, ac mente diuina: cæterū si huius ætate uixisset, puer (sat scio) præ hoc uisus fuisset. Sed heus tu per Gratias, caue putes hæc in Pythagoræ contumeliam me dicere, quasi uelim eos similitudine rerum gestarum committere. Verum si quis deterrima quæque

✠

& probrosissima, quæ de Pythagora per calumniâs
 feruntur (quibus equidem haudquaquàm fidem perin-
 de ut ueris habuerim) si quis tamen conferat in unum,
 ea nimirum omnia, uix etiam minimam particulam ad-
 æquent Alexandrinæ uersutiae. Prorsum enim imagi-
 nare mihi, & cogitatione finge, quàm maxime uariam
 ingenij temperaturam, indolemque ex mendacio, dolis,
 periurijs, maleficijs confusam, promptam, audacem, uer-
 satilem, & ad efficiendum quæ cogitasset nullum resu-
 gientem laborem, appositam ad persuadendum, cuiusque
 facile fides habenda uideretur: tum quæ mire simula-
 ret optima quæque, ea quæ à mente essent diuersissima,
 præ se ferret. Primum igitur nemo cum illo congressus
 est, qui non hac cum opinione discesserit, ut cum mortæ-
 lium omnium optimum æquissimumque: præterea simpli-
 cissimum minimeque fallacem iudicaret. Accedebat ad
 hæc omnia grandium rerum conatus, quum nihil pusilli-
 lum cogitaret, sed ad maxima semper appelleret ani-
 mum. Ita quum esset adolescentulus adhuc, formosus ad-
 modum, ætate uidelicet tenera, ac uelut herbescente: id
 quod licebat partim è stipula conijcere, partim audire
 ex his qui ita prædicabant: passim sese prostituebat, ac
 mercede sui copiam faciebat his quibus lubitum fuisset.
 Inter multos autem incidit in hunc amans quidam præ-
 stigiator, ex eorum numero, qui magiam & diuinas in-
 cantationes profitentur, tum ille etiam ad concili-
 andam in amoribus gratiam, malorum immisiones in
 hostes

hostes, rationem eruendi reperiendiq; thesauros, hereditatum successiones. Hic ubi conspiceret bene ingeniatum puerum, atq; ad subministrandum arti negotioq; suo propensissimum: utpote qui nō minus illius adamaret maleficium, quā ipse huius formam: eruditum, semperq; deinceps pro adiutore ministroq; est usus. At is publicitus quidē et apud vulgus medicū scilicet agebat: didicerat autē apud Thoonis Aegyptij coniugē

Pharmaca mixta, salubria multa, at noxia multa. Quorum omnium successor hic atq; haeres factus est. Porro doctor ille et idem amator natione Tyanæus erat, uidelicet ex eorum numero, qui cum egregio Apollonio Tyanæo illo erant uersati, totamq; illius tragediā pernouerant. Vides quam ē schola tibi hominem refero? Verū ubi iam barba plenus esset Alexander, Tyanæo illo uita defuncto, in egestatem reductus, deflorescente simul et forma, unde uictum parare licuisset, nihil postea paruum agitabat animo. Sed inito commercio cum Byzantino quopiam, annaliū scriptore uiro, qui in certamina descendunt, omnium ingenij longe sceleratissimi: Cocconas, opinor, erat cognomen: circumibant, imposturis ludificantes, ac pingues homines (sic enim illi peculiari magorum lingua vulgus appellant) detondentes. In his Macetim mulierem opulentam nati sunt, natu quidem grauiorem illam, quā ut amoribus esset idonea, sed quæ studeret etiam dum amabilis haberi. Ab hac uictus copia suppeditabatur, atq; hanc

ex

ex Bithynia in Macedoniam usq; sunt cōsequuti. Nam illi patria erat Pella, qui locus olim floruit sub Macedonicis regibus: nunc à paucis, ijsq; obscuris & humilibus incolitur. Ibi quum conspicerent immani magnitudine dracones placidos admodū ac mansuetos, adeo ut à mulieribus alerentur, & cum pueris unā cubarēt, & calcantes ferrent, neq; cōmouerentur, si quis stringeret premeretq;: deniq; perinde atq; infantes lac ē papilla suggerent (nam sunt id genus apud illos permulti, unde uerisimile est, olim illam de Olympiade fabulam increbuisse: quum Alexandrum conciperet, huiusmodi dracone quopiam opinor, cum ea concumbente) mercati sunt ex his serpentibus unum, qui esset pulcherrimus, obolis sanē paucis. Atq; (ut Thucydidis utar uerbis) hinc iam bellum oritur: nimirum quum duo facinorosissimi, & immeni audacia præditi, neq; non ad maleficia promptissimi, societatem iniissent, facile perpenderunt hæc duo potissimum in hominum uita tyrannidem obtinere, spem ac metum: quorū utroq; si quis ad commoditatem uteretur, fore ut is illico ditesceret. Si quidem utriq; iuxta, uel ei qui metu laboraret, uel huic qui spe teneretur, uidebant præscientiam quā maxime necessariam esse, summēq; desiderari: atque hac via Delphos olim fuisse ditatos, factosq; celebres: præterea Delum, Clarum, & Branchydas: nimirum hominibus per hos quos modo dixi tyrannos, nempe spem ac metum, ad sacra confluentibus, ac futura prædiscere cupientibus

cupientibus, atq; huius rei gratia hecatombas immolantibus, aureosq; dedicantibus lateres. Hæc ubi inter sese uersassent, ultroq; ac citro agitassent, uisum est uaticinium oraculumq; constituere: etenim si res ea processisset, sperabant se protinus diuites atque felices fore. Quod quidem negociū magnificentius etiam illis successit, quàm expectauerāt initio, et uel spe melius euenit. Hinc iam spectare cœperunt: primum quidem de loco, deinde quonam exordio, quâue ratione negocium oporteret auspiciari. Cocconas igitur Chalcedonem opportunam esse censuit, utpote regionem à negociatoribus frequentatā, tum Thraciæ Bityniæq; cōfinem, neque longe disitam ab Asia Galatiæq;, cunctis item imminentibus populis. At è diuerso patriam suam prætulit Alexander: nam aiebat, id quod erat res, ad huiusmodi negociorum auspicationem aggressionemq; hominibus opus esse crassis et stolidis, et qui uiderentur admissuri: cuiusmodi Papblagones affirmabat esse hos, qui supra Aboni murum incolūt, nempe supersticiosos plerosq;, ac stolidos: qui si quis tantum apparuisset, tibi cinem aut tympanistam, aut qui cymbala pulsaret secum adducens, cribro (quod aiunt) uaticinans, illico uehementer omnes in illum inbient, et perinde ut coelitū quempiam intueantur. Hac de re quum controuersie nonnihil inter illos fuisset, tandē cessit Alexander. Itaque profecti Chalcedonem (nam id oppidum uisum est hac parte habere nonnihil ipsis conducibile) in Apollinis tem

nis templo, quod est apud Chalcedonios uetustissimum, areas defodiunt tabellulas, quæ dicerent, breui admodum Aesculapium unâ cum patre Apolline in Pontum aduenturum, atq; Aboni murum inhabitaturum. Eæ tabellæ quum essent de industria repertæ, facile effecerunt ut hic rumor in omnem usq; Bithyniam ac Pontum dimanaret, multo autem ante alios in Aboni murum: nam hi protinus statuerant etiam templum erigere, iamque fundamentis locum effoderant. Hic igitur in Chalcedone relictus, Cocconas ancipitia quædam, atq; ambigua obliquaq; cōscripsit responsa. Deinde paulo post diem obit, à uipera (sicut opinor) ictus: in huius demortui locum accersitur Alexander, ac succedit iam comatus, cesariæq; promissa, tunicam indutus purpuream albo intermixtam, supra eam ueste amictus candida, falcem tenens exemplo Persei, à quo se maternum genus ducere prædicabat. At perditissimi illi Paphlagones quum ambos illius nossent parentes obscuros atq; humiles, tamen oraculo crediderunt ita canenti:

Perfides genere gratus Phœbo iste uidetur:

Dius Alexander Podaliri sanguine cretus.

Hic nimirum Podalirius libidinosus erat, ac natura mulierosus, adeo ut à Tricca ad Paphlagoniam usq; in Alexandri matrem sit incitatus illectusq;. Repertum est aliud oraculum, quasi Sibyllæ prædiuinantis.

Ad maris Euxini littus, iuxtaq; Sinopam

Tirside erit quidam Ausonia de gente sacerdos:

L V C. k Qui

Qui prima ex monade, tribus ac decadis, refrabile
 Quinq; alias monades, uicenaq; ter repetita
 Quadrorbem numerum, referentem nomina diui,
 Qui ueniet laturus opem mortalibus aegris.

Alexander itaque multo post in patriam irruens cum
 eiusmodi Tragœdia, cōspicius erat ac splendidus: quē
 interim furore afflatum sese nōnunquā adsimulabat.
 ore spuma completo: id quod ille facile efficiebat, radi-
 cule (ea est herba lauandis lanis idonea) radice cōm-
 manducata. Ceterum illis diuinum quiddam, ac formi-
 dandum spuma uidebatur. At multo antea sibi fixe-
 rant, parauerantq; ē linteis confectum draconis caput,
 quod speciem quandam humanam prae se ferret; color-
 um fucis mire adsimulatū, quodq; pilis equinis os ex-
 aperiret, et clauderet. Tum lingua (sicut est draconū)
 bisulca atra prominebat, quae et ipsa pilis agebatur.
 Porro Pellaeus ille draco iam pridem erat in promptu
 domiq; alebatur: quum res postularet, tum ab illis pro-
 ferendus, unaq; in partē Tragœdiam acturus, uel prin-
 ceptus potius huius futurus fabulae. Iam uero ut erat ma-
 turum aggredi, tale quiddam machinatur, noctu ueni-
 ens ad templi fundamēta nuper effossa. Constiterat au-
 tem in eis aqua, siue quod ea indidem alicunde destillas-
 uerat, siue quod ex aethere deciderat: illic ouum antea
 excauatum deponit, quod quidem intus occultabat fo-
 tum recens editum serpentis. Id quum alte demersisset
 in abdita luti cavernas, rursum illinc discessit. At ma-

ne quum in forum profiliisset nudus, nisi quod subligari circum pudenda tectus erat, eoque inaurato: tum falcem illam gestans, simulq; solutam ventilans, iactansque comam, eorum more, qui à Cybele deorum matre afflati conveniunt, ac numine rapiuntur: conscensa sublimi quapiam ara concionabatur, civitatem eam beatam esse predicans, quæ mox deum propalam esset ostensura mortalibus. Porro qui aderant (nam concurrerat uniuersa prope ciuitas) unà cum mulieribus, senibus, pueris, admirabantur, ac uota facientes adorabant. At ille uoces quasdam sonans incognitas, nihilq; significantes, cuiusmodi sint Hebræorum aut Phœnicum, attonitos eos reddebat, ut qui nihil intelligerent eorum quæ dicebat nisi solum hoc, quod Apollineus Aesculapiumque passum admiscebat, Sub hæc ad institutum templum curriculo fugiebat, accedensq; ad fossam ac fontem illum quem iam ante conditam oraculum prestruxerant: ingressus aquam, magna uoce canebat laudes Apollinis & Aesculapij, inuitabatque deum, uti dexter ac felix in ciuitatem adueniret. Deinde pibialam postulat, eam porrectam à quopiam, facile immergens, unà cum aqua lutoque haurit & ouum illud in quo nimirum ille deum concluserat, candida cera, ceruâque commissuram operculi ferruminans. Id quum manu cepisset, affirmabat iam Aesculapium tenere sese. Interim illi stupidis defixisq; intuebantur oculis, expectantes quidnam esset futurum postea;

k 2 iam dudum

iamdudū admirantes ouum in aqua repertum. Porro postequā fregisset idem caua uola cōpressum, ac serapentis illius foetum exclusum excepisset, simulatq; moruentem hunc sese conspicerent ij qui aderant, ac digitis circumuoluentem, protinus uocem tollebant, deūque cōsalutabant, ac ciuitatem eam fortunatam esse dicebant: singuliq; affatim uotis implebantur, thesauros, opes, prosperam ualitudinem, aliaq; id genus ab illo flagitantes bona. Hic ille rursus cursim sese domum abripuit, unā secum asportans, modo editum in lucem Aesculapium, bis natū scilicet, cum semel duntaxat nascantur homines: atq; cum nō ex Coronide per Iovem, id est, cornicula (nam id matris nomen fertur) neq; ex cornice, uerum ex anseris progenitum. Populus autem uniuersus cōsequebatur, omnes afflati deo, atq; ob spes animo conceptas furore correpti. Interdum igitur se domi continebat, sperans fore, id quod et cūenit, ut fama permoti, Paphlagonum pars maxima concurreret. Ergo posteaquā urbs ita esset hominibus referta, ut iam redundaret: sed quibus omnibus iam tum cerebrū, tum cor esset exemptum, nec ulla parte similes uiderentur uiris pane uictitantibus (ut loquuntur poētae) uerū qui praefer solam figuram nihil à pecudibus distarent: in aediculis quibusdam, in lecto residens, eo uidelicet ornatus, qui uatem mire deceret: imponit in sinum Pelleum illum Aesculapium, qui quidem erat, ut dictum est, maximus pulcherrimusq;. Hunc totum ubi collo circumdedit

dedisset, caudā foras prominere sinens (Erat autem ingens adeo, ut cum per pectus illius effunderetur, pars tamen humi traheretur) solum autem caput sub alis abditum teneret, illo nimirum omnia ferente: linteaccīs illud draconis caput, altera in amictus parte contextiū ostendebat, quod prorsum illius esse draconis uideretur, qui à pectore prominebat scilicet. Iam uero mihi cogita, ediculae non admodum illustres, nec ad satietatem usq; luminis capaces: tum turbam hominum conuenarum, quiq; alijs ex locis alij concurrissent, tumultuantes: ac prius etiam quā ista uiderent, mente attoniti stupefactiq; deniq; spebus illis sublati: quibus ingressis, nō mirum si res uisa est portentosa, uidelicet ex modo pusillo serpente, intra pauculos dies tam immanem extitisse draconem humana specie, atque eum insuper mansuetum tractabilemq;. Protinus autem ad exitum properabant, et priusquā exactius essent contemplati, protrudebantur ab ijs, qui noui semper ingrediebantur. Porro ē regione ianuae, per quam intrabatur, patefactum erat et aliud ostium, per quod exiretur. Cuiusmodi quiddam et Macedonas in Babylone fecisse ferunt in Alexandri morbo, quum ille grauius iam egrotaret: illi obsessa regia desiderarent eum intueri, ac supremum alloqui. Atq; hoc spectaculi scelestus hic non semel, uerū crebrius exhibuisse dicitur, maxime si qui diuites aduenissent recentiores ac nouitij. Hoc loco, mi charissime Celse, si uera fateri uolumus, equum est ue-

niam dare Paphlagonibus ac Ponticis illis hominibus, nimirum crassis & ineruditis, si delusi sunt, quum draconem manu contingerent: nam hoc quoque largiebatur Alexander ijs qui uoluissent: quumq; conspicerent in dubia malignaque luce imitatum illud illius caput, os scilicet nunc aperiens, nunc claudens, tanto artificio, ut res planè Democritum aliquem requireret, aut certe Epicurum Metrodorūmve, aut alium huiusmodi quempiam, qui prorsus adamantinam aduersus hæc, atque id genus alia, mentem obtineret: qui nullo pacto crederet, quiq; uel quid esset rei coniecturis colligeret: uel si uiam etiam modumq; præuestigare non quiret, illud tamen antea sibi persuasum haberet, fugere quidem sese modum rationemq; præstigiaturæ: cæterum quicquid esset negocij, prorsus simulatum fucatumq; esse, ac ne fieri quidem ulla ratione potuisse. Paucis ergo diebus confluxit tum Bithynia, tum Galatia Thraciæq; eorum qui renunciabant, unoquoque ut sit, affirmante sese primum nascentem uidisse deū, deinde paulopost eundem contrēctasse iam grandem admodum factum, uultu etiam homini adsimilem. Accedebant ad hæc picturæ, imagines, signa deum referentia, partim ex ære, partim argento efficta. Postremo nomen etiam inditum: nam Glycon appellatus est, idq; iussu diuino carmine prodito. Ad hunc enim modum eloquutus est Alexander:

Sum ille Glycon: hominū lux, ex Ioue tertia proles.

Ast

Ast ubi iam maturum esset, ut cuius rei gratia haec-
 nus omnia fuerant excogitata, responsa quoque redde-
 ret ijs, qui requisivissent: divinaretq; accepta videlicet
 ansa ab Antilocho, qui apud Cilices uatē egerat. Nam
 is quoque post patris Amphiarei interitum, postcāque
 quā ille inter Thebanos extare desisset, patria pul-
 sus, atque in Ciliciam profectus, haud incommode rem
 gessit, quum Cilicibus euentura prädiceret, binos obo-
 los pro singulis accipiens responsis. Ab hoc, inquam,
 arrepta ansa, prädicit Alexander omnibus qui adue-
 nerant, fore ut deus ipse responsa daret, eiusq; rei diem
 quendam certum præloquutus est. Iussit autem ut quis-
 que quod uideretur, quodq; maxime discere uellet, id
 in libello conscriberet, eumq; funiculis obvinctum, ce-
 ra argillāue, aut simili re quapiam obsignaret. Se uer-
 o receptis libellis, cum subisset adyta (iam enim oracu-
 lum erat extructum, & apparatus cortina) ordine per
 præconem ac theologum euocaturum eos qui tradidis-
 sent: dehinc ubi de singulis esset edoctus à deo, libellos
 redditurum, ita ut traditi fuerant obsignatos: subscrip-
 to illis responso pro cuiusq; argumento, deo nimirum
 respondente, quacunq; de re quis esset sciscitatus. Erat
 autem hic dolus, homini cuiusmodi tu es, aut etiam (si
 modo dictu non est inuidiosum) cuiusmodi sum ego,
 manifestarius, neque difficilis animaduersu, uerum
 idiotis, quibúsque nares essent mucro obsita, miniz
 neque emunctæ, prodigiosum, planèque incredibile

quiddam esse uidebatur. Etenim quum uarias esset commentus artes, quibus signa tollerentur, quæ quisque sciscitabatur, ea legebat: atq; ita quæ uiderentur, ad interrogata respondebat. Deinde rursum obuincta obsignataq; reddebat, nō sine summa admiratione eorū qui recipiebant. Plurimus enim hic inter illos erat sermo, qui tandem scire potuisset iste, quæ ego illi tradidi, sanè q̄ diligenter obsignata signis, imitatu neutiquā facilibus, nisi reuera deus esset quispiam, cui cuncta sint perspicua. Sed iam quibus artibus id effecerit, forsitan à me requires. Accipe, quo uidelicet imposturas eiusmodi deprehendere queas, & coarguere. Prima ratio sic habebat Celse charissime. Eam cere partē quæ post signum habebat, acu candefacta liquefactam diducebat: tum ubi legisset rursum calefactam acu ceram, eam quæ à tergo funiculi fuerat, signo eodē manente, facile coagmentabat. Porro secundus modus constat per id, quod collyrium uocant. Id conficitur ex pice Beryticia, bitumine, ac lapide perspicuo trito, cum cera & mastiche. Confectum igitur ex his omnibus collyrium igni calfactum, inuncto prius suillo pingui, signo applicabat, ac symboli figuram excipiebat. Id simulat, quæ siccum esset factum (siccebatur autem protinus) commodè resignabat libellos: quibus prælectis, impositæ cere denuo, perinde atque è lapide signum idem imprimebat, ad archetypi similitudinem mire effectum. Post hæc iam tertiam accipe rationem: Calce

in gluten iniecta, quo vulgo codicillos adglutinant, atque ex his confecta cœu cœra, mollem adhuc eam admouebat signo, statimq; detrahebat. Nam illico siccescit, adeo ut cornu uel ferro potius reddatur solidius. Hac ad imprimendum signum uti consueuerat. Sunt præter has & aliæ complures uie, quas omnes referre nihil necesse est, ne parum uidear modestus, maxime quum tu in his quos de magorum artibus conscripsisti commentarijs tum pulcherrimis, tum utilissimis, quiq; modestos reddere queat, si quis in eis euoluendis uersetur, abũde multa retuleris, longeq; his nostris copiosiora. Reddebat igitur oracula, diuinabatq; non mediocri ad eam rem utens ingenio, artq; negocium reddens probabilius, dum alijs obliqua quædam & ambigua respondet ad ea quæ proponebãtur, alijs penitus obscura. Quandoquidem & hoc oraculis ille conuenire iudicabat. Alios item deterrebat, alios adhortabatur, prout sibi magis conducere coniecisset. Nonnullis remedia morborũ, uitæq; rationes præscribebat, cum sciret (ut initio diximus) complura atq; efficacia pharmaca. Maiorem autem in modũ Cytmidēs ab illo probabantur, id est nomen cõfictum emplastri, ursino adipe confecti. Porro spes, rerumq; successus & incrementa, neq; non hæreditatum obuentus semper in aliud tempus reijciebat, illud interim addens: Cuncta hæc tum obtingent, cum ipse uolam, quumq; uates meus Alexander me rogabit, proq; uobis uotũ faciet.

k s Deniq;

Deniq; merces erat unicuiq; responso præstituta, nempe drachma cum obulis duobus. Ne uero pusillum aut exiguum fuisse putes amice hunc quæstum, quū in annos singulos ad septuaginta aut octoginta milia redierit, usq; adeo auidis & insatiabilibus hominibus, ut singuli supra decem aut quindecim rogationes traderēt. Ceterum ea quæ capiebat, non ipse solus solitus est insumere, nec rursum ad congerēdas opes in thesaurum reponere, uerum complurcis & alios habebat secum adiutores & ministros, tum qui scitarentur, qui uersibus oracula conderent, qui responsa seruarēt, qui subscriberent, qui obsignarent, qui interpretarentur, quorum unicuiq; pro dignitate meritoq; lucrum impartiebat. Ad hæc nōnullos foras & in longinquas regiones emandarat, qui famam eius oraculi inter gentes disseparent, affirmātes ipsum etiam prædicere reuocareq; fugitinos, fures ac prædones indicare, thesauros effodendos ostendere, morbo laborantibus mederi, quosdā etiam uitā defunctos in uitam reuocare. Concurreratur igitur undiquaq; , magnoq; tumultu concitati adeproperabant, sacrificabatur, dicabantur munera, eaq; duplicata, prophete discipuloq; dei. Iam enim & tale quoddam oraculum exierat,

Muneribus decorare meum uatem atq; ministrū.

Præcipio: nec opum mihi cura, at maxima uatis.

Verum ubi iam pleriq; , quibus mentis plusculum inerat, non secus atq; ex alta ebrietate resipiscentes, conspirassent

spirassent in illum, præsertim ex his, qui studebant Epicuro iamq; paulatim in oppidis deprehenderetur uniuersa præstigiatura, fictusq; fabulæ apparatus: horrendum quiddam in eos ædixit, dicens impijs & Christianis impleri Pontum, qui non uererentur in sese turpissime maledicere: eos iussit lapidibus pellerent, si modo uellēt propiciū habere deum. Porro super Epicuro huiusmodi quoddam oraculū prodidit: Sciscitanti cuiuspiam, quid ageret apud inferos Epicurus: plumbeis, inquit, compedibus uinctus in coeno desidet. Et adhuc miraris, si magnopere creuit eius celebritas oraculi, cum uideas interrogationes aduentium, q̄ sint prudentes, quamq; erudite? Modis aut omnibus bellum erat illi cum Epicuro seuū & irreconciliabile, idq; iure optimo. Nam cum quo tandem iustius bellū gerat, homo præstigiator, & monstris ac portentis amicus, ueris inimicissimus, quàm cum Epicuro, uiro uidelicet qui rerum naturam perspectam haberet, quiq; unus quid in his esset uerum uideret? Nam Platoni, Chrysippo, aut Pythagoræ erat amicus, atq; alta cum illis pax intercedebat: At intractabilis ille Epicurus (sic enim appellat eum) erat illi plurimum inuisus, atq; id merito: quippe qui hæc omnia ridicula ac ludicra duceret. Quā ob causam inter urbes Ponticas Amastrin in primis habebat exosam, eo quod acceperat eos, qui cū Lepido erant, alios item horū consimiles q̄ plurimos ea in ciuitate uersari. Neq; unquam Amastrino cuiquam oraculū

oraculū reddidit: quū ubi conaretur etiam fratri pro-
 consulis respondere, deridicule profecto discessit, cum
 nec ipse quemadmodum idoneum oraculum fingeret
 inueniret, nec haberet qui sibi in tempore posset com-
 ponere. Nam cum illi de stomachi dolore cōquerenti,
 uellet præscribere, uti suillum pedem cum malua præ-
 paratum ederet, hunc in modum ait:

Maluaca porcorum sacra cunimato Sipydno.

Crebrius autem (uti iam diximus) draconem ostende-
 bat is qui uellent, haud totum tamen, sed caudam por-
 tißimum, ac reliquum corpus oculis exponens: caput
 uero ne uideri posset, abditum in sinu seruabat. Verum
 quo magis etiam redderet attonitam multitudinem,
 pollicitus est sese exhibiturum ipsum deum loquētem,
 citraq; interpretem edentem oracula. Deinde non ma-
 gno negotio, gruum arterijs contextis, ac per lincum
 illud draconis caput, quod erat arte adsimulatum, in-
 sertis, alio quopiam per has foris insonante, res-
 ponsitabat ad ea quæ proponebantur, uoce nimirum
 per linteacum illum Aesculapium ad aures proma-
 nante. Huiusmodi responsa ἀυρόφωνα dicebantur, id
 est, ipsius uoce reddita: neq; quibuslibet, neque passim
 dabantur, uerū splendidis modo atq; opulentis, et qui
 grandia largirentur. Itaq; quod Seueriano redditū est
 super expeditione in Armeniam suscipienda, ex Auto-
 phonis erat. Adhortans enim illum ad incursum eius
 regionis, sic ait:

Parthis

Parthis Armenijsq; citato Marte subactis,
 Romã urbem repetes, & claras Tybridis undas:
 Verticeserta gerens radijs distincta serenis.

Deinde posteaq; uecors ille Gallus persuasus, incursio-
 nem fecisset, euenissetq; ut unã cum exercitu caderet-
 tur ab Othryade, hoc oraculum à monumentis sustu-
 lit, atq; aliud in eius locum substituit huiusmodi.

Agmẽ in Armenios ne duc: neq; enĩ expedit isthuc:

Ne tibi fœmineis uir à miëtus uestibus, arcu

Exitium immittat, uitaq; ac lumine priuet.

Siquidẽ & hoc interim callidissime fuerat cõmentus,
 ut posterioribus substitutitijsq; respõsis, ea quæ perpe-
 ram maleq; euenissent, sarciret ac mederetur. Sæpius
 enim ægrotis priusq; morerentur, prædixerat fore ut
 reualefcerent: quibus morientibus, alterũ oraculũ illi
 eo paratum erat, quod superiori diuersa caneret.

Posthac desine opem morbo petere exitiali:

Mors etenim manifesta, nec euitare licebit.

Porro cũ nõ ignoraret, qui in Claro ac Didymis, Mal-
 loq; responsa ferebãt, ipsos quoq; huiusmodi quadã ar-
 te diuinãdi celebres haberi, eos sibi reddebat amicos,
 plerosq; consultores ad illos remittens, his uerbis:

Nunc Claron ito, mei uocem patris auditurus.

Et rursus.

Branchydica accedas adyta, atq; oracula querat.

Et iterum.

Mallon abi, Amphilochi quærens oracula uatis.

Et hæc

Et haftenus quidem de ijs, quæ intra patriæ fines usque ad Ioniam, Ciliciam, Paphlagoniam, Galatiamque designavit. Ut uero et in Italiâ oraculi fama permanavit, inque ipsam Romanorum urbem: iam nemo omnium erat, qui non alius alium antevertere studeret, dum hi quidem eo proficiscuntur ipsi, illi uero mittunt, potissimum hi, qui potentia atque autoritate plurimum in Rep. polebant: quibus princeps quasiq; signifer extitit Rutilianus, uir alias quidem honestus ac probus, tum cõpluribus in prælijs Romanorum spectatæ uirtutis: sed qui in his quæ ad deos pertinent, parum sanè saperet, ut cui prodigiosa quædã de illis essent persuasa, adeo ut sicut bi lapidem uel inunctum, uel coronatum conspexisset, continuo procideret atque adoraret, ac diutius aduolutus uota faceret, bonaque ac leta ab illo postularet. Hic igitur simulatque de oraculo inaudisset, parum aberrat quin omisso quem tenebat exercitu, in Aboni murum anelaret: alios autem post alios eò legabat. Porro qui mittebantur, seruuli nimirum idiotæ quidam facile decepti, domum redibant, referentes partim quæ uiderant, partim tanquam uidissent, audissentque: permulta insuper accumulantes illis, quo domino fieret cõmendatiores. Inflammarunt itaque senem infelicem, et in uehementem insaniam impulerunt. At ille passim ad omnes amicos accedens, quos habebat quum plurimos, tum potentissimos, enarrabat, partim ea, quæ ab ijs quos miserat, accepisset, partim quæ ex sese effinxerat: Et ad
cum

eam modum iste compleuit urbem, concitavitq; quàm plurimis item aulicis expauescētis atq; attonitis. Quē protinus & ipsi cupiditate flagrare cœperunt, ut aliū quid suū de rebus audirent. Porro Alexander aduenientes comiter excipiebat, ac xenijs, alijsq; magnificis donatos muneribus, ad eum remittebat: hoc agens, uti non solum renunciarent oracula, uerum etiam dei laudes canerent, ac portentosa quædam de oraculo, deq; ipso mentirentur. Excogitarat autem ter scelestus ille quiddam neutiq; inscitum, & ingeniosius, quàm ut in uulgarem cōpetat latronē. Et enim resignatis libellis, ac perlectis: si quid offendisset in ijs, quæ proponebantur, ita scriptū: ut cum periculo ac discrimine eius qui scripsisset, si proferretur, coniunctum uideretur, apud se detinebat: neq; remittebat, quo uidelicet obnoxios, ac propemodum seruos ob metum sibi redderet eos, qui miserant: quum in mentem illis ueniret, cuiusmodi de rebus consulissent. Intelligebat autem esse consensaneum, ut qui opibus ac potentia præcellerent, eiusmodi rogationes essent proposituri. Ab his munera quàm plurima ferebat: quippe qui non ignorarēt sese intra casses eius teneri. Libet autem aliquot ex his responsis commemorare, quæ Rutiliano reddidit. Huic sciscitanti de filio, ex uxore priore suscepto, qui iam per ætatem maturus esset, ut disciplinis erudiretur, quem instituendo in literis illi præceptorem deberet adhibere, ita respondit:

Pythas

Pythagoram, egregieq; canentem praelia uatem.
 Deinde paucis post diebus, extincto puero, ipse quidē
 hærebat: nec habebat quod incusantibus responderet:
 oraculo uidelicet ita re presenti cōfutato. At Rutilia
 nus optimus ultro occupans, defendebat oraculū, affir
 mans hoc ipsum portendisse deum, qui iussisset nemis
 nem quidem ē uiuis adolescentulo deligi præceptorē,
 sed Pythagoram potius, atq; Homerum iam olim de
 functos, quibus cum credibile esset cum iam uersari.
 Quid igitur Alexandro uitio uertere conuenit, si isti
 usmodi homunculos dignos habuit, quibus fucum face
 ret? Rursum eidem percontanti, cuius tandē animam
 esset sortitus, ait:

Principio fueras Pelides, deinde Menander,

Deinde is qui nunc es: post fax phœbea futurus.

Octoginta eum ac centum produxeris annos.

At hic septuagenarius interijt, in insaniam uersus, haud
 expectato dei promisso, quanq̃ hoc quoq; oraculū ex
 Antophonis erat. Eidem item de uxore ducenda per
 contanti, aliquando incunctanter ac palam respondit:

Ducito Alexandro natam, Lunaq; puellam.

Siquidem iam olim rumorem dissiparat, filiam quam
 habebat, ē Luna sibi susceptam fuisse. Lunam enim ipsi
 us amore captam fuisse, quum dormientem aliquando
 conspexisset: nam id illi familiare est, et formosos som
 no sopitos adamare. Porro Rutilianus uir prudentissi
 mus, nihil cunctatus, protinus accersit uirginem, nup
 tias

tias conficit, sponſus iam ſexagenarius, concumbitq; ſocrum ſuam Lunam ſolidis Hecatombis placās: iamq; ſibi unus ē cœlitum numero uidebatur. At hic ubi ſemel in Italia rem eſſet aggreſſus, maiora indices ad hæc excogitabat, & in omnes Romanæ ditionis partes, qui perferrent oracula, dimittebat, prædicens ciuitatibus cauendam eſſe peſtilentiam, incendia, terræmotus, ſe certa remedia traditurum, ne quid horum accideret, pollicebatur. Iamq; quum peſtilentia increbuiſſet, unum quoddam tale oraculū, Autophonon & hoc quoquò uerſum gentium prodiderat, unico carmine comprehenſum.

Intonſus nubem peſtis depellit Apollo.

Atq; hunc uerſiculum uidere erat paſſim pro foribus deſcriptum tanquam aduerſus peſtilentiam remedio futurum. Verum ea res plurimis diuerſam in partem euenit, propterea quod fortuna quadam ſic accidit, ut eæ domus, quibus hic uerſus eſſet inſcriptus, poſtiſſimum deſolarentur. Neq; uero me putes illud dicere, carmen in cauſa fuiſſe ut interierint, uerū caſu quodam ad hunc modum accidit. Et haud ſcio, an pleriq; freti carmine, negligentius ac ſecurius uixerint, nihil aduerſum peſtem præter oraculum adhibentes: perinde quaſi ſyllabas pro ſeſe pugnantes haberent, & intonſum Apollinem telis peſtem propellentem. Exploratores item ex ſua coniuratione quàm plurimos Romæ conſtituerat, qui ſibi qua quiſq; mente eſſet, indica-

L V C.

l rent

rent: ac priusquam oraculum adissent, illi significarēt quid nam essent percōtaturi, quidq; potissimum cupere uiderentur, ut etiam priusquam aduenissent ij, qui mittebantur, ille iam ad respondendum instructus ac paratus esset. Atq; hæc quidem & id genus alia machinamēta, aduersus Italicas urbes præstruxerat. Nā præter hæc & initiationes quasdam instituerat, tadarum per manus tradendarum gestationes, & sacrorum ceremonias, quæ quidem tribus ex ordine diebus continenter peragerentur. Ac primo quidē die Atheniensium ritu, denunciatio fiebat huiusmodi. Si quis impius, aut Christianus, aut Epicureus mysteriorum explorator accessit, discedat. Cæterum qui deo credunt & parent, sacris feliciter initientur. Sub hæc protinus exigebantur, illo præeunte, dicenteq;: Foras pellantur Christiani. Tum multitudo acclamabat uniuersa: Foras pellātur Epicurei. Dehinc Latonæ puerperiū agebatur, & Apollinis natiuitas: tum Coronidis nuptiæ: demū nascebatur Aesculapius. Altero die Glycon in lucem emergens, deiq; exortus. Porro tertio die Podalirij cū Alexandri matre cōiugiū agebatur. Dadis aut is appellabatur, idq; ex re, propterea quod faces quædam incenderentur. Postremo loco, Lunæ atq; Alexandri amores, ac nascens Rutiliani coniunx. At uero facē gestabat, mysteriaq; agebat Endymion Alexander, cum hic dormiens scilicet, in medio iaceret: descenderet aut in eum è tecti fastigio, tanq̃ è cælo, Lunæ uicem agens

agens, Rutilia quædam formosissima cuiusdam è Cæsare domus præfectis uxor, quæ nimirum ut amabat Alexandrũ, ita uicissim ab illo amabatur. Ac sub oculis perditissimi illius mariti, tum complexus agebatur, tum oscula, idq; in propatulo. Quod nisi complures fuissent tædæ, forsitan nonnihil ex eorum quæ fieri solent infra sinum, patratum fuisset. Paulopost rursus introibat ornatu sacerdotali, multo cum silëtio. Deinde ipse primus clara uoce sonabat, Io Glycon. Assonabant autem bene canori scilicet homines: nempe præcones aliquot Paphlagones, Carbatinis calceati, plurimũ alij nidorem ructantes, Io Alexãder. Porro subinde intergestandas tædæ, atq; inter mysticas saltationes, femur illius de industria renudatum, aureum apparebat: pelle, sicuti comijcio, inaurata circumdata, atq; hac ad tardarum fulgorem relucente. Itaque quum duobus quibusdam ex eorum numero, qui desipienter sapientes sunt, super hac re uerteretur altercatio: utrum Pythagoræ animum possideret, uidelicet ob femur aureum, an alium Pythagorico illi consimilem, atque eam controuersiam ad ipsum Alexandrum retulissent: rex Glycon oraculo litem dissoluit.

Pythagoræ mens emoriturq; oriturq; uicissim.

Vatis at est animus diuina è mente profectus.

Hunc pater auxilio misit iustisq; pijsq;.

Et rursus:

Testa Iouis repetet, Iouiali fulmine tactus.

l 2 Porro

Porro quum cunctis alijs denunciaret, ut à puerili concubitu temperarēt, ceu re nefaria, uir ille egregius tale quiddam ipse machinatus est. Ponticis ac Paphlagonicis urbibus imperabat, ut tertio quoq; anno mitterent, qui deo dicarētur, iunq; laudes apud se canerēt. Verum mitti oportere spectatos ac selectos: nempe nobilissimos & aetate florentissimos, formaq; eximios. Quibus inclusis perinde ut emptitijs ad libidinem abutebatur, modis omnib. in eos debacchari solitus. Præterea legē quoq; cōdiderat, ne quis maior annis octo & decem sese admoto ore complecteretur, nēue cum basilio salutarer, sed reliquis manum duntaxat osculandā porrigens, solis aetate, formaq; floridis osculum dabat: atq; his quidem inde cognomen inditum, ut intra osculum constituti dicerentur. Atq; in hunc modum uecordibus ac stupidis mortalibus illudens, perpetuo deinceps suas nequitias exercebat, passim constuprans uxores, passim liberis abutens. Quin magnum quiddam, cunctisq; optandū uidebatur, si cuius uxorem uel aspexisset modo. Porro si quam etiam osculo dignatus fuisset, nemo non ita putabat, quicquid esset bonarum felicitatum, id omne semel in eam domū influxurū esse. Erant insuper, atq; eæ non paucae, quæ sese etiam peperisse ex illo iactarent, quod ita esse mariti suo testimonio confirmabant. Labet etiam dialogum tibi referre Glyconis & sacerdotis, uiri cuiusdam Tyanei, cuius sapientiam ex his quæ sciscitatus est, conicias licebit.

Hunc

Hanc equidem legi pridem aureis descriptum literis, Ty, in ipsis sacerdotis aedibus. Dic, inquit, mihi rex Glycon, quisnam es? Sum ille, inquit, minor Aesculapius. Num alius ab illo priore? quid ais: Haud fas est ut istuc audias. Sed quot annos apud nos permansurus, atque oracula redditurus? Ad millesimū tertium. Deinde quò demigraturus? Ad Bactra, atque in eas regiones. Si quidē oportet et barbaros meo cōiūctū, meaque præsētia frui. At reliquæ sortes, puta quæ in Dydimis, Claro, Delphisque redduntur: utrū ab autore profisciscuntur Apolline, an uana sunt quæ illic eduntur oracula? Ne isthuc quidē scire quæsieris, nefas enim. Ceterum ego quis tandē post hanc uitā futurus sum? Camelus, deinde equus, post hæc uir sapiēs, ac uates nō inferior Alexandro. Atque hæc Glyconis cū sacerdote consabulatio. Postremo et oraculū carmine cōprehensum edidit, quum non ignoraret illum amicum esse Lepido:

Ne pare Lepido, namque huic fatū instat acerbum. Mirum etenim in modum metuebat Epicurum, sicuti superius dictum est, nimirū ut artificem ac sapientem, suis artibus atque imposturis hostē, atque insensum. Itaque ex epicureis quempiam, ausum se multis præsētibus cōarguere, propemodū in uitæ discrimen adduxerat. Siquidem adiens ille, clara uoce dicebat: Tu nimirum Alexander Paphlagoni cuidam persuasisti, ut seruos suos apud Galatiæ præfectum capitis accerseret, hoc nomine, quasi filium ipsius, qui tum Alexandriae eruditus

1 3 diebatur

diebatur, occidissent: Atqui uiuit adolescens, incolu-
misq; reuersus est, famulis iam supplicio affectis, qui
tua opera bestiis traditi perierunt. Porro huiusmodi
quiddam acciderat. Cum adolescentulus amne aduer-
so in Aegyptum nauigasset, ad inundationem usq; sub-
ducto nauigio: persuasus est, uti pariter in Indiam nau-
garet. Itaq; dum diutius abesset, infelices illi eius minis-
tri rati uidelicet, uel in Nilo nauigantem interisse pu-
erum, uel à latronibus (nam id tēporis permulti gras-
sabantur) esse peremptum, reuersi sunt domum, renun-
tiantes quemadmodum è medio sublatus esset. Deinde
proditum oraculum, damnati serui, sub hoc adest ado-
lescentulus, peregrinationē suam enarrans. Atq; hæc
quidē ille. At Alexander indignatione percitus, quod
coargueretur, neq; ferens opprobriā sibi uanitatem,
iussit ut qui adessent, lapidibus illum impeterent: alio-
qui et ipsos impios futuros, atq; Epicureos appellan-
dos. Dumq; illi iam lapidare cœpissent: Demonstratus
quidam, qui diuersabatur in Ponto: primus hominem
sui corporis obtegens obiectu, morti subduxit: alioqui
lapidibus obruendū, idq; iure optimo. Quid enim opor-
tebat unum inter tam multos insanientes, sanum esse,
atq; à Paphlagonum stulticia malum sibi accersere?
Et illi quidem hæc euenerunt. Ceterum aduocatis iux-
ta oraculorū ordinem ijs qui preposuerant (nam id
fiebat pridie q̄ responsa redderet) præcone rogante,
an uaticinari uellet, si cuiquam illorū ex adyto respon-
disset

disset, in malam rem, huiusmodi hominem neque tecto quisquam excipiebat, neque igni, aquaque impertiebat: uerum erat illi solum aliud aliò uertendum, tanquam impio, deorumque contemptori, atque Epicureo: quod quidem probrum omnium erat grauissimum. Quapropter unum etiam Alexander quiddam designauit ridiculum. Nactus peculiare Epicuri sententias, librum (ut scis) longe pulcherrimum, summam Epicureæ discipline decreta complectentem, medium in forum deportauit, ac lignis fuculis exussit, tanquam autorem ipsum exureret scilicet, ac cinerem abiecit in mare, oraculo insuper eam in rem edito.

Edico decreta senis comburere cæci.

Haud perpendit scelestus ille, quantum adferret is liber commoditatum ijs, qui in eo legendo uersarentur, quantamque illis quietem, tranquillitatem, libertatemque pareret: propterea quod à paucis, spectris, ac prodigijs liberaret: tum spes inanes, atque immodicas adimeret cupiditates, mentem sanam ac ueritatem infereret, planè lustraret animum, non tæda quidem, aut squilla, aut alijs id genus nugamentis: imò recta ratione, uero, ac libertate. Accipe iam facinus quoddam hominis sceleratissimi, unum inter omnia multo impudentissimū. Quum iam non mediocrè in Regiam aditum sibi patefissset, inque aulam Cæsaream, præsertim Rutiliano rem adiuuante, atque approbante: quum bellum quod in Germania gerebatur, maxime flagraret, diuo Marco

cum Marcomannis & Quadis conferente, oraculum
diuulgauit, quo iubebat, uti duos leones uiuos in Danu-
bium mitterent, varijs cum odoribus, ac sacris qui-
busdā magnificis, sed præstat ipsum oraculum referre:

Gurgitibus fluij turgentis ab imbribus Istri

Immisisse duos Cybeles edico ministros:

Monte feras alitas: tum quantum alit Indicus ær

Florū atq; barbarū bene olentum, moxq; futura est

Et uictoria, pax & amabilis, & decus ingens.

Ea quum essent facta, quemadmodum ille præscripserat: leones quidem simulatq; in hostium regionem ena-
tassent, Barbari canes quospiam aut lupos esse rati, sus-
tibus arcebant. At nostrorum protinus maxima strage
est consecuta, uiginti ferme milibus simul extin-
ctis. His consimilia sunt ea, quæ in Aquileia contiger-
unt, quum parum absuerat, ut urbs ea caperetur. At
is ad id quod euenerat Delphicā illam responsionem,
Cræsoq; redditū oraculum, frigide sanē detorsit: dicens
deū quidē prædixisse uictoriā, haud tamē explicuisse,
utrum Romanorū esset futura, an hostiū. Tandē quum
plurimi iam eam in urbem confluerent: premereturq;
Abonotichitarū ciuitas multitudine eorū, qui ad ora-
culum uentitabāt, neq; sufficeret suppeditandis ijs, quæ
ad uictū erant necessaria, cōminiscitur oraculorū ge-
nus quoddam id, quod nocturnum appellabatur. Si
quidem libellis indormire solet, ut aiebat ipse, deins-
de, tanquam in somnio diuinitus edoctus respondebat:

nihil

nihil certi tamen. Sed ambigue plerunq; ac confusim:
maxime si quos libellos conspexisset, accuratius atque
observantius obsignatos. Ad hunc enim modum citra
ullam resignandi periculum, quicquid temere in mens
tem uenisset, subscribebat: ratus & hoc ipsum oraculis
conuenire. Erant autem ad id nonnulli constituti inter
pretes, qui mercedem non exiguam colligebant ab ijs,
qui eiusmodi capiebant oracula, ut enarrarent ea, ex
plicarentq; atq; hoc illorum munus cōductitium erat.
Nam interpretum quisq; talentum Atticum pendebat
Alexandro. Nonnunq; quū neq; consuleret quisquam,
neq; missus esset aliquis: imò quū ne esset quidem huius
modi quippiam: tamen oraculū adebat, uti stultos mor
tales redderet attonitos. Quod genus illud erat.

Hunc age quare tuam qui testus in ædibus, ac te
Clam prorsum, uxorem uultuq; oculisq; decorant
Stuprat adulterio, seruorum ex agmine primus.
Ipse cui solus suastisti hæc omnia demens.
Eius enim florem libasti, hoc dedecus ille
Nunc tibi compensans, cum coniuge dormit herili.
Quin ijdem tibi iam pridem letale uenenum
(Vt neq; quæ faciant, possis audire, nec unquam
Sernere luminibus) te tectè furtimq; pararunt.
Inueniesq; tuo sub lecto pharmaca, iuxta
Parietem, sub cervicali condita, porrò
Istis conscia criminibus tua serua Calypso est.
Quis Democritus principio non commoueretur, ubi

nominatim & autores, et loca palàm audisset designa-
 ti: Verum illico despuisset, simulatq; cognouisset, quo
 hæc artificio gererentur. Insuper & Barbaris non ra-
 ro respondit, si quis patria lingua sciscitaretur, puta
 Syriacæ aut Gallicæ, quoties difficile erat inuenire con-
 terraneos eorum, qui rogationem proposuissent: proin-
 de receptis libellis, multum intercedere solet interval-
 li, priusquàm oraculū redderet, quo uidelicet interim
 per ocium posset & soluere tuto libellos, & nancisci,
 qui cuncta possent interpretari. Quod genus erat &
 illud Scythæ cuiusdam redditum oraculum:

Morphi ebargulis in umbram chnencbicranc, relin-
 quet lucem. Aliàs rursum, quum nec adesset item
 quispian, neq; tale quicquam omnino contigisset, citra
 carmen eloquutus est: Redito unde uenisti. Siquidem is
 qui te misit hodie, periit, interemptus à Diocle uicino,
 accedētib; latronibus, Magno, Celere, ac Bubalo, qui
 nunc etiam comprehensi tenentur in uinculis: Cete-
 rum pauca nunc accipe ex his quæ mihi ipsi respon-
 dit. Sciscitato an caluus esset Alexander, quum libellos
 palàm atq; accurate obsignassem, responsum noctur-
 num subscribitur: Sabar Dalachi Malach Attis alter
 erat. Rursum quum diuersis libellis eandem rogatio-
 nem proposuisssem, puta cuiatis esset uates Homerus,
 idq; alio atq; alio nomine: alteri subscripsit, uidelicet
 deceptus à puero: qui rogatus qua gratia uenit: ut re-
 medium, inquit, peterem aduersus laterum dolorem:
 Cytmidæ

Cytinde te iubeo, ac Latonæ rore perungi.

Alteri uero ubi sciscitanti ei dictū esset, utrum mihi salu-
tius esset in Italiā nauigio, an pedestri itinere proficisci,
ei, respondit: nihil quidem quod ad Homerū attineret:

Carpe uiam pedibus, rate ne sulcaueris undas.

Multa id genus aduersus illum sum machinatus, quo-
rum de numero fuit & illud: unica rogatione proposi-
ta libello pro more inscripto talis cuiusdam rogatio-
nes octo, nomen aliquod e mentitus, missis drachmis
item octo: præterea quod fieri solitum esset adiun-
gens. At ille persuasus, partim missa mercede, partim
inscriptione libelli, ad unicam rogationem: ea erat
huiusmodi, quando deprehendendus esset impostor
Alexander, octo misit oracula: sed quæ neque cælum
(quod aiunt) neque terram attingerent, uerum absur-
da & intellectu difficilia omnia. Quod ille ubi in pos-
terum persensisset, præterea quod Rutilianum à ma-
trimonio conatus essem auertere, suasissemq; ne prorsus
in diuinatione spes reponeret suas: oderat me uide-
licet, ita uti par erat, sibiq; acerrimum hostem iudica-
bat. Quodam itaque tempore percontanti de me, Ruti-
liano ita respondit,

Noctiuagus gaudet scortis, spurcoq; cubili.

In summa, iure optimo me inuisissimum habebat. Proinde
de quum me in oppidum aduenisse sensisset, meq; Lucianum
esse illum cognouisset: adduxeram autem milites
duos, alterū lancea, alterū conto armatū, quos quidō &

Cappado

Cappadociae praefide mihi tum amico acceperam, quo me ad mare usque deducerent: accersit illico, sane quam comiter multaque cum humanitate. Ego quum aduenissem, complures apud illum reperio: porro bona quadam fortuna et milites una mecum adduxeram. Tum ille manum mihi porrigit osculandam, quemadmodum vulgo facere consueverat: ego admotus, perinde atque osculum daturus acri morfu corripio, ita ut parum absuerit, quo minus illi manum mancam reddiderim. Itaque qui praesentes erant, praefocare me accedere conati sunt tanquam hominem sacrilegum: quippe qui iam inde ab initio grauius tulerant, quod Alexandrum illum, non autem prophetam compellassem. At ille oppido quam generose obnitens contempsit illos, pollicitusque est se facile me placidum redditurum, declaraturumque quantum posset Glycon, qui nimirum et hos qui maxime seuirent ferociterque sibi redderet amicos. Moxque ablegatis omnibus, mecum expostulauit, negans se clam esse quae suasissem Rutiliano. Ecquid me lesisset ut ista in sese facere, quum possem illius opera apud illum magnas ad res promoueri? Equidem hanc hominis humanitatem commoditatemque libenter accipio, perpendens nimirum, quo forens in periculo constitutus: pauloque post prodibam, iam illi factus amicus. Ea res profecto ijs qui uidebant, uehementer erat stupenda, quod tam facile fuisset commutatus. Posthaec quum iam navigare statuissem, missis Xenijs ac muneribus permultis (eram autem forte solus cum Xenophonte

Xenophonte, patre cū reliquis meis in Amastrim præmisso) pollicetur & nauim præbiturum sese, & remis ges qui nos aucherent. Etenim arbitrabar hæc animo simplici, atq; officiose fieri: uerum ubi iam in medio esset, semus mari, uideremq; gubernatorem lacrymantem, & nescio quid reliquis nautis contradicentem, non optime de euentu spes me ceperūt. Erat autem illis ab Alexandro mandatum, ut tollentes nos in mare præcipientes darent. Quod si contigisset, facile quod mecum gerebat bellum, illi debellatum fuisset: sed is qui lacrymabatur, effecit ne quid in nos grauius patrarent. Ac mihi quidem ita loquutus est: Annos natus, uti uides, sexaginta, quum antehac pie atq; inculpate uixerim, haudquaquam uelim in hac tam grandi ætate, præsertim quū uxore et liberos habeam, homicidio manus impiare: indicās uidelicet, cuius rei gratia nos suscepisset, quæq; sibi mandasset Alexander. Expositis autē nobis in Aegialos, quorum etiam egregius meminit Homerus, retro legit cursum: ibi forte nactus præternauigantes legatos quosdam Bosporanos Eupatoris regis nomine in Bithyniā proficiscentes, deportandi uestigalis gratia, quod in singulos pendebatur annos: cum exposuissem illis, quod me periculum circumuallaret, atq; illi semibi commodos facilesq; præberent, receptus in nauigium, incolumis in Amastrim perueni: tantillum absuerat ut perierim. Ex hoc nimirum tempore & ipse aduersus illum arma capiebam, omnemq; (quod aiunt) mouebam

mouebam funem, quo hominem ulciscerer, quem iam tum ante mihi structas insidias oderam, proq; summo ducebam hoste, propter morum impietatem. Iamq; ad accusationem intenderam animum, non paucis mecum facientibus, maximeq; qui erant ex Timocratis Heraeleote schola philosophi. Verū qui tum Bitbyniæ Pontōq; præsidebat nos cohibuit, penè supplicans et obsecrans uti desisteremus. Etenim ob necessitudinem quæ sibi cum Rutiliano intercederet, nequaquam posse supplicio afficere: nec si manifesto in crimine deprehendisset. Atq; ita quidem ab iracundia destiti, meq; repressi: non in tempore rem aggressurus, cū iudicem haberem ad eum modum affectum. Sed quid? an nō et hoc inter alia facinus audax Alexandri: à principe Romano postulare ut Aboni murus, commutato uocabulo, Ionopolis appellaretur? utq; nomisma nouum signaret, altera quidem parte Glyconis obtinens imaginem, altera uero Alexandri, qui insignia aui Aesculapij, ac falcem illam Persei, unde maternū ducebat genus, teneret. Porro cū esset de sese uaticinatus, oraculo prodito, fatis decretum esse, ut annos uiucret centū et quinquaginta, dehinc fulmine ictum, interitu maxime miserando perituum: nondum septuaginta natus annos interijt, uide licet (uti conueniebat Podalirij filio) pede ad inguen usq; putrefacto, et uermibus scatens. Quo tempore simul et illud deprehensum est, quod caluus esset: quum medicis caput humectandum præberet, ad mitigandū, cruciatum

cruciatū, id quod haudquaquā facere potuissent, nisi
 detracto galericulo. Hunc habuit exitū Alexandri tra-
 gœdia, atq; hæc fuit totius fabulæ catastrophæ, ut res u-
 deri possit providentia quadam esse gesta, quā casu ni-
 mirum ad hunc modum euenerit. Restabat illud, ut *Ep-*
itaphium uita acta dignū ei constitueretur: neq; non
 certamina quedam agerentur ab ijs, qui in uaticinium
 cōiurauerāt, uidelicet impostoribus insignibus ac præ-
 cipiis ad Rutilianum arbitrum sese conferentibus, ut is
 pronunciaret, quē ex ipsis oporteret in oraculi succes-
 sionem capeffendā eligi, atq; sacerdotali propheticaq;
 corona redimiri. Erat aut in hoc numero simul *Pē-*
tus, qui artis professione medicus, tum canus quā esset,
 ista faciebat, neq; medico neq; homini cano decora. At
 Rutilianus certaminis arbiter, incoronatos eos remit-
 tebat, ipsi sibi diuinandi auctoritatem seruans, postea
 quā inde iam demigrauerat. Hæc amice ex plurimis
 pauca, quo degustamentum hominis præberem, scri-
 benda putavi, cum uti tibi gratificarer, homini fami-
 liarī atque amico, quemq; ego unum omnium maxime
 suspicio: idq; pluribus nominibus, uel propter sapien-
 tiam singularem, uel ob amorem uerī, uel ob morum
 mansuetudinem ac moderationē, uel ob uitæ tranquillē
 tatem, postremo comitatem atque humanitatem erga
 hos, qui cum uiuis. Tum uero (quod quidem tibi fuerit
 etiam iucundius) ut Epicurum ulciscerer, uirum uere
 sacrum, ingenioq; diuino, quiq; solus quæ uere sunt ho-
 nestæ

nesta et nouerit, et tradiderit: quiq; solus extiterit, qui liberos reddere solitus sit eos, qui secum haberent consuetudinē. Deniq; arbitror fore, ut ijs qui in hanc lectionem inciderint, liber hic nōnihil utilitatis asserre uideatur, dum quædam redarguit, quædam in opinionibus horum, qui & recte sentiunt, confirmat ac stabilit.

ORNATISSIMO VIRO

D. CHRISTOPHORO VRSEVVI
co, Erasmi Rotterodamus. S. D.

QUIDEM hac mente semper fui ornatissime idemq; humanissime Christophore, ut à nullo prorsum uitio perinde abhorruerim atq; ab ingratitude, nec unquam istos hominis uocabulo dignos iudicari, qui alieni in se meriti tempore ullo possent obliuisci. Rursus eos existimauerim beatos, quibus tantum facultatis fortune commoditas suppeditasset, ut bene de se meritis, possent parere remetiri gratiam: beatissimos autē quibus licuisset acceptum beneficium aliquo cum scœnore rependere. Proinde cum antebac sæpenumero mecū repeterem, quantum in me nihil promeritum tua benignitas contulisset (nam collatū arbitror, quicquid ita delatū est, ut haud scio utrum per fortunam, an per meipsum: certe per te non steterit quo minus acceperim) circumspectaremq; quoniam

Quoniam argumento possem aliquam saltem erga te
memoris gratiꝫ animi significationem dare: neque in
tanta fortunæ meæ tenuitate quicquam occurreret,
quod nūa ex parte, non dicam tuis meritis responderet,
sed quod uel animo satisfaceret meo: illud denique
mihi uenit in mentem, ut saltem istos quosdam non in-
urbānos homines imitarer, qui flosculo quopiam insi-
gni, aut alio simili symbolo misso, uoluntatis propensio-
nem, promptiꝫ animi studium testificari solent: præ-
sertim ipsi tennes erga eos, quibus neq; res, neque ani-
mus sit alienorum egens munerū. Ergo Græcanica in-
gredienti *μῦσα* (nam musarum horti uel medijs uer-
nant brumis) statim inter multos uaria adblandientes
gratia, hic Luciani flosculus præter ceteros artifit.
Eum non ungue, sed calamo decerpunt ad te mitto, nō
solum nouitate gratum, colore uarium, specie uenustū,
nec odore modo fragrantem, uerumetiam succo præ-
sentaneo salubrem et efficacem. Omne tulit punctum
(ut scripsit Flaccus) qui miscuit utile dulci. Quod qui-
dem aut nemo, mea sententia, aut noster hic Lucianus
est assequutus, qui prisce comœdiæ dicacitatem, sed cis-
tra petulantiam referens: deū immortalē, qua uasfricie,
quo lepore perstringit omnia, quo naso cuncta suspen-
dit, quā omnia miro sale perfricat, nihil uel obiter at-
tingens, quod nō aliquo feriat scommate, præcipue phi-
losophis infestus, atq; inter hos Pythagoricis potissi-
mum, ac Platoniciis ob præstigias: Stoicis item propter

L V C. m. intolerant.

intolerandum supercilium, hos punctim ac cesim; hos
 omni telorū genere petit: idq; iure optimo. Quid enim
 odiosius, quid minus ferendum, quā improbitas uirtu-
 tis professiōe personata? Hinc illi blasphemī, hoc est, ma-
 ledici uocabulum addidere, sed hi nimirum, quorum ul-
 cera tetigerat. Pari libertate deos quoq; passim et ri-
 det et lacerat, unde cognomen inditum a lēx specios-
 sum profecto, uel hoc nomine, quod ab impijs ac super-
 stitiosis attributum. Floruit (uti putant) Traiani ferme
 temporibus, indignus ita me deus amet, qui inter sophi-
 stas annumeretur. Tantum obtinet in dicendo gratie,
 tantū in inueniendo felicitatis, tantum in iocando lepō-
 ris, in mordendo aceti, sic titillat allusionibus: sic seria
 nugis, nugis serijs miscet: sic ridens uera dicit, uera di-
 cendo ridet: sic hominum mores, affectus, studia, quasi
 penicillo depingit: neq; legēda, sed planē spectāda ocu-
 lis exponit, ut nulla Comœdia, nulla Satyra cum huius
 dialogis conferri debeat, seu uoluptatem spectes, seu
 spectes utilitatem. Ceterum si nominatim quæras hu-
 ius argumentum dialogi, facit id quod semper facit. Py-
 thagoram uelut impostorem ac prestigiatores taxat:
 Stoicorum fastum et sapientem barbam ridet: diuitum
 ac regum uita quantis sit erumnis obnoxia docet: con-
 tra quā expedita res paupertas hilaris, suāq; contem-
 ta sorte. Quem uti legas attentius, te maiorem in mo-
 dum rogo, si quando tibi per tua licebit negocia fron-
 tem exporrigere. Audies enim Gallum cum hero sutor
 re

te confabulantem, magis ridicule quàm ullus possit *γελῶτατος*, sed rursus sapientius quàm theologorum ac philosophorum vulgus nonnunquam in scholis magno supercilio, magnis de nugis disputat. Vale optime atq; humanissime Christophore, & Erasmus inter tuos ascribito clientulos, amore, studio, officio cessurū nemini. Ex arce Hammensi. Anno. M. D. III.

LVCIANI SOMNIVM

SIVE GALLVS, DES. ERAS/
mo Rotrodamo Interprete.

Interloquutores, GALLVS MICYLLVS.

MICYLLVS

A T te scelestissime Galle, cum ista
tanta inuidia, uoceq; tam acuta
ipse perdat Iuppiter, qui quidem
opibus affluentem me, ac dulcissimo
in somnio uersantem, & admirabi/
li felicitate fruente, penetrabile quiddam & clamor/
sum resonans expergesceris, adeo ut ne noctu quidem
effugere liceat paupertatem, uel te ipso longe nocen/
torem. Atqui si coniectandum est, tum ē silentio quod
etiam dum ingens est, tum ē rigore frigoreq;, quod non
dum me quemadmodum assolet, antelucano morsicet
m 2 titillatq;

titillatq; (nam hic mihi certissimus gnomon aduentus
 tis dici) ne mediū quidē adhuc noctis est. Sed iste per
 uigil, perinde quasi uellus illud aureum seruet, ab ipsa
 protinus uespera uociferari cœpit. Verum haudqua
 quam impune: siquidē mox pœnas de te sumam, fuste q;
 comminuam, si diluxerit modo. Nam nunc negotium
 mihi faceres, subsiliens in tenebris. **CAL.** Hec Mic
 cyle, equidem arbitrabar me tibi gratum esse facturū,
 si quoad possem, alta nocte lucem anteuertissem, quo
 posses antelucano surgens, quā plurimum operis cō
 ficere. Etenim si priusquā sol exoriatur, uel unicam
 feceris crepidam, isthuc laboris lucro tibi accesserit ad
 parandum uictum. Quod si tibi magis libet dormire,
 equidem tuo arbitratu quietem egero, longe q; magis
 mutus fuero piscibus. Ceterum tute uideto, ne per som
 nium diues, cfurias experectus. **MICYL.** O prodig
 iorum auersor Iuppiter, ō malorum depulsor Hercu
 les: Quid hoc mali est? uocem humanam sonuit Gal
 lus. **CAL.** Hoccine tandem tibi prodigium uidetur, si
 eadem qua uos lingua loquor? **MICYL.** Quid? an
 non hoc portentum? sed auertite dij malum à nobis.
CAL. At tu mihi uideris admodū illiteratus esse Mi
 cyle, nec euoluisse Homeri poëmata, in quibus equus
 Achillis, cui nomen Xantus, posteaquā hinnitus lon
 gum ualere iussisset, medio in prælio constitit, differēs,
 totosq; uersus ordine recitans: nō quemadmodū nunc
 ego prosa oratione loquens: quin etiam uaticinabatur
 illo

ille, deq; futuris edebat oracula, neq; quicquam prodigioſum facere uidebatur: neq; is qui cum audiebat, malorum auerſorem, ita uti tu facis, implorabat, quaſi rem abominandā & auertendam audiſſe ſeſe iudicaret. At quid tandem facturus eras, ſi tibi navis cui nomē apud Homerum eſt Argo, carina fuiſſet eloquuta, ita ut olim in Dodonaea ſylva pſagus per ſe loquens oraculū edidit? Aut ſi tergora direpta ſerpere uidiſſes, ſi carnes boam mugire ſemiſſas, coctasq; uerubus transfixas? Ego uero quū Mercurij ſim aſſeſſor loquaciſſimi, deorumq; omnium ſacundiſſimi: præterea cōtubernalis uobis & cōuiſtor, haud mirū uideri debet, ſi ſermonē humanū edidici. Quod ſi mihi recipias taciturū te haud quaquā grauior ueriores tibi cauſam aperire, unde factum ſit, ut eadem qua uos lingua loquar, & unde mihi ſuppetat huius orationis facultas. MICYL.

Modo ne iſthuc ipſum ſit ſomniū Galle, quod ita me cū loqueris, Sed dicito per Mercurium, ō præclare: quid etiam aliud rei tibi ſit in cauſa, ut iſtam linguā ſones? Nam ut taceam, neq; cuiquam proſeram, quid attinet te ſollicitum eſſe? Quis enim fidem mihi ſit habiturus: ſi cui narrem, me Gallū hæc loquentē audiſſe? GAL.

Anſculta igitur, nam orationem ex me audies, omnium (ſat ſcio) maxime nouam atq; incredibilem. Siquidem hic qui nunc tibi Gallus appareo, nō ita pridem homo fui. MICYL. Proſecto & olim iſtiusmodi quiddam de uobis inaudieram: Adoleſcentulum quempiam fuiſſe

m 5 Gallum

Gallum, Marti adamatum, atq; hunc deo compotasse, collusitasseq; et in uoluptatibus gessisse morem. Itaq; cum Venerem adiret Mars cū ea cubiturus: hunc quorūque Gallum unā secum adduxisse. Quoniam autem Solem potissimum metueret, ne si ē sublimi conspexisset, Vulcano se proderet, foris ad ostium adolescentulū semper relinquere solitū, cuius indicio certior fieret, quando sol emergeret. Deinde Gallū aliquando somno correptum, excubias deseruisse inscientem, Solemq; nullo presentiente inminuisse Veneri ac Marti secure dormienti, propterea quod consideret Gallum indicaturū fuisse, si quis interuenisset. Itaq; Vulcanum à Sole edortum, eos deprehendisse implicitos atq; irretitos ijs uinculis, quæ iam olim in illos fuerat fabricatus. Porro Martem simulatque dimissus est, indignatum aduersus Gallum fuisse, atq; eum in auem transmutasse, ijsdem armis, ut in capite pro galea cristam obtineret. Hanc ob causam quo uos Marti purgetis, quum iam nihil opus, simulatq; Solem exorientem sensistis, multo ante uociferari, atq; illius exortum prænunciare. G A L. Feruntur quidem et illa Micylle, At quod ego sum narraturus, multo aliud quiddam fuit, atq; adeo nuper admodum in Gallum transformatus sum. M I C Y L. Quoniam modo? Nam isthuc maximopere cupio cognoscere. G A L. Audistin de Pythagora quodam Mnesarchida Samio? M I C Y L. Num sophistam illū dicis et gloriosum: qui instituit, ne quis uel carnes gustaret, uel fabas

fabas ederet, suauissimum mihi edulium, salubre & parabile à mensa submouens? Præterea autem qui mortali-
bus suaserit, ne intra quinquennium loquerentur? CAL.
Seis nimirum & illud, quemadmodum priusquam Py-
thagoras esset, Euphorb. fuerit? MICYL. Præstigia-
torum & prodigiorum artificem hominem aiunt fuisse
se, o Galle. CAL. Ille ipse ego tibi sum Pythagoras.
Quare parce, queso, mihi conuitiari, præsertim quum
ignores, quibus sim moribus. MICYL. At hoc rur-
sum multo etiam quàm illud portentosius: Gallus philo-
sophus? Attamen expone Mnesarchi gnate, qui factum
sit, ut ex homine avis, ex Samio Tanagraeus repete nos-
bis prodieris. Neque enim ista uerisimilia, neque omnino
facilia creditur. Quandoquidem duas quasdam res iam
mihi uideor in te animaduertisse, nimium alienas à Py-
thagora. GAL. Quas? MICYL. Alterum quidem,
quod garrulus es, & obstreperus, quum ille silere in so-
lidos quinque annos (si memini) præceperit. Alterum ue-
ro planè cum illius legibus pugnat. Etenim cum non ha-
berem, quod tibi obijcerem, fabas heri (sicut nosti) ad te
attuli. At tu nihil cunctatus protinus eas sublegebas:
unde fit ut necesse sit, aut e mentitum esse te Pythago-
ram esse, quum aliud quiddam sis: aut si Pythagoras
es, legem prætergressum esse te, iusque uiolasse, quum
fabas ederis, perinde ac si caput patris comederis.
GALLVS. Non cognouisti Micylle, quæ sit harum
rerum causa, neque quæ ad unumquodque uitæ genus
m 4 conducant

conducant. Ego tum quidem non esitabam fabas, propterea quod philosophus essem. Nunc contra comesurus sim, quippe auicio congruas, neq; nobis repudiandū pabulum. Verum si molestum nō est, audi quemadmodum ē Pythagora coeperim esse id, quod sum in presentia, quamq; in multis uite generibus ante hac uixerim. Et quid ex unaquaq; transformatione sim consequutus.

MICYL. Narra queso: nam mihi quidem auditu inuendissimum fuerit. Adeo ut si quis mihi deferat optionem, utrum te ista narrantem audire malim, an rursus felicissimum illud somnium, quod paulo ante uidi, uidere, haud sciam utrum electurus sim, usque adeo cognata germanaq; uidentur esse ista tua cū suauissimis illis uisis, et ex equo uos aestimo, te pariter ac praclarum illud insomnium.

GAL. Etiamnum tu somnium illud quod dudum tibi uisum est, in animum reuocas, et inania quaedam obseruans simulachra, atq; (uti loquuntur poëtae) euandam quandam felicitatem memoria cōsectaris?

MICYL. Imò illud scias Galle, ne ullo quidem tempore unquam uisi illius mihi uenturam obliuionem. Tantum mellis somniū aufugiens in oculis mihi reliquit, ut pra illo uix queam palpebras attollere, rursus in somnum coeuntes. Itaq; qualem uoluptatem mouent pennae in auribus uersatae, talem titillationem mihi praebent ea quae uidi.

GAL. Nouum quendam Hercule mihi narras amorem insomniij, siquidem alatiū quum sit (sicut aiunt) metasq; uolandi praescriptas habeat

beat somnium, iamq; septa transilit, in oculis etiam uigilantis obuersans, adeoq; mellitum & euident apparet. Quare peruelim audire, cuiusmodi nam sit istud, quod te supra modum delectat. MICYL. Gestio narrare. Nam dulce est hoc ipsum meminisse, & commemorare de illo quippiam. Verū heus Pythagora: quando tu narrabis de tuis transformationibus? GAL. Vbi tu Micylle desieris somniare, melq; illud ab oculis absterferis. Interim prior dicito, uti intelligam, utrumne per portas eburneas, an per corneas tibi somnium aduolarit. MICYL. Neq; per has, neq; per illas, o Pythagora. GAL. Atqui duas has tantum commemorat Homerus. MICYL. Valere sinas nugatorem illum Poetam, qui nihil de somnijs intellexit. Paupertina fortassis somnia per istas comitant portas, qualia uidebat ille: neq; id admodū perspicue, quippe captus oculis. Mihi uero per aureas quasdam portas dulcissimum hoc aduenit somnium, & ipsum aureum, & aureis undiq; circumamictum, & auri plurimum secum adducens. GAL. Desine optime Mida de auro fabulari. Nam dubio procul ex illius uoto, istud tibi accidit in somnium, & solidas auri uenas mihi duxisse uideris. MICYL. Multā auri nim nidi Pythagora, multam, quā putas pulchri? quo fulgore coruscantis? Quid tandem Pindarus in illius laudem dicit? nam in memoriam redige, siquidem meministi, quum aquā præstantissimam dicens, postea aurum admiratur, idq; iure,

m 5 statim

statim in initio carminis unius omnium bellissimi. **CAL.**
Num illud queris?

Aqua est illa quidem optima:

Ceterum aurum, uti candens

Ignis, ita eritens, noctibus eminet eximie unum

Ceteras supra opes: quæ

Gloriam ac decus addunt.

MICYL. Per Iovem, isthuc ipsum: perinde enim ac
si insomnium meum uideat Pindarus, ita prædicat au-
rum. sed ut tandem cognoscas quale fuerit, ausculta iam
sapientissime Galle. Meministi ut heri nullum domi ci-
bum acceperim: siquidem Eucrates diues ille forte mi-
hi in foro factus obuiam, lotum me in tempore ad coe-
nam venire iusserat. **GAL.** Isthuc e quidē planē me-
mini. Nam totum esuriebam diem, donec mihi profun-
da tandem uespera domum reuersus, subiuidus, ninoq;
madens, quinq; illas fabas proferres, non admodū opi-
param coenam Gallo, qui quondam fuerit athleta,
quiq; olympia nō segniter olim decertarit. **MICYL.**
Ast ubi reuersus à coena fabas tibi obiecissem, obdor-
mij protinus. Tum mihi, iuxta Homerum, ambrosia
sub nocte diuinum quoddam baud dubie somnium as-
sistens. **GAL.** Sed prius quæ tibi apud Eucratem ac-
ciderint Micylle narra: & cuiusmodi fuerit coena,
quæq; super coenam acta sunt omnia. Nihil enim pro-
hibet te demum coenare, si ueluti somnium quoddam
eius coenæ redueas, & quæ tum cæderis, rursum com-
memoratio

Moratione quasi ruminēs. MICYL. Credebam mo-
 lestum futurum me, si hæc quoq; retulissē: verum por-
 steaquam tu desideras, en id quoq; narrabo. quū nūn-
 quam antehac in uita cœnassē apud ullum diuitem,
 o Pythagora, heri bona quāpiam fortuna in Eucra-
 tem incidi. atq; ego quidem simulatq; dominum illum
 salutassē, ita uti consueueram, subducebam me: ne pu-
 dori illi essem, si lacera in ueste fuissē affectatus. At,
 ille: Micylle, inquit, hodiē natalicia filiæ celebroy, pluri-
 mosq; ad conuiuium amicos inuitaui, uerum quoniam
 aiunt quendam ex his incommoda esse ualetudine, ne-
 que posse pariter ad conuiuium nostrum accedere: tu
 eius loco uenito lotus, nisi ipse forte qui uocatus est, se-
 met adsuturū renunciarit. Nam nunc quidē ambigit.
 Hoc ubi audissē, adorato diuite discedebam: omnes
 obsecrās deos, ut algidam febrem aliquā, aut laterum-
 dolorē, aut podagrā morbi auctariū immitterent uale-
 tudinario illi, cuius ego sellæ occupator, cœnæq; uica-
 rius, et heres eram uocatus. Interim hoc spaciū, quod
 usq; ad balnei tempus intercessit, longissimū seculū esse
 iudicabam: dum subinde respicio, quotquot pedū esset
 littera, et quando illos iam lauissē consentaneum esset.
 Hic ubi tempus tandē aduenisset, ocys me corripio,
 atq; ab eo, nitide amodū cultus: sic obuerso palliolo, ut
 quæ esset parte purissimū, ea uideretur. Offendo autē
 ad fores, et alios cōplures, in quibus etiā illū (gestaba-
 tur aut à uiris quatuor) cuius erā subcōxina uocatur:
 qui male

qui male habere dictus erat, atq; id etiam præ se ferebat, quod afflicta esset ualitudine: nam ex alto gemebat, tussiebatq; , ac screabat, uelut ex abdito: quodq; egre graderetur totus pallidus ac tumens, annos natus circiter sexaginta. Ferebatur autem philosophus quispiam esse, ex his, qui apud adolescentulos nugæ deplaterāt. At barba mire erat tragica, id est hircina, supra quam credi posset tonsoris egens. Porro increpante Archibio medico, quamobrem quum ita esset affectus, aduenisset: non oportet, inquit, promissa deferre, præsertim hominem philosophum, etiam si mille urgeant et instent morbi. Putabit enim Eucrates sese à nobis haberi ludibrio. Haud quaquam, inquam ego: imò collaudabit te, si domi potius apud te uelis emori, quàm in conuiuio animam unà cum phlegmate excreans. Atq; ille quidē præ arrogantia dissimulabat sese dictum audisse. Haud multo post accessit et Eucrates iam lotus: conspectoq; Thesmopolide (nam id erat philosopho nomen) Præceptor, inquit, probè quidem factum abs te, qui ipse ad nos ueneris. Tametsi nihilo deterius tibi fuerat futurum. Siquidem etiam absenti omnia ordine missa fuissent, Hæc simulatq; dixerat introgreditur, manus illi porrigens pariter et famulis iuuienti. Ego igitur iam abire parabam: uerū ille conuersus ubi diu secum hesitasset, posteaq; me tristē admodum uideret: ades, inquit, tu quoq; Micylle, ac nobiscum coena. Nam filium in mulierū cōclauī unā cum matre

matre conuiuium agere iubebo, quo tibi sit locus. In-
 grediebar itaq; quum parum abfuisset, ut lupo frustra
 bians discederem, uerū ingrediebar pudefactus, quod
 Bucratis filiolum ē cōuiuiū uiderer, expulisse. Ast ubi
 iam tempus esset ut discumberemus, primum tollentes
 Thesmopolim composuerunt, haud sine negotio per
 lonē, quinq; (si dijs placet) proceri iuuenes, cervicalia
 illi supponentes undiquaq; quo nimirum in eodem ha-
 bitu permanere, ac longum etiam tempus durare pos-
 set. Deinde ubi nemo iam tolerare posset, ut iuxta illū
 accumberet, me adductum reclinant, ut eadem in men-
 sa essemus. Deinceps cenabamus, ō Pythagora, opipa-
 ram quandā & uariam cenam, multoq; in auro, mul-
 to item argento. Pocula erant aurea, ministri formo-
 situm cantores, & concitandi risus artifices. In sum-
 ma, iucundissima quæpiam erat uita: nisi quod unum
 quiddam me uehementer male habebat: Thesmopolis
 obstrepens atq; obturbans, uirtutē nescio quam mihi
 commemorās, docensq;, quod due negationes unicam
 efficerent affirmationem: quodq;, si dies sit, nox nō sit.
 Nonnunquam & cornua mihi distitabat esse, atque id
 genus multa philosophabatur erga me, quibus cūs-
 mo di nihil opus: planeq; uoluptatē interpellatione minu-
 ebat, quū non sineret exaudiri eos, qui cithara, uocēq;
 caneant. Habes Gallie de cena. G A L. Non admo-
 dum suauis Micylle: maxime posteaquam cum illo de-
 liro sene sortitus eras accubitū. M I C Y L. Audi nūc
 & infans

Et in somnium: Visus enim mihi Eucrates ipse, quū or-
 bus esset liberis, nescio quomodo è vita decedere. Des-
 hinc ubi me accersisset, ac testamentū condidisset, quō
 me insolitam heredem omnium scripserat, paulo tem-
 pore superstes emori. Porro ipse uidebar adire facul-
 tates: Et tum aurū, argentumq; ingentibus quibusdam
 scaphis exhaurire, perpetuo subscaturiens Et affatim
 affluens: tum autem uestes, mensas, pocula, ministros,
 omnia mea, ut par erāt, esse. Postea candido uehiculo
 uectabar resupinus, cunctis qui intuebantur, conspici-
 endus Et admirandus. Accurrebant permulti, ac cir-
 cumequitabant: complures sequebantur. Ego interim
 illius indutus uestitum, Et annulos gerens circiter se-
 decim digitis insertos: epulum quoddam splendidū iu-
 bebam adornare, quo amicos acciperem. Iamq; illi, ita
 ut in somnio fieri consentaneum est, aderant: iam epu-
 le erant cōportatae, iam potus ex animi sententia mi-
 nistratus. In his quum uersarer, Et aureis pibialis prae-
 biberē omnibus qui aderant amicis: quū iam inferen-
 tar bellaria, intempestiuo tuo clamore perturbasti no-
 bis conuiuium, mersasq; subuertisti, ac diuitias illas ita
 dissipasti, ut in auras euanescerent. Num tibi uideor
 iniuria stomachatus in te? nam uel tris noctes perpetue
 as libenter ad huc somniū illud quod mihi accidit, uide-
 re cupiā. G A L. Adeone es auri cupidus, Et opū au-
 dus Micylle: idq; ex omnibus unū admiraris, ac felici-
 tatem unicā esse iudicas, si plurimum possideas auris

MICYL.

MICYL. Equidē haud solus ita cogito Pythagoras
 quin ipse quoq; tum quum Exphorbus esses, auro atq;
 argēto comis intexto, prodibas pugnaturus cū Achil/
 uis: idq; in bello, ubi ferrū quān aurum gestare satius
 fuerat. At tu etiā tum uoluisti calamistris auro inter/
 nexis in periculum descendere. Atq; ob eam (opinor)
 causam, Homerus comas tuas Gratijs familes dixit,
 quod auro argentoq; reuincirentur. Etenim longe ni/
 mirum meliores atq; amabiliore uidebātur, quod es/
 sent auro religatae, unaq; cum eo relucerēt. Neq; isthuc
 nouū est Auricome. si tu Pantho patre prognatus, au/
 rum in precio habuisti: quin & ipse deorū omnīū, ho/
 minumq; pater ille Saturno, Rheaq; progenitus, quum
 Argolicā illam puellam adamaret: ubi nihil inueniret
 amabilius in quod sese transformaret, neq; quo Acris/
 ius custodias posset corrūpere: audisti uidelicet, ut au/
 rum sit factus: atq; ita per tegulas illapsus, potitus est
 ea quam deperibat. Iam uero quid tibi cōmemorem, q̄
 multos usus praebeat aurū? Et ut eos quibus adsuerit,
 formosos, & sapientes, & potentes reddat, decus &
 gloriā illis cōcilians: utq; nōnunq̄ ex obscuris & infu/
 mibus, claros ac celebres repēte efficiat? Nam nosti ui/
 cinum mihi & eiusdē artificij Simonē: qui paucis ante
 diebus apud me coenauit, quū legumen coquerem Sa/
 turnalibus, duasq; extorū caesuras immittens? G A L.
 Nomi Simonē illū breuem: qui fictilē ollulā, quae nobis
 erat unica, suffuratus, pacta coena abiit sub ala gestās.

Nam

Nam ipse nidi Micylle. MICYL. Atqui quum eam sustulerit, tam multos ille deos postea iurabat. Sed quur non prodebat, ac nociferabare tum, ó Galle, quũ nos furto spoliari conspiceres? GAL. Coccizabam, quod mihi solum licebat id temporis: uerũ quid Simon ille? Nam uidebare de illo dicturus, nescio quid. MICYL. Ei consobrinus erat uir supra modum diues, nomine Drimylus: is quoad uinebat, ne obulum quidem donauerat Simon: nam qui daret, quũ ne ipse quidem pecunias attingeret? At simulatq; mortuus est nuper: uniuersis illis opibus iuxta leges Simon ille, qui coria patria, qui patellam circumlingebat, gaudens potitur: purpura ostroq; circumtectus: famulosq; & currus, & aurea pocula, & mensas eburnis innixas pedibus possidet: ab omnibus adoratur: iamq; nos ne aspicit quidem. Etenim nuper quum illum procedentem conspexissem: Salue, inquam, Simon. At ille indigne ferens: Edicite, inquit, mendico isti, ne uocabulum meum diminuat: neq; enim Simon, sed Simonides appellor. Porro (quod est omnium maximum) mulieres etiam illius amore capiuntur. Atq; is quidem eludit eas, ac fastidit: & alias quidẽ admittit, comemq; sese præbet: alie porro que negliguntur, necem conscituras sibi minitatur. Vides quantas commoditates pariat aurum: quando quidẽ eos qui sunt deformissimi, transfigurat, & amabiles reddit, non secus atq; cestus ille poeticus. Audis insuper & à Poetis dictum.

O aurum

O aurum auspicata res, & ostentur optimum.

Et rursum.

Aurum est quod opibus imperat mortalium.

Sed quid interim risisti Galle? G A L. Quoniā tu quoque per inscitiam Micylle simili modo falleris opinione de diuitibus, quemadmodum vulgus: uerum (crede mihi) longe etiam erumnosiores uitam uiuunt, quā uos. Hæc autem loquor, qui ipse & pauper, & diues aliquando fuerim, atq; omne uitæ genus sim expertus. Porro paulo post ipse quoque hæc omnia cognosces. M I C Y L. Per Iouem tempestiuum iam est, ut & tu referas quemadmodum sis transfiguratus: & quid in unoquoq; uitæ genere perspexeris. G A L. Ausculta, hoc tantum præmonitus, me neminem feliciorem uitæ, quā tu sis, unquam uidisse. M I C Y L. Quā ego sim ó Galle? Hanc felicitatem tibi ipsi imprecor. Nam uidere me tibi ridendum proponere. Verum age, narra, exordiens ab Euphorbo, quo pacto fueris in Pythagoram transformatus: Deinceps ordine ad Gallū usque. Consentaneum enim est, te uarias res tum uidisse, tum tulisse: nimirum tam diuersis uitæ formis. G A L. Quemadmodum initio ab Apolline profecta anima in terram deuolarit, & corpus humanū subierit, ut illic penam quandam dependeret, id longum dictu futurum sit. Præterea neq; mihi referre fas est, neque tibi eiusmodi audire. Verum ubi Euphorbus factus essem. M I C Y L. Sed ego priusquam essem is, qui nūc sum, n ó præcla

ó præclare quisnam eram? hoc mihi prius dicito, num
quid & ego uersus fuerim itidem ut tu? G A L. Ma
xime. M I C Y L. Quis igitur eram? si quo modo po
tes dicere, peruelim enim isthuc cognoscere. G A L.
Tu formica fueras Indica, ex carum genere, quæ aurum
effodiunt. M I C Y L. Et postea neglexi infelix, uel
paucula frustra in uitâ importare: quum illo essem alius?
Sed age quid post hæc futurus sim dicito: quando qui
dem consentaneum est scire te. Etenim si quid bonæ sit
rei, iam nunc suspendero me ab ista pertica, in qua nunc
stas. G A L. Istuc profecto nulla ratione possis cogno
scere. Caterum quum Euphorbus essem (nam ad illa re
deo) in Troia pugnabam: atq; à Menelao necatus, ali
quanto post tempore in Pythagoram perueni. Porro
conseq; absq; tecto perdurabam, donec Mnesarchus ali
quando mihi domum edificaret. M I C Y L. Obsecro
te, num absq; cibo potuq;? G A L. Maxime. Nihil enim
istis rebus opus, nisi corpori duntaxat. M I C Y L. Il
lud igitur prius dicito, ea quæ ad Troiam gesta sunt,
num ita se habent, qualia fuisse dixit Homerus? G A L.
Quinam ille scire potuisset Micylle: qui quidem dum
istâ gerebantur, ipse Camelus erat in Baëtris? Caterum
ego tibi tantum effabor diuinitus, nihil id temporis
eximium fuisse: neq; Aiace usq; adeo magnum, neq;
Helenam adeo formosam, quemadmodum arbitran
tur: si quidem uidi candida quandam & procera cer
uicem, ut hinc cygno progeneratam esse adsimularent. Ce
terum

terum uehementer animum, æqualem propemodum Hercubæ. Hanc Theseus primū raptam in Aphidnis possedit. Is uixit Herculis ferme ætate. Porro Hercules prius Troiam ceperat, patrum nostrorum memoria, qui per id temporis maxime florebant. Nam hæc mihi Pantbus narrauit, se cum esset admodū adolescens, uidisse Herculem. MICYL. Quid autem Achilles? Nam talis erat, nempe quauis in re præstantissimus? An et istæc fabulamenta sunt. GAL. Cum illo quidem congressus non sum: neque quædam adeo comperite de rebus Græcorum dicere. Etenim qui scire potui, quum hostis essem? Certe Patroclum illius amicum, haud ita magno negotio peremi lancea dissectum. MICYL. Deinde te Menelaus multo minore negotio: uerū istis de rebus satis: Nunc res Pythagoricas refer. GAL. Illud in summa Micylle: sophista quispiam eram (oportet enim uidelicet fateri uerum) alioqui nō imperitus, neq; inexercitatus in honestissimis disciplinis. Profectus sum autem in Aegyptum: quo cum prophetis congregarer, de sapientia cōmunicaturus. Hic adyta subiij, atq; ibi Ori et Isidis libros perdidici. Post rursus in Italiā re nauigabā, ac Græcos iuxta ea quæ in Aegypto didicerā, ita institui, ut me perinde ac deum suspicerent. MICYL. Equidē inaudieram istæc præterea quæadmodū creditus fueris, defunctus in uisitam rediisse, utq; aureū femur illis subinde ostenderis. Verum illud mihi dicito, quid tibi uenit in mentem,

ut legem statueres: uti neq; carnibus, neq; fabis uescerentur homines? G A L. Ne perconteris ista Micylle. M I C Y L. Quam ob rem ó Galle? G A L. Nam pudet hisce de rebus uerum fateri. M I C Y L. Atqui nõ conuenit, uti id facere graueris apud hominem contubernalem et amicum: nam herum posthac, absit ut dixerim. G A L. Nihil sani, neq; præclari quicquã erat: uerum animaduvertebam, si cõsuetudo modo, atq; eadem quæ uulgo traduntur à multis præceperunt: non fore, ut mortales in admirationem adducerem, sed quo per regriniora, magisq; aliena proposuissem, futurum, ut hoc magis nouus, magisq; uiderer admirandus. Proinde institueram in animo, nouæ quiddam rei designare, eiusmodi proposito decreto, cuius causa esset inexpli- cabilis, quo uidelicet alijs aliud coniectantibus, omnes redderentur attoniti: quemadmodum in obscuris ora- culis solent usu uenire. M I C Y L. Illud uide ut rides me tu quoq;: non minus atq; Crotoniatis, ac Metapon- ticos, et Tarentinos: cumq; his alios, qui muti sequun- tur, tuãq; adorant uestigia, quæ tu calcata reliquisti. Verum ubi Pythagoram exueras, quem post eum in- duisti? G A L. Aspasiã Miletensem illam meretrix- cem. M I C Y L. Papæ, quid ego audio? Siquidem in- ter alia mulier quoq; fuit Pythagoras? Itãne fuit ali- quando tempus, quo tu Galle generosissime oua parie- bas, cumq; Pericle rem habebas, iam Aspasia uideli- cet: atq; ex illo grauida facta es? Præterea lanam ton-
debas

debas, tramamq; deducebas? Postremo meretricum in
morem gestiebas, uultumq; componebas? G A L. Ista
quidem omnia feci, tametsi non ego solus: uerū & an-
te me, tum Tiresias, tum Elati proles Cæneus. Proinde
quicquid in me conuitij dixeris, tantundē & in illos dē-
xeris. M I C Y L. Age igitur, utra tibi uita erat suauē-
or, quum uir esses, an quū Pericles tecum haberet con-
suetudinem. G A L. Vides cuiusmodi istuc est quod
percontaris? nempe cui ne Tiresie quidem expedier-
rit respondere. M I C Y L. Atqui si minus fateare tu-
tamen istuc Euripides satis explicuit, quū ait: se malle
ter sub clypeo consistere, quā parere semel. G A L.
Imō premoneo te paulo post puerperā fore: siquidem
& tu mulier es olim futurus, idq; sæpius longo nimirū
seculorum orbe atq; recursu. M I C Y L. Non tu pen-
debis, ὦ Galle, qui quidem omneis mortales Milesios
aut Samios esse ducas? Nam aiunt te etiam tum quum
Pythagoras esses, uenusta forma decorū, sæpius Aspa-
siam fuisse tyranno. Verum age secundum Aspasiā,
in quem uirum aut mulierū denuo renatus es? G A L.
In Cratem Cynicum. M I C Y L. O Castor, & ὦ Poly-
lux, quā dissimile, ex scorto philosophus? G A L.
Deinde rex: deindē pauper: paulo post satrapes: de-
hinc equus, graculus, rana, aliāq; innumerabilia: per
longum enim fuerit singula recensere. Postremo Gali-
lus, atq; id sæpius, nam hoc uitæ genere sum delecta-
tus. Interea & alijs diuersis mortalibus seruiui, regin-
bus

bus, pauperibus, diuitibus: postremo nunc tecum misce,
 rideoq; quotidie, quū uideo te paupertatis tædio com-
 plorantem, eiulantemq;, ac diuitum admirantem for-
 tunas, propterea quod ignores quantum illis adsit ma-
 lorum: alioqui si curas noris, quibus illi distringuntur,
 te ipsum profecto riseris, qui antea credideris cum, qui
 sit opulentus, statim felicissimū esse omnium. MICYL.
 Ergo Pythagora, aut quid maxime gaudeas appella-
 ri, ne confundam orationem, si te nunc hoc, nunc illo
 nomine cōpellem. GAL. Nihil intererit, siue Euphor-
 bum, siue Pythagorā, siue uocaris Aspasiā, siue Cra-
 tem: quandoquidem ista omnia sum unus, nisi quod re-
 etius feceris, si (id quod in presentiarum esse uideor)
 Gallum me uoces, ne auem hanc parui ducere, contene-
 nereq; uideare: presertim quum tam multas contineat
 animas. MICYL. Ergo Galle, quandoquidem om-
 nia penè uiuendi genera iam expertus es, atq; omnia
 cognita habes, age dilucide mihi narrato, quæ sint pe-
 culiaria diuitum ad uitæ rationem, quæ pauperū pro-
 pria: quo uidelicet cognoscā, uere ne isthuc affirmes,
 me diuitibus esse feliciorē. GAL. En hunc admo-
 dum interim perpende Micylle. Te quidē non magno
 pere tangit cura belli, si quando rumor sit aduentare
 hostes: neq; sollicitus es, ne in agros incurfantes popu-
 lentur, nèue hortū proculcent, proterantq;, aut uintas
 uastent: sed simulatq; tubā audieris, si tamen audieris,
 de teipso uno circūspectas, quo deflexus seruari queat,
 ac disci

de discrimen effugere. Contra illi tum de sese solliciti sunt, tum animo discruciantur, quum de mœnibus quicquid opum possidebant in agris, id omne tolli, deportariq; conspiciunt. Ac siue inscendum est aliquid in ærarium, soli accersuntur: siue in prælium exeundum, periclitantur: aut peditum turmis, aut equitum alis præferti. Tu interim uimineum gerens clypeum, expeditus ac leuis, ad salutem consulendum, paratus uictoriale conuiuium agere, si quando uictor exercitus sacra fecerit. Rursum pacis tempore, tu quidem quum de plebe sis, ingressus in concionem, tyrannidem in diuites obtines: illi uero trepidant, pauitantq; , ac largitionibus, choragijsq; te placant: siquidem quo tibi balnea, ludi, spectacula, reliquaq; id genus abunde suppeditent, ea omnia curant illi. At tu, censor & acerbis expensor perinde quasi dominus, ne alloquio quidem interdum dignaris illos: quod si tibi collubitum sit, ingentibus saxis in illos degrandinae, uel facultates eorum publicas facis: ipse neq; calumniatorem metuis, neq; latronem, ne tollat aurum, uel ædium conscenso fastigio, uel pariete perfosso: neque necesse habes rationibus occupari, neque exactionibus: neq; tibi cum sceleratis dissensatoribus conflendum est, neque tantas in sollicitudines distraberis: uerum simulatq; crepidam unam perfeceris, mercedemq; retuleris septem obolos, sero surgis crepusculo: & si libuerit, lauaris, tum empto saperda quopiã, aut menide piscicula, aut paucis ceparum

capitulis, temetipſe oblectas, canens plerūq; optimāq;
 cum paupertate philoſophans, adeo ut eas ob res ſalu-
 bri ſis, ualentiq; corpore, obduruerisq; aduerſus gelu:
 ſiquidem labores, qui te exacuunt, muniuntq;, certato-
 rem baud quaquam contemnendum reddunt aduer-
 ſum eas res, quæ compluribus inexpugnabiles eſſe ui-
 dentur. Atque hinc nullus ex morbis illis grauioribus
 impetit te. Quod ſi quando leuis cœperit febricula:
 paulo negotio eam medicatus, protinus exilis, inedia
 temet inde excutiens. Illa porro fugit illico: quippe me-
 tuens te, quem uideat etiam frigore ali, ſaturumq; fieri,
 ac medicorum certis illis reſuſcitibus longum plora-
 re renunciantem. At illi ex aduerſo propter intempe-
 rantiam uitæ, quid tandem mali non habent infelices?
 podagras, phthiſes, pulmonum exulcerationes, aquas
 intercutis. Nam hæc omnia à ſumptuoſis illis cōuiuijs
 naſcuntur. Promde quicunq; ex his Icari in in morem
 (ut ſerè faciunt) ſeſe attollunt, propiusq; ſe ſoli admo-
 uent, baud cogitantes, quod alas habeant cera adglu-
 tinatas, ingentem nonnunquam ſtrepitum mouent. Cæ-
 terum qui Dædali exemplo non admodum ſublimia,
 neq; excelsa appetunt: uerum humilia, terræq; uicina,
 adeo ut cera nonnunquam ſalis aſpergine madſceret,
 ij tutò plerunq; ac citra diſcrimen tranſuolarūt. M I C
 C Y L. Moderatos iſtos et cordatos narras. G A L.
 Verū aliorū Micylle naufragia ſædiſſima conſpicias:
 nēpe ubi Croeſus reuulſis alis riſum exhiberet Perſis,
 conſcend.

conscenso rogo: aut Dionysius quum abdicatus tyrannide, Corinthiorum in urbe ludi literarij magistrū ageret, post gestum tantum imperium, puellōs compellens ut syllabas conneckerent. MICYL. Dic mihi Galle: tu quum rex esses (nam ais te regem quoq; fuisse) cuiusmodi tandem id uite genus experiebaris? Mirum ni tum felix eras, quandoquidem id quod est bonorum omnium caput possidebas. GAL. Ne mihi in memoriam regeras, o Micylle, usque adeo supra modum infelix tum eram. Nam quo ad res externas, quemadmodum dixisti, planē fortunatus esse uidebar: at intus innumerabilibus curis distringebar. MICYL. Quibus tandem curis? Nam rem prorsus absurdam neque credibilem narras. GAL. Equidem imperabam regioni neutiquam exigue Micylle, omnijugarum rerum straci, tum incolarum frequentia, neq; nō urbium pulchritudine cum primis admirandæ: præterea fluminibus nauigabilibus, ac mari portuoso cōmodæ. Ad hæc exercitus ingēs, equitatus spectatissimus atq; excellens, satellitiū band exiguum, triremes, pecuniarum uis maior quā ut posset numerari, uasorum argenteorum plurima copia, reliquaq; omnis illa principatus tragœdia, strepitusq; apparatus supra quā credi queat, extructus atq; accumulatus. Itaq; quum prodirem, pleriq; adorabant, deum quempiam intueri sese rati, aliq; trudentes alios: concurrebant, quo me conspicerent, nonnulli conscensis tectis, magni estimabant, si plene contemplari licu-

esset quadrigam, stragulam, diadema, tum antea mbalo-
 nes, & eos qui à tergo comitabantur. Ego inter hæc
 mihi conscius, quantæ me res discruciarēt, versarentq̃;
 illos quidē propter inscitiam uenia dignos indicabam:
 at mei ipsius miserescebat, qui prægrandibus illis Col-
 lossis uiderer persimilis: quales uel Phidias, uel Myrō,
 uel Praxiteles fabricatus est. Etenim illorum quisque
 quo ad ea, quæ foris apparent, Neptunus ipse est, aut
 Iupiter, mirifice decorus auro, eboreq̃; compactus: &
 aut fulmen, aut fulgur, aut tridentem fuscina dextra
 sustinet. Cæterum si immisso capite quæ sunt intus inspi-
 cias, uidebis uestes quosdam, paxillos, & clauos intror-
 sum prominentes, neq̃; non uirgines, cuneosq̃; & picem
 sublitam, & aliam item id genus deformitatem intrin-
 secus inhabitantē. Omitto recensere muscarum, muste-
 larumq̃; uim, quæ nōnunquam in eis mansitant. Huius-
 modi quedam res nimirum regnū quoq̃ uidetur. MICY-
 L. Nondum explicuisti, lutū, & clauos, & uestes,
 quinam fuerint in imperio, neq̃; sceditatem illam pluri-
 mam quenam sit: nam istum ad modū uestari, tam mul-
 tis imperare mortalibus, ac numinis instar adorari ha-
 ctenus quidem cum Colossi exemplo quadrat. Siqui-
 dem hoc quoq̃; diuinum quiddam & admirandū: nunc
 autē quæ sint intra Colossū exponito. GAL. Quid
 primo loco tibi referā Micylle: utrū metus, curas mor-
 daces, suspiciones, odium, quo regem persequuntur ij,
 qui cum illo uiuunt: insidias, atq̃; cæ ob res somnum ra-
 rum

rum, & hunc ipsum pertenuem, ac plena tumultus in-
somnia, cogitationes perplexas, spes semper improbas:
an ocij penuriam, & occupationes, iudicia, expeditio-
nes, edicta, fœdera, consultationes? quibus rebus fit, ut
ne per somnium quidem aliqua re suavi frui liceat, ne-
rum ut omnibus de rebus solus dispiciat necesse est, nil
leq; negocia sustineat.

Quippe nec Atriden Agamœnona dulcis habebat
Somnus, multigenas versantem pectore curas.
Idq; quū reliqui omnes Achivi sterterent. Adde quod
Lydum illum discruciat filius mutus: Persam uero, Cle-
archus ad Cyrum desciscens. Atque alium quempiam,
Dion cum Syracusanis nonnullis ad aurem communi-
cans. Rursum alium quendam urit Parmenion collau-
datus. Item Perdiccam Ptolemæus. Ptolemæum Seleu-
cus. Quin illa quoque molestiam adferunt: amasius per-
nim non sponte conuiuens, cōcubina alio gaudens, tum
si qui defectionem parare dicantur: aut duo, quatuorūe
satellites inter sese confusurrantes. Porro (quod est om-
nium grauissimum) amicissimi quiq; uel maxime sunt
formidandi, semperq; metucndū, ne quid magni mali ab
illis exoriatur. Nā alius à filio ueneno necatus est: alius
itē ab amasio. Aliū simile quoddam fortassis mortis ge-
nus eripuit. MICYL. Apagesis. Atrocia, miraq; sunt
ista quæ narras ô Galle. Mibi igitur multo sit tutius
opere cerdonice prorum incumbere, quàm ex aurea
bibere phiala comiter delatū haustum: ceterū cicuta,
aconitoq;

aconitoq; temperatum. Nam mihi quidem hoc unū est periculi: ut si paulum aberret smilion, deffleatq; à recta incisione, summū secantis digitum exiguo sanguine tingat. At isti quemadmodum narras, letifera agunt conuiuia, atque id innumerabilibus in malis constituti. Deinde ubi conciderint, persimiles esse uidentur tragœdiarum histrionibus. Nam multi sicut uidere licet, quoad Cecrops sunt scilicet, aut Sisyphi, aut Telephi diademata gestant, argenteisq; capulis gladios, comamq; uentilantem, & auro intertextam clamydem: quod si quis (qualia nimirum permulta solent accidere) impulsos illos media in scena precipites det, risum profecto moueant spectatoribus: uidelicet persona unā cum ipso diademate contrita, uero autem actoris capite luxato, cruribusq; maxima ex parte renudatis: ut iam interioris amictus, quā miser sint panni fiat perspicuū: ac coturnorum quos pedibus induxerunt, appareat deformitas, haudquaquam ad pedis modum respondentium. Vide ut me iam similitudines conferre docueris optime Galle. Ceterum tyrannis talis quædam res tibi uisa est esse: uerum ubi equus esses, aut canis, aut piscis, aut rana, quomodo eam uitæ rationem ferebas? G A L. Istum quem nunc suscitasti sermonem & longior sit, neque huius temporis. Illud autem unum in genere dixerim: nullam ex omnibus uitam mihi non uisam tranquillio rem uita humana, naturalibus duntaxat cupiditatibus & usibus circumscriptam. Siquidem publicanum equum

equum, aut sycophantam ranam, aut sophistam graculum, aut popinatorem culicem, aut cinedum gallum, atque id genus alia, quæ uos studio cōminiscimini, haudquaquam inter illos uidebis. MICYL. Quæ dicis, ô Galle, fortassis uera sunt: uerum non me pudebit apud te fateri, quod mihi accidit. Haud unquam quini dediscere cupiditatem illam, à puero mihi insitam, uidelicet ut diues euadam. Quin nunc quoque somnium illud ob oculos uersatur, aurum ostentans: potissimū autem scelestus ille Simon excruciat, qui quidē tantas inter opes delicietur. GAL. At ego te isto leuabo morbo Micyle, tametsi nox etiamdū est. Surge modo, ac sequere me. Siquidem ad ipsum te Simonem adducam, atque in aliorum diuitum ædes, quo nimirum uideas, quomodo res habeant apud illos MICYL. Istuc quo pacto, clausis foribus? Num me parietes transfodere cōpelles? GAL. Nequaquam, uerum Mercurius, cui sum sacer, hoc optanti mihi largitus est, ut si quis longissimā caudæ plumam, quæ ob molliciem inflectitur. MICYL. Atqui duas habes eiusmodi. GAL. At dextram ex his auulsam cuicunque ego gestandam dederò, is quoad uoluerò, fores omneis poterit aperire, cunctaque uidere, ipse inuisibilis. MICYL. Equidem ignorabam, ô Galle, te prestigiæ quoque peritum esse. Porro si mihi isthuc semel præstiteris, uidebis illico Simonis uniuersas opes huc deportatas, nam eas huc rediens transferam. At ille rursum circumrodet, ebibetque putria coria, quibus consuevit

suevit soleas compingere. G A L . Atqui nefas sit istud
facere. Siquidem Mercurius illud mihi mandauit, ut si
quis pennam tenens, istiusmodi quippiam patrarit, uo-
ciferans furē proderem. M I C Y L . Rem neutiq̃ ueris-
simam narra, nempe Mercurium quū ipse sit fur, nō si-
nere alios, ut idem faciant. Sed tamē abeamus. Nam au-
rum auferam, si modo possim. G A L . Pennam prius re-
uellito. Quid hoc rei? ambas reuulisti. M I C Y L . Tu-
tius hoc quidē ō Gallē, tum tibi minus fœdū sit faturū,
ne altera caudæ parte mutilatus claudices. G A L . A-
ge sanē: sed utrum Simonē prius adimus, an aliū quem-
piam diuitum? M I C Y L . Haud aliō, imō ad Simonē,
qui uidelicet pro dissyllabo, tetrasyllabus esse affectet,
posteaquam diues euasit. Sed iam ad fores accessimus:
Quid igitur deinceps facio? G A L . Pennā seræ admo-
ue. M I C Y L . Ecce autē, dī boni, ostium perinde atq̃
clauis filiūt. G A L . Perge porrō præcedens, Vides il-
lum uigilantem ac supputantē? M I C Y L . Video per
louem & quidē ad obscuram siticulosamq̃ lucernam.
Præterea pallet, haud scio unde Gallē, totusq̃ exaruit,
atq̃ extenuatus est, mirum, ni curis. Neq̃ enim auditū
est illum alioqui male habere. G A L . Ausculta quid dē-
cat siquidem intelliges, quibus de causis ad eum modū
sit affectus. S I M O N . Nimirum septuaginta illa talen-
ta tuto admodū sub lectica deffossa sunt, neq̃ quisquam
alius omnino uidit. At uero, sedecim illa Sosylus equi-
so uidit me sub præsepi occultantem: Itaq̃ de curando
stabulo

stabulo non est admodū sollicitus, quanquam nec aliās
 admodum laboris appetens, uerisimile est autem illum
 multo etiam his plura sustulisse. Nam unde alioqui Ti-
 bius heri tam ingens salsamentum illi opsonio propos-
 fuisset? Tum autē aiunt, illum monile emisse uxori dra-
 cbmis quinque. Heu misero mihi. Hi omnia mea dissipae-
 bunt bona. Quid quod ne pocula quidē sat in tuto mi-
 bi recondita sunt, quū sint multa. Vereor enim, ne quis
 ea suffosso pariete tollat. Complures mihi inuident, at-
 que insidias parant, Præter ceteros autem Micylus
 iste uicinus. MICYL. Ita per Iouem. Nam tibi sum si-
 milis, ac patellæ sub ala gesto. GAL. Tace Micylle,
 ne protinus ipso in furto nos prodas. SIMON. Opti-
 mum igitur fuerit, ut ipse insomnis seruem. Omnē obi-
 bo domum in orbem obambulans. Quis iste? uideo te
 per Iouem. O parietum perfossor, posteaquam es co-
 lumna, bene res se habet. Pernumerabo denuo resfos-
 sum argentum, ne quid forte dudum me fugerit. En rur-
 sum, obstrepuit mihi nescio quis. Nimirum obsideor, at-
 que insidijs appetor ab omnibus, ubi mihi gladius? Si
 quemquam deprehendero, rursum aurum defodiamus.
 GAL. Sic tibi habent o Micylle, res Simonis, Sed ab-
 eamus ad alium quempiam, donec noctis adhuc ali-
 quantulum superest. MICYL. O miser, cuiusmodi
 uiuit uitam? hostibus eueniat ad hunc modum diuis-
 tem esse. Itaque pugno illi in maxillam illiso, uolo dis-
 cedere. SIMON. Quis me pulsauit? Latrocinio
 despolior

deffolior miser. MICYL. Plora ac uigila aurig; si
 milis corpore reddaris, quandoquidem illi affixus, dedi
 tus es. Nos autē, si uidetur, Gniphonem scænatorem
 uisamus. Nam nec is procul hinc habitat. ipse nobis su
 apte sponte fores patuerunt. GAL. Vides hunc quoq;
 curis inuigilantem, & usurarum rationes iterantem di
 gitis contortis? cui propemodum relictis his omnibus
 sit in silpham, aut culicem, aut muscam abundū. MI
 CYL. Equidem uideo miserum ac uecordem hominē,
 ne nunc quidem multo meliorem uiuere uitam, quā
 silphæ aut culicis. Adeo totus & hic à curis & rationi
 bus est extenuatus. Nunc ad alium eamus. GAL. Ad
 tuum, si uidetur, Eucratem. En tibi fores per se patuer
 re. Quin introimus? MICYL. Paulo ante hæc omnia
 mea erant. GAL. At etiam nunc tu diuitias somnias?
 uides igitur Eucratem ipsum quidem à famulo, uirum
 natu grandem. MICYL. Video profecto quiddam
 baudquaquam uirile. Porro altera ex parte ipsam itē
 uxorē à coquo constuprari. GAL. Quid ergo? Num
 optaris et horū hæres existere Micylle, cunctaq; possi
 dere, quæ sunt Eucratis? MICYL. Haudquaquam
 Galle. Imò fame citius interierim, quā id genus quip
 piam patrarem. Valeat aurum & conuiuia. Duo oboli
 mihi potiores diuitiæ sunt, quā si à domesticis mihi
 domus perfodiatur. GAL. Sed iam nunc quandoqui
 dem dies fermè diluxit, domum ad nos redeamus. Reli
 qua rursus aliās uidebis Micylle.

ORNATISSIMO IVRIS

VTRIVSQUE DOCTORI THOMÆ

Ruthallo Secretario regio, post epi
scopo Dunelmensi, Erasmus
Roterodamus,

S. P. D.

IDE quantum audaciæ mihi suppeditet
singularis quedam ingenij tui, morumq;
facilitas, humanissime Ruthalle: qui cū nen-
tquam ignorem te inter Aulicos primores, vel autorē
tate, vel gratia, vel splendore, vel eruditione præcipuū
esse: tamen non verear meas nugæ rudes adhuc, nixq; e
prima scheda repurgatas ad tuam excellentiam mitte-
re. Sed quid facerē? Iam urgebat nauita, ventos et æstivū
nulli servire clamitans. Itaq; ne nihil mei apud homi-
nem tam nostri studiosum relinquerē, id quod tum for-
te erat in manibus: Misanthropū misi, nimirum ad vi-
rum unum omnium Philanthropotaton. Is est Luciani
dialogus: quo nix alius lectu, vel utilior, vel iucundior,
versus quidem ille iam pridem ab alio nescio quo: sed
ita versus, ut interpres hoc modo demonstrare voluit,
se videatur, sese neq; Græce scire, neq; Latine: nec temē-
re adeo quis suspicetur eum interpretem subornatum
esse ab ijs, qui Luciano male volunt. Tu nostram hanc
audaciam boni consules: & Erasmus in eorum nume-
ro pones, qui tui sunt amantissimi. Vale, Londini. An-
M D 1111 O Luciani

LVCIANI TIMON

SIVE MISANTHROPVS, DES.

Erasmo Roterodamo Interprete.

I V P I T E R Philie, hospitalis, for-
 dalitie, domestice, fulgurator, insu-
 randice, nubicoge, grandistrepe: **○**
 si quod aliud tibi cognomen attoni-
 ti Poetæ tribuunt, maxime quæ hæ-
 rent in uersu. Nam tū illis tu multinominis factus, car-
 minis ruinam fulcis, metriq; explēs hiatum. Vbi tibi
 nunc magnicrepum fulgur, grauisfremum tonitru? ubi
 ardens, candens, ac terrificum fulmen? Nam hæc om-
 nia iam palàm apparet, nugæ esse, fumumq; poeticū,
 nec omnino quicquam præter nominum strepitū. Sed
 decantata illa tua arma eminus ferientia exprompta-
 que, nescio quomodo penitus extincta sunt, frigentq;
 adeo, ut ne minimam quidem scintillulam iracundiæ
 aduersus nocentes reliquam obtineant. Itaq; citius qui-
 quis ex his, qui peieraturi sunt, extinctū ellichnium me-
 tuerit, quàm flammam fulminis cuncta necantis: usque
 adeo titionem quempiā in sese uibrare te putant, ut in-
 cendium aut fumū ab illo proficiscens, nihil quicquam
 formident: uerum hoc solū uulneris inferri posse iudic-
 ent, ut fuligine compleantur. Quibus rebus factū est,
 ut iam Salmoncus tibi sit ausus etiam obtonare: neq; id
 admodum

admodum ab re: quippe aduersus Iouem usque adeo ita
 frigidum, uir ad facinora feruidus, audaciaq; tumidus.
 Quid ni enim faciat, ubi tu perinde ac sub mandragor
 ra stertis: qui neq; peierantes exaudias, neq; eorum qui
 flagitia committunt, respectum agas? Cæcutis autem lē
 pitudine, & hallucinaris ad ea quæ fiunt: auresq; iam
 tibi obsurduerunt, instar horum, qui etate defecti sunt.
 Quandoquidem quum iuuenis adhuc esses, acriq; ani
 mo, uehemensq; ad iracundiam: permulta in homines
 maleficos ac uiolentos faciebas. Neq; tum unquam tibi
 cum illis erant induciæ. Sed perpetuo fulmē erat in ne
 gocio: perpetuo obuibrabatur Aegls, obstridebat toni
 tru: fulgur contimenter iaculorū in morem, densissime
 ex edito loco demolantium torquebatur. Terræ quas
 sationes, cribri instar frequētes: ad hæc nix cumulatim,
 neq; nō grando saxorum in morem: atq; ut tecū gran
 dius loquar, imbresq; rapidi & uiolenti, ac flumen quo
 tidie exundans. Hinc tantum repente Deucalionis etā
 te naufragiū ortum est: ut omnibus sub aqua demersis,
 uix unica scaphula seruaretur: quæ in montē Lycorē
 appulit, humani generis quasi scintillulas quasdam ser
 uans, unde sceleratius etiam genus in posterum propa
 garetur. Nimirum igitur dignū secordia præmium ab
 illis reportas: quum iam nec sacra faciat tibi quisquam,
 nec coronas offerat: nisi si quis obiter in Olympicis: ac
 ita ne is quidem rem admodum frugiferam facere ui
 deatur: sed priscum quendam ritum magis referre: ac
 o z pend

penè Saturnū, ò deorum generosissime, te reddunt, magistratu abdicantes. Omitto loqui, quoties iam templū tuum sacrilegio compilarint: quū tibi etiam ipsi in Olympiacis manus admoliti sunt. Atq; interea tu altissimus ille pigritabaris, uel excitare canes, uel uicinos aduocare: ut auxilio accurrentes illos comprehendere, quum etiamdū ad fugam adornarentur. Sed egregius ille, gigantumq; extinctor & Titanum uictor sedebas: quum tibi caesaries ab illis circumtonderetur, decemcubitale fulmen dextera tenens. Horum igitur, ò preclare, quis tandem erit finis, quæ tu adeo secure despicis? aut quando de tantis maleficijs pœnas sumes? Quot Phactontes, aut Deucaliones, satis idonei sint ad expiandum tam inexhaustam morum iniquitatem? Et tenim ut de communibus silcam: de ijs quæ mihi acciderunt dicam: quum tam multos Athenienses in sublime euexerim: ex pauperrimis diuites reddiderim: cūctisq; quotquot opus haberent, suppeditarim, imò semel uniuersas opes in amicos iuuandos effuderim: simulatque his rebus ad inopiā deueni, iam ne agnoscor quidē ab illis, nec aspicere dignantur me, qui dudum reuerabantur, adorabāt, meq; de nutu pendebant. Quod si quando per uiam ingrediens, forte fortuna in eorū quenpiam incidero, perinde ut euersam hominis iam olim defuncti statuam, ac temporis longitudine collapsam prætercunt, quasi ne norint quidem. Porro alij procul conspecto me aliò sese detorquēt: existimantes sese inauspicatum

auspicatum, abominandumq; visuros spectaculum, quē non ita pridem seruatorem & adiutorem suū esse prædicabāt. Itaq; prementibus malis ad extrema redactus consilia, renone arrepto, terram exerceo, quaternis cōductus obolis: atq; hic cum solitudine, cumq; ligone philosophor. Hoc interim lucri mihi uideor factururus, quod posthac non intuebor plerosq; præter meritum secundis fortune successibus utentes. Nam illud uel maxime uir. Iam igitur tandē aliquando Saturni Rheaq; proles excusso profundo isto, grauiq; somno (nam Epimeridem quoq; dormiēdo uicisti) denuo iactato fulmine, aut ex Octa redaccenso, ingenti reddita flamma iram aliquā strenui illius ac iuuenilis Iouis ostēde, nisi uera sint quæ à Cretensibus de te, tuaq; sepultura feruntur.

I V P. Quis hic est Mercuri, quem audio sic uociferantem ex Attica, ad radicem montis Hymetti, horridus totus, ac squalidus, pelleq; hircina amictus? sedit autē ut arbitror, nam pronus incumbit homo loquax & cōfidens, mirū nī philosophus est, neq; enim aliqui adeo impia, nefariaq; in nos fuerat dicturus. M E R C.

Quid ais pater, an non nosti Timonem Echekratidis filium Colyttensem? Hic nimirum est, qui nos sæpenumero in sacris legitimis conuiuio accepit, ille repente diues factus, ille qui totas Hecatombas, apud quem splendide Iouialia festa consueuimus agitare. I V P.

Hem quoniam ista rerum commutatio? hiccine honestus ille? diues, quem tam frequentes cingebant amici?

o 3 Quid

Quid igitur accidit ut hoc sit habitus? squalidus, erum-
 nosus, fossor conductitius, uti conijcio, quum tam gra-
 uem ligonem gerat? MERC. Ad hunc modum illum
 quodammodo probitas euertit, atque humanitas, & in
 omnes quicumque egerent misericordia. At re uera ue-
 cordia potius facilitasque, nullusque in suscipiendis ami-
 cis delectus, quippe qui neutiquam intellexcrit, sese
 coruis lupisque largiri. Quin magis quum à uulturibus
 tam multis misero iecur eroderetur, ob id amicos eos
 necessariosque iudicabat, quasi beneuolentia erga sese
 afficerentur, quum illos epulae magis caperent. Ergo
 posteaquam ossa penitus nudassent, circumrosissentque,
 deinde si qua medulla suberat, hanc quoque admodum di-
 ligenter exuxissent, aufugerunt, exuccum & radicibus
 defectum destituentes: adeo ut postea ne agnoscant qui-
 dem, aut aspiciant, tantum abest ut sint qui suppedi-
 tent, impartiantque. Has ob res fossor, & sago, ut uides,
 opertus pellicco urbem præ pudore fugiens, mercede
 terram exercet, aduersus ingratos atra bile stomacha-
 tur, qui quidem sua benignitate ditati, admodum fa-
 stuose nunc prætereant, ac ne nomen quidem an Timon
 uocetur, nouerint. I V P. Atque profecto uir neutiquam
 fastidiendus, neque negligendus, & iure optimo indigna-
 tur, qui ijs tantis in malis agat. Quare sceleratos istos
 adulatorem ipsi quoque fuerimus imitati, si eum uirum ne-
 glexerimus, qui tantum taurorum & caprarum pingui-
 mas quasque nobis in aris adoleuerit. Quarum nidor etiam
 am dūm

am dum mihi in naribus residet. Tametsi propter negocia maximamq; turbam peierantium, tum ui, non iure agentium, neq; nō aliena rapientium, præterea ob formidinem, quam mihi pariunt sacrilegi, qui quidē tum multi sunt, tum obseruatu difficiles, adeo ut ne minimē quidē nos conniucere sinant. Iam pridē profecto ad Atticam regionē oculos detorsissem, maxime posteaquam philosophia et de uerbis digladiationes apud istos increbuerunt, ita ut pugnātibus inter se istis uociferantibusq; ne exaudire quidem mortaliū uota liceat. Vnde mihi necessum est, aut auribus obturatis sedere, aut dirumpi ab eis, conficiq; qui uirtutē quandam, et incorpora quedam, merasq; nugas ingenti uociferatione cōnectunt: hæc in causa fuerunt, ut hunc quoq; neglexerim, quū haud mediocriter de nobis sit meritus. Quod reliquum est Mercuri, tu Plutum adducens, quantū potes ad istum abeat. Porro Plutus unā secum ducat et thesaurum, et utriq; apud Timonem perseuerent. Neque usq; adeo facile demigrent, etiam si quā maxime rursum illos per bonitatem ex ædibus exegerit. Cæterum de palponibus illis, atq; ingratitude qua in hunc sunt usi, in posterum consultabo: pœnasq; daturi sunt, si mulatq; fulmen instaurauero. Nam fracti sunt in eo reclusa cuspide duo ē radijs maximi: quum nuper auidius in sophistam Anaxagoram iacularer, qui suis familiaribus suadebat, nullo pacto esse ullos nos, q̄ dij uocamur. Ac illū quidē errore nō fericbā, propterea quod

Pericles obtenta manu eum protexerit. Ceterum filum in Castoris ac Pollucis templū detortum, tum illud exussit, tum ipsum parum absuit, quin ad saxum cōminueretur. Quāq̃ interim uel id supplicij satis magnū in istos fuerit, si Timonem cōspexerint egregie locupletem factum. M E R C. Quantum habet monenti altum uociferari, et obstreperum audacemq̃ esse? Idq̃ non ijs modo qui causas agunt, uerumetiam qui uota faciunt cōducibile. En mox ē pauperrimo diues euasit Timon, qui se in precando clamosum et improbum prestitit, Iouemq̃ reddiderit attentum. Quod si silentio fodiſſet incuruus: etiam nunc foderet neglectus. P L V T V S. At ego Iupiter haudquāq̃ ad istum rediturus sum. I V P. Quid ita non rediturus optime Plute, praesertim à me iussus? P L V. Quoniam per Iouem iniuria me afficit eijciens, et in multa fragmenta dissecans: idq̃ quum illi paternus essem amicus, ac me, penē dixerim, fuscinis ex aedibus extrusit, nec aliter q̃ ij, qui ē manibus ignem abijciunt Num rursus ad istum ibo, parasitis, adulatoribus et scortis donā dus? Ad eos me mitte ō Iupiter, qui munus intellecturi sint, q̃ ample xuri: quibus equidē in precio sim, et maiorem in modū exoptatus. At hi stupidi cū inopia cōmerciū habeant, quam nobis anteponūt, ut ab ea accepto sago pelliceo, ligoneq̃ sat habeant, quū quatuor lucrantur obolos, decem talenta contemptim dono dare soliti. I V P. Nihil istiusmodi posthac in te facturus est Timon, quippe quem

quem ligo abunde satis corripuerit, nisi prorsus nullū
dolorē sentiunt illius ilia, te uidelicet potius, quā in
opiam esse præoptandam. At tu mihi querulus admo-
dum uideris esse, qui nunc Timonem incuses, quod tibi
patefactis foribus libere permiserit uagari, neq; inclu-
dens, neq; zelotypus in te. Porro aliās diuersa de cau-
sa in diuites stomachabare, quū diceret te ab illis repa-
gulis, clauibus, ac signorum obiectaculis impressis ita
fuisse conclusum, ut ne prospicere quidem in lucem ti-
bi liceret. Id igitur apud me deplorabas, affirmās præ-
focari te nimis tenebris: eoq; pallidus nobis occurre-
bas, & curis confectus, digitis etiānum ex assiduo col-
ligendi, coaceruandiq; usu contractis, cōtortisq;: quod
si quando daretur opportunitas, aufugiturū quoq; ab
illis te minitabare. In summa rem supra modum acer-
bam iudicabas in arce ferreōue thalamo, Danaes ex-
emplo, uirginem asseruari, atq; à scelestissimis educari
pedagogis, sc̃nore & computo. proinde absurde face-
re dicebas hos, quod te præter modum adamarent: neq;
(quum liceret) frui auderent, neq; quū ipsis esset in ma-
nu, amore suo secure uterentur: sed uigiles obseruaret,
ad signum ac seram oculis nunquā conuiuentibus, neq;
usquam dimotis, semper intuentes, abunde magnū fru-
ctum arbitantes: non quod ipsis fruendi facultas adesset.
sed quod nemini fruendi copiam facerēt, non aliter
quā in præsepī canis, nec ipsa uescens hordeis, nec
equum famelicum id facere sinens. Quinetiam ridebas

istos, qui parcerent, asservarentq; , & (quod esset absurdissimum) ipsi quidem sibi subtraherent, uerenturq; contingere, non intelligerent autem fore, ut aut sceleratissimus famulus, aut dispensator, aut liberorum pedagogus furtim subiret, ludibrio habiturus infelicē & inamabilem herum, quem postea sinat ad fuliginosam, & oris angusti lucernulam, ac siticulosum scirpulum usuris inuigilare. Quid itaq; an non iniquum, quā hęc quondam incusaueris, nunc in Timone diuersa his criminari? P L V . Atqui si rem uere perpēderis, utrūq; me iure facere iudicabis . Nam & Timonis ista nimia lenitas, negligentia potius, haud beneuolentia, studiumq; , quod ad me pertinet, merito uideatur. At è diuerso, qui me ostijs ac tenebris inclusum seruabāt, id agentes, quo scilicet crassior, saginatioq; , ac uehementer corpulentia onustus euaderem: quum interim neq; ipsi contingerent, neq; in lucem producerent, ne uel aspicerer à quopiam, hos dementes & contumeliosos in me iudicabam, quippe qui me nihil cōmeritum tot in uinculis cogerent situ caricq; putrescere, haud intelligentes, quo mox demigrent, me alij cuipiam, cui fortuna fauerit, relicturi. Nec hos igitur probo, sed ne illos quidem, qui nimium facile mihi manus admouent. Sed qui (quod est optimū) mediocritate utantur, uti nec prorsus abstineant, neq; penitus profundant . Etenim illud per Iouem considera Iupiter : Si quis ubi puellulā & formosam lege duxisset uxore, postea neq; obseruet,

nec

nec ulla omnino zelotypia prosequatur, uidelicet si-
 nens illam noctu atq; interdū quocūq; libitum sit ire,
 & quicumq; uoluissent cum his habere rem, uel produ-
 cat potius ultro ut adulteretur, fores aperiens, prosti-
 turusq;, & quoslibet ad illam inuitans, num hic amare
 uidebitur? profecto hoc tu nequaquā dices Iupiter, qui
 sepenumero amorē senseris. Rursum si ingenuā lege
 domū deducat, uti liberos legitimos progeneret, cete-
 rum nec ipse cōtingat florentē aetate, decoramq; uirgi-
 nem, nec aliū sinat aspicere: sed inclusam, orbam, steri-
 lemq; in perpetua uirginitate cōtineat, idq; prae amor-
 re se facere prædicet, & hūc quidē praeferat, pallore,
 corpore exhausto, oculis refugis, num fieri potis est ut
 huiusmodi non desipere uideatur? quippe qui quū libe-
 ris oportuerit operā dare, fruiq; cōiugio, puellā adeo
 formosam atq; amabilē sinat emarcescere, per omnem
 uitam tanq̃ Cereri sacerdotē alens. Huiusmodi & ipse
 indigne fero: quū à nōnullis ignominiose cædor calci-
 bus, laniorq;, atq; exaurior: à nōnullis cōtra perinde
 ut stigmaticus fugitiuus compedibus uincior. I V P.
 Quid est aut quod aduersus illos indigneris, quādoqui-
 dem utriq; pœnas egregias luunt? Alteri quidem dum
 Tantalī in morem, neq; bibere sinuntur neq; edere: sed
 ore sicco duntaxat inbiant auro. Alteri uero dum his
 ceu Phynco cibos Harpyiæ ipsis ē faucib. eripiūt. Sed
 abi iā, Timone multo post hac usus cordatiore P L.
 An ille aliquādo desinet me ceu foraminoso cophino,
 priusquā

priusquam omnino influxerim, data opera exaurire,
 quasi conetur occupare, quo minus influam: ueritus, ne
 si copiosius infundar, ipsum undis obruam? Quo fit, ut
 in Danaidum dolium aquam mihi uidear allaturus, fru-
 straq; infusus, uase non continente liquorem: imò pri-
 us propemodum effuso quod influit, quàm influxerit.
 Adeo latus doli biatus ad effusionem ac liber exitus.
 E V P. Proinde ni biatum istum obturauerit, perpetu-
 amq; perstillationem sistere studuerit, te propediem
 effuso, facile rursum sagum, & ligonem in doli sece re-
 periet: sed interim abite, atq; illum diuitem reddite. Ad-
 tu Mercuri fac meminervis, ut rediēs Cyclopes ex Aet-
 na tecum adducas, quo fulmen cuspide restituta resar-
 ciant. Nam eo nobis acuminato opus fuerit. M E R.
 Eamus Plute. Quid hoc? Num claudicas? Equidē igno-
 rabam ó præclare: te non cæcum modo, uerumetiam
 claudum esse. P L V. Atqui non hoc mihi perpetuum
 Mercuri: uerum si quādo proficiscor à Ioue missus ad
 quempiam, tum nescio quo pacto tardus sum, & utro-
 que claudus pede, ita ut egre ad metam pertingere
 queam: sene nonnunquam interim facto, qui me operie-
 batur. Porro quum discedendū est, alatū uidebis mul-
 to auibus celeriores. Vnde fit, ut uix iam amoto repa-
 gulo, ego iam præconis uoce uictor pronuncier, saltu
 stadium transmensus, ne uidentibus quidem aliquoties
 spectatoribus. M E R. At ista quidem haud uera nar-
 ras: imò ego tibi permultos commemorare queam, qui-
 bus

bus heri ne obulus quidem erat, quo restim emerenti:
 qui hodie repente diuites facti, splendide uiuant: albis
 quadrigis uebantur, quibus ante ne asellus quidē sup-
 peditarit. li tamē purpurati, aurumq; manibus gestan-
 tes obambulant. Qui ne ipsi quidem opinor, credere
 possunt, quin p̄ somniū diuites sint. P L V. Isthæc alia
 res est Mercuri: neq; enim tum meis ipsius ingredior
 pedibus: nec à Ioue, sed à Dite ad istos transmittor: quē
 & ipse nimirum opum largitor est, ac magna donans:
 id quod ipso etiam nomine declarat. Itaq; quoties est
 mihi ab alio ad alium demigrandum: in tabellas inijci-
 unt me: ac diligenter obsignantes sarcinæ in morem
 sublatum transportāt. Interea defunctus ille alicubi in
 ædium tenebricosa parte iacet, uetere linteo in genua
 iniecto tectus, de quo feles digladiantur. Porro qui me
 sperauerant obtinere, in foro operiuntur hiantes: non
 aliter, quàm hirundinem aduolantem stridentes pulli.
 Deinde ubi signum detractum est, & lineus ille funicu-
 lus incisus, apertæq; tabellæ, iamq; nouus dominus pro-
 nunciatus est, siue cognatus quispiam, siue adulator, si-
 ue seruulus obscenus, qui puerili obsequio sauerē eme-
 ruerit, etiam tum mento subraſo, pro uarijs & opipar-
 ris uoluptatibus, quas illi iam exoletus suppeditauer-
 rat, ingens scilicet præmium ferēs generosus quisquis
 ille tandem fuerit, nonnunquam me ipsis cum tabellis
 arreptum, fugiēs adportat commutato nomine: ut qui
 modo Pyrrhias, aut Dromo, aut Tibius: iam Megacles
 aut

aut Megabizus, aut Protarchus appelletur. Caterum illos nequicquam hiantes, seq; mutuū intuentes relinquit: ac uerum luctum agentes, quod eiusmodi Thynnus ex intimo sagenæ sinu sit elapsus, qui non parū magnam escam deuorarit. At hic repente totus in me irruens, homo uitæ mundioris atq; elegantiors rudis, pingui, illotaq; cute, qui cōpedes etiam dum horrescit: & si quis præteriens loro increpet, arrectis stet auribus: quiq; pistrinum, perinde uti templum adoret: non est deinceps tolerandus ijs, quibuscum uiuit: ueram & ingenuos afficit contumelia, & conseruos flagris cedit: experiens, num sibi quoq; similia liceāt, donec aut scortulo cuipiam irrelitus, aut equorū alendorum studio captus, aut adulatoribus sese permittens, deierantibus Nireo formosiores esse, Cecrope Codrōne generosiores, callidiores Ulysse, unum autē uel sedecim pariter Cræsis opulentiorē, momēto temporis semel profundat infelix, quæ minutatim multis ex periurijs, rapinis, flagitijs, fuerant collecta. M E R. Ista fermē sic habent uti narras: uerum ubi tuis ipsius ingrederis pedibus, qui tandem cæcus quum sis uiam inuenire soles? Aut qui dignoscis ad quosnam Iupiter te miserit, dignos illi uisos qui diuitijs abundant? P L V. Enim uero, credis me reperire istos ad quos mittor? M E R. Per Iouem haudquaquam. Neque enim alioqui Aristide præterito, ad Hipponicum & Calliam accessissem, tum ad alios Athenienses, homines ne obulo quīdem

dem estimandos. Ceterum quid facis quandoquidem
 es emissus? P L V. Sursum ac deorsum circumcursans
 oberro, donec imprudens in quempiam incurrero: hic
 autem quisquis ille sit, qui forte primus me nactus sit,
 abducit ac possidet, te Mercuri pro lucro præter spem
 obiecto uenerans atq; adorās. M E R. Num ergo falli-
 litur Iupiter: qui quidem credat ex ipsius animi senten-
 tia, ditari abs te hos, quos ille dignos existimarit qui
 ditescerent? P L V. Et iure quidem optimo fallitur ô
 bone: quippe qui quā me cæcum esse non ignoret emit-
 tat uestigatū rem usq; adeo repertu difficilem, & iam
 olim è uita sublatam, quam ne Lynceus quidem facile
 inueniret, quæ nimirum adeo obscura sit, ac minuta.
 Itaq; quum rari sint boni, improbi porrò in ciuitati-
 bus omnia obtineant, oberrans facile in huiusmodi
 mortales incurro, ac retibus illorum illigor. M E R.
 At qui sit, ut quoties eos deseris, celeriter aufugias quā-
 uis sis ignarus? P L V. Tum demum acutum cerno,
 pedibusq; ualco, ubi ad fugam tempus inuitat. M E R.
 Iam illud quoq; mihi responde, qui sit, ut quum sis ocu-
 lis captus (dicendum enim est) præterea pallidus, po-
 stremo claudus, tam multos habeas amantes, adeo ut
 omnes in te defigant oculos? & si potiantur, felices ui-
 deantur, sin frustrentur, non sustineant uiuere? Ex his
 equidem non paucos noui, qui sic perditæ te amarint,
 ut se æreo è scopulo piscosi in æquoris alta, præcipi-
 tes abiecerint, rati fastidiri sese abs te, propterea quod
 illos

illos nullo pacto respexisses. Quamq̃ sat scio, tu quoq̃ fateberis, si quo modo tibi ipsi notus es, scire istos, qui eiusmodi amore sunt dementati. P L V. At enim credis me, qualis sum, talem istis uideri, nempe claudum, aut cecum, aut si quid aliud adest mihi uitij. M E R. Quid ni ó Plute? nisi forte & ipsi omnes cæci sunt. P L V. Haud cæci quidem, ó optime, uerum inscitia, errorq̃; quæ nunc occupant omnia, illis offundunt tenebras: ad hæc ipse quoq̃; ne per omnia deformis sim, persona uehementer amabili tectus inaurata, gemmisq̃; picturata, ac uersicoloribus amictus eis occurro: at illi rati sese natiui uultus uenustatem aspicere, amore capiuntur, dispercuntq̃; nisi potiantur. Quod si quis me toto corpore renudatum illis ostenderit, dubio procul futurum sit ut se ipsi damnent, qui tantopere cæcutierint, adamantes res neutiq̃ amandas ac foedas. M E R. Quid ergo posteaquam eò peruentum est ut iam diuites euaserint, iamq̃; personam sibi circumposuerint, rursus falluntur? Adeo ut si quis illis detrabere conetur, penè caput potius, quàm personam abijciat? Neq̃; enim uerisimile est etiam tum illos ignorare, auro bracteata esse formam, quum intus cuncta inspexerint. P L V. Ad id non parum multæ res, ó Mercuri, mihi sunt adiumento. M E R. Quæ nam? P L V. Simulatq̃; qui me primum nactus est, apertis foribus exceperit, clanculum unà mecum introit elatio, uercordia, iactantia, mollities, uolentia, dolus, atq̃; alia item innumera/bilia

filia: à quibus omnibus posteaquam est animus occu-
 patus, iam admiratur quæ neutiquam sunt admiranda,
 & appetit ea quæ sunt fugienda, meq; cunctorum illo-
 rum quæ introierant, malorum patrem stupet, illorum
 satellitio uallatum, quiduis potius passurus, quàm uti
 me compellatur reijcere. M E R. Ut leuis ac lubricus
 es Plute, retentu difficilis, ac fugax, neq; ullā præbens
 ansam certam quo prensus tenere: sed nescio quomo-
 do anguillarum ac serpentum in morem inter digitos
 elaberis. At è diuerso paupertas, viscosa, prensu facilis,
 totoq; corpore mille uncus gerit hamos, ut qui tetige-
 rint, illico hæreant, nec facile queant auelli. Verum in-
 terea dū nugamur, rem baud paruā omisimus. P L V.
 Quam? M E R. Nempe quia thesaurum non adduxe-
 rimus, quo uel in primis erat opus. P L V. Ist hac qui-
 dem ex parte bono sis animo. Nam non nisi in terra re-
 licto illo ad uos ascendere soleo: iussuq; intus manere fo-
 ribus occlusis, neq; cuiquam aperire, nisi me uociferan-
 tem audierit. M E R. Iam igitur Atticam adeamus.
 Tu me consequitor chlamydi adhærens, donec extre-
 mam uiam attigerimus. P L V. Recte facis Mercuri,
 quū me per uiam ducis. Etenim si me desereres, forsitan
 oberrans in Hyperbolū aut Cleonem inciderem. Sed
 quis hic stridor ceu ferri saxo impacti? M E R. Timon
 hic est, qui proxime montanum & petricosum fodit
 solū? Pape: adest & Paupertas, & Labor ille, tum Ro-
 bur, Sapientia, Fortitudo, atq; id genus aliorū turba:

L V C. p quorum

quorum omnium agmen Fames cogit, longe præstantius quàm tui sint satellites. P L V. Quin igitur quàm ocysime discedimus Mercuri? Neq; enim ullum operæ præciū fecerimus cum homine eiusmodi uallato exercitu. M E R. Secus uisum est Ioui: quare ne metu deterreamur. P A V P E R T A S. Quo hunc nunc Argicida manu abducis? M E R. Ad hunc Timonem, ad quem à Ioue sumus ire iussi. P A V. Ita ne rursus Plutus ad Timonem? posteaquam ego hunc antea delitijs male corruptū suscepi: cōmendansq; Sapientiæ & Labori, strenuū, multiq; præcij uirū reddidi? Adeo ne despicienda, iniuriæq; idonea uobis Paupertas iudicor: ut hunc, quæ mihi unica erat possessio, eripiat, iam exactissima cura ad uirtutem ex cultum? ut Plutus hic ubi denuo susceperit, per contumeliā & arrogantiam illi manu iniecta, talem reddiderit, qualis erat dudū, mollem & ignauum, ac ueracem: rursus mihi restituat, ubi iam nihili factus erit, & reijculus? M E R. Sic ō Paupertas, Ioui placitū est. P A V. Equidem ab eo. At nos Labor & Sapientia, reliquiq;, consequimini me. Porro hic breui cognoscet, qualis in se fuerim, quam nunc relinquet: nempe adiutrix bona, & rerū optimarum doctrix. Qui cum donec habuit cōmercium, sano corpore, ualentiq; animo perseverauit: uirilē exigens uitā, & ad sese respiciēs: supernacua autē & uulgaria ista aliena, ita ut sunt, existimans. M E R. Discedunt illi: nos ad eum adeamus. T I M. Quinam estis, ō scelerati

sti? aut qua gratia huc aduenistis homini operario mer-
cenarioq; negociū exhibituri? uerum haudquaquā læ-
ti abibitis, scelesti ut estis omnes: nam ego uos illico glō-
bis et saxis petitos cōminuam. M E R. Nequaquam
ò Timon, ne serito, neq; enim series mortales: uerū ego
sum Mercurius, hic Plutus. Misit nos Iupiter, uotis tu-
is exauditis. Quare, quod bene uertat, opes accipe, de-
sistens à laboribus. T I M. Atqui uos iam ploraueritis,
etiam si dii sitis ut dicitis. Siquidē odi pariter omnes,
tum deos, tum homines. Sed hunc cecū quisquis hic fu-
erit, mihi certū est ligone impacto cōminuere. P L V.
Abeamus per Iouem Mercuri: quandoquidē hic homo
mihi uidetur non mediocriter insanire, ne malo quopi-
am accepto discedam. M E R. Ne quid ferociter Ti-
mon: quin exue potius penitus istam ferocitatē, asperi-
tatemq;, ac manibus obuijs excipe bonā fortunā: rur-
sum diues esto: rursus Atheniensium princeps, et ingra-
tos illos despice, quū solus florebis. T I M. Nihil mi-
hi uobis est opus, ne obturbate. Sat opū mihi ligo: præ-
terea fortunatissimus sum, si nemo propius ad me ac-
cesserit. M E R. Ad cōne quæso inhumaniter?

Hæc ego sæua Ioui refro atq; immania dicta?
Atqui par erat forsitan homines tibi haberi inuisos, ut
qui tam multa indigna in te cōmisissent: deos odio te
prosequi nequaquā erat consentaneū, quū illi tantopere
tui curam agant. T I M. At tibi Mercuri, Iouiq;, quod
me respicitis, plurimam equidem habeo gratiam: ceter

ceterum hunc Plutum nequaquam recepero. M E R. Quid ita? T I M. Quoniam pridem innumerabilium malorum hic mihi fuit autor, quum me assentatoribus proderet, insidiatores in me inuitaret, cōflaret odium, illecebris corrumpere, inuidiæ obnoxium redderet: deniq; quū repente me adeo perfide ac proditorie destituerit. Contra, paupertas optima, me laboribus viro dignissimis exercens, mecumq; uere & libere conuiuens, & quibus opus erat suppeditauit laboranti, & uulgaria ista docuit contemnere, effecitq; ut mihi uitæ spes omnis ex me ipso penderet, demonstrans quænam essent opes uere meæ: nempe quas neq; adulator assentans, neq; sycophanta minitās, neq; plebes irritata, neque concionator suffragiorū autor, neq; tyrannus intentus insidijs queat eripere. Itaq; iam ualidus effectus ob laborem, dum hunc agellum gnauiter exerceo, neque quicquam eorum quæ sunt in ciuitate malorū aspicio, abunde magnum & sufficientem uictum mihi ligo suppeditat. Quare tu Mercuri, quā uenisti uiam remetiens, recurre, unā tecū Plutū adducens ad Iouē. Illud mihi sat fuerit, si effecerit ut omnes mortales per omnem ætatem eiulent. M E R. Nequaquam ó bone, neq; enim omnes ad eiulandum sunt accommodi. Quin tu iracunda pueriliaq; ista missa face, ac Plutum excipe: non sunt reiiciēda munera, quæ à Ioue profisciscuntur. P L V. Vin' Timon ut contra te partes defendam meas, an grauius feres si quid dixerō? T I M. Dico, ne multis

multis tamen, neq; cum proœmijs, quemadmodũ per-
ditissimi isti solẽt Oratores. Nam huius Mercurij gra-
tia te feram paucis dicentem. P L V T. Atqui multis
mihi potius erat dicendum, tot nominibus abs te accu-
sato. Attamen uide, num qua in re te quemadmodum
ais læserim: qui quidem dulcissimarũ quarumq; rerum
tibi extiterim autor, opifexq; autoritatis, præsentia,
coronarum, aliarum item uoluptatum: mea opera con-
spicius eras, celebris & obseruandus. Caterum si quid
molesti ab adulatoribus accidit, non mihi potes impu-
tare: quin ipse magis abs te sum affectus contumelia,
propterea quod me tam ignominiose uiris illis execra-
tis suppeditaris: qui te mirabatur, ac prestigijs demen-
tabant, mibiq; modis omnibus insidias struebant. Por-
rò quod extremo loco dixisti, te à me proditum, deser-
tumq; fuisse: istud criminis in te possum retorquere,
quum ipse sim modis omnibus à te reiectus, præceptsq;
exactus ex ædibus. Vnde pro molli chlāmyde, sagum
istud charissima * bi paupertas circumposuit. Itaq; te-
stis est mihi hic Mercurius, quanto per Iouem oraue-
rim ne ad te uenirem, qui tam hostiliter esses in me de-
bacchatus. M E R. At nunc uidet Plute, in cuiusmodi
hominem sit commutatus. Proinde audacter cum illo
consuetudinem age. Tu uero fode ita ut facis. Tu inter-
rim thesaurum sub ligonem adducito. Audiet enim si
tu accersueris. T I M. Parendũ est Mercuri, rursusq;
ditescendum. Quid enim facias quum dii compellant?

p s tamen

tamen uide, in quas turbas me miserū conijcies: qui quidem quū ad hunc usq; diem felicissime uixerim, tantū auri repēte sum accepturus, nihil cōmeritus mali, tantūq; curarum suscepturus. M E R. Sustine Timon mea gratia, tametsi graue est isthuc, atq; intolerandū: quo uidelicet palpones illi prae inuidia rūpantur. Ego porrò superata Aetna in coelum reuolauero. P L V. Abijt ille quidem sicut apparet. Nam ex alarum remigio facio coniecturam. Tu uero hic operire, siquidem digressus Thesaurum ad te transmittam, sed feri fortius: tibi loquor auri Thesauri, Timoni huic audiens esto, offerq; temet eruendum. Fodi Timon altius impingens. Ceterum ego à uobis digredior. T I M. Age iam o ligo, nunc mihi tuas uires explica, neq; defatigare, dum ex abdito Thesaurū in apertū euocarīs. Hem prodigiorum autor Iupiter, amici Corybantes, ac lucifer Mercuri, undenam auri tantum? Num somnium hoc est? Metuo ne carbones reperturus sim experrectus. Atqui aurum profecto est insigne, fuluum, graue, & aspectu multo iucundissimum.

Pulcherrima Aurum faustitas mortalibus.

Quippe quod ignis in morē ardes, noctesq; & dies renides. Ades o mihi charissimū desideratissimumq; nūc demū credo uel Iouem ipsum olim aurū esse factū. Etenim quæ tandem uirgo non exporrecto sinu usq; adeo formosum amatorem excipiat, per tegulas illapsū? o Mida Cræseq;, ac munera Delphico in templo dicant:

ta: ut

ta: ut nihil eratis si cum Timone, cumq; Timonis opibus conferamini: cui ne Persarum quidem rex par est. O ligo, sagum charissimū, uos huic Pani suspendi commodum est. At ego q̄maxime semotū mercatus agrū, turriculaq; seruandi auri gratia constructa, uni mihi affatim uixero: sepulchrū item inibi mihi defuncto parare est sententia. Hæc igitur decreta sunt, placitaq; in reliquum uite: seiunctio, ignorantia, fastidium erga mortales omnes. Porro amicus, hospes, sodalis, aut arma misericordie, mere nuge. Tum commiserari lachrymantem, suppeditare egētibus, iniquitas, ac morū subuersio: at uita solitaria, qualis est lupis: unus sibi amicus Timon: ceteri omnes hostes, et insidiarum machinatores. Cum horum quopiam congregi, piaculū: adeo ut si quem aspexero dūtaxat, inauspicatus sit ille dies. In summa: non alio nobis habentur loco, quàm signa sæxæ, aræ æue: neq; fœcialem ab illis missum recipiamus, neq; fœdera feriamus. Solitudo terminus esto. Ceterū tribules, cognati, populares: postremo patria ipsa, frigida quædam et sterilia nomina, stultorumq; mortaliū gloriæ: solus Timon diues esto: despiciat omnes: solus ipse secū oblectetur, liber ab assentationibus, et onerosis laudibus dijs sacra faciat: epuletur solus, sibi ipsi uicinus, sibi particeps, excutens sese ab alijs. Ac semel decretum esto: ut unus se ipsum comiter accipiat, si moriendū sit, aut necesse habeat sibi ipsi coronā ad mouere. Nullumq; nomen sit dulcius, q̄ Misanthropi,

id est, hominum osoris. Morum autem notæ, difficultas
 asperitas, feritas, iracūdia, inhumanitas : quod si quem
 conspexero incendio conflagentē, obtestantemq; quo
 restinguam, pice olcoq; restinguere : rursus si quem
 flumen undis abstulerit, isq; manus porrigens, implo-
 ret ut retineatur: hunc quoq; demerso capite propelle-
 re, ne possit emicare: hunc ad modum par pari relatu-
 rus est. Hanc legem Timon tulit Echecratides Colyt-
 tensis: & concionis subscripsit suffragijs idem ille Ti-
 mon. Age hæc decreta sunt: hæc fortiter tucamur. Cæ-
 terum magno emerim ut id omnibus innotescat, quod
 opibus abūdo: nam illa res illos præfocauerit: sed quid
 illud? Hem quæ trepidatio? undiq; concurrunt, pulue-
 rulenti atq; anhelī, haud scio unde aurū odorati. Vtrū
 igitur hoc cōscenso colle saxis eos abigo, è sublimi de-
 iaculans: an hac tantum in re legem uiolabimus, ut se-
 mel cum illis congregiamur: ut magis angantur, fasti-
 diti, repulsiq; ? Ita satius esse duco. Itaq; restemus quo
 illos iam excipiamus. Age prospiciam: primus eorum
 iste quis est? Nempe Gnatonides adulator, qui mihi nu-
 per cœnam petenti, funem porrexit, quum apud me sæ-
 penumero solida dolia uomuerit. Sed bene est quod ad
 me uenit: nam primus omnium uapulabit. G N A T O .
 An non dixi Timonem uirum bonum non neglecturos
 esse deos? Salue Timon formosissime, iucundissime, con-
 uiuator bellissime. T I M . Scilicet & tu Gnatonides,
 uulturum omnium edacissime atq; hominum perditis-
 sime

Sine. G N A . Semper tibi grata dicacitas. Sed ubi com-
 potamus? Nam nouam tibi adfero cantilenam, ex his
 quos nuper didici dithyrambis. T I M . Atqui elegos
 canes, admodum miserabiles, ab hoc doctus ligone.
 G N A . Quid istuc? Feris ó Timon? Attestor. ó Her-
 cules: hei hei in ius te uoco apud Arcopagitas, qui uul-
 nus dederis. T I M . Atqui si cunctere paulisper, mox
 cedis me reum ages. G N A . Nequaquã, quin tu pla-
 ne uulneri medere, paululo auri inuncto. Mirum enim
 in modum presentaneũ id est remediũ. T I M . Etiam
 manes? G N A . Ab eo. At tibi male sit, qui quidem ex
 uiro commodo tam saeuus factus sis. T I M . Quis hic
 est qui accedit recaluaſter ille? Philiaſes, aſſentatoriũ
 omnium execratiffimus. Hic quum à me ſolidum acce-
 perit fundum, tum filia in dotem talenta duo, laudati-
 onis præmium, quum me canentem reliquis ſilentibus
 omnibus ſolus maiorem in modum extuliſſet, deiciens
 me uel oloribus magis canorum, ubi me pridem egro-
 tum conſpexiſſet: nam adieram oraturus ut mei curam
 ageret: plagas etiam egregius ille uir impexit. P H I /
 L I A D E S . O impudentiam, nunc demum Timonem
 agnoſcitis: nunc Gnatonides amicus & conuiua: enim-
 uero habet ille digna ſe, quando quidem immemor eſt.
 atq; ingratus. At nos qui iam olim conuiſtores ſumus
 æquales ac populares: tamen modeſte agimus, ne inſu-
 lire uideamur. Salue herc, fac ut iſtos aduſatores ſacri-
 legos obſerues, qui nuſq̃ adſunt niſi in mēſa: præterea &

coruis nihil differunt. Neq; post hac huius ætatis mortaliū ulli fidendū est. Omnes ingrati, & scelesti. At ego quum tibi talentum adducerem, quo posses ad ea quæ uelles uti, in uia accepi, te summas quasdam opes esse nactum. Proinde accessi his de rebus admoniturus te. quanquam tibi forsitan me monitore nihil erat opus, uero nimirum adeo prudenti, ut uel Nestori ipsi, si necesse est, consilium dare queas. TIM. Ita fiet Philiades, sed age, accede quo te ligone comiter accipiam. PHI. Viri, caput mihi comminutum est ab hoc ingrato, propterea quod cum ea quæ in rem illius erant, admonui. TIM. Ecce tertius huc orator Demæas se recepit, tabulas dextra gestans, aitq; se mihi cognatum esse. Hic una die de meo sedecim talenta ciuitati dependit: nam damnatus erat, ac uinctus. At quum soluendo nō esset, ego misertus illum redemi. Porro quum illi sorte obuenisset, ut Erechtheidi tribui distribueret ærariū, atq; ego adiens, id quod ad me redibat poscerem, negabat se ciuem nosse me. DEM. Salue Timon: præcipuū generis tui præsidium, fulcimentum Atheniensium, defensor saculum Græciæ. Profecto iamdudum te populus frequens, & utraq; curia operitur. Sed prius decretū audi, quod de te conscripsi. Quandoquidem Timon Echeeratide filius, Colyttensis, uir nō modo probus & integer, uerumetiam sapiens, quantum alius in Græcia nemo, nunquam per omnē uitam destitit optime de Rep. mereri: Tum autem in olympicis uicit pugil, & lucta cursuq;

cursuq; die eodem, ad hæc solenni quadriga, equestriq;
 certamine. TIM. At ego ne spectator quidem unquã
 in olympicis sedi. DEM. Quid tũ? spectabis posthac,
 sed ista communia addi satius est. Tum anno superio-
 re apud Acharnenses pro Rep. fortissime se gessit, &
 Peloponensium duas acies concidit. TIM. Qua ratio-
 ne? Quippe qui nec unquam arma gesserim, neq; un-
 quam militiæ dederim nomen. DEM. Modeste tu qui-
 dem de teipso loqueris, nos tamẽ ingrati futuri sumus,
 nisi meminerimus. Præterea scribendis plebiscitis, &
 in consultationibus, & in administrandis bellis non me-
 diocrem utilitatem attulit Reipub. His de causis om-
 nibus uisum est, curiæ, plebi, magistratibus tributim, ple-
 beijs singulatim, communiter uniuersis, aureum statue-
 re Timonem iuxta Palladem in arce: fulmen dextera
 tenentem: radijs tempora ambientibus, utq; septem au-
 reis coronis coronetur, hæq; coronæ hodie in Diony-
 sijs per Tragædos novos promulgentur. Siquidem ho-
 die, illi Dionysia sunt agenda. Dixit hoc suffragium
 Demeas orator, propterea quod cognatus illius pro-
 pinquus, ac discipulus eius sit. Nam & orator opti-
 mus Timon: præterea quicquid uoluerit. Hoc igitur
 tibi suffragium, sed utinam & filium meum ad te
 pariter adduxissem, quem tuo nomine Timonem ap-
 pellavi. TIM. Qui potes Demea, quum ne uxorem
 quidem duxeris unquam, quantum nobis scire licuit?
 TIM. At ducã, nouo incunte anno, si deus permiserit,
 liberisq;

liberisq; operam dabo. Tum quod erit natum (erit autem masculus) Timonem nuncupabo. TIM. An uxorem tu sis ducturus, equidem haud scio, tanta à me plaga accepta. DEM. Hei mihi. Quid hoc est rei? Tyrannidem Timon occipias? pulsasq; eos qui sunt ingenui, ipse nec ingenuus planè, nec ciuis: uerum propediè poenas daturus, quàm alijs nominibus, tum quod arcem incenderis? TIM. Atqui non conflagrauit arx scelestæ. Proinde palàm est, te calumniatorè agere. DEM. Verum effosso arario diues effectus es. TIM. Atqui non effossum isthuc, unde ne hæc quidem probabiliter abs te dicuntur. DEM. Verum effodietur posthac, sed tu interim omnia quæ in eo condita, possides. TIM. Alteram itaq; plagam accipe. DEM. Hei scapulis meis. TIM. Ne uociferare, alioqui et tertiam tibi illidam. Etenim res planè ridicula mihi acciderit, si quum inermis duas Lacedæmoniorum acies fuderim, unum scelestum hominem non protrihero. Tum frustra uicerim in olympijs, et pugil et palæstrites. Sed quid hoc? An non philosophus Thrasycles hic est? profecto ipse est, promissa barba, subductisq; supercilijs, et magnum quiddam secum murmurans accedit, Titanicum obtuens, cæsariem per scapulas fluentem uentilās, alter quidam Boreas, aut Triton, quales eos Zeussis depinxit. Hic habitu frugalis, incessu moderatus, amictu modestus, mane mirum quàm multa de uirtute differit, damans eos, qui uoluptate capiuntur, frugalitatem lau-

dans

dans, at ubi lotus ad cœnam uenit, puerq; ingentem illi
 calicem porrexit, meraciore autem maxime gaudet.
 perinde ut Lethes aquam ebibens, à dilucularijs illis
 disputationibus diuersissima quæ sint exhibet, dum mi
 lui instar præripit obsonia, & proximum cubito opo
 posito arcens, mento interim cōdimentis oppleto, dum
 canum ritu ingurgitat, prono incumbens corpore: per
 inde atq; in patinis uirtutem inuenturum sese speret,
 dumq; usque adeo diligenter catinos extergit indice di
 gito, ut ne paululum quidem reliquiarum sinat adhae
 rere, nunquam non querulus, tanquam deteriore par
 tem acceperit, uel si totam placentam, aut suam solus
 omnium accipiat, qui quidem edacitatis & insatiabilē
 tatis est fructus, temulētus, uinoq; bacchatus, nō ad can
 tum modo, saltationemq; uerum ad conuicium usq;, &
 iracundiam. Ad hæc multus inter pocula sermo (tum
 enim uel maxime) de temperantia, sobrietateq;, atque
 ista quidem loquitur, quum iam à mero male affectus
 ridicule balbutit. Accedit his deinde uomitus. Postre
 mo sublatum eum de conuiuio effrunt aliqui, ambabus
 manibus tibicinæ inherentē. Quanquam alioqui ne so
 brius quidem ulli primariorum cesserit, uel mendacio,
 uel confidentia, uel auaricia. Quin & inter assentato
 res primas tenet, peierat promptissime, anteit impostu
 ra, comitatur impudentia. In summa prorsus admiran
 dum quoddam spectaculum est, omni ex parte exactū,
 uariēq; absolutū: proinde nō ciulabit clarius uidelicet
 quum

quum sit modestus. Quid hoc? papa, tandē nobis Thy-
 sycles? T H R. Non hoc animo ad te uenio Timon, quo
 pleriq; isti, qui nimirū opes admirati tuas, argenti, au-
 ri, opiparorum conuiuiorum adducti spe concurrunt,
 multaq; assentatione deliniunt te, hominē uidelicet sim-
 plicem, facileq; impartientem id quod adest. Siquidem
 baud ignoras offam mihi in cenam sat esse, tum opso-
 rium suauissimum cape aut nasturcium, aut si quando
 lubeat lautius epulari, pusillum salis. Porro potū fons
 Athenis nouem saliens uenis suppeditat. Tum pallium
 hoc quauis purpura potius. Nam aurum nibilo magis
 apud me in precio est quā calculi qui sunt in littori-
 bus. Sed tua ipsius gratia huc me contuli, ut ne te sub-
 uerterit pessima ista, atq; insidiosissima res opulentia:
 quippe quæ multis saepenumero immedicabilium malo-
 rum extiterit causa. Etenim si me audies, potissimum
 opes uniuersas in mare præcipitabis, utpote quibus ni-
 hil sit opus bono uiro, quiq; philosophiæ possit opes præ-
 spicere. Ne tamen in altum ô bone, sed ferme ad pubem
 usq; ingressus, paulo ultra solum fluctibus opertū, me
 quidem uno spectante. Quod si hoc non uis, tute igitur
 eas potiore uia ex ædibus eijcito, ac ne obolum quidem
 tibi facias reliquū, uidelicet largiens ijs, quicunq; opus
 habent, huic quinq; drachmas, illi minam, alij talentū.
 Porro si qui erit philosophus, hunc æquum est duplam
 aut triplam ferre portionem: quanquam hoc quidē mi-
 hi non mea ipsius gratia postulo, sed quo amicis, si quā
 egebunt

egebunt, donem: sat est si modo peram hanc largitione tua expleueris, ne duos quidem modios Aeginiticos capientem. Nam paucis contentū, modestumq; conuenit esse eū qui philosophatur, neq; quicquam ultra peram cogitare. T I M. Equidem ista quæ dicis probo Thrasycles: ergo si uidetur, priusquam peram expleam, age tibi caput opplebo tuberibus, posteaquam ligone sum mensus. T H R. O libertas, ô leges, pulsamur ab impurissimo libera in ciuitate? T I M. Quid stomacharis ô bone Thrasycles? num te defraudaui? At qui adijcias ultra mensuram Choenices quatuor: sed quid hoc negocij? Complures simul adueniūt. Blepsias ille, et Laches, et Gniphon, breuiter agmen eorum qui uapulabunt. Itaq; quin ego in rupem hanc conscendo, ac ligonē quidem iam dudum fatigatum, paulisper interquiescere sino? At ipse plurimis congestis saxis, procul eos lapidū grandine peto. B L E P S I A S. Ne iace Timon, abimus enim. T I M. At uos quidem nec citra sanguinem, nec absq; uulneribus.

ERASMVS ROTERO-

DAMVS RICHARDO VVIT-

forde Britanno, docto et cum primis

iucundo amico, S P D

V M annis iam aliquot totus Græcanicis
 C in literis fuerim Richarde charissime, nu-
 per quo cū literis Latinis redirem in gra-
 tiam

tiam, Latine declamare cœpi, idq; impulsore Thomâ Moro, cuius (uti scis) tanta est facundia, ut nihil nō possit persuadere uel hosti: tanta autem hominem charitate complector, ut etiam si saltare me, restimq; ductare iubeat, sim non grauatim obtemperaturus. Tractat ille idem argumentum, & ita tractat, ut nullus sit omnino locus, quem non excutiat eruatq;. Neq; enim arbitror (nisi me uehemens in illum fallit amor) unquam naturam finxisse ingenium hoc uno presentius, promptius, oculatius, argutius, breuiterq; dotibus omnigenis absolutius. Accedit lingua ingenio par, tum morum mira festiuitas, salis plurimum, sed candidi duntaxat, ut nēhil in eo desideres quod ad absolutum pertineat patrum. Quare non hoc animo laborem hunc suscepi, ut tantum artificem uel æquarem, uel uincerem, sed uti cum amico omnium dulcissimo, qui cum libenter soleo seria ludicraq; miscere, in hac ingeniorū palestra quasi colluctarer: idq; feci eo libentius, quod magnopere cupiam hoc exercicij genus, quo nullū aliud æquæ frugiferum, in ludis nostris aliquando instaurari. Neque enim aliud esse in causa puto, quod hac nostra tempestate quum tam multi sint, qui scriptores eloquentissimos euoluant, tam pauci tamen existant, qui non infan-
tissimi uideantur, si quando res oratorem poposcerit. Quod si tum Ciceronis Fabijq; autoritatem, tum ueterum exemplum sequuti, ὥς τοιαύτας μέλει τὰς diligenter à pueris exerceremur, non esset (opinor) tanta
dicendi

dicendi inopia, tam miserranda infantia, tam pudenda
balbuties etiam in his qui literas oratorias publice pro
fitentur. Nostram declamationem ita leges, ut eam me
pauculis diebus lusisse cogites, non scripsisse. Hortor
autem ut et Moricam conferas, itaq; iudic s, num quid
in stilo sit discriminis inter hos, quos tu ingenio, mori-
bus, affectibus, studiis usque adeo similes esse dicere sole-
bas, ut negares ullos gemellos magis inter se similes re-
periri posse. Vtrunq; certe ex equo amas, utriq; vicis-
sim ex equo charus. Vale meum delictum Richarde
festinissime. Ruri, ad Calendas Maias, M D VI

LVCIANI TYRAN-

NICIDA, DES. ERASMO RO-

terodamo interprete.

ARGVMENTVM DECLAMATIONIS

Quidam in arcem ascendit, uti tyrannum occideret, atque
ipsum quidem non reperit, verum filium eius interemit, gladi-
umque in vulnere reliquit. Adueniens tyrannus, ubi filium ex-
tinctum conspexit, eodem ense necem sibi consciscit. Is qui as-
cenderat, tyrannique filium peremerat, præmium tanquam ty-
rannicida petit.

DECLAMATIO

V V M duos eodem die tyrannos occide-
rim iudices, alterũ quidem ætate iam as-
secta, alterum æuo florentem, & ad sceles-

LVC. q rwm

rum successionem capeffendam paratum,unicum tamē pro ambobus prēmium petitū uenio,qui quidem unus omnium quotquot unquam tyrannicide fuerunt,unico uulnere duos maleficos fuerim amolitus,neciq; dederim,filium uidelicet ense,patrem indulgenti charitate qua filiū adamabat. Itaq; tyrannus pro his quæ commisit,abunde magnas poenas nobis depēdit:quippe qui et uiuus affexerit,filium prius morte sublatū,et quod est omnium maxime nouum,compulsus sit deniq; ipse sui tyrannicida fieri. At filius illius mea quidem manu peremptus est,ceterū occisus alteram ad cadem operam mihi suam commodauit,dum qui uiuo patri scelerum socius fuerat,eiusdem post mortem (quatenus licuit) extitit parricida. Ego itaq; sum is qui tyrannidē sustuli,pariterq; mecum gladius,quo cuncta confecta sunt,meus:tametsi cedis ordinem commutarim,ac morem modumq; nouarim conficiendi sceleratos:nempe hunc qui ualentior erat,ac sese defendere poterat,ipse perimens,porrò senem soli gladio reseruās. His igitur de causis et amplius quiddam à uobis me consequuturum arbitrabar,præmiaq; laturum,quæ numero æquarent eos qui essent interempti:utpote qui non præsentibus modo malis uos leuarim,uerumetiam futurorum formidine,quiq; stabilem pepererim libertatem,nullo relicto qui scelerum capeffat successionem. Verum interim tantis rebus strenue peractis,in discrimen adducor,ne premio fraudatus à uobis discedam,ac ne solus
non

non feram mercedem, quam leges à me seruata præstent. At qui contradicit, is mihi uidetur nō Reipublicæ studio quemadmodum ait) hoc facere, sed quod extinguitos esse illos grauitè ferat, atque eum qui illis mortis auctor extitit, ulcisci conetur. Vos igitur iudices mihi paulisper attendite, dum tyrannidis mala tametsi ipsi optime nostis, commemoro. Siquidem hoc pacto futurum est, ut & beneficij mei magnitudinem intelligatis, & ipsi plus capialis uoluptatis, reputantes nimirum quibus sitis leuati malis. Neq; enim quemadmodū alijs quibusdam sæpenumero accidit, itidem & nos simplicem tyrannidem atq; unicam seruitutem sustinebamus, nec unius domini uolentiam tolerabamus: uerum soli omnium quos similis habuit calamitas, duos pro uno tyrannos habebamus, & in geminas contumelias distrahebamur infelices. Porro senex multo erat moderatior, quippe ad iras lentior, ad supplicia segnior, & ad cupiditates tardior: utpote cui iam ætas uehementiam impetus cohiberet, uoluptatumq; cupiditates refrenaret. Quin ad suscipienda maleficia filij instinctu nolens impelli ferebatur, ipse alioqui non admodum tyrannicus, nisi quod illi morem gerebat. Siquidem indulgens in filium supra quàm credi queat erat, id quod re declarauit, ita ut filius illi esset omnia. illi parebat, per uim faciebat quicquid ille iusserat: supplicio afficiebat quoscunque præceperat, ac prorsus in omnibus illi obsequundabat. In summa, filius in

patrem tyrannum quendam agebat, pater filij cupiditatum satellites erat. Tametsi huic propter ætatem honorem cedebat adolescens, soloq; imperij nomine temperabat, tamen res & caput tyrannidis erat ipse. Et quanquam tutamentum presidiumq; principatui ab illo mutuaretur, scelerum tamen emolumentis solus fruebatur. Ille erat qui satellites continebat, qui custodias obtinebat, qui tyrannidem affectantes e medio tollebat, qui insidias formidabat, ille qui castrabat ephēbos, qui cōiugia uiolabat, illi uirgines producebantur. Tum si quæ cedes, si quæ exilia, si quæ pecuniarum expilationes, delationes, contumeliæ, ea omnia iuuenis temeritate gerebantur. Porro senex illi obsequebatur, comitemq; scelerū sese præbebat, ac cōprobabat dumtaxat filij sui flagitia. Itaq; quū ea res nobis erat intoleranda, propterea quod quū animi cupiditatibus ex imperio potestas accedit, nullum flagitijs modum imponunt: tum illud in primis discruciabatur, quod prospicere mus diuturnam, uel æternam potius seruitutem eam futuram, & per successionem alij post alium domino tradendam Remp. populumq; homini scelesto hereditatis instar obuenturum. Nam id alijs spem nō exiguam facit, quod apud sese reputant, q̄ inter se dicunt: at mox coercebitur, at mox demorietur, paulo post liberi sumus futuri. Verū de his nihil eiusmodi sperabatur, quin potius iam intuebamur paratū tyrannidis heredem. Vnde factum est, ut ne aggredi quidē quisquam fortiū

cuius

ciuiū, & qui eadem quæ ego animo statuisſet, auderet. Sed deſperabatur ab uniuerſis libertas, atq; inexpugnabilis tyrannis uidebatur: quippe quum eſſet cum tam multis conſtigendum ac dimicandū. At me nihil iſta deterruerunt, neq; perpensa negocij difficultate refugi, neq; ad ſuſcipiendum diſcrimen trepidavi: uerum ſolus, ſolus inquam aduerſus adeo ualidam uariamq; tyrannidem: uel non ſolus potius, ſed gladio comite conſcendi: quippe qui mihi ſit auxiliatus, mecumq; ex parte tyrannum interemerit, quum mors mihi interim ob oculos obuerſabatur: at ē diuerſo perpendenti, quod publicam libertatem mea cæde redempturus eſſem. Ergo ubi in primam iruiſſem cuſtodiam, neq; mediocri negotio ſatellites ſubmouiſſem: occidēs interim, in quem incurriſſem, & quicquid obſiſteret amolienſ, ad ipſum negocij caput ferebar, ad unicum tyrannidis robur, ad noſtrarum calamitatum fontem. atq; irrupto arcis propugnaculo, quum uiderem illum fortiter tuentem ſeſe, multisq; uulneribus reſiſtentem, tamen occidi. Et iam tum erat ſublata tyrannis, iam tum mihi conſectum facinus. Ex eo tempore liberi omnes, niſi quod reliquus adhuc erat ſenex ſolus, inermis, nudatus cuſtodijs: iam quæ amiſſo magno illo ſuo ſatellite deſertus, neq; deinde dignus forti dextra. Ibi nimirum mecum ipſe iudices, hæc animo reputabam. Cuncta mihi pulchre habent, cuncta conſecta ſunt, cuncta eò quò deſtinaram. perduſta. At cum qui reliquus eſt, quo tandem modo pœnas

dare cōuenit? Me quidem meaq; dextera nequaquam est dignus, præsertim si post splendidum facinus iuuenile atq; magnificum interimatur, priorem illam cædem dedecoraturus. Carnifex aliquis quærendus est illo dignus, uerum post calamitatē, ne uel hanc ipsam lucrifaciat: uideat, discrucietur, appositū habeat ensem, huic reliqua mando. Hæc ubi mecum statuissem, ipse quidē illinc discedo: at ille peregit id quod ego prædiuinaueram, tyrannum occidit, summamq; meæ imposuit fabule. Adsum igitur, popularem administrationem uobis adportans, cunctisq; bono iam ut animo sint edicēs, ac libertatem annunciās. Iam meis fruimini factis: uacua, sicut uidetis, sceleratis hominibus arx: imperat nemo, quin & magistratus creare liberum est, & causas agere, & ex legibus contradicere. Atq; hæc omnia uobis mea contigerunt opera, meaq; fortitudine, uidelicet ex una illa cæde, postquam pater iam uiuere non quibat. Acquum itaq; censeo, ut his pro meritis debitum mihi à uobis præmiū donetur, nō quod lucri auidus, aut sordidus quispiam sim, nec is qui mercedis gratia de patria benemereri statuerim: uerū quod præmio cupiam officia mea comprobari, neq; repudiari, aut inglorios fieri conatus meos, si uelut irriti præmioq; indigni iudicentur. At hic contradicit, negatq; æquum facere me, qui decorari munere, præmiumq; ferre cupiam. Neq; enim tyrannicidam esse me, neq; quicquam à me pro legis sententia cōstitutum esse, uerum facinori meo deesse quiddam

quiddam, ad hoc ut præmium postulem. Percontor igitur illū, quid præterea requiris à me? nōne uolui? nōne ascendi? nōne occidi? nōne libertatē peperī? num quis imperat? num quis iubet? nū quis minitatur dominus? num quis nocentium manus effugit meas? haudquāq̃ dixeris, sed omnia plena pacis, omnes restitutæ leges, libertas manifesta, Democratia stabilis, inuiolata connubia, pueri tuti, uirgines absq; periculo, publicamq; felicitatem solennibus feriis celebrat ciuitas. Quis igitur horum omnium autor? quis est qui illa sustulit? hæc peperit? Etenim si quisquam præ me dignus honore sit, cedam præmium, desistam à petendo munere. Quod si solus omnia peregi, audens, periclitans, ascendēs, interimens, excrucians, alterum ultus in altero, quid mea calumniaris officia? quur facis ut populus parū erga me gratus existat? At enim num occidisti tyrannum? Porro lex tyrannicide præmium decernit. Verum dic mihi, nunquid interest utrū ipse interimas, an mortis causam ministres? Mea profecto sententia, nihil: uerū hoc solum spectauit legis cōditor, libertatē, Democratiam, sceleratorū sublationē. Huic honorē decreuit, hoc præmio dignum iudicauit, quod quidē inficiari non potes, quin mea contigerit opera. Etenim si occidi eū, quo occiso, ille nō poterat uiuere, nimirū ipse cædem peregi, ego occidi, sed illius manu. Itaque ne discepta de cædis modo, neq; illud expende quemadmodum interierit, uerum an iam perierit, & an qd' periit, id à me sit prof-

etum. Quandoquidem & illud excussurus mihi uide-
 ris, atq; his aduersus bene de Rep. meritos calumnijs
 usurus, Si quis non gladio, uerum lapide lignoue, aut
 alio quouis pacto peremerit. Quid porro si fame tyrā-
 num obsedissem, ad mortis necessitatē compellens: num
 ibi quoq; requisiturus eras à me cēdem, mea ipsius ma-
 nu peractam? aut desiderari adhuc quiddam diceres,
 ad id ut legi factum à me satis uideatur: atq; id quū sce-
 lestum acerbius etiā atq; atrocioris mortis genere tra-
 cidassem? Vnum hoc duntaxat specta, hoc require, hoc
 excute. Quis nocentium reliquus? aut quæ metus ex-
 pectatio? aut quod calamitatū uestigium? Quod si pur-
 gata omnia, si pacata, profecto sycophanticum est, mo-
 dum rei gestæ calumniāntem premio frustrari uelle,
 quod ijs quæ uirtute confecta sunt debeat. Equidem
 & illud memini disertum in legibus, nisi forte propter
 diutinam seruitutem oblitus sum eorum quæ ab illis di-
 cuntur. Causam mortis esse duplicem: puta, si quis ipse
 occidat: aut si non ipse quidem occidit, neq; manu faci-
 nus peregit, uerum compulit, prebuitq; mortis occasio-
 nem. Ex æquo & hunc quoq; lex censet supplicio affi-
 ci oportere, idq; iure optimo. Neq; enim statuit minus
 ualere oportere audaciam quā facinus: ac postea su-
 peruacaneum est cedis rationem uiamq; spectare. De-
 inde hunc qui sic occiderit, tanquam homicidam pœ-
 nus oportere dare censetis, ac nequaquā absoluendū es-
 se. At me qui per omnia consimili modo Remp. iuuī, nō
 censetis.

censes ea capere oportere, quæ ijs debentur qui benefi-
 cio iuuerunt. Neq; enim illud dicere possis, me quidem
 imprudentem fecisse, sed exitū quendam cōmodum for-
 tuito fuisse consequutū præter animi sententiam. Nam
 quid præterea iam formidassē, eo qui ualidior erat in-
 terempto? Quur autem gladiū in uulnere reliquissē,
 nisi planē quod erat euenturum, id ipsum prædiuinassē?
 Nisi forsā illud dices, hūc qui extinctus est, tyrannum
 non esse, neq; hanc appellationem in illum compe-
 tere: neq; uos multum præmij hoc nomine, si ille fuisset
 occisus, decreturos fuisse. At qui istud dicere non queas:
 an tyranno interempto, ei qui cedis causam ministra-
 uit, præmium negabis? O curiositatem, de illo laboras
 quo pacto interierit, quum interim libertate fruaris?
 Aut ab eo qui Democratiam restituit, nescio quid su-
 peruacaneū præterea requiris? At qui lex (uti fateris)
 caput rei geste spectat. Quæ uero ad id conducunt, ea
 omnia missa facit, neque iam ultra curiosius excutit.
 Quid enim, an si tyrannum exegerit quispiam, non is
 iam tyrannicide præmiū cepisset? cepisset opinor, idq;
 iure optimo: siquidem & hic pro seruitute libertatem
 peperisset. At id quod à me patratum est, non exilium
 habet, nō in posterum instaurandæ tyrannidis metum:
 uerum absolutam sublationem, totiusq; generis intere-
 nitionem, omneq; malū radicitus excisum. Et mihi per
 deos, iam ab initio ad finem usq; (si uidetur) rem totam
 perpendite, num quid eorum quæ ad leges pertinet sit
 q 5 prætermisū

pretermisſum, & num quid in me deſideretur ex hiſ;
 que Tyrānicidæ oportebat adēſſe. Principio mentem
 prius oportet ſuppeteret fortē, & amantē Reip. quæq;
 pro communibus commodis periculum adire non re-
 cuſet, quæq; privato ſuo interitu multitudinis incolu-
 mitatem auſit redimere. Num hac parte quicquā mihi
 deſuit? Num frangebar animo? Num quum præſcirens
 per que pericula mihi perumpendū eſſet, per ignaui-
 am refugi? Proſecto non potes dicere. In hac interim
 parte tantum cōmorare, atq; eſtima, an non uel uolu-
 iſſe tantū iſta, ac ſtatuiſſe, præclarum facinus futurum
 fuiſſe uideatur. Ac putato me ſolius animi, uolūtatiſq;
 argumento præmium poſtulare, tanquam qui benefi-
 cio iuuerit. Tum ſi uoluntati meæ facultas deſuiſſet: ue-
 rum alius poſt me Tyrannum occidiſſet, dic mihi: num
 abſurdum aut præter æquum fuerat dare præmiū? Mi-
 nime. Si dicerem, ciues, uolui, ſtatui, aggreſſus ſum: uo-
 luntatis experimentum dedi, ſolus dignus ſum qui præ-
 mium ſeram, Quid tum reſponſurus fueras? Nunc por-
 rō non hoc dico, ſed inſuper aſcendi, periclitatus ſum,
 atq; innumerabilia priuſquam iuuenem occiderem, pa-
 trauī. Neq; enim uſq; adeo facilem, factūq; procliuem
 eſſe rem exiſtimetis, cuſtodias perumpere, ſatellites
 opprimere, unumq; hominē tam multos amoliri. Quin
 iſthuc penē maximum eſt omnium quæ ſunt in Tyrans-
 nicidio, totiuſq; negocij caput. Nam ipſe iam Tyrans-
 tus non magna res eſt, neq; expugnatu, neq; conſectu
 difficilis

difficilis: uerum ea quæ tuentur continentq; Tyranni-
dem, quæ quidem si quis superari, is nimirum cuncta
quæ destinauit, pregerit, et perpusillum est, id quod
superest. Sed ad Tyrānos peruenire nunquā mihi con-
tigisset, ni prius qui illum cingunt custodes oppressis-
sem, omnesq; satellites ante debellassem. Nihil adhuc
addo: uerum in his rursus immoror. Custodiā oppressi;
satellites superavi: Tyrannum incustoditum, inermem;
nudum reddidi. Vtrum his rebus confectis, non tibi ui-
deor honore dignus? an adhuc cædem ipsam à me re-
quires? Quinetiam si cædem queris, ne ea quidem des-
siderabitur. Non sum incruentus: uerum cædem pere-
gi, magnam ac strenuam: nempe iuuenis ætate ac uiris
bus florentis, atq; omnibus formidandi, per quem ille
ab insidijs erat tutus, cui uni fidebat, qui complurium
satellitum instar erat. An non igitur, queso te, præmia
dignus uideor, sed tantis rebus gestis honore fraudar-
bor? Quid enim si satellitem unū, atq; adeo quid si Ty-
ranni ministrum quempiā interemisssem? Quid si ser-
uum aliquem charū? an non hoc quoq; magnum uisum
fuiſſet, cōscendiſſe, mediāq; in arce, medijs in armis, ali-
quem è Tyranni familiaribus iugulare? Nunc et hunc
ipsum qui occisus est, cuiusmodi sit cōsidera. Filius erat
Tyranni, uel Tyrannus potius crudelior, dominus in-
tolerabilior, ad supplicia dirior, ad contumelias violenti-
or, quodq; est maximum, hæres ac successor omnium;
qui in longū nostras calamitates posset prorogare.

Vim

Vin' hoc solum mihi confectum esse? Ipsum uero Tyr-
 annum uiuere adhuc, fuga ereptū? Iam horum nomina
 ne premium postulo. Quid dicitis? Non dabitis? An
 non et illum uerebimini? An non dominus, an nō gra-
 uis, an non intolerandus erat? Porro nunc negocij cas-
 put deniq; ipsum perpendite. Etenim quod hic à me re-
 quirat, hoc quàm fieri potuit, pulcherrime confeci: Ty-
 rannumq; aliena cæde occidi, non simpliciter, nec uul-
 nere uno, id quod fuerat optatissimū illi, uidelicet tan-
 torum facinorū sibi conscio, sed posteaq; illū prius mul-
 to dolore excarnificassem, tum quo nihil habebat cha-
 rius, miserabiliter prostratū coram oculis ostendens:
 puta filiū in ipso æui flore, tametsi scelestū quidē illum,
 attamen et ætate uigentē, et patri similē, sanguine ta-
 boq; oppletum. Hæc nimirū sunt parentū uulnera, hij
 gladij uerorum Tyrannicidarū, hæc mors digna cru-
 delibus Tyrannis, hæc ultio tantis sceleribus cōgruit.
 Ceterū protinus interire, protinus excidere sibi, neq;
 huiusmodi ullam spectare spectaculū, profecto nihil ha-
 bet Tyrannico supplicio dignū. Neq; enim ignorabam
 uir egregie, non ignorabam, inquā, neq; quenq; alium
 latuit, quanta ille charitate filiū sit prosequutus, adeo
 ut illo extincto, ne paululū quidem temporis sibi in ui-
 ta morandum esse fuerit ducturus. Atqui haud scio, an
 omnes patres hunc ad modū affecti sint erga liberos:
 uerū hic etiam ultra reliquos habebat quiddā, idq; me-
 rito, quippe qui conspiceret illum unicū esse qui cura-
 ret

ret, seruaretq; Tyrannidē, quiq; solus pro patre pericula susciperet, & tutamen imperio adderet. Itaq; si non ob charitatē, certe ob rerum desperationem sciebam illum protinus exiturū ē uita: perpensurū enim, iam nihil esse quod uelit uiuere, adēpto tutamine, quod illi filius ministrauerat. Nimirū effeci, ut hæc omnia illum agminatim circumsisterent, forma, dolor, desperatio, formido, quiq; in posterū imminabant metus: his aduersus illum auxilijs sum usus, atq; ad id extremū illum consiliū adegi. Interijt itaq; uobis orbus, excruciat, plorans, lachrymans. Luxit luctū, non illū quidem diurnū, uerū qui satis magnus esset patri. Postremo quod est omnium acerbissimū, ipse sibi necem consciiuit, quod quidē mortis genus, præ cæteris miserrimū, multoq; atrocius, q̃ si per aliū inferatur. Vbi mihi gladius? Num quis alius eum agnoscit? Num cuius alterius hoc gestamen erat? Quis eum in arcem adduxit? Ante tyrannū quis eo est usus? Quis eum ad illū misit? O ensis particeps, successorq; meorū egregie factorum, post tanta pericula, post tantas cædes cōtemnimur, & indigni præmio iudicamur. Nam si huius tantū nomine præmiū à uobis postularem: si sic dicerem iudices: Tyrannū quē mori uellet, quē id temporis incrimen se deprecēdisset, meus hic illi gladius inserviuit, & ad consequendā libertatē auxilio fuit uniuersis, hunc quoque laude, præmioq; dignū iudicassetis. Porro domino tam popularis rei non gratiā retulissetis? Nonne inter
cos

eos qui de Rep. benemeriti sunt, scripsissetis? Nonne
 gladium inter sacra monumenta consecrassetis? Non
 illum secundū deos ueneraremini? Nunc mihi confide-
 rate, quæ uerisimile est fecisse Tyrannū, quæ dixisse,
 priusquā sibi mortem conscisceret. Quū iuuenis a me
 trucidaretur, ac multis etiā uulneribus confoderetur,
 idq; in his corporis partibus, quæ conspicue magis, ma-
 gisq; sint oculis obuiæ, uidelicet ut q̄maxime discrucia-
 ret cum, qui genuerat, quoq; primo statim conspectu
 perturbaret, miserabiliter inelamabat, parentem im-
 plorans non adiutorem, nec opitulatorem: quippe qui
 senex iam esset, atq; inuolidus: uerum domesticarū cla-
 dium spectatorē. Nam ego interim discesseram, autor
 qui fueram totius tragædiæ, relinquēs auctori cadaver,
 scenam, gladiū, reliqua quæ ad actum fabulæ pertine-
 bant. At ille astans, ubi filiū conspexit, quem habebat
 unicū: semiuiuum, sanguinolentū, cæde cōpersum, tum
 uulnera perpetua, plurima ac letalia, hunc ad modum
 exclamauit: O nate extincti sumus, interempti sumus,
 tanq̄ Tyranni iugulati sumus. Vbi mactator? Cui me
 seruat? Cui me relinquit? qui quidē iam dudū propter
 occisum te fili sum extinctus, nisi forte me tanq̄ senem
 contemnit, ac lento supplicio me conficit: producitq;
 mihi mortē, redditq; mihi cædem longiorē. Atq; hæc
 loquutus, ensē quærebat. Nam ipse inermis erat, pro-
 pterea quod per omnia filio fideret: uerū ne is quidem
 deerat, ut qui iam dudū fuerit a me paratus, atq; ad fac-
 cinus

eius futurū relictus. Euulso igitur ē cede gladio, atq;
 ē uulnere exempto, ait: Dudū me occidisti, nunc finem
 malis impone gladii. Ades patri lugenti solamen, senis
 lemq; manū & infelicem adiuua, iugula. Tyrannū oc-
 cide, luctu libera: utinam prior in te incidissem, utinam
 in cede priorē occupassem locū. Occidissem quidem,
 sed tanq̃ Tyrānus duntaxat, sed qui crederem mihi su-
 peresse ultorem: nunc autē tanq̃ orbus occumbo, nunc
 tanq̃ cui desit etiā mactator. Atq; hæc ubi diceret, gla-
 dium adegit, tremens neq; sat potens. Cupiebat quidē,
 uerū non suppetebāt uires ad facinus exigendū. Quot
 hic supplicia? Quot uulnera? Quot mortes? Quot ty-
 rannicidia? Quot præmia? Postremo spectastis omnes
 iuuenem dudum prostratū, nec exiguū profecto, neq;
 mediocrium uirium opus, ac senem huic circumfusus,
 atq; amborum sanguinem commixtū, libertatis illam
 & uictorialē uictimam, meiq; gladii facinora. At gla-
 dius ipse in medio amborum: declarans quā non in-
 dignum se domino præstitit: testansq; quod mihi fidam
 nauasset operam. Id si à me ipso fuisset patratū, minus
 fuerat futurum. Nunc autem illustrius est ipsa nouita-
 te. Atq; ego quidem sum is, qui tyrannidem sustuli. Cæ-
 terum actio in multos est distributa, quemadmodum
 in fabulis fieri consuevit. Ac primas quidē partes egi
 ipse. Secundas autē filius. Porro tertiæ Tyrannus ipse.
 Nam gladius omnibus inferuiit.

DECLA

DECLAMATIO D

ERASMI ROTERODAMI, NON

*illa quidem uersa, sed quæ superiori de/
clamationi è Luciano uersæ
respondeat.*

S I MIHI causa hæc iudices, apud
concionem popularem, quæ studijs
potius, quàm exacto rerum iudicio
duci consuevit, esset agenda, ac non
magis apud iudices ex honestissi/
mis ordinibus delectos, nimirū grauissimos sapientis/
simosq; nonnihil profecto uereret, ne omnium animis
nova hac & insperata letitia gestientibus, atq; (ut ita
dixerim) exultantibus, nec satis attentos, nec dociles
essem auditores habiturus. Porro fauētes, beneuolōsq;
multo minus: quippe qui frontem modo, quasiq; perfor/
nam huius negocij intuentibus, non faciem ipsam pro/
pius cōtemplantibus uideri fortasse possim, in commu/
ni totius ciuitatis gaudio, tum autem in causa tam po/
pulari, uelut importunius obstrepere atq; obturbare.
Enumuero quum omnis affectus inutilis est ad recte iu/
dicandum, tum ingens, intemperans, atq; exundans læ/
titia, non solum iudicium omne funditus tollere solet,
uerumetiam nostri sensus non raro nobis eripere: præ/
sertim (si quemadmodū hæc nostra) post graues diu/
turnasq; calamitates, ac ueluti tempestatē sæuissimam
repente

repente praterq; spem (quasi portus quidā) fuerit obiecta. Quid autē tam acerbū liberae multitudini, quā servitus? Quid tam dulce, quid tam exoptatum, quā libertas? Itaq; nō rebus modo ipsis, sed uel manibus harum rerum uocabulis, plebis animus queat ad quidlibet impelli: maxime primis his aliquot diebus, dū gaudiorum adhuc uelut aestus quidam impotēs, omnia sursum ac deorsum miscet, dum letitiae temulentia, dum gratulandi dulcis quaedam ebrietas pectus occupans, animum ad cogitandū instituere non sinit. Verum uestra iudices singularis sapientia, perspicacitasq;, non hoc tantum scrupulo me leuat, uerum et hanc mihi fiduciam suppeditat, uti sperem futurum, ut hoc contradicendi munus, quod equidem nec inuidētia, nec fauore in Tyrannidem (sicut iste calumniabatur) sed solita mea, et (ut opinor) nota Reip. charitate suscepi, uobis non modo non inuidiosum, sed fauorabile, plausibileq; uideatur. Etenim postquam uiderem manifesta quadā deorum beneuolentia, post diuturnam ac miserrimam illam seruitutem, toties Reip. uotis expetitam libertatem aliquando contigisse, nihil prius curandum nobis esse iudicaui, quā ut gratos nos exhiberemus in eos, à quibus nobis tam egregia felicitas esset profecta, quo uidelicet munus suum huic urbi propriū, perpetuumq; facere uellēt, et constabilire, tueriq; quod largiri non essent grauati, meminissimusq; iisdem in manu esse, ut eriperent ingratis, quod optatibus dedissent. Sunt au-

tem uel primæ gratitudinis partes, intelligere uidelicet, cui beneficium acceptum ferre debeas. Et hac una ratione mortales diuinæ beneficentiæ gratiam referre possumus: si beneficium acceptum agnoscamus: si celebremus, si ad illos autores referamus. Neq; mihi committendum putavi, ut dum nimiū candidi in ciuem esse uolumus, in deos ingrati, impij q; reperiamur. Neque enim isthoc nomine nūc perinde laboratur, ne hoc præmij pereat ærario, & huius lucris accrescat (quanquā id quoq; longa iam Tyrānide exhaustius est, quā ut inde temere dari præmia conueniat immerentibus) Illud agitur, ne dii immortales qui huius male consulta, nobis uerterunt bene, hoc tantum munus à nobis tanq̃ ingratitis reposcant, si quod ipsis solis debetur honoris, laudis, gratiæ, id illis fraudatis, in hominē cōtulerimus. At quem hominem obsecro? Nempe qui quum priuatus contra leges iuuenē occiderit, atq; hac temeritate sua restitutæ libertatis periculosam occasionem modo præbuerit, idq; adeo imprudens (uti mox docebimus) non ueretur pulcherrimū Tyrannicide titulū dijs eripere, sibi arrogare: Reip. diem dicere, ac leges ipsas in ius uocare: ciuitatē ingratitudinis ream agere, nisi sibi totam hanc felicitatem ferat acceptā. Nullum quidem iudices facinus speciosius Tyrannicidio, nullum dijs dignius: uerum hoc impudentior, qui sibi laudē tam eximiam usurpat immeritus. Nullum præmium honestius illustriusq; quā quod Tyrānicidæ debetur. Sed hoc
impene

impensius accuratiusq; spectandum, ne temere decernatur indigno. Per multa siquidem, permulta ad id requiruntur, ut hoc tam egregio titulo, ut hoc tam diuino præmio dignus quis esse uideatur: quorum nihil in hūc cōpetere, paulopost euincemus. Proinde quū non tolerāde improbitatis mihi uideatur, qui legibus tum homicidij, tum temeritatis pœnas debeat, cum à legibus præmium omnium maximū petere: petere dixi, imō flagitare: et ita flagitare, ut etiam si unū ex huius arbitrio dependerint, tamen multa insuper isti creditori sunt debituræ. Quæ cuncta quum postulare iure potuisset: maluit tamen homo uerecundus, unico persoluto, reliqua sibi deberi: ut haberet nimirū, quod obnoxie Reip. ^{et} libido sit, possit impropetare. Tum illud utrum ^{id} p. ^{ius} tuis, an odio dignum existimem: quod in tribun. ^{is}, quod apud ornatissimum seuerissimorum iudicum: confessum, Thrasonem quendā nobis e comœdia retulit? Sensisti iudices, ut e corona pleriq; risum tenere nequierint, dum personatus iste Hercules tragœdiam illam suam nobis recitabat: de sese terq; quaterq; Tyrannicida, de sapiente illo gladio commilitone suo, qui per se prudens senem interemit: digno uidelicet, qui inter sydera collocetur, domino in deorum numerū relato. Dij boni, quibus phaleris, quibus fucis, quibus ampullis facinus illud nobis suum ornauit, iactauit, exaggerauit? quàm militari iactantia, quàm Stentorea uoce, quàm fastuoso uultu, quàm arrogantibus

r 2 super

supercilijs, quàm stupidis oculis, suum ipse uobis enco-
 mium detonabat? Quæso iudices, ut etiam nunc homi-
 nis uultum diligenter attendatis: nōne uobis minitari
 uidetur? nōne dicere? ni mihi præmium decreueritis,
 haud feretis impune, incolumi diuino illo meo, ac for-
 tissimo gladio, qui uel sine me, meas uices ubi lubebit,
 acturus est. Quis tandem istam ferat iactantiam, uel in
 eo, qui uere Tyrannum occidisset? Hæc quoq; me cau-
 sa iudices (neq; enim inficiandum est) commouit, ut hu-
 ius obsisterem petitioni, uel magis, ut immoderatā ar-
 rogantiam, ut odiosam huius imputationem retunde-
 rem. Videbam iam inde ab initio, quum certatim uni-
 uersa ciuitas dijs libertatis autoribus grataretur, ut
 hic sese iratumens in mediū ingesserit, quàm indigne
 tulerit uictimas dijs seruatoribus immolatas. Sibi hunc
 honorem eripi, sese unicum esse restitutæ libertatis au-
 torem proclamabat, leges, aras, focos, omnia publica,
 priuataq; sua dextra, suo magnifico gladio deberi.
 Agite quid futurum deniq; iudices auguramini, si ad
 huius intolerabilem iactantiam, uestra autoritas, ue-
 stra comprobatio, si præmium quasi pignus accesserit?
 Quid, nisi ut Tyranno submoto, alter quidam huic ci-
 uitati paretur, qui uentose lingue, gloriæq; quasi Ty-
 rannidem quandam exerceat? Qui quotidie nobis odi-
 osam istam suā Tragædiā ingerat, quotidie dextram
 istam Herculanam, et gladium prodigiosum minite-
 tur? Vtrum est hoc iudices Tyrannide liberari, an mu-
 tare

tare Tyrannum? Videtis ipsi quàm minaci fronte me iam obtueatur. Quid mihi succenses? Quid minutaris oculis? Quid terres supercilio? An mihi non licebit libertate in cōtradicens (tuo scilicet munere) uti, quē tu sic abutare? qui liberum tibi putaris (id quod etiam in proscenio leges fieri uetant) crimen tam atrox, tam capitale in ciuem impingere, tantum quia libuit, idq; apud iudices iratos, in tam frequenti ciuium corona, quod nequē uel leuissimo confirmare argumento. Si quidem quàm reliqua gloriose, tam illud impudenter dicebas, mihi nullam fuisse causam, quare tibi contradicendi partes susciperem, nisi quo Tyranni necem, quae me discruciaret scilicet, ulciscerer. Quo quidem tuo exemplo si uicissim in te liberet uti, mox intelligeres quàm atrocia, quanto probabilius in te possint retorqueri. Nam tuū istud tam inuidiosum (quemadmodum tu quidem existimabas) conuicium, me longe minus etiam territabat, quàm (quod uulgo dicunt) ex pelui redditum fulgur. Etenim praeferquam quod neq; affinitas, neq; cognatio, neq; necessitudo, neq; emolumentum, neq; prorsus alia res ulla mihi cum Tyranno intercessit, quur mea referret illum uiuere, sine quibus rebus nullam in quenq; criminis haerere suspensionem tu quoq; scires, nisi nunquā tribunalia uidisses, ac nisi hodie deuū te lucelli spes fecisset iureconsultū: equidem arbitror, meā fidem, integritatē, pietatē, totamq; meā uitā sic huic Reip. spectatā esse, ut isto crimine tibi

potius improbitatis odiū, quā mibi suspiciōē ullā conciliaris. Vides q̄ multis adductus sim causis, ut tibi obsisterem. Deniq; (si scire uis) bona ciuium pars id à me enixissime flagitauit, ut sui patrociniū aduersum te capefferem, negantes sibi uideri Tyrannide liberos sese, nisi te à Tyrānicidæ præmio deijcerem. Nō quod pudcat homini debere hanc felicitatem: tametsi id quoque durum, ei debere qui sic imputet. Sed debere arroganti, sanè quā molestum est: at debere, cui non debeas, isthuc uero non grauiſimū modo, uerum etiam stultissimum. Equidem ne lenoni quidem, uel uerbo refrager, si modo is promereatur: sed obnoxium esse tam importuno imputatori, tum qui nihil iuuerit, id uero bis miserum est, bis stultum est. Nullus enim insolentius exprobrat beneficium, q̄ qui quod nō dedit, id uult dedisse uideri. Sed finge mihi nullam esse causam quor tibi me opponerem, nisi quia sic animo lubitum sit meo, profecto nihil habes quod mihi iure succenseas. Etenim quū apud iudices tam sanctos agatur: si uere præmium meruisti, non tibi honorem eripio, uerum etiam uehementer illustro, quando non paulo magnificentius est tyrannicidæ præmium euicisse, quā tulisse. Sin minus, equus ueniam dabis, si boni ciuis fungor officio, si nullo meo emolumento Remp. debiti præmij ream defendo, si stultitiæ crimen, si imprudentiæ infamiam à ciuitate depello, si non sino, ut nostro omnium periculo hæc urbs in deos existat ingrata: Postremo si deorum

rum immortalium causam ago, quibus honorē debitum tu conaris interuvertere, ut uel hinc sat liqueat, quanta religione reliquam causam egeris, qui statim ingrediens tam impudēter sis calumniatus. Contradicit, igitur contra Remp. fauet Tyranno. Quanquam ego illud quoq; liberae ciuitatis esse iudico, hoc loco uel Tyrannorum causas citra fraudem agere licere. Neq; tamen à uobis postulo iudices, ut uel mihi prosit in causa hoc meum erga Remp. studium, uel huic obsit tam insolens arrogantia: imò non deprecor inuidentiæ suspicionem, non refugio uel atrocissimam illam, quam iste mihi conabatur impingere, inuidiam, ut Tyranno fauisse uidear, nisi certioribus, quàm ut à quoquam reselli possint, argumentis euinco, nisi deum & aduersario persuadco, modo ne tergiversetur, ut q̄maxime ciuilitcr quis agat, nullum ei deberi præmium: Sin exactius, seueriusq; , poenam etiam ab ipso deberi. Quæ quidem dum quàm potest breuissime facio, quæso iudices, ut me attentis animis atq; auribus audiatis. Meministis iudices, ut iste inter dicēdum subinde nobis conatus sit ob oculos ponere, id unū spectare iusserit, quantis malis Tyrannide simus leuati. Hoc passim inculcabat, hac re bonam orationis partem occupabat, nihil nos aliud perpendere uoluit, nisi quod grauē seruitutē tolerassemus, nūc optata libertate frueremur. Nimirū id tantum uos spectare uoluit, quod ab hoc iudicium nihil attinebat. Neque enim hoc in quæstionem uenit,

quàm misera sit Tyrannis, quàm optāda libertas. Sed de illo cognoscitis iudices, quū libertas huic urbi sit restituta, quanta hinc laudis portio huius uirtuti debeatur, et an id quod euentu cū huius facto cōiunctum est, idem cum eius merito coniunctum uideri oporteat. Relegam autē eadem uestigia, quibus ipse in causam ingressus est, quod equidem refellendi genus simplicissimum esse puto: sequarq; partes illas, quibus iste rem secuit, id nimirū agens, ut quemadmodū ingeniosi conuiuatores isdem carnibus alio atq; alio modo coquendis, condiendisq; efficiūt, ut multa opsoniorum genera uideantur, itidem iste nobis ex unico homicidio multa faciat tyrānicidia. Repetā igitur ordine gradus illos, quibus iste facinus suū sibi uisus est mirifice attollere, et in quibus identidem restitabat. Quod si me deturbante, uel in uno quolibet consistere poterit: tum ipse sese uictorē pronunciet licebit. Quot tyrannicidia, inquit, quot præmia? Primū quod uolui, deinde quod conatus sum. Tum autem quod filium occidi plusquam tyrannum. Postremo, quod pater ob mortem huius sibi necem consciuit. Principio quod uoluit iudices, quis nō leuius esse uideat, quàm ut sit refellendū? nisi quod iste tanta uoce intonabat, toties inculcabat, quod Tyrannū uoluisset occidere, atq; id (ut nihil iā accideret) tamē premio dignū asseuerabat. Quid aut tā ridiculum, q̃ nudæ uolūtatis præmiū à lege flagitare? q̃ adeo nihil ad se ptinere putat, quid uelint, aut in animo statu

ant

ant homines, ut neq; pœnā irrogent, si quid uelis modo perperam: neq; premiū ostendāt, si quid officiose uelis: uerū id unūquēq; uoluisse interpretatur, quod nulla uī coactus effecerit. Ergone, inquires, nō magna facti pars est uoluisse, quod quidē arduis in rebus uel solū sufficere solet? Recte sanē. Sed apud deos modo: quippe quibus solis perspicuum est quid nolis aut uelis, ab his præmium expectandum, si quid præclarum animo conceperis. Lex hominum uices agit, et quid in obscuris illis sinuosi cordis specubus mortales agitent, adeo sua referre nihil putat: ut non dicam abdita aut suspiciosa, sed ne ea quidem admittat, quæ populari sunt opinione fama; iactata. Postremo ut non nisi comperta recipiat, non audiat nisi quæ sunt certissimis argumentis deprehensa, probata, cuieta. Cedo, quod est facinus tam nefarium, cuius simplex uoluntas in crimen unquam est uocata? Ista iudicia Aeaci, Rhadamantiq; tribunalibus seruantur. Hic mihi non quid uolueris, sed quid feceris adferro. Quod si nulla lex ulli flagitio supplicium minatur, quod in animo statueris, quæ tandem est impudentia, pro merito quod præstare uolueris duntaxat, perinde quasi præstiteris, à lege quasi præmium postulare? Quæ quidem quum ad id unum sit comparata, ut maleficia uel deterreat, uel coerceat, multoque magis ad eius partes pertineat, nocentibus erogare pœnam, quàm bene merentibus largiri præmia (id quod mox copiosius demonstrabimus) posteaquam in criminibus

non accipit insimulationē meræ uoluntatis, quæso te, in petendis præmijs ostentationem uoluntatis admittet? Quis autem est ciuium uel quantumlibet ignauus, qui non uelit Tyrannum occidere, si tuto liceat? Quis non uel leno, saltē emolumentī causa uelit? Deniq; quis non facile simulare possit uoluisse se: uidelicet quo præmium gratis auferat? Vis itaq; dicam, quantum hoc totum habeat momenti, uoluisse occidere? Nempe perinde est, quasi te somniaris occidisse. Par pari pensari conuenit. Qui præstitit beneficium, ei lex beneficium rependit: at qui bene uoluit tantum, ei quid debetur, nisi ut uicissim bene uelit Resp. I nunc, & hoc in gradu nos iube consistere. Rem tam eximiam, inquis, animo uersaui, statui, decreui: an præmiū negabitis? Non fraudaberis præmio, si isthoc nomine postules: uerum illud interim præmiij feres, uelut homo nimīū perscriptæ frontis, irrisus, explosus, exhibitatus discedes, quē nō puduerit id à lege postulare, quod ne leno quidē ausit à quoquam petere, ut rem pro uoluntate auferat, nemo tam uccors qui concedat, ut uoluntatē nescio quam, hoc est minus quàm uerba precio redimat. At nō uolui tantū, inquis: uerum & periclitatus sum, ascendi, submoui satellites. Primū isthuc tu quidem consulte facis, quod de gradu illo desilisti, in quo nimis profecto incōmode stabas, quanquam ne in hoc quidem multo cōmodius constiteris. Nam etiam si paulo minus absurdū uideatur, band ita multo minus impudens tamen est, quā lex palam

iam præmiū decernat ei, qui factū præstiterit, te quod
 conatus modo sis, præmiū poscere. Ergo ne hoc quidē
 iuris erit apud te legibus, quod per illas est civi privato
 cum ciue privato? Age quid si quis civium tecum in-
 iisset contractū, ita ut ille pecuniam stipulatus, tu con-
 ditionem pactus esses, mirū ni suo uterq; periculo, atq;
 is nondum præstita conditione, nummos his verbis abs
 te petat: Cedo mercedem, conatus sum, tentavi, adnissus
 sum: an non protinus impudenti homini respondebis:
 Cedo conditionē? Nam de tuo conatu quid mea refert?
 quandoquidem effectum abs te pactus sum, non cona-
 tum. Puta totidem verbis tibi nunc respondere legem:
 Agnosco contractum, non muto pacta: debeo præmiū,
 sed si tu conditionem prestitisti, si tyrannum occidisti.
 Verbis aut obligantur, aut absoluntur homines. Si co-
 nato pollicita sum præmium, non gravabor dare. Sin ei
 qui facinus peregisset, quod tandē ius est te ferre quod
 es stipulatus, me non ferre quod sum pacta. In privatis
 ac minutis cōtractibus nemo tam improbus invenitur,
 ut lucrum conditione promissum postulet, non præsti-
 ta conditione, nemo tam stultus ut det, si quis postulet:
 Et tu à Rep. maximum omnium præmium postulas, &
 conatus modo sis? Nihil mihi nisi nugas adfers, donec
 illud unum audiam, quod te præstare oportebat. Vol-
 lui, inquis, ascendi, perrupi custodias, submouī satellit-
 es, quantulum iam est illud quod superest? Quid ad-
 huc desideras? Nempe nihil in te desidero præter illud,
 cui

cui soli debebatur præmium. An non intellexisti in istiusmodi contractibus duplex esse periculum: quorum alterum ad hunc tantum, alterum ad illum proprie pertineat: uidelicet persolvendæ mercedis, et præstandæ conditionis. Ego meo periculo præmiij dependendi onus recipio, neq; tua referre putes, neq; refert quàm angusta mihi res, unde corradendum quod debeam præciũ. Tu itidem conditionem tuo suscipis periculo, neq; mea quicquam interest, quo sudore, quo periculo sit ea tibi præstanda. Totam istam curam, totum hoc negocium tibi relinquo. Quod si ego iam præstita abs te cõditione, cõmemorem tibi in agris meis male provenisse segetes, merces naufragio periisse, nihil auelli à malis debitoribus, non sine graui dispendio conflare posse pecuniam, quam tibi debeam, dic obsecro, nõne nugæ agere me dices, negans horũ quicquam ad te pertinere? Hoc uno modo posse satisfieri tibi, si pecunia numeretur. Neque quisquam est iudex tam iniquus, quin te tuo uti iure fateatur. Et mihi pulchre satisfactum existimas, si tu mihi tragediam adferas, quantũ adieris periculi, quantum sudorum, quantum uigiliarum exhausseris, dum studes præstare conditionem? Res est (mihi crede) calumniosior, scrupulosiorq; q̃ ut legibus tam occupatis conueniat, alienam expendere uoluntatem, alienos penficulari conatus: quorum suos quisq; nimio solet estimare, non suos difficile est adamusim perpendere. At facti, facilis est estimatio. Proinde ea in legis cognitionẽ

cadit

cadit: hinc reliqua omnia cōsuevit metiri. Tametsi nō
 piget interdum equi boniq; rationem habere. Verum
 in his litibus, quae de uetere illa formula pendent, inter
 bonos bene agier oportet: at in contractibus, quae neq;
 ui, neq; dolo coierunt, quid est quod à prescripto reces-
 datur, nisi quis uelit omnino à pactis discedere? Quid
 uis? Circumspice, & si potes usquam inuenire exem-
 plum, non nego praeuium. Saepe numero in pugilum O-
 lympicis, saepe in certamine spectator (opinor) sedisti.
 Cedo, num quando uidisti quenquam tam impudentē,
 qui palmam sibi hoc nomine uendicaret, quod strenue
 certasset? Non arbitror, atq; id in re penē ludicra, cer-
 te ad uoluptatē cōparata. Et tu in tam serio, omniumq;
 splendidissimo negocio, id tibi postulas, quod in scenicis
 illis pudeat uel impudentissimū tentare? Age quoties
 & illud uidisti euenire, ut qui sese fortissime, doctissime
 que gessisset in cursu, is à praeuiio longissime abesset, et
 ignauissimo faueret euētus? Habeat ille sanē, quod cau-
 setur, excidisse habenas, consternatum equum, fractam
 rotam, iactet se uel arte, uel uiribus tanto praecellen-
 tiorem, quanto Thersite prestitit Achilles, nisi metam
 prior attigerit, profecto postulandi praeuiij ius nullum
 habebit, fortunam suam incusare licebit. Caterum Ago-
 nothetæ non indignabitur: propterea quod hoc animo
 in certamen descenderit, ut eius uteretur conditione,
 id est, ita demum praeuium ferret, si uirtuti fortuna fa-
 uente uicisset. Alioqui si conatui, nō tantū effectui prae-
 mium

miam deberetur, tot palmis esset opus, quot in Olympicum certamen uenissent. Quamquam in huiusmodi ludis, qui solennitatis, uoluptatisque gratia proponuntur, fit interdum, ut uictis quoque premia statuuntur, non honoris, sed solatii gratia: uerum serijs in rebus atque adeo periculosis, quenam obsecro lex unquam mercedem statuit, nisi si quis facinus peregisset: et ita peregisset, ut omnes numeros implevit? A quo tu quantum absis, mox audies: nam nunc de conatu tantum agimus. Lex igitur ciuicam promittit coronam ei, qui ciuem in bello seruauit. Quis unquam adhunc honorem uel aspirauit, quod se telis obiecerit, quod non sine multis uulneribus discesserit? Profecto nisi ciue seruato, nemo ciuicam petit. Quis unquam his uerbis muralem petijt. Acriter contendi iudices, ut moenia superarem. Omnia feci, sed depulsus sum. Quantumlibet enisus sit, nisi consensu muro, nemo tam inuerecundus, ut muralem coronam sibi deberi dicat. Obsidionalē nemo flagitat, nisi depulsa obsidione. Postremo nullus honos petitur, nisi ab eo qui id effecerit, ad quod honor inuitat. Qui nauim in tempestate desertam, ad littus perduxerit, huic ex lege uendicatio est carum rerum, quae naui uehebantur. Quorsum attinet hic tuam iactare peritiam, sudores, pericula, conatus? Nihil non feceris, quo nauem in tutum reduceres, sed uictus tempestate deseruisti, audebis quicquam ex his quae sunt in naui, tibi uendicare? Aut si ausis, futurum speras, ut quisquam te uel pilum sinat

nat attingere? Non opinor. Siquis unquam ovationem,
 supplicationem, triumphum obtinuit, quod ad victori-
 am omnibus nervis esset enisus, quod graviter se gesser-
 rit in bello, nisi superior discesserit, nisi praescriptum à
 lege numerum hostium fuderit, aude et tu tibi praemium
 promittere, quod tyrannicidium sis aggressus. Quod
 si nemini hominum memoria contigit, desine tibi nova
 spe blandiri, desine inaudito exemplo postulare, quod
 sperare sit improbißimum, dare postulanti stultißimū.
 Noli nobis commemorare, quanto capitis periculo mu-
 rum arcis conscenderis, qua uirtute satellitum Tyran-
 nicum perruperis, alios depuleris, alios occideris: quo-
 rum maximam partem tibi liberum est fingere. Ad ob-
 tinendum tyrannicide praemium, duobus duntaxat ver-
 bis est opus, Tyrannum occidi. Quantumvis conatum
 exaggeres, alleues, attollas, non nisi tyrannicide debe-
 tur praemium. Alioqui quid dices si eodem illo die, quo
 tu arcem conscendisti, permulti pariter aggressi, sua
 quisque uirtute freti: quorum nemo tamen tyrannum inter-
 remisset: utrum omnes tyrannicide praemio potentur
 ex aequo, nempe quia conati? Age quid si multis stre-
 nue rem aggressis, uni cuiquam, qui sit omnium ignavissi-
 mus (ut non semper uirtuti respondet fortuna) cum contingat
 interficere, an non praeteritis reliquis hic unus honorē
 auferet? Quamobrē tandē? Non quia plus adierit peri-
 culi, sed quoniā id cōfecit, cui lex honorē decreuit. Hic
 tu fortasse rursus incipies deplorare, frustra sumptam
 operam

operam, negabis equum esse uirtutis egregios conatus merito fraudari premio, nisi fortunæ suffragio adiuuentur. Sed quæ tandem potest esse iniqua conditio, quam nemo compellitur accipere, nisi cui cordi sit? Quantumlibet iniqua conditio proponitur, eam nimirum facit æquissimam, quisquis suapte sponte recipit. In aleæ ludo (si fas est hoc exemplū conferre) quid iniquius, quàm uel summū artificem ab imperitissimo superari, si modo iactus commode cadat. Atq; id adeo nemo tanquam iniquum causatur: propterea quod cui lusus huius lex non probatur, ei liberum erat non suscipere. Itaq; lex quid præstari uelit, id palàm atq; in medio proponit. Quid abs te præstari possit, id tibi relinquit expendendum. Illa nihil mauult, quàm ut res quàm optime cadat: quod si posteaquam nihil iam intentatū reliqueris, quo minus effeceris, per fortunam stetit, intelligis (opinor) nihil habere te, quod legi succenseat. Fortunam, si ita lubet, in ius uoca, cum lege nihil tibi rei: quæ ut nihil promittit, ita nihil debet, nisi præstanti. Neque uero existimemus iudices, istud à maioribus qui hanc legem tulerunt, sine summa ratione fuisse factum, ut conato premium non esse statuendū putarint: uidelicet illud cauerunt, non tantum ne ancipites istas & inexplicabiles huiusmodi de conatu lites inuitarēt, uerumetiam quod intelligerent tyrannicidij conatum nō posse, nisi summo ciuitatis periculo suscipi. Vnde futurum prospiciebant, ut si conatui præmiū statuissem, temeritate

temeritate conantiū Resp. subuerteretur potius quàm restitueretur. Etenim tyrānis quid aliud est quàm graue capitaleq; ciuitatis hunc si quis medeatur, ei merces digna proposita est, quam ita demū ferat, si remedium praesentaneum attulerit. Verum huic malo neminem oportet admoliri manum, nisi certū artificem, qui sua diligentia peritiaq; fretus, non sinat hoc licere fortune, ut dum ipse salutē dare conatur, illa uitam penitus eripiat. Quid? utrum tu igitur in eiusmodi discrimine conatum praemio iudicas inuitandum esse: an potius poena deterrendū, nisi quod conatus est quispiam, idem praestiterit? Nec illud te subleuat, quod mihi uidebare ratiocinando colligere, quū lex in maleficijs poenam irroget simplici sceleris molitioni, par esse ut multo magis in benefactis conatus habeat rationem: nam oportere legem multo propensiorē uideri ad compensandam uirtutē, quàm ad retaliandam culpam. Atq; uide quàm hic tota erras uia. Principio non animaduertis hoc tyrannicidij facinus toto genere à reliquis discedere, propterea quod aliorum molitio cum privato molientis periculo modo coniuncta est: huius cum publico Reip. discrimine copulata, ut temere moliri tyrannicidium nihil aliud sit quàm temeritate priuata rem omniū prodere. Deinde lex nec in quouis crimine, nec qualemcunq; conatū in questionem uenire sinit, uerū in paucis duntaxat, quae uel propter insignem atrocitatem hoc odij merentur, uel eiusmodi sunt, ut prius

exitium adferant, quàm conatus dent significationem: quod genus parricidiũ, ueneficium, proditio. Postremo nõ uides nihil esse simile, totaq; natura rationeq; discrepare, pœne legitimam irrogationẽ, & honoris largitionem. Nam alterũ quidem proprie legũ munus, alterum quasi quædam de iure cõcessio, legisq; candor (ut ita dixerim) quidam est. Hoc ita habere sic demũ intelliges, si reputes quàm multa sint quæ lex iubeat, addita pœna ni pareas: quàm multa item uetet, nisi obtemperaris suppliciũ minitans: contra, uix unum atq; alterum esse, ad quæ præmio sollicitet. Quædam enim eiusmodi sunt, ut durũ ac seruilẽ uideatur ad ea metu mali adigi: quo de genere sunt, uxorem ducere, operam dare liberis. Hic lex nimirũ urbanius ac uerecundius tecum agit, patris, nõ magistratus sumit habitum, precio ad id inuitat, quod alioqui gratuito te prestare decebat. Rursus alia tametsi id genus sunt, ut à quouis non improbo ciue prestari uelle oporteat, tamen & fortiora uidentur, quàm ut à multis prestari queant: & periculosiora, quàm ut multi uelint suscipere: nam inhumanum uidetur cuiquam uitæ suæ contemptũ imperare: ad hæc igitur præmio animat, quasiq; calcar addit uirtuti. Proinde nõ oportet hanc legum indulgentiam longius trahere, quàm ad quæ semel ipsa astringit. Nec mirandum est si attentior, si vigilantior, si exactior est in proprio naturaliq; munere suo, quàm in eo in quo pro temporis ratione in alienas partes descendit. Hic

astipulatur

astipulatur illud, q̄ nouis etiam criminibus exemplū,
aut nouū noua lege solet institui, aut à simili lege mu-
tuo sumi. Neq; tamen idem fieri consuevit, si quis quid
nouī facinoris cū laude patrauit, ut præmiū à simili cō-
stitutiōe decernatur. nisi lex extet, quæ nominatim hor-
norem statuat eius facti, quod roget, uix habebit: quod
postulet, haudquaquam. Quur enim legi necesse sit pas-
sim ciuū suorū officiū mercede redimere? quandoqui-
dem ne sit impunita improbitas, id publicitus omniū re-
fert: at probus esse nemo gratis potest. Quid aut̄ est qđ
nō uel gratus patriæ debeat ciuis? cui si uel animā im-
penderis, quid mirandū, si quod acceperas, id restituis?
Vt supplicio dignus sis, nisi parenti pietatis officiū per-
soluas, nō præmiū illico tibi debeat, si psoluas, Itidē,
si quid in leges cōmittas, non potes effugere suppliciū:
at nō statim illæ tibi præmiū debitoræ sint, si quid cum
officio feceris. Nam si ciues omnes sese in officio cōtine-
rent, ne opus quidē esset ullis legibus: q̄ppe quæ non ad
bonos mores cōparatæ, sed malis è moribus natæ sunt,
id qđ uere uulgo dictitāt, ac pharmaci uice fungātur.
Finge itaq; nullas esse leges, quemadmodū de aureo Sa-
turni seculo fabulantur poetæ, suo quēq; sponte fungi
officio: an tu hic clamabis perire benefacta, q̄ nulla lex
præmium decernat? Vti lex nō minatur nisi improbis,
ita nō pollicetur optimis ciuibus. Quorsum enim opus
promisso, quum uirtus absoluta abunde scipsa cōtenta
sit? Proinde petere qđ illa nō sit pollicita, p̄fecto plus
s 2 quā

quàm impudentissimum est: improbe flagitare quod ea
candide ciuilerq; promiserit, cuius est probitatis nō sa-
tis spectata. Tu quid merueris, paulo post excutietur:
interim finge sanè præcipuam quandam utilitatem at-
tulisse, cui tamen ex lege præmium nō debeat. Vtrū
protinus clamitabis infrugiferum fuisse officium, ciuita-
tem in ius uocabis, plebem ingratam uociferabere, mi-
nitabere iudicibus, nisi tibi mercedem ex animi tui sen-
tentia decernant? An potius ipsam uirtutē abunde ma-
gnū sui præmiū iudicabis? Oblectabis te conscientia
recti. Hunc esse maximum fructū officij duces, quod de
alijs citra tuum emolumentum benemerendo ad deorū
benignitatem uidearis accedere? Nimirū hæc tibi futu-
ra sunt satis, si modo ciuis sis optimus. Quod si nō con-
tentus istis, aliud adhuc nescio quod præmium deside-
res, certe maximo proximū est gloria: hoc tu iam pro-
pemodum tulisti. Quanto metiris precio, uolitare per
ora mortalium, celebrari, laudari, digitis notari mille,
oculos omniū in te coniectos circumferre? Ista, inquam,
uel maxima præmij pars: nam pecunia sanè quàm exi-
guum momentum adfert. Tu conatus duntaxat es, per
magna portio, uel caput potius ipsum tuo deest facinor-
ri. At quum interim bis rebus frueris, dum non occiso
tyranno, tamen uelut tyrannicida celebraris, quæso te,
quantula pars abest à tuo præmio quod laturus eras,
etiam si tyrannum occidisses? Postremo isthuc ipsum
præmium, penè dixerim, inuidendū mihi uidetur, quod
iam

iam tibi licuit toties Reipub. tyrannicidium imputare, quod in celebri iudicio tibi contigit honestissimū præmium flagitare, & in tam frequenti theatro spectante Rep. magnificam istam tuam tragœdiam peragere. Mihi uidetur iudices, beneficij tulisse gratiam, quisquis exprobrare beneficium potuit. Tu fortunæ, tu deorum munus imputas ciuitati, & sunt fortassis qui tibi libertatem acceptam ferant. An hæc tanta præmia contemnīs? quæ uel uero tyrannicide sufficere debuerant, nisi lex maluisset præmio conatum ab effectu distinguere. Quanquam nullum me hercle præmiū magis cōgruit ei, qui tyrannum conatus sit occidere, nec occiderit, q̃ ut illi contingat tyrannicide præmium sperare, nec ferre tamen. Hiccine erat ille gradus, in quo nos tecū cōmorari iubebas? Quanquam hoc nomine tuus conatus minus promeretur præmium, quod aliorum proposito fortuna modo defuit, tibi uoluntas, ut ais. Effecisti quod noluisti: id qd' erat necesse, nec fecisti, nec uoluisti. Sed iam dudum alium gradum (ut uideo) circumspectas, in quem te recipias: nam in hoc quàm citra omnem præmij spem consistas, intelligis. Age sequemur te per omnia, & aliunde aliò fugitantem persequemur, nec usq̃ sinemus consistere. Atqui non tantum aggressus sum inquis, uerumetiam occidi, nempe filiū: atq; id facinus in duo secas tyrannicidia, & quod filiū sustuleris plusquam tyrannum, tum tyrannidis successorem: & quod parenti, necato filio, mortis causam ministraris. De illo

mox, nunc hoc cuiusmodi sit inspiciamus. Parentem autem
 abs te, iugulato filio, eadem occisum opera: negas enim
 referre, qua uia peremeris, modo sustuleris: imò splendidi
 us istuc uideri uis, quod tuo quidem ense, uerum ipsius
 dextera sit interemptus. Hæc tam honesta iudices
 oratio possit parum attentum fallere, præsertim hoc rem
 fucis illis suis et phaleris uenditante, dum nobis ob oculos
 ponit ualidum illum florentemque iuuenem, sic patri
 adamatum, crebris uulneribus confossum: parentem senem
 miserum, illi circumfusus, eodem exanimatum ense,
 sanguinem utriusque inter se confusum. Ista quidem dictu
 splendida, sed quid ad tuam causam attinent? Nemo
 tam cæcus qui non uideat, nemo tam effrons qui neget,
 spectaculum illud multo omnium iucundissimum extitisse
 ciuitati, quum senem tyrannum iuueni uideret incumben-
 tem, exanimem exanimi, et in altero gauderet sese leuatum
 malis præteritis, in altero futurorum metu. Hæc quum per se
 maxima, quum Reip. sint gratissima, quid attinet uerbis
 exaggerare? Illud unum in hoc iudicio uertitur, utrum
 tibi acceptum ferri oporteat, quod pater sine controuersia
 tyrannus occisus est, an fortune superumque dexteritati.
 Quod enim tuo gladio peremptus est, id uero quam est
 futile nihilique. Quid si tuo gladio ab eo qui eum utendum
 abs te rogasset, tyrannus esset necatus, num tu protinus
 tyrannicide præmiū petiturum uenires? Lex occisori pollicetur
 honorem, tu eum iugulasti, de quo certe controuersum esse
 poterat,
 tyranni

tyranni nomine censendus esset necne, cum de quo nihil erat dubitationis reliquisti. Si prudens, prudens excidisti à premio: sin metu, multo minus etiam causæ est postulandi muneris. Verum illud tute uehementer urgebas, uti prudens uolensq; reliquisse uiderere. Sed quid tandem erat istud tuum consilium, quum tibi sic in manu esset, non toto metu liberare Rempublicam, sed ultorem tui facinoris, et uerum certumq; tyrannum reliquere? intelligebas ut ais) omne negotium confectum extincto iuene, propterea quod modis omnibus futurum præscires, ut senex illico sibimet eodem gladio necem conscisceret. Videte iudices, in manifestissimo mendacio quærima conatur elabi: nisi diuinandi scientiam cõmentus fuisset, non poterat hinc explicare sese. Siquidem hæc uel augur, uel haruspex, uel uates diceret, fortasse nonnullos inuenires qui ista prædicanti fidem essent habituri. Nunc quid impudentius? quid uanius? quid ueri dissimilius? quàm asseuerare, id certum præscisse te, quod tale sit ut quilibet alius exitus potius fuerit expectandus? An coniecturis es assequutus id euenturum quod euenit? At quid aliud effici coniecturis poterat, nisi ut uel sperares, uel suspicareret? Porro in re tam ancipiti, quæ dementia erat spem incertam sequi, discrimen certum negligere? Sed audiamus obsecro certas illas coniecturas, quibus hic noster uates præsensit inopinatum omnibus exitum. Iam ætate fessus erat, inquis, iam uiribus defectus, nec oblineri iam autumabat posse

tyrannidem adempto filio. Tum indulgentius amabat, quàm ut filio uellet esse superstes. Nonne sentis hæc ac deo non esse naturæ rerū consentanea, ut iam omnibus uideantur esse confutata, uel priusq̃ refellantur? Vtrū seni mentē ullam fuisse putas, an nō putas? Si non putas, fieri potuit ut illi tutum uideretur, qđ neutiquam erat tutum, atq; ita protinus toto falleris augurio: sin putas sapuisse, quur erat quod usqueadeo diffideret? Quasi uero tyrannis uiribus duntaxat unius hominis, ac non multo magis ingenio, uersutia, calliditate, largitione, crudelitateq; cōtineatur: quæ omnia si magis in senem quàm in adolescentem competūt, quur tu in diuersum torques augurium? An non illa ætas usu rerum callentior est? an non altius dissimulat? an non cauet diligentius? an non prospicit oculatius? irascitur implacabilis us? tenacius iniuriæ meminit? meliusq; in longinquum consulit? His solis rebus imperium tyrannicum administratur. In militiæ duce quantulum est illud momentū, quod corporis uires adferunt? at in tyrannide profecto multo minus. Cur magis illū terreret ademptus filius, quàm extinctus satellites quispiam audacior? quum arx superesset approbe munita, superessent opes, arma, satellitū ingens agmen, tot in ciuitate factiosi potentesq; qui nō solum tyranni partes adiuuabant, uerumetiam tyrannos agebant: quos equidem spero nunc nobis non esse metuendos (nolim enim infausta ominari) at ita tamen, ne nimīū secure negligantur. Usquead cōne senem
cruda

cruda uiridiq; (quod omnes norunt) senecta callidum, animosum, ambitiosum, non stultum, una filij mors consternauit, ut rebus desperatis protinus e uita sibi migrandum duxerit? praesertim quum ille patris dominatum nibilo reddiderit tutiorem, sed multo inuidiosiores, idq; ob libidinem, atq; aetatis insolentiam temeritatemq;, adeo ut expedierit propemodum illi ad stabilendam tyrānidem filium e medio tolli. Etenim quo propius ad iusti regni speciem accesserit tyrannis, hoc minus est inuidiae obnoxia, magisq; tuta. Inuenis ille solum hoc augebat, quod maxime tyrannos solet euertere. Vera illa tyrannidis munimenta in callidi senis pectore erant collocata. Sed tenerius adamabat filium, q̄ ut defuncto posset superesse. De matercula quapiam priuata loqueris, an de uiro sene, callido, crudeli, denique tyranno? Quid ego iudices in eo sermone argumentis coarguēdo sumam operam, quem ipsa natura, quem mos, quem communis omnium sensus repudiat? Quis unquam isthuc audiuit? tyrannum usq; adeo pio in liberos fuisse animo, ut non dicam commori uoluerit, sed conuiuere cōmode quiuert? Credite mihi, priuatorum isti sunt affectus. Tyrānus neq; quid natura, neq; quid pietas, neq; omnino quid sit officium nouit. Exuit haec omnia, simulatq; tyrannum induit. Omnia commodis, omnia metu, omnia necessitate metitur. Solos hos amat (si quos tamen ille amat, qui uel deos ipsos odit) quos aut metuit, & tollere nondum expedit,

aut quorum opera ministerioq; ad fulciendum imperi-
um indiget. Quod si ullos ille posset amare, similes cer-
te sui diligeret, impios, uiolentos, rapaces, scelestos,
quando nihil ad conciliandā charitatem efficacius mo-
rum similitudine. Atqui ne improbi quidem illi chari
sunt, nisi quatenus adiuant, adeo ut preposterum, uel
peruersum potius quendam Stoicum tyrannus expri-
mat. Neq; enim quisquā tam Stoicus fuit, ut æque uaca-
rit omnibus affectibus atque tyrannus: hoc modo illos
discernit, quod philosophus honesto metitur sua con-
silia, hic commodo. An ille ullum pietatis igniculū in-
quenquam mortaliū sentire potuit, qui in patriam ui-
tæ parentem altricemq; qui in cœlites omnium bono-
rum autores tam sit impius, ut illā crudeliſſima oppri-
mat seruitute, horū phana despoliet, iura contemnat?
Verum ut largiamur tibi nonnihil, sinamusq; te priuas-
tos affectus in tyrannicum pectus, hoc est, ignem in flu-
men transferre, an tandem persuadebis illud, usq; adeo
indulgēter illum adamasse filium, usq; adeo in eum om-
nes uitæ suæ spes, uoluptates, opesq; semel contulisse,
ut illo sublato, ne minimam quidē uitæ causam sibi re-
liquam esse putaret? Repete, non dicam ex hac ciuitas-
te, uerum ex uniuerso mortaliū genere: non ex hoc se-
culo, sed ab orbe condito, & ab ipso (si uis) Promethei
simulacro. Quotus quisq; fuit pater, quota quæq; ma-
tercula, quæ ob liberorū necem sibi fatū accersiuerit?
Naturalis hic dolor, & quē nemo frē non modeste fe-
rat

rat. Priuatis parentibus uel indulgentissimis, muliercularum intemperatissimis affectibus mediocris luctus sufficit, tyranni in filium charitati non nisi solam mortem satisfacturam esse tu Lynceus praeuidebas? Age, hoc quoque tibi donamus, uicerit homo tyrannus priuatorum in liberos pietatem, uicerit indulgentia materculas omneis, qui tibi compertum esse potuit, utrum se dolor paternus inclinaret? In rabiem, an in desperationem? Quo diligebat impotentius, hoc erat probabilius, ut senex natura ferus, ciuibus insensus, uel maxime uellet esse superstes, uel ob id denique, quo ueterem illam iram, nunc filij nece acerrime exasperatam irritatamque Reip. supplicijs saturaret. Quod si alias uitae pertaesum fuisset, haec nimirum una causa poterat illum in uita retinere. Quid autem senili animo uindictae cupidius? An nescis quae impotentes aetas illa concipiat impetus, quo rapiatur aestu, quo flagrare soleat incendio, si quando atroci insignique contumelia laceffatur? Quae uero potuit esse atrocior, quam filij caedes sic amati, ut tu quidem ais? Hec nimirum quicquid in illo fuerit unquam crudelitatis, quicquid seuitiae, quicquid immanitatis: si qua sanguinis sitis, si qua suppliciorum fames, denique si quid tyrannicum, id omne semel de integro poterat excitare quasi que renouare. Mitiora etiam animalia, datae orbitatis iniuria, in rabiem solet agere, et tu in tyranno (quo nullum animal immitius) nihil tale metucendum esse certissimus augur existimasti, quod in Tigribus uidemus euenire? Quod
 si tibi

si tibi uni compertum erat tyranno sic in delicijs esse
 filium, quid igitur aliud tua fiebat opera, nisi ut saeuissi-
 ma illa Tigris, rapti catulo, in rabiem uersa, in mise-
 ram hanc ciuitatem dilaniandam discerpendamq; insi-
 laret? Id si non euenit magna dijs gratia, tibi magnum
 debetur malum: qui quantum ad te pertinet, tam di-
 ram beluam in nostra capita fortunamq; immiseris. Eli-
 ge nunc utrum malis, an ueram fateri, nihil fuisse ty-
 ranno cum nostris affectibus commune, an confingere
 sic adamasse, ut matercularum quoq; uicerit delicias.
 Certe neutro modo tua constabit diuinitio: quae nisi
 constiterit, non est quod ad eius rei laudē aspices, quae
 fortunae commoditate te imprudente euenierit. Postre-
 mo donemus & hoc tibi, ut praesciueris, & certū pra-
 sciueris, deo uidelicet quopiam te certiore faciente
 (nam alioqui fieri nequaquam potuit) perinde est ac
 si non praescieris, quum praescientiae tuae fidem legi fa-
 cere non possis. Profer quibus praedixeris id euenturū
 quod euenit: doce quis deorum quando isthuc tibi pra-
 nunciarit, nihil habes quod dicas. Verum posteaquam
 rem feliciter euenisse uideres, tum demum post factum
 uates esse coepisti, quemadmodum uulgo tum fieri, tum
 dici consuevit, post euentum stultos etiam sapere: &
 quo fortunae beneficiū uerbis in te transmoueres, tra-
 gœdiam istam nobis comminisci coepisti, causas repe-
 risti, quibus praescisse uideare. Sed dij boni, quā non
 bonum poetam te praestitisti, qui tam inconsistentia,
 tam

tam cum natura pugnantia finxeris, scruissimum tyrannum ob pietatem erga filium ultro uitam fugisse: ob unius capitis necem tutū sibi non putasse in uita commorari, quum omnia superessent quibus tyrannis et paratur et obtingitur, sublato eo in quo omne tyrannidis praesidiū collocarat, repente rebus suis diffisum ad inferos abiisse. Age, mitto nunc argumēta, haec omnia uera, non ficta credemus esse, tametsi ne fucum quidem ullum habent ueri, si mihi ex omni hominum memoria uel unum tyrannum potes nominare, qui liberos suos sic adamarit, ut non spadones ac pallacas longe praeuulerit: qui sic illis indulserit, ut nō suspectos haberet obseruaretq;: qui sic illis sit fesus, ut non in barbaris quibusdam latronibus, ac seruis stigmaticis plus q̄ in illis fiducia posuerit. Ego tibi p̄ multos referre possim, qui filios sic oderint, ut uiuos esse pati nō possent: adeo metuerint, ut ne cibum quidem unā capere uellent: adeo diffiderent, ut tum demum se tutos esse putarent, si quis illos ē medio submouisset. Nullus inutilior tyranni satellites quā filius. Ex extrema barbarie conductitios mauult ille sicarios, fugitiuos, homicidas, sacrilegos: his uitam suam mauult committere, qui sua patria frui non possint, et alienam euertere gaudeāt, qui barbaricis serinisq; uiribus antecellant, et gigantes illos impios referant, qui propter animi cupiditatem non difficile ad quiduis periculi suscipiēdum perducuntur, et propter ingenij feritatē à nullo facinore abhorrēt

abhorrent. Hi sunt idonei tyrannorum ministri, hi fiducia, munimentum, praesidiumque tyrannidis multo tutissimum: hos si quis ademerit, causam uideatur dedisse, quare rebus tyrannus diffidat. Nam filius qua tandem ratione dominatum sustinebat: Actate? at utilior etas grandior. Robore? unus erat. Prudentia? magis sapit senectus. Custodijs quas obtinebat? at si aduersus patrem obtinebat, mors illius seni etiam optanda. Si patris nomine, quid nisi unus satellites ademptus erat? Nam custodie quomodo deficeret, nisi ad eum cui alebatur? Tutior igitur erat futurus tyrannus amoto filio. Res enim tyranno suspecta, filius uolentus et insolens, propterea quod reliqui illi Barbari solo lucro contenti sunt. Filius illud premium spectat, tyrannidis successionem. Nec ullus pietati locus, ubi mentem possidet dira regnandi libido. Ibi contemptis naturae legibus, et filium horret pater, et patris interitum optat filius. Sed dicturis iam dudum nescio quid: mane, praesens, nihil inexpugnatum omit- tam. urges, Nisi praeter modum adamauit filium, nisi diffusus est, quare sibi mortem consciuit? Isthuc uero merito demirandum, quippe quod praeter omnium, ac tuam etiam spem euenit. Verum ego nihil ad me pertinere puto, ut tibi rationem reddam, quid illi dii in mentem immiscrint, ut sibi uim adferret: hoc tantum euincere sat est, te nullis coniecturis hunc exitum certo praescire potuisse, quantumlibet amarit filium: tametsi causa non admodum obscura. Iam decorum si qui fuerunt huic infensi Reip. iras diuturnas

diuturna nostra calamitas satiauerat. Iam propitios nostra uota, nostra sacra commouerant: aderat illud fatale tempus, quum impius ille senex dijs atq; hominibus dignas admissorum poenas daturus erat. Iam aderant ultrices Erynnes, aderant Furiae, sacibus et bydris omnibus armatae: haec illi mentem ademerunt, haec uanam formidinem incusserunt, haec attonitum ad spontaneam sui cedem impulerunt. Nihil minus arbitrabatur quam fugisse, qui filium peremerat, quam una cede contentum fore, qua quidem una in re iure potes gloriari, quod tyrannum uehementer fefelleris. Virum esse putabat, qui hoc facinus percgisset. Credebat esse talem, quales audierat esse solere tyrannus, qui magno suae uitae contemptu, tyranni caput impeterent: qui non adori rentur facinus, nisi ratione probe perspecta, qua possent perficere. Hanc suspicionem Pan ille, aut si quis alius est deus, nouis terriculis exagitabat. Arbitrabatur instare sibi carnificem, sensit adesse necessitatem illam fatalem, quam nemini nocentium uitare licuit. Itaque quod huius urbis pietati, quod decorum bonitati debetur, quum tu id phaleratis dictis in te transferre conaris? Vbi discrimen erat subeundum, ibi fugitabas: nunc ubi res praeter spem pulchre cecidit, tutumque putas, fortunae laudem in te deriuas. Sed sorge diuersum exitum fuisse consequutum, pone tyrannum ira percitum, passim ciues ad exquisita supplicia rapere, proscribere, iugulare, in exilium agere, possessionibus exuere.

Quid

Quid hic dices? non fines, opinor, eorum malorū causam in te tanquam in autorem referri, & fortunæ argumento culpam deprecaberis. Negabis tibi imputandum esse, si quid fortuito præter propositum euenit. At nunc nōne iniurium est, quod boni, fortunæ commoditate præter spem euenit, id totum in te uelut autorem uelle traducere? Etenim te nihil expectasse minus, quàm id quod euenit, uel ipsa res clamat. Si hoc animo conscendisses arcem, ut filium, non patrem occidisses, credi poterat te talem quandā spem animo concepisse: nunc casu nescio an metu potius in iuuenem incidisti, & tum deniq; diuina ista mens & futurorum præsaga, sed quæ non nisi post euentū suū prodat oracula, te corripuit. Quum esset fugiendum, ibi demum iudices in re tam tumultuosa, secum uelut ociosus consultare cœpit, utrum senem sua dextra dignum existimaret, ibi demum præuidere cœpit, fore ut pater ipse sibi manus adferret. Et quo commentū tam impudens iudices efficiat paulo probabilius, quæ nec uidit, nec uidere potuit, ea perinde descripsit, nimirū (ut iactat) poeta, quasi spectator astiterit, quid in mentem uenerit tyranno, quid dixerit, quid fecerit, quomodo ferrū strinxerit. Eiusdem profecto impudentiæ, fingere præscisse se, quod esset euentu consequuturū, & quod non uideris, id ita narrare quasi uideris. Quāto melius tuo commento, id est, fabulæ suæ fides constitisset, si ita finxisse: te quū perempto iuvene, stricto gladio ad senem ire

ire destinasses, repēte à tergo adfuisse Palladem illam
 Homericam, & iam euntem capillis reuocasse te: ue/
 tuisse ne tam luculentum facinus senili cæde obscura/
 res, sese citra tuam operam curaturam, ut ille suapte
 manu, sed tuo gladio peremptus, gloriæ tuæ nihil tene/
 brarum offunderet, sed multum etiam adderet lucis:
 dehinc abditum te per rimam contemplatū, uel (quod
 est te dignius) repente deam sepsisse te nebula, ut ty/
 rannicæ necis tutus & ociosus spectator assisteres, nec
 prius illinc discessisse, quàm negocium omne cōfectum
 uidisses. Hæc si confinxisses, paulo minus malum poe/
 tam te præstitisses. Sed ociū, opinor, nō suppetebat ad
 omnes fabulæ partis commodè tractandas, uidelicet
 lucri cupiditate te protinus ad premiū postulandum
 rapiente. Nunc uel ipsa te prodit inconstantia, figmen/
 tiq; coarguit. In arcem ascendisti, quo tyrannum occi/
 deres, neq; tum præuidebas, quod sole ipso clarius ui/
 deri uis. In medio negotio subito nescio quis deus ocu/
 los tibi restituit, ut uideres futurum id quod accidit.
 Porro si ueris fidem facere uoluisses, narrare debue/
 ras quemadmodū nocturnus explorator furtim arcem
 conscenderis, in ades clanculum irrepservis, forte fortu/
 na obuiο nemine, non dicam ut tolleres aliquid, sed ut
 experireris, si quod tuto facinus posses designare: hæc
 molienti commodum fauisse fortunam: itaq; quum ado/
 lescentem solam atq; incustoditum offendisses (ut est ea
 nimirum ætas securior, periculiq; minus cogitans: præ

terca diuturnatyrannis iam magnam metus partem
 exuerat)tum haud scio(ut mores illius erant)multo uē
 no sepultum,atq; immodica libidine defessum,fortiter
 iugulasse scilicet,et somnū illi cum morte,id est,germā
 manum (ut ait Homerus) cum germano coniunxisse:
 deinde ubi iam cardines procul stridere coepissent,ex
 audito uidelicet moriētis gemitu,ibi te metu exanima
 tum ita fugisse,ut non uacarit gladium ē uulnere tolle
 re,quem nec parricide,nec sicarij solent relinquere
 ne deprehendātur:Interca domi latitasse te,iamdudū
 de fuga cogitantem,et longinquas aliquas,semtasq;
 mundi latebras animo circumspectantē, in quibus ab
 ditus posses irritati patris seuitiam fallere:Iamq; te ad
 spontaneum exilium accincto,repēte in uulgus exisse
 famam,liberam esse ciuitatem,tyrannum unā cum fi
 lio iugulatum,relíquos metu fugisse,autorem ignorari
 facinoris:Ibi repente ad nouam tuæ fabule catastro
 phen,immutasse te animum,et qui prius de salute fue
 ras sollicitus,protinus ad præmij spem arrectū fuisse,
 lucriq; auaritate, priusq; tibi satis esset excogitata ra
 tio,qua totā huius inopinati euentus laudē in te tradu
 ceres,prosilisse in medium:id quod uidimus,clamitasse
 tuū illum esse ensem,tuū facinus,non unū præmiū tue
 uirtuti fore satis.Hæc nemo non credidisset,sunt enim
 rerū naturæ cōsentanea,usu cōprobata,omniū opinio
 ne recepta.At tu dum sedulo quidē, sed tamen parum
 ex arte,tuam nobis præscientiam niteris persuadere,
 quāto

quàm multa comminisceris, non dicam tota facie à uero distantia, uerum etiam cum sensu communi, cum more, cum natura penitus pugnantia? primum tyrannum tam maternæ filium adamasse, ut sine eo uiuere noluerit: sic ob unius mortem metu fuisse consternatum, ut in uita manere non sit ausus: sic illi toto pectore fîsum, ut ipse nullas circum se custodias haberet: adeo fracti animi fuisse, ut tam chari pignoris truculenta cæde nō potuerit ad ultionem inflammari: tam inualidum, ut tuæ dextra fuerit indignus: tam inermem, ut nī tu illi gladium reliquisses tuum, de futurum fuisset, quo se iugularet. Non uides quàm non competat tam insignis in tyrannum pietas, tam secura in eam ætatem fiducia, tantus metus in hominem, excepto filio, reliquis omnibus præsijs munitam, tanta consternatio in hominem tot periculis exercitatisimū, tanta imbecillitas in iratum? Quid igitur erat, quur tu senem illum tantopere contempseris, ut indignum habueris, qui tua ista magnifica dextera iuglaretur? Tūc indignū iudicabis quem occideres, quum eum Resp. non putarit indignū quem formidaret, quem maximo suo cum dolore ferret. Non talem illum iudices, non talem sensimus, ut cuiquā contemnendus uideri debuerit. Neq; tu eum unquam contempsisti, nisi forte contemnere est, misere formidare. Sciebas arcē armis refertā, sciebas superesse satellites, quorū uel unus (si seni uires decrant) sufficiebat iugulando tibi. Nō ignorabas (id quod nemo nostrū nescit)

t 2 quam

quantum uirium illi partim exercitatio, partim ingenij scitae etiam in illa senecta reliquerat. Tum non te fugiebat, frigidum illud senium sic interdum acri dolore inflammari, ut iuuenibus etiam validissimis sepe numero fuerit intolerandum, si quando solitum illud robur quod ætatis gelu uelut obtorpuerat, magnaliquo animi motu recanduit. Quis autem tam inualidus est, ut non illi pudor, ira, dolor ingēs uires suppeditet? Hoc erat uidelicet, quur tu filium quā patrem malueris occidere, quod illum inopinantem, inermem, dormientem fortuna obiecit. Cum hoc pugnandum erat, armato, uallato, irato deniq;. Hoc erat quur gladium relinqueres, ratus ne tantisper quidem morari tutum dum reciperes, metuens uidelicet ne tantillum sarcinæ te redderet in fuga tardiores. Reliquisti inuitus, quo tyranno prodi posses: sed prodi maluisti quā deprehendi. Neq; ego nunc formidinē tuam accuso, imò miror magis quod pedibus consistere, quod fugere poteris, quum audires moueri tyrannicam familiam, stridere arma: intelligeres tibi non cum puero, sed cum uigilantibus uiris, accinctis, armatis, sobrijs, irritatis, denique cum rabioso patre dimicandum esse: non quod illum usq; adeo filij mors commoueret, sed quod arbitraretur, et haud scio an uere se petitum fuisse, dexteram tuam errasse tantum in filio. Inunc et spera, non dicam hos iudices uiros omnium perspicientissimos, sed uel ē media plebe quenquam esse tam mucosis naribus

ribus, cui non suboleat, imò qui non planè odoretur, perferatq; totam hanc fabulam abs te confictam. Et quod portæ solent, quum hærent in explicando tragœdiæ argumento, hanc ueluti deam diuinationem arte quadam induxisti, quo præsentionem tuam iudicibus probares, sine qua uidebas præmiũ obtineri nõ posse. Sed occasionem, inquit, ministravi paternæ mortis, quæ gladium quo se feriret reliquerim: atq; id solũ non modo satis esse putat ad petẽdum præmiũ, uerum etiam meritum esse, ut ipse ensis inter arma deorũ consecratur, dominus pro deo præsentì colatur. O hominẽ suauem, si has spes uere concepit: impudentem, si quũ non speret, postulat. Itane tyranno gladius erat defuturus, nisi tuum illum reliquisses? Tu in artem arma, hoc est, in syluam ligna portanda putasti? Nisi forte tuum illud ferrum magicis precaminibus erat imbutum, ut ultro ad mortis adegerit necessitatẽ: an uero nihil referre putas, quam præbeas occasionẽ, quomodo, quo animo? Primum, gladiũ reliquisti, quo nihil minus deest tyranno: nunquam ferrum abest, non in cubili, non in triclinio, non in sacris: reliquisti metu trepidus. Tu quidem in re illud interim demiror, qua fronte eũ gladium tuum ausis appellare, quem habueris pro derelicto. Metu, inquam, exanimatus reliquisti, quem postea receptum optabas: reliquisti rem ancipitem. Quid si tyrannus illum eundem ensẽ in ciuiũ iugulos distrinxisset? quid si eodẽ lectos aliquot ex huius urbis inuen-

tute adolescentes filio suo inferias mactasset? Si tyrannum occidisti, quia tuo occisus est gladio, & horum omnium indigna cedes ad te pertinebit: quippe cuius ensem peracta est. Id si non euenit, nihil ad te pertinet, nam anceps occasio quam in partem cadat, id dijs in manu est: si bene uerterit, nihil gratiae debetur ei qui dedit imprudens: si male, temeritas imputatur. Neque enim culpa uacat, qui periculosam ministrat occasionem: quae si feliciter, mirentur omnes: si infeliciter, merito accidisse dicant. At quanto probabilius erat, futurum ut tyrannus tuo ense alios in usus abuteretur. Scio me iudices haec pluribus refellere uerbis, quam necesse uideatur, quippe tam friuola: uerum id mihi propositum est, nullum illius argumentum non excussum, non exagitarum, non reuictum pratermittere. Quare quæso ne pigeat ita ut antehac fecistis, patienter atque attente cognoscere, dum hunc ab gradu firmissimo deijcio. Hic sibi uehementer fidebat, hunc acriter urgebat locum. Negabat uitari posse, quin præmiū deberetur quod patri necis causam ministrasset, si non relicto gladio (nam hoc opinor argumentum iam habet pro derelicto) certe necato filio. Nam ita in legibus disertum aiebat, nihil interesse utrum manu sua quis occidat, an mortis causam præbeat. Addebat, equum esse, ut quum in maleficijs causam datam imputarent leges ad supplicium, multo magis idem obseruarent in beneficijs ad præmium. Hæc aiebat meminisse se, in legibus esse disputata, illud addens

addens Tbraſonicum, niſi ſibi diuturna ſeruitus legum
 memoriam oblitteraſſet. Non tu legum oblitus propter
 diutinam deſuetudinem, ſed nunquam quid ſibi uelint
 leges inquiſiſſe uideris. Bis enim hic erras, qui neq; cau-
 ſæ datæ rationem, neq; dantis animū diſcernas, id quod
 legibus traditū eſt, nec animaduertis longe diuerſam
 eſſe rationem maleficij & beneficij imputandi. Quid
 ais noue iuris interpres? Itānc ſatis eſſe iudicas uel ad
 pœnam, uel ad præmium, qualemcunq; quomodocūq;
 cauſam dediſſe? Nihil igitur reſert, Hector an Aiaceſ
 occiderit manu, an gladiū illum dederit, quo ſe poſtea
 confodit? At qui hanc laudem nunquam ille ſibi uindi-
 caſſet: tametſi probabile uideri poterat, in eum uſum
 hoſti ab hoſte datum fuiſſe ferrum. Quin ergo fabros
 ærarios omnes uel ad pœnam uocamus, uel ad præmi-
 um, quoties armis in eorum officina perfectis, aut iugu-
 lantur ciues, aut ſeruantur? Poſtremo quur hoc quod
 tu petis præmium, non enſis iſtius tui opifex petit po-
 tius? Tyrannus gladium erat habiturus, te non porri-
 gente: tu porrigere nō poteras, niſi huius induſtria tibi
 miniſtraſſet. Age ſi telo inter uenandū temere miſſo,
 forte tyrannum uicinum interfeciſſes, clamares tibi ty-
 rannicide deberi præmium, an potius nihil tibi debere-
 tur laudis, quod imprudēs & inſcius iaculū torſiſſes?
 Imò in ius potius uocāduſ eſſes, qui miſſi teli temerita-
 te ciuē (quod in te fuit) occideris: nā quod in tyrannū
 incidit, id nihil ad te. Quid ſi caupo uinū lenē ac ſuauē,
 t 4 quale

quale Polyphemo dedit Vlysses, tyranno uendidisses, atq; ille eius dulcedine captus, auidius sese ingurgitasset, atq; re cōcepta febri decessisset, auderes ne caupo, uini titulo tyrannicide premiū flagitare? At quis non te cum tua flagitatione, ut temulentū, uinoq; madidum exploderet? Ceterum quanto frigidior titulo nunc idem postulas? Vt cunq; coniecturis præcipi poterat: ut etas uinosa tam illicibili uino auidius, intemperantiusq; frueretur, crapulam cōsequeretur morbus, præsertim in senē: morbum mors: Vulgo hæc eueniunt. Tu eam tyranno mortis causam dedisti, cuius nullum extat in hominum memoria exemplum. Quis enim ante hæc ob filij necem sibi manus intulit? Accedam propius. Finge te tyranni coquum esse: probe callere palatium domini, medicos interdicare cibum, quo tamē ille oppido quā lubens uescatur: interminari morbū capitalem, nī temperet: id te non fugere, eum cibū tu arte tua, cupedijsq; et condimentis magis ac magis illecebrosū reddis. consequitur edentem morbus, quem prædixerant medici: moritur tyrannus, liberatur ciuitas. Hiccine coquus ē culina in forum prosiliens, et adhuc iure madens, fuligine niger, tyrannicide premiū postulabis? Mortarium, tonsillum, et ollas ostentabis, arma scilicet quibus tyrānidem expugnaris? Non eris (opinor) tam impudens in ea causa, qua tamē ista tua multo est absurdior. Nam illi uoluntas occidendi nō defuit, probabilem præbuit causam. Tu nec in hoc
iugu

iugulasti filium, quo pater ultro vitam relinqueret, & causam dedisti, ad quidvis potius quàm ad istud idoneam. Accipe exemplũ tuo similius, quàm ouum sit ouo (quod aiunt) simile. Quid si tyranni amicam, quam ille misere ac perditè deperisset, occidisses: eaq; cognitare tyrannus sibi vitam abrumperet, auderes ad præmium aspirare: auderes dicere, te certum præscisse, fore, ut tyrannus sponte fugeret è uita? Certe quanquam plures amicas extinctas sequuti sunt, quàm filios, nemo tamen tibi crederet, nemo tibi præmium decerneret, tuum factum periculosum & anceps dicerent: omnes fortunæ gratias haberent, cuius commoditate res ea feliciter cessisset. Tibi abunde magnum præmium existimarent, si commissi uenia donatus discederes. Primum igitur diuersam imputandi maleficij, & ascribendi beneficij rationem conueniet distinguere, deinde causæ equalitatem, postremo animum: atq; ita demum liquebit, quid tibi lex debeat. Nam quod aiebas legem prolixiorẽ esse oportere ad reddendum præmium, quàm ad infligendam pœnam, id in priuilegijs, quæ in exemplum nõ uocantur, fortasse locum habet. In iure communi longe secus est. Siquidem (uti superius demonstrauimus) nulli nocenti lex nõ minatur pœnam: paucis benefactis præmium ostendit. Tum in maleficijs etiam conatum simplicem supplicio prosequitur, in benefactis semper exitum requirit. Nec mirum, nec iniquũ, si lex est diligentior in eo negocio, ad quod unum est nata, atq;

t 5 instituta

instituta, quàm in eo, in quo temporis ratione tanquàm alienas sibi sumit partes. Ergo in utroq; cōmuniter spectat, ut causa sit idonea: deinde ut animus adsit, nō tantum casus. Hoc rursus interest, quod in benefactis nec causa idonea, nec animus idoneus satisfacit legi, nisi his accesserit euentus itē idoneus. In malefactis, si quid nocendi animo tentes, nō expenditur nec euentus, nec causa: sed ex animo factum tuum lex metitur. Sic enim iudicat, tibi nihil ad scelus defuisse prater fortunam: qua te subleuari, quod tandem ius sit? In euentu simul & causam datam & animum expendit. Si animum uitiosum cōperit, nihil moratur causam, quàm sit idonea, putat animum & euentum ad poenam commerendam sufficere. Sin animo simplici data est causa mali idonea, & non consequitur euentus: lex quasi conuiet ad id, & non putat ad suam cognitionem magnopere pertinere. Sin euentus est consequutus, etiam si de animi uitio doceri non potest, tamen temeritatis & negligentiae nomine poenam irrogat: partim propter suspectā dantis uoluntatem, partim ut hæc latebra peccantibus eripiat, imprudens feci, discantq; homines uel suo periculo cauere, quod alieno faciāt periculo. Ergo qui prudens & sciens, certam atq; euidentē noxe causam dederit: cum perinde lex censet, quasi facinus manu peregerit. Veluti si quis hostē opibus, copijsq; iuuerit, perinde est ac si ipsius arma contra ferat. Siquidem id supeditauit, sine quo bellum geri nō poterat. Aut si quis

inimicum

inimicum suum per dolum nauigio solutili imponendū
curet, ut naufragio intereat: aut in conclaue pensili ter-
stidine inducat, ut ruina opprimatur: aut iuxta lectu-
lum egroti, loco pharmaci uenenum ponat, futurū spe-
rans ut eo hausto pereat, tametsi non bibit egrotus, ta-
men ueneficij postulari potest qui posuit, propter uitio-
sam animi uoluntatem. Nam uehementer erat probabi-
le id euenturum, quod ille moliebatur. Huic si detrahas
nocendi uoluntatem, nihil illi cum lege rei futurum est.
Si detracta nocendi uoluntate, apponas euentū: non ef-
fugiet temeritatis crimen, nisi illum inculpata ignoran-
tia absoluerit. Porro si in loco non ad id destinato, puta
in uia publica, aut in fundo alieno, arcu temet exerce-
as: lex tecum non agit, nisi si quem occideris, aut uulne-
raris, aut si cui damnum dederis. Ceterum quod facis,
tuo facis periculo. Quod si quid horum consequutum
est, cum lege tibi res est. Neque tibi tua patrociniabitur
imprudencia: quippe quæ culpa temeritatis non ua-
cet. Siquidem in te fuerat præcauere, quod probabili-
ter poterat prætimeri. Vides quanto discrimine disti-
ta sint, inter quæ tu nihil interesse dicebas. Primū non
statim imputatur ad præmium, quod ad poenam, idque
non à malignitate legum lateris, sed partim ex ipsa
rei natura proficiscitur, partim à legum officio. Dein-
de discernitur animus, causa data dijudicatur: specta-
tur euentus. Age nunc si libet, tuam causam, qua tuum
facinus aestimari uis, expendamus. Finge te certam,
ineuitabilem

inevitabilem mortis causam tyranno dedisse, sed imprudentem, nulla tibi sit præmij petitio. Quis enim insciens benemereri dicitur? Fortibus uiris præmia dantur, non fortunatis tantum. Nam euicimus iamdudum opinor, ne posthac affirmes te in hoc iugulasse filiam, ut pater sibi necem conscisceret: quod euenturum ne uates quidem quisquam præscire poterat, tu nec suspicari. Imò postea quàm rem plenam discriminis, fortune arbitrio cõmisisti, quia bene successit, hoc nomine lex te non postulat: at idem si male euenisset, temeritatis poenas eras debiturus. Neq; enim tibi succurreret inculpata ignorantia. Quid enim æque formidandũ erat, quàm ne tyrannus, simulatq; occiso filio se peti insidijs persensisset, omnia tyrannidis mala in nos conduplicaret? Iam ut de animo res tibi constet, causam dedisti non solum non idoneam, uerum etiam periculosissimam Reipub. Vin hoc tibi argumento euidentissimo demonstrari? Finge te quempiam è ciuibus uitio occidisse: tum extincti patrem id facere, quod modo fecit tyrannus. Vtrum tu duplici cædis crimine teneberis, an simplici: Simplicis opinor. At uxor & mariti mortem imputabit, qui necato filio, scilicet causam mortis dederis: atq; his sermẽ tuis argumentis utetur. Indulgentissime filium adama bat, in illum omnem familiæ curam reclinauerat, illo se oblectabat. atq; hæc de priuato sene cum fide dicet, quæ tu de tyranno nimis dure (ne dicam ridicule) dicebas. Addet ea te scisse, præuidisse futurũ, ut ille uitam su geret

geret orbatus filio, in quo uno omnia vitæ oblectamēta collocarat. Non tibi defuisse iugulandi senis voluntatē, sed hoc tantum egisse, ut miserabilius sua dextra periremeretur, ut odium tuū plenius miseri patris malis exturares. Ideo iuuenem necasse, in hunc usum gladium in vulnere reliquisse. Vides quanto sunt hæc probabiliora in hoc, quàm in tuo negocio: Et tamē negabis paternam necem ad te pertinere: atq; animi suspensionem, causæ qualitate purgabis. Negabis causam idoneam fuisse, quur ille sibimet manus adferret. Te nec præscire, nec timere potuisse id, quod sit consequutum: quod rarum extet exemplum patris, ob filij necem sponte fugientis è vita. Alioqui futurum fuisse, ut et mater sibi factum accerferet: quippe quā impotentius amare sit cōsentaneum, ac minus aduersum dolorem animi uiribus ualere. Hæc non dubitares tibi profutura, ad alterum crimen depellendum, Et prodesse dubio procul. Atqui quod in maleficijs ualet, ne quid imputetur, id multo magis in hac causa ualet, ne quid acceptum feratur. Ibi te liberaret à voluntatis suspitione, quod causas parum idoneas dederis: hic ex causis multo minus idoneis propter personam tyranni, uideri uis non modo quod euenit, fuisse suspicatus, uerumetiam certum præscisse. Ibi temeritatis postulari non poteras, propterea quod tametsi uitio abs te data est causa, tamen idonea non sit ad id quod euenit. Imò ipsi tota res imputabitur, Et legibus pœnas dabit, sepultura prohibitus, quod ciuitati

citra

citra causam idoneam, ciuem unum ademerit. Tibi nō nisi unius filij mors imputabitur, etiam si mater quoq; & filia, & sorores, & tota tribus huius necem fuerit imitata. Hic poterat, nisi feliciter euenisset: quippe ubi summum Reip. periculum & uerteretur, & praetimes-
 ri probabiliter posset. Venio nunc ad quartū illud prae-
 sidium iudices, quod iste tutissimum, ac penē inexpug-
 nabile iudicabat: unde ego illum ita deturbabo, ut non
 solū sit nō habiturus, quo tyrannicidij & huius laudis
 arcem obtineat: uerū uix etiam latebram inuenturus,
 ubi temeritatis ac maleficij poenam effugiat, quo nimis-
 rum intelligat, quā non inimice, non curiose (ut aie-
 bat) secum agam: ut quum possim in crimen ac poenam
 uocare, sat habeam ab honore non promerito secludere.
 Ait sibi deberi premium, uel hoc uno nomine, quod
 iuuenem occiderit, iam plusquam tyrannum, tum ty-
 rannidis paratum heredem, etiamsi hunc euentum dij
 nō dedissent, ut senex ipse uitam abrumperet. O deplo-
 ratam impudentiam. Tu tibi premiū peteres, si tyran-
 num suae furiae non essent ultae? Dij quid uis potius dede-
 rint, quā istuc quod tu fingis. Sed tamen fingamus in-
 terim oratione, quandoquidem id tuto licet: tametsi ad
 solam mentionē inhorrescit animus. Tūne, inquam, oc-
 ciso filio, relicto sene uiuo, tyrannicide premium peter-
 es? An potius nec ipse superesses, qui possis petere: nec
 esset resp. quae dare posset? Nam tu aut exquisitis sup-
 plicijs exanimareris, aut in extremis Oreadis exul des-
 litesceres

litesceres: nos pro tyranno iam immanissimum carnificem pateremur: & tuum caput ubicunq; terrarū latitares, diris imprecationibus deuoueremus, qui nos tua incogitantia, uel præcipiti magis lucri cupiditate in tantam malorum tempestatem coniecisses. Sed re filius erat tyrannus (inquis) patri præter inane nomen nihil erat reliquū. Quid ego audio? duos igitur hæc ciuitas tyrannos alebat? Nam de patre nemo unquam dubitauit, quin tyranni uocabulum mereretur. Quando autē antehac unquam fando auditum est, duos una in ciuitate sedisse tyrannos? id quod magis etiam natura repudiatur, quàm eodem in corpore gemina capita. In iisdem aluearibus duo se reges pariter nō ferunt. In armentis taurus tauro cedere cogitur. In iisdem lustris nō conuenit duobus inter se leonibus: & tyrannus (quo nullum animal effratius) parem in eadem urbe patitur? Non uides necessario fieri, ut è duobus, aut alter alterum oppugnet, aut alter alteri cedat? Vtrum tu fuisse maius in patre, an in filio? Si iuuenis aduersus senē obtinebat tyrannidem, quid à Repub. premium postulas? Tyranni partes adiuuisti, non Reip. Sin patri cessit: quid tandem illum uocare potes, nisi tyranni uel præfectum, aut satellitem? Quando quidem seniori tyrannicam appellationem ne tu quidem audes detrahere. Verū ut quoquo modo tyrannidem omnē in adolescentē oratione deriuares, quàm multa tu quidē non ex re, sed pro cause tue cōmoditate cōminiscebarris? Ceterum quàm in
 his

his confingendis decori, quod in personis situm est, nullam habuisti rationem? Sic enim (ut memini) inducebas in fabulam senem iam etate mitem, & qui omnem tyrannidis acerbicatem ob senectam exuisset: non secus atque mala, quae natura acerba, tempore mitescunt, & in alium abeunt succum. Porro iuuenem feroce, illo incolumi gerentem tyrannidem, iamque patri uiuo succedentem. Priuatus paterfamilias non fert filium se uiuo successorem: & tu uis istuc credi in tyranno? Ille non sinit ullum e liberis rem domesticam ex animi sui libidine moderari: & tyrannus sese ueluti abdicans imperio, negocium omne in adolescentem reiecerat? Non dubito, quin & ipse uideris, quam dura sint ista, & quam a communi sensu abhorrentia. Verum quid faceres, nisi tales personas induxisses, exitum inuenire tragedia tua non poterat? Quaso te, an unquam auditum est tyrannum etate mitescere? Quando tu desines ea quae sunt priuatorum, quae bonorum principum, tyrannis tribuere? Ut eodem igni cera mollescit, limus durefcit: ita etate plerique redduntur mitiores ac temperantiores, tyrannus magis exasperatur. Ut tempus nonnullis pomis amaritudinem adimit, ut uinis nonnullis acorem conciliat: itidem tyrannis non adimit sauitiam etas, sed exaggerat. Vis ipsissimam tyrannici ingenij tibi demonstrarem imaginem? Spinam cogita, quae quo magis senescit, eo pungit acrius. Echinos cogita, qui quo plus habent etatis, hoc testa sunt asperiore. Vulgaribus ingenijs

genijs fortasse nonnulla vitia senectus uel detrahit, uel certe mitigat, etiam si plura irritat, nonnulla parit. At tyrannorum mentibus ad scelus, ad crudelitatem natis, scelere & immanitate imbutis atq; educatis, praeter uitiorum omnium incrementum adferre senectus quid potest? Nisi forte libidinē adimit? Quanquam ista tyrannidis quantula tandem est portio? Sed esto fuerit sanè propter aetatem ad uoluptates segnior, uerum erat fastidiosior: unde fit, ut imbecillior sit ad coitum, ad raptum auidior. Fortasse pauciores huic exercebātur ephebi, sed insigniores. Pauciores producebantur uirgines, sed exquisitiores. Quur nō autem & plures? uidelicet quo senile fastidiū optione, & uarietate uinceret. Hoc ita esse, quot ego tibi testes citare possem, qui quo nobiliores sunt, quo fortuna praestantiores habēt liberos, hoc magis eis à flagitiosissimi senis cupiditate metuebant. An tu putas unā cū uiribus senescere libidinem? Multo secus habet. Imò quantum aetas improborum hominum facultati detrahit, tantū adiicit cupiditati. Quanquam tyrannicum animum his in rebus non tam uoluptatis usus capit, quā nostra delectat contumelia. Ut frigat in sene tyranno Venus, certe seruet uigetq; malitia, seuitia, nocendi libido. Postremo totum illud uitiorum agmen, quae propria tyrannorum sunt, cupiditas, rapacitas, improbitas, impudentia, impietas, iracundia, uiolentia, impotentia, suspicio, fraus, perfidia, crudelitas, implacabilitas, immanitas, periurium, (Quid au

tem oportet omnia commemorare nobis omnibus. ben-
nimum nota? horum inquam nullū non etate fit acer-
bius, propterea quod iuuenta nonnunquam naturæ bo-
nitate vincitur: præterea quædam mala nondum didi-
cit: at senecta, si quid pudoris, si quid humanitatis, si
quid melioris ingenij à natura insitū est, id omne mul-
to ac diuturno flagitiorum usu penitus exuit, et pror-
sum in immanissimam quandam feram abiit. Id ita eue-
nisse iudices, in execratissimo illo sene, quid ego coner-
argumentis docere, quum sua cuiq; memoria abunde sa-
tis exemplum suppeditet? Quod si iuuenis sese gerebat
insolentius, uidelicet patris abutens imperio: num tu
hunc continuo tyranni nomine donabis? Ergo ex ea-
dem tyrannide sexcentos tyrannos facile reddideris.
Nam quis est omnino in tyranni familia, uel extremum
mancipium, qui non ipse penè tyranno sit ferocior, uio-
lentior, sceleratior? Filius, inquit, emolumentis imperij
potiebatur: patri præter nomen nihil cessit. Quasi ue-
ro non sit istuc omni tyrannidi commune. Longe mini-
ma fructuum pars, qui solent ex tyrannide capi, ad ip-
sum redeunt tyrannum. Quemadmodum in latrocinio
fieri consuevit: prædæ cōmuniter in omnes distribuun-
tur, uel in eos potius quorū opera capiuntur. Alioqui
non cohærebit cohors illa scelerata: nisi dux ille, quis-
quis fuerit, plus etiam permittat suis, quàm sibi ipsi. So-
lum nomē sibi proprie uendicat. Et in nullos est tyrans
aut indulgentior, quàm in scelerum ministros: quippe
quorum

quorum opera sentiat suum imperiū cōtineri. Proinde sub unius umbra satellites omnis, omnis minister, familiaris, leno, Tyrannidem quandam in ciues exercet. Ridicule fecero, si hoc quoq; coner argumentatione probare, iudices. Vidimus, sensimus, experti sumus, nisi forte tam diutinae calamitatis memoriam, tam pauculi dies oblitterauerunt. Neq; enim esset res usque adeo misera tyrannis, si unius modo foret tolerāda uolentia, Quot ferendi latrones, quot sacrilegi, quot ex extrema barbarie aduenae, feris quā hominibus similiore? Neq; defunt, qui se simulent apud tyrannum sceleribus suis gratiam promeritos esse, quo nimirum hoc nomine metuuntur à ciuibus. Horū igitur unumquemlibet tyrannum appellabis, & pro quolibet occiso tyrannicide premium petes? Non in tantum omnem exues pudorē opinor. Sed pater etate fessus, omnem dominatum in filium transtulerat, quicquid tyrannicum in urbe gerebatur, id iuuenis uolentia cōmittebatur. Sed istuc quātum absit ab imagine ueri, quis tam cæcus, ut non uideat? quis tam obliuiosus, ut non possit experimento resfellere? Ego tibi complures nominare satellites possū filio insolentiores. Ad hæc, uerissimum est nullius insolentiam minus approbasse senem quā filij, uel quod odit omnem tyrannidis affectatorem omnis tyrannus, uel q; intelligit ex illius facinoribus longe plus inuidia, odiq; sibi conflare (Callidissimi autem tyranni est, catenus legitimū imitari regnum, quatenus

u 2 obtineri

obteneri tyrannis possit) uel quod pater etiam pessimus, tamen liberorum nonnihil offenditur uitis, & ad crudelitatis ministeria alienis quàm suis uti mauult. Quod si clam patre rapinas, raptus, atq; id genus facinora designabat filius, profecto non tyrannum agebat, sed insolentem satellitem. Sin approbante patre, quasq; per illum exercente tyrannidem, utri tandem par erat imputari commissa, huic per quem gerebantur, an ei cuius autoritate arbitrioq; fiebant? Nō arbitror obscurum, quin huic cui in manu erat nutu ne fierent uetare. Quid autem non agunt per alios tyranni? Nam ipsi quidem neq; pueros emasculant, neq; uirgines abripiunt, neq; proscribunt, neq; bona diripiunt, neq; phana dissipant, neq; hereditatibus manum iniiciunt, neq; compilant ararium, neq; tormentis excruciant, neque quenquam iugulant, neq; armis uicos expugnant: neq; incendunt uillas. Totum hunc tyrannicum ludum per ministros exercent. In unum tamen tyrannici nominis inuidia competit, in unum occidendum lex premium instituit, in unum stringendi ferri ius facit, illos suæ cognitioni reseruat. Quorum ut quisq; sua opera tyranno profuit, ita aliud atq; aliud uocabulum imponi potest, certe tyranni uocabulum nemini congruit, nisi uni illi, sub cuius ueluti clypeo, tota illa perniciosissimorum hominum colluies latitat. Arbitror uobis, iudices, sæpenumero auditū esse, id quod eleganter à doctissimis uiris est scriptum, tyrannis nō longas modo, uerum etiam

ans

am plurimas esse manus plurimos oculos, eosque acerrimos: plurimas aures, easque longissimas. Omnino prodigiosum quoddam est animal tyrannus, multoque Tyrannibus illis Briareo & Encelado portentosius, centenis capitibus, centenis linguis, centenis manibus, pedibusque. Quot enim habet scelerum ministros, totidem habere membra uidetur. Atque ut ex membris corpus, ita tyrannis ex huiusmodi constat ministris. Verum ut illud quod corpus appellatur nihil est aliud, quam quiddam omnibus ex membris aggregatum, ita in tyranni de unum quippiam est, quod neque pes sit, neque manus, nec ullum aliud membrum, contineat autem uniuersa: at ita contineat, ut ab ijs possit separari, idque tyrannus uocatur. Proinde exaggera quantumlibet iuuenis insolentiam, uolentiamque, praefectum arcis uoces licebit, oculum nomines licebit, aut si manus dextram: aut si ne id quidem satis, praecipuum tyranni caput dicas licebit: Tyrannum certe uocare nequaquam potes. Vnum enim illud portentum tyranni nomine censet, cuius auctoritate tituloque cuncta haec membra uelut animantur: idque unum forti ciui permittit occidere. Non uult te in oculum aliquem inuolare: non finit ut caput aliquod amputes, ne tale quiddam eueniat, quod de Lerneae hydra fabulantur poetae, ut pro uno capite resecto, duo pestilentiora subnascantur: pro uno excusso oculo, plures acriores succedant: pro una rescissa dextera, multe robustiores subpullulet: unius uite te dominum, arbitrumque

que constituit, qui sibi sit ausus tyranni vindicare nomen: quo sublato futurum sit ut membra reliqua quasi destituta spiritu, emoriantur, aut certe sanentur. At quid ego tecum iam accuratis argumentationibus ago? Possum illico tuis te verbis reuincere, ac ueluti tuo te laqueo capere. Iuuenem paulo ante magnum patris satellitem nominabas. Non inficiabere. Rursum alio loco dicebas omnem tyrannidem occupasse filium: solius appellationis honorem cessisse. Qui conuenit eundem et satellitem, et tyrannum appellari? Tum si cessit, non igitur usurpauit tyranni nomen. Contractus autem uerbis aut rati sunt, aut rescinduntur. Lex hac tecum formula contraxit: si quis tyrannum occiderit, praeium ferat. Quid tu mihi iuuenis flagitia commemoras? Id te lex uoluit occidere, quodcumque illud esset animal, quod tyrannus diceretur. Magnum (ut ipse fateris) satellitem occidisti, non tyrannum: quid tibi cum lege rei est? At rem, inquis, legis sequutus sum, non syllabas: eum interfeci, qui caput erat tyrannidis, paratus heres paterni dominatus: libertatem peperit, seruitutem sustulit: hoc lex sensit, huius rei auctori praeium praestituit. Satellitem, inquam, occidisti, nihil moror quantum, quam grauem, quam ferocem, quam scelestum: satellitem tamen occidisti tyrannidis, non caput: aut si caput, unum est pluribus. Sed haec omnia tibi ex animi sententia largiamur: fuerit sane res tota tyrannidis filius: pater nihil nisi uocabulum quoddam inane tyranni: quemadmodum in fabulis

bulis habetur, Echo nymphā, nihil aliud quā meram quādam fuisse uocem sine corpore. Qui tibi licuit in re tanta, à uerbis legis discedere? praesertim ita dilucidis, ut perspicuum magis nihil esse possit, & commentitiam interpretationem domi tuae natam in iudicium adferre? Ego iudices, nullum in Rempublicam exemplum perniciosius induci posse iudico, quā si consue-
 scant homines calumniosi à praescripto legum recedere: & interpretamento, quod ad prae-
 texendum facinus quisq; suum maxime idoneum comminisci queat, id iudicibus obijcere. Quis autem unquam meminit de legis sententia quæri solere, nisi quum in scripto quid-
 dam apparet ambigue, obscureue dictum: aut quum ex uerbis & euentus absurditas quæpiam extitit, eaq; manifesta? In priore non cuiusuis commentum, sed iuris prudentium responsa, sed iudicum sententia recipi solet. In hoc posteriore, necessitas ipsa compellit aliquantisper à legis uocibus deflectere: & equitatem iuris potius, quā uerba spectare. Duplex itaque periculum uidetis iudices: alterum ne superstitiosa cauillatione literarum legis ab eo quod lex spectauit abducamur: alterum ne passim à praescripto discedendo, leges omnes & iudiciorum religionem subuertamus. Quorum illud quidem multo leuius est: propterea quod uix unquam accadat, ut legislator obscure quid uoluerit, explicuerit: aut absurdum quiddam exoriatur. Hoc multo periculosissimum, perniciosissimūq;. Etenim

quæ tandem lex futura est, quæ uersutus calumniator, quo poenam effugiat, non facile possit aliquo commento subuercere? Neq; quisq; nõ elabetur è iudicio uestro nocens, nisi qui sit usqueadeo nullius ingenij, ut ne frivolum quidem aliquam commentatiunculam queat invenire. Atq; ut cuiq; commodum erit, aut animi libido ferret: ita pro senec iuvenem, pro Tyranno satellitem, pro homicidio Tyrannicidium: & passim aliud pro alio interpretabitur. Vestra interim iudices religio, uestrum iusiurandum, qua tandem ratione servabitur: quibus nihil futurum est certi, quod in cognoscendo sequamini: verum ambiguas, diversasq; litigatorum cõiecturas spectare necessum erit? Ergo quum in omni causa maximopere cauendum est, ne sine gravissima ratione à legis præscripto discedatur: tum in hac non periculosum modo, verum etiã absurdissimũ: quum legis verbis nihil possit esse dilucidius: sententia nihil æquius: interpretamẽto quod præter legis mentẽ inducitur, nihil pestilentius. An credimus legis huius auctore usqueadeo infantem, & verborum inopem fuisse, ut dicere nõ potuerit: qui quovis modo Tyrannidem sustulerit, huic præmiũ est, si modo isthuc sensisset? Neq; uero fugit illum, totam tyrannidẽ per satellites & præfectos exerceri solere, permultosq; que in his esse uel Tyrannis ipsis sceleratiores: atq; ut ita dixerim, Tyrannicos magis, & omnino supplicio digniores: nisi & omnium omnia ministrorum scelera Tyranno imputarentur. In unum tamen illum, qui hoc nomine

nomine censetur, tibi ferro grassandi facultas data est. In reliquos non tibi permittitur idem: nō quod illos uita dignos iudicet lex, sed quod unius cæde totā tyrannidem tolli uelit, non multorum cæde reddi duriores. Tuū erat legi simpliciter parere: neq; eius uerba quasi plumbeam quandam regulam ad tuum facinus accommodare, uerum ad illius præscriptum factorū tuorum rationem institucere. Præsertim in hoc exemplo, quo non aliud potest admitti pestilentius, ut ex legis arbitraria interpretatione, quē uelis interficiendi tibi pro tua libidine licentiā sumas. Non illud hic spectandum, iudices, quā inuisus Reipub. sit, qui occisus est, quā maiore etiam supplicio dignus: uerum id etiam atq; etiam perpendere oportet, exemplum præter leges iugulandi homines, semel in ciuitatem receptum, semel uestris sententijs approbatū, deniq; præmio compensatum, quo tandē licentiæ sit processurum. Quod si e sibi in tyranni filiū licere uoluit, hoc alius sibi uolet in ditissimum quenq; ciuium licere. Quisquis pauper à locuplete contumelia afficietur, protinus tyrannum cum appellabit, et ueneno aut ferro adorietur. Postremo si cui magistratus non placebit, si cui iudex erit inuisus, non dubitabit e medio tollere. Porro ad facinoris defensionem, Sophistam quempiam aut Sycophantam consulat (si ipse ingenio stupidiore fuerit) et nouam legis interpretationem uobis adducet: dicet nil aliud sensisse legislatorem, quā ut huiusmodi ciuium

genus non nomine, sed re tyrannidem agentium, ferro, igni, ueneno tollatur e medio. Atque ita breui futurum est, ut quod in uno factum semel et probauimus, et gausi sumus: id in multis sepius et doleamus, et improbemus. Credite mihi, non mediocre discrimen, neque conuenienter accipiendum, ut titulo reperto, priuatus hominem indemnatum interficiat. Id ita esse facile liquerit, si quidem animaduertimus, nihil omnium esse, quod lex parcius, circumspectiusque permiserit. Etenim (si memini) tribus duntaxat temporibus lex indulget, ut quis citra iudicium hominem occidat. Primum adulterum, sed in uxore deprehensum: id quod intemperanti et insuperabili mariti dolori donatum est. At ita si corpus utrumque pariter interimat, si argumentis idoneis deprehensum fuisse doceat. Deinde in ui depellenda. At ita si demonstres te mortem effugere nequisse, nisi mortem intulisses: id lex ita interpretatur, quasi sese tueri potius sit isthuc, quam alium occidere. Vterque tamen facti sui rationem reddere compellitur, statim sese prodere, nec expectare donec in ius trahatur: atque (ut ita dicam) ultro semet reum facere cogitur. Quod si omnia constabunt argumenta: ita demum a lege dimittitur, ut uenia, non laude dignus esse uideatur. Postremo in tyrannicidio: ubi propter periculi suscepti magnitudinem lex premium quoque proponit: at ita si eum quem tibi lex isto uelut insigni tyrannici nominis denotauit, fortiter occideris: non si scelestum alio scelere sustuleris:

neque

neq; patietur te ius occidendi permissum, latius q̄ ad unicū tyranni caput trahere, nisi si quis obsistat, ut per illius necē tibi necesse sit ad illū penetrare. Iamq; hoc factū tuū secunda illa ratione defenditur. Huic tertio generi fortasse proxima uideatur hostē in bello ferien- di facultas: quā tuæ tamen libidini lex nō permisit. Nisi palām hostis sit declaratus, nisi in imperatoris uer- ba iuraris, nisi ille aciē eduxerit, nisi signa canere ius- serit, tibi fraudi futurū est, hostē interfecisse. Tu dictu- rus es: Hostem occidi, nam plus q̄ hostilia faciebat, no- men hostis tantū aberat, re hostē agebat. Lex respon- debit, suarū partiū fuisse, hostē declarare, ac tuo for- tasse scelere fruetur: uerū ne serpat exemplū, poenas de te sumet. Quid aut aliud abs te factū est? Vnū tibi lex nominatim designauerat: tu illius uocabulū tuapte au- toritate in aliū transfers, qd' nisi in unū nō potest com- petere: neq; traduci debet ab eo cui lex attribuerit, ne tibi fas sit aliquādo quē uoles magistratū, quē uoles iu- dicem, quē uoles ciuem, tyrannū appellare. Neq; uero sine grauissimis causis lex tot uinculis astrinxit hanc in uitam ulterius licentiam. Perpendit nihil maius eri- pi cuiquam posse, quā uitam: uidit in extinctū facile uarias causas consingi etiā impune posse, quandoquidē ille non sit refutaturus, qui iacet. Vidit q̄ multis titu- lis suū quisq; dolorē posset pretextere, si post occisum hominem ulla causa recipiatur, præter eas quæ legi- bus sint expressæ. Quid quod grauatim sibi quoq; lex permi-

permisisse uidetur, ut homini uitam eripiat: quàm com-
 perta, quàm multa requirit argumenta, quàm multa
 concedit reo, quàm maligne agit cum actore, quē non
 nisi suo periculo uult accusare: quantum spacij largi-
 tur ei qui defertur: quàm liberam iudiciū reiectionem.
 Quantū igitur à mente legis abesse putas, ut cuilibet
 permittat, uel pro suo priuato dolore, uel domestica
 iuris interpretatione, hoc est, subuersione, in cuiusquā
 uitam grassari? Neque ad rem pertinet, quantum cri-
 minum aceruum exaggeres, quantumuis etiam uero-
 rum, addo notorum: dicas parricidam, sacrilegum,
 incestum, proditorem, peculatorem, ueneficum inter-
 feci. Tyrannū lex iubet occidi. Atqui hic unus multis
 tyrannis erat sceleratior, pestilentiorq; ciuitati. Ad
 ista tam multa crimina lex tibi uerbo respondebit. Ni-
 hil moror quàm fuerit scelerosus, qui perijt: in unum
 tyrannum tibi ius feceram occidendi, in reliquos in ius
 trahendi. Si detulisses: auditus, reuictus, damnatus à me
 palam poenas dedisset, omniq; Reip. salubri exemplo
 fuisses. Nunc tu priuata libidine interficiens, pro salu-
 berrimo exemplo, perniciosissimum in ciuitatem indu-
 xisti, et legum instaurationem, à legis uiolatione au-
 spicaris: hoc est, malis malo mederi stades. An me clām
 esse putas, quàm multi sint in hac turba uita indigni,
 morte dignissimi? At eos mee cognitioni, non tuis ma-
 nibus seruo: sunt fora, sunt tribunalia, sunt iudices, sunt
 carceres, secures, carnifices. Quur tu mihi praeire co-
 naris

naris? quur nullo mandante magistratum occupas? Et
 dum tyrannicida uideri uis, tyrannum imitaris? Nam
 quo alio nomine tantopere mihi est inuisus ille, nisi
 quod mihi parere recusat, Et praere conatur? Ei de-
 mum ferrum tractare licebit, cuius manibus ego per-
 misero. Si iuuenem occidisses, quod non alia patuisset
 ad tyrannum uia, darem ueniam necessitati: nunc occi-
 disti, non obsistentem, non auxilium ferentem patri,
 sed patris opem implorantem. Huius unius caede con-
 tentus discessisti, tyrannū nec impetisti, in quem unum
 tibi ius feceram. Meum erat expendere, utrum ex usu
 Reip. fuerit, an iuuenis occideretur: malueram illū ex-
 quisitoribus excruciatum supplicijs, exemplum omni-
 bus edere. Neq; haec dico iudices, quasi parum gaude-
 am pariter cum patre sublatum filium: utinam eadem
 opera simul omnes sint oppressi, quibuscunq; tyrānus
 placet. Sed quis prohibet, simul Et gaudere, quod deo-
 rum bonitas nobis hanc rem bene uerterit, Et tamen
 non committere, ut huius temeritas, si iudicio compro-
 betur, in legem atq; in exemplum trahatur? Nec de iu-
 uenis iniuria uindicanda nunc agitur, sed de legis uio-
 late maiestate. Non enim par est, ut cuiquam persone
 praeter ius extincti odium in scelere suffragetur. Neq;
 tam spectandum in quem commissum sit facinus, quā
 quo exemplo commissum. Alioqui quur non eadē ope-
 ra fas sit in tyranni nepotes, pallacas, pueros, uxores,
 liberos, lenones grassari? Bonam tyrannidis partem
 UXOR

uxor saepenumero suggerit. Ad summā immanitatem nonnunquā libertus aliquis, aut uernula instigat: quur non et hos iugulas, si tibi ius est estimatione priuata meritorum ciuem iugulare? Quid quod est aliquid tyranno nocentius, in quod tamen baudquaquam tibi ius sit occidendi. Finge esse qui totam hāc urbem, templa, domos, curiam conatus sit incendere, imō qui iam compluribus locis ignē subiecerit, sed incendiū subito exorto imbri restinctum: autorem non obscurum, uerum abditum latitare. Eum sorte fortuna repertum, manu tua trucidas. Num lex tuū factū approbabit? Non opinor. Atqui tyranno ille quanto erat nocentior? Tanto nimirum, quanto est atrocius ciuitatem semel funditus euertere, quā expilare: ciues uniuersos uno igni finire, q̄ in pauca quēdā seuire capita. Et tamen in unum tyrannū stringendi ferri potestas priuatim permittitur. Illū deserendi modo ius habes. Hic in re tam aperta legis mentē calūniari, et nouo interpretamento tuum facinus palliare: quid tandē aliud est, quā legum auctoritatem euertere, atq; id per cuniculos quosdam agere, quod tyrannus palam ac ui facere consueuit? In recipienda lege fas est populo causam, equitatemq; legis excutere. Ceterum recepta, et longo iam usu comprobata, simpliciter oportet obtemperare. Neq; enim existimandum est maiores illos nostros, uiros sine controuersia sapientissimos, ita sine grauissimis rationibus instituisse, ut priuatim interficiendū tyranni facultas

cultas unico capite finiretur. Primum ad iugulandi licentiam, fenestram aperiendam ciuibus non putauerunt: deinde perspiciebant Tyrannidem fatale quoddam esse Reip. malū, quod minore noxa toleraretur, quā male exagitaretur: neque posse semel tolli, nisi Tyranni ipsius cede. Quo submoto, uidelicet qui legibus imperabat, non parebat, iam nihil opus esse priuata audacia, nimirum illis in Reipub. administrationem uindicatis. Quod si Tyrannus in ius uocari potuisset, ne hunc quidem tuæ dextræ arbitrio permisisset. Videbant & illud: Tyrannidem nonnullam habere monarchiæ legitimæ speciem: hoc tantum interesse, quod in monarchia populus regi paret, rex legibus: in Tyrannide omnia unius libidini subiecta sunt. Rex publicam spectat utilitatem, Tyrannus priuatim suam: unde publicitus expedit, ut Tyranno ueluti principi legitimo ciuitas pareat, donec idoneus aliquis uindex extiterit, qui legum auctoritatem in pristinum statum restituat, atq; id unius (si fieri potest) capitis iactura. Nam hac moderatione in fatalibus illis pestibus, quæ totum Reip. quasi corpus corripunt, legum prudentia consuevit uti: ut exemplo magis, quā admisso talione morbo medeatur: ne dum ciuitatem sanare studet, magnā ciuitatis partē interimat. Hinc est quod in seditionibus publicis nō nisi in ipsos autores cōsueuit animaduerti, reliquis quos tempestas illa cōmouerat, dari uenia: aut nix etiā dari uenia, qui in publico

Reip.

Reip. tumultu quietem egissent. Quæ potest autem pestis esse fatalior, quàm Tyrannis? Quæ sese latius in ciuitatis membra diffundit? Quota quæq; urbis pars ab hoc uicio sincera potest esse? Omitto iam quicquid est ambitiosorum, ære alieno obstrictorum, scelere contaminatorum, barbarorum (nam hæc tota sentina hominum Tyrannide gaudet, ut in qua nullis maiora, quàm sceleratis sint præmia) bonos etiam ciues hoc malum inuoluit, dum uel timent fortunis suis, uel rectum iudicant seruire temporis. In hoc itaque rerum statu leges non extinctæ, sed oppressæ modo, cautim et circumspicienter agunt, intelligunt hoc bulcus citra summam ciuitatis perniciem exasperari non posse, unius capitis dispendio commodè sanari posse. Quare docto cuiuspiam medico præmium ostendunt, digito demonstrant, quod membrum secari uelint, quibus abstineri. Caput indicarunt illæ, tu dextram secuisti. Illæ Tyrannum, tu tyranni satellitem occidisti. Quo præmio dignus? Nempe eo, quo qui morbo inscite exagitato, totum hominem in extremum uitæ discrimen adducat, quo qui hominem legibus uetantibus occidat. Neq; ego nunc te cædis reum ago, aget alius fortassis, cuiusq; lubitum erit: uerum illud modo consilium fuit, ostendere tibi quàm insignitæ sit impudentiæ in ea causa, tam eximiam tibi uendicare laudē, tam egregia poscere præmia, in qua nequeas obtinere, si modo tecum exactius ac seuerius agatur, ut graues pœnas effugias. Inunc et curiosum
me uoca

me uoca: qui tam cādide, tamq; ciuilit̃ tecum agam: ut quum te possim in graue discrimen uocare, sat habeam legis & Reip. causam defendere, ne circumuenta prēmium dare cogatur ei, qui nihil boni sit promeritus. Id quod non iudicibus modo (quibus isthuc iam dudum liquere puto) uerum tibi etiam ipsi cupio persuadere: & facturū me confido, si modo tantisper animū possis attendere. Vin' igitur, ut quemadmodum tu faciebas, itidem & nos summam totam causam ob oculos reuocemus: dispiciamusq; quā multa tuo in facto desiderentur ad id, ut legi satisfeceris: & quantum tu sis hallucinatus, quum multa diceres etiam superesse? Tria quædam requirit lex, & ita requirit, ut si quodlibet horum desit, aut pœnam te, aut certe nihil gratiæ debere se credat, Quorum ego non unum aliquod, sed unum quodq; deesse docebo. Quod si facio, utrum æquo animo cedes prēmio, an impudenter petere persistes? Ergo rem accipe. Nisi tria hæc tibi constiterint, non est quod Tyranniciæ prēmium petas: Animus, uia, & effectus. Animus duo quædam cōplectitur, uel quid speraris, uel quid proposueris. Nam si Tyrannum per imprudentiam occidisses, si præter propositū, non magis profecto prēmium tibi debeatur, quā si quis Tyranno amicissimus idem fecisset, nam idem potuit occidere. Tu porrò quid propositi in arcem attuleris, ipse uideris: ita demum legi persuasum erit, te uoluisse occidere tyrannum, si occideris. Non occidisti, atq; id eti-

am quum tibi in manu fuerit (ut ais) si libuisset interficere. Lex negat sua referre, utrum tyrannicidij propositum in arcem non attuleris, an allatum repente mutaris. Iam quid speraris excutiamus. Quanquam isthuc leges non ita ualde curiose pensculantur: sed tamen in tam absoluto facinore partes omneis cōstare oportet. Quid enim si Tyrannū interfecisses, quo Tyrannidem ipse occupares, utrum præmium sperares? an supplicium metueres? Quid si quo priuatū animi tui dolorem ulciscereris, Tyrannum occidisses, atq; id esset palam, num præmium auderes poscere? Quid, si latrones Tyrannum forte fortuna obuium obtruncassent, num ad hunc honorē aspirarent? Quid si quis Tyranno priuatim insensu, magna te pecunia conduxisset, quo ei Tyranno uenenum dares, dedissesq; num quæso, tyrannicide præmium postulares? Ego hic tecū non ago coniecturis: nihil dico in uitam tuam, quæ quidem obscurior est, quàm ut tu aliqui tam gloriosus quicquam de ea ausus fueris dicere: illud unum affirmare non dubitem, qui Tyrannū quum tuto licuerit, non occidit, plane noluit occidere. Qui eum occiderit, cuius mors extremum exitiū Reip. uideretur allatura, potius quàm ullam commoditatem: is aut priuatum dolorem ulcisci uoluit, non libertatem publicam uindicare, aut emolumentum suum sequutus est Reip. periculo, non suo periculo Reip. studuit prodesse. Postremo non potest nisi gloriæ iciunio adductus uideri, qui tam insolēter se iactat

Etat. Non potest non uideri lucrū sequutus, qui tam im-
 probe præmium flagitat. An non uides igitur quanto-
 pere hac parte à tota legis mente dissentias? quem illa
 tue uitæ periculo sua causa uoluit occidere, cum tu nō
 solū uolens præteristi, uerumetiā periculose in Remp.
 irritasti: quem sua causa noluit occidi, cum tu maximo
 nostro periculo tui compendij, aut animi fortasse gra-
 tia iugulasti. Sed finge te animū Tyrannicida dignum
 ad facinus attulisse, lucri perinde ut uitæ contempto-
 rem, magni tamen refert, qua ratione Tyrannidē tol-
 lere aggrediaris. tam enim omnia tibi ex animi tui li-
 bidine largior, quæ tamen nemo alius tibi cōcessurus
 est. Te in filio iugulasse patrē, in non tyranno Tyran-
 nam. Largior isthuc Delium aliquem tibi prædixisse,
 ut certum præscire potueris, quod ipse etiam uix diui-
 nare Delius potuerit. Licuisse tibi patrem occidere, si
 libuisset, uerum hoc patre genus tibi magis placuisse.
 Sustuleris sanè Tyrannidem, idq; noua quadam & in-
 usitata ratione. Vides quàm multa tibi dono. Tamen
 obfistam tibi, nec sinam ferre præmiū, propterea quod
 ea uia sustuleris, quæ legi non probatur, quæ non ex-
 pediat moribus ciuitatis, quæ non sit forti uiro digna.
 Age quid si Tyranni filium infantem in cunis iugu-
 lasses, & rursum adfuisset Delius ille, per quē certum
 præscire posses, fore ut necato puero pater sibi mor-
 tem accerseret, atq; id euenisset, utrum te tanquam Ty-
 rannicidā suspiceret Resp. an potius tanquā immanem
 x 2 & ferum

Et ferum hominem execraretur, qui in eam seueris
 etatem, cui etiam ab hoste armato parcitur, quæ leoni
 bus etiam miseranda uidetur? Quid ergo? Utetur tuo
 maleficio Resp. ceterum exemplum haudquaquã pro
 babit. Quid si tyranni uxorem, quam ille misere dea/
 maret, per uim constuprasses, atq; ille eius impatiens
 contumeliæ, fugerit è uita: utrum Tyrānicidij laudem
 flagitabis, an raptus et adulterij suppliciũ potius for/
 midabis? Res obscura non est, Conferam tuo facto pro
 piora. Quid si Tyrāni medicus quũ esses, ueneno agro
 tanti dato, illum sustulisses, utrum ut ueneficum oderit
 te Resp. an ut uirum fortem admirabitur? Tyrannum
 sublatum gaudebit, facti rationem, modumq; detestabi/
 tur. Quid si quum te Tyrannus familiariter uteretur,
 tu in conuiuio prætectu necessitudinis uenenum porri/
 geres? Deniq; si per magicas imagines, ac maleficas
 quasdam deuotiones Tyrāno uitam ademisses: utrum
 à lege præmium, an poenā expectares? Atqui Tyrans/
 nidem ut cunq; sustulisti. Euentu gaudet lex. Verũ ex/
 emplum tam perniciosum in Remp. non recipit: ut con/
 fuescant ciues scelus ulcisci scelere, patrẽ in filio iugu/
 lare. Vides quantum momenti sit in modo, uiaq; ut fa/
 ctum tuum approbetur? Quod lex permittit ut fiat,
 non statim permittit, ut id uia qualibet efficias. Adulte/
 rum ferro occidere licet: ueneno aut incantamētis non
 licet. Quir ita? Quia pestilens exemplũ omnino tra/
 ctare uenena. Nec id u'la causa quantumuis honesta,
 finit

finit in ciuitatem irrepere. Quid quod ne hostem quidem ueneno, aut malis artibus interficere fas est? Nam nusquam nō improbat maleficia lex: & ueneno tincta tela etiam in bellis interdicta sunt. Quod si modus facti spectatur in his, in quibus nullū petitur præmiū, quanto magis id fiet in his, in quibus summum petitur. Lex triumphum statuit ei, qui certum hostium numerum fuderit. Fuderit aliquis non acie, sed aquis & pabulo ueneno tinctis. Vtrum ciues hunc equis oculis spectare poterūt triumphantem, an potius sicuti ueneficum oderint, auersabuntur, execrabuntur? Quid quod priuatis etiam in rebus tua, modusq; perpenditur: quo magis idem oportebit, tum in publico, tum in splendidissimo facinore, ut à quo conueniat omnem sceleris suspicionem abesse? Age illud tecum reputa, si medico mercedem pactus esses, quo te morbo leuaret, atq; ille non pharmacis, sed maleficijs & incantamentis morbum exemisset, utrum præmium dabis, an magis hominem in ius trabes? iniuriæ malis artibus datæ reum ages? Clamabit ille, morbo te leuauit, qua uia quid isthuc tua refert? Hoc tantū spectabas, ut morbo liber esses, ei rei merces est promissa. Ingratum te uocabit, qui nisi sua opera, ne esses quidem, qui præmiū negare posses. Tu protinus respondebis, opinor, medico te præmium esse pollicitum, non mago, neq; debere quicquam, nisi rem malam ei, qui beneficium male dederit. Quanquā ne dedisse quidem uidetur, qui malum malo tollit. Id enim

mutare est incommodū, non amouere. Dices enim animo nocitum, dum corpori subuenitur. Atq; istam licentia uincas, etiam iniquo iudice. Atqui eadē, aut melior etiam, et uincibilior est tecum causa legi, quā qua tibi futura fuerat cum medico. Nam ibi de priuata mercede disceptaretur, hic de publico honore. Ibi falsus est unus, hic legi fraus facta, per quam cautū oportuit, ne quisquam ciuium circumueniatur. Ibi salus data, certa quidem et efficaci, sed suspecta et improbata uia: hic nefario scelere (quid enim non sic appellatur homicidium, quod in ciuem cōtra legem admissum sit?) nō libertas restituta, sed in extremū discrimē adducta Resp. quandoquidē tuum factū perinde habet, ac si medicus quispiam ad curam mercede conductus, uenenum pro remedio ministret: quod tamen egrotanti (ita ut non raro cōsuevit accidere) per occasionem morbum adiumat. Qui reualuit, suis satis acceptū feret quod uiuat, tibi mortem, tametsi uitarit, imputabit. Neq; sua referre putabit, utrum imperitia, an perperam, ac studiose pro pharmaco uenenum porrexeris: propterea quod tui fuerat officij, aut nō suscipere negotium, aut fidem simul, et artem, et industriam, ac diligentia, et quicquid à probato artifice solet requiri, ad curam adferre. Sed age sinimus adhuc possidere te, quod dudū sumus largiti: ut planē ista uia Tyrannū occideris, citra ullum Reip. discrimen. Lex non approbabit facinus tuum: nisi non tantū à crimine, uerum etiam ab omni criminis

minis specie procul abfuerit: ne uidelicet ea quæ in hoc potissimum adhibita est in ciuitatem, ut maleficiū omne secludat, incolumitatem suam quam conueniebat, aut Deo cuiuspiam, aut certe Dijs simillimo homini acceptam referri, sceleri debere dicatur. Non approbabit, inquam, nisi Tyrannū ipsum quem nominatim indicauit ipsa, quaq; permittit uia sustuleris: ne per rimā istam periculosum exemplū in Remp. irrepat. Postremo nisi ferro, non clancularijs ac maleficis artibus: nisi uirtute, nisi manu, nisi uitæ tuæ manifesto contemptu Tyrannum trucidaris. Neq; enim hoc tantum spectat lex, ut Tyrannus in præsens submoueatur: uerum illud multo magis respicit: ut omnes mortales intelligant in ea ciuitate uiros esse fortes, qui non uereantur uitæ suæ dispendio patriæ cōmodis consulere: ac præclari exemplo facinoris, omnes etiam in posterum ab affectatione Tyrannidis deterreantur: cum uideant in ea ciuitate nullum esse Tyrannis satis tutum præsidium: quandoquidem illud nemo nescit, qui uitæ suæ sit contemptor, cum esse aliene uitæ dominū. Nam quod omnino satellitium, quæ excubie, qui parietes, quæ arx, quæ arma aduersus huiusmodi animū Tyranni caput defendant: qui patriæ libertatem sua uita bene credat emi? Postremo autem: ut maxime tibi constet animus, ut cōstet uia, id quod est totius negocij caput, non effecisti. Tantū enim abes ut Tyrannū occideris: ut quantum in te fuit, Tyrannidē maiorem in modū auxeris,

x 4 interfecto

interfecto tyranni filio. Quid autē refert, malitia, an stultitia Remp. in discrimē adduxeris? Nam illo quod uulgo dicunt nihil uerius, Intempestiuam beneuolentiam nihil à similitate differre. Tantum abest ut occideris Tyrannum: ut ne suspicari quidē potueris id euenturum, ut ipse semet occideret. Sed iuuenem occidisti patre insolentiorē: quid tum postea? si patri & huius scelera lex imputat? Magnū proinde Tyranni satellitem, non Tyrannum occidisti. Sed paratum Tyrannidis heredem occidisti: in Tyrannidem succedit, qui prior, qui potior est in occupando. Verum esto sane, certū heredem sustuleris: igitur qui Tyrannus erat futurus, interemisti. Atqui quod futurum est, id nondū est. Porro lex cum qui iam Tyrannus sit, tolli iubet: non quem aliquando futurum diuines. An qui statuam ex pacto debeat, & rudem truncum præstiterit, fidem persoluisse uideatur? Non arbitrabor. Vbi nunc igitur sunt illa tam multa, quæ tibi ad præmiū postulandum supererant? Vides quā ne unum quidem omnium tibi constet, quorū nihil oportebat deesse. Volui, inquis: id demum uoluisse te lex credit, quod effeceris. Postea è re nata propositum est cōmutatum. Hoc igitur præmij tibi debetur, quod ei, qui in Olympijs medio è cursu, relicta meta, ad carceres reflectit habenas. At periclitatus es. Proinde id laudis auferes, quod is qui sudauit in Olympijs, nec uicit. Sed occidisti deniq;: uerum eum, quem neq; lex permittebat arbitrio tuo, neq; ex usu

usu publico fuerat occidi. At bene uertit ciuitati quod fecisti. Numini igitur gratia debetur, tali, qualem Pal-
 ladem Atticis fuisse ferunt: de qua prouerbum extat,
 quod Atheniensium male consulta, in bonum exitum
 uertere consuevit. Non tu leges seruasti, sed sustulisti:
 non libertatem restituiſti, sed numen aliquod huic ur-
 bi propitium, quod euentum tuæ temeritati debitum,
 sua commoditate à nobis auertit, quod tuam stultitiam
 nobis uertit in occasionem restituendæ libertatis. Non
 ego ingratum erga te populum constituo, imò tu popu-
 lum ingratum in Deos reddere laboras: quem quum se-
 mel in periculum uocaris, ne pro simplici Tyrannide
 duplicatam pateretur, nunc rursus in discrimen tra-
 here conaris, ne ab iratis superis in pristinam seruitu-
 tem, aut grauius aliquod infortunium retrudatur. Quid
 tu te fucis & phaleratis dictis in alienum meritum insi-
 nuas? Quid tibi in eo negotio laudem uniuersam uen-
 dicas, ex quo præter poenam temeritatis, nihil ad te res-
 dire merito possit? Si Reip. si iudicibus probare potes
 animum tuum tyrannicida dignum, qui nullum pericu-
 lum uitæ Reip. causæ recusarit: si facinus non scelere,
 non pernicioso exemplo, sed legitima uia peregisti, si
 fortuna tuis egregijs conatibus bene expeditum dedit
 euentum: aude tyrannicidam te uocare: aude pulcher-
 rimum, ac penè diuinum manus à Repub. pascere: au-
 de nobis seruatas leges, restitutam ciuitatem: aude tem-
 pla, aras, focos, fortunas omnes, tutos pueros, inuola-

tas uirgines, impolluta matrimonia, deniq; hoc ipsum quod hic lege & apud iudices agimus, exprobrare: aude mihi minari, quod obstiterim aude ciuitatem ingrati-
tudinis infimulare, nisi laudem promeritam persolue-
rit: aude iudices, uel iniquos, uel corruptos clamitare,
nisi suis sententijs premium tibi decreuerint. Cōtra: si
suspectum quid uolueris, si periculosum, si cōtra leges,
si cum scelere coniunctum quod feceris: sit pudor, ac de
fine tandem improbe premiū flagitare, quod nulla ra-
tione promerueris: pœnam, si sapias, incipe deprecari.
Ist hac fortassis ab æquitate iudicum, à ciuitate decorū
munere leta, quæ impetrare. Neq; enim putes unum
me te à premio detertere. Imaginare isthac in causa
pariter & leges, & Remp. & Deos tibi aduersari. Pu-
ta leges his tecum uerbis agere: Si nos uere restitutas
uideri uis, sine nostram autoritatem primū in hac tua
causa ualere. Longe plus laudis ex hoc iudicio referes:
si nobis cesseris: si parueris: si tuam cupiditatem nostro
submiseris arbitrio: si primum exemplum in te ciuibus
edideris, reuixisse nos: si monstraris ciuitati iam nō ex
sceleratorum libidine, sed ex nostro præscripto cuique
uiuendum esse. Atq; altera ex parte Remp. hac tecum
oratione uti puta. Si ciuem bonū mihi præstare studes,
noli hanc stultitiæ notam mihi inurere: ut in posterum
re cognita, dicar ebrietate quadam gaudiorum ei præ-
mium decreuisse, cui pœna magis deberetur: noli mihi
Deos, quos uix deniq; tam diutinis uotis, tot sacris, tot
precibus

precibus tot meis malis placavi, cōmoui, propitios reddidi, denuo per ingratitudinē iratos atq; insensos reddere. Sine ut mihi per te liceat, saltem illorū beneficio frui. Quod si te neq; leges, neq; Resp commouet: certe Deorū orationē uereri debes, quos ita tecū agere putato. Quid tu te in nostrae laudis possessionem ingeris? Quid bonori nostro inuides? Quur nō sinis nos in hāc ciuitatē perpetuò benignos esse? Quur tu ipse tam ingratus existis? Ciuitas hēc semel mihi restitutam libertatem debet, tu bis debes, cōmoditati nostrae: & quod Remp. seruauimus, cuius tu pars es, & quod cōmoditate nostra tuam periculosam stultitiā, uel scelus potius in maximam felicitatē uerterimus. Etenim nisi uos dextri, propitiq; adfuissemus, quid aliud tu quā perieras, & per te Resp. Quod si planē cōtendis, ut prēmīū aliquod feras, abunde magnum prēmīū à nobis persolutum est, quod per nos res à te male instituta, bene uerterit. A legibus merito maior relata gratia, si nostrae prosperitatis respectu, temeritatis simul & sceleris ueniam cōdonarint. A ciuitate satis amplā laudē feres, si ea patiatur, ut in restituta libertatis historia tuū quoq; nomē admisceatur. Hac laudis parte cōtētus desine nobis debitū uelle praeipere, ciuitati munus nostrū eripere, legibus autoritatē adimere. Sed finem facio, nimirū extillata iam aqua. Quod superest, nūc uestrae partes sunt iudices statuere, utrum secundum leges, secundum Deos, secundum Remp. sententiam dicere, an secundū
bunc

bunc gloriosum ostentatorē pronunciare uelitis. Vnde hanc urbis felicitatē huius temeritati, huius sceleri acceptam ferre malitis, sepius exprobrandam, & breuē fortassis à superis iratis (id quod abominor) auferendam: an in Deos quibus sine cōtrouersia tota debetur, referre, eorundem pietate seruandam, augendam, beneq; fortunandam. Vtrū magis ex usu sit, ut primo hoc iudicio statim leges circumuente dicantur, an ut appareat legum restitutarum scueritatem, & iudicium sapientiam aduersus unius iniquam postulationē ualuisse.

ERASMVS ROTERO-

DAMVS M. IOANNI PALV-

dano rhetori Lonaniensis Aca-

demie, S. P. D.

¶ intelligas humanissime Paludane, Erasmus illum tuū tametsi per omnes terras mariaq; uolitantem, tamen tui memoriam perpetuò secum circumferre: mitto quasi symboli uice Luciani dialogum: cui titulus, *περί τῆς ἐπὶ μὲν οὐρανῶν*. Quem in Italiam profecturus, in ipso penē procinctu Latinum feci. In eo non sine uoluptate tanquam in speculo, uidebis aulicae uitae incommoda: quae tu mihi saepenumero commemorare solebas, nimirum expertus, & ueluti naufragio ciectus, ac uix isti liber-

re, literarique uitæ redditus. Idque feci eo studiosius: ut meo exemplo te prouocarem, quo iam diu Græcisticis in literis uersatus, incipias et ipse aliquando audere aliquid. Quur enim non dicam audere? Quum nullum sit mea sententia facinus audacius, quàm si coneris ex bene Græcis, bene Latina facere. Vale, meque tui amantissimum mutuum ama.

LVCIANI LIBELLVS

DE IIS QVI MERCEDE CON-

ducti, in diuitum familijs uiuant, Des.

Erasmo Roterodamo interprete

E C Q V I D tibi primum amice, aut quid postremum, quemadmodum uulgo dici consuevit, recenseam, ex his quæ tum facere, tum pati coguntur, qui mercedis gratia sese in alienas domos, conuictumque tradunt alienum, quique in locupletum istorum amicitiam accensentur, si modo eiusmodi illorum seruitutem conuenit amicitiam appellare? No ui enim permulta, atque adeo pleraque omnia, quæ illis ibi soleant accidere, non per Iouem quod ipse ea experimento cognorim (neque enim mihi unquam experiri di incidit necessitas, ac ne quando incidat Di prohibeant) sed quod complures qui in hoc uitæ genus inciderant

rant, apud me soliti sint commemorare: partim qui in ipsis etiam dum malis constitui, quæ & quanta ferrent deplorabant: partim qui tanquam è carcere quodam profugi, non absq; uoluptate recordabantur commemorabantq; ea quæ fuerant perpessi, Imò iuuabat reuocare ob oculos, quas erumnas effugissent. Atq; hi quidē digniores mihi uisi sunt, quibus fides haberetur: ut qui eius sacri ritus (ut ita dixerim) omnis omniaq; mysteria perdidicissent, cunctaq; ab initio ad finem usq; perspexissent. Hos igitur haud quaquam indiligenter, nec oscitanter audire soleo, ueluti naufragiū quoddam, ac præter spem obiectam salutem enarrantes. Cuiusmodi sunt isti, qui in templis deraso capite, complures simul obambulantes, immanes undas, procellas, sublatos in cœlum fluctus, iactus, malos fractos, gubernacula reuulsa narrant. In primis autem geminos Castorem & Pollucē apparentes (nam hi peculiariter ad hanc Tragediam pertinent) aut alium deum quempiam repente, quemadmodū in fabulis fieri conueuit, exortū: summisq; antennis insidentem, aut iuxta clauum adsistentem: qui nauim ad littus aliquod molle dirigeret: ad quod appellens futurū esset, ut & ipsa paulatim ac lente solueretur: & ipsi tutò in solū descenderēt, idq; ope fauoreq; diuino. Atq; isti igitur permulta id genus ad præsentem commoditatem exaggerantes, commemorant: quo uidelicet à pluribus stipem accipiant: si non calamitosi modo, uerum etiā Dijs chari esse uideantur.

Porro

Porro ij dum eas quas in tectis tulerunt tempestates re-
ferrent, atq; immanes illas undas, quin etiam decimas
nos fluctus, si fas est dicere: & quemadmodum primum
à littore soluerint mari tranquillo: quantūq; molestia-
rum perpetua nauigatione sint perpeſſi: dum sitiunt,
dum naſcant, dum ſalo perſunduntur. Deniq; quemad-
modum infelici nauigio in cauem quampiam ſub un-
dis latentem, aut in ſcopulum aliquem præruptum, &
aſperum illiſo, fractoq; miſeri egre enatarint, nudi, cum
ſtarumq; rerum inopes. Hæc inquam quum referrent,
mibi quidem uifi ſunt permulta præ pudore ſubticere,
uolentesq; ac ſcientes obliuiſci. At ego etiam illa, præ-
terea autem & alia nōnulla ex illorum narrationibus
coniectans deprehendi quicquid erumnarū cum eiuf-
modi conuiſtibus coniunctum eſt. Quæ quidem omnia
band grauabor optime Timocles tibi percenſere. Iam
pridem enim mibi uideor animaduertiſſe, te de capeſ-
ſenda hac uitæ ratione cogitare. Nam olim quū his de
rebus ſermo incidiffet: mox ex his qui præſentes erant,
quiſpiam mercenarium hoc uitæ genus laudare cœpit:
fortunatiſſimos eos affirmans, quibus contigiffet ho-
rum uti familiaritate, qui apud Romanos eſſent opti-
mates: tum conuiuijs adeſſe opiparis, idq; immunes:
præterea ſplendidis in ædibus diuerſari: tum pere-
grinari omnigena cum commoditate, uoluptatēque,
alba interim in rheda (ſi forte libeat) reſupinatos. In-
ſuper ob hanc amicitiam, obq; commoditates quibus
afficiuntur

afficiuntur, etiam mercedem capere: id uero nō mediocre uideri. Istis enim baud dubie citra sementem ac culturam (quod aiunt) cuncta prouenire. Hæc igitur atq; id genus alia quum audires, animaduerti quemadmodum ad ea inhiaueris, quamq; auide ad escam os apertū porrexeris. Proinde ne quid mihi certe in posterū possis imputare, neq; expostulare queas: quod quum te conspiceremus tantum unā cum esca deglutientem haurim, non reuocaremus, neq; priusquam in guttur demergeretur, reuulserimus, neq; præmonuerimus: uerū posteaquam cessassemus, donec eo iam adactō atq; infixō trahi iam, ac ui duci conspiceremus, tum quum nihil opis afferri possit, frustra adesse nos atque illachrymari, Hæc inquā, nequando possis dicere: quæ si dicantur, merito profecto dicantur, neq; à nobis refelli possent, quo minus peccasse uideremur, ut qui prius ista non indicassemus: audi nunc ordine omnia. Ac rete quidem ipsum cuiusmodi sit, quamq; nullum habeat exitū, non intus medijs in sinibus inuolutus, sed foris tutō atq; per ocium ante contemplator, unci æris aculeum, reflexam hami aciem, ac tridentis cuspides manu tentans, malaq; admotas experiens. Quod nisi uehementer acuta, nisi sic illigantia, ut effugiendi nulla sit facultas, nisi dira uulnera factura uideantur, acriter trahentia, & inexplicabiliter retinentia, nos quidem inter formidolosos, atq; ob id etiam pauperes, famelicosq; adscribitor: ipse uero sumpta fiducia, uenatum istum, si uidetur, aggreditor

aggreditor, Larā in morem totam escam hiatu deglutiens. Atq; in uniuersum quidē forsitan tua causa omnis hic sermo dicetur. Quanquam non solum de uobis philosophis, aut his quicunq; uitae institutum sibi delegerunt cum uirtutis studio coniunctius, uerumetiam de grammaticis, rhetoricis, musicis, breuiter de omnibus, qui in doctrina professione uersari, quæstumq; facere proposuerunt. Cæterum quum omnia sint inter istos communia, eademq; prorsus accidant omnibus, palàm est philosophorum conditionem non esse à reliquis eximiam. Imò hoc illis turpius ista contingere, quum sint cum alijs communia, si ij qui conducunt, non alijs præmijs eos quàm reliquos dignos iudicent, nibiloq; magis quàm cæteros in honore habeant. Sed quicquid erit, quod narrationis series aperiet, eius culpam potissimum in ipsos conferre par est, qui eiusmodi faciunt: deinde in eos, qui talia sustinent. Ego uero culpari nō debeo, nisi forte ueritas & libertas in commemorando reprehensionem mereatur. Ac reliquum quidem hominum uulgus, puta palaestricos quospiā, aut adultores imperitos, sordidoq; animo, ac suopte ingenio humiles & abiectos homines, ne operæ precium quidem fuerit ab eiusmodi cōuictu dehortari, quippe nequaquam obtemperaturos: neq; rursus æquum sit illis uitio uerte re, quod non relinquunt suos conductores, etiam plurimis ab illis contumelijs affecti. Sunt enim ad eam uitæ rationem accommodati, factiq; neq; ea uidelicet indi-

gni. Præterea ne habeant quidem aliud quippiam, ad quod sese conuertant, & in quo sese exercent, adeo ut si quis eam uitam illis adimat, ignavi illico, cōsiliq; impes, desidiosi atq; inutiles reddantur. Quamobrem nec ipsi rem aliquam indignam patientur, nec illi contumeliose facere videantur: si (quod aiunt) in matellam imminxerint. Etenim ad eas ipsas cōtumelias iam inde initio præparati, conferunt sese in familiam, atq; hæc sola illis ars suppetit ferre & perpeti quicquid acciderit. Ceterum eruditorum nomine, de quibus institueram loqui, merito indignandum, enitendumq; ut quàm maxime fieri potest, eos inde reuocatos, in libertatem uindicemus. Videor autem recte facturum, si quibus de causis se quidam ad hoc uite genus conferunt, eas causas excussero: parùmque idoneas, atque efficaces esse demonstrauero. Siquidem eo pacto omnis illis præripitur excusatio: summusq; ille titulus, quo suam spontaneam seruitutem solent obtexere. Iam igitur plerique paupertatem & rerum necessariarū inopiam proponunt: atque eam umbram satis idoneam existimant, qua suum factum prætexant, quod ultro ad eam uitam accesserint. Ac sibi sufficere credunt, quum aiunt se quiddam ignoscendum facere: qui id quod est in uita molestissimum, nempe paupertatem, studeant effugere. Postea in promptu τ beognis, atque illud plurimum in ore.

Nam quemcunq; uirum paupertas enecat.

Et si quæ alia terricula abiectissimi quique poete de paupertate prodiderunt. Equidem si uiderem ex huiusmodi conuictu paupertatis effugium aliquod uere contingere, non admodum anxie cum eis de uehementer amplectenda libertate disceptarem. At posteaquam eiusmodi quædam accipiunt, cuiusmodi sunt egrotantium alimenta (quemadmodum egregius ille dixit orator) qui queant effugere quo minus in hoc ipsum parum recte sibi consuluisse uideantur, nimirum semper illis manente eodem uitæ illius argumento? Semper enim manet paupertas, semper accipiendi necessitas, nihil quod seponatur, nihil superest quod reseruetur. Verum quicquid datum fuerit, ut detur, ut uniuersum etiam capiatur, prorsus omne insumitur, ita tamen, ut ne id quidē in usus sufficiat. Rectius autē futurū fuerat, si nequaquam causas eiusmodi comminiscerentur, quæ paupertatē seruant aluntque, atque catenus duntaxat opitulantur, uerum quæ illam tandem aliquando tollant. Ac forsitan tibi hoc uolebas Theogni quū diceret eam in altum mare ac præruptis de scopulis præcipitē dari oportere. Quod si quis semper pauper, semper egens, quū semper mercede cōductus mereat, hoc ipso sese arbitretur aufugisse paupertatem: nō uideo qui fieri possit, quo minus hic ipse sese fallere uideatur. Rursum alij negant sese paupertatē formidaturos, si modo reliquorum hominum in morem possint suo labore, suaque industria sibi uictum suppeditare. At nunc sibi fractas esse

2 2 corporis

corporis vires, seu senio, seu morbis: eoq; ad eam uitam mercenariam facilem uidelicet atq; commodam confugere. Age igitur, inspiciamus num uera prædicent, & num ea quæ dantur ex facili illis suppetant, non multo neq; adco maiore labore constent, quàm uulgo suus uictus. Nam id quidem etiam uotis expetendum, uti citra laborem, citra sudorem, nullo negotio paratum argentum accipias. Verum quàm hæc absint à uero, istud profecto ut dignum est, ne dici quidem satis potest: tantum laborum, tantum sudorū in eiusmodi conuictibus exhauriendū, ut hic ne ualetudo quidem ad id par sit: quippe quā quotidie sexcenta non desint negotia, quæ corpus conficiant, adq; extremam usq; defectionem delassent. Verum hæc suo loco dicemus, quum etiam reliquas illorum incōmoditates cōmemorabimus. In præsentia sat erat leuiter ostendere, qui se aiunt hac de causa in seruitutem addicere sese, ne istos quidem uera dicere. Superest iam ut eam causam referamus: quæ quidem ut est uerissima, ita ab illis minime profertur. Nempe ipsos uoluptatis gratia, & amplis illis spebus incitatos, ultro inuadere familias diuitū, auri argentiq; uim & copiam admiratos: præterea quod felices sibi uideantur ob conuiuia, reliquasq; eius uitæ delitias: sperantes futurum, uti mox, nemine uetante, affatim aurum bibant. Hæc nimirum sunt quæ illos adducunt: atq; ex liberis seruos constituūt. Non rerum necessariarū usus, quem prætexebant: sed rerum non necessariarum cupiditas

piditas, atq; ingentium illarum & ampliarum opum ad
 miratio. Enimvero quemadmodum miseros istos, atq;
 infelices amantes, callidi quidam & ueteratores ama-
 sij receptant & fastidienter ducunt, lactantq; uidelicet
 quo iugiter amantes, ambient ipsos atq; inserviant. Cæ-
 terum ex amoris fructu, ne summo quidem osculo im-
 pertiunt. Intelligunt enim copia facta dissoluendū amo-
 rem. Id igitur ne fiat, præcauent, diligenterq; sui copi-
 am subtrahunt. Alioqui spe semper retinent amantem:
 metuentes, ne desperatio minuat cupiditatis ardorem:
 amantemq; ab se alienet. Proinde semper arrident, pol-
 licenturq; semper facturi sunt: semperq; gratificaturi:
 semperq; ingentium sumptuum rationem habituri: do-
 nec imprudentes ambo senuerint, atq; utriq; iam præ-
 terierit ætas: huic ad amandum, illi ad dandum. Atq; ita
 omni uita nihil illis peractū est ultra spem meram. At-
 qui uoluptatis cupiditate nihil non ferre: id quidem for-
 sitan nō usque adeo uitio uertendum: quin magis uenia-
 danda, si quis uoluptate capiatur, & hanc unde quaq;
 consecetur, quo possit ea potiri: quanquam turpe for-
 san ac seruire, si quis ea gratia semet in ius tradat alie-
 num: propterea quod uoluptas, quæ ex libertate perci-
 pitur, multo suauior est, quàm ea quã ille libertatis ia-
 ctura sectatur. Attamen hoc quoq; aliquo pacto ignos-
 cendum illis sit, si modo consequantur. Verum enimue-
 ro ob solam uoluptatis spẽ, multas perferre molestias,
 equidem & deridiculum arbitror, & stultum: maxime
 7 3 quū

quum uideant labores certos esse, manifestos, & inevitabiles: porro illud quod speratur, quod quidem nihil aliud tandem est quàm uoluptas, ne tam longo quidem tempore contigisse. Præterea autem, nec uerisimile uideri, ut contingat aliquando, si quis modo rem recta reputet uia. At Vlyßis quidem socij, dulci quadam gustatâ loto reliqua negligebant, ac presenti uoluptate deliniti honesta contemnebant, ut non prorsus cum ratione pugnaret in illis honestatis obliuio: nimirum animo uoluptatis illius sensu occupato. Veram si quis famelicus alij cuiquam loto sese ingurgitanti, neq; quiequam inde impertienti, assistat, idq; solam ob spem, quod credat fore, ut & ipsi aliquando degustandam lotum porrigat: assistat, inquam, ad hunc modum, recti atq; honesti oblitus, dij boni quàm hoc ridiculum, planeq; uerberibus quibusdam Homericis dignū. Ergo quæ istos ad diuitum conuietum adducunt, & quibus impulsî sese illis dedunt, ad quodcunq; iubitum fuerit utendos, hæc sunt, aut his fermè simillima. Nisi si quis & illos cōmemorandos esse iudicat, quos hæc una res ad id commouet, quod gloriosum arbitrantur, cum illustribus atque opulentis uiris habere consuetudinem. Sunt enim qui hoc quoq; præclarum ac magnificum supraq; plebem esse existiment. Nam ego quidem, quod ad me proprie attinet, recusarim uel cū Persarū rege conuiuere duntaxat, conuietorq; uideri, si nullus ex eo conuietu fructus ad me redeat. Quum itaq; causa eius uitæ suscipiendæ

ende sic illis habeat, age iam cōsideremus apud nosmet ipsos: primū cuiusmodi sint illis perferenda priusquam admittantur, priusquam obtineant. Deinde cuiusmodi in ipsa iam vita cōstituti patiantur. Postremo quæ tandem catastrophe, quis fabulæ exitus illis contingat. Neque enim illud dicere possunt: hæc tametsi molesta sint, tamen assuesci facile, neque ad id multo opus esse labore, sat esse si uelis modo: postea reliqua omnia factu fore facilia. Imò necesse est ut primum diu sursum ac deorsum cursites, mane excitatus assidue pro foribus obuerferis, ut perdures, quum protuderis, quum excluderis, quum improbus interdum atq; importunus uideris, cum ianitori male Syriſſanti, ac nomenclatori Libyco subijceris, quumq; nominis tui memoriam mercede redimere cogeris. Quin etiam uestitus tibi est apparandus supra tuæ rei facultatem, pro dignitate eius cuius conuiſtum ambis, delegendus color, quo ille potissimū gaudeat, uti ne discrepes, neue oculos illius offendas. Postremo uti gnauiter affectere necesse est, uel antecedas potius, à famulis protrusus, ac ueluti pompā quandam expleas. At ille interim cōplures iam dies ne aspiciat quidem te. Quod si quando res tibi felicissime uerterit, si te respexerit, si accersuerit, dixeritq; quicquid illud fuerit, quod illi forte in buccam uenerit, tum denique, tum plurimus sudor, tum multa oculorum caligo, tum intempestiva trepidatio, tum sanne eorū qui adsunt, hesitantiam tuam ac perplexitatē ridentiū. Quæ

quidem nō raro accidit, ut quum oportuerit respondere, quis fuerit rex Achiuorum, mille naues illis fuisse respondeas. Atq; id si qui sunt modesti pudorē uocant: immodesti timiditatem nominant: improbi inscitiam. Ita fit, ut tu primam hanc diuitis comitatem, tibi periculosissimam expertus, ita discedas, ut tantā animi tui imbecillitatem ipse condemnes. Porro ubi multas iam noctes insomnes duxeris: ubi plurimos dies cruentos egeris: haud quidem Helene gratia per Iouem, neq; ob Priameia Pergama, uerum spe quinq; obolorū, contigerit autē & deus quispiam tragicus qui tibi sit auxilio: iam illud restat, ut exploreris excutiarisq; nū literas noris. Atq; ea quidem disceptatio nō inuincunda est ipsi diuiti: quippe q̄ laudatur interim, ac felix esse prædicatur. Ceterum tibi uidetur, de uita ipsa, deq; omni fortunatum certamē esse paratū: propterea quod tibi uenit in mentē, idq; merito, futurū ut alius nemo sit admissurus, si prius ab hoc reiectus ac repudistus uideare. Interim in uarias curas distrabaris oportet: dum inuides ijs qui pariter ex æquo tecum examinantur. Finge enim & alios esse, qui eiusdem fortune tibi sint cōpetitores: te uero tibi uideri cuncta parum absolute respondisse, metuentem interim simul & sperantem, ac misere de illius uultu pendentē: qui si quid parum probet eorum quæ dixeris, peristi. Sin arridens auscultat, hilarescis & spe bona fultus consistis. Porro consensitaneum est, esse non paucos, qui tibi aduersentur, atque
alios

alios in tuum locum uelint inducere. Horum unus-
 quisque clanculum uelut ex insidijs in te iaculatur. Iam
 uero illud considera: quale sit uirum promissa barba,
 cana coma, examinari, nunquid bonæ rei didicerit, et
 alijs quidem didicisse uideri, alijs secus. Superior inte-
 rim uita, et omnis antea acta ætas tua curiosius disqui-
 ritur. Quod si quis aut ciuis inuidia, aut uicinus leui
 quapiam de causa prouocatus te deferat, et adulterū
 dicat uel pæderasten: is protinus, iuxta uetus illud pro-
 uerbum, ex Iouis tabulis testis. Porro si pariter om-
 nes bene de te prædicent, suspecti, leues, ac largitione
 redempti uidebuntur. Nam admodum omnia tibi con-
 stent oportet. Nihil prorsus sit, quod tibi queat obsiste-
 re. Alioqui nunquā obtinueris. Age sanè, hoc quoque
 contigit, ac bona quapiam fortuna cuncta tibi felici-
 ter cesserunt, et probauit ipse doctrinā tuam, et ami-
 corum præcipui, quibusque ille huiusmodi in rebus pla-
 rimam habet fidem, non dehortantur. Ad hæc uult eti-
 am uxor. Non refragatur domus præfectus, neque item
 dispensator. Nemo tuam insimulauit uitam, dextra om-
 nia et omni ex parte bene promittunt sacra. Vicisti
 igitur o fortunate, et coronatus es Olympia. Quia
 Babylonem magis cepisti, aut Sardium arcem occu-
 pasti. Habebis copię cornu et gallinaceum lac emul-
 gebis, iam sanè par est, ut aliquando præmia capias, ma-
 xima uidelicet, et quæ laboribus tantis respondeant,
 ne corona tua frondea duntaxat sit, simul ut merces

haudquaquam contemnenda praeſtituatur, eaq; com-
mode ad uſum citraq; negocium perſoluatur, utq; reli-
quae item honos tibi praeſter miniſtrorum uulguſ ſup-
peditetur. Cæterum à laboribus illis, à luto, à curſita-
tionibus, à uigilijs, in ociũ te recipias, uti id quod uul-
go ſolent optare mortales, porrectis pedibus dormias,
nihilq; iam facias praeſter ea ſola, quorum gratia pri-
mum receptus es & in qua conſectus. Ita enim con-
ſentaneum fuerat Timocles, neq; ingens malum erat
futurum, ſi quis ſubdita ceruice ſerat iugum, leue nimirum
& portatu facile, quodq; eſt omnium maximum,
auro illitum. Atqui longe ſecus res habet, imò nihil ho-
rum reperietur. Siquidem in medijs ipsis id genus con-
uiſtibus, ſexcentae res accidunt, uiro ingenuo neſtquã
tolerande. Quae quum audieris, ipſe tecum ordine re-
putato, nam quiſquã ea perpeti queat, cui quidẽ cum
eruditione uel minimum commercij fuerit. Exordiar
autem ſi uidetur à primo conuiuium, unde cõſentaneum
eſt te conſuetudinem illam auſpicaturum. Primum igitur,
adeſt tibi quiſpiam, qui te iubeat ad conuiuium ac-
cedere: ſamulus nõ incomis qui tibi prius placandus da-
tis in manũ, ne uidearis inciuiſis, ut minimũ quinq; dra-
chmis. At ille Acciſſans, ſeq; quũ maxime cupiat, cupe-
re diſſimulans: Apage inquit. Egone quicq; abs te? Ad-
dit & illa, abſit, dij prohibeãt. Tandẽ ſeſtitur atq; ob-
temperat, ac diſcedit, te late diducto rictu ſubſannans.
Tu porrò nitida ſumpta ueſte, mundiſſimeq; cultus, lo-

tus accedis, sollicitus interim, ne prior alijs aduenias. Nam id in arbanum, quemadmodum postremum uenisse, graue. Proinde media inter utrunq; obseruata opportunitate ingrederis, teq; sanè quàm honorifice excipiunt. Tum arrepta manu te quispiam iubet accumbere, paulo supra diuitē, inter duos ferme ueteres amicos. At tu perinde atq; in louis aedes ueneris, nihil non admiraris, & ad omnia quæ geruntur suspensus inhiæas, propterea quod noua tibi atq; inuisa sint cuncta. Interim familia te spectat, omnesq; qui præsentés sunt, quid agas obseruât. Neq; uero ea res curæ non est ipsi diuiti, quippe qui famulis aliquot præmonitis negotiorum dedit, ut oculis obseruent, quemadmodum te geras in pueros aut in uxorem, num subinde ex obliquo respecies. Ac reliqui quidem conuiuæ, simulatq; te uident propter imperitiã ad ea quæ fiunt attonitum, ac stupefactum, derident clanculum, coniectantes te nunq; antea apud alium quempiã cœnasse, nouumq; tibi esse ut mantile apponatur. Proinde, sicuti uerisimile est, præhæsitantia sedes oportet, ac neq; cum sitias, audeas potum poscere, ne uinosus uideare: neq; uarijs apposis opsonijs, & in ordinē quendã extructis, scire posses, cui prius aut posterius manū admoueas. Quare ad eum qui proximus accumbit respecies necesse est, atq; eundē imitatus, cōuiuij rationē & ordinē discas. Alioqui anceps sedes, & uarians, animoq; penitus perturbato, & ad omnia quæ illic geruntur obstupescens.

Atq;

Atq; interim quidem, diuitis admiraris felicitatē, propter auri vim & eboris, tantūq; delicias. Interim tuā ipse deploras infelicitatem, qui quum nullius sis rei, tamen uiuere te credas. Nonnunquā & illud in mentem uenit, fore ut admirandam & expetendam quandam uiuas uitam, quippe qui sis omnibus delitijs illis fruitor, cunctorūq; ex equo futurus particeps. Arbitraris enim te semper bacchanalia festa celebraturum. Quin & adolescentuli formosi præministrantes, ac silentio arridentes, suauius in posterum hoc uitæ genus pollicentur, ut Homericum illud nunquam desinas in ore habere,

Haud uitio uerti debet si Troia pubes

Armatiq; simul Danaï, sub Marte laborum

Pondera tanta ferant: Ob tantā uidelicet felicitatem. Accedunt ad hæc inuitatiuncula ad bibendū. Ac postulato perquā ingēti scypho quispiam, præbibi tibi, præceptorem, aut aliud quiddā deniq; te appellans. At tu recepto scypho quid uicissim oporteat respondere, propter eiusmodi morum imperitiā ignoras, iamq; rusticanus, & inelegans esse uideris. Ceterū ea propinatio multorum ueterum amicorum inuidiā in te concitauit, è quibus nonnullos iamdudum tuus accubitus clanculum urebat, quod modo quum adueneris, ijs anteponere, qui multorum annorum seruitutem exhausserint. Protinus itaq; talia quædam de te inter illos dicta feruntur

feruntur: Illud scilicet malis nostris deerat, ut etiam ijs qui nuper in familiam commigrarunt, posthabeamur. Et solis Græculis patet urbs Romana. Et quid habent, quamobrem nobis debeant anteponi? Num mirificam quandam utilitatem adferre uidentur, quum uerbula quedam misera dicunt? Rursus alius, hæc: An non uidi sti, quantum biberit, quemadmodum cibos appositos auide corripiebat deuorari? Homo inelegans, ac fame enectus, qui ne per somnium quidem unquam fuerit albo pane saturatus, multo minus alite Numidica, aut Phasiano, è quibus nobis uix ossa reliqua fecit. Porro tertius, fatui, inquit, priusquam quinque abeant dies, uidebitis hunc nihilo pluris fieri quàm nos. Nam nunc quidem, non secus atque calcei noui solent, in precio est, et habetur charus: uerum ubi crebro iam fuerit calcatus, lutoque deformatus, tum misere sub lecticam abijcitur cimicibus, quemadmodum nos, oppletus: Atque inter illos talia permulta de te iactantur. Ex quibus aliquot iam tum etiam ad calumniandum insimulandumque te incitantur. Omne igitur illud conuiuium tui plenum, ac plerique de te sermones. Tu uero propter insolentiam atque insuetudinem plus quàm sat est hauris uini tenuis et acris, eoque iam dudum aluo tibi cita discruciaris: uerum neque decorum tibi ante alios è conuiuiis discedere, neque rursus manere tutum. At producta interim in longam potatione dum sermo alius ex alio nascitur, dum spectacula alia post alia proferuntur in conuiuium (nam

universum

uniuersum fortunæ suæ strepitum tibi cupit ostentare):
 non mediocriter discruciaris, cui non liceat, neq; uide-
 re quæ geruntur, neq; auscultare, si quis uoce, citharæue
 canat egregie dilectus adolescētulus. At laudas tamen
 ignitus: cæterum animo illud optas, ut aut terræmotus
 repens ortus ea cuncta discutiat, aut incendiū aliquod
 renunciatur, quo simul conuiuium tandem aliquando
 dirimatur. Habes amice primum illud scilicet et sua-
 uissimum conuiuium, quod mihi quidem haudquaquā
 suauius sit cepis, candidoq; sale, libere quum uelim ex
 his, et quantum uelim edenti. Verum ut ne tibi cōme-
 morem ructus acidos, qui deinde sequuntur, ut ne no-
 cturnos uomitus, mane uobis erit de mercede pacta
 transigendum, quantum, et qua anni parte te oportet
 at accipere. Ergo presentibus duobus aut tribus ami-
 cis, accersito te, et considere iusso, sic loqui incipit: Fa-
 cultates nostræ cuiusmodi sint, iam perspicere potuisti,
 quàm nullus in his factus, sed citra ostentationem, mor-
 derata ac popularia omnia, sed mediocria omnia ac
 plebeia. Sic autem animū inducas uelim, ut existimes
 omnia nobis fore communia. Nam ridiculū profecto,
 si quum charissimam possessionū mearum partē, puta
 meam ipsius uitā, aut per louem, liberorū etiam (si fors
 illi liberi fuerint erudiendi) tibi credam, non aliarum
 item rerum te mecum ex æquo dominum ac possessor-
 rem existimem. Cæterum quando certi quippiam est
 præfiniendum, equidem uideo uitæ tuæ frugalitatem,
 et animā

& animum paucis cōtentum. Neq; non intelligo haud
 mercedis adductum spe te in nostrā uenisse familiam:
 uerum aliarum gratia rerum: puta nostræ in te bene-
 uolentiæ causa, tum honoris, qui tibi præter omnes con-
 tinget. Attamen præfiniendum est aliquid. Quin ipse
 magis quod uidebitur statuito, habita ratione, uir ami-
 cissime, munerum etiam illorum quæ quotannis festis
 diebus à nobis accepturus uideris. Neq; enim uel ista
 nobis fuerint neglectui futura, etiam si nunc hæc pacti-
 one non complectamur. Scis autem complures per an-
 num eiusmodi munerum occasiones incidere. Horum
 igitur habita ratione, moderatius nimirum premium
 nobis præscribas. Præterea decet etiam uos homines
 eruditos, pecuniam negligere. Hæc ille dicēs, totumq;
 te uaria spe labefactans, mitem sibi ac tractabilē red-
 didit. Tu porrò qui dudum talēta, ac multa nummūm
 milia somniaras, solidos agros, & familias, sentis qui-
 dem tacitus apud te hominis sordes ac parsimoniā: ni-
 hilominus blanditur tibi pollicitatio tamen: atq; illud,
 communia futura sunt omnia, ratū & uerum fore ar-
 bitraris: ignarus eiusmodi dicta,

Summis è labijs, non imò è corde profecta.

Tandem præ pudore ipse statuendi ius defers. Verum
 ille facturū sese negat. Ceterū ex amicis præsentibus
 quempiam in eo negotio ueluti medium intercedere
 iubet, qui salarij modum pronunciet cum: qui neque
 ipsum grauet, ut cui plurimas tū alias in res magis his
 necessar

necessarias sumptus sit faciendus: neq; rursus ei qui leturus est, sit omnino indignus. Atq; is seniculus quippiam, diuitis equalis, unà cum illo à pueris adulādo educatus: Eho tu inquit, num inficias ire potes, quin unus sis qui in hac urbe uiuunt omnium fortunatissimus, cui primum contigerit, quod pluribus misere cupientibus, uix à fortuna dari possit: nempe ut in huius hominis consuetudinem admittaris, ut cōmunes pecunates habeas, ut in familiam inter Romanos primariam recipiaris? Id nimirum tum Cræsi talenta, tum Midæ diuitias superat, si modo modestus esse noris. Equidē non paucos noui magni nominis uiros, qui cupissent, etiam si quid ultro dandum fuisset, gloriæ duntaxat causa, cum isto uiuere, & familiares apud hunc atq; amici uideri. Quapropter haud inuenio, quibus modis tuam prædictam felicitatem, qui quidem ad hanc tam expetendam fortunā, etiam præmio additomitteris. Proinde, mihi satis esse uidetur, nisi planè es insolens, si tantum accipias, simulq; pronunciat, sanè minimum quiddā, præsertim ad spes illas tuas: attamen boni consulas necesse est. Neq; enim iam possis effugere, quum intra retia tenearis. Frenū igitur recipis, musitans, ac dissimulans, ac initio quidem nō magnopere illi reluctans, facileq; sequeris, ut quod non admodū te torqueat, neq; stringat, donec illi tandem paulatim assueueris. Tum uero ij qui foris sunt mortales, hoc ipso nomine tuam fortunam admirantur, quod te conspiciant intra cancellos

uersan

uerfantem, ac nullo prohibente introcūtem, prorsusq;
 præclaris illis opibus delicijsq; domesticum quendam
 ac familiarem esse factum. At ipse nondum uidere po-
 tes, quamobrem illi te felicem existimēt, nisi quod gau-
 des tamen teq; ipse fallis, semper futura meliora fore
 existimans. Ceterum contra atq; speraris euenit, et
 quemadmodum adagio dicitur: iuxta Mandrabuli mo-
 rem negocium procedit, in singulos (ut ita dixerim)
 dies, deterius ac retro relabēs. Vnde paulatim uelut in
 luce dubia, tum demū dispiciens intelligere incipis, au-
 reas illas spes, nihil aliud fuisse, quā ampullas quasdā
 inauratas, labores autem esse graues, seros, inuitabi-
 les, ac perpetuos. Sed quinam isti sint, forsitan me ro-
 gabis. Neq; enim uideo inquires, quid in hac consuetudi-
 ne sit adeo molestum, neq; intelligo ista quæ commemo-
 ras, grauiā atq; intoleranda. Audi igitur uir egregie,
 non molestiam modo negocij perpendens, uerum foedi-
 tatem, humilitatem, prorsusq; seruitutem, uel præci-
 pue interim considerans. Principio memineris ex eo
 tempore, te iam neq; liberum, neq; ingenuum posse ui-
 deri. Noueris enim te hæc omnia, genus, libertatē, pro-
 genitores ante limen relinquere, quū in huiusmodi ser-
 nitutem temetipsum addicens in ædes ingrederis. Si
 quidem libertas tibi comes ire recusarit, ad uitam tam
 indignam, tam humilem te conferenti. Seruus itaque
 (tametsi nomine ipso grauius offenderis) seruus inq;
 melius nolis, futurus es, neq; unius seruus uerū complu-

rium, operamq; seruilem prestare cogeris, obstipos capite, à diluculo in uesperam usq; idq; mercede uili atq; indigna. Adde, quod ne placebis quidem ad modum, neq; domino satisfacies, neq; ab illo magnifies, ut qui non à puero fueris ad seruitium institutus, sed sero didiceris, atq; etate multum aliena coeperis ad id erudiri. Excruciat autem te pristinae libertatis memoria, animo recusans, facitq; ut interdum resilire conere, reluctarisq; atq; ob id ipsum sit, ut seruitus tibi molestior accidat. Nisi forte illud tibi ad libertatem sufficere putas, quod non fueris Pyrrhia aut Zopyrione patre prognatus: aut quod non sic, uti Bithynicum aliquod mancipium, uociferante pracone diuendaris. Atqui tum uir egregie, quum instante nouilunio, Pyrrhijs & Zopyrionibus immixtus, manum itidem, ut alij seruuli protendis, capisq;: quodcumq; illud tandem est quod datur, haec uir delictum est auctio. Nam pracone nihil opus erat homini qui ipse sui fuerit praeconis, quiq; ipse ultro sibi multo tempore dominum ambierit. Age iam o scelestum (cur enim non dicam praesertim in eum qui se philosophum esse dicat?) si quis te pirata inter nauigandum captum, aut si quis praedo in seruitutem tradidisset, te ipsum deplorares, tanquam indignam fortunae iniuriam patientem. Aut si quis manu iniecta, te duceret in seruitutem asserens, leges inclamares, omnia faceres, acerbissime ferres, & o terra, o dii, magno clamore uociferareris. Nunc uero, quum ipse te, ob paucos obolos, id aetatis in
qua

qua etiam si seruus natus esses, tamen tempestiuū fu-
 isset iam ad libertatem aspirare, cum ipsa uirtute ac sa-
 pientia ulro adductum uendideris, nihil illa reueritus,
 quæ permulta ab egregio Platone, Chrysippo, Aristo-
 tele differuntur, quum libertatem laudant, seruitutem
 damnant: an non te pudet, quum inter homines assen-
 tatores, et emptitios, ac scurras uersans ex æquo cum
 illis æstimaris, quū in tanta Romanorū turba, solus per-
 regrino in pallio uersaris, quumq; Romanam linguam
 perperam ac barbare sonas: præterea, quū agitas con-
 uiuia tumultuosa, magna hominū turba conferta, quo-
 rum pleriq; collectitiij, quidam sunt et improbi? Atq;
 inter hos laudas odiose, bibisq; præter modum: deinde
 mane ad tintinabulum experges factus, discussa ab ocu-
 lis dulcissima somni parte, unā sursum ac deorsum cir-
 cumcursas, hesterno luto etiamdum tibijs adherente?
 Vsq; adeo te lupini, aut holerum agrestium tenuit pe-
 nuria? Vsq; adeo tibi defuerunt fontes frigida manan-
 tes aqua, ut per desperationē ad ista deuenires? Haud
 puto. Quin potius palàm est, te, non frigida aqua, neq;
 lupini, sed bellariorū, atq; opsoniorū, uiniq; odorati cu-
 piditate captū eò uenisse. Quæ dū lupi piscis in morē
 auidius appetis, tuo merito euenit, ut hamus tibi fauces
 transfixerit. Itaq; præsto sunt huius intemperantiæ, gu-
 laq; autoramēta. Ac perinde atq; simia à trunco reuin-
 ctus collo, reliquis quidē omnib. risui es: at ipse tibi de-
 litijs affluere uideris, cui contigerit, affatim expleri

caricis. Ceterū libertas, ingenuitas, unā cum ipsis gentilibus, ac tribulibus, hæc nimirum euanda cūcta, atq; istarum rerum ne memoria quidem ulla: quanquā hoc quoq; ferendum, si uita ista cum hac turpitudine duntaxat esset cōiuncta, quod ē libero seruum uideri facit, non labores etiam accederent, cum illa seruorum coluæ communes. Sed uide, num quæ tibi imperantur, leuiores sint his, quæ Dromoni aut Tibio mandantur. Nam doctrinæ quidem, cuius rei cupiditate simularat te in familiā suam accersisse sese, perquā exigua illi cura est. Quid enim (ut dici solet) cōmercij asino cum lyra? An nō uides uidelicet, quā misere macerentur immodico desiderio, uel Homerica sapientiæ, uel Demosthenica grauitatis ac uehementiæ, uel Platonica sublimitatis? Quorum me hercle ex animis si quis aurum, argentum, atq; harum rerum curas tollat, nihil fuerit reliquum, præter fastum, molliciem, lasciuiam, luxum, ferocitatem, imperitiā. Atq; ad ista nihil prorsum opus te. Verum quoniā tibi barba ingens propendet à mento, quoniamq; uultu ipso graue quiddam et uenerandum præ te fers, tum quia pallio Græcanico decenter amictus es, noruntq; iam omnes te grammaticum esse, seu rhetorem, seu philosophum, pulchrū ille sibi putat, ut et eiusmodi quispiam, anteambulonū suorum pompæ permixtus esse uideatur. Futurum enim hac re ut Græcarum disciplinarum studiosus, reliquæq; omnis doctrinæ neq; negligens, neq; rudis esse putetur

putetur. Vnde fit ut in periculum uir egregie uenias, ne non tam ob admirandas illas artes, quin magis ob barbam palliumq; conductus esse uideare: proinde ut perpetuus apud illum conspiciaris oportet, neq; absis unquam, uerum ut diluculo relictis stratis, in famulatio temet exhibeas conspiciendum, neq; locum in acie deseras. Porro ille iniecta nonnunquam tibi manu, quicquid forte in mētem inciderit, de hoc tecum nugatur, obuijs ostentans, quā ne per uiam quidē ingrediens, incurius sit literarū, quin ut illud ipsum etiam otium, quod inter inambulandum datur, in re quapiam honesta collocet. At tu miser interim, nūc cursim, nunc gradatim, nunc scansim plerunq; nūc descensim (Nam scis huiusmodi esse urbem) obambulans, tum sudas, tum spiritum anhelus trahis. Deinde illo intus cum amico quopiam, ad quem accessit, confabulante, quū tibi interim locus desit, ubi uel assidere queas. librū uidelicet stans in manū sumis, quoq; fallas tedium, legis. Post ubi ieiunum te sitientemq; nox occupauit, incōmode lotus, in tempestiue, puta nocte ferme concubia, ad cœnam accedis, baud perinde deinceps in precio habitus, neque conspiciendus his qui adsunt. Verum si quis aduenerit recentior, tu post tergum reijceris. Itaq; in angulum aliquem abiectissimum retrusus, accumbis, testis duntaxat ac spectator eorū quæ apponuntur, canum ritu ossa circumrodens, si fors ad te perueniat, uel aridum malue foliū, quo reliqua inuoluunt, si fastidiatur ab ijs

qui supra te accumbūt, prae fame libenter arrepturas. Audi iam et aliud contumeliae genus. Quid quod ne ouum quidem soli tibi apponitur. Neque enim conuenit, ut tu semper eadem requiras, quae hospitibus atque ignotis ministrantur, quandoquidē haec tua sit inscitia atque inurbanitas. Neque quis eiusmodi tibi apponitur, qualis alijs. Verum diuiti illi pinguis et succulēta, tibi pullus dimidiatus, aut palumbus aliquis aridus atque insipidus, non quis uidelicet, sed manifesta contumelia ludibris umque. Neque uero raro fit, ut si quando desit alibi, minister repente te inspectate submouens ea, quae tibi erāt apposita alijs apponat: illud tibi ad aurem immurmurans, tu profecto noster es. Quod si quādo interim dissectetur, uel porca foeta, uel ceruus, aut structorem tibi modis omnibus propitium habeam oportet, aut certe Promethei partē feres: nempe ossa adipe circumtectā. Nam quod ei qui supra te accumbit patina finitur adstare, quoad satiatus repudiet, te contra tam celeriter praetercurrat, quis tandē isthuc ferat, qui modo sit ingenuus, cuique tantū insit bilis, quantū uel ceruis adest? Atque illud equidē nondū dixi, quod reliquis suauissimū ac uetustissimū uinū bibentibus, tu solus malū quoddā et pingue bibis. Proinde illud semper curas, ut auro, argentōue bibas, ne colore prodente, palām fiat, te usque adco cōtemptū neglectumque esse conuiuā, quanq̃ bene tecum ageretur, si uel illud ipsum ad satietatē usque bibere liceret. At nunc ubi crebrius poposceris, minister audisse

audisse dissimulat. Adde iam multas interim & alias esse res, quæ te discrucient, imò nihil esse ferme, quod non sit acerbum, maxime quum tibi cinædus aliquis anteferatur, quin pluris te fit is, qui saltandi docet artem, qui iocos Ionicos contexit Alexandrinus quispiam homunculus. Nam qui tibi speres tu ut in accubitu æqueris ijs, qui uoluptates & amatoria subministrant? qui literulas in pectore gestant? Proinde in obscuro quopiam conuiuij latibulo tectus, præq; pudore abstrusus, suspiras, uti coniectandum est, teq; ipsum deploras, ac fortunam incusas tuam, quæ tibi ne pauxillulum quidem lepôris ac uenustatis asperserit. Ac prorsus ita uideris affectus, ut optes poeta fieri, ut amatorias conscribas cantiones, aut si id non contingit, uel eam assequi facultatem, ut possis ab alijs conditas digne canere. Vides enim quibus in rebus situm est, ut quis efferatur, plurimiq; fiat. Quin & illud ferre queas, ut magi quoque, aut arioli personam (si necesse sit) induas, ex horum genere qui amplas hereditates, qui imperia, qui cumulas opes pollicentur. Quandoquidem hos quoq; uides non mediocriter à diuitibus amari, plurimiq; fieri. Eoq; uel unumquodlibet horum fieri percupias, uti ne prorsus reijculus, atq; inutilis appareas. Atqui ne ad ista quidem docilis es infelix: proinde submittas te oportet, mussitesq; ac tacitus feras, clam apud te ploras, ac neglectui habitus. Etenim si te famulus aliquis susurro destruat, q; solus omnium non laudaris puerum heræ saltantem, aut citharam

canentem, ista scilicet ex re non leue discrimen impendat. Quapropter terrestris in morem rana sitiens uocifereris necesse est, id operam dans, ut in laudantium numero insignis ac præcipuus appareat. Quin sepiculæ, silentibus reliquis, tibi ficta quædam laus proferenda: quæq; multam sapiat assentationem. Iam uero magnopere ridiculum est, cum esurias interim sitiasq;, unguentis collini, ac uertice gestare coronam. Siquidem id temporis nõ dissimilis uidere sepulchrali columnæ, uetusti cuiuspiam cadaueris, quæ gestare solet ea, quæ manibus inferuntur. Nam huic infuso unguento, impositaq; corona, ipsi & bibunt, & edunt apparatus epulas. Porro si etiam zelotypus quispiam fuerit, sintq; illi uel pueri formosi, uel uxor puella: neque tu prorsus à Venere Gratijsq; fueris alienus, profecto nõ satis tutares, neq; periculum negligendũ: propterea quod regis plures sunt oculi, qui quidẽ nõ uera solũ uidet: sed semper ueris aliquid addũt ad cumulũ, ne conuiuere uideantur. Quas ob res, uultu demisso tibi est accumbendũ: quemadmodũ in Persicis cõuiuijs fieri mos est, uerito, ne quis eunuchus sentiat te in concubinã aliquam coniicientem oculos: moxq; alter eunuchus, cui iam dudum arcus in manu tensus est, quia uideris quæ uidere nephas, inter bibendum, malam iaculo transfigat. Iam præacto conuiuiũ, ubi paululum dormieris: ad galli cantum experges factus: O me miserum inquis, o infortunatum, cuiusmodi quondã cõuictus: quos amicos reliqui:

tum

tum vitam tranquillam & ocij plenam, somnum quem meapte cupiditate metiri soleo, deambulationes liber-
ras, atq; ex his in quale barathrum memet præcipitem
dedi? Et deum immortalem: cuius tandem rei gratias?
Aut quod nam istud magnificum præmium? At ne fieri
quidem potuit, ut mihi unquam aliàs plures commo-
ditates suppeterent quàm tum suppetebant. Tum autē
accedebat libertas, atq; omnia pro meapte arbitrio fa-
ciendi facultas. Nunc porro iuxta id quod proverbio ia-
statū est: Leo chordula uinctus sursum ac deorsum cir-
cumferor. Quodq; omnium est miserrimū, maximēq;
deplorandū, neq; efficere possum ut placeam, neq; gra-
tiam emereri queo: propterea quod harum rerum sum
imperitus ac rudis, maxime compositus collatusq; cum
his qui hæc uelut artem profitentur. Proinde iniucun-
dus sum, ac neutiquam aptus conuiuijs, quippe qui ne-
risum quidē concitare norim. Quin etiam sentio me nō
raro molestum esse & importunum, quum adsum, ma-
xime, quum ipse seipso festiuior esse conatur. Nam illi
tetricus uideor. In summa nullā inuenio uia, qua me illi
accōmodem. Etenim si meā ipsius autoritatē ac seueri-
tatem tueri pergo, iniucundus uideor, ac propemodū
horrendus ac refugiendus. Contra si risero, uultumq; q̄
possum maxime ad hilaritatem composuero, fastidit il-
lico ille, & auersatur. Ac prorsus tale quiddam mihi
uidetur, quale sit, si quis in persona tragica comœdians
agere tentet. Postremo quam tandē aliam vitam mihi

uiuam demens, posteaquam hanc praesentem alteri uiderim? Dum haec tecum loqueris, iam sonuit tintinabulum, iamque ad eadem tibi redeundum est, obambulandum, standum, sed ceromate inunctis ante femoribus poplitibusque, si modo uelis par esse certamini, premioque tollendo idoneus. Deinde conuiuium idem et eadem apparatus hora. Iamque adeo diuersa uiuendi ratio superiorique contraria, tum insomnia, sudor, defatigatio, paulatim quasi suffosis cuniculis inducunt uel tabem, uel pulmonis exulcerationem, uel intestini tormina, uel egregiam illam podagram, Reluctaris tamen sedulo, ac frequenter quum ualetudo poscat uti lecto decumbas, ne hoc quidem licet, eo quod a simulari morbus quo munia officiaque iusta defugias existimatur. Hinc praeter omneis perpetuo palles, semperque iamiam morituro uideri similis. Et haecenus quidem de his quae domi ferenda sunt. Quod si quando fuerit peregrinandum (ut ne interim referam alia incommoda saepe fit, ut pluuio caelo, ubi postremus ueneris (Nam is locus tibi sorte contigit) uehiculum opperiaris, donec nullo iam reliquo loco ubi diuerseris, proxime coquum aut herae comptorem te reclinant, ne stipulis quidem affatim substratis. Neque uero tibi referre grauabor, quod mihi Thesmo polis iste Stoicus narrauit sibi accidisse, rem profecto nimisquam ridiculam, quae tamen eadem possit et alij cuius accidere. Conuinebat enim cum opulenta quadam ac delicata muliere ex illustribus istis et urbanis.

Eam

Eam, quum aliquando peregre proficisceretur (nam id primum aiebat sibi maximopere deridiculum acci-
disse) in curru sibi uiro nimirum philosopho adiunxis-
se cinedum quempiam picatis cruribus, derafa barba.
Quem illa honoris (ut conijcio) gratia secum ducebat.
Quin nomen quoque cinedi commemorabat. Aiebat
enim Chelidonium uocari. Iam primum illud cuiusmor-
di fuerit uide: iuxta uirum seuerum tetricumq; tum ser-
nem canoq; mento (Scis autē quā profundam ac ue-
nerabilem barbam habuerit Thebmopolis) aspidere ni-
bili hominem & effœminatum, picturatis oculis, lubriz-
co uultu, fracta ceruice, nō Chelidonem per Iouem, id
est hirundinem, sed uulturē magis, reuulsis barbæ plu-
mis. Quod ni magnopere illū fuisset deprecatus, ne fœ-
ceret, futurū fuisse ut flammeū etiam in capite gestans
asideret. Præterea autem perpetuo hoc itinere mole-
stias innumerabiles pertulisse sese, illo cantillante gar-
rienteq; demū (nisi idem hominem coercuisset) in rhe-
da etiam saltante. Addebat secundo loco tale quiddam
sibi fuisse mandatū. Accersito illi mulier Thebmopoli
inquit, ita tibi dii bene faciant, magnum quoddam offi-
cium abs te requirā, quod caue recuses, neq; expectes
ut quicquā te sim rogatura studiosius. Atq; hoc (ut est
credibile) omnia se facturum pollicito: hoc inquit, te ro-
go quandoquidem uidco te uirum probum, diligen-
tem & amantem, caniculam quam nosti Myrrbi-
nam, in uehiculum recipe, eamq; mihi serua, curans ne
quid

quid illi desit. Nam misera gravis est, atq; adeo prope modum iam propinqua partui. At isti scelesti & im-/ morigeri ministri, non dicam huius, sed ne mei quidem ipsius magnopere rationem habent in peregrinationi-/ bus. Quare ne te putes mihi mediocri beneficiū factu-/ rum, si charissimā mihi iucundissimamq; caniculam ser-/ uaris. Recepit Thesmopolis quā illa tantopere roga-/ ret ac propemodum etiam fletet. Porro spectaculum erat supra modum ridiculum. Canicula ē pallio promi-/ nens prospectansq; paulo infra barbam ac subinde im-/ miciens (tametsi hæc quidem Thesmopolis reticuit) ac gracili uoce latrans huiusmodi enim catellæ iam in de-/ litijs sunt) neq; non philosophi mentū oblingens, maxi-/ me si quid pridiani iuris inhereret. Porro Cinedus as-/ fessor ille, quum non insulse super conuiuium dictoria quædam iccisset in eos qui aderant, ac denique & ad Thesmopolim usq; diacritas peruenisset: de Thesmopo-/ lide, inquit, unum hoc possum dicere, cum ē Stoico Cy-/ nicum iam nobis esse factum. Equidem audiui canicu-/ lam etiam peperisse in Thesmopolidis pallio. Huiusmo-/ di delicijs illudūt, uel (ut uerius dicam) huiusmodi con-/ tumelijs ac ludibrijs tractant eos, qui cum ipsis uiuunt, paulatim eos cicures ac mansuetos ad ferendas contu-/ melias reddentes. Præterea autē & Carcharorum O-/ ratorem noui, qui iussus super cœnam declamabat, neu/ tiquam inrudite per Iouem, imò grauitè & absolu/ tissime, ac laudabatur interim ab illis bibentibus, quum

non ad aquæ modum, sed ad uini amphoram oraret. Ac
 que eam molestiam, ob ducentas drachmas perpeti se-
 rebatur. Verum hæc quidem fortassis utcunq; toleran-
 da. Porro si diues ipse, aut poeticus fuerit, aut historis-
 cus, qui sua ipsius scripta in conuiuio recitare gaudet
 at: tum uero maxime futurum est, ut discrucieris ac di-
 rum paris. Nempe quum admirari, quum assentari, quæ
 novos quosdam laudandi modos comminisci necesse ha-
 bes. Sunt autem qui et formæ nomine studeant admi-
 randi uideri. Eos nunc Adonidas, nunc Hyacinthos ap-
 pelles necesse est, etiam si illis naris nonnunquam cubi-
 tali biet specu. Quod ni laudaris, protinus in lapis
 dicinas Dyonisiacas asportaberis, tanquam qui illi tum
 inuideas, tum insidieris, maleq; uelis. Ad hæc et sapien-
 tes et rhetores sint necesse est. Quod si etiam rustice
 quippiam dixerint, tum uero iuxta illud, quod dici soli-
 tum est: Atticæ atq; Hymetti plenam orationem uide-
 ri uolunt, atq; in legem abire, ut deinceps ita loquan-
 tur homines. Quanquam quæ uiri faciunt, ferri fors-
 itan queant. At uero mulieres (nam mulieribus etiam
 illud studio est, ut doctos aliquot in suo conuictu condu-
 ctitios habeant, quiq; sese mercede affectentur) quan-
 doquidem hoc quoq; ad reliquum cultum, elegantiamq;
 pertinere putant, si dicantur eruditæ, si philosophi, si
 carmina componere Sapphicis haud multo inferioræ,
 ob hæc sanè hæ quoq; conductitios Rhetores, Gramma-
 ticos, Philosophos circumferunt. Hos autem audire so-
 lent

lent (id quod ipsum est ridiculum) tum temporis, quum
 uel comuntur, aut capillos in orbem religant, uel in cō
 uiuiō. Nam aliās non suppetit illis ocium. Porro saepe
 numero fit, ut interim dum Philosophus quippiam dis
 serit, interueniens ancilla, literulas ab adultero porri
 gat. Ac praeclari illi de pudicitia sermones intermit
 tuntur, opperientes donec illa rescripserit adultero, at
 que ita redeat ad auditionē. Porro si quando post mul
 tum temporis instantibus saturnalibus, aut panathē
 naeis, misera quæpiam umbella tibi mittatur, aut tuni
 cula semiputris ac detrita, tum deniq; plurima misiten
 tur oportet. Atq; aliquis qui statim subauscultarit, he
 ram id facere destinantem, præcurrit, ac primus rei in
 dex, abiensq; non exiguum premium aufert qui renun
 ciarit. At mane plus tredecim te adeunt idem appor
 tantes nunciij: quorum quisq; commemorat quàm mul
 ta dixerit, quemadmodum submonuerit, quemadmodū
 adhortans commodiora subiecerit. Omnes itaq; dona
 ti premio discedunt, at non sine murmure tamen, qui
 non plura dederis. Porro salariū ipsum sex ferme obo
 lorum. Idq; si tu postules, grauis atq; importunus habe
 ris. Proinde quo illud aliquando auferas: primum ipsi
 hero aduleris, supplexq; fias necesse est: deinde captan
 dus et dispensatoris fauor. Nam hoc quoq; quoddam
 est seruitutis genus. Neq; uero negligendus is, quem in
 consilium adhibet, neque item amicus. Deinde quod
 acceperis, iamdudum debebatur uel uestiario, uel me
 dico

dico, uel cerdoni cuiquam. Vnde fit ut sera atque intem-
 pestiua, edq; inutilia præmia tibi accedant. Ceterum
 inuidia ingens. iamq; etiam calumniæ quedam paulatim
 struuntur in te, apud hominem qui iam non inuitis
 auribus accipiat, siquid aduersum te dicatur: Quippe
 qui perspiciat te laboribus assiduis iam detritum, &
 ad obscunda munia famulatus claudicantem, atque ob-
 audientem, ac podagra subinde grauari. Proinde po-
 steaquam id quod erat in te florentissimum decerpserit,
 & q; partem maxime frugiferam ac præcipuum cor-
 poris uigorem detriuit, iamq; te lacerum panniculum
 reddiderit, tū modis omnibus circumspicit in quod ster-
 quilinium te portatum abijciat, atq; alium perferendis
 laboribus idoneum, in tuū substituatur locum. Ibi insinu-
 latus, uel quod pusionem illius tentaris: uel quod homo
 senex uxoris ancillam uirginem uitiaris: uel alio quo-
 uis imposito crimine, noctu obuolutus ac præceps da-
 tus extruderis, discedisq; desertus ab omnibus, atq; om-
 nium inops rerum optimam podagram unā cum sene-
 sta comitem ducens. Quum interim quæ quondam sci-
 ueris, tanto temporis spacio dedidiceris, tum uentrē cu-
 leo reddideris ampliorem, tibiq; paraueris inexplebile
 quoddam & implacabile malū. Etenim gula ea quibus
 assueuit, flagitat. Quæ cū negantur, indignatur. Adde
 quod præterea nemo te posthac recepturus est in fami-
 liā, utpote cuius iam præterierit ætas, quiq; similis eua-
 seris equis senio affectis, quorū ne pellis quidē perinde
 ut

ut aliorum animantium est usui. Quin ex hoc ipso quod
 eiectus es, calumnia quàm potest proxime ad ueri simi-
 litudinem conficta, facit ut aut adulter, aut ueneficus,
 aut aliud quippiã tale uidearis. Nam accusatori uel ta-
 centi fides habetur. Tu uero Græculus, moribus leui-
 bus, et ad omne facinus facilis. Siquidẽ huiusmodi nos
 omnes esse ducunt, idq; iure optimo: uideor enim mihi
 causam aduertisse, quamobrem eiusmodi de nobis obti-
 neant opinionem. Nam pleriq; qui in familias accedũt,
 propterea quod alioqui nihil bonæ rei didicerunt, diui-
 nationem ac maleficia profitentur, conciliationẽ amor-
 um, abductiones in hostes, atq; id quum faciant, doctos
 sese affirmant, pallijs amicti, barbisq; neutiquam con-
 temnendis onusti. His rebus fit, ut non iniuria eandem
 de reliquis omnibus habeant opinionem, quando eos
 quos præcipuos esse iudicant, uideant tales. Maxime
 uero, posteaquam animaduenterint, quàm sint in conui-
 uijs, reliquoq; conuictu adulantes, quàm ad lucrum hu-
 miles ac serviles: deinde eiectos eosdem iam oderunt,
 neq; id iniuria, ac modis omnibus adnituntur, ut eos
 funditus perdant, si quo modo possint. Verentur enim,
 ne cuncta illa uitæ suæ mysteria in uulgus efferat, quip-
 pe qui nihil non exacte norint, quiq; illos nudos con-
 spexerint. Ea res igitur illos male angit. Omnes enim
 similes sunt pulcherrimis istis libris: quorum aurei qui-
 dem umbilici, purpurea foris pellis: cæterum intus aut
 Thyestes est liberos in cõuinio comedens, aut Oedipus
 matris

matris maritus, aut Tercus cum duabus pariter sororibus rem habens. Eiusmodi sunt & illi, splendidi, conspiciuiq;. Porro intus sub purpura uarias occultant Tragedias. Quorū unumquemq; si euolueris, explicuerisq;, fabulam non mediocriter longam reperiēs, Euripidis cuiuspiam, aut Sophoclis. Contra foris nihil nisi purpura splendida, aureiq; umbilici. Harū itaq; rerum sibi cōscij oderūt illos, atq; insidias parāt, si quis penitus ab illis defecerit, qui eos probe cognitos depingat, qualesque sint euulget. Iam uero libet mihi Ceбетis illius exemplo & imaginem quandam huius uitae tibi depingere, ut eam contemplatus scire queas, num ex usu tuo sit eam adire. Equidem magnopere cupiam uel Apellem quempiam, uel Parrhasium, uel Actionem, uel Euphranorem ad hanc depingendam tabulam adhibere. Verum quoniam fieri potis non est, ut aliquem artificem tam egregium atq; absolutum nanciscamur, in praesentia tenuem quandam pro mea uirili imaginem adumbrabo. Ergo pingatur uestibulum sublime atq; inauratum, neq; id humi situm in solo, uerum procul à terra in edito collis fastigio. Praeterea inaccessum ferme & abruptum, lubricoq; aditu, ita ut plerunq; qui se iam ad summum usq; uerticem penetrasse sperant, lapsos pede praecipitati ceruicem frangant. Intus autem Opulentia sedeat, tota (sicuti uidetur) aurea, maiorem in modum formosa, atq; amabilis. Porro amator ubi uix tandem conscendit, iamq; ad fores accesserit, obstupes-

cat, oculis in aurum defixis: deinde Spes, quæ & ipsa specioso vultu est, ac uersicoloribus amicta, manu prebensa introducat, mire iam ipso ingressu attonitum. Atq; ab eo quidem tempore Spes usque illum antecedit, ducatq; tum aliæ mulieres illum excipientes, puta Fallacia, Seruitusq; tradant Labori. At is miserum penitus defatigatum tandem Senectæ tradat iam morbidum, coloreq; commutato. Postremo Contumelia, arreptum illum ad desperationem pertrahat. Ex hoc quidem tempore Spes auolans euanescat. Tum ille nō per aureum illud atrium per quod ingressus fuerat, sed per posticum quoddam, & occultum exitum extrudatur nudus, uentricosus, pallidus, senex, læua quidem pudorem occultans, dextra uero seipsum strangulans. Occurrat autem exeunti Pœnitudo frustra lachrymans, & miserum bis etiam cōficiens. Atq; hic quidem esto picturæ finis. Ceterum tu Timocles optime, ipse diligenter consideratis singulis expende, nūc re tua sit ut in hanc imaginem per aureas illas fores ingressus, per illas longe dissimiles tam turpiter excutiaris.

Quicquid autem feceris, memineris sapientis illius, qui dixit: Deum in culpa non esse, uerum qui sua sponte delegerit.

HIERONYMO BVSLI= 371

DIANO PRAEPOSITO ARIENSI

Consiliario Regio Eras. Rotcred. S. P. D.

R V M O R iam pridem hic perseverat, acer
bior quàm ut verũ esse libeat credere, sed
cõstantior tamẽ, quàm ut vanus credi possit,
PHILIP. principem nostrum, e viuis excessisse.
Quid querar mi Buslidiane, quid uociferer, quẽ incur
sem, hominumue, Deumue? Quæ cõploratio tam Tra
gica, quæ huic tam atroci uulneri sufficiat? Nimio, heu
nimio constitistis Hispaniæ, quæ quidem primũ Fran
ciscum Buslidianum Archiepiscopum Bizontinũ nobis
ademistis, neq; tanti uiri iactura contentæ, principem
etiam cum absorbuistis, quo si uiuere modo licuisset, ni
hil unquam habuit hic orbis, neq; maius neque melius.
Quanquam quid, quæso, supererat etiam adolescenti,
nisi uti iam ipse sese superaret? Sed ô dirum fortune lu
dum, ô nouam fatorum inuidentiam, ô mors quàm ini
qua, tam etiam inuida ut semper præstantissima quæ
quæ quàm ocysime tollis e medio, uixq; oculis ostensa
protinus subducis. Cuius ego uicẽ hic potissimũ deplo
rem? MAXIMILIANI ne patris, qui tali sit orba
tus filio, quem unum multis etiam imperijs antepone
bat? An liberorum magis, quibus ætate tam immatura,
tam pius sit ereptus pater? An patriæ potius, cui de
charissimo principe, tam serum gaudium, tam præpro
perus contigerit luctus? An orbis demum uniuersi, cui

tam singulare lumen sit ademptū: idq; tam ante diem. Hoc nimirū hoc tempestas illa fatalis, qua medio ē cur su in Britanniam depulsus est, portendebat, uidelicet fa tis illum palam ab Hispania reijcientibus. Equidem Pa negyrico qualicunq; laudavi iuuenem. Tum autem bo ne deus, quot mihi panegyricos, quā copiosos polli cebar? Et en repente cōmutatis rebus, epitaphium pa ro miser. Eamus nunc nos homunculi, et fortunulis no stris fidamus, quū eos etiā pro sua libidine mors rapi at, quos quā diutissime uiuere tantopere omnium re fert. Sed quid ego mi Hieronyme, dū meo indulgeo do lori, tuū exulcero? Quod reliquū est, precor ut supe ri propitijs liberis paternam quidem felicitatem, sed cū diui FEDERICI uiuacitate copulatam, largiantur. Tibi item in moderandis illis fraternos successus: sed uī tam fraterna diuturniorem. Literis his, ne ad tantum, tamq; doctum amicum nullo literario munusculo comi tata uenirent, dialogos aliquot Luciani, comites addi di: quos pauculis his diebus, dum obsidionis metu Flo rentiam profugeremus, Latinos feci: hoc nimirum agens, ne nihil agerem. Nam in praesentia quidem in Italia mire frigent studia, seruent bella. Summus Pon tifex Iulius belligeratur, uincit, triumphat, planeq; Iu lium agit. Vale, et amplissimo patri Nicolao Ruterio episcopo Atrebatensi etiam atq; etiam Erasmus com mendato. Bononiae. X V. Calendas decembres.

M. D. VI

CNE MONIS

CNEMONIS AC DAMIPI

DIALOGVS, DES. ERAS/
mo Roterodamo interprete.

C N E M O N .

O C illud est quod uulgo dici consuevit,
H Hinnulus leonem. D A M . Quid istuc est,
quod tecū stomachare Cnemon? C N E .

Quid stomacher rogas? Equidē heredem reliqui quen-
dam prater animi sententiā, uidelicet astu delusus mi-
ser, ijs quos maxime mea cupiebam habere prateritis.
D A M . Sed isthuc quinam euenit? C N E . Hermolaū
nobilem illum diuitē, quū orbus esset, imminente mor-
te captabam, asidens atq; inserviens. Neq; ille grauā-
tim officium meum admittebat. At interim illud quoq;
mibi uisum est scitum, consultumq; ut testamentum pro-
ferrem, ac publicarem, quo illum rerum mearum in so-
lidam heredem institueram, nimirum ut ille uicissim
idem faceret, meo prouocatus exemplo. D A M . At
quid tandem ille? C N E . Quid ille suo in testamento
scripserit, id quidē ignoro. Caterū ego repente atq; in-
sperato ē uita decessi, tecti ruina oppressus, Et nūc Her-
molaus mea possidet, lupi cuiuspiam in morem ipso ha-
mo cū esca pariter anulso. D A M . Imò nō escam modo
cum bamo, quin etiam te quoq; piscatorem simul abstu-
lit. Itaq; technam istam, in tuū ipsius caput struxeras.
C N E . Sic apparet, idq; adeo deploro.

A 3 Z E N O P H .

ZENOPHANTAE ET

CALLIDEMIDAE DIALOGVS,

Des. Erasmo Roterod. interprete.

ZENOPHANTES.

T tu Callidemides, quo pacto interisti?

A Nam ipse quemadmodum Dinia parasitus quum essem, immodica ingurgitatione praefocatus fuero, nosti, aderam enim morienti. C A L. Aderam Zenophantes. Porro mihi novum quiddam, atq; inopinatū accidit. Nam tibi quoq; notus est Ptoeodorus ille senex. Z E N. Orbem illum dicis, ac diuitem, apud quem te assidue uersari conspiciebam? C A L. Illum semper captabam, colebamq; id mihi pollicens fore, ut meo bono quāprimum moreretur. Verum quā ea res in longum proferretur, sene uidelicet, uel ultra Tithonios annos uiuente, cōpendariam quandam excogitavi uiam, qua ad hereditatem peruenirem. Siquidem empto ueneno, pocillatori persuaseram, ut simul atq; Ptoeodorus potum posceret, bibebat autem prolixius, praesentius in calicē inijceret, haberetq; in promptu, porrecturus illi. Quod si fecisset, iureiurando confirmabam, me illum manumissurum. Z E N. Quid igitur accidit? nam inopinatum quiddam narraturus mihi uideris. C A L. Vbi iam loti uenissemus, puer duobus paratis poculis, altero Ptoeodoro cui uenenū erat additum

additum, altero mihi, nescio quo modo errans, mihi uenenum, Ptacodoro porrexit innoxium. Mox ille quidem bibit, at ego protinus humi porrectus stratus sum, superpositum uidelicet illius loco funus. Quid hoc? Rides Zenophanta? Atqui non conuenit amici malis illudere. **Z E N.** Rideo profecto, nam eleganter ac lepide tibi hæc res euenit. Porro senex ille, quid interim? **C A L.** Primum ad casum subitum atque inexpectatum sanè cōturbatus est. Deinde simulatque intellexit, id quod acciderat, puta pocillatoris errore factum, risit et ipse. **Z E N.** Recte sanè. Tametsi non oportuit ad compendium illud diuertere, si quidem uenisset tibi populari, uulgataque uia, tutius certiusque, etiam si paulo serius.

MENIPPI ET TANTALI DIALOGVS

Des. Erasmo Roterodamo interprete.

MENIPPVS.

QUID ciulas ô Tantale, aut quid tuam deploras fortunam, stagno imminēs? **T A N.** Quoniam siti enecor Menippe. **M E N.** Usque adeo piger es atque iners uti non uel pronus incumbens bibere noris, uel caua uola hauriens? **T A N.** Nihil proficero si procumbam: refugit enim aqua simulatque me propius admoueri senserit. quod si quando hausero, ori que coner applicare, prius effluxit quam summa rigem labia. Atque inter digitos effluens aqua, haud scio

A 4 quomodo

quomodo rursus manum meam aridam relinquit. **M E N I P P**. Prodigiosum quiddā de te narras Tantale: uerū dic mihi isthuc ipsum, quorsum opus est bibere, quum corpore careas: nam illud quod esurire poterat, aut sitire, in Lydia sepultū est. Ceterū tu quum sis animus, quinam posthac aut sitire queas, aut bibere? **T A N T**. Atqui hoc ipsum supplicij genus est, ut anima perinde quasi corpus sit, ita sitiat. **M E N**. Age, hoc ita habere credamus, quandoquidē affirmas te siti puniri. At quid hinc acerbi tibi poterit accidere? Nūc metuis ne potus inopia moriaret? At equidē haud uideo alteros inferos, si quis hos relinquat, neque locū aliū in quē morte demigret quispiam. **T A N T**. Recte tu quidem dicis: uerum hoc ipsum supplicij genus est, sitire, quū nihil sit opus. **M E N**. Desipis Tantale, et uti uerum tibi fatear, non alio potu uideris egere quā ueratro mero: nam diuersum quiddam pateris, ijs quos canes rabiosi mamorderint, ut qui non aquam, quemadmodū illi sed sitim horreas. **T A N T**. Ne ueratrum quidem recusarim bibere Menippe, si liceat modo. **M E N**. Bono es animo Tantale, certū habens nunquam fore, ut uel tu, uel reliquorum Manium quispiam bibat: Nec enim fieri potest: quanquam nō omnibus quemadmodū tibi, pœna adiudicata est, ut sitiant, aqua illos non expectante.

M E N I P P

MENIPPI AC MERCVRII DIALOGUS, Des. Erasmo Roterodamo interprete.

MENIPPVS

A Tubinā formosi illi sunt, ac formosae Mercuri? ducito me docetoq; , utpote recens huc profectum hospitem. **MER.** Haud mihi licet per ociū Menippe, quin tu isthuc ipso è loco dextrorsum oculos defleste. Illic & Hyacinthus est, & Narcissus ille, & Nireus, & Achilles, & Tyro, & Helena, & Leda, breuiter quicquid est ueterū formarum. **MEN.** Equidem præter ossa nihil uideo, caluariasq; carnibus renudatas, inter quæ omnia nihil sit omnino discriminis. **MER.** Atqui hæc sunt quæ poete cuncti mirantur ac celebrant, ossa scilicet quæ tu uideris contemnere. **MEN.** At Helenā saltem mihi com-monstra: nam ipse quidem haud queam dignoscere. **MER.** Hæc uidelicet caluaria, Helena est. **MER.** Et huius scilicet ossis gratia, mille naues ex uniuersa Grecia, acto delectu, sunt impletæ, tantāq; tum Græcorum, tum Barbarorum multitudo confluit, tot urbes sunt euersæ? **MER.** Ceterū Menippe non uidisti mulierem hanc uiuam, quod si fecisses, forsitan diceres tu quoq; uitio dandum non esse,

Pro tali muliere diu tolerare labores.

Alioqui si quis flores etiam arfactos marcidosq; contempletur, posteaquam coloris decus abiecerint, defor-

nes nimirum uideantur. At iidem donec florent color,
remq; obtinent, sunt speciosissimi. M E N. Proinde il-
lud iam demiror Mercuri, si Græci non intellexerunt
se se pro re usque adeo momentanea, quæq; tam facile
emarcesceret elaborare. M E R. Haud mihi uacat te/
cum philosophari, quare delecto loco ubicunq; uelis,
prosterne temet ac recumbe, mihi iam aliæ sunt tra-
ducendæ umbrae.

MENIPPI, AMPHILOCHI, TROPHO-
nij Disceptatio, Des. Erasmo Rot. interprete.

M E N I P P V S

O S nimirum Trophoni atq; Amphiloche,
V quum sitis mortui, tamen haud scio quo-
nam modo phanis estis donati, uatesq; cre-
dimini, ac stulti mortales deos esse uos arbitrantur.
T R O. Quid? an nobis igitur imputandū, si per insci-
tiam illi de mortuis huiusmodi opinantur? M E N. At/
qui non ista fuissent opinati, ni uos, tum quum uiuere-
tis, eiusmodi quædam portenta ostentassetis, tanquam
futurorum fuissetis præsci, quasiq; prædicere potuisse-
tis, si qui percontarentur. T R O. Menippe, nouerit
Amphilochus hic, ipsi pro sese respondendum esse. Ce-
terum ego Heros sum, uaticinorq; si quis ad me descen-
derit: At tu uidere nunquā omnino Lebadiam adisse,
neq; enim alioqui ista nō crederes. M E N. Quid ais?
equidem nisi Lebadiā fuisset profectus, ac linteis ami-
ctus

Etus, offam ridicule manu gestans, per angustū aditum in specum irrepsissem, nequaquam fieri potuisset, ut te defunctum esse cognoscerem perinde atq; nos, solāq; prestigiatura reliquos antecellere. Sed age per ipsam diuinandi artem, quid tandem est Heros? neq; enim intelligo. T R O. Est quiddam partim ex homine, partim ex deo compositum. M E N. Nempe quod neque sit homo, quemadmodum audio, neq; deus, uerum pariter utrunq;. Ergo dimidia illa tui, ac diuina pars, quò nūc recessit? T R O. Reddit oracula Menippe in Boeotia. M E N. Haud intelligo quid dicas Trophoni, nisi quod illud planē uideo, te totum esse mortuum.

CHARONTIS AC MENIPPI DIALOGUS, Des. Erasmo Roterdamo interprete.

CHARON

EDDE nauulum scelestē. M E N. Vociferare, siquidem isthuc tibi uoluptati est Charon. C H A R. Redde, inquam, quod pro traiectione debes. M E N. Haudquaquam auferre queas ab eo qui non habeat. C H A R. An est quisquam qui ne obulum quidem habeat? M E N. Sit ne alius quispiam præterea, equidē ignoro, ipse certe non habeo. C H A R. Atqui præfocabo te per Ditem impurissime, ni reddas. M E N. At ego illiso baculo tibi comminuam caput. C H A R. Num ergo te tam longo traiectu gratis transfuxero? M E N. Mercurius meo nomine

nomine tibi reddat, ut qui me tibi tradiderit. M E R. Belle mecum agatur per Iovem, si quidem futurum est, ut etiam defunctorum nomine persolvam. C H A R. Haud omittam te. M E N. Quin igitur uel huius gratia perge ut facis, nauium trahere: quanquā quod non habeo, quinā auferas? C H A R. At tu nesciebas, quid tibi fuerit adportandum? M E N. Sciebam quidem, uerum non erat. Quid igitur? num ea gratia erat mihi semper in uita manendum? C H A R. Solus ergo gloriaberis te gratis fuisse transuectū? M E N. Haud gratis ó præclare, si quidem & sentinam exhausti, & remum arripui, & uectorum omnium unus nō ciulari. C H A R. Ista nihil ad naulum, obolū reddas oportet, neque enim fas est secus fieri. M E N. Proinde tu me rursum in uitā reuehe. C H A R. Belle dicis, nimirum ut uerbera etiam ab Aeaco mihi lucrifaciam. M E N. Ergo molestus ne sis. C H A R. Ostende quid habeas in pera. M E N. Lupinū si uelis, & Hecatae cœnam. C H A R. Vnde nobis hunc canem adduxisti Mercuri? tum qualia garriebat inter nauigandum? uectores omnes irridēs, ac dicterijs incessens, unusq; cantillans, illis plorantibus. M E R. An ignoras Charon quem uirum transuexeris: planē liberum, cuiq; nihil omnino curæ sit. Hic est Menippus. C H A R. Atqui si unquā posthac te recepero. M E N. Si receperis ó præclare: ne possis quidem iterum recipere

CRATETIS AC DIOGENIS DIALO
 gus, Des. Erasmo Roterodamo interprete.

CRATES

MORICHVM diuitem, nouerásne Dio
 genes? illum, inquam, supra modum diuī
 tem, illum Corinθο profectū, cui tot erāt
 naues onustae mercibus, cuius consobrinus Aristear,
 quum ipse quoq; diues esset, Homericum illud in ore so
 lebat habere,

Aut me confice tu, aut ego tete.

DIOG. Cuius rei gratia sese captabant inuicem Cra
 tes. **CRAT.** Hereditatis causa, quum essent aequales,
 uterq; alterum captabant. Iamq; testamenta publica
 uerāt ambo, in quibus Mœrichus (si prior moreretur)
 Aristeam omnium rerum suarum domum relinque
 bat, Mœrichum uicissim Aristear, si quidem ipse prior
 ē uita deederet. Hæc igitur quū essent in tabulis scri
 pta illi inter sese captabant, & alter alterum adulatio
 nibus obsequijsq; superare contendebat. Porro diuini,
 baud scio utrum ex astris id quod futurum sit conie
 ctantes, an somnijs, quemadmodum Chaldaei faciunt:
 quin & Pythius ipse, nunc Aristeam uictorē fore pro
 nunciabat, nunc Mœrichum, ac trutinā quidē interm
 ad hunc, interim ad illū propendebat. **DIOG.** Quid
 igitur tandem euenit? nam audire est operæ precium
 Crates. **CRAT.** Eodem die mortui sunt ambo: ceter
 rum

rum hereditates ad Eunomium ac Thrasyclem denerunt, quorum uterq; cognatus illis erat: atqui de his nihil prædixerant divini futurum, ut tale quippiã accideret. Etenim quum Sicyone Cirrham uersus nauigarent, medio in cursu, obliquo orto Iapyge, eversa nauis perierũt. D I O G. Recte factũ: at nos quũ essemus in uita, nihil eiusmodi alter de altero cogitabamus. Neque enim ego unquã optabam ut moreretur Antisthenes, quo nimirum baculus illius ad me rediret hæredem (habebat autem egregie ualidum, quem ipse sibi parauerat oleaginũ,) neq; tu Crates, opinor, desiderabas, ut me mortuo, in possessionum mearum successionem uenires, puta dolij ac peræ, in qua quidem lupini choenices inerant duæ. C R A T. Neq; enim mihi quicquam istis rebus erat opus, imò ne tibi quidem Diogenes: siquidẽ quæ ad rem pertinebãt, quæq; tu Antistheni succedens accepisti, deinde ego succedens tibi, ea nimirum multo sunt potiora, multoq; splēdidiora, quàm uel Persarum imperium. D I O G. Quenam sunt istæ quæ dicis? C R A T. Sapientiã, inquam, frugalitatem, ueritatem dicendi, uiuendiq; libertatem. D I O G. Per Iouem memini me in istiusmodi opum hereditatẽ Antistheni successisse, tibiq; eas longe etiam maiores reliquisse. C R A T. Verum reliqui mortales hoc possessionum genus aspernabantur, neque quisquam nos ob spem potiunde hereditatis obsequijs captabat, sed ad aurũ omnes intende bāt oculos. D I O G. Nec iniuriæ
neq;

neque enim habebant quo facultates eiusmodi à nobis traditas acciperent: quippe rimosi iam, uitiatiq; deli-
ciji, non aliter quàm uasa carie putria. Quo fit, ut si
quando quis in illos infundat uel sapientiam, uel liber-
tatem, uel ueritatē, esuat illico perstilletq; fundo quod
immissum est continere non ualente. Cuiusmodi quida-
m & Danaï filiabus aiunt accidere, dum in dolium
pertusum haustam aquam important: at ijdem aurum
dentibus & unguibus, omniq; ui seruabant. C R A T.
Proinde nos hic quoq; nostras possidebimus opes: illi
simulatq; huc uenerint, obulum duntaxat secū ferent,
ac ne hunc quidem ulterius quàm ad portitorem.

NIREI AC THERSITAE DIALO-

gus, Des. Erasmo Roterodamo interprete.

NIREVS

C C E denique uel Menippus hic iudex
E erit, uter nostrum sit formosior. Dic Me-
nippe, an non tibi uideor forma præstan-
tior? M E N. Imò quanam sitis, prius arbitror indican-
dum, nam hoc opinor scito est opus. N I R. Nireus ac
Thersites. M E N. Vter Nireus, uter Thersites? non-
dum enim uel hoc satis liquet. T H E R. Iam unū hoc
uinceo, quod tibi sum similis, neq; tantopere me præcel-
lis, quantopere te cæcus ille Homerus extulit, unū om-
niū formosissimū appellās: quin ego fastigiato uertice,
rarisq; & impexis capillis ille, nihilo te inferior uisus
sum arbitro.

uisus sum arbitror. Iam uero tempus est uti pronuncies Menippe, utrum altero formosiores existimes:
 N I R. Mirum nime Aglaia Charopeq; progenitum.

Qui uir pulcherrimus unus,

Omnibus è Graijs Priameia ad Pergama ueni.

M E N. Atqui non item sub terram opinor pulcherrimus uenisti, quippe qui reliquis quidem ossibus alijs appareas asimilis: porro caluaria hoc uno insigni à Thersitæ caluaria dignosci possit, quod tua delicata est ac mollicula: quandoquidem isthuc habes effœminatam ac neutiq; uiro decorũ. N I R. Attamẽ Homerum percontare, qua specie tum fuerim, quũ inter Græcorũ copias militarem. M E N. Tu quidem somnia mibi narras: at ego ea specto quæ uideo, quæq; tibi adsunt in presentia: ceterum ista norunt, qui id temporis uiuebant. N I R. Quid igitur tandem? an non ego formosior Menippe? M E N. Neq; tu, neq; quisq; alius formosus hoc loco: siquidẽ apud inferos æqualitas est, paresq; sunt omnes. T H E R. Mibi quidẽ uel hoc sat est.

DIOGENIS AC MAVSOLI, DES.

Erasmo Roterodamo interprete.

DIOGENES

H E tu Car, quare tandem insolens es tibiq; places, ac dignum te credis, qui unus nobis omnibus anteponare? M A V. Primum regni nomine ó tu Sinopensis, quippe qui Carie impera

Imperauerim uniuersæ, præterea Lydiæ quoq; gentibus aliquot: tum autem et insulas nonnullas subegerim: Miletum usq; peruenierim, plerisq; Ioniæ partibus uastatis. Ad hæc formosus eram ac procerus, ac bellicis in rebus præualidus. Postremo, quod est omnium maximum, in Halicarnasso monumentum erectum habeo, singulari magnitudine, quantum uidelicet defunctorum alius nemo possidet, neq; pari etiã pulchritudine conditum, uiris scilicet atq; equis, pulcherrimo è saxo ad uiuam formam absolutissimo artificio expressis, adeo ut uel phanum aliquod simile haud facile quis inueniat. Num iniuria tibi uideor hæc ob res mihi placere atq; efferi? D I O G. Num ob imperium ais, ob formam, atq; ob sepulchri molem? M A V. Per Iouem ob hæc inquam. D I O G. Atqui ô formose Mausole, neq; uires iam illæ, neque forma tibi iam adest. Adeo ut si quem arbitrum de formæ præcellentia delegerimus, haudquaquam dicere potis sit, quamobrem tua caluaria meæ sit antefrenda: siquidem utraq; pariter tum calua, tum nuda: utriq; dentes pariter ostendimus, pariter oculis orbatifumus, pariter naribus simis ac sursum hiantibus deformati. Cæterum sepulchrum ac saxa illa preciosa, Halicarnasseis forsitan iactare licebit, et hospitibus gloriæ causa ostentare, tanquam qui magnificam quandam apud se structuram habeant: uerum quid hinc cōmoditatis ad te redeat uir egregie, nequaquam uideo, nisi forsitan illud commodum uocas, quod

L V G. B plus

plus oneris atq; nos sustines, sub tam ingentibus saxis
 pressus ac laborans. M A V. Itane nihil illa mihi con-
 ducunt omnia? planeq; pares erunt Mausolus ac Dio-
 genes? D I O G. Imò haud pares, inquam, uir clarissi-
 me: nam Mausolus discruciabitur, quoties earū rerum
 in mentē ueniet, quibus in uita florere consuevit: at Dio-
 genes interim eum ridebit: Atq; ille quidem de suo illo
 monumento, quod est in Halicarnasso memorabit, ab
 uxore Artemisia atq; sorore parato: contra Diogenes
 ne id quidem suo de corpore nouit, nunquid habeat se-
 pulchrū. Neq; enim illi res ea curae est, uerū apud uiros
 excellentissimos sui memoriā sanamq; reliquit, ut qui
 uitam peregerit uiro dignā, tuo monumento Carum
 abiectissime celsiorem, ac tutiore in loco substructam.

SIMYLI AC POLYSTRATI DIALO-
 gus, Des. Erasmo Roterodamo interprete.

SIMYLV S

V ENISTI tandem & tu Polystrate ad
 nos, quum annos uixeris haud multo pau-
 ciores centum, opinor. P O L. Nonaginta
 octo Simyle. S I M. Sed quinam triginta istos annos
 egisti, quibus mihi fueras superstes. Nam ipse periisti
 ferme septuagenario. P O L. Quam suauissime profe-
 cto, etiam si hoc mirum tibi uidebitur. S I M. Mirum
 uero, si quidem tibi primū seni, deinde inualido, postre-
 mo etiam orbo quicquam poterat esse in uita suauis

P O L

P O L . Principio nihil erat quod nō possem, præterea pueri formosi complures aderant, tum mulieres nitidissimæ, unguenta, vinū mire fragrans, postremo mensæ uel Siculis illis lautiores. S I M . Noma narras, nam ego te planè sordidum ac parcissimum esse sciebam.

P O L . Atqui uir præclare, ex alienis arcis opes mihi subscatebant. Tum diluculo protinus quā plurimi mortales ad fores meas uentitabant, simulque ex omni rerum genere quæ terrarū ubiuis pulcherrimæ reperiuntur, munera deportabantur. S I M . Num me defuncto regnum gessisti?

P O L . Minime, uerum amantes habebam innumeros. S I M . Non possum non ridere: tū ne amantes tantus natus quū esses, uixque tibi dentes supersessent quatuor? P O L . Habebam per Iouem equidem optimates ciuitatis: quumque essem tum senex, tum caluus, sicuti uides, præterea lippiens etiam, ac senio cacutiens: postremo naribus muccosis, tamen cupidissime mihi inserviebāt, adeo ut is felix uideretur, quemcunque uel aspexissem modo. S I M . Num tu quoque quemadmodum Phaon ille, Venerē aliquā è Chio transuexisti, ut ob id optātū tibi illa dederit rursum ad inuentā redire, ac denuo formosum atque amabilem fieri? P O L . Haud quāquam, quin magis quū talis essem, qualem dixi, tamen supra modum adamabar. S I M . Aenigmata narras. P O L . Atqui notissimus est hic amor, quū uulgo sit frequens, nempe erga senes orbos ac diuites. S I M . Nūc tua forma unde tibi profecta fuerit intelligo uir egregie

gie, nimirū ab aurea illa Venere. P O L. Veruntamen non parū multas commoditates ab amantibus tuli Si-
myle, propemodū etiam adoratus ab illis. Porro sepi-
us etiam quasi procax illis illudebam, excludens inter-
dum nōnullos eorū: interim illi inter sese decertabant,
et in ambiendis primis apud me partibus, alium alius
anteire nitebatur. S I M. Sed age, de facultatibus tuis
quid tandē statueras? P O L. Palām quidē affirmabā,
me unūquenq; illorū relicturū heredem: idq; illi quum
crederent futurū, certatim se quisq; obsequentiorē atq;
adulantiorē præbebat. Ceterū alteras illas ueras tabu-
las, quas apud me seruaueram, reliqui, in quibus omnes
illos plorare iussi. S I M. At postrema illæ tabule quæ
pronunciabant heredem? num ē cognatis quempiam?
P O L. Non per Iouem, imò nouitium quendam ex for-
mosis illis adolescentulis, natione Phrygem. S I M.
Quot annos natū Polystrate? P O L. Viginti fermē.
S I M. Iam intelligo quibus obsequijs ille te demerue-
rit. P O L. Attamen multo illis dignior qui scribere-
tur heres, etiam si Barbarus erat ac perditus, quem
iām ipsi etiam optimates colunt captantq;. Is igitur
mibi extitit heres, iamq; inter patricos numeratur,
subraſo mento, Barbaroq; cultu ac lingua: quin cum
Codro generosiorē, Nireo formosiorē, Vlyſſe pru-
dentiorē eſſe prædicant. S I M. Non laboro, uel to-
tius Græciæ ſit imperator, ſi libet, modo ne illi potian-
tur hereditate.

Veneris

VENERIS ET CUPIDINIS DIALOGUS, Des. Erasmo Roterodamo interprete.

V E N U S

VID tandem in causa est Cupido, ut quæ
 Q reliquos deos omneis adortus expugnar-
 ris, Iouem ipsum, Neptunum, Apollinem,
 Iunonem, me deniq; matrem, ab una Minerva temper-
 res, utq; aduersus hanc nec ullum habeat incendiū tua
 fax, et iaculis uacua sit pharetra, tum et ipse arcu car-
 reas, neq; iaculari noris? C V P. Equidem hanc metuo
 mater: est enim formidabilis truculentoq; aspectu, ac
 ferocitate quadam supra modū uirili: proinde si quan-
 do tenso arcu petam illam, galeæ cristam quatiens, ex-
 pauescit me, moxq; formidine tremere occipio, sic ut
 arma mihi ē manibus excident. V E N. Atqui Mars
 an non erat hac formidabilior? et hunc tamen supera-
 tum exarmasti. C V P. Imò ille cupide me recipit, at-
 que ultro etiam inuitat: Verum Minerva semper addis-
 ctis supercilijs obseruat: quin aliquando temere ad il-
 lam aduolauī, facem propius admouens: at illa, si qui-
 dem ad me accesseris inquit, per parentē Iouem, quo-
 uis modo te cōstecero, aut lancea te transfigam, aut
 pedibus arreptum in tartara dabo precipitē, aut ipsa
 te discerpam. Plurima item id genus comminabatur:
 Ad hæc acribus obtuetur oculis, postremo et in pe-
 ctore faciem quandam gestat horrendam, uiperis ca-

pillorum uice comatam, hanc nimirum magnopere for-
 mido: territat enim me, fugioq; quoties eam aspicio.
 V E N. Esto sanè, Minervam metuis ut ais, atq; huius
 gestamē gorgona reformidas, idq; quū Iouis ipsius ful-
 men nō formidaueris: ceterū Musæ quā ob causam abs-
 te non feriuntur, atq; à tuis iaculis tute agunt? num &
 be cristas quatunt, aut gorgonas prætendūt? C V P.
 Has quidem revereor mater, sunt enim uultu pudico
 ac reuerendo, præterea semper aliquo tenentur stu-
 dio, semper cantionibus animum intentū gerunt: quin
 ipse etiam non raro illis assisto, carminis suauitate de-
 linitus. V E N. Esto, nec hac adoriris propterea quod
 sint reuerende: at Dianam qua tandem gratis nō uul-
 ueras? C V P. Ut breuiter dicam, hanc ne deprehen-
 dere quidem usquam sum potis, quippe perpetuò per
 montes fugitantem: ad hæc alterius cuiusdam sui cu-
 pidinis illa tenetur cupidine. V E N. Cuius o gnate?
 C V P. Nempe uenatu ceruorum & hinnulorū, quos
 insectatur ut capiat, ac iaculo figat. Ac prorsum tota
 rerum huiusmodi studio tenetur: tametsi fra-
 trem eius, quī nimirum arcu ualet &
 ipse, feritq; eminus. V E N.
 Teneo gnate, cum se/
 penumero sagit/
 ta uulne/
 rasti.

Martis

MARTIS AC MERCURII DIALOGUS,
Des. Erasmo Roterodamo interprete.

MARS

Vdistin' Mercuri cuiusmodi nobis minatus sit Iupiter? quàm superba, quàmq; di-
 A tu absurda? Ego, inquit, si uolucro, cathe-
 nam ex æthere demittā, unde si uos suspensi me in de-
 trahere conemini, luseritis operam: nunquam enim me
 deorsum trahetis. Cōtra ego uos si uelim in altū attra-
 here, non uos modo, uerum etiam tum terrā ipsam, tum
 mare pariter subuectum in sublime sustulero. Ad hæc
 alia permulta, quæ tu quoq; audisti. At ego, si quidem
 cum uno quolibet singulatim conferatur, ita præstan-
 tiorem eum esse, uiribusq; superiores, haudquaquam
 negauerim: uerum unū tam multis pariter in tantum
 antecellere, ut eum ne pondere quidem uincere quea-
 mus, etiam si terram ac mare nobis adiunxerimus id
 neutiquam crediderim. MER. Bona uerba Mars.
 Neq; enim sat tutum est ista loqui, ne quid forte mali
 nobis hæc petulantia conciliet. MARS. An uero cre-
 dis apud quemlibet hæc dicturum me? imò apud te so-
 lum id audeo, quem lingue continentis esse sciebam.
 Sed quod mihi maxime ridiculum uidebatur, tum quū
 hæc minitantem audirem, haud queam apud te reti-
 cere. Etenim memineram, quū non ita multo ante Nep-
 tunus, Iuno, ac Pallas, mota aduersus eum seditione,

B 4 machina

machinarentur comprehensum illum in vincula conficere, quantopere formidaret, utq; in omnem speciem sese uerterit, idq; cum tres duntaxat essent dii. Quod ni Thetis misericordia commota, Briareum Centimanum illi auxilium accersiuisset, ipso pariter cum fulmine ac tonitru uinctus erat. Hec reputanti mihi ridere libebat eius magniloquentiam iactantiamq;. MER. Tace, bona uerba: neq; enim tutum est ista uel tibi dicere, uel audire mihi.

MERCURI ET MAIÆ DIALOGVS

Des. Erasmo Rotterodamo interprete.

MERCVRIVS

ST uero mater deus quisquã in celo me
 E inferior? MAIÆ. Caue ne quid istius
 modi dixeris Mercuri. MER. Quid nõ
 dicam? qui quidem tantum negotiorum solus sustine-
 am quibus delassor, in tam multa ministeria distractus?
 Nam mane protinus surgendum est mihi, statimq; uer-
 rendum coenaculum, ubi dii compotant. Tum ubi curi-
 am in qua consultant undiq; strauero, ac singula ita ut
 oportet cõposuero, Ioui necessum est assistere, ac perse-
 rendis illius mandatis toto die sursum ac deorsum cur-
 sitare, insuper quum redeo, puluerulentus adhuc, Am-
 brosiã apponere cogor. Porro priusquam nouitius
 iste pocillator aduenisset, ego nectar etiam ministra-
 bam. Quodq; est omnium indignissimum, soli omnium
 ne noctu

ne noctu quidem agere quietem licet, verum id quoque temporis necesse habeo defunctorum animas ad Plutonium deducere, manumque gregi me ducem præbere, tamen autem ex tribunalibus assistere. Neque enim mihi sufficiebant scilicet diurna negotia dum uersor in palestris, dum in concionibus præconis uices ago, dum oratores instruo, nisi hæc quoque provincia accedat, ut simul etiam umbrarum res disponam. Atqui Lede filij alternis inter ipsos uicibus apud superos atque inferos agitant. Mihi necesse est quotidie tum hoc, tum illud pariter agere: deinde duo illi Alcmena ac Semele miseris prognati mulieribus, ociosi in cōuiujs accumbunt, at ego Maia Atlantide progenitus illis ministro scilicet. Quin nunc quum recens Sidone à Cadmi filia reuersus essem: nam ad hanc me legarat, uisum quid ageret puella: priusquam respirassem, et adhuc anhelum de uia, rursum ad Argos emandauit uisurum, qui cum Danaë ageretur, Rursum inde in Boeotiam profectus inquit, obiter Antiopam uisito: adeo ut planè iam pariturum me negarim. Quod si mihi licuisset, lubens profecto fecissem, id quod solent ij qui in terris duram seruiunt seruitutem.

MAIA. Missa fac ista gnate: decet enim per omnia morem gerere patri, quum sis iuuenis: ac nunc quò iussus es, Argos contende, deinde in Boeotiam, ne si cessaris, fuerisque lentior, plagas etiam auferas: nam iracundi sunt qui amant.

B 5 VENERIS

VENERIS ET CUPIDINIS DIALOGUS,
Des. Erasmo Roterodamo interprete.

V E N U S .

C U P I D O gnate, uide quæ facis flagitia.

C Non iam de his loquor, quæ te impulsore
mortales in terra uel in se quisq; , uel inui-
cem alij in alios faciunt: uerũ de his ago, quæ apud su-
peros quoq; designas , qui quidem Iouem ipsum cogis
uarias assumere formas, in quodcunq; tibi pro tempore
uisum fuerit , eum uertens: tum lunam è cælo deuocas.
Quin et solem aliquoties compellis lentum apud Cly-
menem cessare aurigandi muneris oblitum: nam quic-
quid iniuriæ in me matrem etiam committis, audacter
ac tanquam tutò facis. Verũ tu quidem ò deorum om-
nium cõfidentissime, Rheam insuper ipsam iam anum,
præterea deorum tam multorum parentem, eò perpu-
listi, ut punctionem adamet, atq; in Phrygium illum ado-
lescentulũ depercat, ac tua iam opera insanit, iunctisq;
leonibus, adhibitis item Corybantibus , quippe qui et
ipsi furore quodam sunt afflati, per Idam montem sur-
sum ac deorsum oberrat, ipsa quidem Attis amore eiu-
lans. Ceterum Corybantum alius suum ipse penem en-
se defecat, alius demissa coma per montes fertur insa-
nas, alius cornu canit, alius tympano tonat, alius cym-
balo perstrepat : breuiter, omnis undiquaq; Ida tumul-
tus atq; insanie plena est : Proinde cuncta timeo: metuo

ne

ne tale quid accidat, quandoquidem te produxi, malū ingens, ut si quando resipiscat Rhea, uel potius si pergat insanire, Corybātibus imperet, ut te correptū discerpant, aut leonibus obijciant. Hic me sollicitat metus, quod uideam tibi periculum imminere. C V P. Ocioso animo esto mater, siquidem leonibus etiam ipsis iam familiaris sum factus, ita ut saepenumero consensu eorū tergis, prehensaq; iuba, equitis ritu insidens illos agitem. At uero illi interim mibi caudis adblandiuntur, ac manum ori insertam receptant lambuntq;, deinde mibi reddunt innocuam. Porro Rhea ipsi quando tandē uideauerit, ut me ulciscatur quum in Atte sit tota? Postremo quid ego pecco, quā res pulchrae ut sunt, offero ac demonstro? uos ne appetite res pulchras: quare bis de rebus ne in me crimen conferte. Num uis ipsa tu mater, uti neq; tu posthac Martem ames, neq; ille te? V. R. N. Ut es pernicax, et nulla in re non superas: attamen horum quae dixi, aliquando memineris.

DORIDIS ET GALATEAE DIALOGUS,
Des. Erasmo Roterodamo interprete.

DORIS.

FORMOSVM amantem Galatea, nempe Siculum istum pastorem aiunt amore tui deperire. G A L A. Ne ride Doris: etenim qualis qualis est, Neptuno patre prognatus est.

DOR.

DOR. Quid tum postea, si uel Ioue ipso sit progenitus, quum usqueadeo agrestis atq; hispidus appareat, quodq; est omnium deformissimum, unoculus? An uero credis genus illi quicquam profuturum ad formam?

GAL. Ne isthuc quidem ipsum, quod hispidus est atq; agrestis, ut tu uocas, illum deformat, quin uirile magis est. Porro oculus media in fronte decet etiam, quo quidem nibilo segnius cernit, quam si duo forent.

DOR. Videris Galatea non amantem habere Polyphemum, sed illum potius adamare, sic eum predicas.

GAL. Equidem haud adamo, sed tamē insignem istam uestram insultandi opprobrandiq; petulantiam ferre non queo. Ac mihi nimirum inuidencia quadam isthuc facere uidemini, propterea quod ille quum forte aliquando gregem pasceret suū, nosq; ē littorali specula in littore ludentes cerneret in prominentibus Actne pedibus, quā uidelicet inter montē et mare litus sese in longū porrigit, uos ne aspexerit quidem: at ego omnium una uisa sim formosissima, eoq; in unam me coniecerit oculū. Ea res uos male habet: nam argumentum est, me forma prestantiorem esse ac digniorem, quæ amet: uos cōtra fastiditas esse.

DOR. An istud tibi putas inuidendū uideri, si primum pastori, deinde lusco formosa uisa sis? quanquam quid aliud ille potuit in te probare, præter candorem? Is illi placet opinor, quod casco et lacti assueuerit: proinde quicquid his sit simile, id protinus pulchrum iudicat. Alioqui ubi libebit scire, qua sis facie, de scopulo

scópulo quopiam in aquam, si quando tranquilla steterit despectans, temetipsam contemplare, videbis aliud nihil nisi perpetuum candorem: uerum is quidem non probatur, nisi rubor admixtus illi, decus illi iunxerit.

GAL. Atqui ego illa immodice candida, tamen eiusmodi habeo amantem, quum interim è uobis nulla sit, quam uel pastor, uel nauta, uel portitor aliquis miretur: ceterum Polyphemus (ut alia ne dicam) etiam canendi peritus est.

DOR. Tace ô Galatea, audiuius illum canentem, quum nuper pruriret in te: sed ô sancta Venus, asinum rudere dixisses: nam lyre corpus simillimum erat ceruino capiti osibus renudato: tum cornua perinde quasi cubiti prominebāt, ijs iunctis, inductisque fidibus, quas ne collope quidem circumtorquebat, agreste quiddam & absorum cantillabat, quum aliud interim ipse uoce caneret, aliud lyra succineret, ita ut temperare nobis nequuerimus, quin rideremus amatoris am illam cantionem. Nam Echo ne respondere quidem illi uoluit balanti, quum sit adeo garrula: imò pudisset, si uisa fuisset stridulum illius, & ridiculum cantum imitari. Ad hæc gestabat in ulnis amasius iste delicias suas, ursi catulū pilis hirtum, ipsi non dissimilem. Quis autem non inuideat tibi amicū istum Galatea? **GAL.**

Quin tu igitur Dori, tuum ipsius amicū nobis cōmonstra, qui meo sit formosior, quiq; doctius ac melius uel uoce canat, uel cithara? **DOR.** mihi quidem nullus est amator, neq; me hoc nomine iacto, quasi sim uehement-

ter amabilis, ueruntamen istiusmodi amicum, qualis est Polyphemus nempe totus hircum olens, tum crudis uisitans carnibus, & hospites, si qui appulerint deuorans, tibi habeas, cumq; tu mutuum ames.

DIOGENIS ET ALEXANDRI DIA-
logus, Des. Erasmo Roterodamo interprete.

DIOGENES.

VID hoc rei Alexander? itane defun-

Q ctus es tu quoq; perinde atq; nos omnes?

ALEX. Vides nimirū Diogenes: tamet si mirandū non est, si homo cum fuerim, defunctus sim.
DIOG. Nū ergo Iupiter ille Hammon mentiebatur, quum te suum filium esse diceret, an uero tu Philippo patre prognatus eras? **ALEX.** Haud dubie Philippo: neq; enim obiissem, si Hammon parente fuissem progenitus.
DIA G. Atqui de Olympiade etiam confirmilia quedam ferebantur, puta draconem quendam cum ea fuisse congressum, uisumq; in cubiculo, ex eo grauidam peperisse te: porro Philippum errare falliq;, qui se tuum patrem esse crederet. **ALEX.** Inaudieram quidem & ipse ista quemadmodum tu, at nunc uideo neq; matrē, neq; Hammonios illos uates sani quicquam aut ueri dixisse.
DIOG. Attamen istud illorum mendaciū Alexander ad res gerendas baudquaquam tibi fuit inutile, propterea quod uulgus te uerebatur metuebatq;, quum

quum deum esse crederet. Sed dic mihi, cuiusnam tam ingens illud imperium moriens reliquisti? ALEX. Id equidem ignoro Diogenes: celerius enim est uita submouebatur, quam ut esset ocium de illo quicquam statuendi, præter id unum, quod moriens Perdiccæ anulū tradidi. Sed age, quid rides Diogenes? DIOG. Quid nō rideam? an non meministi quid Græci fecerint, quum nuper tibi arrepto imperio adularentur, principemq; ac ducem aduersus Barbaros deligerent? nonnulli uero in duodecim deorum numerum referrent, ac phana constituerent: deniq; sacra facerent tanquam Draconis filio? Sed illud mihi dicito, ubi te sepelierunt Macedones? ALEX. Etiamdum in Babylone iaceo tertium iam diem: porrò Ptolemæus ille satelles meus, si quando detur ocium ab his rerum tumultibus qui nunc instant, pollicetur in Aegyptum deportaturum me, atq; inibi sepulchrum, quo uidelicet unus fiam ex dijs Aegyptijs. DIOG. Nō possum nō ridere Alexander, qui quidē te uideā etiā apud inferos desipientē sperantē, que fore, ut aliquādo uel Anubis fias, uel Osiris. Quin tu spes istas omittis ò diuinissime, neq; enim fas est reuerti quenquam, qui semel paludem transmiserit, atq; intra specus hiatus descendit, propterea quod neque indiligens est Aeacus, neque contemnendus Cerberus. Verum illud abs te discere peruelim, quo seras animo quoties in mentem redit, quanta felicitate apud superos relicta hic sis profectus, puta corporis custodibus

custodibus, satellitibus, ducibus, tum auri tanta ui, ad hoc populis qui te adorabant: præterea Babylone, Babilis, immanibus illis beluis, dignitate, gloria: deinde quod eminebas conspicuus, dum nectarcris, dum amictulo candido caput haberes reuinctum, dum purpura circumamictus esses: nunquid hæc te discruciant, quoties recursant animo? Quid lacrymas stulte? an non id te sapiens ille docuit Aristoteles, ne res eas quæ à fortuna profiscantur, stables ac firmas existimares? ALEXAND. Sapiens ille, quum sit assentatorum omnium perditissimus? Sine me solum Aristotelis facta scire, quàm multa à me petierit, quæ mihi scripserit: deinde quemadmodum abusus sit mea illa ambitione, qua cupiebam eruditione cæteris præstare, quum mihi palparetur interim, ac prædicaret me, nunc ob formam tanquam et ipsa summi boni pars quædam esset, nunc ob res gestas atq; opes: nam has quoq; in bonorum numero collocandas esse censebat, ne sibi uitio uerteretur quod eas acciperet. Planè prestigiosus uir ille quidem erat, ac fraudulentus ô Diogenes: quanquam illud fructus scilicet ex illius sapientia fero, quod nunc perinde quasi summis de bonis exerucior, ob ista quæ tu paulo ante cõmemorasti. DIOG. At scin' quid facies? ostendam tibi molestiæ istius remedium. Quandoquidem his in his locis ueratrum non prouenit, fac ut Lethæi fluminis aquam auidis faucibus attrahens bibas, iterumq; ac sepius bibas: atq; eo pacto desines de bonis Aristotelicis

eis discruciari. Verū enim Cletum etiam illam & Calisthenem uideo, cumq; his alios cōplureis raptim huc sese ferentes, quo te discerpant, poenasq; sumant ob ea quæ quondam in illos cōmisisti. Quare fac in alteram hanc ripam te constras, & crebrius (ut dixi bibas.

MENIPPI ET CHIRONIS DIALOGUS, Des. Erasmo Roterodamo interprete.

MENIPPVS.

QVIDEM inaudiri Chiron, te deus
E quū esses, tamē optasse mortem. CHIR.

Vera nimirum sunt ista quæ audisti Menippe, planeq; mortuus sum sicuti uides, quum mihi licuerit immortalē esse. MENIP. At quenam te mortis cupido tenebat, rei uidelicet, quam vulgus hominē horreat? CHIR. Dicam apud te, uirum neutiquam stultum atq; imperitum: Iam mihi desierat esse iucundum, immortalitate frui. MENIP. Quid? an iniucundum erat te uiuere, lucemq; tueri? CHIR. Erat inquam Menippe: nam quod iucundū uocant, id ego neutiquā simplex, sed uarium quiddam esse arbitror. Verum quum ego semper uiucrem, atq; iisdem perpetuo rebus uterer, sole, luce, cibo, tum horæ eadem recurrerent, reliqua item omnia quæcunq; contingunt in uita, reciproco quodam orbe redirent, atq; alijs alia per uices succederent, satietas uidelicet eorū me cepit. Neq;

LVC. C enim

enim in eo uoluptas est sita, si perpetuo fruaris ijsdem, sed omnino in permutando posita est. M E N . Probe loqueris Chiron : ceterum hæc quæ apud inferos agitur uita , quinam tibi procedit , posteaquam ad hanc tanquam ad potiorem te contulisti? C H I R . Haud insua uiter Menippe: siquidem æqualitas ipsa quiddam habet admodum popolare. Nihil autem interest, utrum in luce quis agat, an in tenebris: præterea neq; sitiendum est nobis quemadmodum apud superos, neque esuriendum, sed eiusmodi rerum omnium egentia uacamus. M E N . Vide Chiron ne temet ipse inuoluas, nèc eodem tibi recidat oratio. C H I R . Quamobrem istuc ais? M E N I P . Nempe si illud tibi fastidio fuit, quod in uita semper ijsdem similibusq; rebus utendum erat, quum hic itidem similia sint omnia, eundem admodum parient fastidium. At de integro tibi querenda erit uite commutatio, atq; hinc quopiam aliam in uitam demigrandum, id quod arbitror fieri non posse. C H I R . Quid igitur faciundum Menippe. M E N . Illud nimis rum, ut sapiens quum sis, quemadmodum opinor, & uulgo prædicant, presentibus rebus sis contentus, boniq; consulas quod adest, neque quicquam in his esse putet quod ferri non queat.

M E N I P P E.

MENIPPI ET CERBERI DIALOGUS,
Des. Erasmo Roterodamo interprete.

MENIPPVS.

H **E** **V** **S** Cerbere, quandoquidem mihi tecum
cognatio quædam intercedit, quum & ip
se sim canis: dic mihi per Stygiam palu
dem, quomodo sese habebat Socrates, quum huc acce
deret? Verisimile est autem te, deus quum sis, non latra
re modo, verum etiam humano more loqui, si quando
uelis. **C** **E** **R**. Quum procul adhuc abesset Menippe,
uisus est constanti atque interrito adire vultu, perinde
quasi mortem nihil omnino formidaret, tanquam hoc
ipsum uellet ijs, qui procul à specus ingressu stabant,
ostendere: uerum simulatq; despexit in hiatus, uiditq;
profundum atque atrum antri recessum, simulq; ego
cunctantē etiam illū aconito mordēs pede correptum
detraherem, infantium ritu eiulabat, suosq; deplorabat
liberos, nihilq; nō faciebat, in omnem speciem sese con
uertens. **M** **E** **N**. Num igitur fucate sapiens erat ille,
neque uere mortem contemnebat? **C** **E** **R**. Haud ue
re: ceterum ubi uidit id esse necesse, audaciam quan
dam præ se ferebat, quasi uero uolens id esset passurus,
quod alioqui uolenti nolenti tamen omnino fuerat
ferendum, uidelicet quo spectatoribus esset miracu
lo. Equidem illud in totum de uiris istiusmodi uere
C 2 possim

possim dicere, ad fauces usque specus intrepidi sunt ac fortes: porro intus quæ sunt, nihil mollius neque fractius. MEN. Caterum ego quonam animo tibi uisus sum subiisse specum? C F R. Vnus mortalium Menippe sic mihi uisus es subire, ut tuo dignam erat genere, et prior te Diogenes, propterea quod neutiquam adasti subieris, aut intrusi: uerum tum ultrobei, tum ridentes, atque omnibus plorare renunciâtes.

PRAEFATIO SEV HER

CVLES GALLICVS LVCIANI

Des. Erasmo Roterod. interprete.

HERCVLEM Galli lingua gentis uernacula Ogmium uocant. Porro deum ipsum noua quadam atque inusitata figura depingunt: decrepitus est apud illos, recaluaster, reliquis capillis, si qui reliqui sunt, planè canis, cute rugosa, et in aterrimum exusta colorem, cuiusmodi sunt nautæ isti senes. Charontem potius aut Iapetum quempiam ex his qui apud inferos uersantur, diceres. In summa, quiduis potius quàm Herculem esse conijceres ex imagine. Atque tali specie quum sit, tamen Herculis ornatum gerit, ut qui tum leonis exuium indutus sit, tum clauam dextera teneat, tum pharetram humeris aptatam portet, tum arcum tensum laeva prætendat: denique modis omnibus

bus Hercules est. Hæc equidem arbitrabar in Græcani-
 corum deorum contumeliam perperam facere Gallos,
 quum cum eiusmodi fingeret effigie, quo nimirum illum
 talibus picturis ulciscerentur, quod olim in regionem
 ipsorum incurfasset, prædas agens id temporis, quum
 Geryonis armenta uestigans, Occidentalium gentium
 plerasque regiones peruastaret. At nondum etiam dixi,
 id quod erat in imagine maxime nouum atque mirandum:
 siquidem Hercules ille senex, ingentem admodum homi-
 num multitudinem trahit, omnibus ab aure reuinctis:
 porro uincula catenulae tenues auro electrone confec-
 tæ, pulcherrimis istis monilibus adsimiles. Atqui quum
 uinculis usque adeo fragilibus ducantur, tamen neque de
 fugiendo cogitant, quum alioqui comode possint, neque
 prorsus obnituntur, aut pedibus aduersus trabentem ob-
 tendunt, sese resupinantes: uerum alacres ac leti sequun-
 tur, ducentem admirantes, ultro festinantes omnes, et
 laxatis funiculis etiam anteuertere studentes, perinde
 quasi grauius laturi, si soluerentur uinculis. Ne illud
 quidem pigebit referre, quod mihi uidebatur omnium
 absurdissimum: etenim quum non inueniret pictor unde
 catenularum summas ansas neceretur, uidelicet dexteram
 iam clauam, leuam arcum tenente, summam dei linguam
 perterebrauit, atque ex hac religatis catenulis eos trahi
 fecit. Ipse nimirum ad eos qui ducebantur, uultum et oculos
 conuertebat, arridens. Hæc ego quum diutius assi-
 stens essem cõtemplatus, admirans, hæsitans, indignas:

Gallus quispian, qui propius astat, nostratum literarum non indoctus, id quod declarauit, quum Graecanicam linguam absolute sonaret, philosophus opinor ex eo genere philosophorum, quod apud illos esse fertur: Ego tibi hospes, inquit, picturae istius enigma explicabo: nam uidere uehementer ad eam attonitus ac stupefactus. Orationem nos Galli nequaquam arbitramur esse Mercurium, quemadmodum uos Graeci, uerū Herculi illam tribuimus, propterea quod hic Mercurio longe robustior extiterit: nam quod senex fingitur, nihil est quod mirere. Siquidem una facundia consuevit in senecta demum absolutum uigorem ostendere, si modo uerum uestri dicunt poëtae,

Obduci iuuenum densa caligine pectus:

Contra senectam posse quiddam dicere,

Rudi iuuenta melius ac praeclarius.

Hinc uidelicet apud uos et Nestoris lingua melle profuit, et Troianorum concionatores lirioessam addunt, uidelicet floridam quandam uocē: nam liria si satis cōmemini, flores appellantur. Proinde quod ab auribus uinctos ad linguam trahit senex hic Hercules, qui non aliud quā ipse est sermo, ne id quidē debes admirari, qui quidē nō ignores linguae cū auribus esse cognationem. Neque uero ad contumeliam illius illud pertinet, quod ea pertusa est: nam memini, inquit, et Iambicos quosdam uersiculos ē comœdijs apud uos discere,

Siquidem uiris loquacibus

Extrema

Extrema lingua perforata est omnibus.

Quin de eodem hanc in summa habemus opinionē, ut quicquid egit, id oratione facundiaq; confecisse putemus, utpote uirum sapientem, ac persuadendo pleraq; sibi subegisse. Iam tela illius nimirū rationes sunt acute, missiles, citæ, atq; animam sauciantes: unde pennigera dicta uos quoq; nominatis. Haftenus Gallus. Ac mihi quidem quum huc me conferens mecū inter eundem perpenderē, num decorū iam esset, ut tam grandis natus, quiq; iam pridem ab his doctrinæ certaminibus me met abdicassem, rursus me tam multorū iudiciū calculis exponerē iudicandū, in tempore subiit animū meū eius picturæ recordatio: nam antehac uerebar, ne cui uestrū uiderer hæc admodum pueriliter agere, quasiq; præter ætatem iuuenari. Proinde ne quis Homericus adolescentulus illud mihi impingeret dicens,

Aetas iam perijt tua: Tum illud,

Ac te corripuit cariota senecta, minister

Inualidusq; tibi, et segnes tardiq; caballi:

Videlicet eo scommate pedes meos notans. Verum quoties senex ille Hercules recurrit animo, ad quiduis adducor ut faciam, neq; me pudet hæc audere, quū sim ipsi æqualis imagini. Itaq; robur, celeritas, forma, et si quæ sunt alia corporis bona, ualeant, cumq; his tuus o Teieutes, Cupido, ubi me mento subcano uiderit auro rutitantes alis, si uidebitur, uel aquilas præteruolet: neq; laborabit Hippoclides, imò nūc uel maxime tēpestiuū

C 4 fuerit

fucriſſet, ſacundia repubeſcere, florere, uigere, & quàm li-
cet plurimos ab auribus ducere, ac ſæpius arcu ferire:
quandoquidem periculum non eſt, nequando quis præ-
ter ſpem pharetram inanẽ reperiat. Vides quibus mor-
dis ætatem meam, meamq; ſenectutem ipſe conſoler
animemq;, adeo ut non ſim ueritus nauim iam olim in
terram ſubductam denno reuellere, ſuiq; inſtructam
armis, medium in pelagus demittere. Contingant au-
tem à uobis ò dij, afflatus ſecundi, quando nunc uel ma-
xime, præſente bono atq; amico uento nobis eſt opus:
quo ſi digni modo uidebimur, in nos quoq; dicat alie-
quis Homericum illud;

Quos proſert ſenior pannis è nilibus armos.

EVNVCHVS SIVE PAMPHILVS

PHILVS LVCIANI, DES.

Eraſmo Roterodamo interprete.

 VND E nobis aduenis Luciane, ſeu quidnã
rei rides? Semper tu quidem & aliàs con-
ſueuiſti nobis hilaris ac feſtinus occurre-
re, uerũ iſthuc maius aliquid ſolito uidetur eſſe, de quo
riſum nec compeſcere queas. LVC. E ſoro tibi adſum
ò Pamphile: porrò mox efficiam, ut tu quoq; mecum ri-
deas, ſimulatq; audieris cuiuſmodi litis adſuerim actio-
ni, duobus philoſophis inter ſeſc contendentib. PAM.
Iam iſthuc ipſum proſecto ridiculum eſt quod ais, phi-
loſophos

losophos invicem lites agitare. Nam etiam si quid ma-
 gni fuisset negocij, inter ipsos modeste citraq; pugnam
 controuersiam cōpositam oportuit. L V C. Quid ais?
 tranquille componant illi, qui quidem solida plaustra
 conuicijs onusta, alter in alterum effuderint, uociferan-
 tes miraq; peruicacia contendentes? P A M. Videli-
 cet de disciplinis atq; opinionibus Luciane, ita ut assor-
 lent, dissentiebāt, quod erant diuersæ factionis. L V C.
 Nequaquam, imò aliud quiddam erat hoc de quo dissi-
 debant; nam eiusdem sectæ erant ambo, eiusdemq; scho-
 læ, et tamen orta inter eos lis erat. Porro iudices qui
 cognoscebant, primates erant huius Reip. natuq; ma-
 ximi ac sapientissimi. Breuiter, apud quos puerescet ali-
 quis etiam parum apte quippiam eloquutus, nedum ad
 tantam prouectus inuerecundiam. P A M. Quin tu
 igitur litis argumentū exponis, quo uidelicet ipse eti-
 am cognoscam, quæ res tibi tantum risum concitarit?
 L V C. Scis Pamphile salarium, idq; neutiquam exi-
 guum ab imperatore fuisse constitutum singulis philo-
 sophorum generibus: puta Stoicis, Platonis, Epicu-
 reis: cumq; his etiā Peripateticis: ita ut unicuiq; sectæ
 premium esset æquale. Ceterum de mortuo ex his quo-
 piam, alius aliquis in eius locum subrogandus est, qui
 sit optimatū calculis probatus. Porro premium illud,
 neq; bubula pellis erat quæpiam, quemadmodum ait
 porta, nec porcellus: uerum singulos in annos decies
 mille nummum, quos accipiunt, uti doceant iuuentu-

tem. P A M . Memini quidem ista . Quin aiunt nuper ex illis diem obiisse quempiā: alterum (ni fallor) ē Peripateticis. L V C . Hæc ipsa Pamphile Helena, propter quam illi inter sese singulari certamine conflictabant . Et hætenus quidem nihil etiam ridendū erat in illis præter hoc, quod quum philosophos esse se profite rentur, ac pecunias pro nihilo ducere: tamen carū gratia perinde atq; pro patria in discrimen adducta, pro religione maiorum, pro monumentis progenitorū decertarent. P A M . Atqui Peripateticorū istud est decretum: non admodū esse negligendas pecunias: verum eas in tertio quodam bonorum ordine esse ponendas. L V C . Recte dicis. Nam ista quidē aiunt. Proinde bellum hoc ex maiorū iudicio, sententiāq; illis extitit: verum quæ postea consequuta sint, iam ausculta . Primū cōplures quidem alij in defuncti illius funebribus ludis decertabāt: sed inter hos præcipue duo viribus pares: puta Diocles ille senex: nosti quē dicam, contentiosum illū inquā: præterea Bagoas, qui quidē ea specie est, ut Eunuchus esse uideatur . Inter hos initio de doctrina, deq; philosophiæ decretis atq; opinionibus est decertatum: et uterq; sui specimen ac documentū dedit, quod esset Aristotelicæ factionis, quodq; eius placita sequeretur ostēdit. At per Iouē in hoc certamine, neuter altero superior erat. Lis igitur huc deflexit deniq; . Diocles definēs iam eruditionis suæ periculū ac specimen ostendere, ad Bagoam descēdit, ac uitā illius in primis carpe/

carpere est aggressus. Bago^{us} itidem huius uitam uicissim taxabat. P A M. Idq; merito Luciane. Siquidē eius rei magis erat habenda ratio. Proinde si ego forte iudex causę sedissem, magis in hoc ut mihi uidetur, futurus eram occupatus: potiusq; spectassem, uter moribus esset præstantior, quàm uter ad disputandū ac dicendum promptior: atq; illi potius quàm huic uictoriam adiudicassem. L V C. Recte dicis: Equidem isti tuę sententię meum & ipse calculum addo. Verū ubi iam conuicijs, ubi maledictis essent satiati, tandem Diocles illud aiebat nefas esse, uel conari aut proponere Bagoam, uti cum philosophię studio, cumq; pulcherrimis illius præmijs commercium haberet, qui quidem Eunuchus esset. Imò hoc hominum genus, non solum ab eiusmodi contubernio secludi oportere, uerum ab ipsis etiam sacris, ac uasis puris, breuiter ab omnibus publicis coetibus eici: ostendens inauspicatum quoddam & occursum infustum spectaculum fore, si quis mansuetudo egressus, uel uideat istiusmodi quippiam. Atque hac de re multis uerbis differebat, affirmans Eunuchum neque uirum esse, neque mulierem, sed quiddam utrinq; compositum & conflatum, planēq; monstrum ab hominum natura specięq; alienum. P A M P H I L. Nouam accusandi rationem nobis narras Luciane. Iamq; & ipse ridere compellor, crimen audiens tam inauditum. Sed alter ille quid? Num obticebat? An uicissim & ipse quiddam ausus est ad ista respondere?

L V C.

L V C . Initio quidem pudore ac metu (nam id est istis familiare) diutius obticebat, erubescens interim , paulamq; pre se ferens id quod erat. Tandem autem tenuem quandā ac muliebrē edens uocem, negabat equum facere Dioclem, qui se quod Eunuchus esset, ob id à philosophia secluderet, cum qua foeminis etiam esset commercium. Allegabantur, Aspasia, Diotima, Thargelia, quae causam illius adiuuabant. Præterea Academicus quidam Eunuchus natione Gallus , qui paulo ante nostram etatē maximi nominis apud Græcos floruiisset. Porro Diocles etiam illum ipsum siquidem extaret, ac simili negotio sese misceret, prohibiturum sese respondit , nihil expauesactum opinione, quam apud uulgus obtinebat . Ad hæc quum ipse quædā diſſerta in illum iaciebat, tum referebat in eū , quæ à Stoicis maximeq; Cynicis dicta ad risum concitandam erant idonea , de corpore mutilo atq; imperfecto. Hac in re iudicium cognitio uersabatur. Deniq; totius causæ iam illud caput esse coepit: Num Eunuchus idoneus esset censendus, qui ad philosophiam admitteretur, quiq; iuuenibus præſci poſtularet, quū alter interim formam etiam ac corporis integritatem, in philosopho requirendam esse decreret . Maxime uero uti barbam altam ac promiſſam gerat, quo uidelicet ijs, qui diſcendi cupidi aduenirēt, uir grauis appareat, et is cui fides haberi debeat, neq; indignus uideatur decem illis drachmarū milibus, quæ forent ab imperatore capienda . Ceterum Eunuchorū conditio

conditionem etiam quàm Spadonum esse uiliore. Nam illos aliquando uirile quiddam expertos fuisse, at hunc ab ipso statim ortu fuisse exectum, planeq; animal esse quoddam uarium atq; anceps, non aliter quàm cornices, quæ neq; inter columbas, neq; inter coruos numerari queant. Alter contra responderet eo iudicio non de corporis agi figura, uerum de animi uirtute, proinde mentis qualitatem expendi oportere, deq; dogmatum cognitione querendum esse. Eius rei testis citatus Aristoteles, qui quidem Ermeam eunuchum Atarne oriundum tyrannum supra modum sit admiratus, adeo, ut illi perinde atq; Dijs sacra fecerit. Ausus est et illud addere Bagoas, multo magis idoneum esse eunuchum, cui adolescentes erudiendi credatur, quod ab hoc nulla in illos calumnia possit herere, neq; Socraticum illud crimen in hunc competat, quod adolescentulos corrumpat. Deinde quæ ille potissimum in mentem imberbe fuerat cauillatus, ea hic facete, ut ipsi quidem uidebatur, reiecit. Etenim si è barbæ prolixitate, inquit, philosophos æstimare conuenit, nimirum hircus ante omnes primas tenebit. Hic tertius quidam assistens (nomen hominis silebitur) atqui iudices, inquit, hic malis leuibus, ac feminea uoce, reliquoq; corporis habitu eunucho adsimilis, si quis uestes detrahat, egregie uir esse uidebitur. Alioqui mentiuntur qui ferunt eum aliquando in adulterio deprehensum, membra in membris, ut legum tabulæ loquuntur, habentem: atq; id quidem

dem temporis ad Eunuchum confugisse, eaq; repetitâ latebrâ absolutum fuisse, quum iudicibus crimen persuaderi non posset, ut qui è specie hominem iudicarent Eunuchum. At nunc mihi palinodiam canturus uidear, idq; propter ostentatum præmium. Hæc quum dicerentur, omnibus, ut par erat, risus est obortus. Porro Bagoas magis etiam perturbabatur, omnem in speciem sese uarians, atq; in innumerabiles uersus colores, tum frigido sudore fluens: ac neq; decorum sibi existimabat adulterij crimen agnoscere, neque rursus eam accusationem inutilem ad præsens certamen arbitrabatur. P A M. Profecto deridicula sunt ista Luciane, neq; uulgarem uobis, uti cõiectandum est, uoluptatem præbuerunt. Verum quo tandem res euasit? Et quid super his pronunciarunt iudices? L V C. Non erat eadem omnium sententia. Verum alijs quidem uisum est, uti nudato illo, quemadmodum in emptitijs seruis fieri consuevit, inspicerent, num in ijs quæ ad penem pertinent, philosophari posset. Alij uero sententiam dixere multo magis etiam hæc ridiculam, nempe ut accersitis è lûstro mulieribus aliquot iuberent illũ cum illis congregari, ac uiri officio fungi, astante interim è iudicibus quopiam, qui quidem esset natu maximus, fideq; spectatissima, qui inspiceret, num philosophum præstaret. Hæc ubi omnium risu fuissent excepta, neq; quisquam omnino adesset, cui non doleret alius risu cõcussus, uisum est, ut integra causa in Italiam reijceretur. Et nũc
alter

alter, ut aiunt, ad eloquentiæ ostentationem semet ex-
 ercet, atq; instruit, & accusationem quàm elaboratissi-
 mam meditatur, adulterij crimen aggrediens, id quod
 ipsi maxime aduersatur. Quod quidem & hic facit, iux-
 ta malorum rhetorum morem, quum ex ipso crimine
 aduersarium inter viros recenset. Contra Bagoas di-
 uersa cura, quemadmodũ audio, & assidue virũ agit,
 negociumq; præ manibus habet. Postremo uicturum
 sese sperat, si modo docere possit, se nibilo deteriore
 esse equas incuntibus asinis. Id enim amice uisum est
 optimum philosophiæ documentum, atque una demon-
 stratio, quæ refelli nõ queat. Proinde optarim, ut filius
 qui mihi est adhuc admodũ adolescens, non animũ &
 linguam, sed penem haberet ad philosophiã idoneum.

LUCIANVS DE SA-

CRIFICIIS, DES. ERASMO

Roterodamo interprete.

NIM VERO si quis recēdere uelit, quæ
 E stultissimi mortales faciunt in sacris, in
 festis diebus, in aduēdis salutandisq; dijs,
 tum quas res ab illis petant, quæ uota faciant, cuiusmo-
 di sint, quæ de illis sentiunt, statuuntq;, equidem haud
 scio, sit ne quisquam animo curis ita confecto, usq; adeo
 moesto quin risurus sit, ubi perpenderit negocij, tum
 absurditatē, tum amentia. At multo ante quàm ridere
 incipiat

incipiat, opinor secum illud expendet: utrum pios istos appellari conveniat, an contra dijs inimicos, atq; infelices, ac Genios malos, qui quidem numen ipsum rem usq; adeo humilem atq; abiectam existimant esse, ut humanis egeat obsequiis, utq; adulatione capiatur ac gaudeat: rursus ut stomachetur, atq; iracunde ferat, si negligatur. Nam Actolica illa mala, simulq; Calydoniorum calamitates, totq; hominum cædes, ad hæc & Meleagri interitum, hæc omnia à Diana autore profecta esse prædicant, quæ videlicet graviter ferret, quod ab Oeneco non esset ad sacrificium adhibita. Usq; adeo nimirum alte dolor hic animo illius infederat, quod sacris epulis esset frustrata. Quin illam iam mihi videre videor, ut erat id temporis, in cælo solitariam, reliquis dijs ad Oeneci conuiuium profectis foras, miseris modis gerentem sese, ac miserabiliter ciulantē, quod ab eiusmodi festo esset absutura. Contra Aethiopes illos fortunatos, ac multis modis felices quis dixerit, si modo Iupiter illis gratiam reserret pro humanitate, quam in initio poematis Homerici in ipsum exhibuerant, duodecim perpetuos dies epulis acceptum, idq; quum reliquis etiam dijs comitatus ad conuiuium veniret. Usq; adeo nihil ut apparet, quicquid faciunt illi, gratis faciunt: verū sua bona vendunt mortalibus, atq; emere quidem ab illis licet omnia, puta bonam valetudinem bucula, diuitias bobus quatuor, tum regnū bobus centū. Præterea sospitem ab Troia in Pylum reditum

ditum tauris nouem. Iam ex Aulide ad Ilium transmittē
tendi facultatem regia puella. Nam alius quidam, ne id
temporis urbs caperetur, à Minerva mercatus est bo-
bus duodecim, ac peplo. Verisimile est autem, esse præ-
terea quædam, quæ uel gallo, uel corolla, uel solo thur-
re ab illis redimi queant. Hæc igitur quum non ignora-
ret, opinor, Chryses ille, utpote tum sacerdos, tum ser-
nex, diuinarumq; rerum egregie peritus, posteaquam
re infecta redisset ab Agamemnone, tanquam qui pri-
dem Apollini mutuum dedisset beneficium, ita nunc im-
putat ac reposcit uicem, quin conuiciatur etiam prope
modum, nempe quū sic ait: Equidem Apollo egregie,
templum tuum, quum id temporis adhuc esset incoro-
natum, sæpenumero coronis ornaui, deinde tam multas
tibi in aris adoleui coxas taurorum, pariter atq; capra-
rum. At tu contra, me negligis, quum huiusmodi pati-
ar iniurias, proq; nibilo ducis hominem bene de te me-
ritum. Qua quidem oratione intantum ille pudefactus
est, ut protinus arrepto arcu, ac supra nauium statio-
nem sese collocans, pestem in Græcorum copias iacula-
retur, ne mulis quidem & canibus intactis. Sed quoni-
am de Apolline incidit mentio, referam de eodem &
alia, quæ de illo sapientes isti tradunt, non illa quidem,
quoties quàm infelicitè amarit, nō Hyacinthi cædem,
neq; Daphnes superbiam, uerum quemadmodum dam-
natus etiam fuerit, & ob Cyclopes interfectos in exi-
lium exactus. Vnde factum, ut e cœlo in terram demit-
teretur

teretur, humana iam sorte usus, nostrisq; malis factis obnoxius. Præterea autem quemadmodum in Thessalia mercenariam operam suam locarit apud Admetum, tum item in Phrygia apud Laomedontem, atque apud hunc quidem haud solus, verum cum Neptuno, quum ambo propter egestatem lateres cōponerent, inq; construēdis mœnibus operam præstarent. Ac ne mercedem quidem solidam à Phryge illo tulerunt, uerū debebat illis adhuc de summa, ut ferunt, plus triginta drachmas Troiani nomismatis. Quid enim? Annō hæc in decorum honorem fabulantur poetæ? atq; his etiam multo diuiniora de Neptuno, de Prometheo, de Saturno, de Rheæ, deniq; de universa fere lous familia, idq; inuocatis, ut adsint canentibus in exordio poematum, Musis, à quibus tandem uelut afflati numine, id quod apparet, huiusmodi quedam cantāt. Quemadmodum Saturnus ut primū cœlum patrem suū excuisset, ipse in eo regnauerit, deinde liberos suos deuorarit, sicuti ferunt fecisse & Argiū illū Thyestem. Deinde quemadmodum Iupiter furtim occultatus à Rheæ, saxū pueri loco subijciente, in Cretam sit ablegatus, atq; inibi à capella nutrice sit alitus, itidem uidelicet, ut Telephus à cerua, Cyrus Persæ, is qui prior regnauit à cane narratur enutritus. Postea quemadmodum expulso patre, atq; in uincula coniecto, ipse potitus sit imperio. Duxerat autem uxores complureis quidem aliis: sed postremo loco Iunonem germanā, idq; iuxta Persarum

farum et Assyriorum institutum. Tum autē quod esset in amores propensus, atq; in Venerem effusus, facile cœlum liberis expleuerit. Quorum alios ex sua sortis deabus creavit: alios contra nocthos, ex mortali terrestriq; genere sustulerit. Quum interim generosus ille, nunc in aurum, nunc in taurum, nūc in cygnum aut aquilam uerteretur: ac in summa plures sibi formas assumeret, quā uel Proteus ipse. Porro Minervam ē suo ipsius capite progenuit, hanc planē sub ipso cerebro complexus. Nam Bacchū imperfectum adhuc (ut aiunt) ē matre etiamnum conflagrante surreptum, in suum femur illatum defodit. Deinde urgente partu, execuit. Nec bis dissimilia de Iunone etiam canunt. Nempe hanc citra uirilem congressum, subuentaneo conceptu gravidam puerum edidisse Vulcanū: atq; eum quidem non admodum fortunatum, uerum excusorem ac fabrum ærarium: quiq; perpetuò tum in igni, tum in fumo uersetur, ac scintillis oppletum: quippe cuius ars in fornacibus exerceatur. Tum autem ne pedibus quidem integris: claudicare enim ē ruina, quā à Ioue præceptus datus esset ē cœlo. Quod ni Lemnij pro sua bonitate eum, dum adhuc ferretur in aere, suscepissent, perierat nobis Vulcanus: non aliter quā Astyanax ē turri deiectus. Quanquam quæ de Vulcano narrant, toleranda uideantur. Cæterum de Prometheo, cui non cognitū est, q̄ atrocitas sit passus, propterea quod supra modum humane gentis amans fuerit? Siquidem hunc

Iupiter in Scythiam deportatū, super Caucasum montem cruci suffixit: adhibita illi aquila, quæ iecur illius assidue circumroderet. Hic itaq; pœnas pendit. Porro Rhea (nam sunt hæc quoq; simul referenda) an non indecore, atq; indigne facit? Iam anus quum sit, & ætate exacta, ijsq; rebus intempestiva: deinde tam multorum mater deorum, dum pueros adhuc adamat, eosq; zelotypia prosequitur: dumq; Atten ipsum leonibus secum circumuectat, præsertim quum iam utilis esse non queat? Itaq; quinam post hac uitio uertat aliquis, uel Veneri quod adulteretur, uel Diane qd' ad Endymionem frequenter medio è cursu diuertens descendat? Sed age missæ faciamus hæc fabulæ: atq; ipsum coelum conscendamus, poetico illo more subuolantes: ea nimirum uia, quam unam pariter cum Homero Hesiodus commemorat, contemplaturi, quem in modū singula apud illos sint ordinata. Ac primum quidem quod forinsecus sit ferreum: uel ab Homero, qui id ante nostram ætatem dixit, audiuius. Quod si superas, ac sublato paulum capite sursum aspexeris, ac planè in ipsum quasi dorsum perueneris, ibi simul & lumen apparet candidius, & serenior sol, & astra fulgentiora, nihilq; usquã oculis occurrit nisi clarus dies, ac solum undiq; aurum. Ceterum introgrediçi, primo loco mansitant Horæ: quippe portas seruant. Post eas Iris ac Mercurius: utpote ministri Iouis & internuntij. Deinde Vulcani fabrilis officina, omnigeno referta artificio. Postea deorum

orum aedes, ac Iouis ipsius regia: quæ quidem omnia
 Vulcanus pulcherrime fabricatus sit. At uero dii iuxta
 Iouem assidentes (conuenit enim opinor, ut in super-
 nis illis sedibus magno strepitu, festuq; uiuatur) in
 terram despicunt: & quoquo uersum intento capite,
 circumspectant, sicunde subuolantem ignem uideant, aut
 nidorem in aere surgentem, circaq; fumum rotantem
 sese. Quod si quis forte sacrum faciat, epulantur om-
 nes fumo inbiantes, ac muscarum in morem sanguinem
 exugentes circum aras effusum. Alioqui si domi cibum
 capiant, nectare atq; ambrosia uiscitant. Nam olim ho-
 mines etiam ab illis in conuiuium sunt adbibiti, unaq;
 cum eis potarunt: nempe Ixion ac Tantalus: uerum illi
 quoniam uim & raptum pararent, essentq; futiles &
 garruli: ob id in hunc quoq; diem poenas luunt. Porro
 reliquo mortalium generi coelum iam inaccessum est,
 atq; occultum. Et in hunc quidem modum uiuitur à dijs.
 Proinde uidelicet & iam mortales ipsi in colendis illis
 consimilia quædam atq; istis consentanea moliuntur.
 Nam primum lucos illis attribuerunt, tum & montes
 dicarunt, præterea aues consecrarunt: deinde suam cuiq;
 arborem assignarunt. His factis per regiones illos di-
 stributos colunt, eosq; uelut in ciuitatem suam receptant.
 Nempe Apollinem Delphi Delijq; Minervam Athe-
 nienses: quæ quidem Græcis Athena dicta, uel ipso uoca-
 bulo se ei Reip. familiarem esse testatur. Argiui Iuno-
 nem: Mygdonij Rheam: Venerem Paphij. Rursum autem
 D 3 Cretenses

Cretenſes Iouē affirmant, non modo uiſſe apud ſeſe, nutritumq; fuiſſe: uerum etiam ſepulchrum illius oſtendunt. At nos ſcilicet interim tam multis iam ſeculis ſalimur: qui quidē opinemur Iouem tonare, pluere, reliquaq; omnia peragere. Et illud nos latuit, cū iam olim fuiſſe deſunctū, & apud Cretenſes ſepultū. Deinde uero phanis in honorē illorum erectis, ne teſtis uidelicet aut penatibus careant, formas illorū exprimūt, adhibito ad id uel Praxitele, uel Polycleto, uel Phidia. At hi quidē artiſices, haud ſcio ubinam uiſam, corū effigiem repræſentant. Ac Iouē quidem barbatū fingūt. Apollinem uero ſemper puerū. Mercuriū iam pubeſcentem, primamq; ducentē lanuginem. Neptunū nigro capillitio, caſis oculis Minervā. Attamen qui templa ingreſſiuntur, nō iam arbitrātur ſeſe uidere, uel ebur ab Indis aduectū, uel è Thraciā uenis effoſſum aurū: uerum ipſum Saturni Rbecq; filiū à Phidia in terrā hoſpitem adductū, iuſſumq; Piſanorū in ſolitudine cuſtodem ac ſpeculatorē aſſiſtere: idq; hoc contentū premio, boniſq; conſulentē, ſi intra quinque perpetuos annos dum olympia celebrantur, interim obiter illi ſacrificet aliquis. Tum autē conſtitutis aris, designatis ſacrorum ſeptis, puris uasibus collocatis, uictimas offerūt: bovē aratorem agricola, agnū opilio, capram caprarius. Eſt qui thus, eſt qui placentulā offerat. At ſi quis pauper: is ita Deo litat, ut dexterā duntaxat ſuā ipſius exoſculetur. Iam uero quū immolant (nam ad illos redeo) primum ſertis coronant

coronant pecudem, multoq; ante explorant, num legitima sit & sacris idonea: ne quid forte mactent ex his, quæ religio repudiat: deinde ad aram applicat, ac sub oculis dei iugulant, flebile quiddam emugientē, beneq; sicuti licet conijcere, ominatam: deniq; uoce iam leuiore ad sacri tibiae respondentem. Quis uero non facile coniectet gaudere deos, quū ista spectant? Quin & in frontispicio posita scriptura denunciât, ne quis intra pura uasa consistat, qui manibus sit impuris. Atqui sacrificus ipse sanguine scedatus, neq; aliter q̃ Cyclops ille pecudē incidit, intestina educit, cor reuellit, cruorem aræ circūfundit. Et quid tandē non obiens, peragensq; quod ad pietatē, sacrorumq; ritum pertineat? Post omnia demum incenso igni, caprā ipsam pariter cum pelle deportatam imponit: ipsam item cum lanis ouem. Nidor interim ille sacer atq; diuinus sursum fertur, atq; in ipsum usq; cœlū subuectus paulatim diffunditur. Iam uero Scythæ reliquis omnibus hostijs omis- sis, ut quas uiles atq; humiles existiment, ipsos homines mactant Dianæ, atque eo ritu deam placant. Verum hæc fortassis modesta uideantur: cumq; his ea quæ faciunt Assyrii, quæ Phryges, quæ Lydi. Verum, si in Aegyptū proficisceris: ibi demū, ibi uidebis permulta religiosa, planeq; cœlo digna. Puta Iouē arietino uultu: Mercuriū illū optimū facie canina: Panem uero tortum hircū. Ad hæc alium Ibim, alium Crocodilum, alium etiam Simiam. Quod si his quoq; de rebus

Quo planè pernosse queas didicisse libebit, complureis sophistas audies: tum scribas, ac prophetas, mento raso, qui tibi narrent (Sed prius, ut dici solet, Fores occlude prophane.) Quemadmodū uidelicet quondam ea seditione territi, quā mouerant hostes atq; gigantes, in Aegyptū deuenerint: ut illic in posterum tuti ab hostibus latitarent. Et ob eam causam alius bircum induerit, alius arietem, nimirū præ formidine, alius feram, alius auem. Atq; hinc esse, ut dii nunc etiam eas obtineāt formas, quas id temporis assumpserant. Nam hæc diligenter mandata literis, idq; ante annos plus decies mille in adytis illorū reposita seruantur. Porro sacrorum peragendorum idem fermè apud illos ritus, nisi quod hostiā luctu prosequuntur: iamq; mactatæ circumfusi membra laniāt. Sunt qui sepeliant duntaxat, postea q̄ occiderint. Nam Apis ille, qui quidem deus apud illos est maximus, si quando moriatur, quis usq; adeo magni faciat cesariem suam, qui nō eam detondeat, ac nudo capite luctū præ se ferat: etiā si uel purpuream Nisi comam habuerit? Est autem hic Apis deus ex armento iā antea suffragijs designatus: utpote multo formosior ac uenerabilior reliquis illis priuatis & gregarijs bubus. Hæc igitur quum sic habeant, & tamen à uulgo uera, seriaq; credantur: mihi quidē postulare uidentur, non qui reprobendat, sed uel Heraclitum potius aliquem, uel Democritum: quorum hic amentiam eorum rideat, ille deploret inscitiam.

Erasmus

ERASMVS ROTERO-

DAMVS IOANNI EUTY-

chio suo S. D.

VANQVAM hic Luciani Dialogus

Q Eutychi doctissime, plurimum habeat ar-

tis, ob decorum mire seruatum in perso-

nis tam multis, tamq; diuersis: tamen aliquot repperi,

qui dicerent esse premendū, quod liberius ac uelut īf-

• equēss philosophorum omne genus laceret. At mihi

uidetur iustius esse stomachandum in huius seculi mor-

res, quo uidemus philosophorū ac theologorum scho-

las multo puerilius etiam inter se dissidere: nec minus

atrociter digladiari, tam inter religionis professores

nihilominus cruentam esse pugnam, quā in eo comē-

nio fuisse Lucianus, uel finxit, uel retulit. Hanc igitur

libellum, quoniam forte ἀσέλιονος repperi,

Et tamen patrono uidebatur egere, Eu-

tychio dicaui. Bene uale, καὶ ὁρῶ

ξε, ut planē sis quod dice-

ris. Antuerpie. An.

M. D. XVII

D 5 Luciani

LUCIANI CONVIVIUM

SEU LAPITHAE, DES. ERAS.

Roterodamo interprete. Philon, Luc.

PHILON.

O V A M quandam et uariam disputatio-
 nem Luciane uobis fuisse narrat, super coe-
 nam apud Aristenctum: tum philosophi
 eos quosdam sermones dictos, ac super his summam co-
 tentionem exortam fuisse. Quod ni mentitus est Chari-
 nus, etiam ad uulnera usque rem processisse: denique san-
 guine conflictum fuisse diremptum. L V C. Atqui un-
 denam Philon ista rescivit Charinus? neque enim is no-
 bis cum aderat in conuiuium. P H I L. E Dionico medico
 dicebat audisse sese: Porro Dionicus etiam ipse est conui-
 uiarum numero fuit opinor. L V C. Fuit maxime. Verum
 ne is quidem ab initio rebus omnibus fuit praesens: sed
 serius aduenerat, media ferme pugna, pauloque ante uul-
 nera. Proinde demiror, si quid comperti, certius refer-
 re potuit, qui non ordine spectarit illa, unde inter illos
 natalis, postea ad sanguinem usque deducta est. P H I L.
 Proinde Luciane Charinus, etiam ipse si rem comperi-
 tius uellem cognoscere, et quo singula modo sint gesta
 doceri, te adire iussit. Nam Dionicum etiam ipsum fas-
 sum fuisse: ne se quidem toti negotio praesentem adfu-
 isse. Te uero quicquid esset actum, id omne comperto
 certoque

certoq; scire: tum etiam quæ dicta inter illos fuerint, meminisse: quippe qui eiusmodi nō obiter neq; neglectum audire, sed per ocium atq; attente auscultari sis solitum. Proinde nunquam effugies, quin nos hoc suauissimo accipias epulo: quo mihi quidem haud scio an ullum possit accidere iucundius: præsertim quod sobrij per ocium tutò ac citra sanguinem, extraq; teli, quod aiunt, iactum constituti sumus epulaturi.

Siue fenes aliquid, Super cœnā sunt debacchati,

Siue etiam iuuenes

à mero cōpulsi sunt, quæ neutiquam fas erat, tum dicere, tum facere. L V C. Iuuenilius tu quidem Philon, atq; inconsultius hæc nos iubes in uulgus efferre, eaq; referre, quæ inter pocula ab ebrijs sunt acta: quum hæc magis oporteat obliuioni tradere, eaq; omnia Baccho deo uelut auctori imputare: qui quidem haud scio an quenquam suis non afflatum Orgijs, & Bacchanalium expertem præterierit. Proinde uide ne hominis sit parū bene morati, eiusmodi ad amussim exquirere: quæ rectius erat in cōuiuio reliquisse, atq; ita discedere. Siquidē odi sicut inquit uersus poëticus) memorem conpotorē. Ne à Dionico quidē recte factū, qui hæc apud Carinū effutiuerit, immodicamq; & pridianā dissiparit temulentiam hominum philosophorum. Ceterum ego, absit ut istiusmodi quippiam sim dicturus. P H I L. Nugas agis Luciane, quū ista dicis. Quin haudquaquam oportebat ad istum modū apud me præsertim agere: ut. qui
cerio

certo sciam, te multo cupidiorē esse narrandi, quā
 ego sim audiendi: adeo ut mihi videaris, si desint qui te
 audiant, vel ad columnam aliquam, aut statuam liben-
 ter accessurus, quo cūcta pariter euomas. Quod si nūc
 coner discedere, non sines, ni te prius audiero, abire: ve-
 rum ultro aderis, consectabere, rogabis. At tum ego te
 micissim lusero. Iāq; adeo, si ita uis, abimus: ex alio quo-
 piam hac eadem audituri. Tu uero ne dicito. L V C.
 Age ne quid succenses: equidem dicam, quandoquidē
 usque adeo cupidus es audiendi: uerum heus ea lege, ne
 passim in uulgus efferas. P H I L. Ni prorsus ignoro Lu-
 cianum, tute istuc potius feceris. Nam prior ipse denar-
 rabis omnibus, ut me quidem ad id nihil futurum sit o-
 pus. Sed illud mihi primo responde loco: Aristenetus,
 num filio Zenoni dabat uxore, atq; ita in nuptijs eius
 nos accepit? L V C. Non: imō filiam suam elocauit Cle-
 antidē, Iāq; Eucriti nummularij filio, qui philosophiæ
 dat operam. P H I L. Formoso admodū per Iouem adu-
 lescentulo: tametsi tenero adhuc & uxoriæ rei non ad-
 modum maturo. L V C. Verum: at non inueniebat, opē
 nor, alterum generū magis idoneum. Hunc igitur qui
 tum modestus uideretur, tum ad philosophiæ studium
 propensus: præterea autem unicus Eucriti diuitis, ex
 omnibus delegit filiæ suæ maritum. P H I L. Causam
 neutiquam leuem dixisti, nempe quia diues sit Eucrit-
 us. Verū heus Luciane, quinā erant conuiuæ? L V C.
 Reliquos illos quorsum attinuerit tibi recensere? Verū
 ē philo-

ē philosophorum numero, ac literatorum, quos potissimum opinor, audire cupis: Zenothemis erat, senex ille Stoicus: unaq; cum hoc Diphilus, cui cognomen Labyrinthus: & hic quidem quod esset Zenoni Aristaneti filio præceptor. Deinde Peripateticæ factionis Cleodemus: nosti hominem, nempe dicacem illum & argutum, atq; ad refellendum instructum. Discipuli gladium ac bipennē nominant. Quin & Hermon aderat Epicureus. Verum hunc quum ingrederetur, Stoici torvis obtuebantur oculis, & aversabantur, palamq; perinde quasi parricidam quempiam atq; impium ac funestum detestabantur. Et hi quidē tanquam Aristaneti ipsius amici, familiaresq; fuerant ad cœnam uocati, quos comitabatur & Isticus grammaticus, & Dionysodorus rector. Iam uero propter sponsum Cheream unā cum illo ad conuiuium accesserant, Ion ille Platonius: quod is iuueni præceptor esset, uir uenerandus aspectu, ac maiestatis quiddam præ se ferens, multumq; dignitatis ipso ostendens ore: Vnde nonnulli propter animi constantiam ac rectitudinem regulam illum appellant. Huic simul ut ingrediebatur assurgebāt omnes, ac ueluti præcipuum quendam ac primarium hominem comiter atq; officiose exceperunt: adeo ut planē numen aliquod aduenire uideretur, quum adesset Ion admirandus ille. Tandem uero, quum iam omnes sermē conuiuiæ præsentessent, tempus erat ut discumberetur. Itaq; ad dextram ingressus totam illam spondam mulieres (erant autem

autē complures) occupabant. Inter quas erat & sponsa summo studio culta: hinc atq; hinc stipata foeminis. Porro ex aduerso ostij altera turba, pro cuiusq; dignitate locis distributis. Porro ē regione mulierum primo loco accūbebat Eucritus, secūdo Aristenetus: sub hac ambigi coeptū, utrū altero priorē oporteret accumbere, Zenothemim ne Stoicū, quippe senē: an Hermonē Epicureū. Nam hic erat Castoris ac Pollucis sacerdos: tum autem nobilissimae inter ciues familiae. Verū eam hēsitationem sustulit Zenothemis: si me inquit Aristenete, minoris ducis Hermone, uiro uidelicet isto, ut ne quid aliud mali dicā Epicureo, discedo, totumq; conuiuium uobis relinquo. Et puerum protinus aduocat, discedere parans. Tum Hermon. Imò habeto, inquit, tibi priores partes Zenothemi. Quanquam etiam si nihil aliud, uel hoc nomine par erat concedi, quod sacerdos sim, ut planē contemnas Epicurum. Rideo, inquit Zenothemis, sacerdotem Epicureum. Simulq; cum dicto accumbebat. Post hunc tamen Hermon. Deinde Cleodemus Peripateticus: pone hunc Ion, proxime hunc sponsus. post cum ego, iuxta me Diphilus: huic asidebat Zenō discipulus: Postremo rhetor Diōysodorus cū Istieo grammatico. PHIL. Pape Luciane Musarum conuentum quendam mihi narrauisse istud conuiuium, quippe plurimis sapientibus ac doctis uiris refertum. Ego uero laudo Aristenetum, qui quum optatissimam illam, ac splendidissimam solennitatem celebraret, praeteris

ceteris sapientissimos viros adhibere voluerit: idq; de
 deo delectis ex unaquaq; philosophia secta precipuis,
 non hos aduocans, illos prateriens: uerū promiscue uo
 cans omneis. L V C. Is uero nequaquā est ē uulgariū isto
 rum diuitum numero, uerum et literarū est studiosus,
 ac maximam uite partem in his rebus uersatur. Cœna
 bamus igitur initio quidem taciti et quieti, uariūq; es
 rat apparatus et omniū iugas. Neq; enim arbitror ope
 re precium, ut numero recenseam etiam illa condimen
 ta, cupedias, aromata, atq; id genus illectamenta. Cun
 ctā siquidē affatim suppetebant. Inter hæc Cleodemus
 admoto ad Ionis aurē ore: nō uides, inquit, senem illū,
 Zenothemim dicebat, (subauscultabā enim) ut sese op
 sonijs ingurgitat, utq; iure uestem oppleuit: tum quā
 multa puerō à tergo stanti porrigit, putans interim se
 aliorū oculos fallere: neq; meminit post sese accumben
 tium? Hæc igitur fac et Luciano cōmonstres, quo tes
 tis esse possit. Mibi uero nihil longe monstratore opus
 erat: quippe qui hæc multo ante limis iam oculis præ
 uideram. Hæc simul atq; dixisset Cleodemus: irruit in
 conuiuiū et Alcidamas Cynicus: atq; is quidē inuoca
 tus, uulgatū illud festiuitatis gratia præfatus de Menel
 ao, qui ultro ad fratris conuiuium accessisset. Itaq; ple
 risq; turpiter atq; impudenter uisus est fecisse: et quod
 cuiq; tum forte in mentē ueniebat, in eum torquebant:
 alius illud: Insanis Menelae. Alius rursus:

Verum Agamemnoniæ menti non ista placebant.

Ad

Ad hæc alia quæ pro tempore sæpe, lepideq; dici poterant, in eum obmurmurabant. Nam palam nullus audebat quicquam dicere, propterea quod metuerent Alcidas, utpote conviciatorem egregium, unumq; & Gynicis omnibus clamosissimum. Quæ quidem re adeo visus est reliquis antecellere, ut nulli non esset formidandus. At Aristænetus collaudatū illum quod invocatus advenisset, iussit accepta sella, iuxta Isticum ac Dionysodorum accumbere. At ille: Apage, inquit, muliebri quiddam ac molle dicis uti in scamno aut sella sedeam, quemadmodum facitis vos, mollibus in stratis penè supini recumbentes, purpura suffulti. Quin ego tibi vel stans coenavero in ipso interim convivio etiam obambulans. Quod si defatigatus fuero: tum humi substrato pallio, cubito innixus cubuero: qualem videlicet Herculem pingunt. Ita fiat, inquit Aristænetus, siquidem isthuc manis. Sub hæc Alcidas in orbem convivium iustrans, coenabat, Scytharum ritu ad uberiores pascuas subinde sese transferens, unaq; cum his qui inferebant edulia, circumiens atq; obambulans. Atq; interim tamen dum cibum caperet, haudquaquam negotio vacabat, de virtute obiter, de vitio differens, tum in aurum atq; argentum dicteria iaculans: iamq; Aristænetū percontabatur, quidnam sibi vellent tam multa, tam magna pocula, quum non minus usui possent esse fictilia? Verum Aristænetus iam obturbantē, molestumq; esse pergentem, in præsens quidem cōpescuit: ministro innuens ut

ut ingentem calicem, infuso meracissimo uino, illi porri-
geret. Atq; id quidem uisus est optime excogitasse: non
dum etiam intelligens, quantorū malorū is calix esset
autor futurus. Hūc igitur ut accepisset Alcidamas, ali-
quantisper silentium agebat. Ac solo sternens sese cuba-
bat seminudus, quemadmodū facturum sese fuerat pol-
licitus, cubito bumi fixo innitens, simulq; dextra scy-
phum sustinens: qualem Herculem apud Pholum picto-
res effingunt. Iam uero & inter alios calix assidue cir-
cumagebatur, tum inuitatiunculae ad bibendū, & con-
fabulationes orta, demum & lucernae illatae. Interim
ego quum puerum, qui iuxta Cleodemū adstabat (erat
autem is pocillator egregie formosus) subridentem ui-
dissem (nam arbitror, quicquid obiter inter coenā-
dum obtigit, commemorari oportere: maxime, si quid
sit elegantius ac scite factum) iam admodū attentus ob-
seruare coepi, quidnam rei rideret. Ac paulo post, acce-
debat puer tanquam calicem à Cleodemo recepturus.
At ille simul & digitum illius substringebat, & drach-
mas puto duas unā cum calice tradebat. Porro puer, ad-
substrictum digitū rursus arridebat. Ceterum, de pecu-
nia, quum nō sensisset opinor, eoq; nō reciperet, in ter-
ram delapsis drachmis strepitus est concitatus, moxq;
ambo pariter rubore suffundebantur, idq; ita palām,
ut nemo nō animaduertcret. Ambigebatur igitur in-
ter eos, qui proxime sedebant, cuiusnam essent illi num-
mi, quū & puer negaret à se proiectos, & Cleodemus

item, iuxta quem strepitus acciderat, sibi excidisse dissimularet. Verū ea res tum neglecta est, ac conuiuenter omissa, propterea quod id quod acciderat, nō ita multi uidissent, prāter unum (ut mihi quidem uisum est) Aristanctum. Nam is paulo post puerū loco mouit, clanculum ablegans, & alij cuidam innuit, uti Cleodemo pōcillator assisteret, uidelicet ex exoletis illis, ac robustis, mulioni, aut equisoni cuipiam. Ad hunc modū ea res ut cunq; abiit, summū alioqui allatura pudorem Cleodemo, siquidē ad omnes permanasset, ac nō protinus occupans Aristanctus eam sopisset, ciuilitate dextreque admodum inducta temulentia. Ceterū Alcidas (iam enim potus erat) percontatus, quid nam esset nomen puellae nubenti, tum clara uoce indito silentio simul, & ad feminas cōuerso uultu: praebebo, inquit, tibi Cleantibi, Herculis Archegetae omine. Sub hac quā risissent omnes: Ridetis, inquit, sacrilegi, q̄ sponse, Herculis Dei mei nomine propinauerim? Imō illud scito opus est, ni scyphum à me traditū accipiat, nunq̄ futurum, ut illi filius obtingat talis, qualis ego sum, uirtute interritus, animo liber, tum corpore adeo robusto: simulq; cum dicto, sese magis etiam renudabat, etiam usque ad illa quae sunt maxime pudenda. Ad ea quā iterum arrisissent conuiuae, indignatus ille surrexit, toruis iam atq; efferatis obtuens oculis, uultuq; ipso testans iam neq; pacem, neq; quietem acturum amplius. Forsitan & baculum illisisset alicui, ni cōmodum id temporis placenta praegrans

dis

dis fuisset illata. Nam hanc simulatq; conspexit, lenior ac mitior esse coepit, ac stomachari desijt: obambulans interim ac placentam auide uorans. Iam uero pleriq; temulenti esse coeperant, & clamoribus undiq; perstrepebat conuiuium. Nam & Dionysodorus rhetorem illic agens, orationes quasdam pronunciabat, laudabaturq; à ministris, qui à tergo assisteabant. Et Istieus Grammaticus uicissim, qui post illum accumbebat, uersuum centones quosdam recitabat, Pindari, Hesiodi, & Anacreontis carmina simul cõtexens atq; consarcinans: ita ut ex omnibus unicam redderet cantilenam, oppidò quàm ridiculam. in primis autem illa, perinde quasi uaticinans, de his quæ postea acciderunt.

Commisere simul clypeos.

Tum illud quoque.

Tum uero clamorq; uirum luctusq; coortus.

At uero Zenothemis, libellulū quempiam minutis conscriptum literulis, à puero acceptum legebat. Verum quū ij quorū partes erāt edulia inferre, aliquantisper, ita ut solent, cessarent morarenturq;: Aristænetus sedulo curās, ne uel id interea temporis, aut ociosum esset, aut uoluptatis expers, accersitū intro Morionem iussit ridiculum aliquid uel dicere, uel facere, quo magis etiam exhilararentur conuiuæ. Moxq; ingressus deformis quidā, derafo capite, pauculos capillos in uertice gestans, eosq; cristæ in morē erectos: hic saltabat, atq; inter saltandū, quo maiorē cõcitaret risum, rotatu sese

E 2 circumagebat

circumagebat, distorquebatq; . Tum cymbalo cōcussō, sonabat interim quiddam, linguam imitans Aegyptiorum. Postremo dicteria quædam iaculabatur in eos qui aderant. Ac reliqui scommate tacti ridebant. Verū ubi & in Alcidamantem simile quiddam torsisset: catulū illum Melitæū appellans, indignatus ille (lamdudum autē præ se ferebat, quod inuideret illi, dū probaretur ac conuiuarum oculos retineret) abiecto pallio, ut secum luctaretur provocauit. Quod ni faceret, hunc, inquit, baculum tibi impingam. Atq; ita miser ille Satyrion (nam id erat Morioni nomen) congressus cum eo, pancratio decertabat. Erat id spectaculi multo iucundissimum, quippe quū uiderent hominē philosophū cū Morione compositum, quū ferire, tum uicissim feriri. Proinde qui aderant partim pudore tangebantur, partim ridebant: donec iam ictus Alcidamas, pugnam detrectaret, ab homuncione omnium plausu comprobato certamine superatus. Hæc igitur, quū essent nō mediocri risu excepta: ibi tandem ingressus & Dionicus medicus haud multo post peractam concertationem, Aiebat autē in mora fuisse Polyprepontem tibicinem, dum hunc phrenesi correptū curandi gratia uiseret. Ac planè quiddam risu dignum, cōmemorabat. Dicebat enim in ædes illius uenisse sese ignarū etiam hominē iam eo morbo teneri. At illum protinus surrexisse, foribusq; occlusis, ac nudato gladio, tibias ipsas sibi tradidisse, ipsq; uti caneret iussisse. Deinde ubi id non posset, illum percussisse

cuſſiſſe, ſcuticam ſublata manu geſtantē. Seſe porrò in tanto periculo tale quiddam fuiſſe cōmentum. Nempe ad canendi certamē prouocaſſe hominem: idq; ea lege ut uictus præſcriptū certūq; plagarū numerū acciperet. Ac ſeſe priorē cecinſſe, prauē atq; imperite: deinde traditis illi tibijs ſcuticā ab illo recepiſſe: gladiū autem extemplo per fenestras in aream abiiciſſe. Dein quum minore iam discrimine cum illo luſtaretur, auxilio aduocaſſe uicinos. Eos reuulſiſſe belluam, atq; ita illorum opera ſeruatum ſeſe. Oſtendebat autem et plagarum ueſtigia quædam: nonnullaq; in facie tubera liuentia. Ergo cum Dionicius ob huiusmodi fabulam non minus placuiſſet, quàm Morio ipſe: proxime Iſtiæū reclinans ſeſe, de reliquijs cœnabat. Atq; hic quidē haud abſq; numine quodam nobis aduenerat: Imò proſum uſui futurus ad ea quæ poſtea contigerunt. Nam prodiens in medium conuiuiū puer quidam, qui ſe ab Etœmocle Stoico uenire diceret, epistolium quoddam adſerens, aiebat ab hero ſibi mandatū, ut eo palàm omnib. audientibus perleſto, rursus domum ſeſe reciperet. Hic igitur permittente Ariſtæncto, admotus ad lucernam legebat. PHIL. Num orationē Luciane in ſponſæ laudem compositam, aut carmē nuptiale: quod genus per multa faciūt? LVC. Videlicet nos quoq; tale quippiam exiſtimabamus. Verū ne accedebat quidē ad id, ut aiunt. Cæterum in literis ita ſcriptū erat. Etœmocles philoſophus Ariſtæncto. Quā non mouear conuiuijs,

omnis ante acta vita mea fuerit testis. Qui quidem quā
quotidie mihi complures ea causa molesti sint, te mul-
to ditiores, tamen haud unquam illis morem gessi: per-
pendens nimirum, quantū sit in eiusmodi compotatio-
nibus tumultus, quantū licentiae petulantiaeq;: uerū ad-
uersus unum te mihi uideor meo iure stomachatus, qui
tantum temporis à me officiosissime cultus & obser-
uatus, tamen indignum habueris, quem uel inter reli-
quos amicos tuos numerares, sed solū ex omnibus prae-
terieris, idq; quum uicinus essem. Proinde tua causa ma-
gis discrucior, qui quidem te tam ingratū praeberis.
Nam ipse felicitatem nequaquam in hoc statuo, si quis
mihi impartiat, uel suam syluestrem, uel leporem: uel
placentam: quae mihi affatim contingunt apud alios,
qui officia norūt. Quandoquidē etiam hodie quū apud
discipulū Pammenē coenare mihi licuerit, oppiparam
(ut uocant) coenam, nō annui tamen uehementer obser-
cranti, tibi scilicet demens ego, memetipsum reseruans.
At tu nobis praeteritis, alios accipis conuiuio. Idq; me-
rito facis, neq; enim ullo modo potes quid sit rectius di-
gnoscere, nec apprehensiuam illam phantasiā habes.
Ceterum haud sum nescius, unde mihi ista sint profer-
ta: nempe ab egregijs istis philosophis tuis Zenothe-
mide ac Labyrintho. Quibus equidem (absit inuidia
dicto) uel unico syllogismo mihi uideor os protinus ob-
turare posse. Alioqui respondeat istorum aliquis quid
sit philosophia, aut haec quae inter elementa traduntur:
quid

quid habitio differat ab habitu, ut ne quid interim de perplexis illis rogationibus proponā: quid sit syllogismus cornutus: quid acervalis, quid metens. Verum tu quidem istis fruaris licet. Nam ego, qui solum in bonis ducam quod sit honestum, facile tulero contumeliam. Atqui ne possis posthac ad istam excusationē confugere, ut dicas te mei oblitum fuisse: nimirum in tanto rerū strepitu, tantisq; occupationibus: bis te hodie sum alloquutus, primū mane domi tuæ: deinde rursum in Castoris ac Pollucis templo rem diuinam facientem. Ac his quidem de rebus hæc responderim. Quod si tibi uideor cœne gratia succensere: quid Oenoco acciderit cogitato. Videbis nimirum ipsam etiam Dianam indignantē, quod ille se solam non adhibuerit ad sacrificiū, quū reliquos deos omneis acciperet conuiuio. Nam hac de re sic alicubi meminit Homerus:

Seu quia non norat: seu non succurrerat illi:

Acriter est offensa tamen.

Item Euripides.

Calydon quidem hæc Pelopeij regio soli:

Qua parte sæuum spectat aduersa fretum

Agros habens, tum diuites, tum fertiles.

Rursum Sophocles.

Immanis apri triste monstrum, in Oenei

Immisit agros gnata Latonæ dea

Docta eminus missis ferire spiculis.

Hæc tibi è plurimis pauca citavi: ut intelligeres, cuius

E 4 modi

modi præterito viro Diphilum ad cœnam adhibeat, cui
et ipsi filium cômiseris tuû. Idq; recte. Est enim iucun-
dus adolescenti, et ita cum eo uiuit, ut placeat, atq; ob-
sequatur: atq; adeo ni mihi turpe dictu fuerat, addidis-
sem et aliud quiddam. Quod quidē tu si libebit, è Zo-
pyro eius pædago uerum esse cognosces. Verû non
cōuenit obturbare in nuptijs: neq; accusare quenq; præ-
sertim criminibus usqueadco fœdis ac pudēdis. Tamen
si Diphilus dignus in quē facerem, quippe qui duos iam
discipulos à me retraxerit: ego tamen ipsius philoso-
phie causa reticebo. Porro famulo huic mandavi, uti
si quam partem dare uelles, uel apri, uel cerui, uel pla-
centæ, mihi deportandam, ut istoc pacto te mihi de cœ-
na purgares, ne reciperet, ne ad hoc ipsum à nobis mis-
sus fuisse uideatur. Hæc amice quum legerentur, sudor
interim utiq; mihi manabat præ pudore: simulq; iam il-
lud quod uulgo dici solitum est, optabam, ut terra mi-
hi debisceret: quum uiderem eos qui præsentés aderant
ad singulas epistolæ partes inter se ridentes, potissimû
autem hos, qui nouerant Etæmoclem uirû canum, tan-
tumq; seueritatis præ se ferentem. Admirabantur igitur,
quod eiusmodi uir esset, hætenus fugisse sese, barba
uidelicet ac uultus austeritate deceptos. Cæterum Ari-
stænetum mihi quidem baud uidebatur hominem con-
temptu negligentiaue præterisse, uerum quod desper-
rasset, si fuisset inuitatus, unquàm adduci posse, ut an-
nueret: utq; ad eiusmodi res se morigerum præberet.

Eoq;

Eoq; ne tentandum quidem esse putasse. Ergo posteaq; puer iam legere desisset, uniuersum conuiuium in Diophilum ac Zenonem torquebant oculos, quod hi iam metu trepidi sederent, ac pallidi, ipsaq; uultus inconstantia ac perplexitate crimen agnoscentes, ab Etoemocle intetum. Porro Aristenetus quanquam esset sane perturbatus, uehementerq; consternatus animo, tamen nos iubebat bibere, conans nimirum id quod euenerat, comode uertere, subridens interim. Ac puerum redire iussit, respondens, ea sibi curae fore. Paulo autem post surgens et Zeno clanculum sese abduxit e conuiuium, submonitus a pedagogo, ut discederet innuente, idq; tanquam patris iussu. Ibi uero Cleodemus, qui iam dudum occasionem queritabat (Nam gestiebat omnino cum Stoicis conflictari, uerum dirumpebatur, quod non reperiret causam ad id satis idoneam) tum igitur, ansam praebente epistola Huiusmodi, inquit, facit egregius ille Chrysippus et Zenon ille mirabilis, neq; non Cleanthes, uerbula misera, neq; quicquam praeter rogatiunculas, et umbras duntaxat philosophorum. Ceterum Etoemocles sunt plerique omnes. Videtis quam et ipsae epistolae graues sint ac seniles. Postremo Aristenetus hic Oeneus est: Etoemocles Diana, Dij boni, q; bene auspicata omnia, quamq; congrua celebranda festiuitati. Ita per Iouem inquit Hermon, supra hunc accumbens: inaudierat autem, ut opinor, aprum quendam Aristeneto paratum, ut in conuiuium proponeretur, eoq;

putabat non intempestive factam mentionem apri illius Calydonij: per larcus Aristænete, fac quàm primum sacri partem mittas, ne senex interim ille fame pereat, tanq̃ Melcager iabefactus. Tametsi nihil queat acerbum accidere, quandoquidem Chrysippus hæc indifferentia censet esse. Itane uos Chrysippũ nominatis inquit Zenothemis, erigens sese, maximaq; uoce intonans: an ex uno homine, qui nõ legitime philosophiam exerceat, nempe præstigiatore isto Etoemole, Cleantem ac Zenonẽ metimini, uiros sapientes? At qui tandem estis ipsi uos, qui hæc dicitis: an non tu Hermon Castoris & Pollucis cesariem, quam habebant auream circumtondisti? Cuius quidem facti poenam dabis carnifici traditus. Tu porro Cleodeme, nõne Sostrati discipuli tui uxorem stuprasti? Nõne in adulterio eo deprehensus nefandissima passus es? An non igitur silebitis, quum huiusmodi dedecorum uobis sitis conscij? Atqui non sum meæ ipsius uxoris leno, Cleodemus inquit, quemadmodũ tu, neq; discipuli diuersantis apud me uaticum sustuli, quod is deposuerat, eoq; facto rapuisse me per Palladem deierans abnegauĩ, neq; quaternis drachmis scenero, neq; discipulos obtorto collo in uincula duco, nisi in tempore mercedem persoluerint. Verũ illud inquit Zenothemis, haudquaquã possis inficias ire, te Critoni uenenum quo patrem necaret ministrasse. Atq; interea forte bibebat, quicquid autem erat in calice reliquum (erat autem fermè semiple-

nus

nus) in duos illos profundebat. Porro confusus est pa-
 riter et Ion, idque præmij tulit, quod illis uicinus accum-
 beret, alioqui eo malo non indignus. Hermon igitur de-
 misso uertice merum e capite abstergebat, eos interim
 qui præsentibus erant attestans, quod id genus contume-
 lijs esset affectus. Cleodemus autem quum non haberet
 calicem, inuadens primū conspuebat Zenothemidi: de-
 inde læua comprehensum à barba, plagam in tempus
 erat illisurus: ac senem fortasse necasset ni Aristænetus
 dextram sublatā retinuisset. Is mox transcenso Zeno-
 themide inter utrumque medius assedit, ut eo ueluti mur-
 ro dirempti, pacē inter ipsos agerent. Hæc igitur dum
 gerebatur Philon, equidē uaria meo cum animo uolue-
 bam. Primū illud statim occurrebat, nullū esse operæ
 precium, si quis disciplinas perdiscat, ni simul et uitæ
 rationes, ad id quod est optimum, accommodet atque com-
 ponat: quū uiderem illos qui uerbis alios antecellerēt,
 quàm factis ipsis sese ridiculos exhiberent. Deinde et
 illud ueniebat in mentē, ne forte uerum esset, quod uul-
 go plerique dictarent, uidelicet eruditionem à recta ra-
 tione bonisque institutis abducere istos, qui solos libros
 spectarent, quique sollicitudine curaque quam illi adfer-
 rent, perpetuo tenerentur. Quandoquidē quū ibi tam
 multi præsentibus essent philosophi, ne casu quidē ullum
 erat cernere à peccando immunem. Verū alij faciebāt
 turpia, alij dicebant turpiora. Neque enim iam poteram
 eorum quæ fiebant culpā, uino auctori imputare: mecum
 reputans

reputans, cuiusmodi essent, quæ Etæmocles, neq; cibo neq; potu etiamdum gustato, scripserat. Ita rerum uices preposteræ atq; inuerse uidebantur, siquidem uidisses idiotas illos summa cum modestia conuiuiū agitantes, neq; uino petulantes, neq; indecore sese gerentes. At ridebant duntaxat: & iam damnabant eos opinor, quos dudum suspexerant, ex habitu iudicantes eos alicuius esse precij. Contra sapientes illi, & in libidinē ferebantur, & conuicijs certabāt, & supra modū sese potu cibisq; explebant: postremo uociferabātur & ad manus usq; conferendas rapiebantur. Ceterum admirandus ille Alcidamas, etiam meciebat sub oculis omnium, nihil reueritus foeminas. Ac mihi quidē, si quis hæc quæ in eo conuiuiο gerebātur rectissime uoluisset conferre, simillima uidebantur ijs quæ de Eride dea poetæ fabulantur: nempe hanc, quod non esset ad Pelci nuptias aduocata, malum in medium cōuiuium abiiecisse, ex quo tam ingens apud Troiam bellum fuerit ortū. Itidem Etæmocles mihi uisus est epistola illa, quasi malo quopiam in medium proiecta, non minus malorum, quàm Ilias habebat, excitasse. Neq; enim finem contentionis faciebant Zenothemis ac Cleodemus: quanquā medius inter utrunq; intercesserat Aristænetus. Age, inquit Cleodemus, in præsentiarum quidem sat est, si literas nescire conuincamini: sed crastino die uos ulciscar, quibus conueniet modis. Responde mihi Zenothemi, uel tu, uel elegantissimus iste Diphilus: qua tandem gratia

gratia pecuniae possessionem inter indifferentia ponendam esse censetis : cum ex omnibus nil aliud spectetis, quàm ut ipsi quàm plurimū pecuniae possideatis? Atq; ob id causae, semper apud diuites haeretis: foeneratis atque usuris incumbitis, neq; non mercede docetis. Rursum quur uoluptatem detestemini, atq; hac de causa Epicureos in ius uocetis: quum ipsi uoluptatis gratia, turpissimè tum facitis, tum patimini : indigne ferentes si quis uos non uocarit ad cenam, rursum si uocemini, non sat est tantum uorare ut cibo turgeatis, nisi et famulis tantum donetis. Atq; hæc quum diceret, pariter et linteum reuellere conatus est, quod Zenothemidis puer tenebat, omni carniū genere refertum: planeq; futurum erat, ut apertum illud ac solutum medium in solum abijceret, nisi quia puer non mittebat e manibus gnauiter aduersus trabentem retinens. Hic Hermon: Euge Cleodeme, respondeant qua gratia damnent uoluptatem: quum ipsi supra ceteros omneis studeant uoluptati? Quin magis, inquit Zenothemis, tu Cleodeme respondeo, quam obrè diuitias inter indifferentia numeres. Imò tu potius. Atq; hunc ad modū diutius est altercatum: donec Ion capite tandem in apertum prolato, desistite inquit: Ego si libet sermonum argumenta proponam in medium, conuiuio nuptijsq; digna. Vos porro citra contentionē uicissim, et dicite et auscultate: quemadmodum et apud Platonē nostrū, alternis dicendi uicibus res, ut plurimum agitur. Id dictum probabāt

probabant, quū omnes qui aderāt, tum in primis Aristenetus atq; Eucritus, nimirum in spem erecti, fore ut eo pacto ab odiosis illis contentionibus discedi posset. Et Aristenetus priorem in locū sese recepit, iam partam esse pacem ratus. Iamq; nobis inferebatur ea convuij pars, absolutam cœnam uocant, singula singulis aues, carnes aprugnae, pulpa leporina, piscis Tagenicus, placentae, breuiter illa, quaecunq; liberū est, seu uelis in aluum condere: seu domū asportare malis. Apponebatur igitur, non sua cuiq; quadrula, uerum Aristeneto atq; Eucrito, eadē in parte mensae, una ambobus communis, ita ut de sua utriq; parte quae se spectaret, esset edendum, aut tollendum. Deinde altera Zenothermidi Stoico, & Hermoni Epicureo, & his item inter ipsos cōmunis. Deinceps Cleodemo atq; Ioni. Post hos sponso ac mihi. Porro Dipbilo duorum pars apposita, propterea quod Zeno iam discesserat. Hæc facito Philon, uti memoria teneas. Nam paulo post, ad intellectiū narrationis erunt usui. P H I. Meminero sanè. L V C. Tum Ion, primus igitur exordiar inquit, si quidem uidetur. Deinde ubi paulisper intersiluisse: Cōueniebat, inquit, fortassis, ut apud eiusmodi uiros de ideis, atque incorporeis substantijs, deq; animi immortalitate sermo haberetur, uerum ne mihi contradicant ij qui diuersam philosophiæ sectam sequuntur, de nuptijs dicam, ea quae congruunt. Atq; illud quidem optimum fuerat futurum, si nuptijs opus non haberemus, sed Plato
 nis

nis ac Socratis dogma sequuti à foeminarum commercio nos penitus abdicaremus. Etenim qui ita fecissent, ij demum ad absolutam illam uirtutem pertingere potuissent. Quod si uiris omnino ducendæ sint uxores, ut eas iuxta Platoniam sententiam inter se cōmunes habeant, uidelicet quo zelotypia uacemus. Hæc quū essent risu excepta, ut quæ nimis intempestiue dicerentur, tum Dionysodorus, non tu desines, inquit, barbarica ista nobis occinere? Nam ubi zelotypiam istam reperiās, aut apud quē? At tu etiā hiscere audes, inquit, sterquilinum? Ad hæc Dionysodorus, opinor, iam erat conuicia quæ conueniebat regesturus, uerum grammaticus Isticus uir optimus ille: Desinite inquit, Ego uobis epithalamion recitabo, simulq; cœpit legere. Erant autem Elegiaci uersus hi, si satis memini.

Nuper Aristæneti in ædibus unica summo

Nutrita est studio diua Cleantidis hera.

Virginibus cunctis reliquis præstantior una

Vel potior Phœbe, uel potior Venere.

Salue & tu iuuenum ualidissime sponse ualentum,

Nereo prior, ac fortior Aeacida.

At rursum uobis hoc carmen sæpius olim,

Commune ambobus coniugiale canam.

Hæc ita ut est cōsentaneū, risus est cōsecutus. Reliquū erat, ut cibi tolleretur. Iamq; tollebat Aristænetus, atq;

Eucritus ex his quæ sibi fuerāt proposita suam uterq; partem. Tum ego quæ mihi, & Chereas item quæ sibi
erant

erant proposita. Eundem ad modum Ion et Cleodemus. Porro Diphilus etiam Zenonis digressi partem tollere parabat: affirmans uni sibi ea fuisse proposita: atque hac de causa cum ministris dimicabat, ac vicissim inter sese trahabant manibus utrinque in auem iniectis: non aliter quam Patrocli cadauer hinc atque illinc attrahere conantes. Postremo vicit ille, atque abstulit, plurimum interim risum praebens conviviis: maxime quum eam ob rem postea graviter stomacharetur: perinde quasi atroci affectus iniuria. Iam vero Zenothemis atque Hermon, qui pariter ut dictum est, accumbebant: alter superius, puta Zenothemis: alter infra hunc, reliqua quidem, quoniam equalia fuerant apposita, citra pugnam sustulerant. Ceterum avis, quae iacebat ad Hermonis partem, erat altera paulo pinguior: idque ita casu euenerat, opinor. Iamque suam uterque sublaturus erat, ibi Zenothemis (sed tu mihi nunc quam maxime fac animum aducitas, iam enim ad ipsum negotij caput peruenimus) Zenothemis inquam, omissa ea quae sese spectabat, eam quae ante Hermonem iacebat tollere est aggressus: quae quidem (uti iam diximus) erat pinguiuscula. At ille contra nitens retinebat, haud sinens, ut ea in re potiores ferret. Inter haec clamore coorto utrique in alterum irruentes ipsis auibz facies mutuò cedebant: ac barbis inuicem prehensis auxilio aduocabant: hic quidem Cleodemum, puta Hermon: ille vero, nempe Zenothemis, Alcidamantem ac Diphilum. At ceteri quidem ad partes

tes accesserūt, partim huius partim illius, præter uniū
lonem, qui sese neutrū atq; ancipitem seruabat. Ceter
rum illi inuicem conserti pugnabant. Ac Zenothemis
quidē scyphum è mensa sublatū, eum qui corā Arist
steneto stabat, abiicit in Hermonem.

Atq; hunc haud tetigit, aliò sed flexus aberrat.
Verum sponsi caput dissecuit, alto grauissimoq; uulner
re. Itaq; mulierum coorta uociferatio, quæ medium in
prælium insiliebat: cum primis autē adolescentuli ma
ter, quum iam sanguinem eius aspexisset: præterea &
sponsa metu territa, prosiliit. Inter hæc Alcidas
strenuum uirum præstitit, quum Zenothemidi ferret
opem, & illiso suo baculo, Cleodemi quidem caluariā,
Hermonis uero maxillam comminuit: ad hæc è famu
lis aliquot opitulari parantes uulnerauit. Quanquam
illī nihil his rebus territi cesserunt. Verum Cleodemus
intentato digito Zenothemidi oculum effodit: tum ad
motus narem mordicus auulsit. Porro Hermon Diphī
lum Zenothemidi suppetias ferre conatum, è sponda
in terram præcipitem dedit. Sauciatus est & Istiæus
grammaticus, dum interuentu suo eos studet dirime
re: calice uidelicet in dentes illius illiso: idq; à Cleode
mo, quum hunc Diphilum esse credidisset, nō Istiæum.
Iacebat igitur miser ille, iuxta suum ipsius Homerum,
Sanguinem ab ore uomens. Præterea tumultus atq; la
chrymarum plena undiq; erant omnia: dum & mulie
res eiularent Chereæ sponso circūfusæ, dumq; alij has
L V C. F student

student compescere. Porro maxima malorum omnium pars erat Alcidas, postea quam semel ad suum redisset ingenium feriens, quicumque forte in ipsum incidisset. Neque uero pauci in eo praelio cecidissent, scito, ni baculum is fregisset. Ego porro iuxta parietem erectus assistens, spectabam omnia, neque me ei negotio admiscebam, nimirum Istiae iam doctus exemplo: quam esset periculosum eiusmodi conflictus uelle dirimere. Lappas itaque Centaurosque uidisses, euerti mensas, effundi sanguinem, proijci scyphos. Demum Alcidas subuersa lucerna, magnas induxit tenebras. Iamque res ut est coniectu facile, atrocior etiam multo esse coepit, praesertim quum haud esset proclive, luminis copiam aliuscunde recuperare, sed multa interim ac seua patrata sunt in tenebris. Post ubi accederet, nescio quis lucernam tandem adportans, Alcidas quidem repertus est tibicinæ uestem sustollens, uique cum illa cōgredi pugnans. Dionysodorus autem in alio quodam ridiculo facinore deprehensus est. Nam ut surrexerat, scyphus ex sinu illius clapsus in solū decidit, postea excusans aiebat, Ionem in tumultu calicem sublatū sibi tradidisse, ne periret. Id ita factum, Ion admodum sollicitè quasi patronum agens asseuerabat. His rebus dimissum est conuiuium, à lachrymis denuo in ridiculū exitum conuersum, idque Alcidas, Dionysodori, atque Ionis gratia. Porro qui erant sauci, sublatis sarcinae ritu, foras deportabantur miseris affecti modis, maxime senex ille Zenothe

Zenobemis, pariter tum oculo tum nare mutilatus, enecari se præ cruciatu clauitans: adeo ut Hermon, quanquam ne ipse quidem expers malorum, nam huic duo dentes fuerant excussi, palam attestaretur: Memineris inquitens ó Zenobemis, ne posthac dolorẽ in medijs habendum ducas. At sponsus iam uulnere à Dionico curato, domum reuersus est fascijs reuincto capite, eidem impositus uehiculo quo sponsam fuerat abducturus. Atq; ita miser ille nuptias acerbas celebrarat. Deinde & alijs item Dionicus pro sua uirili remediũ adhibuerat. Postremo postquã iam dormierant, asportati sunt, pleriq; medijs in uijs uomẽtes. Ceterum Alcidas inibi remanebat. Neq; enim ualebant hominẽ extrudere, posteaquam semel sese in spondam abiecerat, atque ibi transuersus accubisset. Hic erat ó bone Philon eius exitus conuiuij, de quo rectissime illud dici possit, quod in fine Tragœdiarũ nonnunq̃ accinitur.

Sunt fortune uarij casus.

Plurima quæ haud speraueris unquam

Ea conficiunt numina diuũ.

Rursum quæ certò speraris,

Ea frustratò non contingunt.

Siquidem & hæc planè præter expectationem atque inopinatò exierunt. Præterea & illud iam didici, non esse tutum, cui non sit opus, cum eiusmodi philosophis agitare conuiuium.

LVCIANVS DE AS-

TROLOGIA, DES. ERASMO

Roterodamo interprete.

E caelo, deq; astris est nobis institutus sermo. Non de ipsis quidē astris, neq; ipso de caelo, uerum de diuinatione ac ueritate, quae ab illis in hominum uitam proficiscitur. Neq; rursum mihi libellus hic se traditurum aut docturum profitetur, quo pacto diuinationē hanc assequi liceat. Sed illud queror, doctos omnes cum in ceteris omnibus exerceant sese, suisq; omnibus tradant, solam Astrologiam nec habere in precio, nec exercere. Atqui hoc doctrinae genus uetustū est, neq; nuper ad nos peruenit, sed inuentum est priscorum regum, quos Dij amabāt. At huius aetatis mortales nō solum inscitia socordiaq;, uerumetiā odio laboris, diuersa ab illis sentiūt. Cumq; forte inciderint in eos, qui falsa praedicūt, tum & astra culpant, & ipsam Astrologiam habent exosam, neque salutarem eam, neq; ueridicam arbitrantur. Sed artem magis falsam atq; inanem, haud recte, sicuti mihi quidem uidetur, sentientes. Neq; enim ob imperitiā fabri, ars ipsa culpatur, neq; ob cantoris inscitiam, ipsa musica parum est erudita: quin illi potius artium sunt ignari. Ceterum ars unaquaq; suapte natura scita est. Primum igitur Aethiopes hanc rationem mortalibus tradiderunt. In causa fuit partim gentis eius sapientia.

Nam

Nam ceteris quoque in rebus Aethiopes reliquos homines antecellunt sapientia. Partim regionis quam incolunt opportunitas, propterea quod apud eos perpetua sit caeli serenitas, tranquillitasque, neque patiuntur anni mutationes, sed eadem temperie uiuunt. Itaque cum primum uiderent lunam non semper eodem uultu apparentem, sed uaria subinde specie, et in aliam atque aliam uerti formam, uisa est illis ea res admiratione atque disquisitione digna. Deinde cum inquisissent, reppererunt hanc esse earum rerum causam, quod lunae non esset lumen proprium, sed à sole mutuatum. Inuenerunt autem et reliquarum stellarum motus, harum quas nos errones appellamus, nam stellarum haec sola mouetur, naturamque earum ac potestatem, et effectus, quos unaquaeque praestet nominibus quoque inditis, non illis quidem utcumque uisum est, confictis: sed quae notae rerum essent. Haec igitur in caelo perspexerunt Aethiopes, mox Aegyptijs finitimis artem imperfectam tradiderunt. Porro Aegyptij diuinandi rationem, quam ab illis dimidiatam acceperant, in maius prouexerunt: quippe qui mensuram etiam, ad quam unaquaeque stella moueretur, indicarint. Ad haec annorum, mensium, horarumque numerum instituerunt. Ac menses quidem illi luna metiuntur, atque eius recursum finiunt. Annum uero sole, et huius circuitu metiuntur. Quin his etiam maiora ostenderunt. Nam ex uniuerso caelo reliquisque stellis, et errantibus et fixis, neque simul cum ceteris sese mouentibus,

duodecim partes effecerunt in his quæ mouentur, & unamquaq; suis animantibus repræsentarunt, partim marinis, partim homine, partim feris, partim uolatilibus, partim pecudibus. Vnde & sacra Aegyptiorum uarie fiunt. Neque enim omnes Aegyptij, ex omnibus duodecim partibus diuinabant. Sed alij alijs utebantur partibus. Itaq; arietem colunt, qui ad Arietem spectabant: piscibus non uescuntur, qui Pisces annotarant. Nec bircum mactant, qui Capricornum uiderant, atque alij item alia uenerabantur, quæ quisque inuenerat. Quin taurum etiam ob honorem cœlestis Tauri colunt. Nam Apis apud illos, res in primis sacra, regionem sortitus est, & qui eam incolunt partem, oraculum quoq; dicarunt, signum uidelicet diuinationis, quam à cœleste tauro petunt. Ac non multo post Libyes quoq; artem hanc sunt aggressi. Siquidem & oraculum quod est apud illos Ammonis, ad cœlum, & huius sententiam refertur, iuxta Ammonem, quem illi arietis specie fingunt. Calluerunt autem hæc omnia & Babylonij, atq; hi quidem affirmant se primos omnium fuisse. Verum ut ego existimo, multo posterius ad hos scientia peruenit. At uero Græci nec ab Acthiopibus, nec Aegyptijs de Astrologia quicquam audierunt. Verum illis Orpheus Oeagro Calliopeq; prognatus, primus ista monstrauit, non ille quidem admodum dilucide, neque rem elare docuit, sed præstigijs ac mysticis inuolucris obtextit. Sic enim illi uisum est. Nam concinnata lyra,
Orgia

Orgia instituit, sacrasq; cantiones decantabat. Porro lyra cum septem haberet chordas concentum mobilium stellarum representabat. Hæc conquirens atq; hæc agitans Orpheus, omnia delinebat, omniaq; vincebat. Neque enim illam hominis lyram spectabant, neq; illi alterius musices studium erat, uerum hæc magna illa Orphei lyra. Hisce rebus cum Græci honorem habere uellent, locum illi in ipso cælo designarunt, & complusculæ stellæ uocantur Orphei lyra. Quod si quando Orpheum uideris uel saxo expressum, uel coloribus effictum, sedet in medio, canenti similis, manibus tenens lyram. Circum hunc animantium innumera multitudo, inter quæ & homo & taurus & leo, Cùmque horum singula uideris, fac horum mihi memineris, cuiusmodi sit illius cantus, cuiusmodi lyra. Cuiusmodi taurus & cuiusmodi leo Orpheum audiant. Quod si eorum quæ dico, causas intelligas, tum & in cælo horum unumquodq; contemplator. Fertur autem & Tiresia genere Bæotius, diuinandi gloria multum celebris fuisse. Hunc Tiresiam ex Græcis aiunt dixisse, stellarum erraticarum alias esse foeminas, alias mares, non tamen eadem efficere. Vnde eundem ancipiti quoque sexu fuisse fabulantur, aliquando foeminam, aliquando marem. Porro Atreo & Thyeste de regno paterno decertantibus, iam tum maximam Astrologiæ, cælestisq; doctrine curam fuisse Græcis, palàm est. Ac publico consensu statuerunt Argini, ut uter

*sciētia præcelleret, is imperio potiretur. Ibi Thyestes
 arietem illis in cælo demonstravit, atque hinc aureum
 arietem Thyestæ fuisse proditum est fabulis. At Atre
 us de sole, deq; uario illius exortu locutus est, ostēdens
 non eodem modo ferri solem & mundum, sed contrar
 rio inter se cursu rapi. Et qui nūc uidetur occasus, cum
 sit occasus mundi, solis exortum esse. Hæc locutum Ar
 giui regem crearunt, magnamq; doctrinæ laudem est
 assecutus. Equidem & de Bellerophonte similia sentio.
 Nam alatum equum illi fuisse, non admodum credo. Ve
 rum arbitror illum hanc disciplinam sectantem, subli
 miaq; cogitantem, & inter astra uersantem, in cælum
 non equo ascendisse, sed animo. Eadē de Pbrryo Atha
 mantis filio dixerim, quem aureo ariete per aerem ue
 ltum fabulantur. Quin & ipsum sanē Dædalum Athe
 niensem, etiā si res est noua auditu, tamen haud existi
 mo eum ab Astrologia fuisse alienū. Sed cū ipse ea ma
 xime est usus, tum filiū suū eandē perdocuit. Ast Icarus
 cum iuuetutis calore & inscitia, nō ea disquireret, quæ
 conueniebāt, sed ad ipsum usq; polū animo tolleretur,
 delapsus est à uero, totaq; aberrauit arte, & in mare
 præceps decidit rerū immensæ profunditatis. De quo
 Græci secus fabulantur, qui ex huius nomine sinum
 eius maris Icarium frustra uocant. Fieri potest, ut Pasi
 phæ quoq; cum ex Dædalo de Tauro audisset inter
 stellas apparēte, deq; ipsa Astrologia, in artis amorem
 inciderit, ob id existimant factū, ut Dædalus illam tau
 ro copu*

ro copularit. Sunt autē qui scientiam in portiones partiti in singulis partibus singuli elaborarint, alij in ijs quæ ad lunam, alij quæ ad Iouem, alij quæ ad solē pertinent congerentes, neq; non cursum, ac motū & uim illorum. Atq; Endymion lunæ rationem tradidit. Phaëton solis cursum deprehendit, non ille quidem uere, sed moriens imperfectam artē reliquit. Hæc qui ignorant, Phaëtonem solis filiū credunt, fabulamq; de illo baudquaquam ueram narrant, adijisse Solem patrem, ac postulasse ab eo, ut sibi liceret lucis currum moderari, illum id concessisse, monuisseq; qua ratione foret aurigandum, Phaëtonem uero consenso curru, partim ob ætatem, partim ob imperitiam ita egisse, ut aliquando esset uicinus terre, aliquando longo semotus spacio à terra, interim mortales frigus atq; æstus intolerabilis conficiebat. Ob hæc indignatum Iouem ingēti fulminis telo percussisse Phaëtonem. Eum deiectum sorores circumstantes magno luctu prosequabantur, donec immutarent formas, quæ nunc sunt populi, ac lachrymarum uice, quibus fratrem deplorabant, electrum destillant. Haudquaquam hæc ita gesta sunt, neq; pium est his habere fidem, neq; Soli fuit filius, neque illi filius interijt. Sed narrāt Græci & alia permulta fabulosa, quibus ego non admodum credo. Nam qui consentaneum est credere Aeneam Veneris fuisse filium, aut Minoa Iouis, aut Ascalaphum Martis, aut Autolyceū Mercurij? Verum hi homines pij Dijsq; grati fuerunt, eosq; nati.

centes, hunc Venus, illum Iuppiter, alium respiciebat Mars. Etenim qui patres familiâs sunt mortalibus, in hoc progignendi genere, ij ueluti parentes sibi similes producant omnia, & colorem, & formam, & facta, & animum. At rex quidem Minos Iouis auspicijs, Aeneas formosus Veneris fauore natus est. Fur Autolycus. At ea furacitas illi ex Mercurio contigit. Iam uero nec Saturnum Iuppiter coniecit in uincula, nec in tartara precipitè dedit, neq; cetera machinatus est, quæ putât homines. Verum Saturnus extremus mouetur, proculq; à nobis semotus est. Segnis illi motus, neq; facilis animaduersu mortalibus, atq; hanc ob causam illum stare dicunt, ceu uinculis alligatum. Ceterum ingens æris altitudo tartarus appellatur. Sed potissimum ex Homeri poete Hesiodiq; carminibus liceat intelligere pris-
corum fabulas cum Astrologia consentire. Siquidē ubi Iouis catenam narrat, ac Solis iacula, quæ quidem ego radiorum ictus esse coniicio, tum urbes quas in clypeo finxerat Vulcanus, præterea choream, & uineam, ad hæc quæcunque de Veneris ac Martis adulterio dixit, deq; detectione, baud aliunde, quàm ex hac scientia sunt conficta. Quandoquidem Veneris & Martis concursus, Homericæ cantilenæ præbet argumentum, in alijs autem uersibus utriusq; diuersum effectum descripsit, Veneris, cum ait illi.

Tute Venus incunda magis connubia cura.
Porro de belli negocijs,

Cunctæ

Cuncta cito hæc curæ fuerint Marti atq; Minervæ. Hæc cum intelligerent ueteres illi, maxime diuinationibus utebantur, nec eam ociosam esse putabāt, adeo ut nec urbes conderent, neq; mœnia circumducerent, neq; quenq; occiderent, neque ducerent uxores, priusquam de singulis à uate responsum acceperissent. Deniq; nec ipsa deorū oracula, ab arte astrologica erant aliena. Verum apud Delphos uirgo prædicendi munus administrat, quæ coelestem illam Virginē representat: ac Draco sub tripode uocē edit, quoniam et inter stellas Draco conspicitur: in Didymis uero templum est Apollinis, et hoc, sicuti mihi uidetur, ex his Didymis, id est, geminis, qui cœlo sunt, appellatū. Usque adeo uero diuinitio uisa est illis res sacra, ut Vlysses etiam cum errando fessus uellet certo de rebus suis cognoscere, ad inferos penetrarit, nō quo uideret umbras et locum inamœnū, sed quod cuperet cum Tiresia colloqui. Qui simul atq; in locum peruenerat, quē Circe monstrarat, foueam fodit, oues mactauit, cumq; complures essent umbræ, atq; inter has matris quoq; sanguinē bibere cupientes, non prius permisit ulli, ne matri quidem, quàm Tiresia gustasset, coactusq; esset sibi uaticiniū edere: potuitq; interim matris umbram uidere sitientem. ad hæc Lycurgus Lacedæmonijs omnem Reip. administrationē e cœlo temperabat, ac legem illis dedit, ne quando in bellū prodirent, ante plenilunium. Non enim existimabant eandem esse ciuitatis administrationem, crescente luna

et euanescente, propterea quod omnia ab illa regerentur. Porro Arcades soli hæc non receperunt, nec in precio habuerunt Astrologiam, sed idem ob imperitiam et stultitiam aiunt se luna antiquiores esse. Proinde cum nostri maiores usque adeo fuerint Astrologiæ studiosi, huius ætatis homines partim aiunt fieri non posse, ut homines finem inueniant diuinandi scientiæ, propterea quod neque certa sit, neque uera, neque Martem aut Iouem nostræ causæ moueri in cælo, uerum illis humanarum rerum nullam esse curam, neque quicquam esse eis cum his negocijs commercij, uerum secundum hos necessitate circumaguntur: partim dicunt Astrologiā non esse quidem mendacem, at inutilem. Non enim mutari uaticinio quæcunque satis decreta instant. At ego sanè utrisque respondere possum, stellæ in cælo suo quidem motu uolui, cæterum obiter eius motus effectum ad nos peruenire. An vis equo corrente, et gallinis aut hominibus tumultuantibus, lapides subsilire, stipulasque moueri uentis cursu concitatis, syderum uero uertigine nihil præterea effici: tum ab igni exiguo calor ad nos permanat, neque nostra tamen causæ quicquam erit ignis, neque illi curæ est æstus noster, ab astris autem nihil ad nos defluit? At sanè fieri non potest, ut per Astrologiam ex malis bona faciamus, neque mutare quicquam earum rerum, quæ ab illis ad nos demanant. Sed hanc utilitatē ars adfert utentibus. Bona multo ante delectant eos, qui uentura præscierint: mala uero facile cum non imprudentibus uenerint

vint, accipiuntur. Neque enim in illos irruunt, sed quia
meditata expectatâque sunt, leuia mitiâque videntur.
Hæc mea est de Astrologia sententia.

ORNATISSIMO DO=

CTISSIMOQVE VIRO THO=

me Ruthalo regio apud Anglos Se

cretario, Thomas Morus

S. P. D.

1. quisquam fuit unquam vir doctissime,
3. qui Horatianum præceptum impleuerit,
voluptatemq; cum utilitate coniunxerit,
hoc ego certe Lucianum in primis puto præstitisse.
Qui & superciliosis abstinens Philosophorum præce
ptis, & solutioribus Poetarum lusibus, honestissimis si
mul & facetissimis salibus, vitia ubiq; notat atq; in se
clatur mortalium. Idq; facit, tamq; scite, tantaq; cû fru
ge, ut quum nemo altius pungat, nemo tamẽ sit, qui nõ
æquo animo illius aculeos admittat. Quod quum nun
quam non egregie faciat, fecisse tamen mihi singulari
quodam modo videtur in tribus his Dialogis, quos ob
id ipsum ẽ tanto festiuissimorum numero potissimũ de
legi, quos uerterem, alijs tamẽ alios fortasse longe præ
laturis. Nam ut ẽ uirginibus non eandem omnes, sed ali
us aliam, pro suo cuiusq; animo præfert, deamatq; nõ
quam præcipuam tutò possit asserere, sed quæ sibi ui
deatur

deatur: ita è lepidissimis Luciani dialogis, alius alium
præoptat, mihi certe isti præcipue placuerunt, neq; tes-
mere tamen (uti spero) neq; soli. Nam ut à brevissimo
incipiam, qui Cynicus inscribitur, quiq; posse uideatur
ipsa breuitate contemni, nisi nos Horatius admoneret,
sepe etiam in exiguo corpore vires esse præstantiores:
ipsiq; minimas etiã gemmas esse uideremus in precio.
In eius ergo delectu honorifico calculo mecum suffra-
gatus est diuus Ioannes Chrysostomus, uir acerrimi iur-
dicij, doctorũ ferme omnium Christianissimus, et Chri-
stianorum (ut ego certe puto) doctissimus, quem usque
adeo Dialogus hic delectabat, ut bonam eius partem
in Homiliam quandam quam in Ioannis euangeliũ cõ-
mentatus est, inseruerit. Neq; id immerito. Quid enim
placere uiro graui, uereq; Christiano debuit, q̃ is dia-
logus, in quo dum aspera, paruq; contenta Cynicorũ
uita defenditur, mollis atq; eneruata delicatorũ homi-
num luxuria reprehenditur? Nec nõ eadẽ opera, Chri-
stiane uitæ simplicitas, temperantia, frugalitas, deniq;
arcta illa atq; angusta uia, quæ ducit ad uitam, lauda-
tur. Iam Necromantia (nam hic secũdo dialogo titulus
est) non satis auspicato uocabulo, sed materia tamen fe-
licissima, quàm false taxat, uel Magorũ præstigias, uel
inania Poetarũ figmenta, uel incertas quauis de re phi-
losophorũ inter se digladiationes? Superest Philopseu-
des, qui non sine Socratica ironia, totus uersatur (id q;
titulus ipse declarat) in ridenda, coarguendaq; mentia
endi

endi libidine: dialogus nescio certe lepidiōrne, an utilis
 or. In quo nō ualde me mouet, quod eius animi fuisse ui
 deatur, ut nō satis immortalitati suæ confideret, atq; in
 eo fuisse errore, quo Democritus, Lucretius, Plini⁹, plu
 rimiq; itidē aliij. Quid enim mea refert quid sentiat his
 de reb. ethnicus, quæ in præcipuis habentur fidei Chri
 stianæ mysterijs? Hūc certe fructū nobis afferet iste dia
 logus, ut neq; Magicis habeamus prestigijs fidem, &
 superstitione careamus, quæ passim sub specie religio
 nis obrepit, tum uitam ut agamus minus anxiam, mi
 nus uidelicet expauescentes tristia quæpiam ac super
 stitiosa mendacia, quæ plerunq; tanta cum fide atq; au
 thoritate narrantur, ut beatissimo etiam patri Augusti
 no, uiro grauissimo, hostiq; mendaciorū accerrimo, nes
 cio quisnam ueterator persuasit, ut fabulam illam de
 duobus Spurinis, altero in uitam redeunte, altero dece
 dente, tanquam rem suo ipsius tempore gestam pro ue
 ra narraret, quam Lucianus in hoc dialogo, mutatis
 tantū nominibus, tot annis antequam Augustinus nas
 ceretur, irrisit Quo minus mireris, si pinguioris uulgi
 mentes suis figmentis afficiant ij, qui se tum demū rem
 magnā cōfecisse putant, Christumq; sibi deuinxisse per
 petuū, si cōmenti fuerint, aut de sancto aliquo uiro fabu
 lam, aut de infæris tragœdiā, ad quā uetula quæpiā aut
 delira lachrymetur, aut pauida inhorrescat. Itaq; nullā
 ferē martyris, nullā uirginis uitam prætermiserunt, in
 quam non aliquid huiusmodi mendaciorū inseruerint,
 pie

pie scilicet, alioqui enim periculum erat, ne ueritas nō posset sibi ipsa sufficere, nisi fulciretur mendacijs. Nec meriti sunt eam religionē contaminare figmentis, quā ipsa ueritas instituit, & in nuda uoluit ueritate consistere, nec uiderunt usque adeo nihil istiusmodi fabulas conducere, ut nihil perniciosius officiat. Nempe (ut memoratus pater Augustinus testatur) ubi admixtū subolet mendaciū, ueritatis ilico minuitur ac labefactatur autoritas. Vnde sæpe mihi suspicio suboritur, magnam huiusmodi fabularum partem, à uastis ac pessimis quibusdam nebulonibus, hæreticisq; consistam, quibus studium fuit, partim ex incauta, simplicium potius, quàm prudentium credulitate uoluptatem capere: partim fabularum fictarum cōmercio, fidem ueris Christianorū historijs adimere: quippe qui frequenter quedam, his quæ in sacra scriptura continentur, tam uicina consingunt, ut facile se declarent, ad ludendo lusisse. Quamobrem quas scriptura nobis historias diuinitus inspirata commendat, eis indubitata fides habenda est. Ceteras uero ad Christi doctrinam, tanquam ad Critolai regulam, applicantes caute et cum iudicio, aut recipiamus, aut respuamus, si carere uolumus & inani fiducia & supersticiosa formidine. Sed quò progredior? epistola ferè iam librum superat: nec interim tamen uerbum de tuis laudibus ullum, in quas alius fortasse totus incubuisset: quarumq; citra ullam adulandi suspensionem uberimam mihi materiam præbuisent (ut ceteras uirtutes

tuas

tuae omittam) uel egregia doctrina tua, summaq; in re
bus agendis prudentia: quā tot in diuersis nationibus,
in tam arduis negocijs, tam feliciter ac legationes de
clarant: uel singularis fides, grauitasq;, quam nisi satis
perspectam, exploratamq; habuisset, nunquam te pru
dentissimus princeps sibi à secretis esse uoluisset. Sed
ceterarum uirtutum tuarū prædicationi unica mode
stia tua reluctatur: quæ faciat, ut quum laudanda tam
libenter facias: fecisse te tamen non libenter audias. Per
eo igitur pudori tuo: hoc unum duntaxat abs te preca
tus: ut has in Grecis literis studiij mei primitias equo
animo suscipias, sinasq; ut quaecunq; apud te sint amo
ris officijq; in te mei monumentum, quas tibi sim ausus
eo maiori fiducia cōmittere, quod et si tam acre tibi iu
diciū sit, ut quicquid erratum fuerit, nemo penetran
tius uideat: is tamen est ingenij tui candor, ut nemo li
bentius conueniat. Vale.

LUCIANI CYNICVS

THOMA MORO INTERP.

LUCIANVS ET CYNICVS.

VID tu tandem? barbam quidem habes,

Q & comam, tunicam non habes, nudus con
spiceris, ac sine calceis, delecta nimirū ua

ga, inhumanaq; ac ferali uita, tum proprio corpore cō

LVC. G tra

tra quàm faciunt ceteri, semper asinus incommode, nunc
 hic, nunc illuc circuis, in arido præterea solo cubans,
 adeo ut plurimum etiam sordium, tritum isthoc pal-
 lium referat, alioqui nec ipsum, uel tenui filo, uel molle,
 uel florulentum. CYN. Neq; enim indigeo: siquid est
 huiusmodi, ut comparetur facillime, dominoq; minimè
 exhibeat negocij, id inquam mihi sufficit. At tu per De-
 os dic mihi, putasne esse in luxu uitium? LV C. Imò ad-
 modum. CYN. Contra in frugalitate uirtutem? LV
 CIA. Admodum. CYN. Cur igitur tandem quum
 me uideas uiuentem frugalius quàm uulgo faciunt ho-
 mines, eos uero sumptuosius, me, non illos arguis? LV
 CIA N. Quia non frugalius per Iouem uideris mihi,
 sed egentius uiuere, imò uitam omnino egenam atque
 inopem. Nam tu nihil à mendicis differs, qui cibum men-
 dicant in diem. CYN. Vis ergo uideamus (quando
 quidē huc processit oratio) quidnam inopia sit; quidq;
 rursus copia? LV C. Si tibi quidem ita uidetur. CYN
 NIC. Nunquid ergo satis id cuiq; est, quicquid ipsius
 explet necessitatem? an aliud quippiam dicis? LV C.
 Esto istud. CYN. Indigentia uero quicquid cuiusquam
 usui deest, nec eò quo sit necesse peruenit? LV C. Scili-
 cet. CYN. Nihil igitur meis in rebus deest. Nihil enim
 in his est, quod necessitatem nō expleat meam. LV C.
 Quo pacto illud ais? CYN. Scis si cōsideres in quem
 usum eorum quodq; paratū est, quorum egemus, ut dor-
 mus, an nō tegumenti gratia? LV C. Maxime. CYN.

Quid

Quid uestis, cuius gratia? nōne tegumento etiam ipsa? L V C. Sanē. C Y N. At ipso per deos tegumento, cuius rei gratia indiguerimus, nōne ut melius se habeat id quod tegitur? L V C. Mibi quidem sic videtur. C Y N. Vtrum igitur tibi prius se habere hi videntur pedes? L V C. Nescio. C Y N. Atqui hoc pacto dē diceris: quodnam pedum officium est? L V C. Ingressi. C Y N. An deterius ergo ingredi pedes tibi videntur mei, quā aliorum? L V C. I. Istud uero fortasse non. C Y N. At non possent, seu sese melius seu deterius haberent, officium suū prestare? L V C. Fortasse. C Y N. Pedibus ergo nihil prius affectus videor, quā alij? L V C. Non uideris. C Y N. Quid corpus uero meum? Num deterius quā reliquorum? Nempe si deterius se haberet, esset idem imbecillius: corporis quippe uirtus robur est. An meū ergo debilius? L V C. Non uidetur. C Y N. Neq; pedes ergo tegumento videntur egere, neq; reliquum corpus. Quippe si egerent, male haberent. Egestas etenim omnino mala, ac prius habere se facit, ea quibuscūq; adsuerit. At ne aliquidem deterius corpus uidetur meū, qd' quibuslibet cibis alitur. L V C. Manifestum est id quidem. C Y N. Nam nec uegetū esset, robustumq; si aleretur male. Mala siquidē alimenta corpus tabefaciunt. L V C. Ista quidem ita se habent. C Y N. Quo pacto igitur, dic mihi, his ita se habentibus, me arguis, nitāq; improbas meā, ac miseram predicat? L V C. Ideo per Iouem, quod quum natura (quam tu

colis) ac superi terram in cōmuni statuerint, ex ea multa nimirum ac bona ediderint, ut nobis omnia superessent abunde, non in necessitatem modo, uerum in uoluptatem quoq; tu tamen horum omnium aut maxime saltem partis expers es, nec eorum quoquam frueris nihilo certe magis, quàm fera. Nempe aquam bibis, quam etiam bibunt ferae: Comedis uero quicquid offenderis, quemadmodū canes, tum cubile nihilo melius canibus habes: quandoquidem gramen tibi sufficit, quemadmodum & illis: pallium præterea circumfers nihilo mendico decentius. Quanquam si tu his cōtentus recte sapis, tum Deus profecto neutiquam recte fecit, primū quod oves efficit pingues, deinde uites dulcis uini feraces, ac reliquum deinde apparatus uarietate mirabilem, & oleū & mel & reliqua, omnia ut nos haberemus, edulia quidem omnigena haberemus, potum dulcem haberemus, pecunias heberemus, mollem lectū haberemus. Præterea pulchras domos, ac reliqua demū omnia mirum in modum preparata. Nam & ipsa quoq; artium effecta decorū dona sunt. At uiuere omnibus huiusce bonis priuatam, id fuerit profecto miserum, etiam si ab alio quopiam priueris: quemadmodum hi qui seruantur in uinculis: longe uero miserius, si quis ipse se omnibus bonis priuet. Nam ea demum manifesta insania est. C Y N. Et recte quidem fortasse dicis. Verum istuc dic mihi: Siquis diuite quopiam alacriter atque humane, quin prolixè quoq; exhibente conuiuium, tum

hospites

hospites excipiente, & multos simul, & omnigenos, alios quidem imbecillos, alios autem robustos, deinde apponente multa atq; omnigena, si quis, inquam, omnia corripit, omniaq; deglutiat, non ea tantum quae vicina sunt, sed ea quoq; quae procul absunt, preparata videlicet inualidis, ipse tamen ualens, quum unum duntaxat uentrem habeat, nec multis ut nutriatur indigeat, diutius tamen quam alij multi immoretur, hic uir cuiusmodi tibi uidetur esse? probusne? L V C. Non mihi quidē. C Y N. Quid uero, num temperans? L V C. Ne id quidem. C Y N. Quid uero si quis eiusdem mensae particeps, multa illa ac uaria neglegat, uno quopiam ex his quae proxime apponuntur, electo, quum satis in suam habeat necessitatem, id decenter edat, eoq; solo utatur: cetera illa ne respiciat quidē, an non hunc temperatiorem & meliorem uirū illo putabis? L V C. Ego certe. C Y N. Vtrum ergo iam intelligis, an me oportet dicere? L V C. Quid nam? C Y N. Quod Deus illi quidem pulcre conuiuium instruenti similis est, ut qui apposuerit multa ac uaria, atque omnigena, uti essent quae cuique conueniant, alia quippe ualentibus, alia rursus egrotantibus, atque alia quidem robustis, alia uero inualidis, non ut omnibus utamur omnes, sed ut his utantur singuli, quae suae cuiusque naturae conueniunt, & ex his ipsis, quacumq; re maxime quonq; indigere cōtigerit. At uos illum qui per insatiabilitatem atque incontinentiam omnia corripit refertis, ut qui

rebus uti uelitis omnibus, & undecunq; partis, non for-
lis contenti presentibus, existimantes propriam qui-
dem neq; terram, neq; mare sufficere, sed importantes
ab ipsis usq; terræ finibus uoluptates, patrijsq; rebus
peregrina præferentes, sumptuosaq; frugalibus, atque
ea quæ difficile comparantur his quæ sunt comparatu
facilia: in summa, denique molestias, malaq; potius eli-
gentes, quàm absque molestijs uiuere. At isti quidem
plurimi ac preciosi, beatiq; apparatus, quibus exulta-
tis, per magnam ad uos miseriam, erumnamq; perue-
niunt. Aurum ipsum tam optabile, si libet, argentumq;
confidera: domus confidera sumptuosas, uestes opero-
sat confidera: atque eius generis omnia, quanto nego-
cio emuntur, quot laboribus, periculis: imò sanguine,
ac cæde, quantoq; hominum interitu: non ideo solum
quod dum nauigant, propter ista pereunt complures:
ac dum quærent, parantq;, grauias perferunt: sed ob id
quoq; quod digladiationes multas pariunt, quodq; ob
ea insidiantur inuicem & amicis amici, & parentibus
liberi, & maritis coniuges. Sic opinor Eriphylum quo-
que auri gratia prodidisse maritum. Atq; hæc quidem
omnia fiunt, quum tamen uestes illæ uarie nibilo ma-
gis quicquam queant calefacere, aurataq; illa ædificia
nibilo prorsus magis tegant, nec pocula illa argentea
potui quicquam magis conducant. Sed nec aurei illi,
nec eburnei item lectuli, somnum suauiore præbeant,
imò uidebis frequenter in eburneo lecto, sumptuosiq;
stromatibus

Aromatibus, beatis illis somnum contingere non posse.
 Præterea omnigenæ illæ circa edulia curæ, nibilo mar-
 gi alunt, quin tabefaciunt potius corpora, iisdemq;
 morbos ingenerant. Quid autem dicere attinet, libidi-
 nis gratia quantas molestias mortales et faciunt, et pa-
 tiuntur? quanquam facile est isti cupiditati mederi, nisi
 quis velit indulgere delitijs. At ne hæc quidē infania
 corruptelaq; sufficere uidetur mortalibus, sed iam res-
 rum etiam usum peruertunt, singulis rebus ad id uten-
 tes, ad quod minime paratæ sunt, quemadmodum lecto
 si quis uti carpenti loco uelit, ac tanquā curru. L V C.
 Quisnam is est? C Y N. Vos, inquā, qui hominibus tan-
 quam iumentis utimini. Nam eos iubetis, ut lecticis tan-
 quam currus in ceruicibus ferant. Ipsi uero in sublimi
 residetis delicati, atq; illinc homines perinde tanquam
 asinos aurigamini, imperantes ut hac, nō illac eant, et
 qui hæc facitis maxime, iidem maxime beati uidemini.
 Tam hi qui piscium carnibus non tantum ut alimentis
 utuntur, uerū tincturas etiam quasdā ex his machinan-
 tur, eos dico, qui purpuram tingunt, nōne et hi præter
 naturā his utuntur, quæ à deo præparata sunt? L V C.
 Non per Iouem, si quidē tingere etiam potest nō come-
 di tantum purpure caro. C Y N. At non in id tamen
 nata est. Nam et cratere quispiam, si præter naturam
 detorqueat, olle loco posset uti, nec in id tamē paratus
 erat. Sed quo pacto posset quispiam uniuersam illorū
 infelicitatē percurrere, quæ tanta est? At tu me quoq;

quod nolo eius esse particeps, incusas. Vino ego tamen quemadmodum modestus ille, his uidelicet duntaxat, que mihi apponuntur uescens, ac frugalissimis utens: uarijs uero illis atq; omnigenis minime imbiens. Ac deinde quum paucis egeam, ac minime multis utar, feris nam tibi uideor uitā uiuere. Atqui hac ratione tua Dii profecto in periculū ueniunt, ne & ipsi sint feris etiam deteriores, quippe qui rei nullius indigent. Verum ut exactius intelligas, cuiusmodi horū utrunq; sit, uel paucis uidelicet egere, uel multis, considera quod pluribus egēt, primū pueri quā adulti, deinde mulieres quā uiri, tū egroti quā ualentes: atq; omnino in summa, inferiora quolibet prestantioribus plurimum indigent: proinde Dii omnino nullius egent rei, qui uero ad Deos accedunt proxime quā minimis egent. An Herculem putas omnium hominum prestantissimū, quippe diuinum uirum, deumq; recte creditū, miserū tunc fuisse, quū circuiret nudus, pelle duntaxat indutus, barū rerum nostrarum nihil desiderans? At ille miser profecto nō erat, quippe qui miseriam ab alijs propulsabat: neq; rursus pauper, qui terra, mariq; dominabatur. Nempe quocunq; intendisset impetum, omnes quaquaversum superabat, nec in quenquam sui temporis incidit, qui se uel equarit unquam, uel uicerit, quoad ex humanis excessit. At tu illi stromata putas, calceosq; defuisse, atq; ob id mundū obambulasse tantum uirum? Dicendū profecto non est. Sed continens erat ac fortis, & moderate uiuere

vivere volebat, non indulgere delitijs. Quid Theseus
 eius discipulus? An non rex erat Atheniensium omnia
 um, ac filius etiam, ut ferunt, Neptuni, sua certe tempe
 state fortissimus? Attamen ille quoque voluit sine calce
 is esse, ac nudus ingredi, barbamque et comam nutrire
 placuit ei, nec ei tamen solum, sed omnibus etiam vete
 ribus placuit: nempe meliores erant quam vos: atque
 adeo ne sustinuisset quidem eorum quisquam aliquid hu
 iusmodi, nihilo profecto magis quam leo quispiam sese
 ponderi. Siquidem carnis molliem ac lenorem dece
 re mulieres existimabant, ipsi vero sicuti erant, ita videri
 ri quoque viri volebant: ac barbam quidem cultum viri
 ducebant, quemadmodum in equis iubam, in leonibus
 barbam, quibus deus splendoris quandam atque ornamen
 ti venustatem dedit, sic et viris barbam adiunxit. Illos
 igitur ego emulor, veteres, inquam, illos imitari volo,
 huius vero tempestatis homines non emulor mirabi
 lis huius felicitatis nomine, quam in epulis et uestibus
 habent, dum poliunt ac leuigant singulas corporis par
 tes, ac ne secretiorum quidem ullam, ita ut instituit na
 tura, dimittentes. At mihi certe pedes opto, ut nihil
 equinis differant, quales Chironis fuisse ferunt. Tum ne
 ipse stromatis non egeam more leonum, nec cibo ege
 am magis exquisito, quam canes. Contingat praeterea
 mihi, ut terra quaevis mihi per se pro cubili sufficiat:
 Domum vero ut mundum hunc existimem. Alimenta
 demum ut ea deligam, quae facillime comparari possint.

Aurum uero, argentumq; ne desiderem unquam, neq; ego, neq; meorum amicorum quisquam. Omnia namq; mala inter homines ex horum cupiditate nascuntur, & seditiones, & bella, & insidie, & cedes. Hec omnia fontem habent plus habendi cupidinem. At hec à nobis abscedat procul, ne unquam plus satis appetam, minus uero quam habeam, ferre equo animo ualeam. Nostra quidem ita se habent. Plurimum profecto à uulgi sententijs ista dissentiunt. Neq; quicquam ergo mirandum est, si ab his differimus habitu, à quibus tantū differimus instituto. Sed te demiror, quonā pacto quāquam quandā citharædo uestem tribuas, cultumq;, atq; adeo tibicini suū, & tragædo suū, bono uiro cultum uestemq; propriā nullam existimas, sed eandem ei cum uulgo habendam censes, idq; quum uulgus malum sit. Quod si bonorū cultus proprius debet esse ullus, qui nam deceat magis quā hic meus, qui maxime luxuriosus pudendus sit, quemq; illi maxime auersentur? Cultus ergo meus huiusmodi est, squalidum esse, hirsutum esse, tritum pallium indui, comam producere, ac sine calceis ingredi. Vester uero cinædorum ornatui similissimus est, nec dignoscere uos quisquam ab illis possit, neq; colore uestium, neque mollicie, neque camisiarum numero, neq; lacernis, neque calceis, neq; capillorum cura, neque odore. Nam & redoletis ut illi, iam præsertim uos qui estis felicissimi. Et quidē quid facias, quum uir eundem cum cinædis odorem oleat? Etenim
in se

*In frēdis laboribus nihil illis prestatis. Voluptatibus
 uero nihilominus quā illi superamini, eadem come-
 ditis, eodē modo dormitis, atq; inceditis, imō uero in-
 cedere non uultis, sed gestari potius, tanquam sarcinae,
 alij ab hominibus, alij uero à iumentis. At me pedes
 ipsi gestant quocunq; sit opus. Egoq; et frigus tolerare
 sufficio, et calorem pati, eaq; quae dii obtulerint, mi-
 nime moleste ferre, ideo uidelicet, quia miser sum. Vos
 uero propter hanc felicitatem nulla estis fortuna con-
 tenti, sed omnium poenitet, ac praesentia ferre non pote-
 stis, absentia desideratis, hyeme quidē optantes aesta-
 tem, aestate rursus hyemem, atq; in calore frigus, in fri-
 gore uicissim calorem: quemadmodum egrotantes, mo-
 rosi semper et queruli, quod in illis quidem facit mor-
 bus, in uobis uero mores. Atq; haec ita quū sint, iam nos
 in uitā uestrā traducere aequū censetis, nostramq; cor-
 rumpere, quū saepe male cōsulta sint, quae facitis, ipsiq;
 sitis in uestris ipsorū negocijs minime circūspecti, ni-
 hilq; eorū iudicio ac ratione, sed cōsuetudine cupidita-
 tis faciatis. Quamobrē nihil profecto differtis uos, ab
 his qui torrente ferūtur. Illi quippe quocūq; fluxus in-
 tenderit, eo rapiūtur: et uos itidem quocūq; libidines.
 At similiter quidem uobiscū agitur, ut cum quodā quē
 equū insanū ascenderat. Equus igitur uirū corripiens
 abstulit. Hic uero amplius iam desilire equo corrente
 non poterat. Quidam uero quum occurisset ei, ro-
 gavit quoniam tenderet? Hic respondit, quocunque
 huic*

huic uidetur, equum demonstrans. Quod si uos quisq;
roget, quò seramini si uerũ uultis dicere, dicetis in uni
uersum quidem: quocunq; uideatur affectibus, sigillat
tim uero, interdum quocunq; uoluptati, interdum quo
cunq; ambitioni, interdũ rursus quò lucri studio. Quin
interdum ira, interdum metus, interdum aliud quippi
am huiusmodi uos auferre uidetur. Neq; enim unũ dun
taxat equũ uos, sed multos insilientes, nunc hunc, nunc
illum, furiosos quidem omnes aucehimini. Auferunt er
go uos in barathrum, ac prærupta. Vos tamen prius
quam cadatis casuros uos esse nescitis. at hoc detritum
pallium quod uos ridetis, comaq; habitusq; meus tan
tam habet uim, ut uitam mihi quietam præbeat, utq;
agam quicquid uolo, uerserq; cum quibus uolo. Nem
pe ex indoctis, atq; ineruditis hominibus, nemo me ad
re uoluerit, ob hunc habitum. At molles etiam qui sunt
adhuc admodum procul declinant. Congrediuntur ue
ro scitissimi atq; modestissimi, et qui uirtutem cupiunt,
hi potissimum congrediuntur mecum, horum ego con
suetudine delector. Eorum uero fores qui homines uo
cantur, non obseruo, tum coronas aureas ac purpurã
pro fastu habeo, atq; homines ipsos derideo. At ut cul
tum hunc intelligas, non bonos modo uiros, sed ipsos
etiam deos decere, atq; eũ deinde, si libet, irrideas, deo
rum statuas considera, utri uideantur uobis ne, an mihi
similiores, neq; Græcorum solum sed barbarorum eti
am templa circumspicias, utrũ ipsi dii, ut ego, comati
barbati

barbatiq; sunt, an quemadmodum nos, rasi finguntur
atq; pinguntur. Quin plurimos etiam sine tunicis con-
spicies, ut me nunc esse uides. Quo pacto igitur audeas
posthac hunc habitum uitio dare, quum deos etiam
deccere uideatur.

● MENIPPVS SIVE

NECROMANTIA LVCIANI

Thoma Moro interprete.

MENIPPVS PHILONIDES

ALVE atriu, domusq; nestibulum
mee: Vt te lubens aspicio luci reddi-
tus. PHIL. Num nã hic Menippus
est canis ille? Nõ hercle alius, nisi ego
forte ad Menippos omneis balluci-

nor. At quid sibi uult habitus huius insolentia? clana,
lyra, leonis exuuie? Adeundus tamen est. Salue Me-
nippe. Vnde nobis aduenisti? diu est quod in urbe non
uidimus.

MENIP.

Adsum reuersus mortuorum e latibulis,

Foribusq; tristium tenebrarum nigris:

Manes ubi inferi manent superis procul.

PHIL. O Hercules clãm nobis Menippus uita suus
est, renixitq; denuo? MENIP.

Non, sed me adhuc uiuum recepit tartarus.

PHIL. Quenam causa tibi fuit noue huius atq; in-
credibilis

credibilis uia?

MEN.

Iuuenta me incitauit, atq; audacia,

Quàm pro iuuenta haud paululum impotentior.
 PHIL. Siste ó beate Tragica, & ab iambis descendēs
 sic potius simpliciter eloquere, quenā hæc uestis, quæ
 causa tibi itineris inferni fuit, quum alioqui neq; iucun-
 da neq; delectabilis sit uia? MEN.

Res dilecte grauis me infernas egit ad umbras,

Consulerem manes ut uatis Tiresiai.

PHIL. Atqui deliras, alioqui non hoc pacto caneres
 apud amicos consarcinatis uersibus. MEN. Ne mire-
 ris amice, nuper enim cum Euripide atq; Homero uer-
 satus, nescio quo pacto uersibus sic impletus sum, ut nu-
 meri mihi in os sua sponte confluant. Verum dic mihi
 quo pacto res humane hic se habēt in terris? & quid
 nam in urbe agitur? PHIL. Nihil noui. Sed quemad-
 modum prius actitabant, rapiunt, preciant, facerātur,
 usuras colligunt. MEN. O miseri atq; infelices. Nesci-
 unt enim, qualia de nostris rebus nuper apud inferos
 decreta sunt, qualesq; sorte iacti sunt in diuites istos
 calculi, quos per Cerberū nullo pacto poterūt effuge-
 re. PHIL. Quid ais? Noui ne aliquid apud inferos
 nostris de rebus decretū est? MEN. Per Iouē, & qui-
 dem multa, uerum prodere non licet neq; arcana quæ
 sunt reuelare, ne quis forte nos apud Rhadamanthum
 impietatis accuset. PHIL. Nequaquā Menippe per
 Iouem, ne amico sermonem hunc inuideas. Nam apud
 hominē

hominem tacendi gnarum, & initiatum præterea sacris edisseres. M E N. Dura profecto iubes, & neutrumquam tuta, uerum tui gratia tamen audendum est. Decretum est ergo, diuites istos ac pecuniosos aurum tanquam Danaen seruantes abstrusum. P H I L. Ne prius ó beate quæ sunt decreta dixeris, quàm ea percurras omnia quæ abs te audire libentissime uelim: Quæ uidelicet descensus causa fuerit, quis itineris dux, deinde ex ordine, & quæ illic uideris, & quæ audieris omnia. Verisimile est enim te, quum res pulchras uidendi curiosus sis, eorum quæ uisu aut auditu digna uidebantur nihil omnino prætermisisse. N E N. Parendam etiam in his tibi est. Nam quid facias, argente amico? Ac primum sanè tibi expediam, quæ res animum meum ad hunc descensum impulerit. Ego igitur quum adhuc puer essem, audiremque Homerum atque Hesiodum, seditiones ac bella canentes, non semideorum modo, sed ipsorum etiam deorum, adulteria quoque, uiolentias, rapinas, supplicia, patrum expulsionem, & fratrum & sororum nuptias: hæc me Hercle omnia bona pulchraque putabam, & studiose erga ea afficebar. Postquam uero in uirilem iam ætatem peruenirem, hic leges rursus iubentes audio poetis apprimè contraria, neque uidelicet adulteria committere, neque seditiones mouere, neque rapinas exercere. Hic igitur hesitabundus constitui, incertus omnino quo me pacto gererem. Neque enim deos unquam putavi

mœchatu/

moechaturos, aut seditiones inuicem fuisse moturos, nisi de his rebus perinde ac bonis iudicassent. Neque rursus legumlatores his aduersa iussuros, nisi id conducere existimarent. Quoniā igitur in dubio eram, visum est mihi philosophos istos adire, atque his me in manus dedere, rogareque uti me utcumque liberet uterentur, uitaeque uiam aliquam simplicem ac certam ostenderent. Hec igitur mecum reputans ad eos uenio, imprudens profecto, quod me ex fumo (ut aiunt) in flammam conijcerem. Apud enim hos maxime diligenter obseruans summam repperi ignorantiam, omniaque magis incerta, adeo ut praehis ilico mihi uel idiotarū uita iam aurea uideretur. Alius etenim soli me iussit uoluptati staudere, atque ad eam scopum uniuersum uitae cursum dirigere. In eo ipsam sitam esse felicitatē. Alius rursus omnino laborare, corpusque siti, uigilijs, ac squalore subigere, misere semper adfectum, contumelijsque obnoxium assidue, Hesiodi sedulo inculcans celebria illa de uirtute carmina, et sudorem uidelicet, et accliuem in uerticem montis ascensum. Alius contemnere iubet pecunias, earumque possessionem indifferentem putare. Alius contra bonas ipsas etiam diuitias esse pronunciat. De mundo uero quid dicam? de quo ideas, incorporeas substantias, atomos, et inane, ac talem quandam pugnantium inuicem nominum turbā in diem audiebam, et quod absurdorum omnium maxime fuit absurdum, de contrarijs unusquisque quum diceret, inuincibiles admodum

modum rationes ac persuasibiles adferebat, ut nec ei qui calidum, nec ei qui frigidum idem prorsus esse contenderent, contra quicquam hiscere potuerim, atque id, quum tamen manifeste cognoscerem fieri nunquam posse, ut eadem res calida simul frigidaque sit. Prorsum igitur tale quiddam mihi accidebat, quale solet dormitantibus, ut interdum capite annuerem, interdum contra abnuerem. Præterea quod multo erat istis absurdus, nisi tam eorum diligenter observans, comperi eam cum ipsorum verbis præceptisque summopere pugnare. Eos enim qui spernendam censebant pecuniam, avidissime cõspexi colligendis diuitiis inbiare, de scenore litigantes, pro mercede docentes: omnia denique nummorum gratia tolerantes. Ii vero qui gloriam verbis aspernabantur, omnem vitæ suæ rationem in gloriam referrebant. Voluptatem rursus omnes ferme palam incessebant: clanculum vero ad eam solam libenter confluebant. Ergo hac quoque spe frustratus magis adhuc egre molesteque tuli. Aliquantulum tamen inde memet consolabar, quod unà cum multis et sapientibus et celeberrimis uiris ipse insipiensque essem, atque vere adhuc ignarus oberrarem. Peruigilanti mihi tandem, atque hisce de rebus mecum cogitanti, uenit in mentem, ut Babylonem profectus magorum aliquem ex Zoroastri discipulis ac successoribus conuenirem. Audieram siquidem eos inferni portas carminibus quibusdam ac mysterijs aperire, et quæ libuerit illuc tuto deducere,

ac rursus inde reducere. Optime ergo me facturū putavi, si cum horum quopiam de descensu paciscens Tiresiam Boeotiū consulerem, ab eoq; perdiscerem (quippe qui uates fuerit & sapiens) quæ uita sit optima, quamq; sapientissimus quisq; potissimum elegerit. Ac statim quidem exiliens quā poteram celerime Babylonem uersus rectā contendī. Quò quum uenio, diuersor apud Chaldaeorum quendam hominem certe sapientem, atq; arte mirabilem, coma quidē canum, admodumq; promissa barba uenerabilem. Nomen autem illi fuit Mithrobarzanes: orans igitur obsecransq; uix exorauī, ut quauis mercede uellet, in illam me uiam duceret. At tandem homo me suscipiens, primum quidē dies nouē ac uiginti cum luna simul incipiens abluī ad Euphratem, mane solem orientem uersus perducens, ac sermonem quempiā longum musitans, quē non admodum exaudiebam. Nam (quod in certamine præcones inepti solent) uolubile quiddam atq; incertū proferebat, nisi quod quosdam uisus est inuocare demones. Post illam igitur incantationē ter mihi in uultum spuens deducit rursus, oculos nusquam in obuium quenquam deflectens. Et cibus quidem nobis glandes erant, potus autem lac atq; mulsum & Choaspi lympha lectus uero in herba sub dio fuit. At postquam iam preparati satis hac diæta sumus, medio noctis silentio ad Tigridem me fluuium ducens, purgauit simul atq; abstersit, facēq; lustrauit ac squilla, tum pluribus itidem

dem alijs, & magicum simul illud carmen submurmu-
rans, deinde totum me iam incantans, ac ne à spectris
lederet circumiens, reducit domum, ita ut eram reci-
procantem: ac reliqua noctis parte navigationi nos
preparauimus. Ipse igitur magicam quandam uestem
induit, Medorum uesti ut plurimum similē: ac me qui-
dem his quæ uides ornavit, claua uidelicet, ac leonis
exuvijs, atq; insuper lyra. Iussit præterea ut nomen si
quis me roget, Menippum quidem ne dicerem, sed Her-
culem, Vlyssē, aut Orpheum. PHIL. Quid ita o
Menippe? neq; enim causam aut habitus, aut nominis
intelligo. MEN. Atqui perspicuum id quidem est,
ac neutiquam arcanum. Nam hi qui ante nos ad infer-
ros olim uiui descenderant, putauit si me his assimila-
ret, fore ut facilius Aeaci custodiam fallerem, atq; nul-
lo prohibente transirem, utpote notior tragico ad-
modum illo cultu emissus. Iam igitur dies apparuit,
quum nos ad flumen ingressi in recessum incumbimus.
Parata siquidem ab illo fuerant, cymba, sacrificia,
mulsæ, & in id mysterium denique quibuscunq; opus
erat. Hæc postquam ergo quæ prompta erant impo-
suimus, tum nos quoq;

Ingredimur tristes lachrymisq; implemur obortis.
Atq; aliquantisper quidem in fluuio ferimur: deinde in
syluā delati sumus, ac lacum quendā in quem Euphra-
tes conditur. Tum hoc quoq; transmissio, in regionem
quandam peruenimus solam, syluosam atq; opacam,
H 2 in quam

in quam descendētes (praibat enim Mitrobarzanes)
et puteum effodimus, et oues iugulamur, et foueam
sanguine conspergimus. At magus interim accensam
facē tenens, haud amplius iam summisso murmure, sed
uoce quā poterat maxima clamitās, demones simul
omnes cōuocat, Pœnas, Erinnes, Hecaten nocturnam,
excelsamq; Proserpinā, simulq; polysyllaba quaedam
nomina barbara atq; ignota commiscet. Statim ergo
tremere omnia, et rimas ex carmine solum ducere, ac
porrò Cerberi latratus audiri, et iam res planè tris-
tis ac mœsta fuit.

Umbrarum at timuit rex imis sedibus Orcus.

Ac protinus quidem inferorum patebāt pleraq; lacus
pyriphlegethon, ac Plutonis regia. Tum per illum de-
scendentes hiatum, Rhadamanthum propemodum me-
tu reperimus extinctum. Ac Cerberus primū quidem
latrabat commouitq; sese. At quum ego lyram celer-
rime correptam pulsassem, cantu statim sopitus ob-
dormit: deinde posteaquam ad lacum uenimus, trans-
ire ferē nō licuit. Iam enim onustum erat nauigium, et
eiulatu certe plenum. Vulnerati quippe in eo nauiga-
bant omnes, hic femur, ille caput, alius alio quopiam
membro luxatus, usq; adeo, ut mihi certe ex bello quo-
piam adesse uiderentur. At optimus Charon quū leo-
nis uideret exuias, esse me ratus Herculem recepit,
transq; uexit libens, tum exeuntibus quoq; nobis mon-
strauit semitam. Sed quoniam iam eramus in tenebris,
præcedit

præcedit quidem Mithrobarzanes, ego autem à tergo
 continuus illi comes adhaereo, quoad in pratum quod/
 dam uenimus maximum, asphodelo consitum, ubi cir/
 cumfissæ undiq; mortuorū stridulae nos sequuntur um/
 brae. Tum paulo procedentes longius ad ipsum Minos
 is tribunal accessimus. Erat ipse quidem in solio forte
 quodam sublimi sedens. Astabant autē illi Pœnæ, Tor/
 tores, mali Genij, Furia. Ex altera parte plurimi qui/
 dam adducti sunt ex ordine longa fune uincti. Diceban/
 tur autem adulteri, lenones, mæchi, homicidæ, adulato/
 res, sycophantæ, ac talis hominum turba quidam in ui/
 ta patrantium. Scorsum autem diuites ac sceneratores
 prodibant pallidi, uentricosi, ac podagrici, quorū quis/
 que trabe uinctus erat, ferri pondere duorum talentor/
 rum imposito. Nos igitur astantes, et quæ fiunt omnia
 conspiciamus, et quæ dicuntur auscultamus. Accusant
 autem noui quidā atq; admirabiles rhetores. PHIL.
 Quinam ergo hi per Iouem sunt, ac ne isthuc quidē te
 pigeat dicere. MEN. Umbræne unquam istas nosti,
 quas opposita soli reddūt corpora? PHIL. Quid ni?
 MEN. Hæ nos igitur quum primū functi uita sumus
 accusant, testantur, atq; redarguunt, quicquid in uita
 peccauimus, et sanè quedam ex his digne admodum
 fide uidentur, utpote nobiscū uersatæ semper, nostrisq;
 nusquam digresse corporibus. Minos igitur curiose
 quemlibet examinans, impiorum relegabat in coctum,
 pœnæ ibi sceleribus suis dignas luiturum. In hos præ/
 cipue

cipue tamen incenditur, quos opes dum uiuērēt, ac dignitates inflauerant, quique adorari se ferē expectabāt, nimirum breui perituram eorum superbiam fastumque detestatus: quippe qui non meminissent mortales ipsi quum sint, sese bona quoque mortalia consequutos. At nunc splendida illa exuti omnia, diuitias inquā, genus, munia, nudi ac uultu demisso steterunt tanquam somnium quoddam humanam hanc felicitatem recogitantes, adeo ut hęc dum conspicerer nimis quā delectatus fuerim. Et si quem eorū sorte agnoueram accessi, atque in aurem silenter admonui, qualis in uita fuerat, quantopereque fuerat inflatus: tum quum plurimi mane fores eius obsidentes pulsī interim exclusique à famulis illius expectabāt egressum. At ipse nix tandē illis exoricens puniceus, aureus aut uersicolor, felices ac beatos se facturū salutātes putabat, si pectus dextramue porrigens, permitteret osculandā. Illi uero audientes ista moleste ferebāt. At Minos quiddā etiā indicauit in gratiam. Quippe Dionysium Siciliae tyrānū multis et atrocibus criminibus et à Dione accusatū, et graui Stoicorum testimonio conuictū, Cyrenaeus Aristippus interueniēs (Nam illū ualde suspiciūt inferi, eiusque plurimū ibi ualeat autoritas) sermē iam Chimerae alligatū absoluit à poena, asserens illū cruditorū nōnullos olim iuuisse pecunia. Tum nos à tribunali discedētes, ad supplicij locū peruenimus. Vbi o amice et multa, et miserāda audire simul, ac spectare licuit. Nā simul et flagrorū so-

nus auditur, & ciulatus hominum in igne flagratium,
 tum rotæ & tormenta, catenæ, Cerberus lacerat, &
 Chimæra dilaniat, crucianturq; pariter omnes, capti-
 ui, reges, præfecti, pauperes, medici, diuites, & iam sce-
 lerum omnes pœnitebat. Et quosdã quidem eorũ, dum
 intuemur, agnouimus, uidelicet qui nuper è uita dis-
 cesserant. At hi se pudentes tum occulebant, nostroq;
 subtraherent aspectui, aut si nos aliquando respiciebāt,
 id seruiliter admodũ abiecte q; faciebant, atq; hi quidẽ
 quàm olim putas onerosi fastosiq; in uita? At pauperi-
 bus malorum dimidiũ remittebatur, & quũ interquie-
 uissent, denuo repetebantur ad pœnam. Sed illa quoq;
 quæ fabulis feruntur affixi, Ixionem, Sisyphum, Phry-
 giumq; graniter affectum Tantalum, genitumq; terra
 Titium, Di; boni, quantum? Integrũ stratus agrũ oc-
 cupabat. Hos tandem prætereuntes, in campum ueni-
 mus Acherusium, ubi semideos, heroidasq; reperimus,
 atq; aliam simul mortuorũ turbam in gentes, tribusq;
 dispositam, alios quidem uetulos quosdã ac marcidos,
 atque (ut Homerus ait) euánidos, alios uero iuueniles
 & integros, & hos potissimũ ob illã cõdiendi efficaciam
 Aegyptios. Verũ dignoscere quẽlibet haud proclive
 fuit, adeo nudatis ossibus omnes erāt inuicẽ simillimi,
 nisi q; uix tandẽ eos diu intendẽtes agnouimus. Qui p-
 pe cõferti cõsidebāt obscuri atq; ignobiles, nullũq; ser-
 uantes amplius pristinae formæ uestigiũ. Cũ igitur mul-
 ti simul offci consisterent, inuicem omnino similes, qui

terrificum quiddam per cauos oculorum orbes transpiccerent, dentesq; nudos ostenderet, basitabam certe mecum, quonam signo Tberfitem à Nireo illo formoso discernerem, aut mendicum Iruum à Pheacum rege, aut Pyrrhiam coquum ab Agamemnone. Quippe quibus iam nihil ueteris permansit indicij, sed ossa fuerunt inter se similia, incognibilia, nullis inscripta titulis, nulliq; unquã dinoscenda. Hæc igitur spectanti mihi, per-
similis hominum uita pompe cuipiã longæ uidebatur, cui præsit ac disponat quæq; fortuna, ex his qui pompam agunt, diuersos uariosq; cuiq; habitus accommodans. Alium siquidẽ fortuna delicens, regijs ornat insignibus, & tiaram imponens, & satellites addens, & caput diademate coronans. Alium serui rursus ornatum induit, hunc formosum effigiat hunc deformẽ atq; deridiculum fingit: nam omnigenum, ut opinor, debet esse spectaculum. Quin habitus quorundam plerunq; in media quoq; pompa demutat, neq; perpetuo eodem finit ordine, cultuq; progredi quò prodierant. Sed ornatu commutato Cræsum quidem coegit serui captiuiq; uestes induere. Meandrium autem olim inter seruos incedentem, Polycratis uicissim ornat tyrannide. Et aliquantisper quidem eo cultu permittit uti, uerum ubi iam pompæ tempus præterijt, apparatus quisque restituens, & cum corpore simul exutus amictu, qualis ante fuit efficitur, nihilo à uicino differens. Quidam tamen ob inscitiam quæ suos fortuna cultus exigit, egres-

egrestrunt atq; indignantur, tanq̃ proprijs quibusdam bonis privati, ac non potius alienis, quibus paulisper utebantur, exuti. Quin in scena quoq; uidisse te plerumque puto histriones istos tragicos, qui (ut fabule ratio poscit) modo Creontes, modo Priami fiūt, aut Agamēnones. Idemq; (si fors tulerit) paulo ante tam grauitē Cecropis aut Erechthei formam imitatus, paulo post seruus, poeta iubente, progreditur. At quā fabule iam finis affuerit, quisq; auratas illas uestes exutus, personam deponens, & ab altis illis crepidis descendēs, pauper atq; humilis obambulat, haud amplius Agamēnon ille Atreo prognatus, aut Creon Menœcci filius, sed Polus filius Chariclei Suniensis, aut Satyrus filius Theogitonis Marathonius. Sic se mortalium res habent, quemadmodum mihi tum spectanti uidebatur.

PHIL. Dic mihi Menippe, isti qui magnificos altosq; tumulos habent super terram, & columnas, imagines, titulos, nihilōne sunt apud inferos plebeis quibuslibet umbris honoratiores? MEN. Nugaris tu quidē, nam si uidisses Mausolum, Caren illum dico Pyramide celebrem, sat scio, nunquam ridere desisses, ita in antrum quoddam abstrusum despectim abiectus est, in reliqua mortuorum turba delitescens. Hoc tantū commodi mihi uidetur ex monumento referre, quod imposito tanto pondere, laborat magis & premitur. Nam quam Accus ō amice, locum cuiq; metitur, dat autem cui plurimum haud amplius pedem, necesse est eo iacere contentum

tum, seseq; ad loci modum contrahere. At uehementius multo risisses, opinor, si reges hosce nostros, satrapasq; uidisses apud eos mendicantes, & aut salsamenta uendentes, aut primas ipsas literas urgente inopia profectentes, & quemadmodū contumelijs à quouis afficiantur, atq; in faciē cedantur perinde atq; uilissima mancipia. Itaq; Philippum Macedonem conspiciatus, continere me certe non potui: ostensus est mihi in angulo quodam detritos calceos mercede resarciēs. Quin alios præterea multos erat uidere mendicantes in triuijs, Xerxes uidelicet, Darios, ac Polycrates. P H I L. Admiranda narra ista de regibus, peneq; incredibilia. Socrates autem quid facit, ac Diogenes? & si quis est sapientum alius? M E N. Socrates profecto etiā ibi obuersatur, omnesq; redarguit: uersantur autem cum illo Palamedes, Vlysses, & Nestor, & quisquis est alius inter defunctos: garrulus. Inflantur autē illi etiam nū, atq; intumescunt exhausto ueneno crura. At optimus Diogenes Sardanapalo uicinus Assyrio Mideq; Phrygio, atque alijs item pluribus ex istorum sumptuosorū numero manet, quos quū ciulantes audit, ueteris fortunae magnitudinem recogitantes, & ridet & delectatur, ac supinus cubans, ut plurimum cantat, aspera nimis atq; in iucunda uoce illorū ciulatus obscurās, adeo ut id egre ferentes, nec Diogenē ferre ualentes, de mutanda sede deliberent. P H I L. De his iam satis quidem: ceterum quodnam illud decretum est, quod initio dixeras aduersus

sus

sus diuites esse sancitum? M E N . Bene admones: nescio
 enim quo pacto quum hac de re dicere proposuissem,
 ab instituto sermone procul aberravi . Dum igitur ibi
 uersabar, magistratus concionem aduocauerunt, his ui
 delicet de rebus, quæ in commune conducerent. Conspi
 ciens ergo multos cōcurrere, me quoq; cum illis simul
 immiscens, unus de numero eorum qui in concione ade
 rant, efficior. Agitata sunt igitur & alia multa: postre
 mo uero de diuitibus negociū, in quos posteaquam plu
 rima fuissent obiecta, uolentia, superbia, fastus, iniuria,
 assurgens tandem ex populo primas quidā, huiusmodi
 decretum legit: Quoniam, inquit, multa diuites perpe
 trant in uita, rapientes ac uim inferentes, inopesq; om
 ni modo despectui habentes, Curia populoq; uisum est,
 ut quum funoti uita fuerint, corpora quidem eorū poe
 nas cum alijs sceleratorum corporibus luant: animæ ue
 ro sursum remissæ in uitam, in asinos demigrent, donec
 in tali rerum statu quinquies ac uicies decem annorum
 milia transegerint, asini semper ex asinis renati, onera
 ferentes, atq; à pauperibus agitati. Dein ut liceat illis e
 uita excedere. Hanc sententiam dixit Caluarius, patre
 Aridello, patria Manicensis, tribu Stygiana . Hac igi
 tur lege recitata, approbauerūt principes, sciuit plebs,
 adfremuit Proserpina, allatrauit Cerberus: sic enim ra
 ta quæ inferi statuunt, autenticaq; fiunt. Quæ igitur in
 cōcione agebantur, erant huiusmodi. Tum ego statim,
 cuius gratia uenerā, Tiresiā adeo, atq; illi re, uti erat,
 ordine

ordine narrata supplicavi, ut mihi diceret, quodnam optimū vitæ genus putaret. Hic vero subridens (est autem seniculus quispiam cæcus, pallidus, voce gracili) ô fili, inquit, causam tuæ perplexitatis scio à sapientibus istis profectam, baudquaquam idem invicem iisdem de rebus sentientibus, verum baud fas est id tibi proloqui: siquidem quod Rhamantibus interdixit. Nequaquam, inquit, ô patercule, sed dic amabo, neq; me contemnas, qui in vita te etiam ipso cecior oberro. Abducens ergo me, procul ab alijs auferens, ad aures mihi inclinās: Optima est, inquit, idiotarū privatorumq; vita, ac prudentissima. Quamobrem ab hac vanissima sublimium consideratione desistens, mitte principia semper ac fines inquirere, et nostros hosce syllogismos despuens, atque id genus omnia nugæ estimans, hoc solum in tota vita persequere, ut presentibus bene compositis minime curiosus, nulla re sollicitus, quàm plurimū potes hilaris vitam ridensq; traducas. Hæc quā dixisset rursus Asphodelorū in pratū sese corripuit. Ego igitur (nam et nunc vesper erat) age, inquam, ô Mithrobarzane quid cunctamur? ac non hinc rursus abimus in vitam? Ad hæc ille: confide, inquit, ô Menippe, breuem quippe facilemq; tibi monstrabo semitam: et me protinus abducens in regionem quandam magis priore tenebri cosam, manu procul ostendens subobscurū tenuēq; ac velut per rimam influens lumen: illud, inquit, Trophoniū templum est, atq; illac ad inferos ē Bæotia descendi-
tur

tur, hac ascendes, atq; illico fueris in Gracia. Ego igitur hoc sermone gauisus, salutato Mago difficile admodum per angustas antri fauces subrepens, nescio quo pacto, in Lebadiam perueni.

LVCIANI PHILOPSEVS

DES SIVE INCREDVLVS.

Thoma Moro interprete.

TYCHIADES AC PHILOCLES

OTES mihi Philocles dicere, quidnam id tandem sit, quod multos in mentiendi cupiditatē adducit, ut pariter gaudeant, quam & ipsi nihil sani loquuntur, & his qui talia narrent, maxime animum intendant? PHIL. Multa Tychiade sunt, quae nonnullos mortales mentiri compellunt, quia in rem uident conducere. TYCH. Nihil ad rem haec, ut aiunt. neq; enim de his rogabam, qui quā usus postulat mentiuntur: uenia nimirum hi, imò laude pleriq; eorum digni sunt, quicunq; uel hostes fefellerūt, uel ad salutē tali quopiam pharmaco usi sunt in necessitatibus. Cuiusmodi multa Vlysses etiam fecit, ut & uētam suam, & sociorum reditum redimeret: sed de illis uir optime dico, qui nulla necessitate mendaciū ipsum ueritati longe anteponunt, ipsa re uidelicet delectati, atque in ea sine ulla idonea occasione uersati. Isti ergo scire cupio, cuius cōmedi gratia istud agunt. PHIL.

AB

An alicubi tales aliquos iam deprehēdisti, quibus hæc
 insita sit mentiendi libido? TYCH. Et quidem admo-
 dum multi sunt huiusmodi. PHIL. Quid aliud ergo
 in causa sit, quod mentiuntur nisi dementia? siquidem
 rem pessimam, optimæ loco præoptant. TYCH. Hoc
 nihil est, nam ego tibi multos ostēderim ad cetera pru-
 dentes, ac sapientia mirabili: nescio tamen quo pacto
 captos hoc malo, mendaciq; studiosos, adeo ut ego cer-
 te moleste feram, quod uiri tales, omnibus ceteris in re-
 bus optimi, gaudent tamen & se, & eos in quos incide-
 rint, fallere. Nā ueteres illi, id quod tibi notius est quā
 mihi, Herodotus, Ctesiasq; Cnidius, atq; his superiores:
 deniq; Homerus ipse, uiri celebres, mendacijs etiā scri-
 ptis utebantur, ut non solum eos fallerent, à quibus tūc
 audiebantur, uerum usq; ad nos etiam mendacium per
 manus traditū perueniret, in pulcherrimis uersibus me-
 trisq; seruatum. Me ergo sepe illorum uersuū nomine
 subiit pudor, si quando cœli sectionē, ac Promethei uin-
 cula recensent, gigantumq; rebellionem, atq; omnem il-
 lam de inferis tragœdiam. Et quo pacto ob amorem Iu-
 piter in taurum & cygnum uersus sit: & quemadmo-
 dum ex muliere quispiam in auiculam ursamue muta-
 tus sit. Pegasos præterea, Chimæraq; & Gorgonas, æ-
 Cyclopas, atq; id genus omnia, admodū absurdas mon-
 strosasq; fabulas, & quæ mentes afficere puerorū que-
 ant, qui laruam adhuc lamiamq; metuunt: quanquam
 poetica sint fortasse tolerabilia. At urbes iam gentesq;
 totas

tota una voce ac publicitus mentiri, an non hoc ridiculum? Veluti quum Cretenses sepulchrum Iouis ostendere nō pudet: Athenienses Erichthoniū editum ē terrā ferunt, primosq; illos homines in Attica olcrū more ex terra emerfisse. Hi tamen multo uerecundiores quā Thebani, qui ex serpentis dentibus satiuos quosdā progerminasse narrant: quod si quis hæc, quum sint ridicula, uera esse non credat, sed ea prudenter examinans, Coræbi cuiuspiam, aut Margite existimet esse: si quis aut Triptolemū credat in alatis draconibus per aērē uectū esse, aut Pana quendam ex Arcadia in Marathōnem uenisse auxilio, uel Orithyā à Borea raptam esse, impius nimirū hic atq; insanus uideatur eis: quippe qui tam manifesta ueraq; nō credat, usque adeo obtinet mendaciū. PHIL. At poetis Tychiade, urbibusq; fuerit fortassis ignoscendum: nam illi delectationem illam quæ ex fabula proficiscitur, ut quæ maxima sit illecebra, poematibus suis immiscent, quæ potissimū erga auditores opus habent. Athenienses uero Thebaniq; et si qui sunt alij, patriæ suæ plus maiestatis ex huiusmodi figmentis cōciliant: quod si quis fabulas auferat ē Græcia, nihil obstiterit quo minus earum narratores fame intereant, quando iam nemo futurus sit hospitū, qui uerum uel gratis audire uelit. At si qui nulla tali causa, gaudent tamē mendacio, hi omnino ridiculi merito uideantur. TYCH. Recte dicis, nam ego protinus ab Eucrate illo celebri uenio, ubi multa incredibilia ac fabulosa

fabulosa quā audissem, imò uero medio in sermone discessi, non ferens narrationem tam supra fidem, sed me uelut furie quædam abegerunt, dum monstrosa multa atq; absurda referrent. **PHIL.** Atqui Tychiade, uir grauis Eucrates est, & nemo certe crediderit illū tam promissa barba uirum sexagenarium: & qui præterea sit plurimum in philosophia uersatus, sustinuisse ut aliū quenquam audiret se præsentē mentientem, nedum ut ipse tale quicquam audeat. **TYCH.** At nescis amice qualia referebat: tū ea quā constanter assererat: præterea quam sancte in plerisque iurabat, admotis etiam filiis, adeo ut ego quum eum respicerem, uaria mecum cogitarem, interdum quidē illum insanire, neq; animo constare: interdū uero ita cogitabam, fugisse me, quod impostor esset, ac tantum temporis sub leonis pelle ridiculam quandā simiam circumtulisset: adeo absurda narrabat. **PHIL.** Quenam illa (per lare) sunt Tychiade? nam cupio cognoscere quamnam præstigiaturam sub tam longa barba occuluerit. **TYCH.** Solebā quidem etiam aliās Philocles aliquoties cum interuifere, si quando uidelicet multo ocio abundarem. Hodie uero quum opus esset mihi conuento Leonthico (est autē, ut scis, amicus mihi) edoctus à puero, eum se ad Eucratem mane contulisse, ut eum morbi inspiciendi causa uiseret, amborū nomine, nempe ut & Leonthicum conuenirem, & Eucratem uiderem, ignoraueram autem quod egrotaret, ad eum peruenio. At Leonthicum ibi
iam

iam nō inuenio: nam paulo ante ut dicebant exiuerat, alios uero confertos reperio, in quibus erat & Cleodemus Peripateticus, & Dinomachus Stoicus, & Ion, nosti uirū illum dico, qui ex Platonica doctrina magnam sui admirationem expectat, ut qui solus mentē uiri deprehenderit, quiq; eius oracula alijs quoq; possit enarrare. uides quos tibi uiros nomino, nimirum omni sapientia atq; omni uirtute præditos, utpote ipsum ex quoque secta caput, reuerendos hercle omnes, atq; aspectu propemodum terribiles. Aderat præterea medicus Antigonus, ut usui in morbo esset aduocatus opinor: et melius iam habere se uidebatur Eucrates: ac morbus quidam ex familiaribus erat: humor enim rursus in pedes ei descenderat. Sedere me ergo Eucrates in lecto iuxta se iussit uoce languidule remissa paululum, quū me conspiceret: quanquam interim dum ingrederer, uociferantem eum ac uocem intendentem audieram: tamen ego admodum curiose cauens ne pedes eius tangerem, ubi me uulgaribus istis uerbis purgaui, quod eū agrotare nesciuerim: quod ubi rescissē, curriculo uenerim, ad sedi prope. & illis quidē sermo iam de morbo erat, & quedam iam ante dixerant, quedam uero etiam tunc narrabant: præterea medicamenta quedam quiscumque proferebat. Cleodemus igitur: Si quis ergo (inquit) sinistra manu tollens humo mustellæ dentem, sic interfecit, ut ante dixi, in leonis pellem alligauerit, nuper excoriati, ac deinde circum crura posuerit, illico

L V C. I sedatur

sedatur dolor. Non in leonis pellem (inquit Dinomachus) ut ego audiui, sed in ceruæ potius fœmelle uirginis adhuc, & nondum initæ, & res quidem magis est hoc pacto credibilis: uelox enim cerua est, maximèque ualet pedibus: & leo quidem fortis est, pinguedòque eius ac manus dextra, piliq; qui recti è barba prominent, magnam uim obtinent, si quis uti nouerit, cū proprio cuiq; carmine, at pedum curam minime pollicentur. Et ipse quoq; inquit Cleodemus, olim sic putabam ceruina pelle utendū, propterea quod cerua uelox esset. At nuper uir quidam Libycus, peritus profecto in rebus huiusmodi contra me docuit, ceruis ostendens uelociore esse leones: quippe qui eas, inquit, etiam persequendo capiunt. Laudabant qui aderant, tanquā recte dixisset Libycus ille: Tum ego: Putatis, inquam, incantamentis quibusdam sedari talia: aut foris admotis appendiculis, quum intus malum grassetur? Riserunt hunc sermonem meum: & palàm in me magnam damnamabant amentiam, qui apertissimas res ignorarem, & quibus nemo qui sapiat, contradicat, quin sic se haberent. At medicus certe Antigonus delectari mihi uisus est hac rogatione mea. Iam dudum autem neglectui habitus fuerat, opinor, quum opem Eucrati ferre ex arte uellet, denunciāns uidelicet uino ut abstineret: atque oleribus uesceretur, & uigorem animo omnino minueret. Cleodemus ergo subridens interim: Quid ais, inquit, Tychiade? incredibile tibi uidetur esse, ut ex rebus huiusmodi

huiusmodi parentur quædam aduersus morbos remedia? Mihi certe uidetur, inquam ego: nisi naribus adco mucosis sim, ut credam ea quæ foris applicantur, nihilq; cum his quæ morbos excitant, intus communicant: per uerbula tamē, ut dicitis, ac prestigiaturam operari: Et quā appenduntur, sanitates mittere. id profecto nunquam fieri possit, nec si quis uel in Nemei leonis pellem sedecim mustelas integras insinuat. Ego profecto leonē ipsum ē doloribus sæpe claudicantem uidi in uniuersa suippius pelle. Nimium idiota es, inquit Dinomachus, neq; unquam tibi curæ fuit, ut disceres quonam modo res istiusmodi aduersus morbos, quā adhibentur conferunt. ac mihi uideris ne notissima quidem ista recepturus: febrium uidelicet istarum profligationes, quæ certo quodam ambitu recurrunt, tum serpentū demulsiones, ac bubonum sanationes, et cætera: quæcunq; anus etiam iam faciūt: quod si illa fiunt omnia, quur tandem nō putabis hæc etiam similibus rebus fieri? Infinita congeris, inquam, Dinomache, clauumq; ut aiunt, clauo extrudis. Neq; enim constat ea quæ cōmemoras, eiusmodi ui fieri. Quamobrem nisi reddita ratione persuaseris primum natura fieri posse, ut febris tumorq; uereatur, aut nomen aliquod diuinū, aut dictionem aliquam barbaricam: ob idq; ex inguine fugiat: aniles adhuc fabulæ sunt quæcunq; retulisti. Tu mihi uideris, inquit Dinomachus, quum ista dicas, ne deos quidem esse credere. Siquidem putas fieri non posse, ut per sacra nomina

remedia morbis adstrantur. Hoc, inquam ego, uir optime ne dixeris, nihil enim prohibet quo minus, etiam si maxime dii sint, ista tamē sint uana. Ego uero et deos colo, et medelas eorum uideo, et leuamenta quae laborantibus conferūt, pharmacis uidelicet, atq; arte medica restituentes. Itaq; Aesculapius ipse eiusq; posteri salutaria pharmaca admoventes medebantur agrotis: non leones, aut mustelae circumligantes. Mitte hunc, inquit Ion. At ego uobis mirabile quiddam narrabo. Eram adhuc adulescentulus, annos natus ferme quatuordecim, quū quidam ad patrem meū uenit nunciāns ei, Midam uitis cultorem seruum, etiam alijs in rebus robustum atq; industriū, circa plenum iam forum à uipera morsum iacere iam putrefacto crure. Etenim dū ligaret palmites, ac uallis circumplicaret, adrepentē bestiolam maximum ei pedis momordisse digitum. Tum illam quidem ilico aufugisse, et sese rursus in latebram cōdidisse. Illum uero ciulare perditū ē doloribus. Hec ergo quū nunciarentur, iam Midam ipsum uidebamus lectica domum à conseruis adportari, inflatum totum, liuidum, ac superficie tabefactum, uix iam spirantem. Pater ergo quum id moleste ferret, amicorum quispiam, qui tum forte aderat: Bono animo es, inquit. Ego enim uirum quendam Babylonium ex Chaldeis, quos uocant, protinus huc adducam, qui sanabit hominē: Et ne diem narrando conteram, uenit Babylonius, ac Midam restituit: effugato ex corpore ueneno, quadam incantatione

cantatione, & ad pedē eius appenso virginis defunctæ lapillo, quem ē columna exciderat. Atq; istud quidem hætenus forsan mediocriter fuerit. Tum Midas iam ipse sublato, in quo allatus erat scabello, discessit in agrum: tantum potuit incantatio, & columnaris ille lapis. At idem iste Babylonius alia præterea diuina plane fecit. Nempe in agrū profectus mane, quū pronunciaſſet ſacra quedam ex uetusto codice, ſeptem nomina, ſulphure ac ſacæ luſtrato loco in orbem ter obambulans, ſerpentes omnēs inuitos exciuit: quicunq; intra eam regionem erant. Veniebāt ergo tanquā ad incantationē tracti, ſerpentes multi, atq; aſpides, & uipera, & cæſte, & iaculi, pbryniq; ac phyla: relinquebatur autē unus draco, annofus, prorepere (ut opinor) ob ſenectā nō ualens, qui non fuerat audiens dicto. At magus: Nō adſunt omnes inquit. Tum unum quendam ex ſerpentibus eum uidelicet qui natu minimus erat, ſelectū legatum mittebat ad draconē: ac paulo poſt uenit etiam ille. At poſtquam iam collecti conſtitiffent, Babylonius in eos inſibilauit. Atq; illi repente admodum omnes ab eius flatu incenſi ſunt, nobis interim admirantibus. Tū ego, dic mihi inquam Ion: Serpens ille legatus, iuuenē illum dico, utrum manu deduxit draconem, qui iam (ut aiſſenerat, an ille baculum geſtans innitebatur? Luſtu quidem, inquit Cleodemus. At ego, qui & ipſe quoq; olim minus talia credebam, quā nunc tu, putabam enim nulla ratione fieri poſſe, ut ea crederē: tamē

quum volantem primū conspicerem, peregrinum illū
 barbarū (erat autem ut ferebant ex Hyperboreis) cre-
 didi, ac uictus sum: quum tamen multū diūq; repugnā-
 sem. nam quid facerem quū eum cernerem in aere vo-
 lantem, atq; id interdū, ac super aquam ingredientē,
 atq; per mediū ignem incedentē, idq; lente ac sensim?
 Tu ne, inquam ego, ista uidebas, uirum Hyperboreum
 uolantem, aut super aquas ambulantē. Et maxime, in-
 quit ille, carbatinas indutum, quo calceamenti genere
 illi potissimum utuntur. Nam minutula ista, quid attri-
 net referre, quaecunq; fecit, quo pacto amores immise-
 rit, ac demones exegerit, mortuosq; marcidos in uitā
 reuocauerit, atq; Hecaten ipsam palam conspectibus
 exhibuerit, lunamq; è cælo detraxerit? Quin ego uo-
 bis referam, quæ ab eo fieri conspexi in Glaucia Ale-
 xidis filio. Glaucias hic quū patris nuper defuncti sub-
 stantiam suscepisset, Chrysidem amabat Demæneti fili-
 am, ac me quidē præceptore in disciplina utebatur: ac
 nisi amor ille à studio deduxisset eum, uniuersam Peri-
 pateticorū doctrinam perdidicisset: ut qui octo et de-
 cem quum esset annorum, iam absoluerat analytica: tē-
 physicam auscultationem in finem usque percurrerat.
 Amore tamen uictus, mibi rem omnem significat. Ego
 uero quemadmodum par erat, quippe qui præceptor
 eram, Hyperboreum illum magum ad eum duco: con-
 ductum quatuor ilico minis in manum datis, oportebat
 enim preparari quiddā ad sacrificia, tum sedecim præ-
 terea

terea, si Chryside potiretur. Ille uero crescentem obseruans lunam (Nam tunc ut plurimum huiusmodi sacra peraguntur) fossam quam effodisset in aperto quodam loco domus, sub dio circa mediam noctem, euocauit nobis primum quidem Anaxiclem Glauciae patrem, ante septem menses uita defunctum. Succensebat autem ob amorem senex, atq; indignabatur. Tandem tamen ei permisit: ut amaret. Postea uero Hecaten quoq; eduxit, adferentem unam Cerberum: tam lunam detraxit multiforme quoddam spectaculum, et quod alias aliud apparebat. Primum quidem muliebram formam referebat: deinde in uaccam formosam uertebatur: Postremo uero catula uidebatur. Hyperboreus ille tandem, quem finxisset quendam ex luto Cupidinem: Abi, inquit, atq; huc perducas Chrysidem: ac lutum quidem protinus euolabat: paulo post autem affuit illa pulsans ostium. Tum ingressa Glauciam complectitur, cum quam insanissime deperiens, et cum eo uersata est, quoad gallos canentes audiuimus. Tum uero luna subuolabat in caelum, atq; Hecate subiit terram, ceteraque spectra disparuerunt: et Chrysidem tandem emisimus circa ipsum ferme diluculum. Hec Tybiades si conspexisses, haud quaquam amplius dubitasses, esse multa in carminibus istis commoda. Bene dicis, inquam, ego credidissem eundem, si uidissem ea: nunc uero ignoscendum mihi puto, si qualia uos uidetis, acute perspicere non possum: ueruntamen Chrysidem illam quam dicis, noui, mulierem plane meretricem

ac facilem: nec video sanè cuius gratia ad illam egueritis luteo illo legato magoq; ex Hyperboreis usq; , atq; ipsa insuper luna. Quippe quā viginti drachmis ducere in Hyperboreos usq; potuisses. Mirifice enim sese offert ad hanc incantationē mulier. Et cōtrariū quiddā spectris istis habet. Nam ea quidem æris ferriūc sonū si audierint fugiūt (nam id uos prædicatis) illa uero si argentum uspiam sonuerit, accurrit ad tinnitū. Præterea ipsum etiam magum admiror: quod cum ditissimas mulieres in amorem sui possit elicere, atq; ab eis solida talenta suscipere, is tamē ob quatuor minas admodū tantilli lucelli auidus Glanciam amoris cōpotem fecerit. Ridicule facis, inquit Ion, qui nihil credis. Ego te libenter ergo rogauerim quid de his respondeas, qui demones librant erroribus, adeo manifeste spectra illa carminibus eijcientes? Atque hæc me dicere non opus est, uerum omnes nouerunt, Syrus ille ex Palestina, qui harum rerum artifex est, quā multos mortales suscipiat, qui ad lunam concidant, oculosq; distorqueant, spumaq; os oppleant: quos tamen erigit ac sanos remittit, magna accepta mercede, diris eos malis liberans. Etenim quum iacentibus instet, rogaueritq;, unde sint in corpus ingressi, egrotus quidem ipse tacet: at demon uero respondet (aut lingua Græca loquens, aut barbaricam, aut undecunque fuerit ipse) et quomodo et unde intravit in hominem. Ille uero adiurans eum, ac ut paruerit minitans etiam, expellit abigitq; demonem

demonem. Quin ego quoque demonem quendam ex-
antem uidi nigrum certe & colore fumidum. Non ma-
gnum erat, inquam ego, talia te Ion cernere: cui ipse
etiam appareret Idea, quas uestra familie parens osten-
dit Platorum uidelicet spectatu tenuē, atque euandam,
quantum ad nos homines lusciosos. Itā ne solus Ion, in-
quit Eucrates, istiusmodi uidit: ac non alij etiam multi
inciderunt in demones: alij noctu, alij etiam interdum.
Ego profecto non semel, sed millies iam talia cōspexi.
ac primum quidem turbabar ad ea: iam uero ob con-
suetudinem nihil nouum, aut prodigiosum mihi uidere
uideor, maximeque nunc ex quo anulum mihi Arabs de-
dit ex ferro de cruce quapiam sumpto, factū: carmenque
docuit nominibus multis plenū, nisi forte ne mihi qui-
dem fidem sis habiturus Tychiade. At qui fieri possit
inquam, ut Eucrati non credam Dinonis filio: uiro in-
primis sapienti ac libere, quæ sibi uidetur, domi in pri-
uato suo cum autoritate narrāti? Illud ergo de statua,
inquit Eucrates, quæ omnibus qui in domo sunt singu-
lis noctibus apparet, tum pueris, tum adolescentibus,
tum senibus: hoc inquam, non à me duntaxat audieris,
uerum etiam à nostris omnibus. De qua statua, inquā
ego? Non uidisti (inquit) quum ingredereris statuam
quandam in atrio collocatam, sanè quā pulchram,
opus Demetrii: qui statuas humana specie fingere con-
suevit? Nōne illam dicis, inquā, quæ discum iacit: quæ
inclinata est ad emissuri gestum, reflexa in eam quæ
I § discum

discum fert, altero pede modice inflexo, quæq; se erē-
ctura uidetur unā cum iactu? Non inquit: nam unū est
ex Myronis operibus ille disci iactator, quē dicis. Sed
nec eam quæ est ei proxima: cum loquor cui tenijs ca-
put uinctū est, formosam illam. Nam id Polycleti opus
est: uerum eas quæ à dextra sunt egredientibus omit-
te, inter quas & tyrannicide illi stant: Critie Nesiote
plasmata: tu uero an non ad aquam illam quæ influit,
quampiam uidisti uentre prominulo, caluam, seminu-
datam, uulsis quibusdam barbæ pilis, insignibus uenis
uero homini simillimam? Pelichus dux Corinthius esse
uidetur. Per Iouem, inquam uidi quandā à dextra Sa-
turni, quæ tenias coronasq; aridas habebat, pectoreq;
folia quedam inaurata. Ego, inquit Eucrates, ea inau-
rani, quum me sanasset triduo, febre pereuntem. Erat
ne igitur etiam medicus, inquam ego, optimus iste Per-
lichus? Est, neq; ride, inquit Eucrates: alioqui homo te
haud multo post inuadet. Noui ego certe quantum ua-
leat hæc quam tu rides statua. An non eiusdem putas
esse mittere febres in quos uoluerit, quandoquidem
potis est eijcere? Propitia, inquā, placataq; sit hæc sta-
tua mihi, quæ tantum ualeat. Quidnam ergo aliud fa-
cientem eam uiderūt omnes qui in domo sunt? Quum
primum nox est, inquit, hæc ē base descendens in qua
steterat, in orbem totam domū circuit: omnes occur-
runt ei interdū etiam cānenti: nec quisquam est quem
anquam laferit, diuertere tantū oportet. Illa uero præ-
terit

terit, nihil intuentes infestans, quum & lauat sepe, & tota nocte ludit, ut ex ipso aquæ strepitu licet audire. Vide ergo inquam ego, ne forte non Pelichus hæc statua sit, sed Talus potius Cretensis, qui apud Minocem fuisse dicitur, Nam & ille æreus quidam Cretæ custos erat: quod si non ex ære, non autē ex ligno facta esset, nihil eam prohiberet, quin non opus Demetrii, sed una potius ex Dædali machinis esse uideatur. E base namq; (ut ais) etiam ista fugit. Vide, inquit, ó Tychiade, ne te post hac scommatis huius poeniteat. Noui quidem ego, quid illi euenerit, qui obolos surripuit, quos ei quoque nouilunio suspendimus. Prorsus atrociam, inquit Ion, oportebat accidere: quippe qui sacrilegus erat: quomodo ergo illum ultus est ó Eucrates? Nam audire cupio, etiam si q̄ maxime Tychiades iste diffisurus est. Multi, inquit ille, ad pedes eius oboli iacebant, aliq; item numismata, quedam argentea ad crus eius affixa cera, ac laminae quoque argenteæ: nota cuiusque, aut merces ob sanationem eius, qui ab eo liberatus esset, quum febre detineretur. At erat nobis seruus quidam Libycus sceleratus, equorum curator. Hic noctu aggressus est ea auferre omnia, abstulitq; digressam iam quum obseruasset statuam. At quum primum reuersus intellexit sacrilegio se compilatum Pelichus, uide quo pacto sese ultus est, atque furti prodidit Libycum. Tota nocte atrium obambulabat in orbem miser, exire non ualens, tanquam in Labyrinthum incidisset, quoad

quoad orta die iam deprehensus est, ea tenens quae furto abstulerat: ac tum quidem comprehensus, plagas non paucas recepit, nec temporis multam superstes malus male perijt: uapulās, ut dicebat, singulis noctibus: adeo ut uibices postridie apparerent in corpore. I nunc et post ista quoque Tyebiades Pelicbum ride, ac me tanquam coetaneum Minoi iam delirare puta. At o Eucrates, inquam ego, quā diu es erit es, operisq; plasticus Demetrius Alopecensis fuerit: qui non deos, sed homines fingere consuevit: Pelicbi nunquam statuum uerebor: quippe qui nec ipsum etiam uiuentē, si mihi miraretur, admodum timuissē. Ad haec medicus Antigonus. Et mihi o Eucrates, inquit, Hipocrates aereus est magnitudine ferme cubitali: qui tunc dūtaxat quā lucerna extincta sit, totam in orbem domū ambit, perstrepsens ac pyxides currens, pharmacaq; cōmiscens, atq; ostia circumuertens: maximeq; si quando sacrificia praetermittimus, quibus in singulos annos ei sacrificamus. Postulat ergo, inquam ego, etiam Hippocrates medicus iam ut sibi sacrificetur: indignaturq; nisi in tempore iustorum sacrificiorum epulis accipiatur: quem nimirum decebat boni consulere, si quis ei libauerit, aut mulsam insperferit, aut caput coronauerit. Audi ergo, inquit Eucrates: istud certe etiam testibus probauero, quod ante annos quinque uidi. Erat ferme uindemiae tempus. Ego uero in agrum circa meridiem uindemiae dimissis operarijs, in syluam solus abibam: cogitans

cogitans interim quiddam atq; considerans. At postq̃
 in sakum perueni: canum primo latratus insonuit. Ego
 uero Mnasona filium meum, cum equalibus uenientē,
 ludere uenariq; (quemadmodum solebat) cōiiciebam.
 At res baudquaquam sic se habebat: uerum paulo post
 facto terræmotu, sonoq; uelut è tonitru, mulierē adue-
 nientem uideo terribilem: proceritate fermè semistad-
 diali: habebat autem in sinistra facem: in dextra uero
 gladium uiginti circiter cubitorū. Et inferne quidem
 pedibus erat serpentinis, superne uero Gorgonem res-
 ferens uultu uidelicet, atq; aspectus horrore: pro coma
 quidem draconibus, tanquam cesarie circūcincta: alijs
 collum amplectentibus, alijs etiam per humeros spar-
 sis. Videte, inquit, amici quo pacto etiam inter nārran-
 dum exhorruī: & simul hæc dicens Eucrates, ostendit
 omnibus brachijs sui setas erectas metu. Ion ergo ac Di-
 nomachus, & Cleodemus uehementer inbiantes aus-
 scultabant eum uiri senes, tanquam naribus traherentur,
 adorantes apud sese tam incredibilem Colossū:
 mulierem semistadialē, Giganteum quoddam Mor-
 molycium. Ego uero considerabam interim, cuiusmodi
 erant hi qui cum iuuenibus sapientiæ nomine uersentur,
 uulgoq; in admiratione habeantur: quum sola ni-
 mirum canicie barbaq; ab ipsis differāt infantibus: Cæ-
 terum etiā illis ipsis facilius ductiles ad credenda men-
 dacia. Dinomachus ergo, dic mihi, inquit, Eucrates: illi
 canes dæ, quanta magnitudine erant? Elephantis, in-
 quit

quit ille, proceriores Indicis, nigri & ipsi hirsutiq; sordido squalidoq; uillo. Ego igitur quum uiderem, restiti, inuerso protinus in interiorem digiti partem (quod Arabs mihi dederat) sigillo. Hecate ergo percusso draconicis illis pedibus solo, blatum effecit maximum: & qui immani magnitudine penitus equaret tartarum. Deinde paulo post abiit in cum desiliēs. Ego uero praesente animo porrecta ceruice inclinatus, inspexi appensa arbore quapiam, quae uicina stabat, ne obortis mihi tenebris ac uertigine, in caput praecipit incidere: deinde conspexi ea quae in inferno sunt omnia: pyripblegetontem, lacum, Cerberum, manes: adeo ut quosdam etiam eorum agnoscerem. Patrem ergo meum manifeste cernebam adhuc his ipsis amictum, quibus cum sepeliuimus. Quid agebant (inquit Ion) o Eucrates anime? Quid aliud, inquit ille, quam per tribus familiarq; cum amicis cognatisq; uersantur: in Asphodelo collocati? Contradicant ergo etiam nunc (inquit Ion) Epicurei sacro Platoni, eiusq; de anima rationibus. At tu nonne Socratem etiam ipsum Platonemq; uidebas inter manes? Socratem (inquit) uidi: neq; illum tamen euidenter, nisi quod inde cōieci, quoniam caluus, ac uentricosus erat. Platonem uero non cognoui: nam apud amicos nimirum uera fateri oportet. Simul ergo atque ego omnia conspexi, & hiatus coijt, & ex famulis meis quidam querētes me, atq; in his Pyrrhias hic, superuenere biatu nondū plenē obdueto: dic Pyrrhia, an nō uera narro? Per

ro? Per Iovem (inquit Pyrrhus) & latratum audiri per-
 biatum: & ignis quidem à face mihi suffulgere videba-
 tur. Tum risi ego profecto, teste latratum ignemque in-
 cumulum addente. Tum Cleodemus: baud quaquam nor-
 ua ista, inquit, neque alijs inuisa uidisti. Nam & ipse baud
 ita pridem quum egrotarem tale quiddam conspexi.
 Prospiciebat mihi curabatque Antigonus hic, ac septis-
 ma dies erat: febrisque o qualis: incendio certe uehemen-
 tior. Omnes ergo me relinquentes solum, clausis foris-
 bus foris manebant. Sic enim iusserat Antigone: si quo-
 pacto possem obdormiscere. Tunc igitur astitit mihi
 iuuenis quidam uigilanti: pulcher admodum, ueste cir-
 cumamictus candida. Ac me quum excitasset, per bias-
 tum quendam ducit ad inferos: sicuti ilico cognoui: Tan-
 talum quum uiderem ac Tityum Sisyphumque. At cete-
 ra nobis quid commemorem? Postquam uero ad tribu-
 nal perueni (aderat autem & Aeacus, & Charon, Par-
 ceque atque Erinnēs) quidam uelut rex (Pluto certe mihi
 uidebatur) assedit singulorum nomina percensens, qui
 morituri erant, quos diem iam uitae praescriptum preter-
 risse contigerat. Iuuenis ergo me, adducēs illi exhibuit.
 At Pluto tunc incanduit, & ad eum qui me ducebat, non-
 dum illi cōpletum est stamen, inquit. Abeat ergo. Tu ue-
 ro fabrum Demylum adduc: iam siquidem ultra colū uiuit.
 Tum ego letus recurrens, ipse quidem iam febre liber
 eram: denūciabam uero omnibus, quod Demylus esset
 moriturus. Manebat autem nobis in uicinia egrotans
 etiam

etiam ipse nonnihil ut renunciatum est. Ac paulo post
audimus ciuiatum eorum qui lugebant eum. Quid mi-
hi est, inquit Antigonus? Ego etenim quendam noui
post uigesimalium diem quam sepultus est, resurrexisse.
Nam hominem et antequam moreretur, et postquam
resurrexit, ipse curavi. Et quo pacto (inquam ego) in
diebus uiginti, neque tabuit corpus, neque praeterea fame
corruptum est, nisi fortassis Epimenidem quempiam
tu curasti? Haec quum diceremus, protinus ingrediebantur
Eucratis filij ex palestra redeuntes. Alter quidem
iam ex ephebis excesserat, alter uero annos natus erat
circiter quindecim. Tum salutatis nobis iuxta patrem
adsidebant in lecto, ac mihi quidem sella illata est. Tum
Eucrates tanquam ex conspectu filiorum admonitus: sic
bis frui mihi contingat, inquit, simulque manum eis inie-
cit, ut apud te Tychiades uera narrabo. Felicis memo-
ria uxorem meam horum matrem nouerunt omnes, quo
pacto dilexerim: Nam declaravi his rebus quas in eam
feci, non modo dum uiueret, uerum etiam postquam uita
functa est. Quippe qui mundum eius uniuersum ue-
stemque qua dum uiueret, oblectabatur, in rogi illius
iniecerim. Septima uero post mortem die, ego quidem
hic in eundem lectum incumbebam: quemadmodum nunc,
luctum cum mihi committigans, quem de illa conceperam.
Legebam enim tacitus Platonis illum de anima
libellum. Ingreditur interim Demenete ea ipsa, atque
adsidet iuxta: quemadmodum nunc Eucratis hic,
minorem

minorem designans filium. Hic uero ilico tremuit admodum pueriliter, ac dudum ad narrationē pallebat. Ego uero (inquit Eucrates) ut cōspexi, amplexus eam singultim lachrymabam. Illa uero me uociferari non patiebatur, uerum incusabat me, quod quum ei fuisset in reliquis gratificatus omnibus, ē sandalijs aureis alterum non cremauerā, superesse autē id dicebat, quod sub arca ceciderat: atq; ob id nos quū nō inueniremus, alterum tantum cremaueramus. Nobis autem adhuc differentibus scelestissimus quidam caniculus, qui mihi in delicijs erat, in lecto cubans allatrabat, ea uero ad latratum euauit. At sandalium sub arca repertū est: posteaq; à nobis incensum. An hæc etiam Tychiades recusabile credere, quum tam sint euidentia, quotidieq; obseruētur? Per Iouem, inquam ego, digni fuerint, quibus aureo sandalio nates puerorum more feriantur, si qui ista nō credant, atq; usq; adeo impudenter uero resistant. Interea Pythagoricus intrabat Arignotus comatus ille, ab aspectu uenerabilis. Nosti illum doctrinæ nomine celebrem: qui cognominatur sacer. Atque ego quidē, ut eum cōspexi, respiraui: hoc ipsum, quod pro uerbio dici solet, aduenisse mihi ratus: nempe securum quampiam aduersus mendacia: Occludet, inquam, eis ora uir sapiens, adeo monstrosa narrantibus: atq; prorsus, iuxta uulgatum illud adagium, repente deum immissum esse mihi hūc à fortuna putabā. Hic uero postquam adsedit, assurgente ei ac cedente Cleodemo, pri-

num de morbo percōtatus est, seq; audisse dicebat, Eucratem iam se melius habere. At quidnā inquit, inter uos philosophamini? Nam interim dum ingrediebar subauscultavi, ac mihi certe uidemini in re quapiā pulchra conuersari. Quid aliud, inquit Eucrates, quā ut huic adamantino persuadeamus (me demonstrans) ut demones credat aliquos esse, phantasmataq; ac mortuorum animas super terrā obambulare, & sese quibus libitum fuerit ostendere? Ego igitur erubui, uultumq; deiecti reueritus Arignotum. At ille, uide (inquit) Eucrates num hoc dicat Tychiades. Eorum tantum qui uiolenter interierint, animas errare, ueluti si quis suffocatus, aut capite truncatus, cruciue suffixus fuerit, aut alio quopiam istiusmodi modo ē uita discesserit: eas uero quæ fatali morte naturaliq; discesserint, haudquāq; amplius oberrare. Nam si hoc dicat, non usq; adeo absurda dixerit. Per Ionem inquit Dinomachus, ne esse quidē istiusmodi, nec præsentia cerni putat. Quid ais, inquit Arignotus in me torue aspiciens, nihil horū tibi uidetur fieri? præsertim quum omnes (ut ita dicam) uideant? Ignosces, inquam ego, mihi, si non credo, nam solus omnium nō uideo. Quod si uidissem, profecto & credidissem, quemadmodum & uos. At qui, inquit ille, si quando Corinthū ueneris, roga ubi sit Eubatide domus. Atq; ubi tibi fuerit indicata, nempe circa Craneum, in eam ingressus, dic ianitori Tibio, uelle te uidere, unde demonē Pythagoricus Arignotus quū adduxisset, abe-

ſet, abegerit, ac deinceps habitabilem domũ reddiderit. Quidnam hoc erat Arignote? rogabat Eucrates. Inhabitabilis erat, inquit ille, diu propter terricula, quod ſi quis inhabitaffet, expauſaſtus ilico fugiebat exactus à quodã horrendo ac terribili ſpectro. Deciderat ergo iam, tectumq; rumpebatur, neq; quiſquã erat omnino qui in eam ingredi fuerit auſus. Ego uero ubi hæc audiui, libellos ſumens (Sunt autem Aegyptij mihi de talibus rebus admodum multi) ueni in domũ circa primam uigiliam, dehortante hospite, ac ſermẽ detinente, poſtquam didicerat quo iturus eſſem, in certũ, ut putabat exitium. At ego ſumpta lucerna ſolus ingredior, atq; in uariſſimo atrio collocato lumine, humi ſedens tacite legebã. Adeſt uero demon ille, cũ quopiam è uulgo ſe cõgreſſurũ ratus, ac me quoq; quẽadmodũ alios perterriturũ ſqualidus, hirsutus, ac tenebris nigrrior. Atq; hic quũ adſtaret, undiq; me adſultim petens tentauit, ſi qua poſſet expugnare, ac modo in canem, modo in taurũ, modo in leonẽ uertebatur. At ego correpto in manũ q̃ maxime horrendo carmine, ſimulq; uocem imitatus Aegyptiã, et incantans eum in domiſcilij tenebroſi angulũ quendã cõpuli. At quũ animaduertiſſem, ubi ſe in terram condidit, tum deſtiti. Mane autem deſperantibus uniuerſis, ac me quemadmodum alios mortuum ſeſe reperturos putantibus, præter omnium ſpem progrediens, Eubatidem adeo, feliciter illi adnuncians, quod puram ſibi ac ſpectris liberam

domum iam liceret incolere. Atq; illum assumens aliosq; multos (sequebantur autē huius inopinatae rei gratia) quū ad locū duxissem, ubi condentem se demonē conspexeram, iussi ut sumptis ligonibus matulisq; suffoderent. Atq; ubi id fecerant, inuentū est serē ad passum defossū cadaver quoddam marcidū, ossibus tantum humana specie coherentibus: Illud igitur effossū sepeliuimus, domus uero postea turbari prodigijs desijt. Hec ubi narrauit Arignotus, uir prodigiosa sapientia, ac reuerēdus omnibus, nemo erat ex his qui aderant, qui non multam mihi imputaret insaniam, qui talia non credam, narrante praesertim Arignoto. Ego tamen nihil ueritus neq; comam, neq; illam quam de eo habebant opinionem. Quid hoc inquā Arignote? Etiam tu talis eras, in quo mihi sola spes fuit, fumo plenus ac simulacris? Illud ergo nobis in te quod dici solet, euenit: ut thesaurum quū sperauerimus, carbones offenderimus. At tu, inquit Arignotus, si neq; mihi credis narranti, neq; Dinomacho, aut huic Cleodemo, neque ipsi Eucrati, dic age quēnam digniorē, cui bis de rebus fides habeatur, existimas: qui nobis dicat contraria? Per Iouem, inquā ego, uirū apprime mirabilem Abdera oriundum illum Democritum, cui tam firmiter erat persuasum eiusmodi nihil esse in rerum natura posse, ut quum se in monimēto extra portas clausisset, ibiq; degeret dies noctesq; scribens atq; cōponens, iuuenesq; cum quidam illudere cupientes ac perterrefuere

cere, nigra ueste in modum cadaueris ornati, ac personis in capita adfictis circumstantes, illum circumfiliarent, crebro subsilientes: hic neq; eorum cōmenta pertimuerit, neq; eos omnino respexerit, sed inter scribendum: desistite, inquit, ineptire. A deo firmiter credidit animas nihil esse postquā ē corporibus exierint. Hoc cine ais, inquit Eucrates, dementem quempiam uirum esse Democritum: siquidem sic existimauit. Ego uero uobis etiam aliud referam, quod mihi ipsi contigit, non quod ab alio acceperim, fortassis etiam tu Tychiades quum audieris, compelleris accedere, ipsa narrationis ueritate coactus. Quum in Aegypto uersarer adhuc adolescens, à patre uidelicet doctrine gratia transmissus, cupiebam nauigio profectus in Coptum illinc adiens Memnonem, miraculū illud audire, cum uidelicet sonum reddentem ad orientem solem. Illum igitur audiui non hoc uulgari modo, quo audiūt alij sonū quempiam inanem, sed mihi oracula etiam edidit Memnon ipse aperto ore septem uersibus: quod nisi esset superuacuum, ipsos uobis uersus recenserem. Inter nauigandum uero incidit in nos unā nauigans uir Memphisiticus quidam, ex sacris illis scribis, mirabili sapientia, et qui uniuersam Aegyptiorum doctrinam callebat. Dicebatur autem tres ac uiginti annos in adytis subterraneis mansisse, Magiam interea doctus ab Iside. Paneratem dicis (inquit Arignotus) præceptorum meum, uirum sacrum, rasum, lineis indutum, do-

etum, pureq; lingua Græca loquētem, procerū, simumq;
labijs promissis, cruribusq; gracilibus. illum ipsum in-
quit ille, Pancratem, ac primum quidē quis esset ignor-
rabam. At postquam uidi eum, si quando in portū ap-
puliffemus, cum alia multa miracula facientē, tum cro-
codilis insidentem agitasse, & cum feris uersantē, illas
uero reuerentes eum, caudisq; aduantes, agnoui sacrū
quempiam uirum esse, paulatimq; comitate mea me in
eius amicitiam ac familiaritatē insinuaui, adeo ut om-
nia arcana cōmunicaret. Ac tandem mihi persuadet,
ut famulis omnibus in Memphide relictis, se solus con-
sequerer, neq; enim defuturos nobis ministros, Atq; ex
eo tempore sic uitam duximus. Quum in diuersorium
quodpiā ueniremus, homo accepto pistillo, scobināue,
aut pessulo, uestibus implicans, quū in id carmen quod-
dam dixisset, effecit ut ambularet, utq; alijs omnib. ho-
mo uideretur, illud ergo abiens, & aquam hauriebat;
& cœnam parabat, instruebatq;, atq; in omnibus com-
mode subseruiebat ministrabatq; nobis. Deinde post-
quam iam satis huius ministerij fuit, scobinam rursus
scobinam, ac pessulum pessulum aliud recitans car-
men reddebat. Hoc ego uehementer conatus non re-
periebam, quo pacto ab illo expiscarer. Nam id mihi
inuidebat, quanquam in alijs esset facilissimus. At quar-
dam die in angulo quodam tenebricoso clām illo deu-
litescens subauscultaui propius incantationem illam.
Erat autē trisyllaba. Tum ille quum pistillo mandas-
set quo

set quæ curanda erant, abiit in forū. At ego postridie illo apud forum occupato, acceptum pistillum quum ornaſſem, syllabas illas simili modo pronuncians, aquā iuſſi ut hauriret. Tum impletam amphoram quum tulisset, desiste inquam, neq; aquam amplius haurito, sed rursus esto pistillum. At illud mihi haud amplius iam obtemperare uolebat, sed aquam hauriebat continue, quoad hauriendo totam domū nobis impleret. At ego quum resistere huic rei non ualerem, timebam autem ne Pancrates reuersus (id quod etiam euenit) irascere tur, correpta secure pistillum in duas partes dissecō. At utraq; pars amphoram sumens hauriebat aquam, iamq; unius loco duo mihi ministri esse cœperunt. Interea Pancrates superuenit, ac re intellecta illas quidem in ligna rursus, quemadmodū ante carmen erant, mutauit. At ipse me clanculum relicto, nescio quo clanculum se subducens abiit. At possis istud etiam nunc inquit Dinomachus. hominem ex pistillo facere? Per Iouem inquit ille, dimidia ex parte scio, nā in priorē foram nunq̃ à me restitui potest, postq̃ semel aquarius esse cœperit. Sed deferēda nobis domus esset aquæ iam impleta. Non desistitis inquā ego, huiusmodi monstrosa narrare uiri senes? Alioqui horū saltem adolescentiū gratia incredibiles istas ac terribiles fabulas aliud in tempus omittite, ne clanculum terroribus ac prodigiis fabulamentis impleatur. Parcere ergo eis oportet, ne talia consueſcant audire, quæ eos per totam uitam

comitata perturbabūt, atq; ad omnē strepitū meticulo-
sos reddent, posteaq; eos omnigena superstitione imple-
verint. Recte admonuisti me, inquit Eucrates, quū su-
perstitionem dixisti. Nam quid tibi Tychiade de rebus
huiusmodi uidetur: de oraculis loquor ac uaticinijs, &
quæcunq; quidā numine afflati proclamant, quæcū ex
adytis audiūtur? aut quæ uirgo numeris eloquēs futu-
ra prædicit? an uidelicet nec talia credis? At ego quod
anulū quendā sacrum habeo, Pythij Apollinis imagi-
nem exprimente sigillo, quodq; hic Apollo mecum lo-
quitur, nō dico, ne tibi uidear ad gloriā meā res incre-
dibiles narrare. Ceterū quæ apud Amphilochū audi-
ui in Mallo, heroe mecū diu differente, deumq; meis de
rebus cōsulente, tum quæ ipse uidi, uolo uobis narrare.
Deinde ex ordine & quæ uidi in Pergamo, & quæ au-
diui in Patariis. Itaq; quū ex Aegypto redirem domū,
audiremq; illud in Mallo uaticiniū apertissimū simul
ac uerissimū esse, tamen sic oracula dare, ut ad rem res-
pondeat his, quæcūq; prophete quippiā in schedulam
inscripta tradiderit, recte me facturū putauī, si dū præ-
ternauigarem, experirer oraculū, deumq; de futuris
quippiā cōsulerem. Hæc adhuc Eucrate dicente, quum
uiderem q̄ longe res esset processura, quodq; nō breuē
incepisset de oraculo Tragœdiā, ratus non expedire,
uti solus cōtradicerem omnibus, relinquens eū ex Aegypto
adhuc in Mallū nauigantē: Nam & intelligebā
molestā illis esse præsentia meam, utpote qui dissentire
rem

rem refelleremq; eorum mendacia: Atqui ego abeo, in-
 quam, quæsiturus Leonticum, nam opus habeo cum eo
 cōgredi. At uos quandoquidē parū sufficere uobis res
 humanas putatis, ipsos etiam deos deniq; in fabularum
 uobis partem uocate. Atq; hæc simul ac dixi, discessi.
 Illi uero alacres iam libertatem nacti, ut est uerisimile,
 mutuò sese epulis accipiebant, ac mendacijs ingurgita-
 bant. Talibus ô Philocles apud Eucratē auditis, uenio
 per Iouem inflato uentre, nō aliter quā hī qui musto
 poti sunt, opus habens uomitu. Tum libenter alicunde
 magno emerim pharmacū aliquod, quod mihi obliuio-
 nem induceret eorū, quæ audiui, ne me nonnihil earum
 rerū ledat inherēs memoria: nempe mōstra, demones,
 atque Hecatas mihi uidere uideor. P H I L. Quin mihi
 quoq; ô Tychiade, tale quiddā hic sermo tuus attulit:
 aiant etenim nō solum in rabiem uerti, atq; aquam for-
 midare, quoscunq; rabidi canes mordeāt, uerumetiam
 si quem mordicus homo morsus momorderit, illum mor-
 sum quoq; nō minus canino ualiturum, atq; eum etiam
 eodem modo formidaturum. Quin tu ergo uideris, quā
 sis ipse apud Eucratem à multis mendacijs morsus, mi-
 hi quoq; morsum illum communicasse, adeo mihi men-
 tem demonibus impleuisti. T Y C H. At bono animo si-
 mus amice, quum magnum aduersus huiusmodi res res
 medium habemus, ueritatem rectamq; omnibus in res
 bus rationem: quo si utamur, nullis huiusmodi uanis
 stultisq; mendacijs turbabimur.

LUCIANI DECLAMA-

TIO PRO TYRANNICIDA,

Thomæ Moro interprete.

ARGUMENTVM DECLAMATIONIS.

Ascendit quidam in arcem, ut tyrannum occideret, at ipsa quidem non inuenit, filium autem eius quum peremisset, gladium reliquit in corpore. Tyrannus ingressus, ac filium iam conspicatus mortuum, eodem gladio se transfixit. is qui ascenderat, ac tyranni filium interemerat, tanquam tyrannicida premium petit.

DECLAMATIO.

VVM duos tyrannos indices uno die peremerim, alterum quidem iam etate defectum, alterum vero florentem, eoque ad seclerum successionem idoneum, adsum tamen unicum ob utrumque premium petiturus: idque quum solus omnium qui unquam fuisse tyrannicide, sceleratos duos uno ictu sustulerim atque mactauerim: filium quidem gladio, patrem vero nimio illo quo in filium ferebatur, affectu. Tyrannus igitur ob ea quæ gessit, satis nobis supplicij dedit, quippe qui et uiuens filium spectauit occisum, et tandem (quod maxime præter omnem spem fuit) ipse sui coactus est tyrannicide fieri. Filius igitur à me peremptus

emptus est, inservivit autē mihi, etiam mortuus, ad aliam mortem: nam qui vivens iniurias, unā cum patre fecit, mortuus patrem ut potuit interfecit, Qui tyrannidem ergo sustuli, ego sum: ensisq; qui peregit omnia, meus est, ordinem tantū immutavi cædium, ac perimendi sceleratos novavi modū: illum qui fortior erat, et qui ulcisci poterat, amolitus ipse: senem vero soli relinquens gladio. Ego igitur ob ista etiam amplius aliquid à vobis expectabā, sperabamq; me præmia pro peremptorum numero suscepturū, ut qui vos nō præsentibus tantum malis eripuerim, sed futurorum quoq; metu libera verim, ac certē vobis libertatē præstiterim, nullo hære de scelerū relicto. At interim tot rebus à me præclare editis, in periculum venio, ne à vobis nullo præmio donatus abeam, solusq; mercede frauder, quā leges à me servate statuerunt. Hic itaq; meus aduersarius, nullo Reip. studio, sicut ait, istud agere videtur, sed eorū cæde cōmotus, ut in eum qui mortis eis causa fuit ulciscatur. Sed vos iudices auscultate paulisper, dum tyrannidis mala (quanquam ipsi probe sciatis) expono: nam et hoc pacto melius beneficij magnitudinem cognoveritis, et magis item gaudebitis, reputantes quibus estis malis liberati. Neq; enim quemadmodum alijs plerisq; iam sæpe accidit, ita nos quoq; simplicem tyrannidē et unicam servitutem sustinuimus: neque unius domini libidinem pertulimus, sed soli omnium quos unquā similis præbit infelicitas, duos unius loco tyrannos habuimus.

et

Et in duplices miseri iniuriæ distracti sumus. At moderatior admodum senex erat, et in ira mitior, et ad supplicia segnior, et ad libidines tardior: utpote etate iam impetus eius uehementiam cobibente, et uoluptatum appetitiones refrenante. Et ad causas quidem facinoræ inuitus à filio dicebatur impelli, quum ipse non admodum tyrannicus esset, nisi quod illi parebat: nam in filiū (ut iam ostendit) propensus supra modum fuit. Omnia illi filius erat, illi obtemperabat: et iniuste fecit quicquid ille iubebat, et puniebat quos ille uolebat: in omnibus illi morem gerebat, ac denique sub illius tyrannide uiuebat, et utroneus filij cupiditatum satellites erat. At iuuenis uero honore etatis gratia patri cesserit, et solo imperij nomine abstinuit: ceterum re ipsa tyrannidis caput ipse fuit. Firmitas quoque ac tutamentū principatus ab illo pendebat, quoniam et quod ex iniurijs provenit, solus ipse fruebatur. Ille erat qui satellites ducebat, qui custodias regebat, qui subditos feriebat, qui insidiatores terrebat. Ille erat qui ephebos rapuit, qui nuptias temerauit, cui uirgines adductæ sunt: et si quæ cædes erant, si quæ exilia, pecuniarum expilationes, tormenta, cōtumeliæ, hæc omnia iuuenis fiebant audacia: nam senex ipse obsequiebatur, et comes in malis erat, et tantū filij scelera comprobabat. Et res quidem nobis intolerabilis facta est: nam quam animi libidines ab imperio sumunt licentiam, nullum iniuriarum finem faciunt. At illud tamen nos urebat maxime, diuturnam,

inō

imò eternam potius futuram hanc servitutem sciebamur, & tradendam per successionem Rempub. populūq; alij post alium domino ac scelerato hereditatens cessuram. Alijs profecto non parvam spem hæc res facit, quod perpendere possunt, ac secū dicere: at iam cohibebitur, at iam morietur, ac paulo post erimus liberi. De illis uero nihil tale sperabatur, sed iam nunc paratū imperij cernebamus heredem. quamobrem nec suscipere negotium audebat fortium quisquam, qui tamen eadem mecum cupiebant: sed desperabatur omnino libertas, & inexpugnabilis uidebatur tyrannis, cum necesse esset tam multos aggredi. At me nihil ista deterruerūt, neq; perpensa negotij difficultate detractui, neq; periculum expavi. Solus quidem, solus aduersus tam fortem ac multiplicem tyrannidem, imò uero non solus, sed cū gladio auxiliari conscendi, cōsorte etiam tyrannicidij, mortem præ oculis habens, sed propriam tamen cedē communi libertate compensans. Cum in primam ergo custodiam incidissem, ac satellites baud facile amouissem, obuiū quenq; perimens, & quicquid obsisteret cōficiens, in ipsum negotij caput ferebar, in ipsum unicū tyrānidis robur, in ipsam nostrarū calamitatū materiā: & in summa arcis custodia sistens, quum illum contempnisset sese generose defendentem atq; resistentem, uulneribus multis tamen interfeci: ac iam quidem sublata tyrannis erat, facinus confectum erat, atq; exinde protinus omnes liberi. Senex relictus est ille solus, inermis

mis, custodibus exutus, magno illo satellite suo adem/
 pro destitutus, nec amplius ulla generosa manu dign⁹.
 Ibi ego mecum iudices talia cogitabam: totū negociū.
 meum bene se habet: omnia peracta sunt, omnia stren/
 nue perfecta sunt. Quonam ergo iste qui superest ple/
 ctetur modo? Me siquidē ac dextera mea indignus est:
 precipue uero facinore tam splendido ac iuuenili &
 generoso confecto, cuius gloriā addita hac tam inerte
 cæde minuerem. Dignum autem querere carnificem
 quempiam oportet, uerum post erumnam, tum ne &
 hāc lucrifaciat uideat, puniatur, appositū tantū enses
 habeat: huic ergo reliqua committo. Hæc ubi statuis/
 sem, illinc amolior. Ille uero sicut ego ante diuinā uerā
 fecit, ac tyrannum interfecit, fabulæq; meæ supremum
 actum addidit. Adsum ergo popularem uobis guberna/
 tionem adferens, & omnibus securitatem denunciāns,
 ac libertatem feliciter annuncians. Nunc igitur factis
 meis fruimini. Sceleratis enim (uti uidetis) arx uacat,
 imperat aut nemo, sed & honores tribuere licet, & iu/
 dicare, & ex legibus contradicere: atq; hæc uobis ex
 me, atq; hoc facinore meo profecta sunt: atque ex illa
 una cæde, post quā pater haud amplius uiuere potuit.
 Dignum igitur ob ista censeo, debitū à uobis mihi præ/
 mium dari: non quod studiosus lucri sim, aut qui parua
 magnipendam: neq; quod ob mercedē de patria bene/
 mereri in animum induxerim, sed quod mea officia cu/
 piam uestro præmio esse comprobata, ne despectus sit,
 neue

nēue inglorius fiat meus conatus, tanquā à uobis manus, & premio iudicetur indignus. At iste cōtradicit, & me prater equum ait facere, qui honorari uelim, ac prēmium referre: non enim esse me tyrannicidam, neque factum à me quicquam secundum legem esse, sed factum meo quiddam ad prēmium petendum deesse. Rogo igitur eum, quid reliquum à me desideras? non uoluis non ascendi? non peremi? non liberaui? num imperat quisquam? num iubet quisquam? nū dominus minatur quisquam? num me maleficorum effugit quisquam? nō dixeris. Sed omnia pacis plena, & leges omnes redditae, & manifesta libertas, & popularis gubernatio firma, & coniugia inuiolata, & pueri extra periculū, & uirgines tutae, & festas agens ferias ob cōmunem felicitatem ciuitas. Quis est igitur horū omniū causa? quis illa sustulit, ista praeuit? Etenim si me quisquā est hoc honore dignior, illi hac mercede cedo, ac prēmio istoc abstineo. Sin uero solus ego cuncta peregi, audens, periclitans, adoriens, interimens, puniens, alterū in altero ulciscens: quid mea calumniaris officia? quid ingratum erga me populū facis? At ipsum non occidisti tyrannā: lex autem tyrannicide prēmium statuit. Interest ergo quicquā, dic mihi, an ipsum perimas, an mortis ei causam praebeas? Ego certe nihil puto, nempe hoc solū legislator spectauit, libertatem & popularem statū, ac sceleratorū amolitionē, istud honorauit, istud gratia dignum censuit, quod factū à me nō esse nō queas dicere.

Si

Si enim illum occidi, quo occiso iste non potuit uiuere, ipse nimirum mactaui. Cædes mea, manus illius erat. Ne nimirum ergo curiose de mortis modo disputes, neque examines quomodo interijt: sed an amplius non sit, an per me est, quod amplius ille non est. Quandoquidem hoc quoque mihi uideris excussurus, et sycophantam in beneficentes acturus, si quis non ense, sed lapide lignoque, aut alio quopiam modo peremisset. Quid uero si tyrannum fame obsessum, ad mortis necessitatem adegissem? etiamne tum requireres meam et manu peractam cædem? alioqui deesse adhuc aliquid mihi ad legem implendam diceres? atque id grauiore supplicio interfecto malefico? Vnum solum examina, istud interroga, in hoc curiosus inquire, quis facinorosorum superest? quis iniurie metus imminet? quæ uestigia calamitatum? Sin uero purgata sunt ac pacata omnia: sycophantæ est, modum rerum calumniante, uelle præmio ipsis factis debito fraudare. Ego siquidem hoc quoque in legibus declaratum memini (nisi forsitan ob longam seruitutem sine quæ in illis dicuntur oblitus) causas mortis duas esse: si uel quis ipse occiderit: seu si quis ipse quidem non occiderit, neque manu rem gesserit, coegit tamen, atque occasionem necis dedit: equaliter hunc etiam lex plendum censet, atque admodum quidem iuste: nam præbitans interitus causam nihilo iudicauit ipso facto minorem, ac reliqua iam de modo necis questio superuacua est. Illum ergo qui sic occiderit, puniendum tanquam homicidam

micidam equū censeas, absoluiq; nullo pacto uelis: qui uero eodem quo ille modo ciuitati benefecerit, indignū benemeriti præmio duces? Neq; enim istud possis dicere, me uidelicet id fecisse tantum: bonum autem exitum quendam temere non me id destinante, consequutum. Quid ergo pertimuissem amplius, eo qui fortior erat interempto? Quid in uulnere gladium reliquissem, nisi id ipsum omnino quod erat futurum prædiuinissem? Nisi hoc fortasse dixeris, quod qui peremptus est, tyrannus non erat, neq; hoc nomen obtinebat, neq; multa uos ob id libenter si necaretur, præmia dedisset: sed hoc nunquam dices. Ergo interempto tyranno, illi qui causam præbuit nō reddes præmium? ô curiositatem, quomodo necatus est curas, quum libertate fruaris, aut ab eo qui democratiā restituit, amplius aliquid postulas. Atqui lex (ut dicis) ipsum rerū caput examinat, media autem omnia ualere sinit, neq; ultra curiosius inquirat. Quid enim, qui in exilium tyrannū compulisset, non honorem iam tyrannicide tulisset? Imò ac ualde quidem iuste, nam & ille libertatem pro seruitute præstitit. At quod à me factum est, nō exilium, nec redintegranda rebellionis metus, sed omnino perfecta sublatio est, et generis illius uniuersi internicio, ac totius mali radicitus excisio. Ac nūc per deos omnia mihi ab initio in finem usq; (si uidetur) excutite, an prætermisum quicquam ad implendam legem fuerit, & an quicquā mihi defuit, quod adesse tyrannicide debuit. Ante

omnia igitur animū adesse generosum decet, atq; Reip-
studiosum, paratumq; pericula pro cōmuni commodo
subire, ac propria morte multorum salutem redimere:
ergo ad id mihi quicq̃ defuit? An animo fractus sum?
an pericula prospiciens, per quæ mihi uadendum erat
detraxi? non id dixeris. Mane ergo in hoc solo, ac
me finge ex eo solo quod uolui, atq; isto consilio fui, eti-
am si nihil inde boni prouenisset, tamen ob mentem ip-
sam assurgentem præmiū tanquam benemerentem pe-
tere, quum tamē ego non potuerim, sed alius me sequu-
tus tyrannum occiderit, absonum (dic mihi) aut absur-
dum esset tribuere: maximeq; si dicerem, ō uiri, uolui,
cupiui, aggressus sum, atq; animi mei signa dedi: solus
honore dignus sum. Quid tuum responsurus esses? Nunc
uero non id dico, sed & ascendi & periclitatus sum, at-
que innumerabilia priusquam adolescentem pereme-
ram feci. Neq; enim rem usque adeo facilem esse suspice-
mini, custodiā superare, ac satellites opprimere, unūq;
que tot uiros auertere. Sed ferme maximum in tyrann-
icidio, atq; ipsum rei caput istud est. Nam ipse quidem
tyrannus, non magnum opus est, neq; magno negotio
conficiendum, neque expugnatum difficile, sed ea potius
quæ muniunt ac tuentur tyrannidem, quæ qui uicerit,
is omnia peregerit: nam reliquum quidem parum est.
Siquidem istud ad tyrannum usque penetrare, nequa-
quam licuisset mihi, nisi custodū qui eos cingunt, ac sa-
tellitem omnium uictori, ac nisi eos omnes prius deuic-
cissim

cissem : Nihil amplius, adicio, sed ijs rursus immoror. Custodias superavi, satellites inquam, tyrannum incustoditum, inermem, nudum reddidi. Ob hac ne honore tibi dignus videor? an adhuc à me cædem postulas? At qui si cædem etiam queris, nec istud quidem deest. Neque enim incruentus sum, sed perpetravi magnam ac nobilem necem iuuenis florentis atq; omnibus metuedi, per quem etiam ille tutus ab insidijs erat, quo solo confidebat, qui multorum loco satellitum, suffecit. Quid tum ergo, num præmio dignus sum? num tantarum rerum honore fraudabor? Quid enim si satellitem, unum si ministrum quempiam tyranni peremissem? quid si servum honoratiorem? an non magnum etiam hoc tibi videretur ascendere, atq; in media arce, in medijs armis aliquem ex amicis tyranni conficere? Nunc autem etiam illum qui peremptus est considera: filius erat tyranni, imò tyrannus grauior, ac dominus inclementior, ac tortor crudelior, extortor uolentior. Tum quod maximum fuit, heres omnium atq; successor: postremo, qui in longum poterat nostras calamitates extendere. Vis ne hoc me solum fecisse, tyrannum autem ipsum adhuc ereptum fuga uiuere? Munus ob ista peto, quid dicitis? non dabitis? Non illum quoq; suspexistis? non dominus? non grauis? non intollerandus erat? Nunc uero etiam caput ipsum intelligite. Quod enim iste à me flagitat, id quod optime fieri potuit, peregi, ac tyrannum alterius necce necaui, non uulgariter, neq; uno ictu, quod illi post tot scelera maxime fuit

optandū. Sed dolore multo prius exagitans, et in oculis ostendens misere prostrata, quæ illi fuerant charissimā, filium quanquam malum, tamen etate florentē, ac patri similem, sanguine ac tabo plenū. Hæc sunt patrū vulnera, bi legitimorū tyrannicidarū gladij. Hæc tyrannis crudelibus digna mors, hoc suppliciū sceleribus tantis debitum. Nam illico mori, illico nescire, nullū tale spectaculum cernere, nihil habet tyrannica poena dignum. Non enim ignorabam (te appello nō inquam ignorabam, imò nec alius quisquam quantum ille erga filium gerebat affectū, et quod post illum uiuere ne paululum quidem dignaretur. Atq; omnes fortasse patres sunt in filios eiusmodi. At hic certe aliquid supra ceteros habebat, idq; merito, quippe qui illum solū uidebat ducē seruatoremq; tyrannidis, solumq; pericula patriæ præoccupantem, ac firmitatem imperio præstantem. Unde etiam quanquam nō ob amorem, at ob desperationem saltem statim illum sciebam moriturū, quum cogitaret inutilem sibi uitam futuram, securitate quam illi filius præbebat ablata. Omnibus igitur illum simul circūsepsi, natura, dolore, desperatione, terrore, ac temporum etiam futurorum metu. His in illum cōmilitonibus usus sum, et ad ultimum illud consilium coegi. Intērit nobis orbis, afflictus, dolens, lachrymans, luctum lugens, breuem quidem, sed qui patri sufficiat, et quod grauissimum est, ipse à seipso, quod mortis genus omnium est miserrimum, multoq; acerbius quàm si infera-

tur ab alio. Vbi mihi gladius est? num quis illum agnoscat alius? num cuiusquam alterius telum est? Quis illū in arcem duxit? ante tyrannū quis usus est? quis illum tyranno misit? O ensis mecum communicans, rerum à me bene gestarū successor, post tot discrimina, post tot mortes despicimur, et indigni præmio uidemur. Si enim ob istud solum hunc à uobis honorem peterem, si dicerem: o uiri, tyranno mortem cupienti, ac tum inermi forte deprebenso, meus iste subseruiuit gladius, atque operam suam ad consequendam libertatem cōmodauit omnibus, honore ac præmio indignum putassetis? dominum tam popularis rei nō retaliaissetis? nō inter benefactores inscripsissetis? non inter sacra gladiū ipsum reposuissetis? nō secundū deum illum coluissetis? Nunc mecum cogitate, qualia tyrannum ipsum ante mortem et fecisse, et dixisse sit uerisimile, quum filium perimerem, ac uulneribus multis in parte corporis conspicua perfoderem, quo uidelicet genitor ureretur, atque aspectu primo stupefceret, miserabiliter exclamauit atque inelamauit patrem, non ut auxiliator esset aut commilito, quippe qui iam senex erat atque inualidus, sed domesticorum malorum spectator. Ego illinc digredior, totius quidem tragediæ autor. Reliqui uero histrioni cadauer, et scenam, et ensem, ac cætera quæ fabulæ supererant. At ille quum adesset, ac uideret filium quem habebat unicam, uix respirantem, lacerum ac morte plenum, uulnera quoque illa densa ac multa et letalia ge-

rentem, sic exclamavit: O nate, sublatis sumus, interempti sumus, tyranni cæsi sumus: ubi iste interfector est? ad quid mihi parcat? cui me reseruat malo per te iam fili præmortuum: nisi me forte utpote senem cōtemnit, et lente me perimere decreuit: ac mortem mihi producit, ut necem mihi faciat longiorem. Et simul ista dicens, ensē quærebat: ipse autē erat inermis, ut qui omnem in filio spem reposuerat. At ne is quidem defuit, iam dudum enim à me ante præparatus erat, atq; ad facinus futurum relictus. Ergo ex corpore euellens, et ex vulnere gladium eximens, iam dudū me occidisti, permisti, nunc uero mihi finem facito: O ensis, inquit, patri lugenti consolator ueni, atq; infelicem senis manum ad iuuā, iugula tyrannum, perime, ac luctu solue. Utinam in te prior incidissem, utinam ordinē cedis incepissem, cecidissem quidem, at ut tyrannus tantum, at ultorem sperans, nūc uero ut orbis, nūc uero ut etiam carnifice egens. Et hæc simul dicens, uulnus intulit tremulus, impotens, cupiens quidem, inualidus tamen ad facinoris ministerium. Quot sunt ista supplicia? quot uulnera? quot mortes? quot tyrannicidia? quot præmia? Et tandem uidistis omnes iacentē iuuenem, opus neq; parū, neq; facile senem uero illi concunfutum, cruorem utriusq; inherentem, atq; illam libertatis et uictoriæ parentem Libitinam, et nostri ensis operam: ensē uero ipsum inter utrunq; monstratū, declarantem quā nō indignus domino sit, testantemq; quod mihi sit fideliter obsequutus

obsequuntur. Hoc si ego fecissem, obscurius fuisset, nunc vero redditur ipsa nouitate splendidius. Qui tyrannidē ergo omnem sustuli, ego sum: opus autem in multos distributum est, quemadmodum in fabula. Atq; egi primas quidem partes ego, secundas uero filius, tertias tyrannus ipse, ensis autem subseruiuit omnibus.

DECLAMATIO THOMAE MORI LUCIANICAE RESPONDENS.

NON putaueram iudices, ei, qui (id quod
ego nūc facio) publicam causam suscepisset
agendā, opus fore, ut quur id facere instituerit, rationem reddat: Neq; enim ullum fore periculum, ne id malicia potius aggressus, quā pietate uideatur, quum hoc certissimū praebeat magnae integritatis argumentum, quod aliorum omnium cōmodis elegerit suo priuato labore consulere. Quod quanquam omnes istiusmodi causarū patronos merito posse existimem ab omni calumniae suspitione defendere, me tamen omnium meritissime, qui ut omnibus prosim, non solum hunc mihi laborem desumpsi, sed inimicitias etiam cum eo uiro contraxi, qui se tyrannos quoque id stat occidisse. Sed quoniam nihil tam recte ceptum esse uideo, quod non improborum uellicet ac deprauet iniquitas, & quosdam iam nunc musitantes audio,

qui istius oratione persuasi, hoc meum officium in peior
rem partem rapiunt: statui iudices nobis huius actionis
meae causam exponere, ne quis industriae meae mali-
gnus interpretes eam dolori, odio, uel inuidiae conetur as-
scribere. Ac primum, quid est quare tyranni mortem do-
lere puter? nam id iste mihi nuper obiecit, probationem
uero nullam attulit, dixisse tantum contentus, et credi si-
bi sine argumento, sine teste postulat: immo, inquit, nisi
doleres, nisi tyranni mortem ulcisci cuperes, mecum non
contenderes. Ergo eo solo lugere me tyranni mortem
probas, quod tibi ob eius necem, praemium iniuste peten-
ti, ego me iuste opposui? Vis uidere quam nihil dicis?
Si te tyrannum occidisse probes, ego tecum litigare, nec si
uelim possem, nec si possem uelim. Nunc uero quid aliud
contra te dicturus sum, quam quod illum non occidisti? Si
tu interfecisses, nihil quereretur, immo laudare, admirarer,
ac praemium primus decernerem: nunc uero ideo tibi con-
tradico, ideo tibi honorem denego, ideo aduersor, ideo
queror, quia tyrannum non occidisti. Num igitur occisum
protinus dolere uideor? Ostendisse potius iudices debu-
it, me tyranno fuisse uel sanguine coniunctum, uel affini-
tate propinquum, uel beneficiis deuinctum, uel scelerum
communione foederatum. At istorum quicquam ne sin-
gere quidem potuit: ergo si neque cognatus illi, neque affi-
nis fui, si mea opera nunquam in cuiusquam iniuriam
usus est, si ab illo beneficii nihil in me collatum est, si me
acerba seruitute cum ceteris simul oppressit, si me illius
interitus

interitus libertati uobiscū unā restituit, quid causae est ut illius mortem mea salutis ac libertatis auspiciū doceam? At odij certe tantundē causae est. Nam quid egit quod odium in illum prouocaret meum? Primo tyranni filium interfecit: postea uero tyranno sibi manus inferente, iste praeuium tanquā tyrannicida petijt: quorum alterum, puta quod iuuenem peremit, quanquam id ipsum parum consulte, parumq; ex communi comodo fecerat, nisi dii nobis fuissent propitij, fecit ille tamen animo (quantū ego certe suspicor) non malo. Alterum uero, nempe quod praeuium postulat quum non meruerit, ut nunc sunt hominum ingenia, non miror, & ignosco certe, modo possit auferre. Neutrū istorum odium in illum meum concitat. Extra haec nibil unquā fecit, quod ad me ullo modo pertineat: ergo tam iniquus sim, ut hominem uix tandē satis aut de facie, aut fama notum, qui me nec re offenderat, nec uerbo leserat, gratis odio persequerer? Restat inuidiae diluenda suspicio, quae talis est, ut nullo malo carere uelim libentius. Nam quum omnia uitia sint suapte natura perniciofa, nullum tamen est liuore pestilentius: quodq; peius, cui semel insederit grauioribus tormentis exagitet. Nempe alterius fortunam, suum infortunium ducere, secundis aliorū rebus aestuare, alienis laudibus uri, aliena felicitate torqueri, an non summa miseria, non extrema dementia est? Itaq; si à quoquā alio uitio iudices absum, ab hoc certe longissime absum. Cuius un-

quam fortunas impetij? Cuius res bene gestas eleuauit? Cuius laudibus unquam detraxi? Cuius famam labere spersi? Certe ab huius uitij suspicione si me mediocris ista fortuna mea non asserit, quæ non tam inops est, ut aliorum opibus ac præmijs inuideam, si me anteaſta uita non uindictat: quæ non usq; adeo est rerum bene gestarum indiga, ut aliena debeam laude tabescere, At ipsa me hercle causa prorsus absoluit: quæ talis est, ut potius omnium ueniam, quàm cuiusquam mereatur inuidiam. Quæſo iudices, quod tandē odij signum, quod inuidie documentum præ me fero? Non prouoco, non irascor, non accuso, urbem tantum in ius uocatam ab illo defendo. Sed quur sedentibus ergo cæteris, ac tacentibus uniuersis, atq; in his multis & clarissimis uiris, & autoritate præstantibus, & multo ad dicendum instructioribus, ego potissimum surgo, & petenti præmia contradico? Illi ipsi profecto quin mecum sentiant non dubito: & quin ex his pleriq; sint, qui hoc ipsum officium, nisi ego iam suscepissem, libenter fuerint obituri: neq; tamen ideo culpandus sum, quod me pro patria primus obtulerim. Quicquid est, alieni silentij causas non debeo: me certe ad dicendum cum Reipublicæ causa, tum deorum immortalium respectus incitabat: nempe quum uiderem satis ténues ærarij nostri proventus, & præsentem pecuniam nimis exiguam, tum instare multas necessarij sumptus occasiones, non se rebam uti ciuitas hoc insuper non necessario sumpta multaretur

multaretur. Tyrannicidij premium quantum sit non ignoratis, ac merito quidem: quod enim precium satis grande sit, quo agri, foci, fortuna, liberi, coniuges, salus, ac libertas omnium, postremo ipsæ deorum aræ atq; templa redimuntur? Quod quo maius atq; urbi onerosius est, eo magis à nobis prospiciendum est ne temere collocetur. Satis iudices, satis impensæ ac sumptus imminet, satis effundendum est, ut ærarium nostrum tam profunde, non iste etiam cui nihil debemus, exhauriat. Præterea quum hoc tyrannicidium sola deorum clementia prouenerit, quo toties in clamati calamitatum tandem nostrarum miserti, crudelissimi nos iugo tyranni solacere, ac libertati reddere uoluerunt, non ferendū putari ut ciuitas honorem gratiamq; dijs merentibus ablatam, homini non merenti tribueret. Totum autem hoc negocij fortune deorumq; benignitati deberi, huic nihil gratiæ, apertissimis argumētis docebo: quod dum facio, queso iudices diligēter attendite. Tria sunt quorum iste quodlibet sufficere sibi ad hunc honorem consequendum putat, uel quod tyranni peremit filium, uel quod tyrannam tentauit occidere, uel quod pater filij nece cōmotus, ense quē iste reliquerat mortē sibi consciiuit. Ergo illius adolescentis cædes tyrannicidū uidetur? Quid ni? nempe et ille (inquit) tyrannus erat. Quis id credat iudices, urbē unam duobus suffecisse tyrannis? duos tyrannos inuicem concordēs eadem incoluisse moenia? unius urbis ambitu potuisse contineri, quorum

quorum alterutri uix uel orbis uniuersus suffecerit.
Quisquis id credendum duxerit, is mihi parum uide-
tur tyrannicam considerare naturam: nam legitimæ
quoque potestates, ac non solū legibus gubernantes, sed
etiam legibus obtemperantes, ac tyrannide tanto in-
teruallo mitiores, ambitione tamen ita uincuntur, ut
nec uel intimorum amicorum uitæ parcant, potiusquā
eos habeant imperij sui consortes. Quis tyrannum cre-
dat natura ferum ac uiolentum imperij sui, cuius ardor
re hominum leges protriuertit, decorum contempserit,
uitam neglexerit, socium quenquam admittere? Quin
brutorum quoque pleraque ferre quæ (quod tyrannorum
proprium est) rapto uiuunt, quibus solius pabuli cura
impressit aliqua tyrannicæ naturæ uestigia, in propri-
os foetus seuiunt, potiusquam socios illos uenationis
accipiant. Et hominem tyrannum putamus, quem fas-
tus inflat, ambitio stimulat, cupiditas urget, gloria sol-
licitat, suam cum quoquam posse communicare tyran-
nidem? At iste non solum duos tyrannos facit, uerum
etiam adolescentem plusquam tyrannum uult uideri:
nam ciuibus atroces (inquit) iniurias fecit, cæde, rapis-
na, stupro, omnibus denique scelerum formis insignis. No-
mine quidem abstinuit, cæterum re ipsa tyrannidis ca-
put erat, ac parente plus potuit, cum ut uolebat rexit.
At longe contra se res habet iudices: nimirum impo-
tens semper ac formidolosa res tyrannis est. Neque fili-
us profecto patrem tulisset si posset, neque filio tantam
permi-

permisisset pater ut posset. Nemo tyrannis est herede suspectior, qui eo maiorem parenti metum incutit, quo magis ferocem eius indolem ac tyrannicos mores expresserit. Continebat ergo filij sui cupiditates, atque adolescenti stringebat potius quàm laxabat habenas, ne viribus nimium inualefcēs iuuenis, imperij avidus, atq; opibus insolens, nec sibi iam imperans, tandem ne parenti quidem parceret, quin iam Saturno superi Iovem praeferrent. Nam si iniurias interdum fecit, quid aliud quàm se parenti satellitem praebeuit? ex quibus quotusquisq; est, qui non grassetur: nuptias violet, domos compilet, phanæ dissipet, obuios cædat, atq; optimum quenq; trucidet? Sed quoniam unus est, cuius potentia atq; umbra freti, tam scelerata grassantur audacia, poenæ alioqui facinorum suorum uel illi, uel publicis legibus daturi, ipsi quidem latrones, homicidæ, fures, adulteri: solus autem unus ille scelerum princeps, sub cuius nomine omnes impune delitescunt, tyrannus est. At ille adolescens si quando patrabat aliquid atrocius, patrē semper sic imperasse dicebat, neq; ego quin imperarit dubito. Nam filius quanquam ea indole fuit, ut parentem aliquando uideretur (si ad tantam peruenisset ætatem) agitijs ac sceleribus equaturus, tamen in hac adolescētia præ illius crudelitate ac seuitia quibus iam à puero semper assuetus insenuerat, rudis adhuc miles, ac uix tyro fuit, neq; ferè magnum quicquā, nisi à patre iussus atq; edoctus agebat. Sed siue nō nisi
iussu

iussus illa faciebat, siue ipse etiam iniussus audebat, tamen quum tanquam iussus egerit, quum neq; tyrannē nomen usurparit, neq; se pro tyranno gesserit, sed patri se parere significarit, & auctorum suorum causas in illum retulerit, quum alium se potentiozem esse confessus sit, cuius uiribus fideret, à quo omnis eius penderet impunitas: furem si uelis, aut sacrilegū, uel si quod aliud nomen mauis, appelles: at is profecto non est, in quo fieri tyrannicidium potest. Quod si illum omnia solum potuisset, ac re ipsa tyrannum fuisse cōtendas, & (quod paulo ante iastabas) illico eius morte liberam fuisse rempublicam, fingamus obsecro adhuc parentē uiuere, sed non fugatum tamen, quod nescio quur ipse finxisti, quippe quem nec ipse fugaueras, nec quur ei fugiendum esset effeceras. Filio enim tantum per insidias adempto, reliquis uiribus integris, non uideo quur patri magis desperandum, aut fugiendum fuerit, quàm si aut filius ei natus nō fuisset, aut peste correptus obisset. Patrem ergo fingamus (ut dixi) uiuentem, ac filio quidem unico orbatum, sed satellitum tamen caterua cinctum, cædem filij lachrymantē: sed intersectori minantem, atq; omnia suppliciorum genera destinantem, in forum uultu tristi quidem, sed tamen truci procurrere, & prolato quē tu reliquisti gladio, ingentia polliceri præmia, si quis eius ensis dominum prodiderit: hic tu foro iam ab illo, atq; eius satellitibus occupato, & in caput tuū quæstione iam haberi coëpta, in publicum

blicum fortis Tyrannicida procurre, & in medios glo-
 bos irruens Tyrannum te occidisse proclamita, liber-
 tatem omnibus denuncia, ac Tyrannicidij præmiũ po-
 stula. Quid fugis? Quid latebras quæris? Quid Tyran-
 nicida metuis? An non libera est Respublica? An non
 Tyrannus occisus est? Neq; ergo is quẽ pcremisti Ty-
 rannus erat, sed quidam potius Tyranni satellites: neq;
 eius morte ciuitas libertati restituta est, quod solũ pan-
 lo ante dicebas huius legis spectasse latorem. At hære-
 dem (inqt) occidi. Quid mihi hæredes nominat? Quid
 in Tyrānide leges memorat? Legum ista nomina sunt.
 Iuris est ista successio. An Pirate filium si demortui
 patris locum impleuerit, hæredem quisquam dixerit?
 Inte status semper Tyrannus moritur, quippe legibus
 ab illo captiuis, quæ sole ratum facere testamentum
 possunt. Proinde qui defuncti locum Tyranni subit, hæ-
 res non est, sed nouus Tyrānus. Non enim succedit, sed
 inuadit. At illi nunc paruissimus. Istud qui cõstat? Ego
 contra Tyranno mortuo populum ilico liberum esse
 dico. Alioqui frustra lex Tyrannicidæ præmium sta-
 tuit, si alterius morte in alterius potestatem recidimus.
 Sed longe secus iudices, defuncto enim quolibet casu
 Tyranno, populus iam tum liber dum amici luctu oc-
 cupantur, dum stupent eius morte satellites, ilico sese
 in libertatẽ asseruisset, neq; plus filius aduersus populi
 uires tum ualuisset, quàm nunc potest quisquam, uel
 ex amicis Tyranni potentissimus, aut genere quisquis
 ei fuit

ei fuit post filium proximus, ad quem, si successionis nomen atq; hereditatis audiendum est, tam nunc tyrannis pertinet, quàm ad filium pertinuisset. Qui satellitem igitur, qui amicum, qui cognatum, qui filium Tyranni peremerit, frustra Tyrannicidiũ iactauerit. Tyrannus ipse solus est, cuius necem tanto premio Respublice mercatur. Sed uolui (inquit) pertentavi, periclitatus sum, quod negari ne possit, filio tyranni perempto, spe futura tyrannidis extincta, præclarum animi mei documentum reliqui, uel hoc solum sufficere mihi ad hunc honorem puto. Hic uide obsecro quàm nihil malivole, quàm simpliciter agam tecum omnia, quàm ex re tua totum hoc negotium minime suspiciosus interpreter. Nam si alius banc ageret causam, nec tamen ex inimicis tuis, sed ex acrioribus istis actoribus quispiam qui locos omnes excutiunt, et suspicionibus urgent, ac moleste nimium premunt, sic Hercules hunc tractaret locum, ut te nec id tentasse unquam nec destinasse contenderet. Quod si tu uociferaberis mirari te quenquàm tam insigni esse impudentia, ut talia dicere occiso in ipso conatu tyranni filio audeat, hic ille protinus quasi fieri non potuerit (inquit) ut non patriam liberaturus, quod non prestitisti, non Tyrannum occisurus, quem non attigisti: sed ipsum potius iuvenem quem trucidasti perempturus, ascenderis: illatam tibi priuatim aliquam ulturus ac retaliaturus iniuriam. Hic si instaret, urgeret, premeret, ac certas aliquas probationes
illius

illius animi tui ac propositi flagitaret, uides (ut opinor) in quantas traheris angustias. Sed ego tecum hoc pacto non agam, quippe qui in rebus (cuiusmodi ista est) uehementer obscuris, assueui semper in meliorem partem esse procliuior. Permitto itaq; tibi, ut ista fecisse animo in Remp. propenso uidearis. Voluisti ergo, ac tentasti prorsus auferre Tyrannidem. Hoc tibi uidetur isto præmio compensandum? Primū quod uoluisti, quis non uidet quā sit exiguum? Nam hac ratione omnes tyrannicidij præmiū peteremus. Quis enim tam frigido in Remp. animo fuerit, ut Tyrannū crudelißimum non libenter auferre uoluerit? Tentando uero quid aliud declarasti, quā quod esse Tyrannicida uoluisti? Quod te præterea periculis exposuisti, an id præmium meruerit ullum, postea uidebimus: quod autē istud non meruerit, spero uobis iudices esse uel sola legis recitatione perspicuum. Quæ quum præmium nisi Tyrannicidæ non statuat, qui uero Tyrannum non ceciderit, esse Tyrannicida non possit: quantumlibet quispiam tentauerit, quantiscunq; sese periculis exposuerit, frustra Tyrannicidij præmium, nisi cæso Tyranno, petierit. Nam ei qui dum conatur occidere, in exiliū compulerit, præmiū quidem: sed neq; tantum, neq; tanq̃ Tyrannicidæ decernam. Etenim si morbo quopiam laborans denunciem: quicumq; me sanauerit, si recuperata ualitudine, tria me talenta daturum,

L V C.

M

ueniat

ueniat aliquis spe mercedis inductus, qui mei curam suscipiat: deinde medicamentis quibusdam adhibitis, ubi frustra se conari senserit: artē suam morbo victam confessus, me iam deploratum relinquat: aliqua tamen molestie parte leuatum, sanitatis illi mercedem, quia non sanauit, non debeo: rursus quia profuit, inanem prorsus à me dimittere haud æquum est. At si post mille phar-
maca, nihilo tamen melius habentem destituat: præmij nihil meretur, qui nihil iuuit: gratiæ uero tantundem ferè, qui quod mederi tentauit, sui gratia, non mei fecit.
Quod si insigniter Medicæ artis ignarus, rem tamen aggredi fuerit ausus, atq; aliquantisper misere uenenis adfectum postea dimittat: quū iam nō modo nihil opis tulit, sed plurimum doloris addidit: etiam si sese gratis obtulerit: utrum amore dignus est, quod me suo labore tam diu nulla præmij spe tam officiose uexauit? an summo potius odio, quod temere sese meo periculo ei negotio, cuius erat imperitus, immiscuit? Huic rei Iudices haud multum mihi uidetur præsens causa dissimilis. Lex enim Tyrannicidam conducere uehementer alibi cunde studet, eiq; præmium certum, Tyranno cæso, pollicetur. Sed Tyrannicidam quum dicit Iudices, hominem querit artificem: non manu tantum fortem, sed pectore quoq; multo magis ualentem, consilio potius quàm uiribus præstantem: qui insidias tendere, laqueos abscondere, occasiones captare nouerit. Ergo hanc
proxima

provinciam si quis huiusmodi susceperit, qui Tyrannum ipsum arte & insidijs adoriatur, adorsum opprimit, oppressum interimat: nec re coepta semel, nisi perfecta desistat: hic Tyrannicidij premium audacter postulet. Sin id quidem non potuerit, quod autem proximum est & confine, fecerit: Tyrannum videlicet uel in exilium abegerit, uel ad deditionem condonata uita coegerit, uel ad deponendam Tyrannidem certa conditione compulerit: hunc ego premio dignum, neque nullo quidem, neque tamen Tyrannicide iudico. At si quis manu potens, mentis inops, illarum penitus ignarus artium, quibus instructum esse Tyrannicidam oportet: qui rem uiribus egere tantum, ac non consilio putet, qui denique Aiaci multo sit, quam Vlyssi similior. Sed Aiaci tamen iam abiudicatis armis insanienti, arma hominum loco trucidanti. Si huiusmodi, inquā, quispiam rem tantam conficiendam sibi desumpserit: tum nec insidias collocans, nec tempus eligens, nec occasionem expectans: impetu quodam proruat, nec ab ipso tamen Tyranno incipiat, sed in satellites eius insiliat, dato interim illi sibi cauendi loco. Tum subducto Tyranno: re temere coepta, stulte gesta, per ignauiam relictā, ac penitus infectā: sola sibi fuga, abiecto etiam gladio, consulat. Postea uero uel defuncto, uel interfec-to Tyranno, in publicū prodcat: premiū tanquā Tyrannicide postulet, atque huiusmodi utatur oratione.

Volui Iudices, ausus sum, tētaui, periclitatus sum. Vtrū Iudices illi Tyrannicidij prēmium decerneretis, quis Tyrannum tentauit occidere? an malam potius gratiam haberetis, ac dignum etiam supplicio duceretis, quod sua temeritate non se solum frustra periculis obiecerat, sed urbem etiam uniuersam in summum discrimen unā praecepitauerat: utpote qui Tyrannum stulte irritando fecerit, & ciuibus infestiores, & aduersus insidias cautiorem? Videtis ergo Iudices quemadmodum id quod iste uel solum satis esse confidebat, usque adeo nihil adiuuat, ut etiam nonnihil officiat. Quam obrem si neq; is, quem peremit, Tyrannus fuit: nec satis Tyranni filium occidisse fuit: tentasse uero temere, plus quam frustra fuit, reliquum est, ut ultimum illud, Tyranni uidelicet ipsius mortem, excutiamus: quam iste sibi nos debere disputat. Hoc totius negocij caput est, hoc si uobis iste persuasit, causae nihil est quin uicerit. Contraq; si ego hanc partē euicero, atq; sacra hanc, quod aiunt, anchoram illi praecidero, nonne ilico necesse est fluctuet, ac naufragio pereat? Idcirco Iudices hic etiam atq; etiam obsecro: ut q̄ maxime sitis attentī, dum Tyrāni cēdē doceo, ex qua tota ista pendet cōtrouersia, nihil ad istū quicq̄ pertinere. Totum ergo hunc locū Iudices sic ab isto tractatū esse meministis, ut qui uobis persuadere cuperet, uti crederetis eum iam tum quum filium perimeret, parentem quod posset

itea fecit, praescisse facturum. Sciebam, inquit, satis esse
 filium occidere, sciebam patrem ilico sese post mortem
 filij perempturum. Imò sciebas certe, quū sic banc cau-
 sam ageres, opus esse tibi ut illa praescisse uidereris.
 Alioqui frustra te praemium Tyrannicidij petiturum:
 si neq; ipse Tyrannum peremisses, neq; id saltem fecis-
 ses, unde illi scires exitium imminere. Eam ob rem Iu-
 dices exitum eius facti tam certum uideri uoluit, ut uo-
 bis etiam audientibus dixerit, ob id ipsum sese à Tyran-
 no manum abstinuisse, eumq; sibi ipsi pariter et istius
 gladio reliquisse: quem alioqui, ut ait, facile potuisset
 occidere, fecissetq; nisi de exitu securus scilicet, tūc de
 industria pepercisset, ut paulo post miserius interiret.
 Hic igitur quid faciam? quò me potissimum uertam?
 unde argumenta conquiram, quibus hūc probem non
 esse rerum futurarum praescium? Quin illum percon-
 temur potius, ac rationes aliquas exigamus, quibus il-
 le nobis fidem rei tam longe supra fidem faciat, unde
 hāc tam mirabilē diuinādi peritiā nactus sit, utrūne
 homine quopiā docēte didicerit, an numine potius in-
 spirante conceperit. Dic igitur nobis Tiresia, quonam
 probamento facies, uti constet comprehensam esse tibi
 rerū futurarū scientiā? de fossū alicubi thesaurū effo-
 de, cogitationes nostras euolue, abstrusum aliquid atq;
 occultatum erue, quod miremur omnes: nempe eius-
 dem artis esse puto, et quae praesentia latent edicere,

et quæ sunt futura prædicere. Aut si tu futuris duntaxat uales, aliqua nunc ediffere aliquot post hoc annis: aut si libet, seculis potius euentura: quæ quum ex tuo præscripto ceciderint omnia, tum demum redito, et futura te præscisse dicito. Interim profecto egre, quantum suspicor, obtinebis: ut quod te nesciente fiebat, id præscisse credaris antequam fieret. Quod si tum, quum filium interimeres, ignorabas patrem sese, quod postea fecit, occisurum: quum tu nunc eius cedis præmium postulas, quam nisi uelis impudenter esse mendax, facere necesse est, te ignorante, atque adeo ne cogitante quidem, perpetrata esse? Sed ideo se fortasse putat huius etiam necis autorem: quoniam illa cædes quam fecit, istius quoque, tametsi præter spem, causa tamen aliquo modo fuit. Quæ in re uos longe alia iudices opinor esse sententia. Neque enim si Tyrannum casu quisquam aut mente captus occidisset, ei Tyrannicidij præmium decerneretis. Quid ita? Nempe quod inscius uterque atque imprudens occidisset, quanquam istius causa est aliquanto, ut mihi uidetur, inferior. Nam si alteruter illorum præmium peteret, tametsi peteret qui peremisset ignarus: atque ideo frustra peteret, peteret tamen qui peremisset: nunc uero et isto nesciente, et non ab ipso peremptus est. At nihil ego, inquit, neque casu, neque imprudens feci: sed filiū cōsultò trucidauī, atque ita patri uolens ac prudens mortis causam præbui: qui, ni ego filiū occi-

occidisset, adhuc tyrannus uiueret. Age accedā etiam propius. Si tu tyrannū aggressus ut perimeres: deinde uictus ab eo, proiecto etiā gladio, fugeres, atq; is equo te persequutus, equo collapsō, præcep̃s in gladiū tuum tam opportune caderet, ut eodē transfigeretur: an non hic posses eadem omnia dicere, uoluisse te uidelicet, ac uolentem aggressum esse: uolentē igitur prudentemq; causas ei mortis attulisse? nam nisi tu illum fuisses adoratus, ille non fuisset occisus. Sed nōne uides, ut eadē opera, uel magis fuga tua gloriari liceat, et ignauie tuæ premium petere? Nam nisi tu fugisses, ille non cecidisset: nisi tu gladium turpiter abiiecisses: nec transfixus ille fuisset. Postremo hac ratione ignauos etiā Tyrannicidas esse liceat. Quemadmodum licet uolens adoratus esses ut interimeres: tamen postquam re infecta fugisses, quod postea factum esset, tuum non iudicaretur, licet id factum non fuisset, nisi tu aliquid ante fecisses: Ita etiam si Tyrannum perempturus ascendisti, filiumq; dum patrem quæris, occidisti: tamen cum pergere ac perficere quod inceperas, uel timore non ausus sis, uel negligentia nolueris, uel casu non potueris: sed re prorsus infecta redieris, quicquid inde postea te in scio atque in sperante prouenerit, id à te profectum esse ne dixeris. Siquidem quicquid tuum dici potest, ibi desit, ubi tu destitisti. At nec istud fortassis ei quod ipse fecit simile esse concedet. Sed mihi hoc pacto

rursus opponet. Is quē tu proponis, non ea mente Tyrannum aggressus est, ut se postea uicto ac fugiente, ille uictor dum persequeretur, occumberet. Ideoq; quod non proposuit, merito suum uocare non potest. At ego eo proposito peremi filium: ut pater sese dolore commotus occideret: atq; id facturum animo meo percepi. Videtis iudices, ut nobis illa diuinatione sua rursus occurrat? Quæremus igitur ab eo, quonam pacto præscrisit? præsciuerit ne? an coniecxit? Si se præsciuisse respondcat, neminem credo ei crediturum: si coniecxisse, interim nescisse se fatetur: sed opinatum esse tantū, hoc est, dubitasse, incertū fuisse: postremo quid aliud quā ignorasse? Sed uideamus tamen quibus signis, q̃ perspicuis argumentis, rem tam inopinabilem ita collegerit euenturā, ut quod alius nemo sperare potuisset, id ille sibi tanquam certum atq; inopinabile proposuerit. No ueram inquit, quā misere deperibat filium. Itāne id tandem adeo te certum ac securum reddidit: ut necem eius non tanquam forte secuturam, sed necessario futuram destinares? Scio iudices, haud mediocres illos affectus esse, quos erga liberos parentum pectoribus inseruit natura, neq; tamen aut tantos, aut cuiq̃ tam exploratos crediderim: ut promittere sibi ac spōdere audeat, id quod iste se fecisse narrat, interempto filio patrē ultronem ei comitē futurū. Nam quotusquisq; ex his, quorū filij & unici, & charissimi quotidie uel morbo

cadunt

cadunt,uel dolo pereunt,uel bello occumbunt,uel casu intereunt, usque adeo morore consternatur, ut sibi mortem sua sponte consciscat? Sed amor, inquit, etiam desperatio non minor occasio desiderandae mortis accessit. Quamobrem obsecro, an tu quum filium perimeres, reliquos unà satellites omnes occidisti? non dices, opinor, stragē te tantam fecisse. Ceteros igitur adhuc retinebat: opum satis, virium satis habebat. Quapropter uno adempto, quū tot adhuc essent incolumes, quorum omnium intererat maxime hunc incolumem esse, quur ei usque adeo desperandum fuit, ut nō ab urbe, sed ex orbe festinandum fuerit. An usquam gentiū uiuere quenquam hodie suspicemur, qui id fecisset, quod Tyrannus iste fecit. Quid de alijs querimus? quin te potius interrogemus, quem uerisimile est de te cōiecturam hanc fecisse, et Tyrannum ex animo tuo spectasse. Si tibi ergo filius perimeretur, atq; insuper imminere uideretur nonnullum et fortune simul et uitae periculū: num potius eligeres te comitem filio dare, quā mortem illius ulcisci? An temet ipse ne ab alijs occidereris, occideres? Certe, ut pro te quoq; respondeamus, nō faceres. Quomodo ergo in mentem tibi uenire potuit: ut quod nec alijs fecerunt, nec quisquam fecisset, nec tute facturus esses, id Tyrannum cogitares facturum? At planē, inquit, cogitabam: alioqui cur ibi gladium meum reliquissem. Recte nimirum ignauiae tuae nos admonet.

Nam cum hoc dicit iudices: nōne id uobis uidetur dicere, praesensi certe: alioqui cur inde fugissem? quid enim aliud est: alioqui cur gladiū ibi reliquissem, quā alioq; cur inde abiecto gladio turpiter me in pedes dedissem. Nam quid opus fuit gladiū Tyranno relinquere? Ne deesset ei scilicet, quo periret? Itāne qui omnīū gladios timet, ipse gladio caret? Qui quicquid habet, gladio peperit, gladio possidet, gladio tuetur, ei gladius unquam abfuerit. O nouum prodigium iudices, Tyrannus sine gladio. Neq; illi gladius defuit, nec iste gladiū ei reliquit, sed abiicit: nec futurum quod euenit, uel leuissima coniectura praeuidit. Sed posteaquam in arcem temere (nescio quomodo) perrepsisset, atq; ibi adolescentem (ut est iuuenta semper incautior) solum, securum, ac nihil minus expectantem, de improvviso adortus oppressisset: ac potuisset fortasse progressus ulterius eadem opera Tyrannū sustulisse: ilico hominem timor inuasit, metuentem ne uoce uel gemitu morientis audito, iam tum proditus concurrentibus Tyranni satellitibus, caperetur. Iam ante oculos eius obuersabantur uincula, carcer, tormēta, ac mortes mille, mille supplicia: quorū imaginatione uana perterritus, iam strepitum omnē, omnē sonitū, ac postremo suā ipsius umbram expauescens: tam nūc repēte timidus, q̄ ante temerarius, ex arce se proripuit: nec secum gladiū saltē tollere ausus est: seu ne esset fuga tardior, seu ne cum esse deprehensus, insidiatus fuisse Tyranno diceretur.

quo

quo nunc perempto recurrit insolens, & tanquam ipse occiderit, Tyrannicidij præmium postulat. Age ergo Tyrannum ipsum nõ quero an peremeris: hoc tantum quero, an peremisse potueris. Si non potueris: ergo occasionem non expectasti, locum idoneum non elegisti, tempus opportunum non captasti: sed temere, sine consilio, sine ratione, præceps incepisti, quod perficere nõ ualueris. Nec illum ergo te iactes occidisse, quem te fatearis nec potuisse. Sin potueris: magnæ profecto uel inertie, uel ignauiae fuit, quod nõ feceris. Imò, inquit, potui: sed de industria supersedi. Satis iam feceram, filium occideram: patrem dolori suo, & gladio meo reliqui, quo eum sese perempturum præuidi. O inuerecundũ, si ista mentiris. O insanum, si nõ mentiris. Si tam incredibilia finxisti, miramur impudentiam: si tam absurda cogitasti, miramur amentiam. Tunc adeo eras insanus, ut quũ uno ictu potueris, & uitã tuam, & Reip. salutẽ in tuto collocare, malueris omnia dubijs fortune casibus exponere, & tibi futurũ promittere, quod sanus auderet nemo sperare? Quid si Tyrannus id uoluisset, quod tu te haud dubie fecisses, & quod illum quoq; facturũ longe uerisimilius quàm quod fecit fuit: conclamasset satellites, coegisset sicarios, armasset carnifices, ac prolato filij cadauere, & natura crudelis, & tam atroci spectaculo irritatus, iram ac furorem illũ effudisset: primũ in te, per quem filius occisus, deinde in urbem uniuersam, propter

556 DECLAMATIO THOMAE MORI

propter quam occisus est: quæ si contigissent (ut tua de-
 mentia propemodum contigerant) neq; tu miser bodie
 uiueres, qui hoc præmium peteres, neq; nos Remp. ut
 lam à qua peti posset haberemus. Sed Dij immortales,
 Indices, nota precesq; nostras recordati sunt: Dij serui-
 tutis nostræ mala miserati sunt: Dij nobis in summis at-
 que extremis periculis auxiliati sunt. Qui quū semper
 huic urbi succurrere statuisent, id potissimum tempus
 elegerunt, quo maxime nobis beneficium suum cōmen-
 dare possent. Nam Tyrannus quanquam semper erat
 molestus uiuente filio, tamen eo nomine minus grauis
 incumberebat ciuibus, ne miseram penitus atque exbau-
 stam urbem filio relinqueret. At eo trucidato propter
 quem ante pepercerat, cui dubiū esse potest, quin fun-
 ditus omnia direpturus fuerit? Postquam ergo Resp.
 istius primū temeritate, deinde ignauia in extremū il-
 lud periculum corruisset, Superi tempus iam uenisse ra-
 ti, quo perpetuam nobis insculperent fauoris sui memo-
 riam, omnia mala quæ tā prope cernicibus nostris im-
 minebant, subito in ipsum Tyranni caput auerterunt,
 idq; tam celeriter, ut citius nos periculo liberatos esse,
 quàm in periculo fuisse cognouerimus, nè nos interim
 saltem potuisset discriminis tanti metus urgere. Quis
 Tyrannū putasset, Indices, reperto filij sui cadauere, in
 sese potius quàm in hanc urbem gladiū fuisse uersurū,
 nisi nostri studio Superi in propriam illum perniciem
 immisiss

immisſis ei Furijs, agitaſſent? Itaq; iam nūc uidere mihi
uideor micantes latronis oculos, obducta ſupercilia,
cōtractam frontem, genas pallentes, dentes ſtridentes,
labra tumentia. Deniq; qualem Pentheum deſcribunt
Poetae, toto ore, toto uultu, ſuae prodentem mentis in-
ſaniam. Quum primum ingreſſus filium reperiret oc-
ciſum, quid illum feciſſe, quid clamaſſe ſuſpicemur? quid
aliud quàm ut impium atq; dementem ſpurciſſimo ri-
ſtu inſana in ſuperos euomiſſe conuicia? O Deorum
iram, ô numinum inuidiam. Video cœlites odijs ueſtri ſi-
gna: uideo liuoris atrij ueſtigia. Nihil uobis uixit iniqui-
us, nihil ambitioſius, nihil inuidentiſ. Soli imperare,
ſoli regnare uultis, nec ſatis propria felicitate cōtenti,
ſemper aliena tabeſcitis. Quur nō mecum in certamen
deſcēditis? Quur ignauū inſidiatorē filio ſummiſiſtis?
Ille quiſquis erat, cum Tyranno in certamen etiam in-
gredi non auſus eſt: hoc certe ſaltem gaudeo, quod ne-
mo ſe poterit Tyrannicidam dicere, nemo Tyrannici-
dij præmium petere. Nemo enim Tyrannū occidet ho-
die, niſi Tyrannus. Tyrannus ego hodie uel Dijs inui-
tis moriar. Huiusmodi ergo deliria quum blateraſſet,
in gladium tandem amens ac furioſus incubuit. Tyran-
nus igitur Iudices iſtius gladio, imò nec iſtius, quippe
quem ante abiecerat, manu quidē ſuapte, ſed ſola Deo-
rum opera perſoſſus iacet. At nūc iſte ſibi cuius ibi nullo
be partes erāt, primas uendicat. Itaq; qui me ſycophan-
tans

tam uocabas: uide obsecro, uter nostrum huic uitio pro-
 prior est, egone, qui tecum hodie pro Rep. superiusq; dis-
 micans, premiũ tamẽ nec uictor postulo: an tu potius,
 qui desertor ac fugitiuus, cõtendis tamen alijs, atq; his
 quidem Dijs uincantibus ipse triumphare? Desine, de-
 sine aliena uirtute partam tibi arrogare uictoriam. De-
 sine Deorum in hanc urbem tam clarum obscurare be-
 neficium. Desine deorum laudibus obsistere, & ab hac
 temeraria petitione desiste. Quod si iste Iudices mole-
 stus esse perrexerit, nos tamen ipsam rem equis lanci-
 bus expendite: Nam iste quid aliud, quàm Tyrannũ ue-
 sibi cauere admonuit? Dijs ne cauere sibi posset, ne insi-
 dijs amplius opus esset, effecerunt. Iste quid aliud quàm
 gladio suo Tyrannum in nos omnes armauit? Dijs gla-
 dium illum à nobis in Tyranni iugulum retorserũt. Iste
 quid aliud deniq;, quàm uniuersam urbem in summum
 periculum dementia sua cõiecit? Dijs corrigentes istius
 insaniam, discrimen illud subito in prosperrimam secu-
 ritatem conuerterunt. Vos ergo Iudices per deos im-
 mortales obtestor: per deos huius clarissimæ libertatis,
 huius insperatæ felicitatis auctores, ne quod nobis deor-
 um omnium consilio ac uirtute successit, id uos unius
 hominis amentiae referri sinatis acceptum: neue hanc
 urbem unquam in deos liberatores tam ingratham esse:
 neue patiamini ut salutem suam debere se potius huma-
 nae temeritati quàm deorum benignitati fateatur, quos
 ita

ita demum sperare licet futuros semper huic urbi propitios, si nos eorum quæ contulere memores, eos (ut æquum est) beneficiorum suorum recognoscamus auctores. Alioqui si nos (quod absit) ingrati, quæ ab illis profecta sunt, in alios referamus, gratiâq; superis debetam impēdamus hominibus: vicissim hercle metuendū est: ne dii quoq; suum erga nos fauorem imminuant: ac Reip. nostræ curā, ut indigne quæ ab illis curetur, abijciant. Quamobrē ut aliquando finem dicendi faciam: quādoquidem iste peccauit officio, & bono animo male fecit, dii uero eius peccatum in commoda nostra uerterunt: ac dii quidem coegerunt, sed se tamen Tyrannus interfecit: tum præmium qui coegere nō petunt, petere autem qui peremit nō potest: uos sententijs uestris Iudices & huic ueniam, & superis gratiam decernite: et urbem ab huius præmij debito, quo eam liberam esse dii uoluerunt, absoluite. Dixi.

LUCIANI SAMOSA-

TENSIS SOPHISTÆ ORA-

tio, latine reddita, à Philippo

Melanchthone.

Calumniæ non esse temere credendam.

PERNICIOSA res Ignorantia est, et uarijs modis noxia mortalibus, non solū cōmuni hominū uitæ tenebras quasdam of-
fendere

fundere ac veri cognitionem obliterare solita, sed prius
natas quoque singulorum rationes miscens ac perturbans.
Quo fit, ut perinde atque qui in tenebris errant, imò haud
aliter quam cæci, iam huc, iam illuc impingamus. Quod
haud procul nobis et ante pedes est situm, non videmus:
formido est bis capi, à quibus etiam quàm longiss. abs-
sumus. Denique in rebus humanis nihil tam fauste felici-
terque agitur, quod non error aliquis interpollet. Hinc
sunt innumera illæ tragicae clades, fata Labdacidarum
ac Pelopidum, aliæ item aliorum calamitates. serè enim
quidquid malorum scenæ ac pulpita clamant, ab Igno-
rantia ceu tragico deo compositum proficiscitur. Illa
vero cum alias potest plurimum, tum noxia est immo-
dice, si quando in calumnias familiares, et mutua in-
ter se amicorum crimina incidit. Quibus solent, et in-
testinis dissidijs res domesticae, et odijs civilibus urbes
funditus eueri. In natos seuire parentes, nati parentis
bus insidiari, frater fratri, amans amanti, amicus item
ab amico diuelli. Turbari demum omnia calumniarum
fricia. Itaque, quo pacto caueri facile possit, et qualis nã
sit calumnia, unde originem trahat, quantum serè effi-
ciat, hac oratione, uelut in tabella depingam. Porro
quam eius imaginem subiiciam, Appelli Ephesio picto-
ri acceptam refero dicatam. Quum is apud Ptolemæum
regem coniurationis, quæ in Tyro autore Theodota,
facta est, insimulatus esset, quaquam neque Tyrum uide-
rat unquam, neque Theodotam nouerat, nisi quantum fa-
ma

ma accepit, cum Ptolemæi præfectum Phœnicen administrare. Verum Antiphilus quidam artis, gratiæq; Apelleæ emulus, illum apud regem cōiurationis Tyræ reum fecit, cum Theodota principe factionis uisum familiariter congregi, conuiuari, secreto itē & in auriculam inter conuiuandū colloqui. Paulo post & defecisse Tyrum, & Pelusium Apellis consilio occupatum esse. Tum Ptolemæus præter modum, cum & alias nō satis animi compos esset, assentatione insuper tyrannica fractus, adeo excauit, adeo admiratione calumniæ percitus est, ut coniecturis quæ causæ fidem, aut facerent, aut minuerent, neglectis, nō animaduertit calumniatorem Apelleæ artis emulum esse, dein fortuna minori Apellem, quam ut Pelusium prodere posset: hunc item beneficijs regijs plus ceteris pictoribus auctum. Neq; interim percontatus, num aliquando ille in Tyrios nauigasset. Quin statim plectendus uidebatur. Regiam tumultu insolito Rex perturbat, Apellen perfidū, ingratum, reum uiolatæ maiestatis, insidiatorem, coniuratū, clamat. Ac nisi quispiam è socijs coniurationis, qui capti tenebantur, & audax Antiphili scelus stomachatus, & infelicitis Apellis misertus, nihil ei cōmune cū seditiosis fuisse probasset, dubio procul Tyriorum malorum poenam capite multatus soluisset, etiamsi nihil sibi male conscius. Ptolemæus igitur collecto animo sententiam mutauit, Apellen donauit talentis centum, addito in seruitutem Antiphilo calumniatore. Apelles contra

periculi memor tali est imagine calumniam ultus. Ad dextram cōsidet quisspiam auribus praelongis insignis, quales serè illæ Mide feruntur. Manum porrigit procul accedenti calumnie. Circunstant eum mulierculæ duæ, Ignorantia, ni fallor, ac Suspicio. Adit aliunde propera calumnia eximie compta, uultu ipso et gestu corporis efferam rabiem, et iram æstuantem conceptam pectore præ se ferens, sinistra facē tenens flammivomam, dextra secum adolescentem capillis prehensum, manus ad superos tendentem, obtestantemq; immortalium Deorum fidem, rapit. Ante it vir pallidus, in speciem impurum, acie oculorum minime hebeti, cæterum planè ijs similis, qui fontico aliquo morbo contabuerunt. Hunc facile conijcias Liuorem esse. Quin et muliercule aliquot calumniam sequuntur comites, quarū est munus, dominam hortari, instruere, comere: interpretæ picturæ aiebat Infidias ac Fallaciam esse. A tergo, lugubri habitu, pullata laceraq; Pœnitentia subsequitur, quæ capite in tergum deflexo, cū lachrymis ac pudore procul Venientem ueritatē excipit. Hac Apelles tabula casus suos lusit. Iam et nos, si uidetur, Ephesij pictoris exemplo, recenseamus calumnie rationes. Principio nobis effigianda est, et explicanda finitione quadam, quæ uic iconis fuerit. Est enim calumnia, delatio e mentita odio, clanculum reo calumniatori credita, delato ad respondendum ac refellendum non admissio. Quæ definitio personis, perinde atq; comicum argumentū, tribus constat

constat, delatore, delato, et auditore calumnie. Singulorum partibus defungemur hanc acturi fabulam. omnium, si lubet, primum producamus in mediū, actus principem, et quasi presultorem, autorem calumnie. Is quidem quāminime bonus uir sit, ignorat nemo. Neque enim quisquam uir bonus amico damnum dare causatur. Nam boni uiri est, hominum sibi animos conciliare studio bene merendi de amicis, neutiquam inimicis criminandis. Vnde baud incōmode colliges, iniustum, sceleratum, impium, In summa, incredibilē rebus cōmunibus calumniatorem esse. Nam quis est, cui non uidetur in uniuersum iusticiæ pensum equalitas, et quod aiūt, NE QUID NIMIS? Inequalitas item, et qd' nimium est, iniusticiæ. Qui uero clanculū absentem insectatur, equalitatis metas egreditur: quippe, auditor ē sibi totum adferit, aures eius anteuertit, obstruit, et iniuriæ responsuro, calumnijs refertas, efficit. Ea sanē extrema est iniuria uel optimorum legum latorū iudicio Solonis et Draconis, qui iureiurando Senatum Athenien. adstrinxere, ut pari benignitate gratiaq; tam reū quā actorem Iudex audiat, dum alterius causam honestiorem intelligat. Scelestum et crudele iudicium esse, si quid statuatur antea quā cum accusatione comparata sit defensio. Ad hæc, sibi male propicios deos reddunt iudices isti, qui cum accusanti aures libere indulserint, reo denegant, aut prestigijs capti delatorijs, musitantes condemnant. Tantum à iusto, equo, bono,

N 2 legibus

legibus, & iurciurando, senatus bene constitutæ ciuitatis calumnia discrepat. Iam, si cui dubiæ fidei legum cōditores uidentur, quorū decreta cōmonent iusticia, nō studio partiū iudicare, is longe optimi poetæ impendio scitam sententiam imò uero legē sacrosanctam audiat.

Nec nisi librato dirimat sententiā litem,

Parte quid ex utraq; queat, examine causa.

Nimirū, uates intelligebat, ex omnibus nullam esse neque grauiorem neq; audaciorem iniuriam, quā indicta causa quenquam mortalium damnare. Id uero ex omni parte calumniator molitur, uti cum furore ac uercordia hominis coram quo res agitur, indefensum reū committat, defensurum parteis suæ clancularia sectione arceat. Adeo enim hoc hominum genus obnoxium est formidini, adeo nihil audet palām, sed perinde atq; qui ex insidijs transuersi hostem inuadūt, ex abdito alicunde specu iaculatur, ut non sit qui contra uel mittere telum, uel manu cōtendere possit, hostisq; ignarus aduersarij, fraudisq; inscius pereat. Quod profecto minime fallax indicium est, in calumnia nihil inesse ueri, nihil sani prorsum. Nam qui accusaturus quempiam, sibi cōsciū est ueri, procul dubio, & palām audet aduersariū incessere, corrigere, purgantē crimen ferre. Vt in bello, qui iusta acie uincere hostem palām potest, turpe ducit, astu & insidijs certare. At hoc genus homines in aulis regijs spectare plurimos datur, optimatū fauorē hisce artibus ambienteis, ubi scilicet & inuidia crebra,

¶

Et uarie suspensiones, et assentandi criminandiq; occasio multiplex in promptu est. Siquidem ibi quo pluribus plura spes ostentat, eo necesse est maiore inuidia, senioribus odijs, emulatione callidior certari. Illic uideas licet, quàm acres alter in alterum oculos defigat, qua cura obseruet, ueluti singulari certamine congressus si quid uispiam in alterius corpore forte fortuna nudum, aut male munitum conspiciat, quod ferire feliciter possit. Ita studio cuiq; est, cum ipse primus esse cupit, uti proximum deiiciat, exturbet, conuellat, proculcet. Hic si quis est uir frugi, temere cucertitur, illuditur, deniq; ignominiose exterminatur. Cōtra qui assentandi paulo peritior est, et habiliore ad mentiendum ingenio, probatur, superat. Sanè omnino iuxta Homeri carmen est huius certaminis alea.

Vndiq; communi seuitur Marte, pariq;

Victusq; uictorq; cadunt fato.

Alium subinde alius, alia uia aggreditur, ut serè fieri solet, sicubi de magnis agitur commodis, sed per calumnias iter est ut compendiarium, ita minime securum. Principia inuidiæ debent inter spemq; metumq; fluctuanti. Exitus nihil nō miserabile, tragicū, calamitosum habet. Ceterum quadruplatoris ipsum quoq; studium nequaquam facile est, simplexue, quanquam ita fortasse uideatur, sed arte multiplici, solertia peculiari, incessa denique et acurata diligentia opus habet. Neque

N 3 enim

enim noxia fuerit calumnia, nisi in specie similia uero narret, neq; temere cunctarum alioqui rerū DOMINAM VERITATEM superauerit, nisi auditorē argumentosa & probabili actione, in summa, mille modis fallat. Porro defertur is plerumq; qui bonore quorūdam alios pręstat, nempe is inuidiosus, qui spe illius frustrati sunt. Quo fit, ut omnī telis affectetur ceu obex, qui uiam assequendę dignitatis alijs intercluserit. Seq; primos tum singuli fore confidunt, si sublimē istū loco demoliti sint, ab amicis abalienarint. Tale quidam in gymnico cursu fieri cōsuevit, ubi si quis est cursor ingenuus, statim ruptis carceribus primas affectās, & animum ad stadij metas adiciens, spe uictorię ē ro bore suo concepta, neq; sequenti incommodat, neq; omnino laboris huiusce socijs quidquam struit remora. Contra, qui malitiosus, imbellis, enervis contendit cursu cum alijs, desperatis uiribus in fraudem intentus agitur, atq; in uniuersum hoc unicum spectat qua currentem occupet, impediat, ac intercludat, & nī succedat actus, nō est, ut ullo alio modo uincere possit. Haud aliter in ambiendis magnatū amicitijs accidit, ubi si quis feliciter anteuertit, in medias continuo labitur insidias, & incautus ab emulis captus discerpitur. Hi deinde amari, coli, amici uideri incipiunt, uel ob id unum, quod bonis incommodarint. Iam uti probabilem & dignam fide calumniam faciant, non quod fortuito casus ostendit

dit,prehensant, sed in hoc toti sunt, ut accurato delectu observent, ne quid absonum, aut alienū, à causæ fide incidat. Adeo rationes eius quæ criminantur universas, in priorem partem trahunt, suspectas reddunt, quo fidem addant accusationi. Medicum insimulant ueneficij. Magnificū ciuem affectatæ tyrannidis, tyrannū proditoris. Interdum auditoris affectus, sua calumnijs discrimina suppeditat, cū quo si ueteratores isti et nugiendi suas technas comparent, apte illuditur. Quod si auditorem zelotypū norint, annuit, inquit, ille uxori tuæ inter epulas et defixis in eam oculis alto suspiria pectore duxit, uxor uicissim suaue quiddā et amatoriū, alia itē quæ ad suspicionē adulterij faciunt. Sin poetice studiosus, ea sibi arte præter modum placeat, Philoxeno, aiunt, carmen tuū nō probatur biulcū, lege solutū censetur. Ad religiosum, en ille de pietate, deq, Dijs male sentit, sacra detestatur, providentiā uniuersi gubernatricem pernegat. Tum auditor ceu æstro in auriculam immisso, excandescit, ut pro re cōiungere licet, amicū ab se impos animi re ipsa nondū cōtente cognita, missū facit. Talia ferè sunt, quæ ab impuris istis cōfinguntur, ut delictet ad irritandos audientiū animos maxime accōmoda. Tū, qua parte singuli præstant, eam potissimū iaculis suis obnoxia ij faciunt, ne qd' auditor subita interturbatus ira, uero cognoscendo collocet ocium: deinde sese purgaturo non fiat hominis copia, quem criminis

admiratio speciesq; veri occuparunt. Etenim dici non
 potest, quàm instructa sit, quantumq; ualeat calumnie
 facies, si quando cum cupiditatibus auditoris conflictar-
 tur. Quondam apud Ptolemæum, cui Dionysio cognor-
 men fuit, quisspiam Demetrium Platoniciū accusauerat,
 quod in Bacchanalibus aquam biberet, solusq; omnium
 muliebrib. nō uestiretur, de quo nisi accersitus ad regē
 mane palàm uino libasset, & instita muliebri amictus,
 ad numeros Dithyrambicos, Cymbalorumq; modos sa-
 liisset, planē actum erat quod & regium exemplū non
 esset imitatus, & aspernaretur Dionysiorū molliciem.
 Apud Alexandrū grauissimi criminis reus fiebat, qui
 colere & adorare Hephestionem nollit: nam posteaquā
 is uiuis excessit, amore uictus Alexander effuso animo
 ad reliquam funeris magnificentiam additū uoluit, ut
 mortuus inter deos Hephestion haberetur. Cōtinuo ei
 templa ciuitates pleræq; dicarūt, delubra condiderūt,
 aras, sacra, serias **NOVODÆO** sanxerunt. Iusiuran-
 dum omnium religiosissimū Hephestionis nomine fuit.
 Capitale erat, si quis hac parte uel contaretur, uel ne-
 glectim coleret. Hic curatus affectus, hæc uesania, fuit
 assentatoribus occasione, accendendi, inflammandiq;
 regis. Narrabantur insomnia, uisæ Hephestionis um-
 bræ, prædicabantur illius responsa. Denique aræ & sa-
 cra dicata sunt **FAMILIARI** & malorum **VINDI-
 CARI** deo. Proinde, cum his Alexander initio mire
 oblectaretur

oblectaretur, tandem ita captus est, ut fidem quoque adhiberet, gloriareturque, quod non modo Dijs genitus esset, sed deos quoque ipse faceret. Quo tempore, quantum putamus amicorum Alexandri affluxit Hephestionis diuinitas. Si quibus non uideretur commune numen venerari, accusabatur, deportabatur, gratia regia excidebat. Tum Agathocles Samius, qui primos aliquam diu ordines apud Alexandrum duxerat, magnis item ab rege honoribus auctus, parum absuit, quin cum Leonibus committeretur, criminatus, quod illacrymasset praeteriens Hephestionis sepulchrum. Verum Perdica hominem seruauit, deos omnes, ipsumque Hephestiona iuratus, cum sibi in uenatione augusta specie, Deum clare uisum, mandasse, ut Alexandro diceret, parcendum esse Agathocli, qui non hoc lacrymasset, quod aut uana sibi Hephestionis diuinitas uideretur, aut mortem miseratus esset communem, sed pristinae consuetudinis, et mutui amoris memoria, permotum esse. Sic igitur affecto Alexandro, locus ad sentationem et calumniae aptissimus fuit. Nam perinde atque oppugnaturi urbes, non, quae probe munite sunt alto, praecipiti, ac solido mœnium opere, hostes inuadunt: sed ubi sentiunt quod minime defendi, muniri, muros accessu faciles, collapsos, hæc omnibus uiribus, certatim contendunt, quæ citra difficultatem irruere, ac potiri rebus queant: Ita qui criminandis alijs desudant quod in auditoris animo languidum,

fragile, facile subacta uident, in eam partē traducunt
 coguntq; machinas suas. Demū quando insultus hosti/
 lis nemo persentit, nedum non obnititur, expugnant.
 Iam intra muros cuncta igni ferroq; deastant, exci/
 dunt, populantur: qualia uero simile est capto, & in/
 seruitutem redacto animo fieri. Arma sunt istis aduer/
 sum absentē, fallacia, mendaciū, periuriū, supplicium,
 impudentia. Deniq; innumera impostura ac maliciosa
 cautiones. Omnium maxime presens, & longe efficacis/
 sima assentatio, Calumnie cognata, imò soror. Quip/
 pe nemo hominū tam generoso est pectore, etiam ada/
 mantino septus muro, qui cum calumnie cōcedat, non
 idem assentatione uincatur. Hec foris recti iudicij cen/
 fundamenta suffodit ac subruit. Intus cōiurati cum hos/
 tibus proditores, irruentes adiunāt, manus porrigūt,
 portas aperiunt, & modis omnibus cōnituntur, ut au/
 scultatorem calumnia sibi seruū faciat. Sunt autē pro/
 ditores, de quibus dico, Nouandi cupido, natura huma/
 nis ingenijs cōsita, presentium item fastidiū, sequax eo/
 rum animus quorū admiratione capitur. Nescio enim
 quē fiat, ut omnes amore sui immodico admiratio fur/
 tim rapiat, & suspicionibus illectet. Quosdā equidem
 cōperi studio calumnie adeo suauiter titillari auricu/
 las, ut si pennis confrices. Proinde talibus adiuti socijs,
 calumniatores cum irruerint, cuncta pro uiribus euer/
 tunt: nec magno emittitur uictoria, ubi nemo repugnat,
 nemo

nemo um tormentorum sustinet, aut iaculis iacula mutat: sed qui auscultat, ipse sese sponte sua in manus hostium dedit. Interim ignarus insidiarum est qui accusatur. Nam haud aliter qui destruitur, atque qui captis urbibus pereunt, dormientes trucidantur. Et quod est in primis mirabile, nescius se reum haberi, neque cuiusquam sibi sceleris conscius amico candide cōgreditur, familiariter compellat, facitque pro more, iam ante undique circumuentus insidijs miser. Tum ille, si homo ingenuus est, et liber, confidensque, frangit iram, et effundit animum, defensionē recipit, agnoscitque se frustra aduersus amicū exacerbatū fuisse. Sin autē est indole seruilis, et male mascula, adit quidē, et summis arridet labris, verum odit, et clanculū dentibus frendit: ac, ut inquit Poeta: Extruit irae fundamenta. Quo ego homine profecto, nihil iniustius, nihil tetrius existimo, qui admorso labro bilem intus alit, odiumque intra se cōceptū auget, aliud in pectore clausum, aliud in lingua expromptum habet, agitque leta et comica facie, tragoediā meram, et nihil non triste patientē. Id ille maxime patitur quā simili delator uecordia apud eū cui parat insidias, odium mussando dissimulauit, effecitque, ut amicus ei nideretur. Tum enim ne uox quidē delati, nedum non defensio audiri solet. Tantū fidei calumniae facit, cōcepta de illorū amicitia opinio. Hic quanto satius erat perpendere inter amicissimos non raro clām alijs graueis simultatū

simulatū causas intercedere. Sæpenumero item, quorum sese reum calumniator fieri metuit, socium insimulat: ut quum anteuertit accusando, suspitione culpe ac crimine elabatur. Atque ideo serè fit, ut quibus nos putent amicos tantū, inimicos nunquā calumniamur. Nam actioni quæ ipsa sese præ se ferens actoris odiū, prodit, fidei nihil esse potest. Verum, quos vulgo amicos estimant, aggredimur, cœu auscultatori specimen fidei nostræ daturi, ubi sua ipsius causa, cōmoda, salutemq; familiariū amicorū, neglexisse uidemur. Est et genus aliorū, quibus tametsi cōperitur falso criminatum apud se amicū, tamen cum credidisse pudet, neque aspicere illū, neq; in gratiā redire audent: perinde ac ipsi iniuria sint affecti, quod alienā iniuriā non prospexerint. Proinde, multa sunt humane uitæ mala, ex eo quod promiscue ac sine discrimine calūnijs creditur. Quale est quod apud Poetam ait Antia, Bellerophontem occide, aut Præte peribis. Qui mihi conatus præsigne auferre pudoris Fœminæ decus. Cum ipsa prior adulescentē ad concubitū sollicitasset, contempta in hoc periculū induxit, ut cum Chimera pugna congresso, parū abfuerit, quin uictrice bestia occumberet. Tanta poena luenda fuit castitas, pudorq; inuenilis, quæ hospiti coniunx adultera suspectū fecerat. Simile quiddā Phædra priuignū calumniata, effecit ut filij caput pater Theseus execratum belluis marinis deuoueret

ret

ret: quanquam o superi, nihil prorsum deliquisset. At inquiet quispiam, an non dignus est fide nonnunquam uir, ceterum bonis moribus et recto civiliq; iudicio praeditus, qui alterum accusat? non licet tali auscultemus, modo reliquis sibi malis artibus temperarit? Age inquam, est ne alius Aristide iustior, ille tamen aduersatus Themistocli, contra eum populi animos exacuit, inuidia gloriae popularis, ut aiunt, uellicatus. Alias uir bonus Aristides, uerum homo erat, nec felle caruit. Solebatq; amare alios, alios odisse. Iam si uerum est, q. de Palamede ferunt, sapientissimus quidam Achiuorum, ac ad res alias gerendas accommodus, inuidia flagrans, insidias parasse fertur, cognato, amico, ad haec eiusdem belli socio. Adeo naturae hominum familiare est, hoc errore labi. Porro, quorum sum attinebat et Socratem recensere, insinuatum apud populum Atheniensem. seditionis et impietatis? Quid Themistoclem aut Miltiadem tot partis uictorijs, suspitione prodicionis notatos? Sunt enim exempla innumera, et uulgo iam pleraq; non ignota. Quid igitur faciet uir prudens in re ambigua? sane opinor, quod Homerus in Sirenium fabula docet, perniciosas talium sermonum delitias nauigio praetereat, obturet aures, nec passim aperiat affectui cuiuspiam obnoxij, sed ianitore sedulo ac fido adhibito, ratione uidelicet ac iudicio animi, recta dicentes reclusis foribus excipiat, inutiles nugae obdito pessulo arceat. Nempe ridiculum fuerit, datum edibus ianitorem

nitorē officio suo defungi, aures mentemq; uulgo pate-
 re. Postea q̄ ergo tale quiddā calumniatū audieris, tu/
 te apud animū tuū rem ipsam perpende, nihil attinet
 qualis sit qui accusat, nihil ad rem faciūt alieni mores,
 nihil accusationis acrimonia. Quin, eo maiore cura
 rem discute, quo instructior uenit delator: neque item
 credere cōuenit iudicio et existimationi alterius, imò
 accusantis odio, sed suū ueri examen apud nos accuratē
 seruandū est, suae item calumniatoris inuidentię par-
 tes dande. Deniq; quod utrinq; argumenta suaserint,
 statuendū. Tum uel odisse uel amare quem diligenter
 explorauimus, licet: Priusq̄ id factū sit, calumnie con-
 cedere in primo statim cōgressu, hercle nimis q̄ pueri/
 le est, ac indignū uiro, longeq; à iustitia semotū. At ne-
 ro horū omnium causa, una est ignorantia, tenebręq;
 illę, quibus suę cuiusq; hominis rationes moresq; ob-
 uoluuntur. Iam si decorū quippiā uite nostrę lumen offe-
 rat, futurū est, ut euanescat calumnia, fugiatq; in altis
 Barathrū, nec usquā in humanis locū inueniat,
 reddita nobis luce omnium uite stu-
 diorum, ueritatis beneficio.

BASILAE, IN OFFICINA FROBE-
 niana per Hieronymum Frobenium,
 et Nicolaum Episcopium
 M D XXXIII

ERRATA

Pag. 57. lege, Indus nitro oblimit. Pag. 144. ~~acris~~
à fine 3. lege, tandem nicit Alexander.

